EUGENE SUE

JIDOVUL RĂTĂCITOR

Traducere de N.S. Marin

Editura ORIZONTURI

Prolog
CELE DOUĂ LUMI

Oceanul polar înconjoară cu un brâu de gheaţă veşnică graniţele pustii ale Siberiei şi ale Americii de Nord, marginile extreme ale celor două lumi despărţite prin îngustul canal de Bering.

Luna septembrie este pe sfârşite. Echinocţiul a adus iar întunericul şi vijeliile nordice. În curând noaptea are să înlocuiască zilele polare atât de scurte, atât de lugubre. Cerul, de un albastru-închis, este slab luminat de un soare lipsit de căldură, al cărui disc galben, de-abia ridicat deasupra orizontului, păleşte în faţa strălucitoarei zăpezi care acoperă imensitatea stepelor.

La nord, acest pustiu este îngrădit de o coastă presărată cu stânci negre, uriaşe. La poalele grămezii uriaşe stă nemişcat oceanul, având drept valuri lanţuri mari de munţi de gheaţă, ale căror vârfuri albăstrii dispar în depărtare, într-o ceaţă albicioasă. La răsărit, între cele două vârfuri ale capului Ulikin – graniţa orientală a Siberiei – se zăreşte o linie de un verde mat, în care marea leagănă uşor enormi gheţari albi. Este strâmtoarea Bering. Dincolo de strâmtoare se înalţă masele uriaşe de granit ale capului de Galles, vârful extrem al Americii de Nord.

Ţinuturile acestea pustii nu mai aparţin lumii locuite. Din cauza frigului teribil, pietrele crapă şi copacii plesnesc. Se

pare că nicio fiinţă omenească nu poate înfrunta singurătatea acestor regiuni de frig şi de viscol, de foame şi de moarte. Şi totuşi, lucru ciudat, se văd urme de paşi pe zăpada care acoperă acest pustiu, ultima limită între cele două continente, separate de strâmtoarea lui Bering.

Pe continentul american, urma paşilor, mică şi uşoară, anunţă trecerea unei femei. Ea s-a îndreptat spre stâncile de unde se zăresc, dincolo de strâmtoare, stepele pline de zăpadă ale Siberiei. În Siberia, urma e mai mare şi mai adâncă, anunţând trecerea unui bărbat. Şi acesta s-a îndreptat spre strâmtoare.

Cine să fie aceste două fiinţe care trec nepăsătoare prin mijlocul naturii accidentate? întâmplare, intenţie sau fatalitate, sub talpa bătută cu cuie a bărbatului, şapte cuie ieşite în afară formează o cruce. Peste tot locul, el lasă această urmă în trecerea lui.

În curând o noapte fără zori urmează zilei. Noapte sinistră. Tăcerea este impresionantă. Dar iată că spre strâmtoarea lui Bering apare la orizont o lumină slabă, discretă, albăstruie, cum este cea care precede răsăritul lunii, apoi lumina se măreşte, îşi împrăştie razele şi se colorează într-un trandafiriu delicat. La orizont se iveşte o jumătate de glob de o strălucire orbitoare. Din mijlocul acestui focar orbitor ţâşnesc uriaşe coloane de lumină, care se ridică la înălţimi nespuse, şi iluminează cerul, marea şi pământul. Atunci aceste reflexe de foc, asemănătoare unui incendiu, alunecă pe zăpadă şi pe gheaţă, şi colorează într-

un roşu aprins stâncile negre uriaşe ale celor două continente. După ce au ajuns la această strălucire măreaţă, aurora boreală păleşte încetul cu încetul, şi luminile sale se sting într-o ceaţă luminoasă.

În acest moment, graţie unui ciudat efect de lumină, obişnuit în aceste ţinuturi, coasta americană, deşi despărţită de Siberia prin toată lărgimea mării, păru deodată atât de apropiată, încât ai fi crezut că poţi să arunci un pod de la o lume la cealaltă. Atunci, în mijlocul aburilor albăstrui care se întindeau pe cele două ţărmuri, apărură două chipuri omeneşti. Pe capul Siberian, un om îngenuncheat întindea braţele spre America, cu o expresie de disperare nespusă. Pe capul american, o femeie tânără şi frumoasă răspundea gestului disperat al omului, arătându-i cerul.

Timp de câteva secunde, aceste două figuri se conturară astfel, palide şi vaporoase, în ultimele raze ale aurorei boreale. Dar ceaţa se îngroşă încetul cu încetul şi totul dispăru în întuneric. De unde veneau aceste două fiinţe care se întâlneau pe gheţurile polare, la capătul pământului? Cine erau aceste două fiinţe, apropiate o clipă de un miraj înşelător, dar care păreau despărţite pe vecie?

CAPITOLUL 1
HANUL LA ŞOIMUL ALB

Luna octombrie 1831 era pe sfârşite.

Suntem în podul unei case cu pereţii dărăpănaţi, cu unica fereastră închisă cu obloane. Interiorul podului este luminat de o lampă de tinichea. O scară duce la acest pod, în care se ajunge printr-un gârlici. Ici şi colo sunt aruncate pe jos, în neregulă, lanţuri de fier, unelte cu vârfuri ascuţite, botniţe pline de cuie, vergi lungi de oţel, cu mânere de lemn. Într-un colţ este un cuptoraş mic portativ, ca acela de care se servesc mecanicii ca să topească zincul. Este şi o grămadă de cărbuni, pe nişte surcele uscate. Ar fi destul o scânteie ca să aprindă într-o clipă un foc uriaş. Nu departe de această grămadă de instrumente sinistre, care seamănă cu aparatele unui călău, sunt câteva arme, aparţinând unor timpuri de mult trecute. O reţea cu ochiuri a cărei împletitură este aşa de mlădioasă, de fină, şi de deasă, încât seamănă cu o ţesătură moale de oţel, este întinsă pe un cufăr, alături de uneltele de fier. O grămadă de arme în bună stare, două suliţi triunghiulare cu mânere de frasin, solide şi totodată uşoare, pe care se observă urme recente de sânge, completează această panoplie în care nu sunt decât două arme moderne: două carabine tiroleze încărcate.

Alături de acest arsenal de arme ucigătoare, de

instrumente barbare, se găseşte şi o colecţie cu totul de altă natură: nişte cutii mici de sticlă, în care sunt mătănii, medalii sfinte, iconiţe înrămate etc.

Pe o grindă care străbate de-a curmezişul podul este atârnat un tablou fără ramă, din acelea care se agaţă la intrarea teatrelor de bâlci. L-au atârnat desigur ca să nu se strice stând prea mult timp înfăşurat. Pe pânză se poate citi următoarea inscripţie:

REALA ŞI MEMORABILA CONVERSIUNE A LUI IGNAT MOROK, SUPRANUMIT PROFETUL, ÎNTÂMPLATĂ ÎN 1828, LA FRIBURG.

Nu departe de aceste tablouri se află câteva teancuri de cărţi, în care se povesteşte prin ce minune idolatrul Morok, odată convertit, a căpătat o putere supranaturală, căreia nu-i puteau scăpa nici animalele cele mai sălbatice, aşa cum o dovedesc exerciţiile la care se deda îmblânzitorul.

Prin gârliciul deschis al podului răbufnea din când în când un miros sălbatic, acru, puternic, pătrunzător. De asemenea, se auzea câte o mârâitură puternică şi câte o pufăială adâncă, urmată de un zgomot surd, ca acela al unui corp mare care se întinde cu toată greutatea pe duşumea. În pod era un singur om.

Omul acela era Morok, îmblânzitorul de animale sălbatice, supranumit „profetul”. Are patruzeci de ani, e de statură mijlocie, are membre subţiri, şi este de o slăbiciune de speriat. Este învelit din cap până în picioare într-o blană roşie ca sângele, căptuşită cu negru. Tenul, alb din fire, s-a

bronzat din cauza vieţii nomade pe care o duce din copilărie. Părul de un blond galben, specific anumitor popoare din ţinuturile polare, îi cade în viţe aspre pe umeri. Are nasul subţire, ascuţit, încovoiat. Umerii obrajilor, ieşiţi în afară, sunt acoperiţi de o barbă lungă, aproape albă, atât este de blondă. Fizionomia acestui om pare ciudată mai ales din cauza pleoapelor foarte deschise şi foarte ridicate, încât lasă să se vadă pupilele pline de foc, înconjurate de cercuri albe. Privirea aceasta fixă exercita o adevărată fascinaţie asupra animalelor.

Morok şedea la o masă şi deschisese fundul dublu al unei cutii pline cu mătănii şi alte obiecte sfinte. În acest fund dublu, închis printr-o încuietoare secretă, se află mai multe plicuri pecetluite, având drept adresă numai un număr, combinat cu o literă a alfabetului. Profetul ia unul din aceste pachete şi îl pune în buzunarul blănii. Apoi încuie fundul secret al cutiei şi pune cutia pe masă. Scena aceasta se petrece pe la orele patru după-amiază, la hanul *La Şoimul alb,* unicul han din satul Mockem, aproape de Lipsca. După câteva momente, un răget răguşit, venind de sub pământ, făcu să tremure podul.

— *Iuda!* Taci! zise Profetul, cu voce ameninţătoare, întorcând capul spre uşa podului.

Alt răcnet surd, dar puternic ca un tunet îndepărtat, se auzi atunci.

— *Cain!* Taci! strigă Profetul ridicându-se.

Un al treilea răget, de o ferocitate de nespus, izbucni

odată.

— *Moarteo!* Ai să taci odată? mai strigă Morok şi se repezi la gârlici, adresându-se unui al treilea animal invizibil, care purta acest nume lugubru: *Moartea.*

Cu toată vocea sa autoritară, cu toate ameninţările repetate, îmblânzitorul de animale nu putu să facă linişte. Din contră, în curând se adăugă la răcnetele fiarelor sălbatice şi lătratul mai multor câini. Morok înşfacă o suliţă şi se apropie de scară. Tocmai voia să coboare, când văzu pe cineva ivindu-se în capul scării. Noul sosit are figura negricioasă, arsă de soare. Jambierele de piele pline de praf arată că a străbătut o distanţă mare. Pe spate poartă o tolbă de vânătoare, atârnată de o curea.

— Naiba să le ia de animale! zise el punând piciorul pe duşumea. S-ar zice că m-au uitat în aceste trei zile. Iuda şi-a scos laba printre gratiile cuştii, iar Moartea s-a repezit ca o apucată... nu mă mai recunosc oare?

Aceste cuvinte fură spuse în nemţeşte. Morok răspunse în aceeaşi limbă, dar cu un uşor accent străin.

— Aduci ştiri rele sau bune, Karl? întrebă el neliniştit.

— Bune.

— I-ai întâlnit?

— L-am întâlnit ieri, la trei leghe de Wittemberg.

— Domnul fie lăudat! exclamă Morok împreunându-şi mâinile cu adâncă mulţumire. Semnalmentele corespund?

— Foarte bine. Fetele sunt amândouă în doliu. Calul este alb. Bătrânul are mustaţă albă, bonetă albastră, pelerină

cenuşie; un câine de Siberia îl urmează îndeaproape.

— Unde te-ai despărţit de ei?

— La o leghe de aici. Până într-o jumătate de oră ajung şi ei.

— Ai putut scoate ceva de la bătrân?

— Cu neputinţă! mai întâi i-am urmărit până la apusul soarelui, apoi m-am apropiat având aerul că-i întâlneam din întâmplare. Am vorbit cu bătrânul, spunându-i ceea ce se spune de obicei între drumeţi: „Bună ziua şi noroc, camarade!” Drept orice răspuns, m-a privit cruciş şi mi-a arătat cu vârful bastonului marginea cealaltă a drumului.

— Dar seara n-ai încercat să mai intri în vorbă?

— Ba da, dar m-a primit aşa de rău, încât, ca să nu compromit afacerea, n-am mai stăruit. Între noi fie vorba, trebuie să te previn că omul ăsta poate fi primejdios. Crede-mă pe mine, deşi are mustaţă albă şi e slab ca nişte moaşte, pare încă atât de puternic şi de hotărât, încât nu ştiu cine, dintre el şi camaradul meu Goliat, ar ieşi învingător într-o luptă. Nu ştiu ce planuri ai, stăpâne, dar să iei seama.

— I-ai urmărit, pe bătrân şi pe cele două fete, toată ziua? reluă Profetul după o pauză.

— Da, dar din depărtare. În sfârşit, cum erau pe drumul mare şi cum începuse să înnopteze, m-am grăbit să le-o iau înainte, ca să-ţi anunţ ceea ce dumneata numeşti o veste bună.

— Da, e foarte bună, şi ai să fii răsplătit, căci dacă

oamenii ăştia mi-ar fi scăpat...

Profetul tresări şi nu isprăvi vorba, dar, după expresia figurii şi după accentul cu care vorbea, se vedea de câtă importanţă era pentru dânsul vestea pe care o primise.

— Într-adevăr, reluă Karl, vestea trebuie să merite atenţie, căci acest curier, rus plin de galoane, a venit de la Petersburg anume să te găsească. Poate că era pentru...

— Cine ţi-a spus că sosirea curierului avea legătură cu aceşti călători? Te înşeli, tu nu trebuie să ştii decât ceea ce ţi-am spus eu.

— Foarte bine, stăpâne, iartă-mă şi să nu mai vorbim de asta. Ei, acum mă duc să-mi scot geanta de vânătoare şi să-i ajut lui Goliat să dea de mâncare fiarelor, căci se apropie ora mesei, dacă nu cumva a şi trecut. Poate că le neglijează uriaşul, stăpâne?

— Goliat a ieşit şi nu trebuie să ştie că te-ai întors. Şi mai ales bătrânul şi fetele nu trebuie să te vadă aici, asta le-ar da de bănuit.

— Atunci unde vrei să mă duc?

— Să te ascunzi în ascunzătoarea din fundul grajdului şi să aştepţi acolo ordinele mele, căci se prea poate să pleci în noaptea asta la Lipsca.

— Cum vrei! Am în tolbă ceva de-ale mâncării şi o să mănânc în ascunzătoare, odihnindu-mă în acelaşi timp.

Karl coborî scara şi dispăru. După ce făcu servitorului un semn prietenesc din cap, Profetul începu să se plimbe cu un aer de adâncă preocupare, apoi se apropie de caseta cu

fund dublu în care erau câteva hârtii. Scoase de acolo o scrisoare lungă, pe care o citi de mai multe ori, cu cea mai mare atenţie. Din când în când se ridică şi se ducea la oblonul închis, care dădea în curtea interioară a hanului, şi asculta cu atenţie, căci aştepta cu nerăbdare sosirea celor trei persoane a căror apropiere îi fusese anunţată.

Pe când la hanul *La Şoimul alb* se petrecea scena aceasta, cele trei persoane a căror sosire era aşteptată cu atâta nerăbdare de Morok, îmblânzitorul de animale, înaintau liniştite pe o cărare ascunsă în iarba de pe câmp. Două fete tinere, aproape nişte copii, căci abia împliniseră cincisprezece ani, călăreau pe un cal alb. Fetele erau de talie mijlocie şi erau instalate pe o şa mare, cu spetează înaltă. Un om înalt, cu figura arsă de soare, cu mustăţi mari, cărunte, ducea calul de căpăstru şi din când în când se întorcea spre fete cu un aer plin de grijă, respectuos şi totodată părintesc. Mergea sprijinindu-se pe un băţ lung; pe umerii lui, destul de robuşti, purta o raniţă soldăţească, încălţămintea prăfuită şi paşii tărăgănaţi arătau că mergea de mult. Paşii conducătorului micii caravane erau urmăriţi îndeaproape de un câine înalt şi puternic aproape cât şi dânsul, un câine din aceia pe care populaţiile din nordul Siberiei îi înhamă la sănii. Avea forma şi culoarea de lup şi se numea *Rabat-Joie.*

Surorile erau gemene şi se numeau Rose şi Blanche. Erau orfane, după cum se vedea după veşmintele de doliu uzate. Semănau de minune şi erau la fel de înalte, aşa că trebuia

să fii obişnuit cu ele ca să le deosebeşti pe una de cealaltă. Singura diferenţă între ele în acest moment era că în ziua aceea Rose îndeplinea funcţiile de soră mai mare, funcţie împărţită în felul acesta între ele, printr-o inspiraţie a conducătorului lor. Acesta era un vechi soldat al imperiului, un fanatic al disciplinei, şi judecase nimerit să alterneze astfel între cele două orfane subordonarea şi porunca. Erau frumoase la vedere aceste două chipuri care ieşeau de sub bonetele negre încadrate de o profuziune de bucle de păr castaniu deschis. Obrajii erau rotunzi, tari, roşii, catifelaţi. O garoafă roşie, umedă de rouă, nu poate să fie mai catifelată decât buzele lor zâmbitoare.

O frunte curată, albă, un năsuc drept şi o gropiţă în bărbie completau aceste graţioase chipuri de o uimitoare armonie şi de o nevinovăţie încântătoare.

Conducătorul orfanelor, om de vreo cincizeci de ani, cu o ţinută militărească, părea tipul nemuritor al soldaţilor republicii şi ai imperiului, fii eroici ai poporului, deveniţi într-o campanie cei dintâi soldaţi din lume. Soldatul, conducătorul celor două surori, fost grenadier călare în garda imperială, fusese supranumit *Dagobe*rt; chipul său grav şi serios avea trăsături bine marcate. Mustaţa căruntă, mare şi stufoasă, ascundea cu desăvârşire buza de jos. Avea obrajii slabi de culoarea cărămizii, tăbăciţi ca pergamentul, dar raşi cu îngrijire. Sprâncene stufoase, negre încă, acopereau aproape complet ochii lui de un albastru curat. Odinioară fusese înzestrat cu o forţă

herculeană, dar întotdeauna avusese inimă vitează, bună şi răbdătoare, pentru că era curajos şi puternic. Dagobert, cu toată fizionomia sa aspră, se arăta pentru orfane plin de grijă, de atenţie şi de o duioşie aproape părintească... Din când în când, Dagobert se întorcea ca să mângâie sau să spună o vorbă bună calului alb, care se numea *Jovial* şi pe care călăreau fetele. Dinţii lui lungi îi trădau vârsta înaintată.

Caravana înainta destul de nerăbdătoare, ca să ajungă înainte de a se înnopta în satul Mockem, pe care îl vedeau în vârful dealului. Dar Dagobert se uita din când în când în jurul lui, părând că îşi recheamă amintirile, şi puţin câte puţin trăsăturile i se întunecară. Când ajunse la o mică distanţă de o moară al cărei zgomot îi atrase atenţia, se opri şi îşi răsuci de câteva ori mustaţa între degetul cel mare şi arătător, singurul semn care arăta la el emoţia, Jovial se opri şi el în spatele stăpânului său. Blanche ridică încet capul şi căută să întâlnească privirile surorii sale, căreia îi surâse dulce. Apoi fetele schimbară un semn de mirare, văzându-l pe Dagobert nemişcat, cu mâinile împreunate pe băţul lui lung, părând a fi în prada unei emoţii penibile, plină de reculegere.

Orfanele erau atunci la poalele unui deal mic, al cărui vârf dispărea sub frunzişul des al unui stejar uriaş ce creştea la jumătatea dealului. Rose, văzându-l pe Dagobert tot nemişcat şi gânditor, se aplecă în şa şi, punând mânuţa ei delicată pe umărul soldatului, care stătea cu spatele la

ea, îi zise cu blândeţe:

— Dar ce ai, Dagobert?

Veteranul se întoarse. Spre marea lor mirare, cele două surori văzură o lacrimă mare trăgând o brazdă umedă pe obrajii lui tăbăciţi şi pierzându-se în mustaţa deasă. După o clipă de şovăire, soldatul îşi trecu mâna lui bătătorită pe frunte şi le spuse orfanelor cu o voce emoţionată, arătându-le stejarul centenar lângă care se găseau:

— O să vă întristez, dragii mei copii, dar este lucru sfânt ceea ce am să vă spun. Acum optsprezece ani, în ajunul marii bătălii de la Lipsca, l-am dus pe tatăl vostru lângă acest stejar. Avea două lovituri de spadă în cap şi un glonte în umăr. Aici e locul unde el şi cu mine, care aveam şi eu două lovituri de lance, am fost făcuţi prizonieri şi încă de către cine! de către un renegat, un francez, un marchiz emigrat, colonel în serviciul Rusiei, şi care mai târziu... în sfârşit, într-o zi o să aflaţi toate astea.

Cele două orfane, printr-o mişcare spontană, îşi dădură drumul din şa şi, ţinându-se de mână, se duseră să îngenuncheze la poalele bătrânului stejar. Acolo, lipite una de alta, începură să plângă, iar soldatul, în picioare lângă ele, încrucişându-şi mâinile pe băţ, îşi sprijini capul lui pleşuv de copac.

— Haide, haide! Nu trebuie să vă întristaţi prea mult, zise el cu blândeţe după câteva minute. Poate că o să-l regăsim pe generalul Simon la Paris. O să vă explic toate acestea astă-seară, când o să poposim. Înadins am vrut să aştept

ziua asta ca să vă spun multe lucruri despre tatăl vostru. Aşa m-am gândit, pentru că ziua de astăzi este o aniversare.

— Plângem pentru că ne gândim la mama, zise Rose.

Soldatul le ajută orfanelor să se ridice, le luă de mână şi, privindu-le cu o expresie de nespusă iubire, le zise:

— Nu trebuie să vă întristaţi aşa, copii, mama voastră a fost cea mai bună dintre femei, e drept. Când locuia în Polonia, i se zicea *Perla Varşoviei;* ar fi trebuit să-i zică perla lumii întregi, căci în toată lumea nu i-ai fi putut găsi pereche. Ce v-a recomandat înainte de a muri? Să vă gândiţi adesea la ea, dar să nu vă întristaţi. Aşadar n-o supăraţi arătându-vă triste, căci nu v-a dat voie.

— Ai dreptate, Dagobert, n-o să ne mai facem inimă rea.

Orfanele îşi şterseră lacrimile, iar soldatul, văzându-le mai puţin triste, reluă:

— Aşa e bine, copii, îmi place mai mult să vă aud ciripind, cum făceaţi azi-dimineaţă şi ieri, când izbucneaţi din când în când în râs şi nici nu-mi răspundeaţi la cele ce vă întrebam, atât eraţi de ocupate cu cele ce vă spuneaţi una alteia. Ei, mai odihniţi-vă puţin, şi apoi, la drum, căci se face târziu şi trebuie să ajungem la Mockem înainte să se înnopteze, ca să pornim mâine dis-de-dimineaţă.

— Mai avem mult de mers? întrebă Rose.

— Până la Paris? Da, dragile mele, vreo sută de etape. Nu mergem repede, dar tot înaintăm şi călătorim ieftin, căci punga noastră e sleită.

O cameră pentru voi, o saltea şi o cuvertură pentru mine la uşa voastră, cu Rabat-Joie la picioarele mele, o iesle de paie proaspete pentru Jovial, iată cheltuielile noastre de călătorie. Nu vorbesc de hrană, căci voi două mâncaţi cât o păsărică, iar eu am învăţat în Egipt şi în Spania să nu-mi fie foame decât când se poate. La drum orice economie este importantă, mai ales pentru oameni săraci ca noi, căci trebuie cel puţin să avem cu ce ajunge la Paris. Medalia şi hârtiile pe care le aveţi voi or să facă restul, cel puţin aşa sper.

— Medalia asta e sfântă pentru noi, aşa ne-a spus mama când ne-a dat-o pe patul de moarte.

— De aceea aveţi grijă să n-o pierdeţi. Uitaţi-vă din când în când să vedeţi dacă o aveţi.

— Uite-o, zise Blanche scoţând din sân o medalie mică de bronz, pe care o purta la gât atârnată de un lănţişor din acelaşi metal. Medalia avea pe cele două părţi următoarele inscripţii.

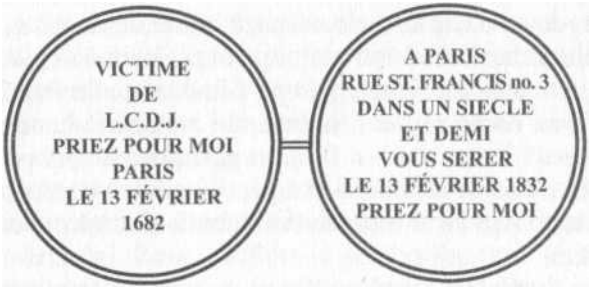

Victime ale C.L.I.C. rugaţi-vă pentru mine. Paris, 13 Februarie 1682. La Paris strada Sf. Francisc nr. 3. Peste un secol şi jumătate o să fiţi la 13 Februarie 1832. Rugaţi-vă

pentru mine.

— Ce înseamnă asta, Dagobert? reluă Blanche. Mama n-a putut să ne spună.

— O să vorbim despre toate astea astă-seară, când o să poposim, răspunse Dagobert. Acum se face târziu, să plecăm. Strângeţi bine medalia şi la drum! mai avem aproape o oră până să ajungem la etapă. Haideţi, copii, încă o privire asupra acestui deal, unde a căzut viteazul vostru tată, şi la drum!

Orfanele aruncară o ultimă privire plină de pietate asupra locului care pricinuise amintiri atât de penibile călăuzei lor, şi cu ajutorul lui încălecară iar. Ajungând la Mockem, Dagobert întrebă de cel mai modest han din sat şi i se răspunse că nu era decât unul: hanul *La Şoimul alb.*

— Atunci să mergem *La Şoimul alb,* răspunse soldatul.

În mai multe rânduri, Morok, îmblânzitorul de animale, deschisese nerăbdător fereastra podului care dădea în curtea hanului *La Şoimul alb,* ca să pândească sosirea celor două orfane şi a soldatului. Văzând că nu mai veneau, reîncepu să se plimbe cu paşi mari, cu braţele încrucişate pe piept, cu capul în jos, căutând mijlocul de a executa planul pe care îl concepuse. Cu toată înfăţişarea lui sălbatică, omul acesta nu era lipsit de inteligenţă. Îndrăzneala de care dădea dovadă în exerciţiile lui, limbajul mistic şi solemn, o ipocrizie fără reproş îi dăduseră un fel de influenţă asupra noroadelor pe care le vizita adesea în

rătăcirile sale.

Născut în nordul Siberiei, de tânăr fusese unul din cei mai îndrăzneţi vânători de urşi şi de reni. Mai târziu, în 1810, fusese călăuza unui inginer rus însărcinat să exploreze în regiunile polare şi îl urmase la Petersburg. Acolo, după câteva vicisitudini ale sorţii, fu folosit drept curier imperial. Pentru oamenii de felul acesta nu există nici obstacole, nici oboseală, nici primejdie: ei trebuie să fie zdrobiţi sau să ajungă la ţintă. Se înţelege, aşadar, vigoarea şi resemnarea oamenilor obişnuiţi cu o astfel de viaţă. E inutil să spunem acum în urma căror împrejurări ciudate părăsise Morok această meserie grea, pentru altă profesie. În cele din urmă intrase într-o mănăstire de călugări de la Friburg. După aceea, convertit în regulă, îşi începuse rătăcirile prin lume cu o menajerie a cărei origine nici el nu o ştia.

Morok continua să se plimbe prin pod. Se înnoptase. Cele trei persoane a căror sosire o aştepta cu atâta nerăbdare tot nu sosiseră. Mersul lui devenea din ce în ce mai nervos şi mai sacadat. Deodată se opri brusc, îşi plecă urechea spre fereastră şi ascultă. Avea auzul fin ca un sălbatic. „Uite-i” – strigă el, şi ochii lui plini de foc străluciră de o bucurie drăcească. Recunoscuse paşii unui om şi ai unui cal. Atunci se duse la oblonul podului, îl întredeschise cu băgare de seamă şi văzu intrând în curtea hanului pe cele două fete şi pe bătrânul soldat care le servea de călăuză. Sigur de paradă, închise fereastra. După ce se mai gândi un sfert de oră, se plecă peste uşa podului unde era scara şi

strigă:

— Goliat! Vino-ncoa’!

— Sunt aici... vin de la măcelărie... am adus carnea.

Treptele scării începură să se zguduie, şi în curând apăru un cap enorm la nivelul duşumelei.

Goliat era bine numit astfel, căci avea mai bine de şase picioare şi un spate de Hercule. Dar era hidos. Ochii lui vicleni erau ascunşi sub o frunte joasă şi bombată. Între fălcile înarmate cu dinţi care semănau a cârlige ţinea o halcă de carne crudă, care cântărea cinci-şase kilograme, găsind probabil că e mai comod să ducă aşa carnea, pentru ca să se poată ajuta cu mâinile să urce scara care tremura sub povară.

Când ajunse sus, Goliat îşi descleştă dinţii, dădu drumul sfertului de bou şi îşi şterse cu lăcomie mustăţile pline de sânge. Monstrul acesta, împreunându-şi gustul cu interesul, începea exerciţiile lui Morok, devorând în faţa mulţimii câteva kilograme de carne crudă.

— Partea Morţii şi a mea sunt jos, asta este a lui Iuda şi a lui Cain, zise Goliat arătând carnea de vită. Unde e cuţitul ca s-o tai în două?

În loc să răspundă la întrebare, Profetul îi puse mai multe întrebări acolitului său.

— Erai jos adineaori, când au sosit la han nişte oaspeţi noi?

— Da, stăpâne, tocmai mă întorceam de la măcelărie.

— Şi ştii unde le-a dat cameră?

— L-am văzut pe hangiu ducându-şi muşteriii în fundul curţii, în clădirea care dă spre câmp.

În acest moment, Goliat fu întrerupt de un concert de răgete oribile, care făcu să se cutremure tot podul.

— Auzi? zise el. Fiarele au înnebunit de foame. Niciodată nu i-am văzut pe Iuda şi pe Cain ca astă-seară. Fac nişte sărituri prin cuşcă, de crezi că or să sfarme tot. Cât despre Moarte, ochii îi strălucesc încă mai mult ca de obicei. Parcă ar fi două lumânări. Săraca Moarte!

— Şi bătrânul a rămas cu fetele? întrebă Morok.

Goliat, uimit, văzând că stăpânul, cu toate insistenţele sale, nu se gândea la mâncarea animalelor, îl privea pe Profet cu o mirare din ce în ce mai mare.

— Răspunde odată, brută!

— Dacă sunt brută, am şi puterea unei brute, zise Goliat mârâind.

— Te-am întrebat dacă bătrânul a rămas cu fetele, repetă Morok.

— Nu, răspunse uriaşul. Bătrânul a dus calul la grajd, pe urmă a cerut un lighean şi apă, s-a instalat sub poartă şi spală. Şi acuma, stăpâne, lasă-mă să mă ocup de animale.

După o clipă de tăcere, Profetul răspunse:

— Astă-seară n-ai să le dai de mâncare bestiilor.

Goliat nu răspunse nimic, dar deschise nişte ochi mari, îşi împreună mâinile şi făcu doi paşi înapoi.

— Ai auzit? zise Morok cu nerăbdare. E lămurit?

— Să nu le dau de mâncare! când carnea e aici şi când

am întârziat cu trei ceasuri! exclamă Goliat cu o mirare crescândă. Vrei să se întâmple o nenorocire? Animalele or să turbeze de foame!

— Cu atât mai bine.

— Dar bine, şi mie îmi e tot atât de foame ca şi lor.

— Mănâncă, cine nu te lasă? Masa ta este gata, de vreme ce o mănânci crudă.

— Nu mănânc niciodată fără animale şi nici ele fără mine.

— Îţi repet că, dacă ai nenorocul să dai de mâncare animalelor, te dau afară.

Goliat scoase un mormăit surd, aspru ca al unui urs, şi-l privi pe Profet cu un aer încremenit şi totodată mânios. Morok, după ce dădu aceste ordine, începu să se plimbe încolo şi încoace prin grajd, părând că cugetă. Apoi, adresându-se lui Goliat, care tot nu-şi venise încă în fire îi spuse:

— Îţi aduci aminte unde e casa primarului, unde am fost astă-seară să-mi vizez permisul şi a cărui soţie a cumpărat nişte cărticele şi nişte mătănii?

— Da, răspunse uriaşul cu brutalitate.

— Să te duci să o întrebi pe servitoarea lor dacă-l pot găsi mâine dimineaţă pe primar. Poate că o să am ceva important să-i comunic, în orice caz spune-i că îl rog să nu iasă din casă înainte de a veni eu.

— Bine, dar animalele? Nu pot să le dau de mâncare înainte de a mă duce la primar? Cel puţin panterei de Java, ea e cea mai flămândă...

— Mai ales panterei îţi interzic să-i dai de mâncare. Da, ei mai puţin decât celorlalte.

— Dracul să mai înţeleagă! exclamă Goliat, eu nu mai înţeleg nimic. Păcat că nu-i Karl aici. El, care este aşa de isteţ, m-ar face să înţeleg de ce nu laşi animalele să mănânce când sunt flămânde. Când vine Karl?

— A venit, dar a plecat iar.

— Dar ce se întâmplă aici? Se petrece ceva, Karl pleacă, se întoarce, pleacă iar şi...

— Nu-i vorba de Karl, ci de tine. Deşi eşti flămând ca un lup, eşti isteţ ca o vulpe şi, când vrei, eşti tot atât de isteţ ca şi Karl.

Morok îl lovi pe uriaş pe umăr, schimbându-şi deodată fizionomia şi limbajul.

— Sunt zece florini de câştigat în noaptea asta, şi cred că ai să fii destul de isteţ ca să-i câştigi.

— Cu preţul ăsta, da, sunt destul de isteţ, zise uriaşul, surâzând cu o mutră stupidă şi în acelaşi timp satisfăcută. Şi ce trebuie să fac ca să câştig cei zece florini?

— Ai să vezi. Deocamdată du-te la primar, dar înainte de plecare să aprinzi cuptoraşul.

— Bine, stăpâne, zise uriaşul consolat întrucâtva de întârzierea mesei, în speranţa de a câştiga zece florini.

— Să pui să se înroşească în foc, pe cuptor, varga asta de oţel şi să o laşi acolo. Pe urmă să te duci la primar şi să te întorci aici să mă aştepţi. Să pui mereu pe foc.

— Bine, stăpâne.

Morok dădu să iasă, dar apoi se răzgândi:

— Ziceai că bătrânul spală sub poartă?

— Da.

— Să nu uiţi nimic, pune varga pe foc, du-te la primar şi întoarce-te aici să-mi aştepţi poruncile.

Zicând acestea, Profetul coborî scara şi dispăru.

Goliat nu se înşelase. François Beaudoin, supranumit Dagobert, spăla rufe cu aerul serios cu care făcea orişice. Dacă ţii seama de obiceiurile pe care le iau soldaţii în campanie, nu te mai miri de excentricitatea soldatului. De altfel Dagobert nu se gândea decât să cruţe punga orfanelor şi să le scutească de orice grijă, de orice oboseală. De aceea seara, la fiecare popas, se îndeletnicea cu o mulţime de ocupaţii femeieşti.

Aşadar, Dagobert spăla sub poarta hanului, spre marea mirare a celor câţiva băutori de bere strânşi în sala comună, care îl priveau cu curiozitate. Ce e drept, era un spectacol destul de bizar. În acest moment, Profetul apăru sub poartă. Zărindu-l pe soldat, îl privi timp de câteva clipe cu mare atenţie, apoi se apropie şi-i spuse în franţuzeşte, cu un aer cam batjocoritor:

— Se pare, camarade, că nu ai încredere în spălătoresele din Mockern!

Dagobert, fără să înceteze lucrul, întoarse capul pe jumătate, aruncă asupra Profetului o privire piezişă şi nu răspunse nimic. Mirat de această tăcere, Morok reluă:

— Nu mă înşel, eşti francez, amice, cuvintele pe care le

văd tatuate pe braţul dumitale mi-o dovedesc îndestul. Şi apoi, după înfăţişarea dumitale de ostaş, se ghiceşte lesne că eşti un soldat al imperiului. De aceea găsesc că, pentru un erou, ai un sfârşit cam mofluz.

Dagobert rămase mut, dar îşi muşcă mustaţa cu dinţii şi făcu săpunul cu care freca rufele să alunece mai iute, ca să nu zicem mai nervos, căci figura şi vorbele îmblânzitorului de animale îi displăceau mai mult decât voia să lase să se vadă. Profetul continuă:

— Sunt sigur, amice, că nu eşti nici surd nici mut, atunci de ce nu-mi răspunzi?

Dagobert, pierzându-şi răbdarea, întoarse brusc capul şi zise cu brutalitate:

— Nu te cunosc şi nu vreau să te cunosc, lasă-mă în pace.

Şi îşi văzu de treabă înainte.

— Dar se poate face cunoştinţă bând un pahar de vin de Rin. O să vorbim despre campaniile la care am luat parte, căci şi eu am fost la război, asta o să te facă poate mai politicos.

Profetul nu-şi mai ascundea sarcasmul, privirile lui erau pline de îndrăzneală şi de înfruntare. Gândindu-se că cearta cu un astfel de adversar ar putea deveni serioasă şi voind să o evite cu orice preţ, Dagobert îşi luă ligheanul şi se duse să se aşeze de cealaltă parte a porţii, nădăjduind să pună astfel capăt unei scene care îi punea răbdarea la încercare. Prin ochii aprinşi ai îmblânzitorului trecu o

strălucire de bucurie. Cercul alb care îi înconjura pupilele păru că se dilată. Îşi înfipse de două sau de trei ori degetele sale încârligate în barba gălbuie, în semn de satisfacţie, apoi se apropie încet de soldat, însoţit de câţiva curioşi din cârciumă. Dagobert, încremenit şi jignit de stăruinţa neruşinată a Profetului, avu întâi ideea să-i arunce în cap scândura pe care freca rufele. Dar, gândindu-se la orfane, se resemnă.

Morok, încrucişându-şi braţele pe piept, îi spuse cu o voce seacă şi obraznică:

— Ştii că nu eşti politicos de loc, săpunarule!

Apoi se întoarse spre spectatori şi continuă nemţeşte:

— I-am spus francezului ăsta mustăcios că nu-i politicos. Să vedem ce-o să răspundă. Poate că o să trebuiască să-i dăm o lecţie. Să mă ferească cerul să fiu gâlcevitor, adăugă el cu reculegere. Dar Domnul m-a luminat, eu sunt opera lui şi din respect pentru dânsul trebuie să fac să fie respectată opera lui.

Această peroraţie mistică şi neruşinată fu foarte gustată de cei de faţă. Dagobert, auzind provocarea adversarului, nu se putu opri să nu-i spună şi el în nemţeşte:

— Înţeleg nemţeşte, vorbeşte nemţeşte, o să ne înţelegem mai bine.

Acum, se apropiară şi alţi gură-cască. Istoria devenea amuzantă, aşa că se făcu un cerc în jurul celor doi interlocutori. Profetul reluă în nemţeşte:

— Am spus că nu eşti politicos şi acuma am să spun că

eşti de o mojicie neruşinată. Ce ai de răspuns la asta.

— Nimic, răspunse rece Dagobert, începând să săpunească altă rufă.

— Nimic, reluă Morok, e cam puţin! Eu o să fiu mai scurt şi să-ţi spun că dacă un om cinstit oferă politicos un pahar de vin unui străin, acest străin n-are dreptul să răspundă obraznic, ori dacă nu...

— Ori dacă nu! reluă Dagobert fără să se uite la Profet.

— Dacă nu, ai să mi-o plăteşti. Ţi-am spus că am fost şi eu la război. O să găsim noi undeva pe aici două săbii, iar mâine dimineaţă, la răsăritul zorilor, în dosul vreunui zid, o să putem vedea de ce culoare este sângele nostru... dacă ai sânge în vine!

Această provocare începu să-i cam sperie pe spectatori, care nu se aşteptau la un deznodământ atât de tragic. Dagobert ridică din umeri, legă rufele într-o cârpă, şterse săpunul, îl înfăşură binişor într-un săculeţ de muşama, apoi, şuierând printre dinţi, făcu un pas înainte. Profetul încruntă din sprâncene. Începea să se teamă că provocarea fusese zadarnică. Făcu doi paşi spre Dagobert, se înfipse în faţa lui şi, încrucişându-şi braţele pe piept şi măsurându-l cu cea mai mare neruşinare, îi zise:

— Aşadar, un fost soldat al acestui bandit de Napoleon nu-i bun decât să fie spălătoreasă şi refuză să se bată!...

— Da, refuză să se bată, răspunse Dagobert cu voce hotărâtă, dar făcându-se palid ca moartea.

Poate niciodată nu dăduse o mai strălucită dovadă de

iubire şi devotament faţă de orfanele încredinţate lui. Pentru un om de felul său să se lase insultat astfel şi să refuze să se bată – era un sacrificiu imens.

— Aşadar, eşti un laş... ţi-e frică... o mărturiseşti...

Auzind aceste cuvinte, Dagobert, tot fără să zică nimic, tresări din tot corpul, ca şi cum, în momentul când să se repeadă la Profet, ar fi fost reţinut de un gând...

Această mişcare de mânie din partea soldatului, deşi rapidă, fu atât de semnificativă, expresia figurii sale aspre fu atât de teribilă, încât Profetul şi ceilalţi curioşi făcură un pas înapoi. Timp de câteva secunde domni o tăcere adâncă, şi prin o schimbare bruscă, interesul general se îndreptă acum spre Dagobert. Unul dintre spectatori zise celor dimprejur:

— De fapt omul acesta nu e laş... Câteodată trebuie mai mult curaj ca să refuzi să te baţi, decât ca să primeşti...

— În definitiv, Profetul a făcut rău că i-a căutat ceartă – e vorba de un străin.

— Şi ca străin, dacă se bate şi e prins, este închis pentru multă vreme.

— Şi apoi, adăugă un altul, călătoreşte cu două fete. Oare în această situaţie poate să se bată pentru un fleac? Dacă ar fi fost ucis sau închis, ce deveneau bietele fete?

Dagobert se întoarse către spectatorul care pronunţase aceste cuvinte. Era un om voinic, cu figura deschisă; soldatul îi întinse mâna şi îi spuse cu vocea înceată.

— Mulţumesc, domnule.

Neamţul strânse prieteneşte mâna pe care i-o întinse Dagobert. Până atunci îmblânzitorul de animale, disperat de rezultatul acestei scene, căci sperase că soldatul îi va primi provocarea, îi privise cu un dispreţ sălbatic pe cei care nu-i mai ţineau partea.

Puţin câte puţin însă, trăsăturile i se îmblânziră. Socotind nimerit să-şi ascundă nemulţumirea, făcu un pas spre soldat şi-i spuse cu destulă amabilitate:

— Dacă este aşa, îi ascult pe aceşti domni. Văd că n-am avut dreptate; primirea pe care mi-ai făcut-o m-a supărat şi n-am mai putut să mă stăpânesc, dar repet că n-am avut dreptate, adăugă el cu un necaz stăpânit. Domnul ne porunceşte să ne umilim. Îţi cer iertare.

Spiritul de împăciuire şi de căinţă de care dădu dovadă îmblânzitorul fură aplaudate şi apreciate de spectatori.

— Îţi cere iertare, nu mai ai nimic de zis, amice, reluă unul dintre ei, adresându-se lui Dagobert; hai să ciocnim un pahar. Te invităm din toată inima. Primeşte şi dumneata din toată inima.

Dagobert, mişcat de prietenia pe care i-o arătau nemţii, le-a răspuns:

— Vă mulţumesc... sunteţi oameni de treabă, dar dacă primeşti să bei, trebuie să oferi şi tu.

— Ei, fie şi aşa. Ne-am înţeles. Fiecare la rândul său. Noi o să plătim primul rând şi dumneata al doilea.

— Sărăcia nu-i un viciu, reluă Dagobert, aşa se zice, de aceea o să vă spun sincer că n-am cu ce să vă ofer de băut

la rândul meu. Avem încă un drum destul de lung de făcut şi nu pot să fac cheltuieli inutile.

Soldatul zise aceste cuvinte cu o demnitate atât de simplă, atât de hotărâtă, încât nemţii nu îndrăzniră să-şi înnoiască propunerea, înţelegând că un om cu caracterul lui Dagobert nu putea accepta fără umilinţă.

— Nu face nimic, răspunse omul. Mi-ar fi plăcut să ciocnesc cu dumneata, dar nu-i nimic. Bună seara, bună seara! Se face târziu şi o să ne dea hangiul afară.

— Bună seara, domnilor! zise Dagobert îndreptându-se spre grajd.

Morok se apropie de el şi-i spuse cu o voce umilă:

— Mi-am recunoscut greşeala şi ţi-am cerut iertare... dar nu mi-ai răspuns nimic, mai eşti supărat?

— Dacă te mai întâlnesc vreodată, când copiii nu vor mai avea nevoie de mine, zise veteranul cu o voce înecată, dar stăpânită, o să-ţi spun două cuvinte, nu mai mult.

Apoi întoarse brusc spatele Profetului, care ieşi încet din curte.

Orfanele ocupau, într-una din clădirile cele mai îndepărtate ale hanului, o odăiţă dărăpănată, a cărei unică fereastră dădea spre câmp. Un pat fără perdele, o masă şi două scaune compuneau mobilierul mai mult decât modest al acestei încăperi luminate de o lămpiţă cu petrol. Pe masă, lângă geam, era raniţa lui Dagobert. Rabat-Joie, câinele cel mare, de Siberia, culcat lângă uşă, mârâise de două ori întorcând capul spre fereastră, dar fără să dea

vreo urmare atitudinii sale duşmănoase. Fetele stăteau de vorbă în pat, aşteptându-l pe Dagobert. Deodată câinele mârâi din nou înăbuşit.

— Surioară, zise Rose lipindu-se de Blanche, uite că iar mârâie câinele. Oare ce are?

— Rabat-Joie, nu mai mârâi, vino-ncoa'! reluă Blanche lovind cu mâna pe marginea patului.

Câinele se ridică, mai scoase un mârâit şi îşi rezemă de cuvertură capul lui mare, inteligent, dar mai aruncă o privire încăpăţânată spre geam. Surorile se plecară spre dânsul ca să-l mângâie pe fruntea mare.

— Ce ai de latri aşa, Rabat-Joie? zise Blanche trăgându-l uşor de ureche, hai, căţeluşule?

— Mi se pare că Dagobert cam întârzie ca să ne spună bună-seara.

— Desigur că se ocupă de Jovial.

— Ce bun e Dagobert! Totdeauna are grijă de noi! Cum ne răsfaţă! Noi suntem nişte leneşe, iar el îşi dă atâta osteneală...

— Ce păcat că nu suntem bogate ca să se poată şi el odihni!

— Bogate... noi... vai! surioară, noi o să fim totdeauna nişte biete orfane!

— Dar medalia?

— Negreşit, este oarecare speranţă legată de medalie, altfel n-am fi făcut drumul ăsta aşa de lung.

— Dagobert ne-a promis că ne spune totul astă-seară.

Fata nu putu spune mai mult; două ochiuri de geam zburară în ţăndări, cu zgomot mare. Orfanele scoaseră un strigăt de spaimă şi se aruncară una în braţele celeilalte, pe când câinele se repezi spre geam lătrând cu furie. Palide, tremurânde, strâns înlănţuite, cele două surori îşi opriră respiraţia. De spaimă nici nu îndrăzniră să-şi arunce ochii spre fereastră. Rabat-Joie, cu labele dinainte rezemate de pervaz, nu-şi înceta lătrăturile furioase.

— Ce-o fi oare? murmurară orfanele. Şi Dagobert care nu-i aici...

Deodată, Rose, apucând pe Blanche de braţ, strigă:

— Ascultă... ascultă... urcă cineva scara.

— Doamne! mi se pare că nu e mersul lui Dagobert. Auzi ce grei sunt paşii?

Într-adevăr, pe treptele sonore ale scării de lemn răsunau nişte paşi de o greutate extraordinară şi un fel de fâşâit ciudat se auzea de-a lungul peretelui subţire care despărţea camera de scară. Apoi, un corp greu căzu la pământ în faţa uşii, zguduind-o puternic. Fetele, în culmea spaimei, se priviră fără să spună o vorbă; uşa se deschise: era Dagobert. La vederea lui, Rose şi Blanche se îmbrăţişară cu bucurie, ca şi cum ar fi scăpat dintr-o mare primejdie.

— Ce aveţi? De ce v-aţi speriat? le întrebă soldatul surprins.

Dacă ai şti ce s-a întâmplat... Şi apoi nu ţi-am recunoscut paşii... ni se păreau aşa de grei... şi apoi zgomotul acela

îndărătul uşii...

— Dar bine, fricoaselor, nu puteam urca scara cu picioare de cincisprezece ani, având în vedere că îmi aduceam patul în spinare – adică o saltea pe care am aruncat-o jos lângă uşă, ca să am unde dormi, ca de obicei.

În tot timpul acesta, câinele, rezemat de geam, nu încetă să latre.

— Dar ce are Rabat-Joie de latră într-acolo, copii? zise soldatul.

— Nu ştim: s-a spart un geam; asta ne-a speriat la început aşa de tare.

Fără să răspundă un cuvânt, Dagobert alergă la fereastră, o deschise repede, împinse jaluzelele şi se plecă în afară. Nu văzu nimic decât noaptea neagră... ascultă... nu auzi nimic, decât mugetul vântului.

— Rabat-Joie, zise el câinelui arătându-i fereastra deschisă, sări, dragă, şi caută!

Animalul făcu o săritură enormă şi dispăru prin geamul care era la mai bine de opt picioare de la pământ. Dagobert, plecat în afară, îndemna câinele cu vocea şi cu gestul.

— Caută, dragă, caută! Dacă este cineva, sari pe el... şi nu-i da drumul până nu mă cobor şi eu.

Apoi se întoarse spre fete, care îi ascultau cuvintele şi îi urmăreau gesturile cu nelinişte:

— Cum au fost sparte geamurile, copii? N-aţi băgat de seamă?

— Nu. Noi stăteam de vorbă şi am auzit un zgomot mare şi pe urmă geamurile au zburat în odaie.

Dagobert cercetă jaluzelele şi observă un cârlig lung, mobil, cu care se închideau pe dinăuntru.

— E vânt mare, zise el, se poate că vântul a împins jaluzeaua şi cârligul a spart geamul. Da, aşa e. De altfel ce interes putea avea cineva să facă asta?

Apoi se adresă lui Rabat-Joie.

— Ei... amice, nu-i nimeni?

Câinele răspunse printr-un lătrat şi soldatul înţelese că răspunsul era negativ, căci îi spuse:

— Atunci, vino înapoi. Fă un înconjur, ai să găseşti tu undeva o uşă deschisă... ai să te descurci tu... Hai, copii, liniştiţi-vă, nu-i nimic, e vântul.

— Ne-a fost aşa de frică, zise Rose.

— Cred. Dar mă gândesc la altceva, zise soldatul aruncând o privire spre fereastra lipsită de perdele. Se poate să fie curent şi să răciţi.

Dagobert căută mijlocul ca să remedieze acest neajuns, apoi luă de pe scaun pielea de ren, o spânzură de mânerul ferestrei, iar cu capetele astupă cât putu mai bine cele două găuri ale geamurilor.

— Mulţumesc, Dagobert, ce bun eşti! Eram neliniştite că nu te vedeam.

— Aşa e, ai stat mai mult decât de obicei.

Apoi, observând abia atunci cât era de schimbat la faţă soldatul, impresionat de scena avută cu Morok, Rose

adăugă:

— Dar ce ai? Ce palid eşti!

— Eu? Nu, copii, vă asigur că n-am nimic, răspunse soldatul cam încurcat, căci nu prea ştia să mintă.

— Dacă am un aer speriat, e desigur din cauza voastră, căci, pentru toate astea este vina mea... Dacă aş fi pierdut mai puţin timp cu masa, aş fi fost aici când s-au spart geamurile şi v-aş fi cruţat momentele de teamă.

— Poftim! Nici nu ne mai gândeam la asta. Ei, nu şezi?

— Ba da, copii, căci avem de vorbit, zise Dagobert luându-şi un scaun şi aşezându-se la căpătâiul fetelor. Aşa! Mă ascultaţi? adăugă el, încercând să surâdă ca să le liniştească. Să vedem, ochii ăştia mari sunt deschişi?

— Uite, Dagobert, ziseră fetele surâzând la rândul lor şi deschizându-şi ochii cât puteau de tare.

— Bine, zise soldatul. De altfel, nu-i decât nouă ceasul. Acum ascultaţi: De teamă să nu vă întristez, am tot amânat să vă spun ceea ce avea de gând să vă spună biata voastră mamă, când aveaţi să creşteţi mari. Dar a murit aşa de repede, că n-a avut timp. Ceea ce avea să vă spună îi rupea inima, şi mie la fel. Dar momentul a sosit. Nu se mai poate amâna.

Urmă un moment de tăcere; soldatul se reculese puţin, apoi vorbi:

— Tatăl vostru, generalul Simon, este fiul unui lucrător care a rămas toată viaţa lucrător, căci oricât a vorbit şi a făcut generalul, bătrânul s-a încăpăţânat să nu-şi

părăsească meseria: cap de fier şi inimă de aur, întocmai ca fiul său. Înţelegeţi, copii, că dacă tatăl vostru, angajat ca soldat, a devenit general şi conte al imperiului, asta nu s-a făcut fără osteneală şi fără glorie.

— Conte al imperiului, ce-i asta, Dagobert?

— O prostie, un titlu pe care îl dădea împăratul odată cu gradul, ca să poată spune poporului pe care îl iubea, pentru că făcea şi el parte din popor: „Copii, voiţi să vă jucaţi de-a nobleţea ca foştii nobili? Iată că vă fac nobili; voiţi să vă jucaţi de-a regii? Iată că sunteţi regi. Să gustaţi din toate, copii, nimic nu e prea mare pentru voi. Înfruptaţi-vă!”. Oricum ar fi, un lucru este sigur: tatăl vostru a fost cel mai mare şi cel mai mândru general din toată armata.

— Era frumos! nu-i aşa, Dagobert? Aşa zicea mama.

Da, închipuiţi-vă un brun superb, în mare ţinută: te orbea, îţi punea foc în inimă.

— Şi tata era tot aşa de bun pe cât de brav, nu-i aşa, Dagobert?

— Bun, copii, el? Cred şi eu. Era tare că ar fi îndoit o potcoavă între mâini, aşa cum îndoiţi voi o hârtie. În ziua în care a fost făcut prizonier respinsese cu sabia pe tunarii prusieni până la tunurile lor. Cu atâta curaj şi cu atâta putere, cum vreţi să nu fie cineva bun? ziceam, dar, că sunt aproape nouăsprezece ani de când, aproape, de aici, în locul pe care vi l-am arătat înainte de a intra în sat, generalul, grav rănit, a căzut de pe cal. Eu eram ordonanţa lui şi i-am alergat în ajutor. Cinci minute mai târziu am fost

făcuţi prizonieri de un francez.

— De un francez?

— Da, un marchiz emigrat, colonel în serviciul Rusiei, răspunse Dagobert cu amărăciune. De aceea, când marchizul înaintând spre general i-a spus: „Predă-te, domnule, unui compatriot”, generalul a răspuns: „Un francez care se bate contra Franţei nu mai este un compatriot, este un trădător şi eu nu mă predau unui trădător”. Şi aşa rănit cum era, se târî până lângă un grenadier rus şi îi dădu sabia, zicând: „Mă predau dumitale, amice”. Marchizul se făcuse palid de mânie.

Orfanele se priviră cu mândrie. O roşeaţă puternică le coloră obrajii şi exclamară:

— Bravo, tată, bravo, tată!

— Hm! Ce ţi-i şi cu copiii ăştia, zise Dagobert netezindu-şi mustaţa, cum se vede că au sânge de soldat în vine!

Apoi reluă:

— Ajunserăm la Varşovia. Aici a cunoscut-o generalul pe mama voastră. Ea era supranumită *Perla Varşoviei.* Asta spune destul. De aceea el, care iubea ceea ce e bun şi mare, începu s-o iubească numaidecât. Ea l-a iubit, de asemenea, dar părinţii o promiseseră altuia, şi acel altul era tot...

Dagobert nu putu continua. Rose scoase un strigăt ascuţit, arătând cu spaimă spre fereastră. La strigătul fetei, Dagobert se ridică repede.

— Ce ai, Rose?

— Acolo... acolo... zise ea, arătând fereastra. Mi se pare că am văzut o mână dând la o parte blana.

Rose nu terminase încă de vorbit şi Dagobert era la fereastră; luă blana atârnată de mânerul ferestrei şi deschise repede geamul. Afară era întuneric şi vânt puternic. Soldatul ascultă, dar nu auzi nimic şi închise fereastra, convins că blana fusese mişcată de un vârtej de vânt şi că Rose se temuse degeaba.

— Liniştiţi-vă copii, bate vânt tare, asta trebuie să fi mişcat colţul blănii.

— Eu cred însă că am văzut bine nişte degete care o dădeau la o parte, zise Rose tremurând.

— Eu n-am văzut nimic, zise Blanche.

— Şi nici nu-i nimic de văzut, copii, e foarte simplu. Fereastra e la cel puţin opt picioare deasupra pământului, aşa că numai un uriaş ar putea să ajungă sau cineva cu o scară. Dacă s-ar fi urcat cineva cu o scară, n-ar fi avut timp s-o ia, căci, îndată ce a strigat Rose, am alergat la fereastră, am aplecat lampa în afară şi n-am văzut nimic.

— Se vede că m-am înşelat, zise Rose, trebuie să fi fost vântul.

— Oricum ar fi, zise soldatul, mai gândindu-se, îmi pare rău că nu s-a întors Rabat-Joie. El ar fi păzit la fereastră şi v-aţi fi liniştit. Se vede că a simţit unde e grajdul lui Jovial şi s-o fi dus să spună bună seara prietenului său... aş avea poftă să mă duc după el.

— O, Dagobert, nu ne lăsa singure! exclamară fetele, ne-

ar fi prea frică.

— Trebuie să vină şi Rabat-Joie îndată, acum o să-l auzim zgâriind la uşă... Ei, acum, să vă povestesc mai departe, şi Dagobert se aşează la căpătâiul fetelor, de astă dată cu faţa spre fereastră. Aşadar generalul, prizonier la Varşovia, s-a îndrăgostit de mama voastră, pe care voiau s-o mărite cu altul. În 1814 am aflat despre sfârşitul războiului, despre exilul împăratului în insula Elba şi despre întoarcerea Burbonilor. Când a aflat asta, mama voastră a spus generalului: „Războiul s-a terminat, eşti liber, împăratul e exilat, îi datorezi totul, du-te la el, nu ştiu când o să ne mai vedem, dar n-o să mă mărit decât cu tine, ai să mă găseşti credincioasă până la moarte”. Înainte de a pleca, generalul mă chemă: „Dagobert, să rămâi aici, poate că Eva are să aibă nevoie de tine ca să scape de familie, dacă o vor necăji prea tare. Corespondenţa noastră are să treacă prin mâinile tale. La Paris o să mă duc la soţia ta şi la fiul tău, îi voi linişti şi le voi spune că eşti... un prieten pentru mine”. Aşadar, iată-l pe general în insula Elba cu împăratul. Eu, rămas la Varşovia, ascuns în apropiere de locuinţa mamei voastre, primeam scrisorile şi i le duceam în ascuns. Într-una din aceste scrisori, vă spun plin de mândrie, copii, generalul îmi scria că împăratul îşi adusese aminte de mine.

— De tine?... Te cunoştea?

— Puţin, şi sunt foarte mândru. „A, Dagobert? zise el tatălui vostru, care îi vorbea de mine, un grenadier călare

din vechea mea gardă... un soldat care a fost în Egipt şi în Italia, care e ciuruit de răni şi pe care l-am decorat cu mâna mea la Wagram?... nu l-am uitat”. Doamne, copii, când mama voastră mi-a citit asta, am plâns ca un prost. Crucea asta, dată de el, este un fel de moaşte sfinte pentru mine şi o am aici în raniţă, împreună cu banii şi cu hârtiile voastre. Dar să ne întoarcem la mama voastră: se simţea mângâiată când îi duceam scrisorile generalului şi când vorbeam cu dânsa despre el. Suferea mult. Dar degeaba o chinuiau părinţii, ea răspundea totdeauna: „N-o să mă mărit niciodată decât cu generalul Simon”. Straşnic de mândră femeie... Resemnată şi curajoasă! într-o zi primi o scrisoare de la general: părăsise insula cu împăratul. Iată că începea războiul... război sublim prin devotamentul soldaţilor. Tatăl vostru se bate ca un leu, şi corpul lui de armată face ca şi dânsul. Nu mai era vitejie, era turbare. În seara luptei de la Ligny, împăratul, bucuria întregii armate, îl numi pe tatăl vostru, pe câmpul de luptă, duce de Ligny şi mareşal al imperiului.

— Mareşal al imperiului, zise Rose mirată.

— Duce de Ligny! reluă Blanche tot atât de surprinsă.

— Da, Pierre Simon, fiul unui lucrător, duce şi mareşal. Trebuie să fii rege, ca să fii mai mult decât atât, reluă Dagobert cu mândrie. Când zic duce şi mareşal, am şi n-am dreptate, căci mai târziu nu i s-a recunoscut nici titlul, nici gradul. După Ligny a fost o zi de doliu... de mare doliu, în care soldaţi bătrâni ca mine – mi-a spus generalul – au

plâns... ziua aceea, copii, se numeşte Waterloo.

În aceste cuvinte simple ale lui Dagobert se simţi un accent de o tristeţe atât de adâncă, încât orfanele tresăriră.

— În sfârşit, reluă soldatul oftând, ce să faci? Sunt şi zile blestemate din acestea. În ziua aceea, la Waterloo, generalul a căzut acoperit de răni, în fruntea unei divizii din gardă. Îndată ce fu întrucâtva vindecat, ceea ce a durat destul de mult, a cerut să fie trimis la Sfânta Elena, dar n-au vrut alţii. Atunci, exasperat ca atâţia alţii contra Burbonilor, generalul organiză o conspiraţie ca să-l aducă pe fiul împăratului. Voia să ridice un regiment compus aproape în întregime din foşti soldaţi de-ai lui. Se duse într-un oraş din Picardia, unde era acea garnizoană, dar deja prinseseră de veste despre conspiraţie. În momentul când sosi, generalul fuse arestat şi dus în faţa colonelului regimentului. Şi acest colonel, zise soldatul după o nouă tăcere, ştiţi voi cine era?... Dar lasă! ar fi să vă spun prea multe şi asta v-ar întrista şi mai mult. E destul să vă spun că era un om pe care tatăl vostru avea multe motive să-l urască şi-l ura, de mult timp. De aceea, când se văzu în faţa lui, îi spuse: „Dacă nu eşti laş, să mă pui în libertate pentru o oră şi să ne batem pe viaţă şi pe moarte, căci te urăsc pentru asta, te dispreţuiesc pentru aceea şi pentru cealaltă”. Colonelul acceptă şi-l puse pe tatăl vostru în libertate până a doua zi. A doua zi avu loc un duel înverşunat, în care colonelul rămase mort pe loc.

— O! Doamne!

Generalul tocmai îşi ştergea sabia, când veni un prieten devotat să-i spună că abia mai avea timp să fugă. Într-adevăr, izbuti să fugă din Franţa... cincisprezece zile mai târziu, fu condamnat la moarte, fiind socotit conspirator.

— Câte nenorociri, Doamne!

— A fost şi o parte bună în nenorocirea asta. Mama voastră îşi ţinea promisiunea şi îl aştepta mereu. Ea îi scrisese: „Întâi împăratul şi pe urmă eu”. Neputând să mai facă nimic, nici pentru împărat, nici pentru fiul său, generalul, izgonit din Franţa, veni la Varşovia. Mama voastră tocmai îşi pierduse părinţii; era liberă, se căsători şi fusei şi eu unul dintre martori.

— Ai dreptate, Dagobert, câtă fericire în mijlocul atâtor nenorociri!

— Şi iată-i foarte fericiţi; dar, ca toate inimile bune, cu cât erau mai fericiţi, cu atât îi întrista mai mult nenorocirea celorlalţi. Ruşii începură iar să-i trateze pe polonezi ca pe nişte sclavi. Mama voastră, deşi de origine franceză, era poloneză cu trup şi suflet. Ea spunea cu glas tare, fără teamă, ceea ce alţii nu îndrăzneau să spună nici încet. Asta a fost destul ca să atragă atenţia guvernatorului rus asupra ei. Într-o zi, un prieten al generalului, fost colonel, om cumsecade, fu condamnat la deportare în Siberia, pentru o conspiraţie militară contra ruşilor. El izbuti să fugă, tatăl vostru îl ascunse la dânsul, şi lucrul se află. În noaptea următoare se pomeni cu un pluton de cazaci comandaţi de un ofiţer şi urmat de o căruţă de poştă. Generalul fu

deşteptat din somn şi ridicat.

— Doamne! Ce voiau să-i facă?

— Să-l scoată din Rusia şi să-i interzică să mai vină vreodată, sub ameninţarea închisorii pe viaţă. Iată care a fost ultimul său cuvânt: „Dagobert, ţi-o încredinţez pe soţia şi pe copilul meu” – căci mama voastră trebuia să vă aducă pe lume câteva luni mai târziu. Pe dânsa o exilară în Siberia, ca să scape de ea, căci făcea prea mult bine la Varşovia şi se temeau de dânsa. Nemulţumiţi cu exilul, îi confiscară toate bunurile. Singura favoare pe care o obţinu fu aceea ca să o pot însoţi şi eu. Fără Jovial, pe care generalul mi-l lăsase mie, ar fi fost silită să facă drumul pe jos. Şi astfel, ea călare, eu pe jos, aşa cum vă duc şi pe voi acuma, am sosit în Siberia, într-un sat mizerabil unde v-aţi născut voi, trei luni după aceea!

— Dar tata?

— El n-a putut să se întoarcă în Rusia. Mama voastră, de asemenea, nu putea fugi cu doi copii; generalul nu putu nici să-i scrie, căci nu ştia unde este.

— Şi de atunci nu s-a mai primit nicio ştire de la el?

— Ba da, odată a fost o ştire.

— Prin cine?

După o clipă de tăcere, Dagobert avu o expresie ciudată:

— Prin cine? Prin cineva care nu seamănă deloc cu ceilalţi oameni... da... şi, ca să înţelegeţi aceasta, trebuie să vă povestesc în două cuvinte un lucru extraordinar întâmplat tatălui vostru în timpul bătăliei de la Waterloo. El

primise ordin de la împărat să cucerească o baterie. Se puse în fruntea unui regiment de cuirasieri, dădu asalt, şi, după obiceiul său, începu să-l împingă cu sabia pe duşman până la tunuri. Ajunse călare la gura unei piese duşmane ai cărei servanţi fuseseră cu toţii ucişi sau răniţi. Totuşi, unul dintre ei avu încă puterea să se ridice într-un genunchi, să apropie fitilul de flacără şi asta tocmai în momentul când generalul era la zece paşi de tunul încărcat. În aceeaşi clipă, un om de talie înaltă, îmbrăcat ca un ţăran, pe care tatăl vostru nu-l observase până atunci, se aruncă în faţa tunului.

— Nenorocitul! Ce moarte îngrozitoare!

— Da, răspunse Dagobert cu un aer gânditor, aşa trebuia să se întâmple. Omul trebuia să fie sfărâmat într-o mie de bucăţi, dar nu i se întâmplă nimic!

— Ce spui?

— Ceea ce mi-a spus şi mie generalul. „În clipa când lovitura porni, mi-a repetat el adesea, de oroare, am închis ochii ca să nu văd cadavrul mutilat al acestui nenorocit care se sacrifica în locul meu. Când am deschis iar ochii, ce văd în mijlocul fumului? Acelaşi om înalt, stând liniştit în acelaşi loc, în picioare, aruncând o privire tristă şi blândă asupra artileristului care, cu genunchii la pământ, cu corpul răsturnat pe spate, îl privea înspăimântat. Apoi iureşul bătăliei a continuat şi mi-a fost cu neputinţă să mai găsesc omul...”, aşa spunea tatăl vostru.

— Dar cum se poate asta, Dagobert?

— Asta l-am întrebat şi eu pe general. El mi-a răspuns că nu-şi putuse niciodată explica întâmplarea atât de miraculoasă şi de necrezut. Se vede însă că a fost foarte puternic impresionat de înfăţişarea acestui om, care părea, după cum zicea el, de vreo treizeci de ani, căci observase că sprâncenele, foarte negre şi îmbinate, îi făceau, ca să zic aşa, o singură linie de la un ochi la celălalt, încât părea că avea fruntea tăiată de o dungă neagră... Ţineţi bine minte asta, o să vedeţi îndată de ce.

— N-o să uităm.

— E ciudat omul ăsta cu fruntea marcată cu negru!

— Ascultaţi mai departe... După cum v-am spus, generalul a fost socotit mort la Waterloo. El a petrecut noaptea pe câmpul de luptă, şi în delirul său i s-a părut că-l vede la lumina lunii pe acelaşi om aplecat deasupra lui, privindu-l cu mare blândeţe şi tristeţe, ştergându-i sângele de pe răni şi încercând să-l învioreze... Dar tatăl vostru, care abia îşi dădea seama de ce făcea, îl respinse, zicând că după o asemenea înfrângere nu-i rămânea decât să moară. Atunci i s-a părut că-l aude pe acest om spunându-i: „Trebuie să trăieşti pentru Eva!” – acesta era numele mamei voastre, pe care generalul o lăsase la Varşovia când se dusese după împărat.

— Ce ciudate lucruri, Dagobert!... Şi l-a mai văzut tata de atunci pe omul acela?

— L-a mai văzut, de vreme ce i-a dat să aducă veşti mamei voastre. Vă aduceţi aminte că, în dimineaţa când a

murit mama voastră, vă duseserăţi în pădurea de brazi, cu bătrâna Fedora?

— Da, răspunse Rose cu tristeţe, ca să căutăm nişte plante care îi plăceau mamei atât de mult.

— Biata mamă! Era aşa de sănătoasă, încât nu puteam bănui nenorocirea care avea să ni se întâmple seara, reluă Blanche.

— Aşa e, copii, şi eu în dimineaţa aceea cântam lucrând în grădină, căci nici eu, ca şi voi, n-aveam niciun motiv să fiu trist: aşadar lucram cântând, când deodată aud o voce întrebându-mă în franţuzeşte: „Aici e satul Milosk?” Mă întorc şi văd la spatele meu un străin. În loc să-i răspund, îl privesc fix şi fac doi paşi înapoi, încremenit.

— De ce?

— Străinul era înalt, foarte palid, cu fruntea mare, deschisă. Sprâncenele lui negre erau împreunate aşa încât păreau că-i marchează fruntea cu o dungă neagră.

— Atunci era omul care de două ori fusese lângă tata, în timpul luptelor?

— Da, el era.

— Dar bine, Dagobert, zise Rose gânditoare, e mult de la luptele astea?

— Vreo şaisprezece ani.

— Şi străinul pe care ţi s-a părut că îl recunoşti, câţi ani avea?

— N-avea mai mult de treizeci de ani.

— Atunci cum vrei să fi fost acelaşi care se întâlnise cu

tata la război cu şaisprezece ani înainte?

— Aveţi dreptate, zise Dagobert, după o clipă de tăcere, ridicând din umeri. Desigur că m-a înşelat asemănarea... Şi totuşi...

— Nu l-ai întrebat dacă dăduse ajutor altă dată tatii?

— La început am fost atât de uimit, încât nu m-am gândit să întreb nimic. Ziceam, dar, că m-a întrebat unde e satul Milosk. „— Aici e". „Poţi să-mi spui unde locuieşte doamna Simon, soţia generalului?" „— Aici locuieşte".

El mă privi câteva minute în tăcere, văzând bine că vizita asta mă surprinde, apoi îmi întinse mâna şi-mi spuse: „Dumneata eşti prietenul generalului Simon, cel mai bun prieten al lui?" închipuiţi-vă dacă am fost mirat, copii! „Dar de unde ştii dumneata?" „Mi-a vorbit adesea de dumneata cu recunoştinţă". „L-ai văzut pe general?" „Da, acum câtva timp, în India. Sunt prietenul lui şi-i aduc veşti soţiei sale, pe care o ştiam exilată în Siberia. La Tobolsk, de unde vin acum, am aflat că e aici. Du-mă la ea". Îl rog să aştepte, voiam să o previn pe mama voastră, pentru ca surpriza să nu-i facă rău. După cinci minute străinul intră la ea.

— Şi cum era străinul ăsta, Dagobert?

— Era foarte înalt, purta o blană de culoare închisă şi o căciulă de blană şi avea păr lung, negru.

— Era frumos?

— Da, copii, foarte frumos, dar avea aerul atât de trist şi de blând, că mi s-a strâns inima. Mama voastră stătu cu el câteva minute, apoi mă chemă să-mi spună că primise ştiri

bune de la general, şi izbucni în lacrimi. În faţa ei avea un pachet mare de hârtie, un fel de jurnal pe care i-l scria tatăl vostru în fiecare seară ca s-o mângâie.

— Şi unde sunt hârtiile, Dagobert?

— La mine în raniţă, cu crucea mea şi cu banii. Dar câteva foi le am aici, căci vreau să le citiţi acuma, o să vedeţi îndată pentru ce.

— Tata era de mult în India?

— După cele câteva cuvinte pe care mi le-a spus mama voastră, generalul se dusese în ţara aceea după ce se luptase cu grecii contra turcilor, căci lui îi plăcea mai ales să ia partea celor slabi contra celor tari. Când a ajuns în India, s-a înverşunat contra englezilor... Aceştia asasinaseră o grămadă de prizonieri şi îl chinuiseră pe împărat la Sfânta Elena. Războiul ăsta era de o importanţă foarte mare, căci, făcând rău englezilor, servea în acelaşi timp o cauză bună.

— Care cauză?

— Aceea a bieţilor prinţi indieni ale căror teritorii erau pârjolite de englezi şi încetul cu încetul luate cu sila. Uitaţi-vă aici... Câteva pagini din jurnal au să vă explice mai mult şi mai bine decât mine. În afară de asta, o să citiţi aici un nume de care trebuie să vă aduceţi aminte întotdeauna, de aceea am ales acest pasaj.

Fetele întinseră repede mâna ca să ia foile din mâna lui Dagobert.

— Citiţi... citiţi... zise soldatul. Dar trebuie să vă spun că, scriind acestea, generalul nu întâlnise încă pe străinul care

a adus aceste hârtii.

Rose se ridică în pat şi începu să citească cu o voce dulce şi duioasă.

FRAGMENT DIN JURNALUL GENERALULUI SIMON

Bivuacul din munţii Ava, 20 februarie 1830

„... Ori de câte ori adaug câteva foi la acest jurnal pe care acum îl scriu în fundul Indiei, unde m-a aruncat viaţa mea rătăcitoare şi surghiunită, jurnal pe care, vai, poate că n-ai să-l citeşti niciodată, Eva mea iubită, încerc o senzaţie totodată dulce şi crudă, căci stau de vorbă cu tine şi asta mă mângâie, dar totuşi regretele mele nu sunt niciodată atât de amare ca atunci când îţi vorbesc fără să te văd.

În sfârşit, dacă aceste pagini îţi cad vreodată sub priviri, inima ta generoasă o să bată la auzul pe numele viteazului căruia îi datorez astăzi viaţa şi căruia îi voi datora poate astfel fericirea de a te mai vedea într-o zi, pe tine şi pe copil. Scumpul îngeraş trebuie să aibă acum paisprezece ani... Cum este? Seamănă cu tine, nu-i aşa? Are ochii tăi mari şi albaştri... Să-l înveţi pe copil să pronunţe şi să iubească numele cam barbar de **„Djalma”.**

— Djalma, zise Rose cu ochii umezi, întrerupându-şi lectura.

— Djalma, reluă Blanche, împărtăşind emoţia surorii sale. N-o să uităm niciodată acest nume.

„Ţi-am povestit în foile de până acum, dragă Eva, reluă Rose, cele două zile fericite pe care le-am avut luna asta. Trupele bătrânului meu prieten, prinţul indian, disciplinate

din ce în ce mai bine după modelul european, au făcut minuni. I-am înfrânt pe englezi şi i-am silit să părăsească o parte din nenorocita ţară pe care au cotropit-o în dispreţul tuturor drepturilor. Azi-dimineaţă, după un marş penibil în mijlocul stâncilor din munţi, am aflat de la cercetaşi că duşmanului îi sosesc întăriri, că se pregăteşte să reia ofensiva, că nu era decât la câteva leghe şi că lupta era inevitabilă. Bătrânul meu prieten, prinţul indian, tatăl salvatorului meu, nu cerea altceva decât să intre în foc. Lupta a început la ora trei şi a fost sângeroasă, înverşunată. Văzând la ai noştri un început de şovăială, căci eram cu mult inferiori ca număr, m-am repezit în fruntea micii noastre rezerve de cavalerie.

Prinţul cel bătrân era în centru, şi se bătea aşa cum se bate el: vitejeşte. Fiul său, Djalma, în vârstă de optsprezece ani, viteaz ca şi tatăl său, nu mă mai părăsi. La un moment dat calul meu a fost ucis şi s-a rostogolit cu mine cu tot într-un şanţ pe lângă care treceam, prinzându-mă şi pe mine dedesubt.

Englezii credeau – opinie foarte măgulitoare pentru mine – că dacă m-ar ucide ar învinge cu uşurinţă armata prinţului. De aceea, un ofiţer şi cinci-şase soldaţi de ocazie, briganzi laşi şi cruzi, văzându-mă rostogolit în prăpastie, se repeziră să mă ucidă... în mijlocul fumului şi al focului, muntenii noştri, aprinşi cum erau, nu văzuseră căderea mea. Dar Djalma nu mă părăsea. El se repezi să mă ajute şi vitejia lui m-a salvat. Djalma mai avea două gloanţe în

puşcă. Cu unul îl culcă mort la pământ pe ofiţer, cu celălalt smulse braţul unui soldat, care îmi străpunsese mâna cu baioneta. Dar fii liniştită, dragă Eva, nu-i nimic... o simplă zgârietură...”

— Rănit... iar rănit... Doamne! exclamă Blanche împreunându-şi mâinile şi întrerupând-o pe sora sa.

— Fiţi liniştite, zise Dagobert, a fost numai o zgârietură, cum zice generalul. Rănile care nu te împiedică să te baţi mai departe el le numea **răni albe...** Numai el ştie să găsească asemenea cuvinte.

„Djalma, văzându-mă rănit, reluă Rose ştergându-şi ochii, se servi de carabina lui grea ca de un buzdugan şi-i făcu pe soldaţi să dea înapoi. În acest moment însă, văzui un nou vrăjmaş, adăpostit în dosul unui tufiş de bambus care creştea pe marginea şanţului. Acela ridică arma, îl ochi pe Djalma, şi curajosul copil primi un glonţ în piept, fără ca strigătele mele să-l fi putut preveni. Simţindu-se izbit, făcu doi paşi înapoi şi căzu în genunchi, dar se ţinu bine şi se sili să-mi facă scut cu corpul. Djalma pierdea mult sânge, braţul îi slăbea. Unul dintre soldaţii de ocazie, îndemnându-i şi pe ceilalţi, desprinse de la brâu un fel de seceră enormă, cu care se poate tăia capul dintr-o lovitură. Din fericire însă, tocmai atunci sosiseră vreo doisprezece munteni de ai noştri, atraşi de zgomotul luptei. Djalma fu scăpat, apoi mă scoaseră şi pe mine de sub cal. După un sfert de oră am putut încăleca din nou, şi victoria a fost a noastră şi astăzi, deşi am avut multe pierderi. Mâine lupta va fi hotărâtoare,

căci focurile bivuacului englez se văd de aici. Iată, scumpa mea Eva, cum datorez viaţa acestui copil. Din fericire, rana lui nu ne dă motiv de îngrijorare, căci glonţul a deviat şi a alunecat de-a lungul coastelor”.

— Băiatul ăsta viteaz trebuie să fi spus ca şi generalul, rană albă, zise Dagobert.

„Şi acum, dragă Eva, reluă Rose, trebuie să-l cunoşti, cel puţin din această povestire, pe viteazul Djalma. Are de-abia optsprezece ani şi am observat că, deşi e aşa de tânăr, are adesea accese de adâncă melancolie. De mai multe ori am surprins între el şi tatăl său priviri ciudate... Deşi ne iubim atâta, cred că îmi ascund vreun trist secret de familie, după câte am putut judeca din mai multe cuvinte scăpate de unul sau altul. Pare să fie vorba de un eveniment ciudat, căruia imaginaţia lor visătoare şi exaltată i-a dat un caracter supranatural. Noi, dragă, ştii bine că nu avem dreptul să ne îndoim de minuni... de la campania din Franţa, când mi s-a întâmplat istoria aceea ciudată, pe care nici azi nu mi-o pot explica...”

— E vorba de omul care s-a aruncat înaintea tunului, zise Dagobert.

„Şi tu, Eva, reluă fata, de la vizitele acelei femei tinere şi frumoase pe care mama ta pretindea că a văzut-o şi ea la mama ei, cu patruzeci de ani înainte”...

Orfanele îl priviră pe soldat cu mirare.

— Mama voastră nu mi-a vorbit niciodată despre asta şi nici generalul, aşa că nu înţeleg nici eu.

„De altfel, dragă Eva, trebuie să ştii că Djalma are şi puţin sânge francez în vine. Tatăl lui s-a căsătorit cu o fată a cărei familie, de origine franceză, era stabilită de foarte mult timp la Batavia, în insula Java. Femeia a murit de mult, din nefericire”.

Blanche luă la rândul ei scrisoarea din mâna surorii sale şi citi mai departe, ştergându-şi ochii de lacrimi.

„Ieri a sosit în tabără un om de-ai noştri, care vine din Franţa. El mi-a adus veşti de la tata. E tot voinic şi sănătos şi lucrează mereu. Omul mi-a adus şi veşti despre familia lui Dagobert. Sper, Eva, că poate totuşi într-o zi hârtiile astea au să ajungă până la tine, de aceea îţi scriu şi ceea ce ştiu despre familia lui Dagobert. Tata, care este tot şef de atelier la Hardy, l-a luat în serviciu acolo şi pe fiul lui Dagobert şi îmi spune că e cel mai bun lucrător din toată întreprinderea. Seara, când se duce acasă la mama lui, pe care o iubeşte foarte mult, compune poezii patriotice şi cântece dintre cele mai frumoase”.

— Nu ştiu unde o fi învăţat asta dragul de Agricol, zise Dagobert, poate la şcoală, căci a umblat la şcoală cu fratele său adoptiv, Gabriel.

„Tata îmi mai scrie, citi mai departe Blanche, că Gabriel, copilul părăsit pe care l-a crescut excelenta soţie a lui Dagobert, este cu totul diferit faţă de Agricol. Pe cât de vioi, de vesel şi de harnic este Agricol, pe atât de melancolic şi de visător este Gabriel. Agricol e brun, mare şi puternic; Gabriel, din contră, e plăpând, blond şi timid ca o fată

mare. Figura lui are o expresie îngerească. Un frate de la şcolile creştine, unde a umblat cu Agricol şi cu ceilalţi băieţi din mahala, izbit de inteligenţa şi de bunătatea sa, a vorbit despre dânsul cu un protector mai înalt şi l-au băgat la seminar, unde urmează de doi ani. Acum, Gabriel este preot şi s-a dedicat misiunilor străine, aşa că trebuie să plece în curând în America...”

— Gabriel e preot... zise Rose privindu-l pe Dagobert.

— Ce are a face! Sunt oameni buni pretutindeni. Dar îmi pare mai bine că s-a făcut el preot, decât băiatul meu.

„Şi acum adio, draga mea Eva; noaptea este atât de tăcută şi de liniştită, nu se aude decât, din ceas în ceas, strigătul îndepărtat al santinelelor... Cuvintele lor ciudate mă întristează şi mai mult, căci îmi amintesc că sunt la capătul lumii, despărţit de tine... şi de copil! Dragi fiinţe iubite... care este, care va fi soarta voastră? Dacă cel puţin v-aş putea trimite la timp medalia pe care o întâmplare funestă m-a făcut s-o iau cu mine de la Varşovia, poate că mai târziu ai putea să te duci în Franţa sau cel puţin să trimiţi copilul cu Dagobert, căci ştii ce importanţă... Dar la ce bun să mai adaug şi această supărare la toate celelalte? Nu vreau să sfârşesc această zi printr-un gând trist. Adio, scumpa mea Eva! îmbrăţişează copilul şi sărută-l, aşa cum aş vrea să-l sărut eu de aici, din negrul exil. Pe mâine, după luptă”.

După ce terminară lectura, urmă o tăcere destul de lungă. Rose şi Blanche îşi amestecau lacrimile, iar

Dagobert, cu fruntea rezemată de mână, era şi el tot atât de absorbit.

În timp ce fiicele generalului Simon erau atât de adâncite în citirea mişcătoarei scrisori de la tatăl lor, în interiorul menajeriei se petrecea o scenă misterioasă, ciudată.

Mai întâi, Morok se înarmă: pe deasupra hainei de piele de căprioară îşi puse cămaşa de zale, apoi îşi puse mănuşi şi ciorapi de fier, ghete ţintuite cu cuie şi îşi ascunse tot acest aparat defensiv sub nişte pantaloni largi şi sub o blană largă încheiată până sus. În mână luă varga de fier înroşită în foc, apucând-o de mânerul de lemn, apoi coborî din pod şi se opri jos, în hangarul unde se aflau cuştile animalelor. Hangarul era despărţit de grajdul cailor de un simplu perete de scânduri.

Un felinar cu reflector arunca asupra cuştilor o lumină puternică. Erau cu totul patru cuşti, făcute din zăbrele de fier, cu gratii foarte rare. Într-o parte, aceste zăbrele se puteau învârti în nişte balamale, ca o uşă. Pe acolo erau introduse animalele. Cuştile erau puse pe două osii şi pe patru rotiţe de fier, ca să poată fi târâte cu uşurinţă la carul cu care călătoreau. Una din cuşti era goală. În celelalte trei erau, după cum se ştie, o panteră, un tigru şi un leu. Pantera, originară din Java, părea că merită numele lugubru: MOARTEA, din cauza înfăţişării sale sinistre şi feroce. Neagră de tot, stătea ghemuită în fundul cuştii. Culoarea părului se confunda cu întunericul care o înconjura, aşa că nu i se distingea corpul, ci se vedeau în

umbră numai doi ochi mari, de un galben fosforescent, care s-ar putea zice că nu se aprindeau decât noaptea.

Profetul intră tăcut în grajd şi se apropie încetişor de cuşcă. Cercul alb care îi înconjura pupilele de foc părea că se mărise. Ochii lui întreceau în strălucire şi nemişcare ochiul strălucitor şi nemişcat al panterei. Chiar din acest moment, un fel de raport magnetic păru că se stabileşte între privirile omului şi ale bestiei. Profetul întinse spre cuşcă varga de fier înroşită în foc şi spuse cu o voce scurtă şi poruncitoare.

— Moarteo! Vino aici!...

Pantera se ridică; era aşa de mare, încât pântecele şi genunchii atingeau pământul. Avea trei picioare înălţime şi aproape cinci în lungime. Şira spinării, elastică şi cărnoasă, muşchii picioarelor dezvoltaţi ca la un cal de curse, pieptul lat, umerii enormi, labele nervoase şi scurte, totul anunţa că teribilul animal împreună vigoarea cu sprinteneala şi puterea cu mlădierea.

În acest moment, tigrul Iuda, în spatele lui Morok, făcu o săritură puternică în cuşcă, de parcă ar fi fost gelos de atenţia pe care stăpânul o dădea panterei. Tigrul scoase un răcnet răguşit şi, ridicând capul, lăsă să se vadă falca triunghiulară şi pieptul puternic de un alb murdar, unde se pierdeau tonurile arămii ale blănii roşii, cu dungi negre. Ochii, de un verde transparent şi luminos, se opriră asupra Profetului. Atât era de mare influenţa acestui om asupra animalelor, încât Iuda încetă aproape imediat mârâiturile,

ca şi cum s-ar fi speriat de îndrăzneala avută.

Respiraţia însă îi rămase puternică şi zgomotoasă. Morok se întoarse spre dânsul şi timp de câteva secunde îl examină cu atenţie. Pantera, nemaifiind sub influenţa stăpânului, se întoarse şi se ghemui iar în umbră.

Un pârâit strident şi sacadat, asemănător aceluia pe care îl fac animalele mari când rod un corp tare, se auzi în cuşca leului. Atenţia Profetului fuse acum atrasă spre cuşca aceasta. Lăsându-l pe tigru, făcu un pas spre cealaltă cuşcă. Din leu nu se vedea decât spinarea monstruoasă de un roşu gălbui. Stătea cu picioarele sub el, şi coama deasă îi ascundea în întregime capul. După încordarea şi după tresăririle muşchilor şi ale şalelor, după vertebrele ridicate, se vedea că animalul făcea sforţări violente cu botul şi cu labele dinainte.

— Cain!... Vino-ncoa’! zise Profetul.

Rostind aceste cuvinte, Profetul atinse şoldul leului cu capătul vergelei fierbinţi. Blana roşie a leului abia se pârli puţin, şi Cain, dintr-o săritură de o agilitate de necrezut, se întoarse şi se repezi la grilaj. Era minunat la vedere... dar, totodată, înspăimântător. Profetul era atunci la un colţ al cuştii. Cain, în furia lui, se ridică în faţa stăpânului său şi-şi sprijini coasta lui mare de gratii, ba chiar trecu prin ele laba sa enormă, cu muşchi umflaţi, cel puţin tot atât de groşi ca şi coapsa lui Goliat.

— Cain! Jos! zise Profetul apropiindu-se repede.

Cu capătul vergelei fierbinţi, Morok atinse buzele lui Cain.

Simţind arsura puternică şi auzind în acelaşi timp strigătul neaşteptat al stăpânului, leul nu îndrăzni să urle, ci mârâi înfundat şi căzu la pământ într-o atitudine plină de supunere şi de teamă. Profetul desprinse felinarul, ca să vadă ce rodea Cain: rodea o scândură din cuşcă, pe care izbutise s-o scoată şi pe care o sfărâma între dinţi ca să-şi amăgească foamea.

Timp de câteva minute, în menajerie domni cea mai adâncă linişte. Profetul, cu mâinile la spate, trecea de la o cuşcă la alta, examinând animalele cu un aer neliniştit, ca şi cum ar fi şovăit pe care să-l aleagă dintre ele. Din când în când, ciulea urechea şi se oprea în faţa uşii celei mari a hangarului, care dădea în curtea hanului. Deodată, uşa aceasta se deschise şi apăru Goliat, ud leoarcă.

— Ei?... zise Profetul.

— Uşor n-a fost... din fericire, noaptea este întunecoasă, e vânt mare şi plouă cu găleata.

— Nicio bănuială?

— Niciuna, stăpâne, informaţiile dumitale erau bune. Uşa pivniţei se deschide spre câmp, chiar sub fereastra fetelor. Când ai şuierat ca să-mi spui că e timpul, am ieşit cu un scăunel pe care îl adusesem, l-am sprijinit de zid şi m-am urcat la geam. Adăugând scăunelul la cele şase picioare ale mele, aveam acuma nouă, aşa că mă putui sprijini de fereastră. Am apucat cu o mână jaluzelele, cu cealaltă mânerul cuţitului, şi cu o singură mişcare am sfărâmat geamul şi am deschis jaluzelele. Ei au pus totul pe seama

vântului. După ce am dat lovitura, m-am băgat repede iar în pivniţă, luând şi scăunelul. După puţin timp am auzit vocea bătrânului... am făcut bine că m-am ascuns aşa de repede.

— Da, când am şuierat, el intrase în sala restaurantului. Eu credeam că o să stea mai mult acolo.

— La câteva minute după ce am spart geamurile, bătrânul a deschis fereastra şi a strigat câinele, spunându-i: „Sări”... Atunci am alergat repede în celălalt capăt al pivniţei, altfel blestematul de câine m-ar fi simţit lângă uşă.

— Acum câinele este închis în grajd, unde este şi calul.

— spune mai departe...

— După ce am auzit închizându-se fereastra, am ieşit din pivniţă, am pus iar scăunelul şi m-am urcat încă o dată. Am deschis binişor jaluzelele, însă geamurile sparte erau astupate cu o piele, auzeam vorbind, dar nu vedeam nimic. Atunci am dat şi blana puţin la o parte şi am văzut... Fetele erau în pat, cu faţa la mine... bătrânul stătea la căpătâiul lor, cu spatele la mine.

— Dar raniţa... raniţa? Ăsta este cel mai important lucru.

— Raniţa este lângă fereastră, pe masă, alături de lampă. Aş fi putut să o ajung, dacă aş fi întins mâna.

— Şi ce-ai auzit?

— Mi-ai spus să nu mă gândesc decât la sac, aşa că nu-mi aduc aminte decât de ceea ce avea legătură cu sacul. Bătrânul spunea că înăuntru sunt hârtii, scrisori de la un general, bani şi o cruce.

— Bine... şi pe urmă?

— Era greu să ţin blana departe de geam şi am scăpat-o... Am vrut s-o apuc iar, dar am întins mâna prea tare şi se vede că m-a văzut una din fete, căci a început să ţipe, arătând spre geam.

— Ticălosule! Ne-am dus dracului!... exclamă Profetul îngălbenind de mânie.

— Stai puţin... te înşeli. Când am auzit strigând, am sărit de pe scăunel şi m-am întors în pivniţă. Deoarece câinele nu mai era acolo, am lăsat uşa întredeschisă; am auzit deschizându-se geamul şi am văzut, după lumină, că bătrânul a scos lampa afară. S-a uitat împrejur, dar n-a văzut nicio scară, şi cum fereastra e prea sus ca să poată ajunge un om de înălţime obişnuită...

— O fi crezut că era tot vântul, ca şi prima dată... Eşti mai puţin stângaci de cum credeam eu. Acum du-te de-mi adu suliţa cea mai lungă şi cuvertura de postav roşie...

— Da, stăpâne.

După ce Goliat se duse să execute aceste ordine, Morok întredeschise uşa cea mare a hangarului, privi în curte şi ascultă din nou.

— Poftim suliţa şi cuvertura, zise uriaşul coborând scara cu aceste două obiecte în mână.

— Întoarce-te în pivniţă, urcă-te iar la fereastră, şi când ai să-l vezi pe bătrân ieşind repede din odaie...

— De ce să iasă?

— O să iasă... ce-ţi pasă? îndată ce bătrânul o să iasă, să

împingi fereastra, să arunci lampa jos şi dacă ai să faci repede şi bine ceea ce îţi mai rămâne de făcut, cei zece florini sunt ai tăi. N-ai să uiţi nimic?...

— Nu, nu.

— Fetele au să fie atât de speriate de zgomot şi de întuneric, încât au să rămână mute de spaimă. Dar nu-i numai atât. Acoperişul acestui hangar nu-i înalt, şi gemuleţul de la pod e uşor de ajuns... afară e întuneric... în loc să te întorci pe uşă...

— O să mă întorc prin gemuleţ.

Uriaşul ieşi.

— Da! îşi zise Profetul după o tăcere destul de lungă, mijloacele astea sunt sigure. Nu-i de şovăit aici. Instrument orb şi obscur, eu ignor motivul ordinelor primite. Dar după recomandările care le însoţesc, după situaţia celui care mi le-a transmis, trebuie să fie desigur vorba de interese imense... de interese, reluă el după câteva momente de tăcere, care au legătură cu ceea ce e mai mare, mai înalt pe lume... Dar cum oare pot aceste două fete, ai zice nişte cerşetoare, şi acest soldat păcătos să prezinte asemenea interes?... Şi ce-mi pasă, mai zise el, eu sunt braţul care lucrează... Capul care gândeşte şi porunceşte, acela să răspundă de opera lui...

Peste puţin timp, profetul ieşi din hangar cu cuvertura roşie în mână şi se îndreptă spre grajdul lui Jovial. Uşa, desprinsă, abia se ţinea într-un cârlig.

Văzând un străin, Rabat-Joie se repezi asupra lui, dar

dinţii i se înfipseră în jambierele de fier, şi Profetul, cu toate muşcăturile câinelui, luă pe Jovial de căpăstru, îi acoperi capul cu cuvertura ca să nu vadă şi să nu miroase, îl scoase din grajd, îl băgă în menajerie şi încuie uşa.

Orfanele, după ce isprăviră de citit jurnalul tatălui lor, rămaseră câtva timp triste, gânditoare, fără să spună un cuvânt, privind foile îngălbenite de timp. Dagobert, preocupat şi el, se gândea la fiul lui, la soţia lui, de care era despărţit de atâta timp şi pe care spera să-i revadă în curând. Tăcerea care dura de câteva minute fuse întreruptă de soldat, care luă foile din mâna lui Blanche, le puse în buzunar şi zise:

— Curaj, copii, vedeţi ce tată viteaz aveţi. Să vă gândiţi numai la plăcerea ce aţi avea-o să-l îmbrăţişaţi şi să nu-l uitaţi pe viteazul băiat căruia îi datoraţi această plăcere. Fără el, tatăl vostru ar fi fost ucis în India.

— Îl cheamă Djalma... N-o să uităm niciodată, zise Rose.

— Bine, copii, sunt sigur de inima voastră. N-o să-l uitaţi niciodată. Dar, ca să ne întoarcem la călătorul care a venit s-o vadă pe mama în Siberia, el îl văzuse pe general la o lună după faptele despre care vorbeşte în scrisoare, în clipa când avea să înceapă o nouă luptă cu englezii. Atunci tata i-a dat hârtiile astea şi medalia.

— Şi la ce o să ne servească medalia asta, Dagobert? zise Blanche.

— Şi ce înseamnă cuvintele gravate pe ea? zise Rose scoţând medalia din sân.

— Doamne, copii, înseamnă că trebuie ca la 13 februarie 1832 să fim la Paris, în strada St. Francis Nr.3.

— Dar pentru ce?

— Biata voastră mamă a fost aşa de curând apucată de boală, încât n-a putut să-mi spună. Tot ce ştiu este că avea această medalie de la părinţi. Este un suvenir păstrat în familia ei de mai bine de o sută de ani.

— Şi e tare importantă pentru noi medalia asta?

— Fără îndoială, căci de cincisprezece ani niciodată n-am văzut-o pe mama voastră aşa de fericită ca în ziua când i-a adus-o călătorul... „De aci înainte soarta copiilor mei va fi, poate, pe atât de frumoasă, pe cât a fost de păcătoasă până acum, îmi spunea ea în faţa străinului, cu lacrimi de bucurie în ochi. O să cer voie guvernatorului Siberiei să mă întorc în Franţa cu fetele. Poate că vor găsi că am fost destul de pedepsită prin cei cincisprezece ani de exil şi prin confiscarea bunurilor. Dacă or să mă refuze, o să rămân aici, dar cel puţin or să-mi dea voie să-mi trimit fetele în Franţa cu dumneata, Dagobert. O să plecaţi imediat, căci, din nefericire, am pierdut destul timp... şi, dacă n-o să sosiţi la Paris la 13 februarie, cruda despărţire şi greul voiaj vor fi fost zadarnice”.

— Cum, o singură zi de întârziere?...

— Dacă o să sosim la 14 în loc de 13, va fi prea târziu, aşa spunea mama. Mi-a dat şi o scrisoare groasă, s-o pun la poştă pentru Franţa, în cel dintâi oraş prin care o să trecem, ceea ce am şi făcut.

— Şi crezi că o să fim la Paris la timp?

— Sper; dar, dacă aţi avea destulă putere, ar trebui să dublăm etapele.

— Dar dacă tata e în India şi nu se poate întoarce în Franţa pentru că e condamnat la moarte, când o să-l vedem? Şi unde o să-l vedem?

— Bieţi copii, aşa e... sunt atâtea lucruri pe care nu le ştiţi. Când s-a despărţit de călător, generalul nu se putea întoarce în Franţa, aşa e, dar acuma poate.

— De ce poate?

— Pentru că anul trecut Burbonii care l-au exilat au fost alungaţi şi ei. Ştirea trebuie să fi sosit şi în India şi tatăl vostru o să vină cu siguranţă să vă aştepte la Paris, căci speră că voi şi mama voastră o să fiţi acolo la 13 februarie anul viitor.

— Acum înţeleg, putem spera să-l vedem în curând, zise Rose suspinând.

— Nu ştii cum îl cheamă pe călătorul acela, Dagobert?

— Nu ştiu, copii, dar fie că îl cheamă Pierre sau Iacob, e om de treabă. Când a părăsit-o pe mama, ea îi mulţumea plângând că fusese atât de devotat, atât de bun pentru general, pentru ea, pentru copiii ei. Atunci el i-a apucat mâinile într-ale sale şi i-a spus cu o voce dulce, care m-a mişcat fără voia mea: „De ce să-mi mulţumeşti? n-a spus el: IUBIŢi-VĂ UNII PE ALŢII?”

— IUBIŢI-VĂ UNII PE ALŢII... repetă Rose gânditoare.

— Ce frumoasă e vorba asta, adăugă Blanche.

— Şi unde se ducea călătorul ăsta?

— Departe, departe de tot, în Nord, aşa i-a spus mamei. Văzându-l plecând, ea îmi spuse despre dânsul: „Vorba lui dulce şi tristă m-a înduioşat până la lacrimi. Privindu-l pe acest străin, ai zice că „NICIODATĂ N-A SURÂS, NICI N-A PLÂNS”. Când a plecat, l-am petrecut cu privirea cât de mult am putut. Mergea cu capul plecat, cu pas încet, liniştit, hotărât... ai fi zis că-şi numără paşii... şi în legătură cu paşii lui, am observat ceva.

— Ce?

— Urmele paşilor s-au întipărit pe pământul moale şi am văzut pe talpă nişte cuie aranjate în formă de cruce... Uitaţi-vă, zise Dagobert, punând de şapte ori degetul pe cuvertura patului, uite cum erau aranjate pe talpă: vedeţi, formează o cruce.

— Şi ce poate să însemne asta, Dagobert?

— Poate că e o întâmplare; da, întâmplare trebuie să fie, şi totuşi, fără voia mea, crucea asta afurisită pe care a lăsat-o în urma lui mi-a făcut impresia unei prevestiri funeste, căci abia plecase şi fuserăm copleşiţi de nenorociri. Voi încă nu vă întorseseraţi, şi mama voastră scria jalba prin care cerea voie să se ducă în Franţa, sau să vă trimită pe voi, când aud galopul unui cal. Era un curier al guvernatorului general al Siberiei, care ne aducea ordinul să ne schimbăm reşedinţa. Până în trei zile trebuia să ne unim cu alţi condamnaţi şi să plecăm cu ei la patru sute de leghe mai la nord. Aşadar, după cincisprezece ani de exil

îndoiau cruzimea şi persecuţia faţă de mama voastră...

Ai fi zis că un duh rău o urmărea. „Dacă ar avea cineva interes să mă împiedice pe mine sau pe copii să ne ducem în Franţa, n-ar proceda astfel, zicea mama voastră. Să ne exilăm acum la patru sute de leghe mai departe înseamnă să facem imposibilă călătoria în Franţa, al cărei termen este fix”. Gândul acesta o deznădăjduia.

— Poate că supărarea asta neprevăzută a îmbolnăvit-o?

— Nu, copii, a îmbolnăvit-o holera afurisită, care călătoreşte şi ea... şi te izbeşte ca trăsnetul; la trei ore după plecarea călătorului, când v-aţi întors voi din pădure, cu buchete de flori pentru mama... ea era în agonie şi n-o mai recunoşteai. În sat izbucnise holera. Până seara au murit cinci inşi. Mama voastră n-a avut decât timpul să-ţi atârne medalia de gât, Rose... să vă lase pe amândouă în grija mea şi să mă roage să pornim imediat la drum. După moartea ei, ordinul despre noul exil nu mai putea să vă atingă. Guvernatorul mi-a permis să mă întorc cu voi în Franţa, după ultimele dorinţe ale...

Dagobert se întrerupse deodată. Un nechezat ciudat, disperat, amestecat cu răcnete sălbatice, îl făcu să sară de pe scaun. Soldatul zise îngălbenind:

— E Jovial, calul nostru! Ce i s-a întâmplat lui Jovial?

Apoi deschise uşa şi coborî repede scara. Cele două surori se strânseră una în alta, atât de speriate de brusca plecare a soldatului, încât nici nu văzură o mână uriaşă trecând prin geamurile sparte, întorcând mânerul şi

împingând cu putere fereastra. Aceeaşi mână răsturnă lampa din mijlocul mesei, de lângă raniţa soldatului. Orfanele se pomeniră într-o beznă adâncă.

După ce-l dusese pe Jovial la menajerie, Morok îi scoase cuvertura care îl împiedica să vadă şi să audă. Abia îl zăriră, tigrul, leul şi pantera, flămânde cum erau, se repeziră la gratiile cuştilor. Calul, încremenit, cu gâtul încordat, cu ochii înţepeniţi, începu să tremure din toate membrele, părând ţintuit locului. Leul şi tigrul scoaseră nişte răgete înspăimântătoare, săltând încoace şi încolo prin cuşti. Pantera nu răgea, dar furia ei mută era şi mai îngrozitoare. Cu o săritură furioasă, riscând să-şi sfarme ţeasta, se azvârlea din fundul cuştii până la gratii, apoi, tot mută, tot înverşunată, se întorcea de-a buşelea în fundul cuştii, îşi făcea din nou vânt şi se repezea zgâlţâind grilajul.

Profetul se apropie de cuşca Morţii în clipa când aceasta îşi luă din nou vânt. Zăvorul greu, care reţinea uşa, împins de suliţa îmblânzitorului de animale, ieşi de la locul lui. În aceeaşi clipă Profetul sări pe scara care ducea la pod. Răcnetele leului şi ale tigrului, împreună cu nechezatul lui Jovial, răsunară atunci în tot cuprinsul hanului. Pantera se repezi din nou cu o înverşunare atât de furioasă, încât grilajul cedă, şi, dintr-o săritură, animalul se pomeni în mijlocul hangarului.

Văzând-o ieşind din cuşcă, Jovial se feri şi se repezi la uşă, care se deschidea însă din afară înăuntru. El apăsă uşa din toate puterile, ca şi cum ar fi vrut s-o spargă. În

momentul când Moartea se repezi, el se cabră, înţepenindu-şi picioarele în pământ. Dar Moartea, repede ca fulgerul, îl înşfacă de gât şi totodată îi înfipse în piept ghearele ascuţite de la labele dinainte. Vâna jugulară a calului se deschise şi un val de sânge roşu ţâşni sub dinţii panterei de Java, care, încovrigându-se pe labele dinapoi, împinse cu putere victima în uşă, şi cu ghearele îi sfâşie şi-i deschise coastele. Deodată răsunară aceste cuvinte: „Curaj, Jovial... curaj!... uite că vin... curaj!...”

Auzind acest glas bine cunoscut, bietul animal, aproape mort încercă să-şi îndrepte capul spre locul de unde venea vocea stăpânului şi îi răspunse printr-un geamăt plângător. Apoi, sub sforţările panterei, căzu întâi în genunchi, pe urmă pe o coastă, cu spinarea de-a curmezişul uşii, care astfel nu se mai putea deschide. Şi totul se termină. Pantera se urcă pe cal, îl strânse între labele dinainte şi de dinapoi şi-i răvăşi trupul, mânjindu-şi tot botul de sânge.

— Ajutor! ajutor pentru cal! striga Dagobert, zguduind zadarnic uşa. Apoi, adăugă cu furie:

— Şi nicio armă... nicio armă...

— Ia seama, îi strigă îmblânzitorul de animale, ivindu-se la geamul mansardei care dădea în curte, nu încerca să intri dacă ţii la viaţă... pantera e furioasă...

— Dar calul... calul... exclamă, Dagobert cu o voce sfâşietoare.

— A ieşit din grajd în timpul nopţii şi a intrat în hangar împingând uşa. Când l-a văzut, pantera şi-a sfărâmat cuşca

şi s-a repezit la el... Ai să răspunzi de nenorocirile care se pot întâmpla! adăugă îmblânzitorul de animale cu un ton ameninţător, căci o să risc cele mai mari primejdii ca să bag Moartea în cuşcă.

— Calul... calul... scapă-mi calul! exclamă Dagobert rugător, disperat.

Profetul dispăru de la geam. Răgetele animalelor şi strigătele lui Dagobert sculară toată lumea la *Şoimul alb.* Ici şi colo se lumina câte o fereastră, care apoi se deschidea repede. Oamenii de la han alergară în curte cu lanterne aprinse, îl înconjurară pe Dagobert şi îl întrebară ce se întâmplase.

— Calul meu e aici şi un animal al păcătosului ăsta a ieşit din cuşcă, exclamă soldatul continuând să zguduie uşa.

Auzind asta, oamenii de la han, speriaţi şi până atunci de răcnetele disperate ale animalelor, o luară la fugă şi se duseră să-l scoale pe hangiu. E lesne de înţeles groaza soldatului, care stătea în faţa uşii, aşteptând să se deschidă. Palid, gâfâind, cu urechea lipită de gaura cheii, asculta. Puţin câte puţin răgetele se mai potoliră şi nu se mai auzea decât un mârâit surd şi vocea sinistră a Profetului, care dădea comenzi aspre, scurte:

— Moarteo... aici... Moarteo!

Noaptea era foarte întunecoasă. Dagobert nu-l văzu pe Goliat, târându-se cu băgare de seamă pe acoperişul de ardezie, şi întorcându-se în pod prin fereastra mansardei. În curând apăru stăpânul hanului, urmat de mai mulţi oameni.

Oamenii purtau furci şi beţe.

— Ce s-a întâmplat? zise el apropiindu-se de Dagobert; câtă tulburare în han! Să fie ai dracului îmblânzitorii de animale, ca şi neglijenţii care nu ştiu să-şi lege caii cumsecade la iesle... Dacă animalul ţi-e rănit, cu atât mai rău pentru dumneata, n-ai avut decât să bagi mai bine de seamă.

În loc să răspundă reproşurilor, soldatul asculta ce se mai petrecea în grajd, şi făcu un gest cu mâna ca să se facă tăcere.

Deodată se auzi un răget furios urmat de un strigăt al Profetului, apoi pantera urlă într-un chip jalnic. Uşa se deschise şi Goliat apăru în prag, zicând:

— Puteţi intra, nu mai e primejdie.

Interiorul menajeriei oferea o înfăţişare sinistră. Profetul, palid, abia putându-şi ascunde emoţia sub o linişte aparentă, îngenunchease la câţiva paşi de cuşca panterei, într-o atitudine plină de reculegere. După felul cum îşi mişca buzele, se vedea că se ruga. Spectatorii acestei scene, neştiind că sub blana îmblânzitorului se ascunde o armură completă şi atribuind strigătele panterei fricii, rămaseră muţi de mirare şi de admiraţie în faţa curajului şi a puterii supranaturale a acestui om. La câţiva paşi în spatele lui stătea Goliat în picioare, rezemat de o suliţă de lemn. În sfârşit, nu departe de cuşcă, într-o baltă de sânge era întins cadavrul lui Jovial.

La vederea rămăşiţelor însângerate şi sfâşiate, Dagobert

rămase nemişcat, iar chipul lui aspru luă o expresie de adâncă durere. Apoi căzu în genunchi şi ridică încet capul lui Jovial. Văzând ochii lui stinşi, sticloşi, pe jumătate închişi, ochii aceia care cu puţin înainte încă erau atât de inteligenţi şi de veseli când se întorceau după stăpânul iubit – soldatul nu-şi putu stăpâni o exclamaţie sfâşietoare. Pe chipul lui se citea o emoţie atât de crudă, atât de mişcătoare, încât stăpânul hanului şi oamenii săi se simţiră o clipă cuprinşi de milă la vederea acestui bătrân îngenuncheat în faţa calului mort. Dar, când, urmând cursul regretelor, Dagobert se gândi că Jovial fusese tovarăşul său de exil, că mama orfanelor întreprinsese şi ea odată, ca şi fiicele ei, o călătorie periculoasă cu nenorocitul animal, în mintea soldatului se prezentară deodată consecinţele funeste ale pierderii pe care o încercase. Furia urmă acum înduioşării.

El se ridică cu ochii scânteietori şi plini de mânie şi se repezi la Profet; cu o mână îl apucă de gât, iar cu cealaltă îi administră cinci şase lovituri în piept, care însă izbiră numai zalele.

— Banditule! Ai să-mi răspunzi de moartea calului! zicea soldatul continuând să-l lovească.

Fu nevoie de intervenţia lui Goliat şi a stăpânului hanului ca să-l smulgă pe Profet din mâinile fostului grenadier. Când după câteva secunde luptătorii fură despărţiţi, Morok era palid de mânie.

— Asta-i îngrozitor! strigă hangiul, adresându-se soldatului, care îşi apăsa cu disperare pumnii crispaţi pe

fruntea pleşuvă. Ai expus pe omul acesta cumsecade să fie sfâşiat de fiare şi acuma vrei să-l ucizi!... Asta-i purtare de om bătrân? Vrei să mă duc să chem ajutor? Astă-seară te-ai arătat mai cuminte.

Aceste cuvinte îl făcură pe soldat să se liniştească. Regreta cu atât mai mult izbucnirea, cu cât în calitatea lui de străin putea să-şi agraveze situaţia. Trebuia cu orice preţ să fie despăgubit pentru cal ca să-şi poată continua drumul. Succesul acestei călătorii putea fi compromis printr-o singură zi de întârziere. Făcând o sforţare puternică asupra lui însuşi, soldatul reuşi să se stăpânească.

— Ai dreptate... am fost prea iute îi zise hangiului, cu vocea schimbată, pe care încerca să şi-o facă liniştită. Dar, în definitiv, omul acesta nu trebuie făcut răspunzător de moartea calului? Vă las să judecaţi.

— Ca judecător, nu sunt de părerea dumitale. Dumneata eşti de vină. Desigur că ai legat rău calul, şi animalul a intrat în hangarul a cărui uşă a fost deschisă, zise hangiul, luând partea îmblânzitorului de animale.

— Aşa este, zise Goliat, îmi aduc bine aminte. Am lăsat uşa întredeschisă noaptea, ca să aibă animalele aer. Cuştile erau bine închise, aşa că nu era nicio primejdie...

— E drept! zise şi altul din cei de faţă.

— Desigur că vederea calului a înfuriat pantera şi a făcut-o să-şi sfarme cuşca, mai zise altul.

Mai curând Profetul ar trebui să se plângă!

— Părerile astea n-au nicio importanţă, zise Dagobert,

care începea să-şi piardă răbdarea. Eu vă spun că îmi trebuie imediat bani sau un cal, da imediat, căci vreau să plec acum din hanul ăsta aducător de nenorociri.

— Şi eu îţi spun că dumneata ai să mă despăgubeşti pe mine, strigă Morok, care îşi păstrase pentru sfârşit o lovitură de teatru.

Zicând aşa îşi arătă mâna stângă plină de sânge pe care până atunci o ţinuse ascunsă în mâneca hainei.

— Poate că o să rămân schilod pe viaţă, ia uitaţi-vă cum m-a rănit pantera!

Fără să aibă gravitatea pe care i-o atribuia Profetul, rana era destul de adâncă. Acest ultim argument îi câştigă simpatia tuturor. Bizuindu-se pe acest incident ca să termine o afacere pe care o socotea ca a sa, hangiul zise către rândaşul hanului:

— Nu este decât un singur mijloc de a termina, să-l sculăm imediat pe domnul primar şi să-l rugăm să vină până aici. El o să hotărască cine are dreptate şi cine nu.

— Tocmai era să propun şi eu asta, zise soldatul, căci, în definitiv nu pot să-mi fac dreptate singur.

— Fritz, aleargă la primar, zise hangiul.

Băiatul plecă în grabă, stăpânul său temându-se să nu intre şi el în bucluc cu interogatoriul soldatului, căruia neglijase în ajun să-i ceară hârtiile. Apoi hangiul adăugă:

— Primarul o să fie foarte rău dispus că l-am sculat din somn la ora asta. Eu nu am poftă să-şi verse mânia asupra mea, de aceea te rog să te duci să-mi aduci hârtiile; rău am

făcut că nu ţi le-am cerut de cum ai venit.

— Sunt sus în raniţă, o să ţi le aduc imediat, răspunse soldatul şi se întoarse să iasă.

Când trecu prin faţa lui Jovial, întoarse capul şi-şi duse mâna la ochi. Profetul îl urmări cu o privire triumfătoare, zicându-şi: „Iată-l fără cal, fără bani, fără hârtii. Mai mult nu puteam face, deoarece trebuia, pe cât cu putinţă, să întrebuinţez viclenia şi să salvez aparenţele. Toată lumea o să fie contra lui. Pot răspunde cel puţin pentru atât: câteva zile n-o să-şi poată continua călătoria – de vreme ce se pare că se leagă atât de mari interese de arestarea lui şi a fetelor”.

După un sfert de oră, Karl, camaradul lui Goliat, ieşi din ascunzătoarea unde îl ţinuse stăpânul său toată seara şi plecă la Lipsca, ducând o scrisoare pe care o scrisese Morok la iuţeală şi pe care trebuia s-o pună la poştă, de cum sosea în oraş.

Scrisoarea purta următoarea adresă:

Domnului Rodin,

Strada Milieu-des-Ursins, Nr. 11 Paris (Franţa)

Neliniştea lui Dagobert creştea din ce în ce. Sigur că Jovial nu venise singur în grajd, el atribui această nenorocire răutăţii îmblânzitorului de animale, dar se întreba în zadar care era cauza pornirii acestui ticălos contra lui şi se gândea cu groază că afacerea, oricât de dreaptă era, avea să depindă în întregime de buna sau reaua dispoziţie a unui judecător sculat din somn.

Hotărât să ascundă cât mai mult cu putinţă orfanelor noua nenorocire care le lovise, se apropie încet de uşa odăii lor. Aici se izbi de Rabat-Joie, căci câinele, după ce încercase în zadar să-l împiedice pe Profet de a-l lua pe Jovial, se întorsese la postul lui.

Bine că s-a întors câinele şi n-au fost fetele singure, îşi zise soldatul deschizând uşa.

Spre marea lui surpriză, în cameră domnea o tăcere adâncă.

— Copii, zise el... de ce staţi pe întuneric?

Tocmai atunci luna se desprinse din nori şi aruncă în odăiţă şi pe patul aşezat în faţa ferestrei destulă lumină pentru ca soldatul să vadă fetele. Orfanele făcură o mişcare bruscă şi întoarseră spre soldat chipurile lor încântătoare, pline de tulburare şi de emoţie, apoi îi întinseră braţele exclamând:

— Tu eşti, Dagobert... suntem salvate!...

Da, eu sunt, copii, zise veteranul luând mâinile fetelor în ale sale şi strângându-le cu dragoste. V-a fost teamă cât timp am lipsit?

Da... am tras o spaimă de moarte...

— Şi lampa s-a stins! De ce?

— Abia ai plecat şi lampa a căzut de pe masă. Atunci ne-a fost frică, ne-am îmbrăţişat şi am ţipat, căci ni s-a părut că am auzit umblând cineva prin odaie.

Din nefericire, convins că vântul spărsese geamurile şi zguduise fereastra, Dagobert crezu că o închisese rău şi

atribui acest al doilea accident aceleiaşi cauze ca şi prima dată.

— Acuma a trecut, să nu ne mai gândim la asta, zise el, apoi scăpără, făcu lumină şi văzu că într-adevăr geamul era întredeschis, lampa răsturnată, iar lângă lampă, raniţa. Închise fereastra, ridică masa, puse raniţa pe masă şi o dezlegă ca să ia portofelul pe care îl ţinea împreună cu crucea şi cu banii într-un buzunăraş făcut între căptuşeală şi piele. Nu părea să fi umblat cineva la raniţă, căci curelele erau bine legate ca de obicei. Soldatul băgă mâna în buzunar, dar nu găsi nimic. Străfulgerat de spaimă, păli şi exclamă, făcând un pas înapoi:

— Nimic!

— Ce ai, Dagobert? zise Blanche.

Soldatul nu răspunse. Nemişcat, aplecat deasupra mesei, rămase cu mâna în buzunarul sacului. Apoi, cedând unei vagi speranţe, căci o realitate atât de crudă nu i se părea posibilă, răsturnă repede conţinutul raniţei pe masă: erau zdrenţe vechi, pe jumătate rupte, uniforma lui veche de grenadier călare în garda imperială, rămăşiţe scumpe pentru un soldat. În zadar desfăcu toate obiectele de îmbrăcăminte, nu găsi nici punga, nici portofelul cu hârtiile, nici scrisorile generalului Simon, nici crucea. Orfanele se priveau neliniştite, neînţelegând nimic din tăcerea şi din faptele lui Dagobert, care stătea cu spatele la ele. În sfârşit, Blanche îndrăzni să-l întrebe cu timiditate:

— Dar ce ai? Nu ne răspunzi... Ce cauţi în raniţă?

Dagobert nu răspunse, şi începu să se caute prin buzunare:

nimic... Poate pentru prima oară în viaţa lui, copiii, cum îi numea el, îi adresară vorba fără să primească răspuns. Blanche şi Rose simţeau că ochii li se umpleau de lacrimi, crezând însă că soldatul era supărat, nu mai îndrăzniră să vorbească.

— Nu... nu... asta nu se poate... nu... zicea veteranul trecându-şi mâna pe frunte şi mai căutând să-şi aducă aminte unde putuse să pună obiectele acelea atât de preţioase. Nu se putea hotărî să le creadă pierdute... Deodată, o undă de bucurie îi trecu prin gând: alergă să ia de pe scaun valiza orfanelor. Căută şi scotoci tot, cercetă şi cele mai adânci ascunzişuri ale valizei... Nimic... nimic... De data asta, zdrobit cu desăvârşire, se sprijini de masă. Omul acesta atât de robust, atât de energic, se simţea zdrobit. Figura îi era îmbujorată şi, totodată, scăldată într-o sudoare rece, genunchii îi tremurau. Dagobert se mai lăsă, totuşi, târât de o speranţă absurdă, nebună, imposibilă... se întoarse brusc spre orfane şi le spuse fără a gândi cât era de schimbat la faţă şi cât de schimbată îi era şi vocea:

— Nu cumva vi le-am dat vouă să le păstraţi... spuneţi-mi?;

În loc să-i răspundă, Rose şi Blanche, înspăimântate de paloarea şi de expresia figurii lui, scoaseră un ţipăt de groază.

— Doamne, dar ce ai? întrebă Rose.

— Le aveţi sau nu? strigă deznădăjduit, cu o voce de tunet, răvăşit de durere. Dacă nu, iau cel dintâi cuţit ce-mi iese în cale şi mă străpung.

Orfanele începură să plângă, întinzând spre soldat mâinile rugătoare.

Acesta le privea cu ochii aiuriţi, fără să le vadă. Apoi, după ce-i mai trecu ameţeala, realitatea i se prezentă cu toate consecinţele ei teribile. El îşi împreună mâinile, căzu în genunchi în faţa orfanelor, îşi sprijini capul de marginea patului şi, plângând cu hohote – căci acest om de fier plângea – rosti aceste cuvinte întretăiate:

Iertare!... iertare... nu ştiu... Ce nenorocire!... Ce nenorocire! iertare!

În faţa acestei explozii de durere, a cărei cauză n-o înţelegeau, dar care la un om de felul acesta era sfâşietoare, fetele înconjurară gâtul soldatului cu braţele. În acelaşi moment răsunară lătrăturile lui Rabat-Joie, care rămăsese afară, şi se auzi vocea hangiului strigând mânios:

Ei, ascultă, cheamă-ţi câinele şi potoleşte-l. Vine primarul!

— Auzi, Dagobert? e primarul, zise Rose.

Vorbele acestea, **e primarul,** amintiră totul lui Dagobert şi completară, ca să zicem aşa, tabloul tristei sale situaţii. Calul murise, hârtii nu mai avea, bani, de asemenea, şi o zi, o singură zi de întârziere spulbera ultima speranţă a celor două surori şi făcea inutilă toată această lungă călătorie. Oamenii căliţi – şi soldatul era dintre aceştia – preferă

primejdiile mari, situaţiile ameninţătoare, dar bine determinate, chinurilor nelămurite care preced o nenorocire definitivă. Dagobert, călăuzit de bunul său simţ, de admirabilul său devotament, înţelese că n-avea altă scăpare decât judecata primarului şi că toate sforţările sale trebuiau să tindă într-acolo ca să-şi câştige bunăvoinţa acestui magistrat. De aceea îşi şterse ochii şi spuse orfanelor:

— Nu vă fie teamă, copii, cel ce vine este, poate, salvatorul vostru.

Dagobert îşi trecu mâna prin părul său cărunt, îşi netezi mustaţa, îşi încheie haina, pentru a părea cât mai cumsecade, simţind că soarta orfanelor depinde de convorbirea lui cu magistratul. Apoi le spuse fetelor, care erau din ce în ce mai speriate:

Băgaţi-vă bine sub cuvertură, copii... Dacă va trebui numaidecât să intre cineva aici, va intra primarul singur...

Apoi puse mâna pe clanţă, nu fără să-i bată inima cu putere, deschise uşa, ieşi şi zise:

— Jos, Rabat-Joie... vin’ aici!

Câinele ascultă, dar se vedea bine că nu bucuros. Trebui ca stăpânul său să-i poruncească de două ori să nu facă nicio mişcare ostilă hangiului. Acesta, cu o lanternă într-o mână şi cu pălăria în cealaltă, mergea respectuos înaintea primarului, a cărui figură magistrală se pierdea în penumbra scării.

Ajungând la ultima treaptă a scării, primarul păru

surprins văzându-l pe Dagobert închizând uşa, ca şi cum nu voia să-l lase să intre.

— Pentru ce închizi uşa? întrebă el cu o voce repezită.

— Mai întâi pentru că două fete cărora le port de grijă sunt culcate aici, şi apoi pentru că interogatoriul dumitale ar putea să le neliniştească, răspunse Dagobert... Aţi da dovadă de inimă bună dacă aţi vrea să mă interogaţi aici.

— Hm... aici, zise magistratul nemulţumit. Frumoasă corvoadă! Fie, o să te întreb aici... Apoi se întoarse spre hangiu:

— Pune lanterna pe bancă şi lasă-ne singuri.

Hangiul făcu cum i se spuse şi coborî, contrariat că nu putea să asiste la interogator. Veteranul rămase singur cu magistratul. Primarul Mockemului purta o bonetă de postav şi era îmbrăcat într-o manta. El se aşeză greoi pe bancă. Era un om gras, de vreo şaizeci de ani, cu figura aspră şi morocănoasă. Mereu îşi freca ochii roşii de somn cu pumnii lui groşi.

— Ce ai să spui ca să te justifici? Haide, mai repede... întrebă cu brutalitate judecătorul, căscând de nerăbdare.

— Nu am să mă justific, am să mă plâng, domnule primar, zise Dagobert cu voce hotărâtă.

— Crezi că ai să mă înveţi în ce fel am să-ţi pun întrebările? zise magistratul cu un ton atât de acru, încât soldatul îşi reproşă că începuse rău convorbirea.

— Iartă-mă, domnule primar, m-am exprimat rău, voiam numai să spun că în această afacere nu am nicio vină.

— Profetul spune contrariul.

— Eu nu pot să spun nimic în această privinţă, dar dumneata ai inimă prea bună, domnule judecător, ca să mă condamni fără să **mă** fi ascultat... un om ca dumneata nu poate fi nedrept... asta se vede numaidecât.

Resemnându-se să joace rolul de *om supus,* Dagobert îşi îndulci cât putu vocea groasă şi încercă să dea figurii sale austere o expresie surâzătoare, linguşitoare, atrăgătoare.

— L-am văzut pe îmblânzitorul de animale cu mâna teribil de rănită.

— Da, asta e adevărat, dar gândiţi-vă că, dacă ar fi închis bine cuşca, nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Ba nicidecum, e vina dumitale. Trebuia să legi mai bine calul la iesle.

— Ai dreptate, domnule primar, desigur că ai dreptate. Un biet om ca mine nu poate să te contrazică. Dar dacă cineva din răutate ar fi dezlegat calul ca să-l facă să se ducă în menajerie, o să admiţi că nu mai e vina mea.

— Dar pentru ce să-ţi facă cineva asta?

— Nu ştiu, domnule primar, dar...

— Nu ştii, ei! Nici eu nu ştiu, zise primarul nerăbdător. Şi, în definitiv, ce atâta zarvă pentru un stârv de cal!

Figura soldatului îşi pierdu deodată expresia de blândeţe forţată şi se făcu iar aspră. El răspunse cu o voce gravă şi mirată:

— Calul meu a murit... nu mai e decât un stârv, e drept. Acum o oră, deşi era bătrân, era încă plin de curaj şi de

înţelepciune şi necheza vesel când îmi auzea vocea; în fiecare seară lingea mâinile celor două fete pe care le purta în spinare toată ziua... acum nu va mai purta pe nimeni, or să-l arunce pe câmp şi or să-l mănânce câinii şi gata... Nu-i nevoie să-mi aminteşti asta cu atâta asprime, domnule primar, căci îmi iubeam calul!

La aceste cuvinte pronunţate cu simplitate mişcătoare, primarul, mişcat fără voia lui, îşi reproşă cuvintele.

— Înţeleg că îţi pare rău după cal, zise el cu o voce mai puţin nerăbdătoare, dar, în definitiv, ce vrei? Este o nenorocire.

— O nenorocire... da, domnule primar, o foarte mare nenorocire. Fetele pe care le însoţesc sunt prea plăpânde ca să facă drumul pe jos şi prea sărace ca să poată lua o trăsură... Şi totuşi trebuie să ajungem la Paris înainte de februarie. Când a murit mama lor, i-am promis că o să le duc în Franţa, căci copiii nu mă mai au decât pe mine... Şi acum când calul mi-a fost ucis, ce să mă fac? Eşti bun, ai poate copii, dacă într-o zi s-ar găsi şi ei în situaţia fetelor mele, având drept orice avere, drept orice mijloc de trai, pe lume, un bătrân soldat care le iubeşte şi un cal bătrân pe care călăresc... dacă, după ce au fost foarte nenorocite de când s-au născut, da! foarte nenorocite, căci sunt fiicele unui exilat... fericirea lor se găsea la capătul acestei călătorii, şi prin moartea calului, călătoria nu se mai poate face, spune, asta nu-ţi răscoleşte adâncul inimii? N-ai găsi şi dumneata, ca şi mine, că nenorocirea este ireparabilă?

— Negreşit, răspunse primarul, om destul de bun, în fond, împărtăşind fără să vrea emoţia lui Dagobert, acum înţeleg toată gravitatea pierderii pe care aţi încercat-o, şi apoi aceste orfane mă interesează: ce vârstă au?

— Cincisprezece ani şi două luni... sunt gemene.

— Cincisprezece ani şi două luni... cam vârsta Fredericăi mele.

— Ai şi dumneata o fată de vârsta asta? reluă Dagobert căpătând puţină speranţă. Atunci nu mai sunt îngrijorat de soarta copiilor. O să ne faci dreptate...

— Să fac dreptate este datoria mea. În definitiv, în afacerea, asta vina este a amândurora. Pe de o parte, dumneata ţi-ai legat rău calul. Pe de altă parte, îmblânzitorul de animale a lăsat uşa deschisă. El mi-a spus: Am fost rănit la mână... iar dumneata răspunzi: mi-a ucis calul, şi pentru o mie de motive moartea calului este o pierdere ireparabilă.

— Dumneata spui lucrurile de o mie de ori mai bine decât aş putea spune eu vreodată, zise soldatul surâzând cu timiditate, dar asta aş fi vrut şi eu să spun, tocmai aşa cum spui dumneata, domnule primar. Era toată averea mea.

— Ne-am înţeles! N-ai să plăteşti nicio despăgubire. Socotesc vina egală. El a fost rănit, dumitale ţi s-a ucis calul, sunteţi chit.

— Şi cât crezi că-mi mai datorează el? întrebă soldatul cu naivitate. Cât are să-mi plătească?

— Dar bine, exclamă primarul, întrerupându-l pe

Dagobert, despre ce sumă vorbeşti?... îţi spun doar că dumneata nu datorezi nimic Profetului şi nici el nu-ţi datorează nimic...

— Nu-mi datorează nimic?

— Dar greu eşti de cap. Îţi spun că dacă animalele Profetului ţi-au ucis calul, în schimb Profetul a fost grav rănit. Aşadar sunteţi chit sau, dacă vrei mai bine, nu-i datorezi nicio despăgubire şi nici el nu-ţi datorează niciuna. Acum înţelegi?

Dagobert, încremenit, stătu câteva minute fără să răspundă, privindu-l pe primar cu o nelinişte adâncă. Îşi vedea din nou speranţele spulberate de judecata făcută.

— Dar, domnule primar, reluă el cu vocea schimbată, eşti prea drept ca să nu dai atenţie unui lucru: rana îmblânzitorului de animale nu-l împiedică să-şi vadă mai departe de meserie, pe câtă vreme pe mine moartea calului mă împiedică să-mi urmez călătoria. Aşadar trebuie să mă despăgubească...

Judecătorul credea că făcuse destul pentru Dagobert, nesocotindu-l răspunzător de rana Profetului, căci Morok, după cum am spus, exercita oarecare influenţă asupra catolicilor din ţinut şi mai ales asupra femeilor, prin vânzarea mofturilor lui religioase. În afară de aceasta, se ştia că era sprijinit de câteva persoane foarte importante. De aceea insistenţa soldatului îl supără pe magistrat, care răspunse cu asprime:

— Destul... destul... să trecem la altceva... Unde îţi sunt

hârtiile?

— Da, să vorbim de hârtii... dar te rog, domnule primar, ai milă de cele două fete... Fă aşa ca să ne putem continua călătoria...

— Nu vreau să mai aud nimic... Unde sunt hârtiile? Sau vrei să te arestez ca pe un vagabond?

La cuvintele: *hârtiile,* Dagobert se făcu palid, dar se sili să-şi ascundă neliniştea, luându-şi un aer de siguranţă.

— O să-ţi spun afacerea în două vorbe, domnule primar. E foarte simplu. E un lucru ce se poate întâmpla oricui. Nu am aerul unui vagabond sau al unui cerşetor, nu-i aşa? Şi pe urmă înţelegi că un om cumsecade care călătoreşte cu două fete...

— Ce de cuvinte!... Unde sunt hârtiile?

Din fericire, tocmai atunci îi sosiră soldatului două ajutoare nesperate. Orfanele, din ce în ce mai neliniştite, auzindu-l pe Dagobert vorbind în faţa uşii, se sculaseră şi se îmbrăcaseră, astfel că în clipa când magistratul zise cu o voce bruscă: *Ce de* cu*vinte!... unde sunt hârtiile?* Rose şi Blanche ieşiră din odaie ţinându-se de mână. La vederea celor două figuri încântătoare, primarul se ridică de pe bancă plin de surpriză şi de admiraţie.

— Iată pe cele două nefericite copile, domnule primar, iată-le. Pot să-ţi arăt un paşaport mai bun decât ăsta? zise Dagobert văzându-l pe magistrat mişcat.

— Sărmanele!... zise acesta examinându-le cu un interes din ce în ce mai mare. Aşa de tinere şi orfane. Vin de

departe?...

— Din fundul Siberiei, domnule primar, unde a fost exilată mama lor înainte de naşterea copilelor... Sunt mai bine de cinci luni de când călătorim, mergând puţin câte puţin în fiecare zi. Pentru ele îţi cer îndurare şi sprijin... pentru ele, lovite de toate nenorocirile astăzi. Adineauri, venind să iau hârtiile din sac, n-am mai găsit portofelul în care le ţineam împreună cu banii şi cu crucea. Iartă-mă, spun asta nu ca să mă laud, dar am fost decorat de mâna împăratului şi un om care a fost decorat de mâna lui nu poate fi un om rău, chiar dacă, din nefericire, şi-a pierdut hârtiile şi punga. Aici am ajuns şi aşa se explică stăruinţa cu care am cerut să fiu despăgubit.

— Dar unde şi cum ai suferit această pierdere?

— Nu ştiu, domnule primar, sunt sigur că alaltăieri la culcare am luat ceva bani din sac şi am văzut portofelul la locul lui. Ieri am avut destui bani mărunţi rămaşi, aşa că n-am mai desfăcut raniţa...

— Şi unde ai ţinut raniţa ieri şi azi?

— În odaia unde au dormit copiii. Dar în noaptea asta...

Dagobert fuse întrerupt de paşii cuiva care urca scara. Era Profetul. Ascuns în umbră, la picioarele scării, el auzise toată convorbirea şi se temea ca slăbiciunea primarului să nu-i strice reuşita planurilor, realizate aproape în întregime. Morok purta braţul stâng în eşarfă. El urcă încet scara şi salută respectuos pe primar. La vederea sinistrei figuri a îmblânzitorului de animale, Rose şi Blanche, speriate,

făcură un pas înapoi şi se apropiară de soldat. Acesta se posomorî. Simţi că din nou fierbe de mânie contra lui Morok, pricina tuturor încurcăturilor sale.

— Ce-i Morok? zise primarul cu un ton jumătate binevoitor, jumătate supărat. Vreau să fiu singur, i-am spus doar hangiului.

Morok se apropie de judecător şi începu să-i vorbească în şoaptă. Mai întâi foarte mirat, primarul se făcu din ce în ce mai atent, luând o înfăţişare gânditoare. Din când în când scotea câte o exclamaţie de mirare şi de îndoială, aruncând priviri furişe asupra grupului format de Dagobert şi de fete. După expresia privirilor sale, din ce în ce mai neliniştite, mai scrutătoare şi mai severe se vedea bine că vorbele secrete ale Profetului schimbau încetul cu încetul interesul pe care îl simţise pentru orfane şi pentru soldat, într-un sentiment de neîncredere şi de duşmănie. Dagobert băgă de seamă.

Drace!... zise primarul ridicându-se repede, nu mă gândisem la asta; oare unde mi-a fost capul? Dar ce vrei, Morok, când te scoli în puterea nopţii, n-ai judecata limpede. Mi-ai făcut un mare serviciu cu asta.

În tot timpul acestei conversaţii misterioase, Dagobert îndura mii de chinuri. Presimţea vag că avea să izbucnească o furtună puternică şi nu se gândea decât la un singur lucru: să-şi poată stăpâni mânia. Morok se mai apropie de judecător şi i le arătă pe cele două orfane, apoi începu să-i vorbească încet.

— Dar, în definitiv, pentru ce? reluă judecătorul ridicându-şi mâinile spre cer. Oamenii ăştia sunt capabili de orice. Dar n-or să mă înşele de două ori, mai strigă el înfuriat. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât mai de crezut mi se pare. Da, da, omul acesta trebuie să fie un spion sau un agitator francez.

Dacă fac legătura între aceste bănuieli şi manifestaţia studenţilor de la Frankfurt...

— Uită-te la el cu atenţie, domnule primar, şi ai să vezi că are o figură primejdioasă... Vezi!

Vorbind aşa, fără să ridice tonul, Morok arătă spre Dagobert.

Stăpânirea de sine, apăsarea în care trăia de când sosise în acest han nenorocit, avea şi ea un capăt. Dagobert vedea lămurit că sforţările pe care le făcuse ca să câştige bunăvoinţa magistratului fuseseră complet nimicite de influenţa fatală a îmblânzitorului de animale. Pierzându-şi răbdarea, se apropie de acesta şi-i zise, stăpânindu-se încă:

— De mine ai vorbit încet cu domnul primar?

— Da, zise Morok, privindu-l ţintă.

— De ce n-ai vorbit tare?

— Pentru că sunt lucruri ruşinoase, pe care ţi-e ruşine să le spui tare, răspunse Morok înfruntându-l.

Până atunci Dagobert stătuse cu braţele încrucişate. Acum le întinse şi-şi încleştă pumnii. Mişcarea asta neaşteptată fu atât de expresivă, încât fetele scoaseră un strigăt de spaimă şi se apropiară de el.

Domnule primar, zise soldatul cu dinţii încleştaţi de mânie, spune-i omului acesta să plece sau nu răspund de mine.

— Cum, zise primarul cu trufie, îmi dai ordine mie... îndrăzneşti?...

— Îţi spun să-i zici să plece, reluă Dagobert, ieşindu-şi din fire, sau se întâmplă vreo nenorocire!

— Bine îţi şade, vagabond păcătos – ca să nu spun mai rău decât atât – să comanzi aici! strigă primarul furios. Crezi că pentru ca să mă înşeli e destul să-mi spui că ţi-ai pierdut hârtiile! în zadar târăşti după tine astea două fete, care cu tot aerul lor nevinovat s-ar putea foarte bine să fie nişte...

— Nenorocitule! strigă Dagobert întrerupându-l pe primar cu o privire atât de teribilă, încât primarul nu îndrăzni să continue.

Soldatul luă fetele de mână şi, fără ca ele să fi putut spune un cuvânt, le băgă imediat în odaie, încuie uşa şi puse cheia în buzunar. Apoi se întoarse repede spre primar, care, speriat de atitudinea şi de fizionomia ameninţătoare a soldatului, făcu doi paşi înapoi, apucându-se cu mâna de balustrada scării.

— Ascultă-mă bine... zise soldatul apucându-l pe primar de braţ. Adineauri m-a insultat păcătosul ăsta – şi arătă pe Morok. Am suportat... era vorba de mine. Acum te previn că, aşa primar cum eşti, am să te scutur cum aş scutura un câine, dacă ai ghinionul să vorbeşti despre aceste fete altfel

decât cum ai vorbi despre copilul dumitale... mă auzi?

— Cum! exclamă primarul bolborosind de mânie, îndrăzneşti să spui că dacă vorbesc despre aceste aventuriere...

— Scoate-ţi pălăria când vorbeşti despre fiicele mareşalului de Ligny! exclamă soldatul smulgându-i primarului boneta din cap şi aruncând-o jos.

În faţa acestui gest de agresiune, Morok tresări de bucurie, Dagobert scos din fire, renunţând la orice speranţă, se lăsă târât de caracterul lui violent, pe care şi-l stăpânise cu atâta greutate timp de atâtea ore. Când primarul îşi văzu boneta pe jos, îl privi pe îmblânzitorul de animale încremenit, ca şi cum nu putea crede într-o asemenea enormitate. Dagobert, regretându-şi fapta, şi ştiind că nu-i mai rămânea niciun mijloc de împăcare, aruncă o privire repede în jurul lui, făcu câţiva paşi înapoi şi puse piciorul pe prima treaptă a scării. Primarul, înşelat de mişcarea de retragere a lui Dagobert strigă:

— Crezi că ai să scapi după ce ai îndrăznit să pui mâna pe mine, ticălos bătrân! Ai să vezi că sunt la Lipsca închisori destul de bune pentru agitatorii francezi şi pentru aventuriere, căci damele care sunt cu tine nu valorează nici ele mai mult... Hai, adăugă el cu voce plină de importanţă, coboară înaintea mea.

Cât despre tine Morok, ai să...

Primarul nu putu isprăvi vorba. De câteva minute, Dagobert nu căuta decât să câştige timp. El observase cu

coada ochiului o uşă întredeschisă, în faţa odăii ocupate de orfane. Găsind momentul prielnic, se repezi iute ca fulgerul asupra primarului, îl luă de gât şi îl izbi aşa de repede de uşa întredeschisă, încât magistratul, încremenit de acest atac neaşteptat, neputând să pună o vorbă, nici să scoată un strigăt, căzu mototol în fundul camerei întunecoase. Dagobert se întoarse apoi spre Morok, care era cu braţul în eşarfă. Văzând scara liberă, el se repezi să coboare. Soldatul îl prinse de pletele fâlfâitoare, îl trase spre el, îl cuprinse în braţele lui de fier, îi puse o mână pe gură ca să-l împiedice să ţipe, şi, cu toată împotrivirea lui disperată, îl împinse în aceeaşi cameră în fundul căreia zăcea primarul ameţit.

Apoi încuie uşa de două ori, puse cheia în buzunar, coborî scara dintr-o săritură şi ajunse într-un coridor care dădea în curte. Trase zăvorul la uşa culoarului, ca să împiedice orice comunicare cu curtea, apoi se urcă iar repede şi se duse la orfane. Morok, revenindu-şi în fire începuse să strige ajutor din toate puterile. Dar chiar dacă strigătele i-ar fi fost auzite – cu toată distanţa – le-ar fi înăbuşit zgomotul ploii şi al vântului.

Dagobert, avea prin urmare, o oră înaintea lui: trebuia să treacă un timp oarecare până să înceapă lumea să se mire că primarul stătea prea mult.

— Copii, acum e vorba să daţi dovadă că aveţi sânge de soldat în vinele voastre, zise Dagobert intrând repede la fete.

— Dar ce s-a întâmplat, Dagobert? Ce vrei să facem?

Fără să răspundă, soldatul alergă la pat, smulse cearşafurile, le legă repede unul de celălalt, făcu un nod mare la unul din capete, îl trecu prin fereastră, pe care o deschise şi apoi o închise pe jumătate. Cearşaful rămase prins la mijloc şi ţinut în interior de nod, care nu putea să treacă prin fereastra închisă. Capătul celălalt atârna în afară şi atingea pământul. O jumătate de fereastră rămase deschisă. Astfel că fugarii avură pe unde să treacă. Veteranul luă sacul, valiza fetelor, pielea de ren şi le aruncă pe toate pe geam îi făcu semn lui Rabat-Joie şi îl trimise, să păzească obiectele. Câinele dispăru dintr-o săritură. Rose şi Blanche îl priveau încremenite pe Dagobert.

— Şi acum, copii, le spuse el, uşile hanului sunt închise... curaj...

Apoi le arătă fereastra:

— Trebuie să trecem pe aici sau suntem arestaţi şi băgaţi la închisoare... voi într-o parte... eu în alta. S-a dus voiajul!...

— Arestaţi!... Băgate la închisoare! Separate de tine!

— Da, dragile mele! L-au ucis pe Jovial... Trebuie să fugim pe jos şi să încercăm să ajungem la Lipsca. Când o să obosiţi, o să vă duc în braţe, rând pe rând, şi chiar de ar fi să cerşim pe drum, tot o să ajungem... Dar dacă întârziem cu un sfert de oră, totul e pierdut... Haideţi, copii, aveţi încredere în mine. Arătaţi că fiicele generalului Simon nu sunt nişte laşe... mai avem speranţă.

Trecuse abia un sfert de oră de când Dagobert şi fetele plecaseră de la Şoimul alb şi o pârâitură teribilă zgudui toată casa. Uşa cedase, în sfârşit, sub sforţările primarului şi ale lui Morok, care se folosiseră de o masă grea în chip de berbec. Călăuziţi de lumină, prizonierii alergară în camera orfanelor: o găsiră goală. Morok văzu cearşaful atârnând în afară şi zise:

— Domnule primar, au fugit pe fereastră, sunt pe jos în noaptea asta furtunoasă şi întunecoasă, nu se poate să fi ajuns departe.

— Nici vorbă, o să-i ajungem... Afurisiţi vagabonzi!... Dar o să mă răzbun... Repede, Morok, e vorba de onoarea ta şi a mea...

— De onoarea mea?... Pentru mine e vorba de ceva mai mult, răspunse Profetul cu voce mânioasă.

Apoi coborî repede scara, deschise uşa din curte şi strigă cu o voce răsunătoare:

— Goliat, dă drumul câinilor!... şi dumneata, hangiu, adu lanterne şi furci... înarmează-ţi oamenii, deschide toate uşile. Să pornim după fugari, nu pot să ne scape... trebuie să punem mâna pe ei, vii sau morţi.

CAPITOLUL 2
STRADA MILIEU DES-URSINS

Morok, îmblânzitorul de animale, văzându-l pe Dagobert lipsit de cal, fără hârtii, fără bani, crezu că nu va putea cu niciun chip să-şi continue drumul, de aceea îl trimisese pe Karl, încă înainte de sosirea primarului, să ducă o scrisoare la Lipsca şi să o pună imediat la poştă. Adresa acestei scrisori era concepută în modul următor:

Domnului Rodin, str. Milieu-des-Ursins nr. 11, Paris.

Cam în mijlocul acestei străzi solitare, destul de necunoscută, exista pe vremea aceea o casă cu înfăţişare modestă, casa se ridica în fundul unei curţi întunecoase, strâmte şi era despărţită de stradă printr-o clădire mică, în care se afla o poartă boltită şi două ferestre prevăzute cu gratii groase de fier.

Nimic mai simplu decât interiorul acestei locuinţe tăcute: aşa cel puţin o dovedea mobilierul unei săli de la parter, din corpul principal al clădirii. Pereţii erau acoperiţi cu sculpturi vechi de lemn. Podeaua era vopsită cu roşu şi dată cu ceară. La ferestre erau perdele de creton alb. De partea cealaltă a căminului se vedea o sferă cu un diametru de vreo patru picioare, pusă pe un piedestal de stejar masiv. Pe globul acesta, făcut după o scară foarte mare, se vedeau o mulţime de cruciuliţe mici, roşii, presărate în toate continentele. Lângă cămin era o masă de lemn negru,

încărcată cu hârtii. În faţa mesei era un scaun. Mai departe, între cele două ferestre, se vedea un birou mare, pe care erau nişte etajere pline cu hârtii.

Pe la sfârşitul lui octombrie 1831, pe la opt dimineaţa, un om era aşezat la birou şi scria. Omul acesta era domnul Rodin, corespondentul lui Morok, îmblânzitorul de animale. Era în vârstă de cincizeci de ani, purta o redingotă măslinie, jerpelită, cu guler slinos, o batistă în loc de guler, o vestă şi un pantalon de postav negru foarte uzate. Picioarele, încălţate cu ghete grosolane, unse cu seu, se rezemau pe un covoraş pătrat, de culoare roşie strălucitoare.

Domnul Rodin avea părul cărunt, lins pe tâmple, ceea ce îi dezvelea fruntea pleşuvă. Sprâncenele abia se vedeau. Pleoapa de sus, moale, ca membranele care voalează ochii reptilelor, îi ascundeau pe jumătate ochii săi negri, vioi. Buzele subţiri, absolut decolorate, se confundau cu tenul verde al figurii slabe, cu nasul ascuţit şi cu bărbia ascuţită. Masca aceasta lividă, aproape fără buze, părea cu atât mai ciudată, cu cât era de o imobilitate de mormânt. Dacă n-ar fi fost mişcarea repede a degetelor – căci domnul Rodin scria, aplecat deasupra biroului – l-ai fi luat drept un cadavru. El transcria cu ajutorul unei chei, neînţeleasă pentru cine nu-i poseda secretul, anumite pasaje dintr-o foaie lungă, acoperită toată cu litere.

Bătu ora opt. Ciocanul de la poarta din stradă răsună înăbuşit, apoi se auzi un clopot sunând de două ori. Se închiseră şi se deschiseră mai multe uşi, şi, în fine, un nou

personaj intră în odaie. Văzându-l, domnul Rodin se ridică, îşi puse condeiul între degete, salută cu un aer de mare supunere şi se aşează iar la lucru, fără să spună un cuvânt.

Cele două personaje ofereau un contrast izbitor. Noul sosit părea să aibă cel mult treizeci şi şase sau treizeci şi opt de ani. Era de talie înaltă şi elegantă. Cu greu i-ai fi suportat strălucirea ochilor cenuşii, care luceau ca oţelul. Nasul era gros şi bărbia puternică. Fiind ras proaspăt, tonurile albăstrui ale bărbii contrastau puternic cu roşul viu al buzelor şi cu albeaţa dinţilor, pe care îi avea foarte frumoşi. El îşi scoase pălăria ca să ia de pe măsuţă o bonetă mică de catifea neagră. Avea un păr castaniu deschis, pe care vremea nu-l presărase încă cu fire argintii. Era îmbrăcat cu o redingotă încheiată milităreşte până sus. Privirea adâncă a acestui om, fruntea lui larg boltită dovedeau o inteligenţă deosebită. Distincţia ţinutei, grija cu care era înmănuşat şi încălţat, uşorul parfum care exala din păr şi din întreaga lui făptură, graţia şi uşurinţa celor mai mici mişcări trădau ceea ce se numeşte un om de lume şi te făceau să crezi că omul acesta avusese sau putea încă avea tot felul de succese, de la cele mai frivole până la cele mai serioase.

Totuşi, cu toate că întrunea atâtea calităţi şi te cucerea cu o irezistibilă putere de seducţie, sentimentul acesta era amestecat cu o uşoară nelinişte, ca şi cum graţia şi desăvârşirea manierelor acestui personaj, farmecul cuvintelor sale, măgulirile sale delicate, dulceaţa

mângâietoare a suspinului său ar fi ascuns vreo cursă vicleană.

Domnul Rodin, secretarul noului sosit, continuă să scrie.

— Sunt scrisori de la Dunkerque, Rodin? întrebă stăpânul său.

— Încă n-a trecut factorul.

— Deşi nu sunt propriu-zis îngrijorat de sănătatea mamei, deoarece e în convalescenţă, n-o să fiu liniştit de tot decât printr-o scrisoare de la doamna prinţesă de Saint-Dizier, buna mea prietenă. În dimineaţa asta o să am ştiri bune, cel puţin sper...

— E de dorit, zise secretarul umil.

— Ai desfăcut corespondenţa?

— Aveţi aici rezumatul...

— Scrisorile au venit tot cu plicuri indicând adresele date de mine... şi aduse aici după ordinele mele?

— Da...

— Citeşte-mi rezumatul corespondenţei. Dacă au să fie scrieri la care să răspund eu singur, am să-ţi spun.

Secretarul luă un dosar destul de mare şi începu aşa:

— Don Ramón Olivares anunţă de la Cadix că a primit scrisoarea Nr. 19. Se va conforma şi va tăgădui orice participare în răpire.

— Nimic de clasat.

— Contele Romanof de la Riga se află într-o situaţie grea...

— Spune-i lui Duplessis să-i trimită un ajutor de cincizeci

de ludovici. Odinioară am servit cu gradul de căpitan în regimentul contelui şi de atunci a dat avize excelente.

Domnul Spindler trimite din Namur raportul secret cerut. asupra domnului Ardouin.

— Este de analizat.

— Domnul Ardouin trimite din acelaşi oraş raportul secret cerut asupra domnului Spindler.

— De analizat.

— Doctorul Van Ostadt din acelaşi oraş trimite o notă confidenţială asupra domnilor Spindler şi Ardouin.

— De comparat. Urmează...

Pe când Rodin scria câteva note pe marginea hârtiei pe care o ţinea în mână, stăpânul său, continuând să se plimbe în lung şi în lat prin odaie, se opri în faţa hărţii celei mari marcată cu cruciuliţe roşii şi o privi o clipă cu un aer gânditor. Rodin continuă:

— Negustorul anunţă că comisul este pe punctul de a-l trimite pe bancher să dea socoteală în faţa cui de drept...

Rodin accentuă aceste cuvinte într-un mod cu totul special, apoi spuse stăpânului său:

— Înţelegeţi?

— Foarte bine... zise acesta tresărind. Sunt expresiile convenite. Mai departe?

— Dar comisul, reluă secretarul, este reţinut de un ultim scrupul.

După o clipă de tăcere, în care timp trăsăturile i se contractară grozav, stăpânul lui Rodin zise:

— Să se continue să se lucreze asupra imaginaţiei comisului prin tăcere şi singurătate, apoi să-l pună să recitească lista cazurilor în care regicidul este autorizat şi absolvit... Continuă.

— Franck Dichenstein de la Viena, reluă Rodin, anunţă că tatăl său a murit de holeră într-un sat mic, la câteva leghe de oraş, căci epidemia continuă să înainteze încetişor, venind din nord, din Rusia şi din Polonia.

— Aşa este, zise stăpânul lui Rodin, întrerupându-l. Facă cerul ca teribilul flagel să nu-şi continue mersul său îngrozitor şi să cruţe Franţa!

— Cardinalul prinţ de Amalli se va conforma celor trei puncte din memoriu, dar doreşte să facă rezervele sale asupra celui de al patrulea.

— Nicio rezervă... să accepte totul, dacă nu, război. Notează-ţi bine, auzi? Război înverşunat, fără milă nici pentru el, nici pentru creaturile lui... Pe urmă?

— Fra Paolo anunţă că patriotul Boccari, şeful unei societăţi secrete foarte de temut, disperat că-şi vede prietenii acuzaţi de trădare, în urma bănuielilor strecurate cu dibăcie de dânsul, s-a sinucis.

— Spune-i lui Deplessis să trimită un mandat de douăzeci şi cinci de ludovici lui Fra Paolo... Ia notă.

În acest moment, clopotul de la uşa de intrare răsună de două ori.

— Vezi cine e, zise stăpânul lui Rodin.

Acesta se ridică şi ieşi. Stăpânul său continuă să se

plimbe gânditor de la un capăt la altul al odăii. Paşii îl aduseră lângă enorma sferă, unde se opri din nou. Timp de câteva clipe contemplă într-o tăcere adâncă nenumărate cruciuliţe roşii care păreau că acoperă cu o reţea imensă toate ţinuturile pământului. Gândindu-se desigur la acţiunea invizibilă a puterii sale, care părea că se întinde asupra lumii întregi, trăsăturile acestui om se însufleţiră, ochii mari scânteiară, nările i se umflară, figura lui bărbătească, dârză, căpătă o expresie de o imensă nergie, de îndrăzneală şi de mândrie. Cu fruntea măreaţă, cu buza dispreţuitoare, se apropie de sferă şi apăsă cu mâna lui puternică pe pol. Când Rodin se întoarse, figura stăpânului îşi recăpătase expresia obişnuită.

— Era factorul, zise Rodin, arătând scrisorile pe care le ţinea în mână. Nu-i nimic de la Dunkerque.

— Nimic... exclamă stăpânul.

Emoţia sa dureroasă contrasta în chip ciudat cu expresia neîmblânzită pe care o avusese cu puţin înainte.

— Nimic! Nicio ştire de la mama! încă treizeci şi şase de ore de nelinişte!

— Cred că, dacă doamna prinţesă ar fi avut de dat ştiri rele, ar fi scris. Probabil că ameliorarea continuă...

— Desigur că ai dreptate, Rodin, dar n-are a face. Cercetează scrisorile... de unde sunt?

Rodin, după ce examină timbrele, zise:

— Din patru, trei sunt referitoare la marea şi importanta afacere a medaliilor.

— Domnul fie lăudat... numai de ar fi favorabile aceste veşti, exclamă stăpânul lui Rodin, cu o expresie de nelinişte, care dovedea extrema importanţă pe care o dădea acestei afaceri.

— Una de la Charlestown, este desigur referitoare la Gabriel, misionarul, zise Rodin. Cealaltă de la Batavia, se raportează, desigur, la Indianul Djalma. Asta e de la Lipsca. Desigur că o confirmă pe cea de ieri, în care îmblânzitorul de animale sălbatice, anume Morok, anunţa că, potrivit ordinelor pe care le-a primit, şi fără să poată fi acuzat de nimic, fiicele generalului – dinon nu-şi puteau continua călătoria.

La numele generalului Simon, o umbră trecu pe faţa stăpânului lui Rodin. După ce îşi stăpâni emoţia involuntară pe care i-o pricinuise numele sau amintirea generalului Simon, stăpânul lui Rodin zise:

— Să nu deschizi încă scrisorile de la Lipsca, de la Charlestown şi de la Batavia. Informaţiile pe care ni le dau se vor clasa fără îndoială de la sine numaidecât. Asta o să ne facă să economisim timp. Ai terminat nota referitoare la afacerea medaliilor?

— Uite-o. Tocmai o terminam de tradus în cifre.

— Citeşte-mi-o, şi pe măsură ce va fi cazul, ai să adaugi noile informaţii pe care le cuprind, desigur, aceste trei scrisori.

— Aşa e, zise Rodin, în felul acesta noile informaţii vor fi puse dintr-odată la locul lor.

— Vreau să văd, zise celălalt, dacă nota este clară şi destul de lămurită. Cred că n-ai uitat că persoana căreia i-o trimitem nu trebuie să ştie totul!

Domnul Rodin citi cele ce urmează cu voce apăsată, dar lămurită:

Acum cincizeci de ani, o familie franceză protestantă s-a expatriat de bunăvoie, prevăzând revocarea edictului de Nantes, cu scopul de a se sustrage asprelor şi dreptelor pedepse pronunţate contra reformaţilor, aceşti duşmani de neînvins ai sfintei noastre religii. Unii dintre membrii acestei familii s-au refugiat în Olanda, apoi în coloniile olandeze, alţii în Polonia, unii în Germania, alţii în America. Se crede că astăzi nu mai sunt decât şapte descendenţi, care au trecut prin ciudate împrejurări ale sorţii, deoarece îi găsim azi aproape pe toate scările sociale, de la suveran până la meseriaş.

Aceşti descendenţi, direcţi sau indirecţi, sunt:

(Generalul Simon s-a însurat la Varşovia cu o descendentă a amintitei familii).

Domnişoarele ***Rose*** *şi* ***Blache Simon,*** *minore.*

Domnul ***Francisc Hardy,*** *manufacturist la Plessis, lângă Paris,*[1]

---

1 Protestanţii s-au ivit în Franţa prin secolul al XVI-lea şi au fost persecutaţi de diferiţi regi, stârnindu-se diferite războaie religioase până când regele Henric al IV-lea a dat drepturi religioase, prin aşa-numitul edict de la Nantes. De acum înainte, protestanţii, numiţi încă şi hughenoţi, au trăit în pace până în timpul regelui Ludovic al XVI-lea care cu câţiva ani înainte de 1700 a revocat edictul de la Nantes, silind astfel pe mulţi protestanţi să ia drumul pribegiei.

*Prinţul **Djalma, fiul** lui **Kadja-Sing,** regele Mondi-ului (**Kadja-Sing** s-a însurat în 1802 cu o descendentă a respectivei familii, stabilită atunci în Batavia – posesiune olandeză).*

FILIAŢIUNE PATERNĂ:

*Domnul **Jacques Rennepont,** supranumit Puşcă-goală, meseriaş.*

*Domnişoara **Adrienne de Cardoville,** fiica contelui de Rennepont (duce de Cardoville).*

*Domnul **Gabriel de Rennepont,** preot în misiunile străine.*

din membrii acestei familii, posedă sau trebuie să posede o medalie de bronz pe care este gravată inscripţia de mai jos:

Victime ale C.L. I.C. rugaţi-vă pentru mine. Paris 13 februarie 1682. La Paris strada St. Francis nr. 3 peste un secol şi jumătate o să fiţi la 13 februarie 1832. Rugaţi-vă pentru mine.

*Aceste cuvinte şi această dată înseamnă că este de un mare interes pentru toţi să se găsească la Paris la 13 februarie 1832 şi nu prin vreun reprezentant sau împuternicit, ci **în persoană,** fie că sunt majori sau minori, căsătoriţi sau celibatari. Dar sunt **alte persoane** care au un interes **imens** ca niciunul din descendenţii acestei familii să nu se afle la Paris la 13 februarie, în afară de Gabriel Rennepont, preot în misiunile străine. A**şa dar trebuie cu orice preţ ca Gabriel singur să asiste la***

întâlnirea dată reprezentanţilor acestei familii acum un secol şi jumătate.

Pentru a le împiedica pe celelalte şase persoane de a fi sau de a se duce la Paris în ziua amintită sau pentru a le paraliza acţiunea s-au încercat multe şi până acum, dar mai este încă mult de făcut pentru a asigura succesul acestei afaceri, care este privită ca fiind cea mai importantă şi cea mai vitală a epocii, din pricina rezultatelor ce poate să le aibă...

— Asta este foarte adevărat, zise stăpânul lui Rodin, dând din cap cu un aer foarte gânditor. Mai adaugă că consecinţele succesului sunt incalculabile şi că nimeni nu îndrăzneşte nici să prevadă urmările insuccesului. Într-un cuvânt, s-ar putea chiar spune că e în joc viaţa sau moartea noastră timp de mai mulţi ani. De aceea trebuie, pentru a reuşi, **să întrebuinţăm toate mijloacele posibile, să nu ne dăm înapoi de la nimic,** salvând însă întotdeauna cu dibăcie aparenţele.

— Am scris, zise Rodin, care adăugase cuvintele dictate de stăpânul său. Apoi continuă:

Pentru a uşura sau a asigura reuşita afacerii în chestiune este necesar să dăm câteva detalii particulare asupra celor şapte persoane care reprezintă această familie. Despre adevărul acestor detalii răspundem. La nevoie le putem completa în chipul cel mai amănunţit, căci deoarece am avut adesea informaţii contradictorii, posedăm dosare vaste. Vom începe în ordinea fixată şi vom vorbi numai

despre lucrurile întâmplate până azi.

NOTA NR. 1

*Domnişoarele **Rose** şi **Blanche Simon,** surori gemene, în vârstă de vreo cincisprezece ani. Chipuri drăgălaşe, seamănă foarte bine între ele încât le-ai putea lua uşor pe una drept alta. Caractere blânde şi timide, dar susceptibile la exaltare. Au fost crescute în Siberia de o mamă dârză, care credea numai într-un Dumnezeu filosofic, de aceea fetele nu ştiu nimic din sfânta noastră religie. Generalul Simon, despărţit de soţia sa încă înainte de naşterea fetelor, nu ştie nici până acuma că are două fete.*

S-a crezut că vor fi împiedicate să se afle la Paris la 13 februarie trimiţând-o pe mama lor într-un loc de exil mult mai îndepărtat decât acela care fusese fixat la început. Dar mama lor murind, guvernatorul general al Siberiei, care de altfel ne este foarte devotat, a crezut că măsura era personală numai contra soţiei generalului şi a permis, din nefericire, fetelor să se întoarcă în Franţa, sub conducerea unui vechi soldat. Omul acesta, întreprinzător, credincios, hotărât, este notat ca primejdios. Fetele Simon sunt inofensive. Avem tot dreptul să sperăm însă că la ora asta sunt reţinute în împrejurimile Lipscăi.

Stăpânul îl întrerupse pe Rodin şi-i spuse:

— Acuma citeşte scrisoarea de la Lipsca pe care am primit-o adineauri şi completează informaţiile.

— Ştire excelentă: Fetele şi conducătorul lor izbutiseră să fugă în timpul nopţii din hanul **La Şoimul alb,** dar toţi trei

au fost ajunşi şi prinşi la o leghe de Mokem. Au fost duşi la Lipsca şi băgaţi la închisoare ca vagabonzi. În afară de asta, soldatul care le serveşte drept călăuză este acuzat de rebeliune, trecere la fapte şi sechestrarea unui magistrat.

— Atunci este aproape sigur, având în vedere încâlcita procedură germană (de altfel o să avem şi noi grijă), că fetele nu vor putea fi aici la 13 februarie, zise stăpânul lui Rodin. Adaugă, deci, şi acest din urmă fapt la notă.

Secretarul făcu ce-i spuse, adăugând la notă un rezumat din scrisoarea lui Morok.

NOTA NR. 2

Domnul Francis Hardy, manufacturist la Plessis, lângă Paris

Om hotărât, bogat, inteligent, harnic, cinstit, instruit, adorat de lucrători graţie a nenumărate îmbunătăţiri aduse soartei lor. Nu îndeplineşte niciodată îndatoririle sfintei noastre religii. E notat ca ***foarte primejdios.*** *Dar ura şi invidia pe care o inspiră celorlalţi industriaşi, şi mai ales domnului baron Tripeaud, concurentul său, poate fi întrebuinţată cu folos contra lui. Dacă este nevoie şi de alte mijloace de acţiune asupra şi contra lui, se va consulta dosarul, care este foarte voluminos. Căci omul acesta este semnalat şi supravegheat mult. A fost aşa de mult şi cu atâta dibăcie îndoctrinat cu privire la afacerea medaliei, încât până acuma se înşală complet în privinţa valorii pe care o reprezintă. De altfel, este fără încetare înconjurat, spionat, dominat, fără ştirea lui. Unul dintre cei mai buni*

prieteni ai lui îl trădează, şi prin el i se cunosc cele mai ascunse gânduri.

NOTA NR. 3

Prinţul Djalma

Optsprezece ani, caracter energic şi generos, spirit fin, independent şi sălbatic, favoritul generalului Simon – care a preluat comanda trupelor tatălui său, ***Kandjia-Sing,*** *în lupta pe care o susţine acesta în India contra englezilor. Nu vorbim de Djalma decât pentru ca să ne facem datoria, căci mama lui a murit de tânără, pe când părinţii ei trăiau încă în Batavia. Aceştia murind şi ei, modesta lor moştenire n-a fost reclamată nici de Djalma, nici de tatăl său, regele. Avem siguranţa că niciunul din ei nu ştie marile interese ce se leagă de posesia medaliei în cauză, care face parte din moştenirea mamei.*

Stăpânul lui Rodin îl întrerupse şi spuse:

— Acum citeşte scrisoarea din Batavia, ca să completezi informaţia asupra lui Djalma.

— Încă o ştire bună: Domnul Josue Van Dael, negustor la Batavia (şi-a făcut educaţia în institutul nostru de la Poudichery) a aflat de la corespondentul său din Calcutta că bătrânul rege indian a fost ucis în ultima luptă contra englezilor. Fiul său Djalma, deposedat de tronul părintesc, a fost trimis deocamdată într-o fortăreaţă din India ca prizonier de stat.

— Suntem la sfârşitul lui octombrie, zise stăpânul lui Rodin, admiţând că prinţul Djalma ar fi pus în libertate şi ar

putea să părăsească India acum, abia dacă ar putea fi la Paris în luna februarie.

— Domnul Josue, reluă Rodin, regretă că nu şi-a putut dovedi zelul în această împrejurare. Dacă, împotriva tuturor probabilităţilor, prinţul Djalma ar fi eliberat sau dacă ar izbuti să evadeze, este sigur că ar veni la Batavia pentru a revendica moştenirea rămasă de la mama sa, deoarece nu i-a mai rămas nimic altceva. În acest caz s-ar putea conta pe devotamentul domnului Josue Van Dael. Ei mai cere, cu întoarcerea poştei, informaţii foarte precise asupra averii baronului Tripeaud, manufacturist şi bancher, cu care este în legături de afaceri.

— Cu privire la această chestiune, să răspunzi într-un chip pasiv, deoarece domnul Josue n-a arătat deocamdată decât zel. Completează nota lui Djalma cu aceste noi informaţii.

Rodin scrise ce i se spuse. După câteva secunde, stăpânul său îl întrebă cu o expresie ciudată:

— Domnul Josue nu spune nimic despre generalul Simon, în legătură cu moartea tatălui lui Djalma şi a încarcerării acestuia?

— Domnul Josue nu spune nicio vorbă despre asta, răspunse secretarul, continuându-şi lucrul.

Stăpânul lui Rodin tăcu şi începu să se plimbe gânditor prin odaie.

NOTA NR. 4

Domnul Jacques Rennepont, zis Puşcă-goală

Lucrător în fabrica domnului baron Tripeaud, concurentul lui Francis Hardy. Omul acesta e beţiv, leneş, gălăgios şi cheltui tor. Nu-i lipsit de inteligenţă, dar lenea şi desfrâul l-au pervertit cu desăvârşire. Un agent de afaceri foarte îndemânatic, pe care se poate conta mult, a luat legătura cu o anume Cefiza Soliveau, numită şi ***regina Bacanaf,*** *amanta acestui lucrător. Mulţumită ei, agentul de afaceri a legat oarecare relaţii cu el, aşa încât poate fi privit de pe acum ca mai mult sau mai puţin scos din sfera intereselor care ar face necesară prezenţa lui la Paris la 13 februarie.*

NOTA NR. 5

Gabriel de Rennepont, preot în misiunile străine

Rudă îndepărtată cu cel de mai sus, dar nu ştie de existenţa lui sau a acestei rudenii. Orfan părăsit, a fost cules de pe drumuri de Francisca Baudoin, soţia soldatului Dagobert. Dacă, împotriva oricărei aşteptări, soldatul acesta ar veni la Paris, am avea totuşi un puternic mijloc de acţiune contra lui: femeia aceasta este o fiinţă admirabilă, ignorantă şi credulă, de un bigotism exemplar; asupra ei avem de multă vreme o influenţă şi o autoritate fără margini. Ea l-a făcut pe Gabriel să se hirotonisească, cu toată sila pe care o simţea.

Gabriel are douăzeci şi cinci de ani. Caracter şi chip de înger, virtuţi rare şi solide. Din nefericire, a fost crescut împreună cu fratele său adoptiv, Agricol, fiul lui Dagobert. Acest Agricol este poet şi lucrător, excelent lucrător de altfel. Lucrează la Francis Hardy şi are capul împuiat de

cele mai grozave doctrine. O iubeşte nebuneşte pe mama sa. E cinstit şi harnic, dar fără niciun fel de sentiment religios, este notat ca ***foarte primejdios*** *şi tocmai asta făcea de temut raporturile între el şi Gabriel. Acesta, cu toate calităţile lui minunate, dă loc totuşi la îngrijorare. De aceea nici nu s-au putut încă da cărţile pe faţă. Un pas greşit ar putea să facă dintr-însul un om dintre cei mai* ***primejdioşi.*** *Trebuie, deci, să fie foarte menajat, cel puţin până la 13 februarie; repetăm că* ***interese şi speranţe enorme se leagă de prezenţa lui la Paris la acea dată.***

Ca urmare a menajamentelor pe care trebuie să le avem faţă de dânsul, a trebuit să consimţim să facă parte din misiunea plecată în America. El uneşte o blândeţe îngerească cu o îndrăzneală liniştită. E un spirit aventuros, care nu a putut fi satisfăcut decât îngăduindu-i-se să împărtăşească viaţa periculoasă a misionarilor. S-au dat însă cele mai stricte ordine superiorilor săi de la Charlestown, ca să nu expună niciodată această viaţă atât de preţioasă. Va fi retrimis la Paris cu o lună sau două înainte de 13 februarie.

Stăpânul lui Rodin îl întrerupse din nou pe secretar zicându-i:

— Acum citeşte scrisoarea de la Charlestown şi vezi ce se comunică, pentru a completa şi această notă.

— Gabriel este aşteptat dintr-o zi în alta din munţii Stâncoşi, unde a voit cu orice chip să fie trimis în misiune

singur.

— Ce imprudenţă!

— De bună seamă că nu i s-a întâmplat nimic, de vreme ce a anunţat el singur întoarcerea la Charlestown. Îndată ce va sosi, ceea ce va fi cel mai târziu la jumătatea acestei luni, va fi trimis în Franţa.

— Adaugă şi asta la nota care îl priveşte, zise lui Rodin.

NOTA NR. 6

Domnişoara Adrienne Rennepont de Cardoville

Rudă îndepărtată (rudenie pe care o ignoră) a lui Jacques Rennepont, zis Puşcă-goală, şi a lui Gabriel de Rennepont, preot misionar. În curând va împlini douăzeci şi unu de ani. Cea mai picantă fizionomie din lume, cea mai rară frumuseţe, deşi e roşcovană, un spirit remarcabil prin originalitatea lui, o avere imensă, toate instinctele senzuale. Viitorul acestei fete te înspăimântă când te gândeşti la îndrăzneala neînchipuită a caracterului ei. Din fericire, tutorele ei, baronul Tripeaud făcut baron la 1829, fost om de afaceri al răposatului conte Rennepont, duce de Cardoville) este devotat cu trup şi suflet mătuşii domnişoarei de Cardoville. Se poate conta cu siguranţă pe această demnă şi respectabilă rudă, cum şi pe domnul Tripeaud, pentru a combate şi a înfrânge ideile ciudate, nemaiauzite, pe care fata hotărâtă şi independentă cum e nu se sfieşti să le proclame şi care, din nefericire, nu pot fi exploatate în interesul afacerii în chestiune, căci...

Rodin nu putu continua, căci fu întrerupt de două bătăi în

uşă. Se ridică şi se duse să vadă cine bate. Rămase un moment afară, apoi se întoarse cu două scrisori în mână şi zise:

— Doamna prinţesă a profitat de plecarea unui curier pentru a trimite...

— Dă-mi scrisoarea prinţesei! exclamă stăpânul lui Rodin, nelăsându-l să termine. În sfârşit, am ştiri de la mama!

Abia citi câteva rânduri din scrisoare şi îngălbeni, trăsăturile sale exprimară o mirare adâncă, o durere cumplită.

— Mama! exclamă. O, Doamne! Mama!

— S-a întâmplat vreo nenorocire? întrebă Rodin alarmat, ridicându-se la exclamaţia stăpânului său.

— Convalescenţa era înşelătoare, îi răspunse acesta, abătut; acum este iar într-o stare aproape disperată. Doctorul crede că prezenţa mea eventual ar putea s-o mai scape, căci mă cheamă fără încetare. Vrea să mă mai vadă o dată înainte de a muri. Dorinţa asta este sfântă... Să nu mă duc, ar fi o crimă... Numai de aş ajunge la timp. De aici până la moşia prinţesei îmi trebuie aproape două zile, călătorind zi şi noapte.

— Ce nenorocire. Doamne! zise Rodin împreunându-şi mâinile şi ridicând ochii spre cer.

Stăpânul său sună repede şi-i spuse bătrânului servitor care se prezentă:

— Pregăteşte-mi imediat geamantanul şi trăsura. Portarul să ia o cabrioletă şi să se ducă să-mi caute imediat cai de

poştă, într-o oră trebuie să fiu plecat.

Servitorul ieşi repede.

— Mama... mama... să n-o mai văd!... Ar fi îngrozitor! exclamă el căzând pe un scaun şi ascunzându-şi faţa în mâini.

Durerea era sinceră, omul acesta îşi iubea într-adevăr mama. Acest sentiment divin trecuse până atunci neschimbat prin toate împrejurările vieţii sale, nu întotdeauna curate. După câteva minute, Rodin îndrăzni să zică, arătând cea de-a doua scrisoare:

— S-a adus şi scrisoarea asta din partea domnului Duplessis; zice că e foarte important şi urgent.

— Vezi ce e şi răspunde singur. Eu nu stau de asta.

— Dar e o scrisoare confidenţială, zise Rodin, întinzând-o stăpânului său, aşa că nu pot să o deschid. Vedeţi semnul ăsta de pe plic!

La vederea semnului, trăsăturile stăpânului lui Rodin luară o expresie de teamă şi de respect ce nu se poate tălmăci. El rupse plicul cu o mână tremurătoare. Biletul cuprindea numai câteva cuvinte:

Lasă orice afacere şi pleacăfără să pierzi un minut. Domnul Duplessis o să te înlocuiască; a şi primit ordine.

— Doamne, Dumnezeule! strigă omul, disperat. Să plec fără să fi văzut-o pe mama... E îngrozitor... e imposibil... asta ar însemna poate să o omor... da... ar fi o crimă...

Zicând aceste cuvinte, ochii i se opriră din întâmplare pe sfera enormă, însemnată cu cruciuliţe roşii. La vederea ei, o

schimbare neaşteptată se produse într-însul. Păru că se căieşte de regretele pe care le exprimase. Puţin câte puţin, figura lui, deşi tot tristă, redeveni calmă şi gravă. El întinse scrisoarea secretarului şi îi spuse, înăbuşindu-şi un suspin:

— Să o clasezi şi să-i dai un număr de ordine.

Rodin luă scrisoarea, îi puse număr, şi o clasă într-un dosar particular. După o tăcere, stăpânul său reluă:

— Ai să primeşti ordine de la domnul Duplessis şi ai să lucrezi cu dânsul. Să-i dai nota asupra afacerii medaliilor. El ştie cui s-o trimită. Să răspunzi la Batavia, la Lipsca şi la Charlestown, în sensul în care ţi-am spus. Fiicele generalului Simon să fie împiedicate cu orice preţ să părăsească Lipsca, să se grăbească înapoierea lui Gabriel la Paris şi, în cazul, puţin probabil, în care prinţul Djalma ar veni la Batavia, să i se spună lui Josue Van Dael că ne bizuim pe zelul lui ca să-l reţină acolo.

Omul acesta, care, în momentul când mama lui muribundă îl chema în zadar, putuse păstra atâta sânge rece, se întoarse în apartamentele lui. Rodin se ocupă de răspunsurile pe care le poruncise să le facă şi le transcrise în cifre. După vreo trei sferturi de oră se auziră zurgălăii cailor de poştă. Servitorul cel bătrân intră, după ce bătuse discret la uşă.

— Trăsura e gata, zise el.

Rodin făcu un semn din cap, şi servitorul ieşi. Secretarul se duse să bată, la rândul său, la apartamentul stăpânului. Acesta ieşi, tot grav şi rece, de o paloare înspăimântătoare.

În mână ţinea o scrisoare.

— E pentru mama, îi zise el lui Rodin, să trimiţi chiar acum un curier.

— Chiar acum, răspunse secretarul.

— Cele trei scrisori, pentru Lipsca, Charlestown şi Batavia, să plece deja azi, pe drumul obişnuit; lucrul este de cea mai mare importanţă, după cum ştii.

Iată care fură ultimele cuvinte ale acestui om. Executând cu o supunere oarbă nişte ordine severe, el plecă fără să încerce să o mai vadă pe mama sa. Secretarul îl însoţi respectuos până la trăsură.

— Unde plecăm, domnule? întrebă surugiul întorcându-se în şa.

— Spre Italia, răspunse stăpânul lui Rodin, fără să-şi poată stăpâni un suspin, care semăna a hohot de plâns.

Trăsura plecă în galop. Rodin, care-l salutase până la pământ pe stăpânul său, ridică din umeri cu o expresie dispreţuitoare şi se întoarse în odaia mare, pustie şi rece. Atitudinea, fizionomia şi întreaga ţinută a acestui om se schimbară deodată. Acum părea mai mare. Nu mai era un automat care se mişca maşinaliceşte, după cum i se poruncea. Trăsăturile, până atunci nepăsătoare, privirea, până atunci voalată, se însufleţiră deodată şi dădură o viclenie diabolică. La rândul său, se apropie şi el de sfera enormă, o contemplă şi el în tăcere, aşa cum o contemplase şi stăpânul său, apoi, aplecându-se deasupra globului, îl cuprinse în braţe.

Omuleţul acesta murdar, rău îmbrăcat, cu chipul livid ca de mort, părea cu mult mai înspăimântător decât stăpânul său. Acesta pusese trufaş o mână poruncitoare asupra lumii, pe care voia să o stăpânească cu puterea mândriei, a violenţei şi a îndrăznelii. El semăna cu vulturul, care, plutind deasupra prăzii, poate, câteodată, să n-o nimerească, tocmai pentru că zboară prea sus. Rodin, din contră, semăna cu o reptilă, care, târându-se întotdeauna în umbră şi în tăcere, lipindu-se de paşii victimei, sfârşeşte întotdeauna prin a o înlănţui în nodurile reţelei sale ucigătoare.

După câteva clipe, Rodin se apropie de birou, îşi frecă bucuros mâinile şi începu să scrie scrisoarea următoare, cu ajutorul unui cod secret, necunoscut de stăpânul său:

Paris, 9, şi 3/4 dimineaţa

A plecat... dar a ezitat! Mama lui, care e pe moarte, îl chema lângă ea. I s-a spus că poate ar reuşi să o salveze cu prezenţa lui. De aceea a spus: „Să nu mă duc la mama, ar fi o crimă! „A plecat! Dar a ezitat... Îl supraveghez mereu. Aceste rânduri au să sosească la ***Roma*** *în acelaşi timp cu dânsul.*

P.S. Spuneţi cardinalului prinţ că se poate bizui pe mine, dar că la rândul meu înţeleg să mă servească şi el cu râvnă... Dintr-un moment în altul, cele şaptesprezece voturi de care dispune pot să-mi fie de folos. Să caute, dar, să mărească numărul aderenţilor.

Rodin îndoi scrisoarea, o băgă într-un plic şi puse plicul în

buzunar. Sună ora zece, ora dejunului domnului Rodin. El aranjă şi strânse hârtiile într-un sertar a cărui cheie o luă cu el, îşi şterse cu mâneca pălăria veche, unsuroasă, îşi luă umbrela cârpită şi ieşi.

În timp ce aceşti doi oameni, în fundul unei locuinţe obscure urzeau o pânză în care trebuia să fie înveliţi cei şapte descendenţi ai unei familii proscrise odinioară, un apărător misterios se gândea cum să protejeze această familie, care era şi a sa.

Peisajul este câmpenesc, sălbatic... O colină înaltă, acoperită cu blocuri enorme de gresie. De la această înălţime, ochiul se pierde într-o vale adâncă, umbroasă, roditoare, pe jumătate înecată în aburii uşori ai înserării... Clopotniţe de piatră cenuşie şi de ardezie îşi înalţă ici şi colo turlele lor ascuţite în fundul văii, unde se află risipite mai multe sate de-a lungul unui râu care curge de la nord la răsărit... Lucru ciudat! Ai zice că în tot ţinutul ăsta căminele sunt stinse sau pustii. Lucru şi mai ciudat încă, mai sinistru, toate clopotniţele sună glasul funebru al morţii. Activitatea, mişcarea, viaţa par concentrate în dangătul lugubru care răsună până departe.

Pentru ce atâtea înmormântări? Ce vale e aceasta a dezolării, unde cântecele paşnice sunt înlocuite prin cântece de moarte?... Unde odihna serii este înlocuită prin odihna veşnică? Vai! moartea este aşa de repede, aşa de cuprinzătoare, aşa de înspăimântătoare, încât abia dacă e

timp pentru îngropat morţii. Şi valea asta nu-i singura care a văzut atâta pustiire. Ani de-a rândul, ani blestemaţi, multe ţinuturi imense au văzut, ca şi valea asta, căminele stinse şi pustii! Căci, în anii aceştia blestemaţi, un călător teribil a străbătut pământul de la un pol la celălalt, din fundul Indiei şi al Asiei până la gheţurile Siberiei, de la gheţurile Siberiei până pe ţărmurile oceanului francez. Acest călător, misterios ca moartea, încet ca destinul, teribil ca mânia lui Dumnezeu... era... HOLERA!!...

Dar pământul pietros al munţilor a răsunat sub un pas domol, egal, apăsat. Printre găurile negre ale copacilor, un om a trecut. Talia sa e înaltă, capul lui e plecat în piept. Figura lui e nobilă, blândă şi tristă. Sprâncenele, unite între ele, se întind de la o tâmplă la alta, şi par că-i marchează fruntea cu o dungă sinistră. Omul acesta părea că nu aude dangătul îndepărtat al clopotelor funebre...; şi, totuşi, cu două zile înainte, domnea liniştea... fericirea, sănătatea, bucuria, în satele acestea pe care le străbătuse el încet, şi pe care acum le lăsa în urmă pustii şi dezolate. Dar călătorul îşi continua drumul îngândurat.

„Treisprezece februarie se apropie, se gândea el... ziua aceasta în care urmaşii surorii mele mult iubite, ultimele vlăstare ale rasei noastre trebuie să se întâlnească la Paris. Vai! Pentru a treia oară, sunt acum o sută cincizeci de ani, persecuţia a împrăştiat peste tot pământul această familie pe care am urmărit-o cu dragoste din neam în neam, timp de optsprezece secole, în rătăcirile sale, în exilurile sale, în

schimbările de religie, de avere şi de nume! O! Câtă decădere, câtă obscuritate, câtă strălucire, câte nefericiri, câtă glorie pentru această familie coborâtoare din soră-mea, a mea biet meseriaş ce sunt! Cu câte crime s-a încărcat... cu câte virtuţi s-a onorat! Povestea acestei unice familii este povestea întregii omeniri! Trecând prin atâtea generaţii, sângele surorii mele a dăinuit până astăzi. Şi ce rămâne acum din această familie? Şapte vlăstare: două orfane, fiice ale unei mame proscrise şi ale unui tată proscris; un prinţ detronat; un biet preot misionar; un om de condiţie mijlocie; o fată cu nume mare şi cu avere mare; un meseriaş. Toţi la un loc rezumă virtuţile, curajul, degradările şi mizeriile rasei noastre!... Siberia, India, America, Franţa... iată unde i-a aruncat soarta! Instinctul mă înştiinţează îndată că unul e în primejdie. Atunci, de la nord la sud, de la apus la răsărit, mă duc la ei; ieri, pe gheţurile polului, astăzi într-o zonă temperată, mâine, în dogoarea tropicelor, dar adesea, vai! în clipa când prezenţa mea i-ar putea salva, mâna nevăzută mă împinge, vârtejul mă ia cu dânsul şi...

— MERGI!... MERGI!...[2]

— Cel puţin să-mi sfârşesc sarcina!

— MERGI!...

---

2 Se ştie că după legendă, Jidovul rătăcitor era un biet cizmar din Ierusalim. Iisus Hristos, ducându-şi crucea în spinare, trecu pe lângă casa meşteşugarului şi îi ceru voie să se odihnească puţin pe o bancă de piatră din faţa uşii. „Umblă! Umblă“, îi spuse jidovul cu asprime şi-l respinse.
— Tu ai să umbli până la sfârşitul secolului, îi răspunse Hristos.

— Cel puţin o oră! Numai o oră de repaus!...

— MERGI!...

— Vai! Să las pe cei pe care îi iubesc la marginea prăpastiei!...

— MERGI!... MERGI!...

Asta este pedeapsa mea. Dacă este mare, crima mea a fost şi mai mare! Meşteşugar obişnuit cu lipsurile, cu mizeria, nenorocirea m-a făcut răutăcios! Blestemată... blestemată să fie ziua când în timp ce lucram posomorât, plin de ură, deznădăjduit, Cristos a trecut pe la uşa mea! Urmărit de injurii, biciuit de toţi, abia mai ducând crucea cea grea, mi-a cerut voie să se odihnească un moment pe banca mea de piatră. Sudoarea îi curgea şiroaie pe frunte, picioarele îi sângerau, oboseala îl dobora... şi cu o blândeţe sfâşietoare îmi spunea: „Sufăr!...”

— Şi eu sufăr... i-am răspuns, respingându-l cu mânie, cu asprime; sufăr şi nimeni nu-mi vine în ajutor. Cei ce nu găsesc milă n-au milă! MERGI!... MERGI!...

Atunci el, scoţând un oftat dureros, mi-a spus:

— Şi tu vei merge fără încetare, până la o a doua înviere.

Şi pedeapsa mea a început. Prea târziu am deschis ochii la lumină. Prea târziu am cunoscut căinţa, prea târziu am cunoscut caritatea, în sfârşit, prea târziu am înţeles aceste cuvinte care ar trebui să fie legea omenirii întregi:

„IUBIŢI-VĂ UNII PE ALŢII”.

De atunci, în zadar, pentru a merita iertarea, sorbind puterea i elocvenţa din aceste vorbe, am înduioşat multe

inimi pline de invidie, iar zadar am îndârjit multe suflete împotriva oprimării şi a nedreptăţii! Ziua îndurării n-a sosit încă!... Şi, de secole, aceasta este pedeapsa mea; e uriaşă şi mai sufăr şi pentru familia mea, fără să pot întotdeauna, sărac şi rătăcitor cum sunt, să vin în ajutor alor mei, acestor urmaşi ai surorii mele iubite.

Dar când durerea este mai presus de puterile mele, când presimt pentru a-i mei o primejdie de care nu-i pot scăpa, atunci, străbătând lumile, gândul meu se îndreaptă spre acea femeie, blestemată ca şi mine... spre acea fată de rege[3] care, ca şi mine, fiu de meşteşugar, merge... merge şi va merge până în ziua răscumpărării. Numai o dată într-un secol pot s-o întâlnesc pe această femeie... În săptămâna fatală a Patimilor. Şi după această întâlnire plină de amintiri triste şi de dureri nespuse, aştri rătăcitori ai veşniciei ce suntem, ne urmăm cursa nesfârşită. Şi femeia aceasta, singura care ca şi mine asistă pe acest pământ la sfârşitul fiecărui secol, zicând: „Iar!”, femeia aceasta de la un capăt al lumii la celelalte răspunde gândurilor mele... Ea, care singură pe lume împărtăşeşte grozava mea soartă, a voit să împărtăşească singurul interes care m-a mângâiat de-a lungul vremurilor. Aceşti coborâtori din sora mea – şi ea îi iubeşte... şi ea îi ocroteşte. Şi ea se duce pentru dânşii de la apus la răsărit, de la nord la sud... se duce... ajunge... Dar vai! Mâna nevăzută o mână şi pe ea mai departe.

În timp ce omul acela mergea pe munţi cufundat în gânduri, vântul serii, până atunci uşor, se înteţi şi deveni din ce în ce mai puternic. Un fulger brăzdă norii... şuierături lungi înăbuşite vesteau apropierea unei furtuni. Deodată, acest om blestemat, care nu mai putea nici să plângă, nici să surâdă, tresări şi-şi duse repede mâna la inimă. „O!”,

3 După o legendă foarte puţin cunoscută, Irodiada a fost condamnată să rătăcească până la judecata din urmă pentru că a cerut moartea lui Ioan Botezătorul.

exclamă el, simt... la ora asta, mai mulţi dintre ai mei, dintre descendenţii surorii mele mult iubite, suferă şi trec prin mari primejdii... unii în fundul Indiei, alţii în America, alţii în Germania. Lupta reîncepe, patimi josnice au reînviat. O, tu care mă auzi, tu care rătăceşti ca şi mine, Irodiada, ajută-mă să-i ocrotesc... Rugăciunea mea să te ajungă în mijlocul singurătăţilor Americii, unde rătăceşti acum... Facă cerul să sosim la timp!”

Atunci se întâmplă un lucru extraordinar. Noaptea se coborâse pe pământ. Omul făcu o mişcare ca să se întoarcă repede pe unde venise, dar, o putere nevăzută îl opri şi îl împinse în direcţie contrară. În acest moment izbucni furtuna în toată măreţia ei neagră. În mijlocul mugetelor uraganului, la lumina fulgerelor, se văzu atunci, pe spinarea munţilor, omul cu fruntea marcată cu negru coborând cu paşi mari printre stânci şi printre copacii încovoiaţi de furtună. Mersul omului nu mai era rar, apăsat, liniştit, ci cadenţat ca mersul unei fiinţe târâte fără voia ei de o forţă irezistibilă, fiinţă pe care un uragan înspăimântător în duce cu sine în vârtej.

În zadar omul întindea mâinile rugătoare spre cer. Curând, el dispăru în bezna nopţii, în zgomotele furtunii.

CAPITOLUL 3
STRANGULATORII

Aşadar, domnul Rodin expedia corespondenţa sa din fundul străzi Milieu-des-Ursins, la Paris; fiicele generalului Simon, după ce izbutiseră să fugă de la hanul *La Şoimul alb,* fuseseră prinse şi închise la Lipsca, împreună cu Dagobert.

Dar alte scene referitoare la aceste deosebite personaje se petreceau în acelaşi timp la alt capăt al lumii, în fundul Asiei, în insula Java, nu departe de oraşul Batavia, unde locuia Josue Van Dael, unul din oamenii cu care era în corespondenţă domnul Rodin.

Luna octombrie 1831 era pe sfârşite. Este ora douăsprezece din zi, oră aproape mortală pentru cel ce ar fi înfruntat soarele arzător ce răspândeşte trâmbe de căldură dogoritoare pe cerul senin ca sticla.

O tufă de copaci, de un verde lucios ca porţelanul, proiectează o umbră albăstruie pe pământ. La adăpostul acesta umbros se ridică o *ajupă,* un fel de pavilion de odihnă făcut dintr-o împletitură de trestie, prinsă între nişte bambuşi groşi, bătuţi în pământ. Coliba este acoperită cu frunze mari de banani. Într-o parte este o deschizătură pătrată, care serveşte drept fereastră. Deschizătura e prevăzută cu gratii foarte fine, făcute din fibre vegetale, ca să împiedice insectele veninoase să intre în ajupă.

Din mijlocul tufişului iese un trunchi de copac enorm, dar uscat. Copacul stă încă în picioare, dar e încovoiat, şi vârful lui ajunge până la acoperişul ajupei. Din fiecare încreţitură a cojii negre şi aspre, acoperită de muşchi, răsare câte o floare ciudată, aproape fantastică.

În fundul ajupei, un om doarme adânc pe o rogojină. Văzând tenul lui de un galben străveziu-auriu, ai zice că e o statuie de aramă palidă, pe care se joacă o rază de soare. Poartă o haină de muselină albă cu mâneci largi, care îi dezveleşte pieptul şi braţele. Nuanţa aurită a pielii contrastează puternic cu albeaţa veşmintelor. Pe pieptul lui mare şi bombat se vede o cicatrice adâncă: a primit un glonţ apărând viaţa generalului Simon, tatăl lui Rose şi al lui Blanche. La gât poartă o mică medalie, la fel cu aceea pe care o poartă cele două surori.

Indianul acesta este Djalma. Trăsăturile sale sunt de o mare distincţie şi de o frumuseţe fermecătoare. Părul, de un negru albastru, pieptănat cu cărare, cade mătăsos, dar nu buclat, pe umeri. Sprâncenele, desenate cu îndrăzneală, dar fine, sunt de un negru tot atât închis ca şi genele, a căror umbră se proiectează pe obrajii încă fără barbă.

Afară tăcerea este adâncă. Nu adie nici cel mai uşor vânt. După câteva minute, ierburile înalte care acoperă pământul încep să se clatine în chip abia vizibil, ca şi cum un corp târâtor le-ar mişca încetişor rădăcina. Din când în când, această slabă oscilaţie încetează, şi totul reintră în nemişcare. După mai multe alternări de mişcare şi de

tăcere adâncă, un cap de om apare în mijlocul trestiilor, la o mică distanţă de trunchiul copacului uscat. Omul acesta, de o înfăţişare sinistră, avea tenul de un bronz verzui, păr lung, negru, răsucit în jurul capului, ochii plini de o lumină sălbatică, o înfăţişare deosebit de inteligentă şi de crudă. Reţinându-şi suflarea, el stătu un moment nemişcat, apoi, înaintând pe mâini şi pe picioare, dând la o parte frunzele atât de încet, încât nu se auzea nici cel mai mic fâşâit, ajunse cu prudenţă şi încetineală la trunchiul înclinat al copacului uscat, al cărui vârf atingea aproape acoperişul ajupei.

Omul acesta, de origine malaeză, aparţinea sectei strângătorilor de gât. După ce mai ascultă câtva timp, ieşi din buruieni aproape cu totul, se lipi de enormul trunchi, de cealaltă parte a colibei, şi, ascuns de copacul gros, învelit în liane, începu să se târască în tăcere, cu răbdare şi precauţie. Astfel ajunse, fără să fie văzut, la partea înclinată a copacului, care atingea aproape acoperişul colibei. Acum nu mai era despărţit de ferestruică decât de o distanţă de un picior. Atunci întinse cu prudenţă capul şi-şi adânci privirile în interiorul colibei, ca să caute o modalitate de a intra. La vederea lui Djalma, care dormea adânc, ochii strălucitori ai Strangulatorului îşi îndoiră strălucirea.

Timp de câteva minute domni din nou cea mai adâncă tăcere în această pustietate. Apoi, Strangulatorul, coborându-se de pe copac cu aceeaşi precauţie, dispăru între trestii. Dar deodată răsună în depărtare un cântec, cu

un ritm monoton şi melancolic. Strangulatorul se ridică, ascultă cu băgare de seamă, şi chipul lui căpătă o expresie de surpriză şi de mânie sinistră.

După alte câteva secunde văzu un indian, care, după ce străbătuse o poiană, se îndreptă spre locul unde stătea ascuns Strangulatorul. Atunci, acesta luă o frânghie lungă şi subţire cu care era încins. Un capăt al frânghiei era înarmat cu o ghiulea de plumb de forma şi de mărimea unui ou. Strangulatorul îşi legă celălalt capăt al frânghiei de pumnul drept, ascultă din nou cu atenţie, apoi dispăru târându-se printre ierburile înalte în direcţia indianului. Acesta se apropia încet, fără să-şi întrerupă cântecul plângător şi dulce. Era un băiat tânăr, numai de douăzeci de ani, sclavul lui Djalma. El aducea un bilet stăpânului său, care în timpul căldurii mari de la prânz dormea în ajupă, la o distanţă destul de mare de casă. Sclavul ajunse într-un loc unde drumul se bifurca şi o apucă, fără să şovăiască, pe cărarea care ducea la colibă.

Deodată zări în faţa lui figura sinistră a Strangulatorului, auzi un şuierat asemănător celui al unei praştii şi simţi o frânghie care aruncată cu putere şi iuţeală îi înfăşură gâtul de trei ori. Aproape în acelaşi timp, plumbul cu care era prevăzută frânghia îl izbi puternic în ceafă. Atacul fu atât de neaşteptat, încât servitorul lui Djalma nu putu scoate niciun strigăt. Se împletici, Strangulatorul îl doborî de tot la pământ şi strânse aşa de tare frânghia, încât sângele ţâşni prin piele. Victima se mai zgârci de câteva ori, apoi totul se

sfârşi. În timpul acestei agonii repezi, dar îngrozitoare, ucigaşul, îngenuncheat în faţa victimei, îi urmări cele mai mici zvârcoliri, aţintind asupra ei ochii ficşi, arzători şi părând cufundat în extazul unei bucurii feroce.

Dar aducându-şi aminte că nu-şi sfârşise treaba, se smulse cu părere de rău din acest funest spectacol şi desprinse laţul de la gâtul victimei, îşi înfăşură din nou frânghia în jurul corpului, târî cadavrul afară din cărare şi-l ascunse sub o tufă deasă de trestii. Apoi începu iar să se târască pe burtă şi pe genunchi şi ajunse din nou la coliba lui Djalma, colibă construită din rogojini şi bambuşi. După ce mai ascultă cu atenţie, scoase de la cingătoare un cuţit a cărui lamă ascuţită şi tăioasă era învelită într-o frunză de banan. Cu acest cuţit, el făcu o despicătură în rogojină, lungă de trei picioare. Prin deschizătură văzu că Djalma dormea încă; atunci Strangulatorul se strecură în colibă cu o îndrăzneală de necrezut.

Picături mari de sudoare brobonau fruntea lui Djalma, care era cufundat într-un somn agitat. Nu mai era odihnă, era o amorţeală penibilă. Strangulatorul se strecură ca o reptilă de-a lungul pereţilor ajupei şi, târându-se pe burtă, ajunse până la rogojina pe care dormea Djalma. Aici se ghemui la pământ, subţiindu-se, astfel ca să ocupe cât mai puţin loc posibil. Atunci începu o scenă îngrozitoare, accentuată şi mai mult prin misterul şi prin tăcerea adâncă ce o înconjurau.

Căldura ajunsese la cea mai mare temperatură. Totul

concura parcă la adâncirea lui Djalma într-o toropeală care favoriza intenţiile Strangulatorului. Acesta îngenunche lângă Djalma şi începu să atingă fruntea, tâmplele şi pleoapele tânărului indian, cu degetele sale mlădioase, pe care le unsese cu ulei. Lucra cu atâta delicateţe, încât atingerea celor două epiderme abia se putea simţi. După câteva secunde de farmece, sudoarea care scălda fruntea lui Djalma se făcu mai bogată. Cel adormit scoase un oftat înăbuşit şi întoarse capul instinctiv, lăsându-l să-i cadă pe umărul drept. Prin această schimbare a poziţiei, el încerca să scape de impresia neplăcută care îl urmărea. După ce obţinu acest prim rezultat, Strangulatorul putu respira mai în voie. Djalma, culcat pe spate, ţinea capul înclinat pe umărul drept şi braţul stâng întins. Strangulatorul, ghemuit la stânga lui, izbuti, cu o îndemânare de necrezut, să ridice mâneca largă şi lungă de muselină albă, care acoperea braţul lui Djalma, şi să îl dezvelească până la încheietură.

Atunci scoase din buzunarul pantalonilor o cutiuţă de aramă, de unde luă un ac de o fineţe şi de o ascuţime extraordinară, precum şi o bucată de rădăcină negricioasă. Indianul împunse de mai multe ori rădăcina cu acul. La fiecare împunsătură din rădăcină ieşea un lichid alb, vâscos. Când socoti că acul era destul de impregnat cu suc, Strangulatorul se aplecă şi suflă uşor pe partea dinăuntru a braţului lui Djalma, ca să răcorească locul. Apoi, cu ajutorul acului făcu pe pielea tânărului câteva semne misterioase şi simbolice, care abia se vedeau.

Totul fu executat cu atâta îndemânare, vârful acului era aşa de fin, aşa de ascuţit, încât Djalma nu simţi zgârietura uşoară care îi atinse pielea. Semnele, subţiri ca un fir de păr, se colorară într-un trandafiriu aşa de deschis, încât abia se vedeau. Dar puterea corozivă şi înceată a sucului cu care fusese impregnat acul era atât de puternică, încât infiltrându-se încetul cu încetul sub piele, după câteva ore trebuia să devină de un roşu violet, şi să facă foarte vizibile semnele până atunci aproape invizibile.

După ce îşi duse la îndeplinire planurile cu atâta succes, Strangulatorul se îndepărtă de rogojină tot târându-se, se întoarse la deschizătura prin care intrase în colibă, împreună perfect cele două părţi desprinse şi dispăru tocmai în clipa când tunetul începea să bubuie înăbuşit în depărtare.

Soarele este spre asfinţit; au trecut câteva ore de când Strangulatorul a intrat în coliba lui Djalma şi l-a tatuat cu un semn misterios pe când dormea. Un călăreţ înaintează repede pe o alee lungă, mărginită de copaci stufoşi. Este Djalma. Încă n-a băgat de seamă că Strangulatorul i-a desenat pe braţul stâng nişte semne ce nu se mai şterg.

Djalma, deposedat de moştenirea părintească de către englezi, fusese la început închis de ei ca prizonier de stat, după moartea tatălui său, ucis cu armele în mână (aşa după cum scrisese Van Dael din Batavia domnului Rodin). Apoi, Djalma fusese pus în libertate. Atunci plecase din India continentală, însoţit de generalul Simon, care nu se

îndepărtase de închisoarea unde zăcea fiul fostului său prieten, al regelui Kadja-Sing. Tânărul indian venise la Batavia, locul de naştere al mamei sale, ca să pună stăpânire pe modesta moştenire a strămoşilor săi materni.

În această moştenire, atât de mult timp dispreţuită sau dată uitării de către tatăl său, se găsiră şi hârtii importante, precum o medalie asemănătoare întru totul aceleia pe care o purtau Rose şi Blanche. Generalul Simon fusese foarte surprins şi încântat de această descoperire, care nu numai că stabilea o legătură de rudenie între soţia sa şi mama lui Djalma, dar părea să promită acestuia din urmă mari avantaje... El îl lăsă pe Djalma la Batavia să-şi termine afacerile şi plecă în Sumatra, insula vecină. I se spusese că aici putea găsi un vapor care pleca direct spre Europa. Căci acum trebuia ca indianul să fie cu orice preţ la Paris la 13 februarie 1832. Dacă generalul găsea într-adevăr o corabie gata să plece în Europa, trebuia să vină imediat înapoi să-l ia pe Djalma. Acesta aştepta din zi în zi întoarcerea generalului şi se ducea zilnic în portul Batavia, în speranţa să-l vadă sosind pe tatăl lui Rose şi al lui Blanche cu corabia de la Sumatra.

Acum a sosit momentul să spunem câteva cuvinte despre copilăria şi tinereţea fiului lui Kadja-Sing. El o pierduse pe mama sa foarte de timpuriu şi fusese crescut simplu şi chiar cu asprime. Îl însoţise pe tatăl său la vânătorile de tigri tot atât de primejdioase ca şi războiul.

Când crescu mai mare, îl urmă la războaie, ca să-şi apere

teritoriul... război greu şi sângeros... Aşa crescu şi se păstră această natură viguroasă şi neştiutoare. Niciodată supranumele de „generosul”, care i se dăduse, nu fusese mai bine meritat. Nu cunoştea, ca să zicem aşa, nimic din viaţa civilizată. Calităţile lui nu erau exagerate. De o încăpăţânare nestrămutată în credinţa jurată, devotat până la moarte, încrezător până la orbire, bun până la completa uitare de sine, Djalma ar fi fost fără milă pentru cine s-ar fi arătat faţă de dânsul ingrat, mincinos sau perfid.

El n-ar fi pregetat să-l ucidă pe un trădător sau pe un sperjur, pentru că ar fi găsit drept ca – dacă ar fi comis el o trădare sau ar fi jurat strâmb – să răspundă cu viaţa. Într-un cuvânt, era un om dintr-o bucată.

De când hotărâse să plece în Franţa, Djalma nu avea decât un gând fix, arzător... să ajungă la Paris. La Paris, acest oraş din poveşti, despre care chiar şi în Asia se povestesc minuni. Ceea ce înflăcăra mai cu seamă imaginaţia juvenilă şi arzătoare a tânărului indian erau femeile franceze, pariziencele atât de frumoase şi de seducătoare, aceste minuni de eleganţă, de graţie şi de farmec, despre care se zicea că pun în umbră minunile acestei capitale a lumii civilizate. În momentul acesta, în seara frumoasă şi caldă, înconjurat de flori şi de mirosuri îmbătătoare, care grăbeau şi mai mult bătăile inimii arzătoare, tinereşti, Djalma se gândea la aceste fiinţe fermecătoare.

De câteva minute, un om înainta repede pe o cărare care

tăia oblic aleea unde se găsea Djalma. Omul acesta se opri un moment în umbră, privindu-l pe Djalma cu mirare.

Acest personaj era Mahal, contrabandistul. El era îmbrăcat cam ca mateloţii europeni. Purta o vestă şi un pantalon de pânză albă, un brâu lat, roşu, şi o pălărie foarte turtită. Era negricios la faţă şi, deşi avea douăzeci de ani, nu avea niciun fir de barbă. Într-o clipă Mahal fu lângă indian.

— Dumneata eşti prinţul Djalma? îi zise el într-o franţuzească stricată, ducându-şi mâna la pălărie.

— Şi ce vrei? zise indianul.

— Eşti fiul lui Kadja-Sing?

— Bine, şi ce vrei?

— Prietenul generalului Simon?...

— Generalul Simon!... exclamă Djalma.

— Te duci înaintea lui, aşa cum te duci în fiecare seară de când îl aştepţi să se întoarcă de la Sumatra?

— Da... dar de unde ştii? zise indianul, privindu-l pe contrabandist cu mirare şi curiozitate.

— Trebuia să debarce la Batavia astăzi sau mâine.

— Vii din partea lui?

— Poate, zise Mahal cu un aer bănuitor. Dar într-adevăr eşti dumneata fiul lui Kadja-Sing?

— Sunt eu, am zis. Dar unde l-ai văzut pe generalul Simon?

— Pentru că eşti fiul lui Kadja-Sing, zise Mahal privindu-l mereu pe Djalma cu un aer bănuitor, care este porecla ta?

— Pe tatăl meu îl supranumea „Tatăl generosului”, răspunse tânărul indian, şi o privire tristă îi învălui chipul.

— Acum câteva zile ai primit o scrisoare de la generalul Simon, scrisă din Sumatra?

— Da... dar de ce mă întrebi?

— Ca să fiu sigur că eşti într-adevăr fiul lui Kadja-Sing şi că execut ordinele pe care le-am primit de la generalul Simon...

Când o să am dovada că eşti fiul lui Kadja-Sing, o să-ţi spun. Mi s-a spus că ai să fii călare pe o iapă neagră cu hamuri roşii, dar...

— În numele cerului! Ai să vorbeşti odată...

— O să-ţi spun totul, dacă poţi să-mi spui ce hârtie imprimată era în ultima scrisoare pe care ţi-a trimis-o generalul din Sumatra.

— Un fragment dintr-un jurnal francez.

— Şi jurnalul acesta anunţa o veste bună sau rea pentru general?

— O veste bună, căci se spunea acolo că în lipsa lui i se recunoscuse ultimul titlu şi ultimul grad pe care îl căpătase de la împărat, aşa cum s-a făcut şi pentru alţi camarazi ai lui, exilaţi ca şi dânsul.

— Văd că eşti într-adevăr prinţul Djalma, zise contrabandistul după o clipă de tăcere, şi pot vorbi. Generalul Simon a debarcat în noaptea asta la Java, dar într-un loc pustiu de pe ţărm, căci trebuie să se ascundă.

— El! exclamă Djalma încremenit. Să se ascundă... de

ce?

— Nu ştiu.

— Şi unde este? întrebă Djalma îngălbenindu-se la faţă.

— La trei leghe de aici, aproape de ţărmul mării, în ruinele Ciandi...

— El... silit să se ascundă... repetă Djalma.

— Nu sunt sigur, dar cred că este vorba de un duel pe care l-a avut la Sumatra, zise contrabandistul cu un aer misterios. Ştii unde sunt ruinele Ciandi?

— Da.

— Generalul te aşteaptă acolo. Asta mi-a poruncit să-ţi spun.

— Ai venit cu el de la Sumatra?

— Eram pilot pe micul vas de contrabandişti cu care a debarcat în noaptea asta pe un ţărm pustiu. El ştia că dumneata te duci în fiecare zi să-l aştepţi pe drumul dinspre Mole, aşa că eram aproape sigur că am să te întâlnesc. El mi-a dat asupra scrisorilor pe care le-ai primit de la dânsul detaliile pe care ţi le-am spus, ca să-ţi dovedesc mai bine că vin din partea lui. Dacă ar fi putut să-ţi scrie, ţi-ar fi scris.

Djalma îşi descinse un capăt din cingătoare, luă o pungă mică de mătase şi o întinse contrabandistului, zicându-i:

— Ai fost credincios şi supus... ţine... E puţin, dar n-am mai mult.

— Kadja-Sing a fost bine numit „Tatăl generosului”, zise contrabandistul, înclinându-se cu respect şi cu recunoştinţă.

Apoi plecă pe drumul spre Batavia. Tânărul indian se înfundă în tufiş şi se îndreptă spre muntele unde erau ruinele Ciandi. Nu putea sosi însă înainte de a se înnopta.

Domnul Josue Van Dael, negustor olandez, corespondentul domnului Rodin, se născuse la Batavia (capitala insulei Java). Părinţii lui îl trimiseseră să-şi facă studiile la Pondichery, într-un celebru institut religios, înfiinţat de mult în acest oraş şi aparţinând companiei lui Iisus. Aici el se afiliase congregaţiei în calitate de *colaborator lumesc,* cum zice poporul. Domnul Josue era un om de o cinste care trecea drept nepătată, de o exactitate riguroasă în afaceri, rece, discret, rezervat, de o îndemânare şi de o perspicacitate remarcabilă. Operaţiile sale financiare erau mai totdeauna fericite, căci o putere protectoare îl înştiinţa la timp despre evenimentele care puteau avea o influenţă bună asupra tranzacţiilor comerciale. Vorbea puţin, asculta mult, nu discuta niciodată. Era de o politeţe extremă, dădea puţin, dar cu alegere şi la timp, aşa încât, dacă nu inspira simpatie, cel puţin inspira respect, ca toţi oamenii absolutişti.

În timp ce Djalma se ducea la ruinele Ciandi, sperând să-l întâlnească acolo pe generalul Simon, iată ce se petrecea la Batavia:

Domnul Josue se retrăsese în cabinetul lui, pusese pe birou o lumânare închisă într-un felinar de sticlă, apoi se uitase la ceas.

— Nouă şi jumătate... zise el. Trebuie să vină şi Mahal.

Zicând acestea, ieşi, străbătu o anticameră, deschise altă uşă foarte groasă, bătută cu cuie mari, aşa cum se face în Olanda, ieşi binişor în curte ca să nu fie simţit de servitori şi trase zăvorul secret care închidea poarta înaltă de vreo şase picioare, prevăzută şi ea cu cuie mari de fier. Apoi, lăsând poarta deschisă, se întoarse în cabinet, încuind rând pe rând toate celelalte uşi în urma lui. Domnul Josue se aşează iar la birou, luă din fundul dublu al unui sertar o scrisoare lungă, sau mai bine zis un memoriu, început de câtva timp şi scris zi cu zi.

Nu mai e nevoie să spunem că scrisoarea pe care o primise domnul Rodin la Paris, strada Milieu-des-Ursins, era mai veche decât eliberarea lui Djalma şi sosirea lui la Batavia. Memoriul pe care îl avea acuma Josue în faţa lui era adresat tot domnului Rodin. Josue scrise mai departe:

Am spus că am izbutit să-l fac pe generalul Simon să mă aleagă drept corespondent al său, astfel că toate scrisorile lui trec prin mâna mea. Eu le deschid, le citesc, apoi le trimit neatinse la Djalma. În felul acesta am fost la curent cu întoarcerea lui din Sumatra. Fiindu-mi teamă de această întoarcere, şi silit de timp şi de împrejurări, a trebuit să recurg la mijloace extreme, salvând însă aparenţele. De altfel, purtarea mea a fost determinată şi de altă primejdie. Corabia cu aburi *Le Ruyter* a sosit ieri aici şi pleacă mâine în cursul zilei cu pasageri pentru Europa.

Prinţul Djalma ar fi putut, aşadar, fi la Paris pe la începutul lunii ianuarie. După ordinele dumitale, trebuia să

împiedic cu orice preţ această plecare, de vreme ce un interes din cele mai mari ale *Societăţii* ar fi compromis dacă indianul ar sosi la Paris înainte de 13 februarie. Or, dacă reuşesc – după cum sper – să-l fac să scape ocazia cu Ruyter, îi va fi practic imposibil să sosească în Franţa înainte de aprilie.

Înainte de a vorbi despre mijlocul pe care l-am întrebuinţat ca să-l reţin aici pe prinţul Djalma, mijloc a cărui reuşită nu o cunosc încă la ora asta, este bine să cunoaşteţi anumite fapte.

De curând s-a descoperit în India britanică o sectă ai cărei membri se numesc între ei *fraţi ai bunelor opere* sau *Fansegari,* ceea ce înseamnă pur şi simplu *Strangulatori.* Ucigaşii aceştia nu varsă sânge, ei îşi sugrumă victimele nu atât pentru a le jefui, cât pentru a asculta de o vocaţie criminală şi de legile unei zeităţi diavoleşti pe care o numesc *Bowania.* Trei dintre principalii lor şefi şi unul dintre adepţii lor, fugind de persecuţia guvernului englez, au izbutit să scape şi au ajuns până în sudul Indochinei, la strâmtoarea Malaca, situată la o mică distanţă de insula noastră. Un contrabandist, care face şi pe piratul, anume Mahal, afiliat asociaţiei lor, i-a luat în barcă şi i-a transportat aici, unde pentru moment se cred în siguranţă. Urmând sfaturile contrabandistului, s-au refugiat într-o pădure deasă, unde se găsesc mai multe temple în ruine. În subteranele numeroase ale acestor ruine ei pot găsi o ascunzătoare foarte bună. Între aceşti şefi, toţi trei de o

inteligenţă remarcabilă, este în special unul numit Faringhea, înzestrat cu o energie fără seamăn şi cu nişte calităţi admirabile, care fac dintr-însul un om dintre cei mai de temut. Acesta este metis, adică născut dintr-un alb şi o indiancă, şi a trăit mult timp în oraşele unde se află comunităţi europene. Aşa se face că vorbeşte foarte bine franţuzeşte şi englezeşte. Ceilalţi doi şefi sunt: un negru şi un indian. Adeptul este malaez.

Contrabandistul Mahal, gândindu-se că putea obţine o recompensă bună predându-i pe şefi şi pe adept, a venit la mine.

El ştie, aşa cum ştie toată lumea, legătura mea intimă cu o persoană cum nu se poate mai influentă pe lângă guvernatorul nostru. Aşadar, Mahal mi-a oferit acum două zile să mi-i predea, pe negru, pe metis, pe indian şi pe malaez, cu anumite condiţii.

Aceste condiţii sunt: o sumă de bani destul de însemnată şi putinţa de a se îmbarca pe un vas care pleacă spre Europa sau America, pentru a scăpa de răzbunarea crudă a Strangulatorilor.

Eu am profitat repede de ocazie ca să predau justiţiei omeneşti pe aceşti trei ucigaşi şi i-am promis lui Mahal să fiu intermediarul lui pe lângă guvernator, dar tot cu oarecare condiţii, foarte nevinovate prin ele însele. Aceste condiţii îl priveau pe Djalma. Am să explic mai pe larg despre ce este vorba, dacă planul va reuşi, ceea ce am să ştiu numaidecât, căci Mahal trebuie să vină dintr-un

moment în altul.

Înainte de a închide curierul care o să plece mâine în Europa cu Ruyter, unde am reţinut un loc şi pentru Mahal, contrabandistul, în caz de reuşită – deschid o paranteză asupra unei afaceri destul de importante. În ultima mea scrisoare, în care anunţam moartea tatălui lui Djalma şi încarcerarea acestuia de către englezi, am cerut şi informaţii despre solvabilitatea baronului Tripeaud, manufacturist şi bancher la Paris, care are o sucursală la Calcutta. Informaţiile acestea au devenit acum de prisos, dacă ceea ce am aflat este adevărat.

Casa lui de la Calcutta ne datorează, mie şi colegului nostru de la Pondichery, sume considerabile. Se spune că baronul Tripeaud este foarte încurcat în afaceri, deoarece a vrut să înfiinţeze o fabrică pentru a ruina printr-o concurenţă înverşunată o întreprindere imensă, fundată de mult de un mare industriaş, Francis Hardy. Mi se spune că Tripeaud a băgat în această întreprindere mari capitaluri şi că a pierdut tot. Negreşit i-a făcut rău lui Francis Hardy, dar şi-a compromis grav propria lui avere. Dacă dă faliment, lovitura dezastrului lui ar fi foarte grea şi pentru noi, căci ne datorează mulţi bani, mie şi alor noştri.

Aşa stând lucrurile, ar fi de dorit să se discrediteze şi ruineze casa Hardy, lucru ce se poate face prin mijloacele atotputernice şi de tot felul de care dispunem. Casa Hardy este în orice caz zguduită de concurenţa înverşunată a lui Tripeaud. Dacă ar reuşi combinaţia, acesta ar câştiga în

scurt timp tot ce a pierdut. Ruina rivalului i-ar asigura lui prosperitatea, iar datoriile noastre ar fi acoperite.

Aceasta este o umilă propunere pe care o fac. Chiar dacă aş avea posibilitatea să iau iniţiativa cu privire la aceste creanţe, tot n-aş face nimic, eu însumi, căci voinţa mea nu-mi aparţine... Ca tot ceea ce posed, ea aparţine acelora cărora le-am jurat supunere oarbă.

În acest moment, un zgomot uşor, venind de afară îl întrerupse pe Josue. El se ridică repede şi se duse la geam. Îndată se auziră de afară trei lovituri uşoare date în jaluzele.

— Dumneata eşti, Mahal? întrebă Josue încet.

— Eu sunt, răspunse cineva de afară, cu voce tot atât de joasă.

— Ce-i cu malaezul?

— A reuşit.

— Da! exclamă Josue cu o expresie de adâncă mulţumire. Şi unde-i Djalma?

— Pasajele ultimei scrisori a generalului Simon pe care i le-am citat l-au convins că veneam din partea generalului şi că avea să-l găsească în ruinele Ciandi. Aşadar, la ora asta, Djalma este la ruine, unde o să-i găsească pe negru, pe metis şi pe indian. Acolo i-au dat întâlnire malaezului care l-a tatuat pe prinţ pe când dormea.

— Te-ai dus să cercetezi trecătoarea subterană?

— Am fost ieri... o piatră a piedestalului statuii se învârteşte în jurul ei... şi scara este largă, aşa că va fi de

ajuns.

— Mahal, dacă mi-ai spus adevărul, dacă afacerea reuşeşte, îţi este asigurată graţierea, precum şi o mare răsplată. Ţi-am oprit un loc pe Ruyter, ai să pleci mâine, astfel ai să fii la adăpost de răzbunarea Strangulatorilor, care te-ar urmări până în pânzele albe ca să se răzbune de moartea şefilor lor. Acum du-te şi aşteaptă-mă la uşa guvernatorului. Este vorba despre lucruri atât de importante, încât nu şovăi să-l scol în puterea nopţii.

Josue se întoarse la birou şi adăugă în grabă aceste cuvinte la memoriul început:

„Orice s-ar întâmpla, acum este imposibil ca Djalma să mai plece din Batavia... Fii liniştit, n-o să fie la Paris la 13 februarie anul viitor... După cum am prevăzut, o să fiu în picioare toată noaptea. Acuma alerg la guvernator, mâine o să mai adaug câteva cuvinte la acest lung memoriu, pe care vasul cu aburi *Le Ruyter* o să-l ducă în Europa”.

Discul lunii se ridică încet de după o masă de ruine impunătoare, situate pe un deal, în mijlocul unei păduri dese, la vreo trei leghe de Batavia. Temelii mari de piatră, ziduri înalte de cărămizi roase de timp, bolţi largi acoperite de o verdeaţă parazitară se desenează lămurit pe o pânză de lumină argintie care se topeşte la orizont cu albastrul curat al cerului. Câteva raze de lună, alunecând prin deschizătura uneia din bolţi, luminează două statui colosale aşezate la piciorul unei scări imense.

Templul acesta vechi este închinat cine ştie cărei zeităţi

javaneze misterioase şi sângeroase.

Afară lângă zid este o colibă grosolan construită, din rămăşiţe de pietre şi de cărămizi.

În această colibă se află trei oameni, luminaţi de o lampă de pământ în care arde un fitil de cocos îmbibat cu ulei de palmier. Primul din aceşti oameni, în vârstă de vreo patruzeci de ani, este îmbrăcat sărăcăcios, dar europeneşte. Tenul său palid, aproape alb, arată că aparţine rasei metise. Al doilea este un negru african, foarte voinic. Un al treilea personaj doarme pe o rogojină într-un colţ al colibei. Aceşti trei oameni erau cei trei şefi ai Strangulatorilor, care, urmăriţi în India continentală, căutaseră un refugiu în Java, sub conducerea lui Mahal, contrabandistul.

— Nu mai vine malaezul, zise metisul. Acesta se numea Faringhea şi era şeful cel mai de temut al sectei ucigaşe.

— Poate că a fost ucis de Djalma executând ordinele!

— Ca să serveşti opera cea bună, trebuie să ştii să înfrunţi moartea... şi s-o dai, zise negrul.

Un strigăt înăbuşit, urmat de câteva cuvinte nearticulate, atrase atenţia celor doi oameni spre personajul care dormea. Acesta din urmă are treizeci de ani cel mult. Figura sa spână, de un galben-arămiu, turbanul vărgat cu galben şi cu negru arată că aparţine celei mai curate rase indiene. Somnul pare plin de visuri rele. Figura crispată de groază este scăldată de sudori. Vorbeşte în somn.

— Mereu acelaşi vis, zise Faringhea negrului, mereu

amintirea aceluiaşi om!

— Ce om?

— Nu-ţi aduci aminte de întâmplarea de acum cinci ani? Ferocele colonel Kennedy, călăul indienilor, venise pe malurile Gangelui, să vâneze tigri. Avea cu el douăzeci de cai, patru elefanţi şi cincizeci de servitori.

— Da, da, zise negrul, dar noi, cei trei vânători de oameni, am făcut o mai bună vânătoare decât el. Kennedy, tigrul acesta cu chip de om, a căzut în cursa pe care i-am întins-o, şi fraţii operei bune au oferit această frumoasă pradă zeiţei lor, Bowania.

— Dacă îţi aduci aminte, în clipa când am strâns laţul de gâtul lui Kennedy, am zărit deodată un călător. Şi călătorul ne văzuse, aşa că trebuia să scăpăm de el... De atunci (arată pe indianul adormit) îl urmăreşte în vis amintirea morţii acestui om...

— Îl urmăreşte şi când e treaz, zise negrul privindu-l pe Faringhea cu înţeles.

— Ascultă! zise deodată acesta arătându-l pe indian, care începuse iar să vorbească prin somn.

— „Călătorule, zicea acesta cu o voce întretăiată de pauze, de ce ai această dungă neagră pe frunte? Dunga se întinde de la o tâmplă la alta, asta este un semn fatal. Şi privirea ta e tristă ca moartea...”

— Viziunea îl urmăreşte. Ascultă, mai spune ceva...

— Călătorule, suntem trei, suntem curajoşi, avem moartea în mână, ne-ai văzut aducând jertfa bunei opere.

Fii de-ai noştri... sau mori... O! ce privire! Nu... nu mă privi aşa...”

Zicând aceste cuvinte, indianul făcu o mişcare bruscă, exact ca pentru a îndepărta un obiect care se apropia de el – apoi se deşteptă tresărind, îşi trecu o mână pe fruntea scăldată în sudori şi privi în jurul lui cu un aer rătăcit.

— Frate, tot acelaşi vis? îl întrebă Faringhea. Pentru un vânător de oameni, ai capul cam slab. Din fericire, inima şi braţul le ai tari.

— Nu-l mai visasem de mult pe călătorul ăsta.

— N-a murit? zise Faringhea ridicând din umeri. Nu i-ai aruncat tu laţul în jurul gâtului? Nu i-am săpat groapa alături de colonelul Kennedy? Nu l-am îngropat ca şi pe călăul englez în nisip şi în trestii?

— Da, am săpat groapa, zise indianul cutremurându-se, şi totuşi acum un an lângă poarta Bombaiului, într-o seară îl aşteptam pe unul dintre fraţii noştri. Soarele era asfinţit, şi eu şedeam pe iarbă. Deodată aud un pas rar şi apăsat: întorc capul... era el... ieşea din oraş.

— Părere! zise negrul, mereu aceeaşi închipuire!

— Părere! adăugă şi Faringhea, sau o vagă asemănare.

— Ba l-am recunoscut după dunga aceea neagră care îi marchează fruntea. Am rămas încremenit de spaimă, cu ochii rătăciţi. El a stat locului şi şi-a oprit asupra mea privirile liniştite şi triste. Fără să vreau, am strigat: „Domnul este!”, „Eu sunt!” a răspuns el cu vocea lui blândă. Şi scuturând trist din cap... s-a dus... mergând încet, cu capul

plecat...

— O! El era! adăugă indianul cutremurându-se, după o lungă tăcere. Era chiar el!...

Niciodată indianul nu povestise altfel – căci adesea povestea tovarăşilor această misterioasă întâmplare.

— Poate, zise Faringhea, după o clipă de tăcere, că nodul cu care ai legat gâtul călătorului n-a fost bine strâns şi i-a rămas vreun suflu de viaţă. Aerul o fi pătruns prin trestiile cu care am acoperit mormântul şi aşa o fi înviat.

— Nu, nu, zise indianul, dând din cap. Omul ăsta nu-i din neamul nostru.

— Explică-te.

— Ascultaţi, zise indianul cu o voce solemnă. Numărul victimelor pe care le-au sacrificat fiii Bowaniei de la începutul secolelor e nimic pe lângă imensitatea morţilor şi a muribunzilor pe care acest teribil călător îi lasă în urma lui în rătăcirile sale ucigătoare.

— El... exclamară negrul şi Faringhea.

— El... repetă indianul cu un accent de convingere de care tovarăşii lui fură izbiţi. Ascultaţi şi cutremuraţi-vă. Când l-am întâlnit pe acest călător la porţile Bombaiului, venea de la Java şi se ducea spre nord... aşa mi-a spus. A doua zi, Bombaiul era bântuit de holeră, şi după câtva timp am aflat că flagelul izbucnise întâi aici, la Java.

— Aşa e, zise negrul.

— Ascultaţi mai departe, zise indianul. „Mă duc spre nord... spre un ţinut cu zăpezi veşnice”, aşa mi-a spus

călătorul. Şi holera s-a dus şi ea spre nord, a trecut prin Mascata, Tauris, Tiflis şi a ajuns în Siberia.

— Aşa e... zise Faringhea gânditor.

— Şi holera, reluă indianul, nu făcea decât cinci-şase leghe pe zi... pasul unui om... Şi nu apărea niciodată în două locuri în acelaşi timp, ci înainta încet... tot cu pasul unui om.

În faţa acestei ciudate apropieri, cei doi tovarăşi ai indianului se priviră cu uimire. După o tăcere de câteva minute, negrul, speriat, îi spune indianului:

— Şi tu crezi că omul acesta...

— Cred că omul acesta pe care l-am ucis a fost înviat de vreo zeitate infernală şi a fost însărcinat de ea să ducă pe pământ acest teribil flagel şi să răspândească pretutindeni sub paşii lui moartea... el, care nu poate să moară...

Zicând acestea, indianul căzu într-o visare adâncă. Negrul şi Faringhea rămaseră încremeniţi de mirare. Indianul spunea adevărul în ceea ce priveşte mersul misterios (până atunci neexplicabil) al acestui înspăimântător flagel care n-a făcut niciodată, după cum se ştie, decât cinci-şase ore pe zi şi nu s-a ivit niciodată în două locuri în acelaşi timp. Într-adevăr, nimic mai ciudat decât să urmăreşti pe hărţile tăcute la epoca aceea, mersul încet, progresiv, al acestui flagel care călătorea. Drumul lui prezintă ochilor uimiţi toate capriciile, toate incidentele mersului unui om; el trece pe aici mai curând decât pe acolo, alege anumite provincii într-o ţară, anumite oraşe

într-o provincie, anumite cartiere într-un oraş, o stradă într-un cartier, o casă într-o stradă... având şi locuri de popas şi de odihnă; apoi îşi urmează drumul încet, misterios, teribil.

Vorbele indianului, scoţând în evidenţă aceste înspăimântătoare bizarerii, îi impresionează adânc pe negru şi pe Faringhea, firi sălbatice, împinşi de o doctrină îngrozitoare spre omucidere.

Timp de câteva momente, cei trei Strangulatori păstrară o tăcere adâncă.

Afară luna vărsa aceeaşi lumină albă şi aceleaşi umbre mari albăstrii pe masa impozantă a ruinelor. Deodată se păru că se surpă o lespede în curte. Din gaura care se deschise ieşi un om îmbrăcat în uniformă; omul privi cu atenţie în jurul lui şi ascultă cu băgare de seamă. Lampa din interiorul colibei îşi tremura razele pe iarbă. Văzând că în colibă era lume, omul se întoarse, făcu un semn şi îndată alţi doi soldaţi ieşiră din subterană urcând cu cea mai mare precauţie ultimele trepte ale scării. Cu toţii îşi făcură drum printre ruine. În clipa când lespedea enormă căzu la loc, se putură vedea capetele mai multor soldaţi ascunşi în gaură.

Metisul, indianul şi negrul, gânditori cum erau, nu observaseră nimic.

Metisul Faringhea, voind desigur să scape de gândurile sinistre pe care le deşteptaseră într-însul vorbele indianului cu privire la mersul holerei, schimbă repede vorba. Ochii îi străluciră de un foc întunecat, chipul lui luă o expresie de exaltare sălbatică, apoi strigă:

— Bowania va veghea asupra noastră, îndrăzneţi vânători de oameni! Curaj, fraţilor, curaj... lumea este mare, prada noastră este peste tot... Englezii ne silesc să părăsim India, pe noi cei trei şefi ai bunei opere. Dar ce ne pasă? îi lăsăm în urma noastră pe fraţii noştri, tot atât de bine ascunşi, tot atât de numeroşi, teribili ca scorpionul negru, căruia i se descoperea prezenţa prin muşcăturile lui ucigătoare. Numai de l-am putea angaja printre noi pe Djalma, aşa cum ne-a sfătuit Mahal contrabandistul, zise indianul. În acest caz, călătoria noastră la Java ar avea un îndoit profit, căci plecând de aici am număra printre ai noştri pe acest tânăr îndrăzneţ şi întreprinzător, care are atâtea motive să urască oamenii.

Negrul stătu câtva timp gânditor, apoi zise deodată:

— Fraţilor, dar dacă contrabandistul Mahal ne-ar înşela?

— Ce interes ar avea să ne trădeze? zise Faringhea. Nimic nu l-ar pune la adăpost de răzbunarea fiilor Bowaniei, şi el ştie asta.

— Nu ne-a promis că prin viclenie îl va aduce pe Djalma astă-seară aici între noi? Şi odată aici, va trebui să fie de-ai noştri...

— Dar dacă refuză să fie dintre ai noştri, cu toate motivele pe care le are de a-i urî pe oameni?

— Atunci Bowania să-i hotărască soarta, zise Faringhea cu un aer posomorât. Am planurile mele.

— Dar oare malaezul o fi reuşit să-l surprindă pe Djalma în somn? zise negrul.

— Nimeni nu este mai îndrăzneţ, mai sprinten şi mai îndemânatic decât malaezul, zise Faringhea.

— Malaezul a reuşit, zise indianul, auzind un strigăt ciudat, care răsună în tăcerea adâncă a nopţii şi a pădurii.

Puţin după aceea, malaezul se ivi în uşa colibei. Era îmbrăcat într-o bucată de pânză de bumbac vărgată cu culori ţipătoare.

— Ei, zise negrul cu nelinişte, ai reuşit?

— Djalma va purta toată viaţa semnul bunei opere, zise malaezul plin de mândrie. Ca să ajung până la dânsul a trebuit să ofer Bowaniei un om care mi-a stat în drum. I-am lăsat corpul între buruieni. Dar Djalma poartă semnul nostru. Mahal contrabandistul a aflat vestea cel dintâi.

— Şi nu s-a deşteptat? zise indianul plin de admiraţie faţă de îndemânarea malaezului.

— Dacă s-ar fi deşteptat, răspunse acesta cu linişte, aş fi mort în acest moment, de vreme ce eu trebuia să-i cruţ viaţa.

— Pentru că viaţa lui poate să ne fie mai de folos decât moartea, reluă metisul.

Malaezul, care stătea cu faţa spre uşa colibei, zise deodată încet:

— Uite-l că vine. Nu ne-a înşelat Mahal...

— Să nu mă vadă încă, zise Faringhea, retrăgându-se într-un colţ întunecos şi ascunzându-se sub o rogojină; încercaţi să-l convingeţi. Dacă se opune, atunci am planurile mele...

Abia zise Faringhea aceste cuvinte şi abia dispăru, că Djalma se prezentă la uşa colibei. La vederea celor trei personaje cu faţa sinistră, Djalma se dădu înapoi de uimire. După ce îi trecu primul moment de mirare, recunoscu după aspectul bronzat al unuia din oameni şi după costum că era indian şi i se adresă în limba indiană:

— Credeam că găsesc aici pe un european, un francez...

— Încă n-a venit francezul, răspunse indianul, dar trebuie să vină.

Înţelegând din întrebarea lui Djalma de ce viclenie se folosise Mahal ca să-l atragă în cursă, indianul se gândi să câştige timp prelungind această eroare.

— Ne-a dat şi nouă întâlnire aici, ca şi ţie...

— Generalul Simon v-a spus să veniţi aici?

— Da, generalul Simon, răspunse indianul.

Urmă o clipă de tăcere, în care timp Djalma căuta în zadar să-şi explice această misterioasă aventură.

— Şi ce sunteţi voi? îl întrebă el pe indian cu un aer bănuitor, căci tăcerea posacă a celor doi tovarăşi care se priveau ţintă începea să-i cam dea de bănuit.

— Cine sunt eu? reluă indianul, suntem ai tăi, dacă vrei.

— Trădare! strigă deodată negrul, arătând cu mâna spre uşă.

La strigătul negrului, Faringhea, pe care Djalma nu-l văzuse până atunci, dădu repede la o parte rogojina care îl acoperea, scoase pumnalul, se repezi ca un tigru şi dintr-o săritură fu afară din colibă. Văzând un cordon de soldaţi

înaintând cu băgare de seamă, lovi de moarte pe unul dintre ei, zvârli la pământ pe alţi doi şi dispăru între ruine. Toate astea se petrecuseră aşa de repede, încât în momentul când Djalma se întoarse ca să afle ce provocase strigătul de alarmă al negrului, Faringhea nici n**u** mai era acolo. Djalma şi cei trei Strangulatori fură imediat luaţi la ochi de mai mulţi soldaţi adunaţi în faţa uşii, în timp ce alţii se repeziră în urmărirea lui Faringhea. Negrul, malaezul şi indianul, văzând că era cu neputinţă să se împotrivească, schimbară repede câteva cuvinte între ei şi întinseră mâinile soldaţilor, ca să li se lege. În acel moment intră în colibă căpitanul olandez care comanda detaşamentul.

— Dar ăsta? întrebă el arătând pe Djalma soldaţilor care îi legau burduf pe cei trei Strangulatori.

— Îi vine şi lui rândul, domnule căpitan, zise un sergent bătrân, tocmai ne îndreptam spre dânsul.

Djalma rămăsese încremenit de surpriză, fără să înţeleagă nimic din cele ce se petreceau în jurul lui. Dar când îl văzu pe sergent şi pe cei doi soldaţi apropiindu-se cu sforile în mână ca să-l lege, îi respinse plin de indignare, şi se repezi spre ofiţer.

— De ce vreţi să mă legaţi ca pe oamenii ăştia? zise el adresându-se ofiţerului în limba indiană. Acesta înţelegea limba, deoarece servea de mult în coloniile olandeze.

— De ce vrem să te legăm, ticălosule? Pentru că faci parte din această bandă de asasini...

— Te înşeli, zise Djalma cu o demnitate şi cu un sânge

rece care îl uimiră pe ofiţer. Sunt aici abia de un sfert de oră şi nu cunosc aceste persoane... eu credeam să găsesc aici un francez...

— Nu eşti Strangulator ca ei... Pe cine vrei să faci să creadă minciuna asta?

— Ei! exclamă Djalma cu o mişcare şi o expresie de groază atât de naturală, încât ofiţerul îi opri cu un gest pe soldaţii care voiau din nou să se apropie şi să-l lege. Oamenii ăştia fac parte din banda aceea oribilă de ucigaşi! Şi dumneata mă acuzi că fac parte şi eu din bandă!... Sunt liniştit, domnule căpitan – şi Djalma dădu din umeri cu un surâs de dispreţ.

— Nu-i suficient să spui că eşti liniştit, reluă ofiţerul. Mulţumită informaţiilor pe care le avem, ştim acum după ce semne misterioase se recunosc Strangulatorii.

— Repet, domnule căpitan, că am cea mai mare oroare pentru aceşti ucigaşi.

— Natural că dacă n-ai să porţi pe braţ semnul misterios – şi o să ne încredinţăm noi îndată – şi dacă ai să explici în chip satisfăcător prezenţa dumitale aici, peste două ore ai să poţi fi pus în libertate.

Djalma dădu iar din umeri, ridică cu mâna dreaptă mâneca lungă şi largă de pe braţul stâng pe care îl dezveli până la umăr.

— Ce îndrăzneală! exclamă ofiţerul.

Într-adevăr, ceva mai sus de cot, pe partea interioară a antebraţului, se vedea scris în limba indiană, cu un roşu

viu, numele de Bowania, în caractere indiene. Ofiţerul se apropie de malaez şi îi dezveli şi lui braţul: acelaşi nume, aceleaşi semne.

mulţumit cu atâta, se încredinţă că indianul şi negrul aveau şi ei aceleaşi semne.

— Ticălosule! strigă el întorcându-se furios spre Djalma, îmi inspiri încă mai multă oroare decât complicii tăi. Legaţi-l ca pe un asasin de rând. Ca pe un asasin care minte pe marginea gropii.

Încremenit, înspăimântat, Djalma stătea cu ochii fixaţi asupra tatuajului funest, fără să poată spune o vorbă şi face o mişcare. Gândirea lui se pierdea ca într-o prăpastie în faţa acestui fapt de neînţeles. Crezându-se jucăria unui vis ciudat, nu se mai împotrivi, ci se lăsă legat şi luat pe sus. Ofiţerul mai rămase acolo, sperând să-l prindă pe Faringhea, dar degeaba răscoli ruinele. După un sfert de oră se hotărî să plece şi el la Batavia, unde plecase escorta cu prizonierii.

Câteva ore după aceste evenimente, Josue Van Dael termina lungul memoriu adresat domnului Rodin la Paris, în următorii termeni:

„... împrejurările au fost de aşa natură, încât n-am putut face altfel. În definitiv, este un mic rău, pentru un mare bine. Trei ucigaşi sunt daţi pe mâna justiţiei. Arestarea temporară a lui Djalma va servi numai să facă să-i strălucească şi mai mult nevinovăţia. Chiar azi-dimineaţă m-am dus la guvernator să protestez în favoarea tânărului

nostru prinţ şi i-am spus: Negreşit, când m-am grăbit să vin să vă spun că Strangulatorii erau adunaţi în ruinele de la Ciandi, nu mă gândeam că soldaţii or să-l confunde cu ei pe fiul adoptiv al generalului Simon. Tânărul acesta este un om foarte cumsecade, şi am avut în ultimul timp cele mai onorabile legături cu el. Trebuie să se descopere misterul de neînţeles care l-a aruncat pe Djalma în această primejdioasă aventură.

Guvernatorul mi-a răspuns, după cum mă aşteptam, că moralmente era tot atât de sigur ca şi mine de nevinovăţia tânărului prinţ, dar că trebuia ca justiţia să-şi urmeze cursul. Acesta era singurul mijloc ca să se dovedească falsitatea acuzaţiei şi ca să se descopere că printr-o fatalitate de neînţeles se găsea pe braţul lui Djalma acest semn misterios. Contrabandistul, singurul om în stare să lămurească justiţia cu privire la această chestie, va părăsi Batavia peste o oră, ca să se îmbarce pe Ruyter, care **îl** va duce în Egipt. Mahal are pentru căpitan un bilet de la mine, care dovedeşte că el este într-adevăr cel pentru care am oprit şi am plătit locul. Totodată, Mahal va duce pe bord acest lung memoriu, căci Ruyter trebuie să plece peste o oră, şi ultima poştă pentru Europa a fost ridicată aseară. Eu însă n-am vrut să închid plicul aseară, înainte de a mai vorbi cu guvernatorul. Aşadar, iată-l pe prinţul Djalma reţinut aici cu sila cel puţin **o** lună. Odată ocazia lui Ruyter pierdută, este realmente imposibil ca tânărul indian să fie în Franţa înainte de 13 februarie anul viitor.

Vedeţi, aţi ordonat şi am lucrat orbeşte, după mijloacele pe care le-am putut avea. Am avut în vedere numai scopul care le va justifica, deoarece e vorba, mi-aţi spus, de un interes imens pentru companie. Am fost în mâinile voastre ceea ce trebuie să fim cu toţii în mâinile superiorilor noştri: un instrument. Spre cea mai mare glorie a lui Dumnezeu, superiorii noştri **fac din noi,** în ceea ce priveşte voinţa, **nişte cadavre[4].**

J.V.

Pe la zece dimineaţa, Mahal, contrabandistul, plecă cu această scrisoare pecetluită, ca să se îmbarce pe bordul lui Ruyter. După o oră, corpul lui Mahal, contrabandistul, strangulat după moda Strangulatorilor, zăcea între trestii, pe malul pustiu, unde se dusese să ia barca pentru a ajunge la Ruyter. Când mai târziu, după plecarea vasului, se găsi cadavrul contrabandistului, Josue puse zadarnic să se caute voluminosul plic pe care i-l dăduse. Nu se găsi nici scrisoarea pe care Mahal trebuia să o predea căpitanului lui Ruyter, ca să fie primit ca pasager. Cercetările ordonate în ţinut ca să-l descopere pe Faringhea fură şi ele zadarnice.

---

4 Se ştie că doctrina supunerii pasive şi absolute, principalul punct de susţinere al Companiei lui Iisus, se rezumă în aceste teribile cuvinte spuse de Loyola pe patul de moarte (Loyola este fondatorul tagmei Iezuiţilor): *Orice membru al ordinului va fi în mâinile superiorilor săi ca un cadavru.*

CAPITOLUL 4
CASTELUL DIN CARDOVILLE

Trei luni au trecut de când Djalma a fost aruncat în închisoarea din Batavia, sub acuzaţia că aparţine sectei ucigătoare a Strangulatorilor.

Scena următoare se petrece în Franţa, la începutul lui februarie 1832, la castelul **Cardoville,** veche locuinţă feudală, situată pe stâncile înalte de pe coasta Picardiei. Nu-i departe de Sf. Valery, acest loc primejdios, unde, în fiecare an aproape, se neacă numeroase corăbii, din cauza vântului de nord-est, care face navigaţia pe canalul Mânecii atât de primejdioasă.

Din interiorul castelului se aude zgomotul unei groaznice furtuni care s-a iscat în cursul nopţii. Este şapte dimineaţa. Lumina încă n-a străbătut prin ferestrele unei camere mari, situate la parterul castelului. În odaia luminată de o lampă stă o femeie de vreo şaizeci de ani, cu chipul cinstit şi naiv, îmbrăcată ca ţărăncile bogate din Picardia. Deşi e aşa de dimineaţă, femeia coase. Mai departe este bărbatul acestei femei, cam de aceeaşi vârstă cu ea. El stă la masă şi clasează sau pune în săculeţe mici probe de grâu şi de ovăz. Fizionomia acestui om cu părul alb este inteligentă şi deschisă. Ea relevă un bun simţ şi o linie dreaptă de conduită, în care intră însă şi o oarecare şiretenie ţărănească. Omul care clasa probele de grâu era domnul

Dupont, administratorul castelului de Cardoville.

— Dragă, ce timp îngrozitor! Rău şi-a ales timpul acest domn Rodin care trebuie să sosească azi, după câte spunea doamna prinţesă de Saint-Dizier.

— Rar am văzut un asemenea uragan. Dacă domnul Rodin n-a văzut încă marea înfuriată, o să se poată bucura azi de acest spectacol.

— Oare de ce o fi venind acest domn?

— Habar n-am. Intendentul prinţesei îmi scrie în scrisoarea lui să am pentru domnul Rodin cea mai mare atenţie şi să-l ascult ca pe stăpânii mei. Rămâne acum ca el să se explice, iar eu să ascult, de vreme ce vine din partea prinţesei.

— De fapt, ar trebui să vină din partea domnişoarei Adrienne, căci moşia e a ei, de la moartea ducelui de Cardoville.

— Da, dar prinţesa e mătuşa ei, şi intendentul vede şi de interesele domnişoarei Adrienne. Fie că vine din partea ei sau din partea prinţesei, e acelaşi lucru.

— Poate că domnul Rodin are de gând să cumpere moşia, deşi doamna aceea grasă, care a venit de la Paris acum o săptămână ca să vadă castelul, părea că dorea neapărat să-l cumpere.

La aceste cuvinte, administratorul începu să râdă ironic.

— De ce râzi, Dupont? întrebă femeia, care era o persoană foarte bună, dar nu strălucea nici prin inteligenţă, nici prin pătrundere.

— Râd, zise Dupont, pentru că mă gândesc la înfăţişarea acestei femei. Ce naiba, cineva care are un asemenea volum şi o asemenea barbă nu se numeşte Doamna de **Saint-Colombe!**

— Ciudat mai eşti, Dupont! doar nu şi-a ales ea numele... Şi apoi nu-i vina ei că are barbă.

— Da, dar e vina ei că o cheamă Saint-Colombe. Tu îţi închipui că e numele ei adevărat... Sărmană Caterină, prostuţă mai eşti...

— Şi tu, sărmane Dupont, nu poţi să te stăpâneşti şi să nu fii limbă rea din când în când. Doamna asta avea o figură foarte cumsecade.

— Ei, Doamne, sigur, primul lucru de care au grijă parvenitele este să facă pe nobilele.

— Ce nevoie are doamna de Saint-Colombe să facă pe nobila, de vreme ce este nobilă?

— Ea! nobilă? Doamna de Saint-Colombe! exclamă administratorul, izbucnind în râs... sărmana mea nevestică! Sărmana mea nevestică... Dar destul: m-ai face să spun vreo prostie. Sunt lucruri pe care fiinţele bune şi cinstite ca tine nu trebuie să le ştie. Tot ce regret este că domnişoara Adrienne nu ţine moşia, căci se pare că ea este cea care vrea s-o vândă, şi prinţesa e de altă părere.

— Nu ţi se pare extraordinar, Dupont dragă, că domnişoara Adrienne, la vârsta ei, se pregăteşte să-şi vadă singură de avere?

— Doamne, e foarte simplu. Domnişoara n-are nici tată,

nici mamă şi este stăpână pe averea ei, fără să mai socotim că are un cap destul de bun. Îţi aduci aminte acum zece ani, când au adus-o aici într-o vară? Ce mai drac de fată! câtă isteţime! şi ce ochi avea! De pe atunci sclipeau!

— Ce e drept, era un diavol şi jumătate... totdeauna alerga prin parc, parcă dinadins, să o facă pe guvernantă să turbeze. Se căţăra în copaci, făcea ce-i trăsnea prin minte, dar câtă deşteptăciune, câtă drăgălăşenie şi mai ales ce inimă, nu?

— Da, inimă avea, dar un cap... un cap!...

— Da, un cap foarte rău. Trebuia s-o sfârşească prost şi chiar se zice că la Paris face nişte lucruri...

— Ce anume?

— Se zice că domnişoara Adrienne nu pune niciodată piciorul într-o biserică, de asemenea, că locuieşte singură într-un templu păgân, în grădina mătuşii sale şi că o servesc nişte femei mascate care o îmbracă întocmai ca pe o zeiţă. Fără să mai pun la socoteală că în fiecare noapte cântă dintr-un corn de vânătoare de aur masiv, ceea ce face, poţi să-ţi închipui, disperarea mătuşii sale, a prinţesei.

Administratorul izbucni din nou în râs.

— Ascultă, zise el după ce-şi mai potoli râsul, cine ţi-a spus năzdrăvăniile astea despre domnişoara Adrienne?...

— Doamna Grivois, prima cameristă a prinţesei. Desigur că ea trebuie să fie bine informată, de vreme ce e de acolo.

— Mare marţafoaică şi Grivois asta! Odinioară a fost o poamă bună, iar acuma, ca şi stăpână-sa, face pe sfânta...

Prinţesa, care face acum pe nevinovata, nu era nici ea tocmai uşă de biserică în tinereţe... Acum vreo cincisprezece ani, ce mai ştrengăriţă era! îţi aduci aminte de colonelul acela frumos de husari care era în garnizoană la Abbeville?... Ştii, emigrantul acela care servise în Rusia şi căruia Burbonii i-au dat un regiment la restaurare?

— Da, îmi aduc aminte, dar prea eşti limbă rea.

— Ba nu, spun adevărul. Colonelul îşi petrecea viaţa la castel şi toată lumea zicea că era în foarte bune relaţii cu prinţesa de astăzi.

Administratorul nu putu spune mai mult. O servitoare voinică, îmbrăcată cu costumul şi cu boneta picardă, intră repede şi se adresă stăpânii sale:

— Cucoană, a venit un domn care vrea să vorbească numaidecât cu domnul. Vine de la Saint-Valery... zice că-l cheamă Rodin.

— Domnul Rodin! zise administratorul, ridicându-se, spune-i să intre numaidecât.

O clipă după aceea intră şi domnul Rodin. După obiceiul lui, era îmbrăcat mai mult decât modest. El îl salută cu umilinţă pe administrator şi pe soţia lui. Aceasta, la un semn al bărbatului ei, dispăru. Figura cadaverică a domnului Rodin, buzele lui supte, ochii lui mici, de reptilă, pe jumătate ascunşi de îndoitura pleoapei, îmbrăcămintea aproape murdară, îi dădea o înfăţişare prea puţin atrăgătoare.

Cinstitul administrator îl privea pe noul sosit cu mirare.

Recomandarea stăruitoare a prinţesei de Saint-Dizier îl făcuse să se aştepte la un om cu totul altfel. De aceea, abia putându-şi ascunde mirarea, îi spuse:

— Am onoarea să vorbesc cu domnul Rodin?

— Da, ai aici şi o scrisoare de la intendentul doamnei prinţese de Saint-Dizier.

— Până o să citesc eu scrisoarea, te rog, domnule, apropie-te de foc... e un timp îngrozitor afară! Ce-aş putea să-ţi ofer?

— Mulţumesc foarte mult, dragă domnule, dar plec înapoi peste o oră.

Administratorul citi scrisoarea, apoi zise:

— Foarte bine, intendentul îmi repetă recomandarea de a mă pune absolut la ordinele dumitale.

— Ordinele mele sunt foarte puţine, n-o să te deranjez mult... îmi închipui cât eşti de ocupat, căci intrând în castel am fost izbit de ordinea şi de perfecta regulă care domneşte pretutindeni, ceea ce dovedeşte, dragă domnule, că eşti un administrator excelent.

— Mă măguleşti, domnule!

— Să te măgulesc!... Un biet om ca mine nu se poate gândi la aşa ceva... dar să ne întoarcem la afacerea noastră. Este aici o odaie numită **odaia verde?**

— Da, odaia care servea de cabinet de lucru defunctului duce de Cardoville.

— Fii bun, te rog, şi du-mă acolo.

— Din nefericire, asta e imposibil. După moartea ducelui,

şi după ce s-au ridicat sigiliile, s-au pus o mulţime de hârtii într-un birou din această odaie, şi oamenii legii au luat cheile cu ei la Paris.

— Uite cheile aici, zise domnul Rodin, arătând administratorului o cheie mare şi una mică legate împreună.

— Atunci e altceva... ai venit să iei niscaiva hârtii?

— Da... niscaiva hârtii... şi o casetă mică de lemn cu încuietoarea de argint... ştii care?

— Da. Am văzut-o adesea pe masa de lucru a domnului conte... trebuie să fie în biroul a cărei cheie văd că o ai.

— Aşadar, vrei să mă conduci în această cameră, după împuternicirea ce ţi-a dat-o doamna prinţesă de Saint-Dizier?

— Negreşit. Doamna prinţesă e bine, sănătoasă?

— Foarte bine, ca întotdeauna este cufundată în religie.

— Dar domnişoara Adrienne?

— Vai, dragă domnule, din nefericire este tot aşa de sănătoasă pe cât e de frumoasă.

— Din nefericire?... zise administratorul surprins.

— Vai! Da, căci dacă frumuseţea, tinereţea şi sănătatea sunt împreunate cu un spirit de revoltă şi de perversivitate... cu un caracter care n-are desigur pereche pe lume, e mai bine să fie cineva lipsit de aceste avantaje primejdioase, care devin tot atâtea cauze de perdiţie. Dar te rog, dragă domnule, să vorbim de afacerea noastră. Subiectul acesta mă întristează prea mult – şi domnul Rodin

avea glasul adânc emoţionat.

Administratorul fuse impresionat de vocea schimbată a domnului Rodin, de aceea răspunse pe un ton politicos:

— Iartă-mi, te rog, indiscreţia, nu ştiam...

— Ba eu trebuie să-ţi cer iertare de această înduioşare involuntară: lacrimile sunt rare la bătrâni, dar dacă ai fi văzut şi dumneata ca şi mine disperarea acestei excelente prinţese... care n-are decât o singură vină: că a fost prea bună, prea slabă faţă de nepoata sa şi a încurajat-o... Dar să vorbim de altceva, dragă domnule.

După o clipă de tăcere, domnul Rodin păru că-şi revine din emoţie şi-i zise lui Dupont:

— În ce priveşte **camera verde,** o parte a misiunii mele este îndeplinită. Dar mai am ceva. Înainte de a-ţi spune despre ce e vorba, trebuie să-ţi aduci aminte de un lucru pe care poate că l-ai uitat... şi anume, că acum cincisprezece sau şaisprezece ani marchizul de Aigrigny, pe atunci colonel de husari cu garnizoana la Abbeville, a petrecut câtva timp aici.

— A! Ce ofiţer frumos! Chiar adineauri am vorbit despre el cu soţia mea! El era bucuria castelului!

— Desigur că ştii că după un duel teribil pe care l-a avut cu un bonapartist îndrăcit, anume generalul Simon, colonelul marchiz de Aigrigny (al cărui secretar particular am cinstea de a fi) s-a retras de lume şi s-a închinat bisericii...

— Cum se poate? Colonelul acela frumos...

— Colonelul acela frumos...

— Colonelul acela frumos, viteaz, nobil, bogat, sărbătorit, a renunţat la atâtea avantaje ca să îmbrace un biet anteriu negru. Dar cu tot numele său frumos, cu toată poziţia sa, cu toate legăturile sale, cu toată reputaţia sa de mare predicator, a rămas şi astăzi ceea ce a fost şi acum paisprezece ani, simplu abate... în loc să fie arhiepiscop, ca atâţia alţii, care nu aveau nici meritele, nici virtuţile lui.

Domnul Rodin vorbea cu atâta simplitate, cu atâta convingere, faptele pe care le cita păreau atât de adevărate, încât Dupont nu se putu stăpâni să nu exclame:

— Dar asta este admirabil...

— Admirabil... Doamne, nu, zise domnul Rodin cu o expresie de naivitate inimitabilă, este simplu, când cineva are inima lui D’Aigrigny... Dar, printre alte calităţi, el o are şi pe aceea de a nu-i uita pe oamenii cumsecade, pe oamenii de onoare, pe oamenii conştiincioşi... într-un cuvânt, domnule Dupont, el şi-a adus aminte de dumneata. Acum trei zile am primit un bilet de la dânsul, în care îmi vorbea despre dumneata.

— E la Paris?

— Trebuie să sosească dintr-un moment într-altul. E plecat de vreo trei luni în Italia. În timpul voiajului a aflat o veste grozavă... moartea mamei sale, care petrecuse toamna pe una din moşiile doamnei prinţese de Saint-Dizier.

— Doamne! Nu ştiam nimic... Şi cum de mi-a făcut

domnul marchiz cinstea să-ţi vorbească de mine?

— O să-ţi spun: mai întâi trebuie să ştii că acest castel s-a vândut... contractul a fost semnat în ajunul plecării mele din Paris...

— Cu asta îmi aduci iar aminte de neliniştile mele...

— Cum asta?

— Mi-e teamă că noii proprietari n-or să mă ţină ca administrator.

— Vezi ce întâmplare norocoasă! Tocmai în legătură cu acest post am să-ţi vorbesc... Ştiind interesul pe care ţi-l poartă domnul marchiz, aş dori mult, foarte mult să-ţi poţi păstra locul. O să fac tot ce o să pot ca să te servesc, dar sunt silit să pun o condiţie pentru sprijinul dat.

— Dacă nu-i decât atâta, vorbeşte, domnule, vorbeşte...

— Persoana care trebuie să vină să locuiască în acest castel este o doamnă în vârstă, demnă de respect în toate privinţele. Se numeşte doamna de Saint-Colombe...

— Cum! zise administratorul, întrerupându-l pe domnul Rodin... doamna asta a cumpărat castelul?

— O cunoşti?

— Da. A venit să vadă castelul acum o săptămână. Soţia mea zice că este o femeie de rang... dar între noi fie vorba, după unele cuvinte ce am auzit-o spunând...

— Ai un spirit foarte pătrunzător, dragă domnule Dupont. Doamna de Saint-Colombe nu este de neam mare, nici gând de aşa ceva. Cred că era pur şi simplu modistă în galeriile de modă de la Palais-Royal. Vezi bine că îţi vorbesc

cu inima deschisă. În orice caz, a adunat o mare avere. În tinereţe, şi chiar la maturitate, a fost mai mult decât indiferentă pentru salvarea sufletului, dar acum doamna de Saint-Colombe a apucat pe o cale adevărată şi demnă de laudă... Dar pentru ca salvarea ei să se facă într-un chip eficace, avem nevoie de dumneata, domnule Dupont.

— De mine?... Ce pot eu?

— Poţi mult. Şi iată cum: aci în cătun nu-i nicio biserică, iar cătunul se găseşte la o egală distanţă de două parohii. Doamna de Saint-Colombe, ca să aleagă între cei doi parohi, te va întreba, desigur, pe dumneata şi pe doamna Dupont, care locuiţi de mult timp aici...

— O s-o informăm repede... preotul din Danicourt este cel mai bun dintre oameni.

— Tocmai asta nu trebuie să-i spuneţi doamnei de Saint-Colombe. Va trebui, din contră, să-l lăudaţi mult şi fără încetare pe preotul din Roiville, cealaltă parohie, şi s-o determinaţi pe scumpa doamnă să-i încredinţeze lui salvarea sufletului.

— De ce acestuia mai curând decât celuilalt?

— O să-ţi spun pentru ce. Dacă dumneata şi doamna Dupont izbutiţi s-o aduceţi pe doamna de Saint-Colombe să facă alegerea pe care o doresc eu, puteţi fi siguri că vă păstraţi locul de administrator, îţi dau cuvântul meu de onoare, şi ceea ce promit... ţin.

— Nu mă îndoiesc că ai această putere, zise Dupont, convins de accentul şi autoritatea vorbelor lui Rodin, dar aş

vrea să ştiu...

— Încă un cuvânt, zise Rodin întrerupându-l. Văd că trebuie să joc cu cărţile pe faţă şi să-ţi spun de ce insist asupra alegerii acesteia şi de ce te rog s-o sprijini. Aş fi dezolat dacă ai vedea în toate astea fie şi numai umbra unei intrigi. Este vorba în realitate de o faptă bună. Preotul din Roiville, pentru care îţi cer sprijinul, este un om de care se interesează îndeosebi marchizul de Aigrigny. Deşi este foarte sărac, el îşi întreţine mama bătrână. Este de la sine înţeles că prin doamna de Saint-Colombe vor veni oarecare mici avantaje de care ar profita bătrâna mamă. Iată secretul acestei uneltiri.

— Uite ce e, domnule, zise Dupont după o clipă de gândire, eşti atât de deschis la suflet, atât de îndatoritor, încât o să-ţi imit sinceritatea. Pe cât de respectabil şi de iubit este preotul din Danicourt în ţinut, pe atât de temut este cel din Roiville – pe care mă rogi să-l prefer – din cauza intoleranţei sale. Şi pe urmă se zice că e... iezuit.

La aceste cuvinte, domnul Rodin izbucni într-un hohot de râs atât de sincer, încât administratorul rămase încremenit, căci figura domnului Rodin avea o expresie ciudată când râdea...

— Iezuit! repetă domnul Rodin, râzând cu şi mai mare poftă, iezuit... Dar bine, dragă domnule Dupont, cum poţi dumneata, un om cu bun simţ, cu experienţă, inteligent, să crezi în astfel de scorniri? Iezuit! Parcă există iezuiţi?... Mai ales pe timpul ăsta... Poţi dumneata să crezi în asemenea

basme cu cocoşul roşu? Pariez că ai citit astea în jurnale!

— Bine, domnule, dar totuşi se zice...

— Doamne, se spun atâtea lucruri... Dar oamenii cu scaun la cap, oamenii luminaţi, ca dumneata, nu se uită la ceea ce se spune; sincer vorbind, dacă nu izbuteşti s-o faci pe doamna de Saint-Colombe să-l prefere pe protejatul meu, îţi declar cu toată părerea de rău că n-ai să rămâi administrator aici. Rămâne să te gândeşti şi să te hotărăşti.

— Dar bine...

— Încă un cuvânt sau mai bine zis o condiţie, care este tot aşa de importantă ca şi cealaltă. Ca să-mi pun responsabilitatea la adăpost, şi mai ales a dumitale, dacă vei reuşi să faci să fie preferată protejata mea, doresc să-mi scrii de două ori pe săptămână şi să-mi spui în cele mai mici amănunte tot ceea ce vei fi remarcat asupra caracterului, a obiceiurilor, a relaţiilor şi chiar a lecturilor doamnei de Saint-Colombe.

— Dar bine, domnule, asta se cheamă spionaj! exclamă nenorocitul administrator.

— Vai, domnule, poţi să veştejeşti cu un nume atât de urât una din cele mai dulci, din cele mai sfinte înclinări ale omului... **încrederea...** căci nu-ţi cer nimic altceva decât să-mi scrii confidenţial în cele mai mici amănunte tot ceea ce o să se petreacă. Cu aceste două condiţii, nedespărţite una de alta, rămâi administrator. Dacă nu, voi avea durerea, regretul, să fiu silit să fac să i se dea doamnei de Saint-Colombe alt administrator. Gândeşte-te... peste o

săptămână ai să-mi dai răspunsul.

— Domnule! Ai milă!

Convorbirea fu deodată întreruptă de un bubuit puternic pe care în curând îl repetă ecoul stâncilor.

— Tunul! zise Dupont, ridicându-se, e tunul! Desigur că este o corabie care cere ajutor sau care cheamă un pilot.

— Dragă, zise soţia administratorului năvălind în odaie, se vede de pe terasă un vas cu aburi şi un vas cu pânze aproape fără catarge. Valurile le împing încoace. Unul din ele trage lovituri de tun deznădăjduite: e pierdut.

— Grozav lucru! Şi să nu poţi face nimic decât să asişti la un naufragiu, exclamă administratorul, luându-şi pălăria şi pregătindu-se să iasă.

— Nu li se poate da niciun ajutor acestor vase? întrebă domnul Rodin.

— Ajutor!... Dacă sunt târâte pe coasta stâncoasă, nicio putere din lume nu le poate scăpa. De la echinox şi până acum au fost nimicite două corăbii pe coasta asta.

— Pierdute! E îngrozitor, zise domnul Rodin.

— Pe furtuna asta sunt puţine şanse de scăpare pentru aceşti nenorociţi, dar n-are a face – zise administratorul adresându-se soţiei sale – alerg pe ţărm cu oamenii de la fermă, să încercăm să-i salvăm cel puţin pe unii dintre aceşti nenorociţi. Aprinde focul în mai multe camere şi pregăteşte rufe, haine şi băuturi întăritoare. Nu îndrăznesc să sper că-i vom salva, dar, în sfârşit, trebuie să încercăm... Vrei să vii cu mine, domnule Rodin?

— Mi-aş face o datorie din asta, zise Rodin, prea puţin dispus să înfrunte furtuna – dacă aş fi bun la ceva, dar vârsta, slăbiciunea mea mă fac să fiu de foarte mic ajutor. Soţia dumitale va fi atât de bună să-mi arate unde este camera verde, ca să pot să iau obiectele după care am venit, apoi o să plec imediat spre Paris, căci sunt foarte grăbit.

— Bine, domnule, te va conduce Caterina. Şi tu, mai zise administratorul, adresându-se servitoarei, pune să se tragă clopotele, ca să vină toţi oamenii de la fermă, cu frânghii şi cu pârghii pe ţărmul mării.

Apoi Dupont ieşi în goană.

O corabie mare, fără cârmă, care nu mai pluteşte decât cu ajutorul unor zdrenţe de pânze ce spânzură pe resturile unui catarg. Corabia este târâtă spre coastă. Acum se urcă pe spinarea unui val enorm, acum se scufundă în fundul unei prăpăstii. Un fulger spintecă norii, urmat de un zgomot înăbuşit, abia perceptibil în mijlocul furtunii. Este o lovitură de tun, ultima pe care o mai poate trimite acest vas, care, gata să se scufunde, aleargă fără voia lui spre ţărm.

În momentul acesta, un alt vas, cu aburi, se îndreaptă de la est spre vest, scoţând trâmbe negre de fum. El face toate sforţările ca să se ţină departe de coastă şi ca să lase stâncile primejdioase la stânga. Dintr-un moment în altul, vasul fără catarge trebuia să treacă prin faţa vasului cu aburi, în goana lui nebună spre stâncile unde îl împing vântul şi fluxul.

Deodată, un val turbat culcă pe o coastă vasul cu aburi. Valul enorm se sparge furios pe punte. Într-o clipă, coşul vasului este smuls, o roată a maşinii este scoasă din uz. Un al doilea val izbi vasul în coastă şi mări în aşa fel stricăciunile, încât nici acest vas nu se mai putu conduce şi se îndreptă şi el spre coastă, în aceeaşi direcţie ca şi celălalt. După puţin timp fură aşa aproape unul de altul, încât era iminentă o ciocnire între ele, adăugându-se, astfel, un nou pericol.

Vasul cu catarge era o corabie englezească, numită **Le Black-Eagle,** şi venea de la Alexandria, de unde aducea pasagerii sosiţi din India şi din Java prin Marea Roşie pe vasul cu aburi **Le Ruyter.** Pasagerii părăsiseră bastimentul la istmul de Suez şi făcuseră pe uscat drumul până la Marea Mediterană, unde se îmbarcaseră din nou.

Vasul cu aburi se numea **Wilhelm Tell,** venea din Germania şi se îndrepta spre Havre. Amândouă vasele, jucăria valurilor enorme, împinse şi târâte de flux şi furtună, alergau spre stânci cu o repeziciune de necrezut. Moartea tuturor pasagerilor părea sigură, căci marea se sfărâma pe pietrele ascuţite, la picioarele unei stânci drepte ca peretele.

Căpitanul lui **Black-Eagle,** în picioare la proră, agăţat de o fărâmătură de catarg, dădea ultimele ordine în această cumpănă teribilă, cu un sânge rece uimitor. Bărcile fuseseră smulse de furtună. Puntea era plină de călători ale căror strigăte de spaimă măreau şi mai mult zăpăceala

generală. Un tânăr de vreo optsprezece ani, cu părul negru, strălucitor, cu tenul arămiu, cu trăsăturile de o regularitate şi de o frumuseţe fără cusur, contempla această scenă de jale şi de groază cu acea linişte tristă, specifică celor ce au înfruntat adesea primejdii mari. El stătea în picioare, cu spatele rezemat de parapet, învelit într-o manta, cu picioarele înţepenite pe o piesă de lemn a corabiei.

Mai departe, un alt pasager de pe **Black-Eagle** atrăgea atenţia. I-ai fi dat cel mult douăzeci şi cinci de ani. În jurul obrazului său îngeresc fluturau bucle blonde şi ondulate. Purta anteriu negru şi cravată albă. Pe figura lui frumoasă se citea o îndrăzneală rece, de sfânt, o detaşare religioasă de orice gând lumesc. Nu departe de acest tânăr frumos ca un înger se vedea – bizar contrast! – o fiinţă care semăna cu un spirit al răului. Urcat fără teamă pe o frântură de catarg, unde se ţinea cu ajutorul unui capăt de frânghie, omul acesta domina scena teribilă care se desfăşura pe punte. O bucurie sălbatică, sinistră, i se citea pe fruntea de un galben mat, culoare specifică oamenilor născuţi dintr-un alb şi dintr-o creolă metisă.

Peste puţin timp, **Black-Eagle,** împins de vânt şi de valurile enorme, ajunse aşa de aproape de **Wilhelm Tell,** încât **se** puteau distinge pasagerii reuniţi pe puntea vasului cu aburi, care şi el mergea acum la voia întâmplării. Pe puntea acestui vas era, în special, un grup, refugiat la proră, demn de cel mai duios şi de cel mai dureros interes. Grupul era format dintr-un bătrân înalt, cu fruntea pleşuvă

şi cu mustaţa căruntă. El îşi înfăşurase în jurul corpului un capăt de sfoară şi legat în felul acesta de parapetul corabiei, strângea cu putere în braţe două fete de vreo cincisprezece–şaisprezece ani, învelite într-o piele de ren. Un câine mare, roşu, ud leoarcă de apă, stătea lângă ei şi lătra cu putere la valuri.

Deodată, dominând zgomotul furtunii, răsună un strigăt înspăimântător, de groază şi deznădejde, scos de toţi pasagerii celor două vase. Vasul cu aburi, scufundându-se între două valuri, se prăvăli pe o coastă. Cel cu pânze, ridicat la o înălţime uimitoare pe un munte de apă, se pomeni cu mult deasupra lui Wilhelm Tell, pe care îl domina de pe înălţime. Încă o secundă, şi...

Sunt spectacole din acelea pline de o groază sublimă, imposibil de descris. Dar, în timpul acestor catastrofe iuţi ca gândul, surprinzi câteodată tablouri atât de repezi, încât ţi se pare că le-ai zărit la licărirea unui fulger. Când **Black-Eagle** ridicat de furtună era gata să se abată peste **Wilhelm Tell,** tânărul cu chip de înger, cu părul blond fâlfâitor, se pregăti să se arunce în mare ca să salveze vreo victimă. El le zări pe bordul vasului cu aburi pe care îl domina din toată înălţimea valului pe cele două fete întinzând spre dânsul braţe rugătoare. Timp de o secundă, cu tot zgomotul furtunii, cu toate că naufragiul era de neînlăturat, privirile celor trei personaje se întâlniră. Trăsăturile tânărului exprimară atunci o milă nespus de adâncă, fiindcă fetele, cu mâinile împreunate, îl implorau ca

pe un mântuitor. Bătrânul, răsturnat de o grindă prăbuşită, zăcea pe jos.

Şi apoi totul se mistui. O masă enormă de apă îl izbi cu furie pe **Black-Eagle** peste **Wilhelm Tell,** într-un nor de spumă clocotitoare.

Două grămezi uriaşe de lemn şi de fier, încleştându-se una de cealaltă, se cufundară aproape imediat. Scrâşnetul vaselor fu însoţit de un singur strigăt, strigăt de agonie şi de moarte, un singur strigăt scos de o sută de fiinţe omeneşti înghiţite de valuri.

Şi pe urmă nu se mai văzu nimic...

După câteva momente, în adâncimile sau pe crestele valurilor se putură zări rămăşiţele celor două vase. Ici şi colo se vedeau figurile livide, deznădăjduite ale câtorva nenorociţi care, cu braţele încleştate, se munceau să ajungă la stâncile de pe coastă, cu riscul de a fi striviţi de valurile care se sfărâmau cu putere de ţărm.

Administratorul se dusese la mare ca să dea ajutor pasagerilor care ar fi scăpat de naufragiu. În acest timp, domnul Rodin, condus de Caterina la odaia verde, luase de acolo obiectele pe care trebuia să le ducă la Paris. După ce petrecu două ore în această cameră, nepăsător de încercările de salvare care îi preocupau atâta pe locuitorii castelului, Rodin se întoarse în odaia ocupată de administrator, odaie care dădea într-o galerie lungă. Dar nu găsi pe nimeni în odaie. Rodin ţinea sub braţ o casetă mică de lemn exotic, cu încuietoarea de argint, ruginită de

vechime. Redingota pe jumătate încheiată lăsa să se vadă un capăt al unui portofel mare de marochin roşu, pe care îl pusese în buzunarul de la piept.

Domnul Rodin rămase gânditor câteva momente, dar fu întrerupt din gânduri de intrarea doamnei Dupont, care se ocupa cu râvnă de pregătirile de salvare.

— Ei, zise Rodin, este speranţă să se poată salva vreun nenorocit?

— Nu ştiu, bărbatul meu a plecat de două ore şi sunt într-o nelinişte cumplită. Bărbatul meu este curajos şi imprudent când este vorba să fie de folos...

— Curajos până la imprudenţă, îşi zise Rodin, nu-mi place asta.

— În fine, mai zise Caterina, eu am pregătit rufe calde şi băuturi întăritoare. Numai de ar fi nevoie de ele!

— Să sperăm, dragă doamnă; eu, din nenorocire, sunt silit să plec, clipele mele sunt calculate. Ţi-aş fi foarte recunoscător dacă ai spune să pună caii.

— Imediat.

— Încă un cuvânt, scumpă doamnă Dupont. Dumneata eşti o femeie cu cap şi poţi da un sfat. L-am pus pe bărbatul dumitale în situaţia de a-şi păstra locul de administrator al acestei moşii, dacă vrea, dar i-am pus două condiţii, nişte nimicuri. O să-ţi spună el.

— De ar fi o sută de condiţii, şi tot le-am accepta. Judecă singur... fără mijloace... dacă n-am avea nici locul acesta, fără mijloace...

— Atunci contez pe dumneata, în interesul bărbatului dumitale, încearcă să-l convingi.

În momentul acesta intră în sală Dupont, apa îi curgea şiroaie de pe haine.

— În fine! exclamă doamna Dupont; eram neliniştită – şi femeia îşi îmbrăţişă cu dragoste bărbatul.

— Până acum am salvat trei.

— Domnul fie lăudat! dragă domnule Dupont, zise Rodin, cel puţin ştii că nu te-ai străduit în zadar.

— Numai trei! zise Caterina.

— Nu vorbesc decât de cei pe care i-am văzut eu lângă Goeland. Este de sperat că în toate locurile de pe coastă, cât de puţin accesibile au fost salvaţi şi alţii.

— Şi unde sunt aceşti interesanţi naufragiaţi? întrebă Rodin, care nu se putea abţine să nu mai stea câteva minute.

— Urcă malul cu ajutorul servitorilor. Eu am venit înainte ca să mai iau câteva măsuri necesare şi ca să-mi liniştesc soţia. Mai întâi trebuie să pregăteşti numaidecât haine de femeie.

— Este şi o femeie printre persoanele salvate?

— Sunt două fete de vreo cincisprezece–şaisprezece ani, şi aşa de drăguţe...

— Bietele fete, zise Rodin cu glas unsuros.

— Acela căruia îi datorează viaţa este cu ele. Se poate spune că este un erou! închipuieşte-ţi...

— O să-mi povesteşti mai târziu, acuma pune-ţi halatul

ăsta şi bea puţin vin cald...

— Nu refuz, căci sunt îngheţat de frig. Aşadar, îţi spuneam că acela care a salvat fetele e un erou. Curajul pe care l-a arătat este mai presus de orice închipuire. Când am ajuns la picioarele malului stâncos, la Goelands, locul era mai adăpostit de valuri, prin cinci-şase blocuri enorme de stânci, care înaintau în mare...

— Acolo le-au găsit pe fetele de care vorbesc, rezemate de stânci, aşezate acolo după ce fuseseră scoase din mare.

— Bietele de ele!... ţi se rupe inima, zise domnul Rodin.

— Ceea ce m-a surprins este că seamănă aşa de bine între ele, încât trebuie să fii obişnuit cu ele, ca să le deosebeşti.

— Trebuie să fie gemene, zise doamna Dupont.

— Una din ele, continuă administratorul, ţinea în mâinile împreunate o medalie mică de bronz, care îi atârna de gât printr-un lănţişor din acelaşi metal.

Domnul Rodin stătea de obicei foarte adus de spate, dar, la ultimele cuvinte ale administratorului, se îndreptă deodată, şi o roşeaţă uşoară îi coloră obrajii supţi. La altcineva aceste simptome n-ar fi avut nicio însemnătate, dar la Rodin, obişnuit de mulţi ani să se prefacă şi să-şi ascundă emoţiile, roşeaţa trăda o stupoare fără seamăn. Apropiindu-se de administrator, el îi spuse cu vocea uşor schimbată, dar cu aerul cel mai indiferent din lume:

— Trebuie să fie, desigur, vreun simbol religios... n-ai văzut ce era pe medalie?

— Nu m-am gândit la aşa ceva.

— Şi semănau tare mult fetele?

Da, poţi să le iei pe una drept alta... trebuie să fie orfane, căci sunt în doliu...

— Aşa! Sunt îmbrăcate în doliu... mai zise Rodin dând din cap.

— Deoarece erau leşinate, le-am transportat mai departe, într-un loc mai ferit. Pe urmă am văzut un cap de om apărând pe vârful unei stânci în apă. Un om care părea că vrea să se urce pe stâncă, agăţându-se cu o mână. Am alergat la el, căci era sleit de oboseală şi a căzut fără putere în braţele oamenilor.

Despre dânsul am spus că e un erou, căci nemulţumit că salvase fetele, a încercat cu un curaj admirabil să salveze şi o a treia persoană. Nu s-a mai simţit însă în stare, şi fără oamenii noştri furtuna l-ar fi smuls cu siguranţă de pe stâncile de care se agăţase.

Domnul Rodin, cu capul plecat în piept, părea străin de tot ce se vorbea. Consternarea, uimirea lui creşteau cu cât se gândea mai mult. Cele două fete care fuseseră salvate aveau cincisprezece ani, erau îmbrăcate în doliu, semănau una cu alta că nu le puteai deosebi, şi una purta la gât o medalie de bronz... nu încăpea nicio îndoială, era vorba de fiicele generalului Simon. Cum se făcea că cele două surori erau printre naufragiaţi? Cum ieşiseră din închisoarea de la Lipsca? Cum de el nu ştia asta? Gândurile acestea de mai mică importanţă, care se prezentau cu grămada în mintea

domnului Rodin, se ştergeau în faţa faptului: „Fiicele generalului Simon erau acolo”. Pânza urzită cu atâta muncă la Paris era nimicită.

— Salvatorul fetelor, spunea mai departe administratorul adresându-se soţiei sale, fără să remarce preocuparea domnului Rodin, este aproape un copil, atât pare de tânăr, cu chipul lui blând şi cu pletele lui blonde. I-am lăsat mantaua mea, căci era numai în cămaşă şi cu pantaloni scurţi, negri. Avea însă şi ciorapi de lână tot negri, ceea ce mi s-a părut curios. Dar ia... mi se pare că se aud voci... Da, da... sunt naufragiaţii noştri.

Administratorul şi soţia sa alergară la uşa care dădea în galerie. Domnul Rodin, rozându-şi spasmodic unghiile turtite, îi aştepta cu nelinişte şi cu mânie pe naufragiaţi.

În fundul galeriei se vedeau venind trei persoane, conduse de un ţăran. Grupul se compunea din două fete şi din omul îndrăzneţ căruia îi datorau viaţa. Rose şi Blanche mergeau la dreapta şi la stânga salvatorului, care înainta greu, sprijinindu-se uşor de dânsele. Deşi avea douăzeci şi cinci de ani împliniţi, figura copilărească a acestui tânăr te făcea să nu-i dai vârsta. Părul lui lung, de un blond cenuşiu, pieptănat cu cărare, îi cădea neted, ud, pe gulerul unei pelerine largi, negre, cu care îl înveliseră. Ar fi greu să descriem încântătoarea bunătate a acestei figuri blânde.

Un lucru însă era dureros de văzut: deasupra sprâncenelor blonde, se vedea o cicatrice colorată mai viu din cauza frigului; părea că are o cingătoare de purpură pe

fruntea lui frumoasă. Lucru şi mai trist încă: mâinile lui fuseseră străpunse cu cruzime de o crucificare. Picioarele suferiseră şi ele aceeaşi mutilare; dacă mergea cu atâta greutate, este din pricină că rănile i se deschiseseră iar pe stâncile ascuţite pe care merseseră în apă.

Acest tânăr era Gabriel, preot ataşat la misiunile străine şi fiul adoptiv al soţiei lui Dagobert.

În recunoştinţa lor nevinovată, fiicele generalului Simon, după ce îşi veniseră în fire, nu voiseră să lase nimănui grija de a-l sprijini pe acela care le scăpase de la moarte. Apa curge în şiroaie de pe hainele negre ale lui Rose şi ale lui Blanche. Chipurile lor, de o paloare înspăimântătoare, exprimau o durere adâncă. Cu ochii pustii, cu privirile plecate în jos, tremurând de emoţie şi de frig, orfanele se gândeau cu deznădejde că n-aveau să-l mai vadă pe Dagobert, călăuza şi prietenul lor. În zadar îi întinsese Gabriel o mână de ajutor ca să-l ajute să urce pe stâncă. Amândoi erau istoviţi de puteri, şi soldatul fusese luat de un val puternic.

La vederea lui Gabriel, Rodin, care se retrăsese la o parte ca să poată observa totul, avu o nouă surpriză. Dar surpriza aceasta fu atât de plăcută, secretarul marchizului de Aigrigny se bucură atât de mult văzând că misionarul scăpase de moarte, încât impresia dureroasă pe care o simţise la vederea fiicelor generalului Simon se mai muie puţin. (Cititorii n-au uitat, desigur, că pentru planurile lui Rodin trebuia ca Gabriel să fie la Paris la 13 februarie).

Administratorul şi soţia sa, adânc mişcaţi la vederea orfanelor, se apropiară de ele cu grabă.

În acelaşi moment intră înăuntru un rândaş de la fermă, strigând:

— Veste bună, domnule... Au mai scăpat doi naufragiaţi! unul poate să meargă singur şi vine cu Justin... Celălalt a fost izbit de stânci şi e rănit. Îl aduc tot aici.

— Mă duc să-l culc în sala de jos, zise administratorul ieşind, iar tu, Caterino, ocupă-te de fete...

Dar unde e naufragiatul care poate să umble? întrebă soţia administratorului.

— Uite-l că vine, zise ţăranul arătând spre fundul galeriei. Îndată ce a aflat că fetele au fost salvate şi că sunt aici, aşa bătrân cum e şi rănit la cap, a luat-o la picior, încât de-abia am putut ajunge cu puţin înaintea lui...

Cum zise ţăranul acestea, Rose şi Blanche se ridicară, împinse de acelaşi gând, şi se repeziră la uşă, unde sosiră în acelaşi timp cu Dagobert. Soldatul, incapabil să rostească un singur cuvânt, căzu în genunchi pe prag, întinzând braţele spre fiicele generalului Simon, Rabat-Joie se repezi şi el la ele şi începu să le lingă mâinile. Dar emoţia era prea puternică pentru Dagobert. După ce strânse orfanele în braţe, capul îi căzu pe spate şi el însuşi ar fi căzut, dacă nu l-ar fi sprijinit ţăranii. Deşi soţia administratorului se împotrivi, totuşi fetele voiră numaidecât să-l conducă pe Dagobert leşinat în camera de alături.

La vederea soldatului, figura domnului Rodin se crispă oribil. Până atunci sperase că bătrâna călăuză a fetelor generalului Simon murise. Misionarul, zdrobit de oboseală, se aşezase pe un scaun şi nu-l observase încă pe domnul Rodin. Un nou personaj, un om cu tenul galben şi mat intră acum în odaie, însoţit şi el de un ţăran. Acesta se apropie de misionar şi-i spuse în franţuzeşte, dar cu accent străin:

— Prinţul Djalma a fost adus aici... Primul său cuvânt a fost să te cheme.

— Ce spune omul acesta? exclamă domnul Rodin, făcând un pas înainte.

— Domnul Rodin! exclamă misionarul, tresărind de mirare.

— Domnul Rodin! exclamă şi celălalt naufragiat, fără să-l mai părăsească, apoi, din ochi pe corespondentul lui Josue din Java.

— Dumneata aici! zise Gabriel, apropiindu-se de Rodin cu respect şi chiar cu teamă.

— Ce spune omul ăsta? repetă domnul Rodin cu vocea schimbată. Parcă a pronunţat numele lui Djalma.

— Da, prinţul Djalma este unul din nefericiţii care călătoreau pe vasul englezesc ce vine din Alexandria şi care s-a scufundat. În trecere, vasul s-a oprit la Azore, unde mă aflam eu. Vasul care mă adusese de la Charlestown până acolo a fost silit să rămână pe insulă, din cauza gravelor stricăciuni; atunci eu m-am îmbarcat pe Black-Eagle, unde era şi prinţul indian. Acum ne duceam la Portsmouth, iar de

acolo socoteam să plec la Paris.

Rodin nici nu se gândea să-l întrerupă pe Gabriel, noua surpriză îl paralizase complet.

— Atunci mă duc lângă Djalma, zise Gabriel cu umilinţă. Nu ai niciun ordin să-mi dai?

— Ai putea să pleci peste două sau trei ore, cu toată oboseala?

— Dacă trebuie, da.

— Trebuie, o să pleci cu mine.

Gabriel se înclină în faţa lui Rodin, care căzu aiurit pe un scaun, în timp ce misionarul ieşi cu ţăranul. Omul cu tenul galben rămăsese într-un colţ al camerei, neobservat de Rodin. Omul acesta era Faringhea, metisul, unul dintre cei trei şefi ai strangulatorilor, care scăpase de sub urmărirea soldaţilor în ruinele Ciandi. El îl ucisese pe Mahal, contrabandistul, îi furase scrisorile scrise de Josue Van Dael, precum şi scrisoarea mulţumită căreia contrabandistul trebuia să fie primit ca pasager pe Ruyter. Faringhea scăpase din coliba de la ruinele Ciandi fără să fie văzut de Djalma. Acesta îl regăsise la bord după evadarea din închisoare (evadarea o s-o explicăm mai târziu) şi nu ştia că şi el aparţinea sectei Strangulatorilor. De aceea îl tratase tot timpul ca pe un compatriot.

Rodin, cu privirile fixe, aiurite, verde la faţă, îşi rodea unghiile până la sânge. El nu-l văzu pe metis, care se apropie de el pe tăcute, îi puse mâna prieteneşte pe umăr şi îi zise:

— Pe dumneata te cheamă Rodin?

— Cum? întrebă acesta tresărind şi ridicând repede capul.

— Te cheamă Rodin? repetă Faringhea.

— Da... şi ce doreşti?

— Locuieşti la Paris în strada Milieu-des-Ursins?

— Da... dar, încă o dată, ce vrei?

— Acuma nimic, frate, mai târziu, foarte mult.

Zicând acestea, Faringhea se îndepărtă tăcut, lăsându-l pe Rodin plin de spaimă.

Omul acesta, care nu tremura în faţa nimănui, fusese izbit de înfăţişarea întunecată a Strangulatorului.

Cea mai mare tăcere domneşte în castelul de Cardoville. Furtuna s-a mai potolit. Nu se mai aude în depărtare decât ecoul surd al valurilor care se zbat de ţărm

Dagobert şi orfanele au fost instalaţi în nişte camere calde şi confortabile de la etajul întâi al castelului. Djalma, prea grav rănit ca să fie transportat la etajul de sus, a rămas într-o cameră de la parter. Tânărul indian a fost rău zdrobit de stânci. Faringhea, care a ştiut să-l convingă de bunele lui sentimente, a rămas să vegheze asupra lui. Gabriel l-a mângâiat puţin pe Djalma, apoi s-a dus în odaia care îi fusese pregătită. Credincios promisiunii pe care i-o făcuse lui Rodin, era gata să plece peste două ore şi nu voise să se culce. După ce i se uscară hainele, adormi într-un fotoliu mare, cu spetează înaltă, în faţa sobei unde ardea un foc mare.

Odaia aceasta este aproape de odăile ocupate de Dagobert şi de cele două surori, şi Rabat-Joie, având toată încrederea într-un castel aşa de cumsecade, plecase de la uşa fetelor şi se dusese să se încălzească la focul lângă care adormise misionarul.

După câteva clipe, una din uşile odăii se deschiseră, şi cele două fete intrară sfioase. Ele se deşteptaseră de câteva minute şi, simţindu-se mai odihnite, se îmbrăcaseră, dar nu erau liniştite cu privire la Dagobert şi ieşiră să-l caute.

Speteaza înaltă a fotoliului în care dormea Djalma îl ascundea aşa încât ele crezură că dormea Dagobert şi înaintară spre scaun în vârful degetelor. Spre marea lor mirare, îl zăriră pe Gabriel. O clipă rămaseră locului, neîndrăznind nici să se apropie, nici să se retragă, ca să nu-l trezească.

— Doarme! zise Rose încet.

— Cu atât mai bine, răspunse Blanche tot aşa de încet, făcându-i lui Rose un semn de înţelegere. O să putem să-l privim mai bine. Uite ce figură blajină are!

Cele două surori se apropiară de fotoliu în vârful degetelor, una la dreapta, cealaltă la stânga tânărului preot. În acest moment, misionarul făcu o mişcare uşoară deschizând ochii pe jumătate. În starea de vagă somnolenţă care precede deşteptarea completă, de abia îşi dădu seama de ceea ce vedea.

— Cine mă strigă? zise el trezindu-se de tot şi ridicând

capul.

— Noi! Rose şi Blanche.

Acuma fu rândul lui Gabriel să roşească, deoarece le recunoscu pe fetele pe care le salvase.

— Am aşteptat să te trezeşti, ca să te binecuvântăm. Eşti un înger coborât din cer ca să ne scapi!

— Dragile mele surori, nu sunt decât un biet preot cu numele de Gabriel, zise misionarul, luând cu drag mâinile fetelor între mâinile sale.

În acest moment, uşa se deschise şi apăru Dagobert. Orfanele nu-şi aduseră aminte că soţia lui Dagobert adoptase un copil care se numea Gabriel şi care era preot misionar. Soldatul, deşi se încăpăţânase să susţină că rana lui era o rană albă, fusese pansat de chirurgul din sat şi legat cu un bandaj negru, care îi acoperea jumătate de frunte şi îi mărea înfăţişarea şi aşa destul de puţin atrăgătoare.

Intrând în odaie, fuse foarte surprins văzând un necunoscut ţinând cu atâta familiaritate între mâinile sale mâinile lui Rose şi ale lui Blanche. Mirarea asta este lesne de înţeles. Dagobert nu ştia că misionarul salvase fetele şi că îi alergase şi lui în ajutor. Văzând un necunoscut atât de familiar cu copiii lui, încreţi din sprâncenele lui groase sub bandajul negru. Fetele alergară spre el, i se aruncară în braţe şi îl acoperiră de îmbrăţişări filiale. Supărarea lui se risipi îndată în faţa acestor dovezi de dragoste, deşi, din când în când arunca spre misionar câte o privire încruntată.

Acesta se ridică din fotoliu, dar nu i se deosebea tocmai bine chipul.

— Ce-i cu rana ta? întrebă Rose cu interes, ni s-a spus că nu-i primejdioasă...

— Nu, copii, dar chirurgul din sat a vrut să mă înfăşoare în bandajul ăsta. De-aş avea la cap o mie de împunsături de sabie, şi tot n-aş fi mai încotoşmănat decât aşa. Lumea o să mă ia drept un moşulică plăpând.

Apoi atrase fetele într-un colţ al odăii şi le întrebă încet, arătând cu coada ochiului spre tânărul preot:

— Cine-i ăsta care vă ţinea de mână când am intrat eu?... parcă ar fi preot... Vedeţi, copii, trebuie să luaţi seama, pentru că...

— El! strigară Rose şi Blanche, întorcându-se spre Gabriel, ştii că fără el nu te-am mai îmbrăţişa în acest moment...

— Cum? strigă soldatul îndreptându-şi deodată statura şi privindu-l pe misionar.

— Fără dânsul am fi murit înecate...

— El!... El v-a...

Dagobert nu putu spune mai mult. Cu inima plină, cu ochii umezi, alergă la misionar, îi întinse amândouă mâinile şi-i spuse cu un accent de recunoştinţă imposibil de descris:

— Domnule, îţi datorez viaţa acestor două fete. Ştiu la ce mă obligă asta. Nu-ţi spun nimic mai mult, asta spune totul.

Dar, deodată, lovit de un gând, de o amintire, soldatul mai zise:

— Stai puţin, când am încercat eu să mă agăţ de o stâncă, pentru ca să nu fiu luat de valuri, nu dumneata mi-ai întins mâna? Da, da, părul dumitale blond, figura dumitale atât de tânără!... Sigur, dumneata erai... acum te recunosc!...

— Dar, din nefericire, forţele m-au părăsit... şi am avut durerea să te văd căzând din nou în apă.

— Nu am nimic mai mult să-ţi spun ca să-ţi mulţumesc, decât ceea ce ţi-am spus, zise Dagobert cu o simplitate mişcătoare. Salvându-mi copiii, ai făcut pentru mine mai mult decât dacă m-ai fi scăpat pe mine. Şi eşti aşa de tânăr!... Parcă ai fi o fată...

— Cum! zise Blanche cu bucurie, Gabriel a venit şi la tine!

— Gabriel, zise Dagobert întrerupând-o pe Blanche şi adresându-se preotului, te cheamă Gabriel?

— Da.

— Gabriel! repetă soldatul din ce în ce mai surprins. Şi eşti preot? mai întrebă el.

— Preot în misiunile străine.

— Şi... cine te-a crescut? întrebă soldatul cu o mirare din ce în ce mai mare.

— O femeie foarte bună, pe care o cinstesc ca pe cea mai bună dintre mame, căci a avut milă de mine, copil părăsit şi m-a tratat ca pe fiul ei.

— Francisca Baudoin, nu-i aşa? zise soldatul adânc mişcat.

— Da, răspunse preotul mişcat şi el la rândul său. Dar de unde ştii?...

— Soţia unui soldat? reluă Dagobert.

— Da, a unui soldat care cu un devotament admirabil îşi petrece viaţa în exil, departe de soţia şi de fiul său, de bunul meu frate – căci sunt mândru să-i dau acest nume.

— Agricol al meu... soţia mea... Când i-ai părăsit?

— Dumneata eşti tatăl lui Agricol?... O! încă nu ştiam toată recunoştinţa pe care i-o datorez lui Dumnezeu! zise Gabriel împreunându-şi mâinile.

— Dar soţia mea... fiul meu... zise Dagobert cu vocea tremurătoare, ce fac? Ai ştiri de la ei?

— Ştirile pe care le-am primit acum trei luni erau admirabile.

— Asta-i prea mult, zise Dagobert, e prea multă bucurie...

Veteranul nu putu continua. Uimirea îi înăbuşea vorbele şi îl doborî pe un scaun. Rose şi Blanche îşi aduseră abia atunci aminte de scrisoarea tatălui lor relativă la copilul găsit, numit Gabriel, pe care îl adoptase soţia lui Dagobert. Atunci veselia le cuprinse şi pe ele...

— Gabriel al nostru este şi al tău... e acelaşi... ce fericire! exclamă Rose.

— Da, dragile mele, este al vostru cum este şi al meu. Avem fiecare partea noastră.

Apoi, adresându-se lui Gabriel, soldatul adăugă cu bucurie:

— Dă-mi mâna ta, copile, mai dă-mi-o o dată, viteaz

copil! îţi spun tu, dacă zici că Agricol este fratele tău...

— Eşti prea bun...

— Frumos! Nu cumva ai de gând să-mi mulţumeşti, după tot ceea ce îţi datorăm!

— Dar mama mea adoptivă ştie că sosiţi? zise Gabriel, ca să scape de laudele soldatului.

— I-am scris acum cinci luni, dar i-am scris că vin singur, aveam motiv să fac aşa... O să-ţi explic mai târziu. Tot în strada Brise-Miche stă? Acolo s-a născut Agricol.

— Tot.

— Atunci trebuie să fi primit scrisoarea mea; aş fi vrut să-i scriu de la închisoarea din Lipsca, dar nu s-a putut.

— Din închisoare? Ieşi din închisoare?

— Gabriel, te aştept... zise o voce băţoasă, care îl făcu pe misionar să tresară.

Şi el, şi Dagobert, şi orfanele întoarseră repede capul. Rabat-Joie începu să mârâie înăbuşit. Era domnul Rodin, care stătea în picioare lângă o uşă ce dădea în coridor. Trăsăturile sale erau liniştite, nepăsătoare, dar aruncă o privire repede asupra soldatului şi a celor două orfane.

— Cine e omul ăsta? zise Dagobert, evident şocat de domnul Rodin, căruia îi găsea, pe drept cuvânt, o figură ciudată şi respingătoare. Ce naiba vrea de la tine?

— Plec cu dânsul, zise Gabriel, cu o expresie de părere de rău.

Apoi se întoarse spre Rodin:

— Îţi cer de o mie de ori iertare. Sunt gata într-un minut.

— Cum! Pleci? zise Dagobert încremenit. Pleci în momentul în care ne-am regăsit... Nu, n-ai să pleci! Am prea multe lucruri să-ţi spun şi să te întreb. O să plecăm împreună... mă bucur de pe acum.

— Nu se poate, este superiorul meu, trebuie să ascult.

— Superiorul tău? E îmbrăcat civil...

— Nu este obligat să poarte haine de cleric...

— Dacă nu-i în uniformă şi cum în meseria ta nu este nicio sală de poliţie, trimite-l la...

— Crede-mă că n-aş şovăi un minut, dacă ar fi cu putinţă să rămân.

— Am avut dreptate să spun despre omul acesta că are mutră antipatică, zise Dagobert printre dinţi.

— Te rog să nu faci nimic, zise Gabriel, ar fi fără sens. Eu îmi cunosc datoriile, şi voinţa mea este cea a superiorilor mei. Îndată ce o să sosiţi la Paris, o să vin să vă văd, după cum o să mă duc s-o văd pe mama mea adoptivă şi pe bunul meu frate Agricol.

— Bine, fie, am fost soldat şi ştiu ce înseamnă supunerea, zise Dagobert foarte contrariat. Trebuie să luăm lucrurile în partea lor bună. Aşadar, poimâine dimineaţă în strada Brise-Miche, băiete. Eu o să ajung la Paris mâine-seară, aşa mi se spune, dacă plecăm acum. Dar se vede că şi la voi este o disciplină afurisită...

— Da, e mare şi e aspră, răspunse Gabriel, tresărind şi înăbuşindu-şi un oftat.

— Hai, sărută-mă şi la revedere... Douăzeci şi patru de

ore trec repede.

— Adio, adio... răspunse misionarul cu voce mişcată, răspunzând îmbrăţişării veteranului.

— Adio, Gabriel, ziseră orfanele, suspinând şi ele cu lacrimile în ochi.

— Adio, dragi surori, zise Gabriel.

Gabriel ieşi cu Rodin, care nu pierduse niciun cuvânt, niciun incident din această scenă. După două ore, Dagobert şi cele două orfane părăsiră şi ele castelul, ca să se îndrepte spre Paris, neştiind că Djalma rămânea la Cardoville, fiind prea rănit ca să plece imediat. Metisul Faringhea rămase lângă tânărul prinţ, căci nu voia, zicea, să-şi părăsească compatriotul.

CAPITOLUL 5
STRADA BRISE-MICHE

Scenele următoare se petrec la Paris, a doua zi după ce naufragiaţii au fost adăpostiţi în castelul de la Cardoville. Nimic nu-i mai sinistru, nimic nu-i mai întunecos decât strada Brise-Miche. Un capăt al acestei străzi dă în strada Saint-Marry, iar celălalt în piaţa Cloatre, spre biserică. Era ceasul aproape opt seara. La lumina slabă a felinarelor care abia străpungeau ceaţa, se puteau vedea doi oameni care vorbeau încet, stând pe loc într-un colţ al zidurilor.

— Aşadar, zicea unul dintre ei, ne-am înţeles, ai să rămâi în stradă până ai să-i vezi intrând la numărul 5.

— Ne-am înţeles.

— Şi după ce ai să-i vezi intrând, ca să te asiguri şi mai bine, să te urci la Francisca Baudoin.

— O să întreb, ca pretext, dacă nu stă acolo lucrătoarea cea cocoşată, sora individei poreclită **regina Bacanal.**

— Foarte bine... Şi caută chiar să afli adresa exactă a femeii ăsteia, de la cocoşată. E un lucru foarte important. Femeile de felul ei se mută din loc în loc, ca păsările, şi i-am pierdut urma...

— Fii liniştit. O să fac tot posibilul pe lângă cocoşată ca să aflu unde locuieşte soră-sa.

— Ca să-ţi faci curaj, o să te aştept la cârciuma din faţa bisericii. O să bem un pahar de vin cald la întoarcere.

— Nu zic nu, căci e un frig îndrăcit astă-seară.

— Mie-mi spui! Azi-dimineaţă mi-a îngheţat apa pe pelerină şi înţepenisem ca o mumie pe scaun în faţa bisericii. Băiete! Băiete! Nu-i întotdeauna trandafirie meseria de împărţitor de agheazmă.

— Din fericire, sunt şi foloase. Ei, bună seara...

Cei doi oameni se despărţiră. Unul se îndreptă spre piaţa Cloatre, celălalt, dimpotrivă, se duse la capătul străduţei care dădea în strada Saint-Merry. Nu-i trebui mult ca să găsească numărul pe care îl căuta.

Casa era înaltă şi îngustă, foarte respingătoare la înfăţişare, ca toate celelalte din strada aceea. Omul începu să se plimbe în lung şi în lat prin faţa porţii cu numărul 5. Dacă înfăţişarea acestor case era dezgustătoare, nimic n-ar putea da o idee despre interiorul lor lugubru, rău mirositor. În special casa de la numărul 5 era într-o stare de dărăpănare şi de mizerie îngrozitoare.

La parter stătea un vopsitor. Mirosul care ieşea din atelierul lui mărea şi mai mult infecţia din casă. La etajele de sus stăteau mici familii de meseriaşi, câţiva lucrători cu camere mobilate, iar într-o cameră de la etajul al patrulea locuia Francisca Baudoin, soţia lui Dagobert. Umila locuinţă era luminată de o lumânare. Locuinţa se compunea dintr-o cameră şi o odăiţă. Agricol ocupa o mansardă în pod. Zidul lângă care era patul era tapisat cu tapet vechi, de culoare cenuşie, rupt ici şi colo de crăpăturile zidului. Pe zid atârna un Hristos de ipsos, iar în jurul lui erau ramuri de busuioc

sfinţit. Mai erau şi câteva icoane grosolan colorate, reprezentând diferiţi sfinţi, ceea ce dovedea obiceiurile evlavioase ale soţiei soldatului. Odaia se închidea cu o uşă şubredă, mâncată de care. În încăperea de alături erau diferite obiecte de gospodărie şi de bucătărie.

Francisca Baudoin şedea lângă o sobiţă de fontă şi pregătea masa de seară pentru fiul său, Agricol. Femeia lui Dagobert avea vreo cinzeci de ani. Figura ei era palidă şi trasă, dar trăsăturile erau regulate. Întreaga ei înfăţişare exprima o resemnare şi o bunătate de nespus. Într-adevăr, nu se putea găsi o mamă mai bună şi mai întreprinzătoare. Fără alt mijloc de trai decât munca, ea izbutise cu energia ei să-l crească nu numai pe Agricol, dar şi pe Gabriel, biet copil lepădat, pe care avusese admirabilul curaj să-l ia de suflet.

Timp de doisprezece ani, Francisca Baudoin câştigase uneori până la doi franci şi jumătate pe zi, sumă cu care izbutise să-l crească pe fiul ei şi pe fiul adoptiv. După doisprezece ani însă, sănătatea îi fu ruinată, forţele o părăsiră aproape cu totul. Dar cel puţin copiii nu duseseră lipsă de nimic şi primiseră educaţia pe care o poate primi un copil din popor. Agricol intră ca ucenic la domnul Francis Hardy, iar Gabriel se pregătea să intre în seminar prin protecţia grijulie a domnului Rodin. Legăturile acestuia cu duhovnicul Franciscăi Baudoin deveniseră de pe la 1820 foarte strânse. Femeia fusese întotdeauna evlavioasă, deşi prea puţin luminată.

Francisca Baudoin era o fiinţă bună, ignorantă şi credulă, una din acele fiinţe care pot deveni, fără voia lor, instrumente teribile în nişte mâini dibace. De multă vreme sănătatea ei zdruncinată şi în special slăbirea treptată a vederii o sileau să nu mai facă nimic. Abia dacă putea lucra două sau trei ore pe zi. Restul timpului îl petrecea la biserică.

După câtva timp, Francisca se ridică, curăţă un colţ al mesei, unde erau mai mulţi saci de pânză cenuşie, şi pregăti tacâmul pentru fiul său, cu o grijă de mamă. Deşi Agricol nu era cu mult în întârziere, fizionomia mamei exprima nelinişte şi tristeţe. Se vedea după ochii ei înroşiţi că plânsese. Biata femeie, după lungi şi dureroase clipe de îndoială, avea acum siguranţa că vederea ei, de mult timp slăbită, n-avea să-i mai îngăduie să lucreze în curând nici două-trei ore pe zi.

Din fericire, Francisca avea în fiul său un ajutor puternic. El era un lucrător excelent şi, având în vedere dreapta împărţire a lucrurilor la domnul Hardy, munca îi aducea cinci-şase franci pe zi, adică mai mult decât îndoit decât câştigau lucrătorii din alte întreprinderi. Aşadar, chiar admiţând că bătrâna n-ar mai fi câştigat nimic, încă aveau cu ce trăi. Dar biata femeie, atât de economă încât nu-şi îngăduia aproape nici necesarul, devenise de când frecventa în mod regulat în fiecare zi biserica – de o risipă ruinătoare în ceea ce priveşte cele sfinte. Aproape nu era zi în care să nu pună să se facă două-trei slujbe şi să nu

aprindă lumânări, fie pentru Dagobert, de care era despărţită de atâta timp, fie pentru mântuirea sufletului fiului său, pe care îl socotea pe calea pierzaniei. Agricol o iubea atât de mult pe mama sa, încât nu se plânsese niciodată, dar o mare parte din câştigul lui se cheltuia pentru scopuri din acestea sfinte.

Deodată se auzi o uşoară bătaie în uşă, şi Francisca răspunse:

— Intră!

Persoana care intră la soţia lui Dagobert era o fată de vreo optsprezece ani, mică de stat şi grozav de schiloadă. Nu era propriu-zis cocoşată, dar avea talia foarte strâmbă, spatele încovoiat, pieptul scofâlcit şi capul băgat între umeri. Figura, destul de proporţională, era lungă, slabă, foarte palidă, ciupită de vărsat, şi exprima o mare blândeţe şi, totodată, o mare tristeţe. Ochii ei albaştri erau plini de inteligenţă şi de bunătate.

Printr-un ciudat capriciu al naturii, cea mai frumoasă femeie din lume ar fi fost mândră de minunatul păr al acestei fete, păr lung şi negru, împletit într-o coadă groasă şi prins la spate. Fata ţinea în mână un coş. Deşi era foarte prost îmbrăcată, grija şi curăţenia îmbrăcăminţii luptau pe cât cu putinţă împotriva unei sărăcii din cale afară de mari.

Pe chipul plin de durere şi de resemnare al acestei fiinţe nefericite se citea obişnuinţa cu toate mizeriile, cu toate durerile, cu toate jignirile. De la trista ei naştere o urmărise întotdeauna batjocura. Am spus că era din cale afară de

schiloadă şi, ca să râdă de ea, o botezaseră Mayeux. Toată lumea găsea aşa de natural ca să-i dea acest nume, care îi amintea în fiecare minut infirmitatea, încât Francisca şi Agricol, deşi plini de milă pentru dânsa, nu-i ziceau nici ei niciodată altfel.

Aşa o s-o numim şi noi de aici înainte. Mayeux se născuse în casa asta unde locuia femeia lui Dagobert de mai bine de douăzeci de ani. Se poate spune că fusese crescută cu Agricol şi cu Gabriel. Ea avea o soră foarte frumoasă, pe care mama lor, Perina Soliveau, văduva unui mic comerciant ruinat, o iubea orbeşte, pe când pe fata cea nenorocită o dispreţuia şi o trata rău.

Fata venea adesea să se plângă Franciscăi, care o mângâia, o încuraja şi, ca s-o mai distreze, o învăţa seara, la lumina lămpii, să citească şi să coasă. Obişnuiţi prin exemplul mamei lor să aibă milă, Agricol şi Gabriel, în loc să facă şi ei ca alţi copii, să-şi bată joc, să chinuiască şi adesea chiar să o bată pe biata Mayeux, o iubeau, o ocroteau, o apărau.

Mayeux avea cincisprezece ani, iar sora ei Cefiza avea optsprezece, când muri mama lor, lăsându-le într-o mizerie groaznică. Cefiza era inteligentă, harnică, îndemânatică, dar, spre deosebire de sora sa, avea o natură vioaie, zgomotoasă, sprintenă, cu prea multă viaţă într-însa. Ea avea nevoie de aer, de mişcare, de plăcere. La început ascultă de sfaturile înţelepte ale Franciscăi, dar nu fu în stare să reziste mai mult lipsurilor grozave pe care i le

impunea sărăcia salariului, deşi muncea mult. Era tânără şi frumoasă, de aceea fuse înconjurată de seducţii şi de propuneri strălucite care îi dădeau posibilitatea să mănânce cât îi trebuia, să nu sufere de frig, să fie curat îmbrăcată, să n**u** lucreze cincisprezece ore pe zi într-o hrubă întunecoasă şi nesănătoasă.

Cefiza ascultă de vorbele unui secretar de avocat, care mai târziu o părăsi. Atunci se împrieteni cu un comis-negustor, pe care, la rândul său, instruită prin exemplul ce-l avusese, îl părăsi pentru un comis-voiajor, pe care, de asemenea, îl lăsă pentru alţi favoriţi.

În scurt timp, părăsind şi schimbând, după un an sau doi Cefiza deveni idolul unei lumi de grizete, de studenţi şi de comişi, şi căpătă o astfel de reputaţie la balurile de mahala, prin caracterul său hotărât, prin spiritul său cu adevărat original, prin ardoarea ei neobosită pentru toate plăcerile şi mai ales prin veselia ei nebună şi zgomotoasă, încât cu toţii o supranumiră **regina Bacanal.** Ea se arătă din toate punctele de vedere la înălţimea acestei demnităţi.

De atunci rar de tot mai auzi Mayeux vorbindu-se despre soră-sa. Biata fată continuă să lucreze cu râvnă, dar trăia în sărăcie. Sănătatea ei, în orice caz şubredă, se înrăutăţi şi mai mult din cauza lipsurilor. Trupul ei diform ascundea, însă, un suflet iubitor şi generos, un spirit cultivat, cultivat până la poezie. Să ne grăbim să spunem că acest fenomen se datora exemplului lui Agricol Baudoin, cu care crescuse împreună şi la care instinctul poetic se dezvoltase în mod

natural.

Sărmana fată fusese prima confidentă a tânărului fierar. Acesta îi vorbea despre farmecul şi desfătarea pe care le găsea, după o zi de muncă grea, în visarea poetică. Lucrătoarea, înzestrată cu un spirit natural remarcabil, simţi şi ea de cât folos putea să-i fie această distracţie, ea care era atât de singură, atât de dispreţuită.

Într-o zi, spre marea mirare a lui Agricol, care îi citise o poezie, blânda Mayeux se roşi, bolborosi ceva, surâse cu timiditate, şi în cele din urmă îi făcu şi ea mărturisiri poetice. Versurile ei erau poate lipsite de ritm şi armonie, dar erau aşa de simple şi pline de simţire, ca un plâns fără amărăciune, ca o durere încredinţată unei inimi prietene. Din ziua aceea, Agricol şi ea se sfătuiră şi se încurajară unul pe altul. Dar în afară de el nimeni pe lume nu fuse la curent cu încercările poetice ale lui Mayeux. De altfel, fata, din cauza timidităţii ei sălbatice, trecea drept foarte proastă. Dar, vai! erau multe versuri ale lui Mayeux pe care Agricol nu le cunoştea şi pe care n-avea să le cunoască niciodată. Tânărul fierar avea o inimă nobilă, înflăcărată, generoasă, un spirit puţin comun, o veselie delicată şi sinceră.

Fata, crescută cu dânsul, îl iubea aşa cum poate iubi o fiinţă nefericită, care, de teama ridicolului, este silită să-şi tăinuiască iubirea în adâncul cel mai ascuns al inimii. Fiul lui Dagobert, înşelat ca toţi ceilalţi de înfăţişarea acestui sentiment, nu bănuise niciodată şi nici n-avea să bănuiască vreodată iubirea lui Mayeux.

Iată cine era fata care intră la Francisca.

— Tu eşti, Mayeux? îi zise aceasta. Nu te-am văzut azi toată ziua. Ai fost bolnavă?... vino de mă sărută.

— Am avut ceva urgent de lucru şi n-am vrut să pierd niciun minut. Abia acuma am terminat şi mă duc să cumpăr cărbuni. N-ai nevoie de nimic?

— Nu, dragă, mulţumesc, sunt foarte neliniştită... uite că e opt şi jumătate... şi Agricol încă n-a venit.

După o clipă, femeia adăugă oftând:

— Munceşte prea mult pentru mine. Sunt aşa de nenorocită, dragă Mayeux, mi-am stricat ochii de tot... Să-i fiu povară fiului meu, aş fi nenorocită.

— Dacă te-ar auzi Agricol!

— Ştiu bine că bietul băiat nu se gândeşte decât la mine. Tocmai asta mă mâhneşte mai mult. Şi mă gândesc că pentru ca să nu mă lase singură, renunţă la toate avantajele pe care le au tovarăşii lui la domnul Hardy, care este aşa de bun şi cumsecade. În loc să locuiască aici în mansarda asta, urâtă, unde chiar în plină zi de-abia se vede, ar avea, ca şi ceilalţi lucrători de fabrică, cu o foarte mică cheltuială, o odăiţă drăguţă, luminoasă, bine încălzită iarna, bine aerisită vara, care ar da într-o grădină, el căruia îi plac aşa de mult copacii. Fără să mai punem la socoteală că e aşa de departe de aici până la fabrică, afară din oraş...

— Dar îşi uită de oboseală când te sărută, mătuşică Francisca. Şi ştie cât ţii dumneata la casa asta unde s-a născut el. Domnul Hardy ţi-a propus şi dumitale să te duci

să locuieşti la Plessis, în clădirea lucrătorilor, cu Agricol.

— Da, dragă, dar pentru asta ar fi trebuit să-mi părăsesc parohia şi asta n-am putut s-o fac.

— Linişteşte-te, mătuşică Francisca, îl aud venind, zise deodată fata roşind.

Într-adevăr, un cântec plin, răsunător şi vesel se auzi deodată pe scară.

— Nu vreau să mă vadă plângând, zise iubitoarea mamă ştergându-şi repede ochii, n-are decât această oră de odihnă după lucru... să nu i-o amărăsc şi pe asta.

Fierarul era un băiat înalt, de vreo douăzeci şi patru de ani sprinten şi voinic, cu faţa arsă de soare, cu nasul acvilin, cu înfăţişarea îndrăzneaţă, expresivă, deschisă. Asemănarea cu Dagobert era cu atât mai uimitoare, cu cât purta şi el, după moda de atunci, mustăţi groase, negre, iar barba, tăiată cu vârf ascuţit, îi acoperă numai bărbia. Îmbrăcămintea lui Agricol se compunea dintr-un pantalon de catifea verde, o bluză albastră înnegrită de fumul fierăriei, o cravată neagră înnodată cu neglijenţă în jurul gâtului nervos şi o caschetă de postav, cu cozoroc mic. Singurul lucru care contrasta ciudat cu hainele de lucru era o minunată floare roşie, cu pistilul de un alb argintiu, pe care o ţinea în mână.

— Bună seara, mămică, zise el intrând şi îmbrăţişând-o pe maică-sa.

Apoi făcu un semn prietenesc din cap fetei şi-i zise:

— Bună seara, Mayeux.

— Mi se pare că vii foarte târziu, zise Francisca, îndreptându-se spre sobiţa unde era modestul prânz al fiului; începusem să fiu neliniştită...

— Pentru mine sau pentru mâncare, mamă? zise Agricol cu veselie. Ştiu bine că nu m-ai ierta dacă te-aş face să aştepţi cu masa când mi-ai făcut ceva bun, de teamă să nu se strice gustul mâncării. Lasă că te ştiu eu cum eşti! Pun rămăşag că şi astăzi ai cartofi cu slănină care îmi plac mie aşa de mult.

— Azi, sâmbătă? zise Francisca cu un aer de reproş.

— Aşa e, zise Agricol, schimbând cu Mayeux un surâs de şiretenie nevinovată. Dar pentru că veni vorba de sâmbătă, uite plata, mamă.

— Ce floare frumoasă ai, zise deodată fata! N-am văzut niciodată o floare aşa de frumoasă... şi încă în toiul iernii... ia te uită, mătuşică Francisca.

— Ia vezi, mamă, zise Agricol venind spre mama sa ca să-i arate floarea mai de aproape. Priveşte, admiră şi mai ales miroase, nici nu se află un miros mai dulce şi mai plăcut...

— Adevărat, a umplut toată casa de miros, unde ai găsit-o?

— Unde am găsit-o? zise Agricol râzând. Drace! Crezi că se găsesc lucruri de astea în drumul de la barieră în strada Brise-Miche?

— Atunci de unde o ai? întrebă Mayeux, tot aşa de curioasă ca şi Francisca.

— Grozav aţi mai vrea să ştiţi... ei uite, o să vă spun. Asta are să-ţi explice şi de ce am venit târziu, mămică: am avut două motive ca să întârzii. Astăzi a fost ziua aventurilor. Eu veneam repede spre casă şi ajunsesem în colţul străzii Babilonului, când aud un hămăit dulce şi plângător. Era încă lumină, mă uit... era o căţeluşă mică şi drăguţă de n-avea pereche, mare cât pumnul, neagră şi roşie, cu urechi lungi până la pământ.

— Vreun câine rătăcit, desigur, zise Francisca.

— Întocmai. Am luat bietul animal în braţe: a început să-mi lingă mâinile. La gât avea o panglică lată de satin roşu, legată într-o fundă mare. Asta însă tot nu-mi spunea numele stăpânului. Mă uit sub panglică şi văd o zgardă mică, făcută din lănţişoare de aur şi o tăbliţă mică... şi am citit: **Lutina a domnişoarei Adrienne de Cardoviile, strada Babilonului numărul 7.**

— Din fericire erai chiar pe strada aceea, zise Mayeux.

— Exact. Atunci am luat animalul, m-am uitat încoace şi încolo şi, în sfârşit, am găsit poarta unui mic pavilion care ţine, desigur, de vreun palat mare, care trebuie să fie la celălalt capăt al parcului... mă uit în sus şi văd numărul 7; bat... după câteva clipe mi se deschide. Mi s-a părut că am văzut doi ochi examinându-mă prin ferestruica din gard. În sfârşit... De aici înainte n-aveţi să mă mai credeţi...

— De ce?

— Parcă v-aş spune o istorie cu zâne din poveşti.

— O poveste cu zâne? zise Mayeux.

— Întocmai aşa. Sunt încă zăpăcit, uimit, de tot ce am văzut... Mai întâi mi-a deschis o domnişoară tânără, aşa de frumoasă, aşa de cochet şi de graţios îmbrăcată, încât ai fi crezut că este un portret fermecător din vremurile vechi. Înainte de a apuca să spun un cuvânt, ea strigă: – „A, Doamne, uite-o pe Lutina, ai găsit-o şi o aduci! Ce bine o să-i pară domnişoarei Adrienne! Vino cu mine, vino repede, domnişoara s-ar supăra dacă nu ţi-ar putea mulţumi personal”. Şi nici nu-mi dădu timp să răspund, ci îmi făcu semn să o urmez. Să-ţi spun, mamă, tot ce am văzut acolo ca minunăţie, ar fi imposibil. Întâi am trecut printr-un salonaş pe jumătate luminat, plin de un miros îmbătător. Dar fata mergea aşa de repede! Pe urmă se deschide o uşă. Atunci am ameţit aşa de tare, încât nu-mi mai aduc aminte de nimic decât de un fel de sclipire de aur, de lumină, de cristal şi de flori. Şi în mijlocul acestei străluciri, o fată tânără, de o frumuseţe! de o frumuseţe ideală... cu părul roşu, strălucitor ca aurul... Fermecător; în viaţa mea n-am văzut un aşa fel de păr. Şi nişte ochi negri, buze roşii şi pielea de o albeaţă strălucitoare... asta-i tot ce îmi aduc aminte, căci, repet, că am fost aşa de surprins, încât le vedeam pe toate ca printr-o ceaţă. „Domnişoară, zise fata care mă adusese şi pe care n-aş fi luat-o niciodată drept cameristă, atât de elegant era îmbrăcată – s-a găsit Lutina, a adus-o domnul”.

„— A, domnule, îmi zise domnişoara cu părul auriu, şi avea o voce dulce, cristalină, cât de mult îţi mulţumesc!...

O iubesc pe Lutina nebuneşte...” După aceea s-a uitat la îmbrăcămintea mea şi a socotit, desigur, că putea şi că trebuia să-mi mulţumească şi altfel decât prin cuvinte. Atunci a luat o pungă de mătase de lângă dânsa şi mi-a spus, trebuie să mărturisesc cu destulă şovăire:

„— Desigur că te-ai deranjat ca să mi-o aduci pe Lutina, poate că ai pierdut un timp preţios pentru dumneata... dă-mi voie...” şi îmi întinse punga.

— Vai, Agricol, zise Mayeux cu tristeţe, cum a putut să facă greşeala asta!

— Stai să auzi sfârşitul şi ai să-l ierţi, zise Agricol. După mutra pe care am făcut-o eu, a văzut că mă jignise. Atunci a luat dintr-un vas superb de porţelan de lângă dânsa floarea asta frumoasă şi îmi spuse cu o voce plină de graţie şi de bunătate, din care se vedea că îi părea rău că mă supărase:

„— Atunci ia, te rog, cel puţin floarea asta...”

— Ai dreptate, Agricol, zise Mayeux surâzând cu melancolie, nici nu se poate repara mai bine o greşeală făcută fără voie.

— Nu-i aşa? Şi am luat floarea fără să îndrăznesc să ridic ochii, căci deşi nu sunt timid, era ceva în domnişoara asta care îmi impunea. Deodată se deschide altă uşă şi intră o domnişoară frumoasă, înaltă, oacheşă, îmbrăcată foarte straniu, dar elegant. Domnişoara asta spuse domnişoarei roşcate:

„— Domnişoară, **a venit”.** Atunci domnişoara se ridică şi

zise: „Te rog, iartă-mă, n-am să uit niciodată că îţi datorez o mare plăcere... Te rog să-ţi aduci aminte în orice împrejurare adresa şi numele meu, Adrienne de Cardoville”. Pe urmă a dispărut. Eu nu ştiam ce să zic. Fata m-a condus până afară, mi-a făcut o plecăciune drăguţă la poartă şi iată-mă iar în strada Babilonului, aşa de mirat de parcă ieşeam dintr-un palat fermecat.

— Adevărat, băiete, că parcă ar fi o poveste cu zâne, nu-i aşa, Mayeux?

— Da, sigur, zise fata cu un aer visător şi distrat, pe care Agricol nu-l observă.

— Şi acuma, mamă, reluă râzând fierarul, ai auzit una din cauzele întârzierii... iat-o şi pe cealaltă. Adineauri, când voiam să intru, l-am întâlnit pe vopsitor jos la scară. Avea braţele de un verde admirabil. El mă opreşte şi îmi spune cu un ton speriat că i s-a părut că vede un om destul de bine îmbrăcat dând târcoale în jurul casei, ca şi cum ar fi spionat...

— Cine să fie?

— Habar n-am, mamă şi nici nu mă ocup de aşa ceva. I-am spus lui moş Loriot, care e vorbăreţ ca o vrabie, să se întoarcă în pivniţa lui, căci şi lui trebuie să-i pese tot aşa de puţin ca şi mie de spioni...

După ce spuse asta, Agricol se duse să pună într-un sertar sacul de piele în care era leafa lui. Francisca aduse farfuria pe masă. În clipa aceea, Mayeux, ieşind din visare, umplu cu apă un lighean şi i-l aduse fierarului, zicându-i cu

vocea ei timidă:

— Ca să-ţi speli mâinile, Agricol.

— Mulţumesc, Mayeux... eşti foarte drăguţă!...

Apoi cu tonul şi cu mişcarea cea mai naturală din lume adăugă:

— Uite, îţi dau floarea asta frumoasă pentru osteneală.

— Mi-o dai!... exclamă lucrătoarea cu voce schimbată, iar obrajii ei palizi se colorară de un roşu viu.

— Păi, ce să fac eu cu ea?... S-o pun pe inimă? S-o înţep cu un ac? zise Agricol râzând. E drept că am fost foarte mişcat de felul drăgălaş cu care mi-a mulţumit domnişoara aceea. Îmi pare foarte bine că i-am găsit căţeluşa, dar sunt foarte fericit că pot să-ţi dau ţie floarea, dacă îţi place aşa de mult... Vezi că ziua a fost bună...

Francisca Baudoin, în picioare la un colţ al mesei, tăia pâine pentru fiul său. Mayeux luă sticla şi-i turnă de băut. Era ceva aşa de mişcător în graba şi atenţia acestor două fiinţe pentru cel pe care îl iubeau atât de mult!...

— Nu vrei să mănânci şi tu cu mine? o întrebă Agricol pe Mayeux.

— Mulţumesc, Agricol, răspunse croitoreasa, plecând ochii în jos, am mâncat adineauri.

— De altfel, nici nu te-am chemat decât de formă, căci ştiu că ai maniile tale şi pentru nimic în lume n-ai mânca cu noi. Aşa e şi mama, preferă să mănânce singură. În felul acesta se lipseşte de multe, fără ca eu să ştiu.

— Ba nu, dragă, dar e mai bine pentru sănătatea mea să

mănânc devreme... ei, e bună mâncarea?

— Bună? E excelentă... e peşte cu gulii şi eu sunt înnebunit după peşte. Eram născut să mă fac pescar în Lumea-Nouă.

Adevărul este că băiatul găsea prea puţin hrănitoare, după munca lui de toată ziua, această mâncare fără niciun gust, care, după toate, se mai şi arsese pe când povestise el. Dar ştia că mama lui era aşa de mulţumită când îl vedea mâncând de post, fără să se plângă, încât se prefăcu că savurează peştele.

— Acum să vorbim, ce o să facem mâine, duminică. Trebuie să ne distrăm; de câteva zile te găsesc tristă, mamă, şi nu-mi place...

— Cât despre mine, eu am slujbă toată ziua mâine, ştii bine.

— Bun, dar seara?... N-o să-ţi propun să ne ducem la teatru, dar am auzit că este un scamator extraordinar...

— Mulţumesc, dragă, tot teatru este şi ăsta...

— Exagerezi, mamă.

— Bine, băiete, eu nu împiedic niciodată pe nimeni să facă ce vrea.

— Asta e drept... iartă-mă, mamă, şi hai să vorbim despre tata. Săracul tata! Nici nu pot să mă gândesc că vine... Abia mai am răbdare...

— Vine... zise Francisca oftând. Facă cerul să fie aşa!

— Cum, mamă, să facă cerul? Trebuie să facă, doar ai dat destule acatiste la biserică pentru asta...

— Agricol, băiete, zise Francisca întrerupându-l pe fiul său şi dând din cap cu tristeţe, nu vorbi aşa... este vorba despre tatăl tău... şi pe urmă, de patru luni n-am mai primit nicio scrisoare.

— Nu uita, mamă, că în scrisoarea asta pe care a dictat-o altuia, pentru că, dacă de citit citeşte destul de bine, cu scrisul nu se prea împacă, ne scria să nu ne facem griji degeaba, că o să fie la Paris pe la sfârşitul lui ianuarie, şi cu trei-patru zile înainte de a sosi o să ne înştiinţeze prin ce barieră soseşte, ca să-i ies înainte.

— Aşa e, copile, dar suntem în februarie şi n-am primit nimic.

— Un motiv mai mult ca să nu mai avem mult de aşteptat. Merg chiar mai departe, şi spun că nu m-ar mira ca tot în acelaşi timp să vină şi Gabriel! Din ultima sa scrisoare din America aşa reieşea. Ce fericire, mamă, dacă toată familia ar fi la un loc!

— Domnul să te audă, copile! O să fie o zi frumoasă pentru mine.

— Îţi aduci aminte de tatăl tău, Agricol? întrebă Mayeux.

— Ca să spun drept, ceea ce îmi aduc aminte mai bine este căciula lui mare de blană şi mustaţa de care îmi era grozav de frică. Numai panglica roşie de la cruce pe reverul alb al uniformei şi mânerul strălucitor al sabiei mă mai împăca puţin cu dânsul, nu-i aşa, mamă?... Da’ ce ai, mamă, plângi?...

— Vai! săracul Baudoin!... cât a trebuit să sufere de când

s-a despărţit de noi! La vârsta lui... şaizeci de ani trecuţi...

În acest moment Francisca fu întreruptă de câteva lovituri la uşă.

— Intră! zise Agricol.

Dar în loc să intre, persoana care bătuse întredeschise uşa, şi se văzu numai un braţ şi cu o mână de un verde splendid, făcând semne fierarului.

— E moş Loriot, zise Agricol, intră, nu fă mofturi, moş Loriot.

— Nu pot, băiete, curge vopseaua de pe mine, sunt mânjit din cap până în picioare. Aş înverzi toată podeaua. Trebuie să-ţi vorbesc numaidecât, Agricol. Vino repede, este ceva important, mai adăugă vopsitorul cu un aer misterios; o afacere care te priveşte numai pe dumneata.

— Pe mine singur? zise Agricol şi se ridică foarte mirat; ce poate să fie?

Fierarul ieşi, lăsând pe mama sa singură cu Mayeux. După cinci minute, Agricol se întoarse. Trăsăturile sale erau palide, zăpăcite, ochii plini de lacrimi, mâinile îi tremurau, dar chipul lui exprima o bucurie şi o înduioşare extraordinară. O clipă mai rămase la uşă, ca şi cum emoţia l-ar fi împiedicat să se apropie de mama sa.

Vederea Franciscăi era aşa de slăbită, încât la început nu băgă de seamă schimbarea la faţă a fiului său.

— Ei, ce-i? întrebă ea.

— Mamă, zise băiatul cu o voce mişcată, ducându-se la Francisca, trebuie să te aştepţi la ceva care o să te mire

foarte mult... promite-mi că ai să fii cu judecată.

— Ce vrei să spui? Cum tremuri!... Ia uită-te la mine! Eşti palid grozav!... Şi plângi, copile! Ce s-a întâmplat? Pentru Dumnezeu, mă sperii!

— Să te sperii... nu, din contră, zise Agricol, ştergându-şi ochii, ai să fii foarte fericită, mamă, dar îţi repet că trebuie să fii cuminte, căci bucuria prea mare face tot aşa de rău ca şi supărarea prea mare... ţi-am spus eu că trebuie să vină.

— Tata! exclamă Francisca.

Şi se ridică de pe scaun, dar surpriza şi emoţia erau atât de mari, încât îşi duse mâna la inimă ca să-şi potolească bătăile... apoi simţi că i se face rău. Fiul său o sprijini şi o ajută să se aşeze. Mayeux, care până atunci stătuse discretă la o parte, văzând că scena îi absorbea pe de-a-ntregul pe Francisca şi Agricol, acum se apropie sfioasă, gândindu-se că putea fi de folos, căci trăsăturile Franciscăi se descompuneau din ce în ce mai mult.

— Curaj, mamă, reluă fierarul, acuma lovitura este dată şi nu-ţi mai rămâne decât să te bucuri de fericirea că ai să-l revezi pe tata.

— Bietul meu Baudoin, după optsprezece ani de absenţă... nu pot să cred – şi Francisca izbucni iar în lacrimi. E chiar adevărat, Doamne, e chiar adevărat?

— Poate să sosească dintr-un moment într-altul... mâine sau chiar astăzi...

— Astăzi?

— Da, mamă... trebuie să-ţi spun... a sosit...

— A... a! Francisca începu să se bâlbâie şi nu mai putu continua.

— Da, exclamă fierarul cu o explozie de fericire de nespus, e aici, aşteaptă... Nu mai pot, mamă, de zece minute mi se bate inima de-mi sparge pieptul.

Apoi se repezi la uşă şi o deschise. Pe prag apăru atunci Dagobert, ţinând de mână pe Rose şi pe Blanche. În loc să se arunce în braţele bărbatului său, Francisca căzu în genunchi... şi rosti o rugăciune.

Timp de o clipă, toţi cei de faţă rămaseră tăcuţi, nemişcaţi. Agricol, dintr-un sentiment de respect şi de delicateţe, care se împotrivea cu greu avântului său de dragoste, nu îndrăznea să se arunce de gâtul lui Dagobert. Soldatul simţea aceleaşi sentimente ca şi fiul său. Amândoi se înţeleseră. Cea dintâi privire pe care o schimbară tatăl şi fiul, arăta iubirea, veneraţia lor pentru deosebita fiinţă. Rose şi Blanche, neştiind ce să facă, o priveau mişcate şi pline de interes pe femeia îngenuncheată, pe când Mayeux vărsa în tăcere lacrimi de bucurie, gândindu-se la bucuria lui Agricol. Biata fată se retrase în colţul cel mai întunecos al odăii, simţindu-se cu totul străină şi uitată, în acea reuniune de familie.

După ce îşi termină rugăciunea, Francisca făcu un pas spre bărbatul său, care o luă în braţe. Fu un moment de tăcere solemnă, Dagobert şi Francisca nu schimbară niciun cuvânt, se auziră numai câteva suspine întretăiate de hohote de plâns. Erau lacrimi de bucurie. Când bătrânii

ridicară capul, figura lor era liniştită, radioasă, senină.

După ce trecu şi primul moment de emoţie, Francisca începu să privească cu interes fetele.

— Copii, zise soldatul cu voce mişcată, iat-o pe vrednica mea soţie. Ea va fi pentru fiicele generalului Simon ceea ce am fost şi eu pentru ele.

— Fiicele generalului Simon! exclamă soţia lui Dagobert din ce în ce mai surprinsă.

— Da, dragă Francisca, ele sunt, le aduc de departe, şi nu fără greutate... Dar o să-ţi povestesc mai târziu.

— Bietele de ele... parcă ar fi doi îngeraşi, zise Francisca privindu-le pe orfane cu interes şi admiraţie.

— Acum noi doi, zise soldatul întorcându-se spre fiul său.

— În sfârşit! zise acesta.

Renunţăm să descriem bucuria nebună a lui Dagobert şi a fiului său, duioasele îmbrăţişări pe care soldatul le întrerupea ca să-l privească pe Agricol drept în ochi, punându-i mâinile pe umerii largi ca să-i admire mai bine figura lui bărbătească şi cinstită; apoi iar îl strângea. Deodată răsunară la uşă câteva lătrături puternice.

— Ăsta-i Rabat-Joie, zise Dagobert, ducându-se să deschidă câinelui. Şi el vrea să cunoască familia.

Rabat-Joie intră sărind; după o secundă fuse şi el ca acasă. După ce-şi frecă botul de mâna lui Dagobert, se duse să facă acelaşi lucru lui Rose şi lui Blanche, Franciscăi şi lui Agricol, apoi văzând că nimeni nu-i dă atenţie şi zărind-o pe Mayeux în colţul ei întunecos, câinele se duse

să lingă mâinile fetei. Ea mângâie uşor capul nobilului animal şi ieşi neobservată de nimeni. După ce se mai îmbrăţişară, Dagobert, soţia şi fiul lor începură să se gândească la realităţile vieţii.

— Biata Francisca, zise soldatul arătându-i pe Rose şi pe Blanche, nu te aşteptai la o asemenea surpriză, nu-i aşa?

— Îmi pare rău, zise Francisca, doar că fiicele generalului Simon n-or să aibă o locuinţă mai bună decât odaia asta, căci în ce priveşte mansarda lui Agricol...

— Ăsta va fi hotelul nostru. Fii liniştită, bietele fete nu sunt obişnuite să facă mofturi. Mâine dimineaţă o să-mi iau băiatul la braţ – îţi spun de mai înainte că dintre noi doi, nu el o să fie acela care să păşească mai apăsat şi mai mândru – şi o să ne ducem la tatăl generalului Simon, la fabrica domnului Hardy, ca să vorbim despre afaceri.

— Dar n-ai să-l găseşti la fabrică nici pe domnul Hardy, nici pe tatăl mareşalului Simon, tată, zise Agricol.

— Cum ai zis? Mareşalul?

— Sigur! încă în 1830 nişte prieteni ai generalului Simon au izbutit să facă să i se recunoască titlul pe care i l-a dat împăratul după bătălia de la Ligny.

— Serios? exclamă Dagobert de emoţie. De altfel, nu trebuie să mă mir... aşa e şi drept. Când a spus împăratul ceva, trebuie să spună toţi ca dânsul; dar, oricum, tot mi-a mers la inimă, m-a mişcat... Moş Simon trebuie să se fi bucurat când a văzut că i s-au dat fiului său gradele?

— Nouă ne-a spus că ar da bucuros toate gradele şi toate

titlurile din lume numai ca să-şi vadă fiul aici. Prietenii generalului au obţinut să i se facă dreptate în lipsa lui. Acum mareşalul este aşteptat dintr-o zi în alta, căci în ultimele scrisori trimise din India anunţa că vine.

Auzind acestea, Rose şi Blanche se priviră cu ochii plini de lacrimi de bucurie.

— Slavă Domnului! Şi eu. şi copiii contam pe această întoarcere, dar de ce n-o să-i găsim mâine la fabrică pe domnul Hardy şi pe moş Simon?

— Sunt plecaţi de zece zile ca să examineze o uzină englezească din sudul Franţei, dar trebuie să se întoarcă de pe o zi pe alta.

— Drace, asta mă contrariază destul de mult. Contam pe tatăl generalului ca să discutăm nişte afaceri importante. Cred însă că se ştie unde i se poate scrie. Aşadar, să-i scrii chiar mâine, băiete, că au sosit nepoatele lui. Până atunci, copii, adăugă el, întorcându-se spre Rose şi Blanche, soţia mea o să vă dea patul ei, şi cred că n-o să fie mai rău aici decât a fost pe drum.

— Lângă tine şi lângă soţia ta ştim bine că o să ne fie bine, zise Rose.

— Ne gândim numai la fericirea de a fi, în sfârşit, la Paris, deoarece aici trebuie să-l găsim pe tata, adăugă Blanche.

— Cu speranţa asta puteţi răbda orice, ştiu, zise Dagobert; totuşi trebuie să fiţi foarte mirate că până acum n-aţi găsit oraşul de aur pe care îl visaţi, ba încă ce! Dar răbdare, o să vedeţi că Parisul nu-i aşa urât cum se pare...

— Eu sunt sigur, zise Agricol vesel, că sosirea generalului Simon o să schimbe Parisul într-un adevărat oraş aurit.

— Aşa-i, Agricol, zise Rose zâmbind, ai ghicit.

— Cum, domnişoară, ştii cum mă cheamă?

— Sigur că ştiu, vorbeam adesea de dumneata cu Dagobert, iar acum, în urmă, am vorbit şi cu Gabriel, adăugă Blanche.

— Cu Gabriel! exclamară în acelaşi timp Agricol şi mama lui cu mirare.

— Da, zise Dagobert; o să avem să vă tot povestim două săptămâni. Între altele va trebui să vă povestim cum ne-am întâlnit cu Gabriel. Tot ce pot să vă spun pentru moment este că, în felul lui, Gabriel este tot aşa de merituos ca şi fiul meu şi că se pot iubi ca fraţii... Bravo ţie, nevestică... bravo, e frumos ce-ai făcut. Aşa săracă cum erai, l-ai cules de pe drumuri pe bietul băiat şi l-ai crescut împreună cu al tău...

— Nu vorbi aşa, e atât de simplu!

— Aşadar, a sosit şi fratele meu... zise fierarul. Şi unde v-aţi întâlnit, tată?

— O să-ţi povestesc acum unde şi cum ne-am întâlnit, căci dacă tu crezi că ai să dormi, te înşeli. Ai să-mi dai jumătate din camera ta şi o să stăm de vorbă toată noaptea. Rabat-Joie o să stea aici la uşă, căci are obiceiul să nu se despartă niciodată de fete.

În momentul acesta se auzi o bătaie puternică la uşă.

— Vezi cine-i, Agricol, zise Francisca.

Înainte ca fierarul să ajungă la uşă, uşa se deschise şi un om destul de bine îmbrăcat, respectabil ca înfăţişare, intră, făcu câţiva paşi în odaie şi aruncă o privire repede, în special asupra lui Rose şi a lui Blanche.

— Dă-mi voie să-ţi spun, zise Agricol ieşindu-i înainte, că după ce ai bătut, ai fi putut aştepta să ţi se spună să intri... în sfârşit, ce doreşti?

— Îţi cer iertare, zise omul foarte politicos şi vorbind foarte rar, poate ca să aibă pretext să rămână mai mult timp în odaie, vă cer scuze de o mie de ori... nu stă aici domnişoara Soliveau, o lucrătoare cocoşată?

— Nu, mai sus, zise Agricol.

— Aşa! zise omul şi începu iar să salute, tot aşa de politicos. Îmi pare rău că am fost stângaci... credeam că intru la lucrătoare; veneam să-i aduc de lucru din partea unei persoane.

— E cam târziu, domnule, zise Agricol surprins. Fata este cunoscută cu noi, vino mâine, acum s-a culcat, nu poţi să vorbeşti cu ea.

— Atunci îmi repet scuzele... rog pe doamna şi pe domnişoarele să creadă...

— Dacă mai continui, zise Agricol, va trebui să te scuzi şi pentru lungimea scuzelor, şi atunci n-o să se mai sfârşească.

Rose şi Blanche surâseră, iar Dagobert îşi răsuci mustaţa cu mândrie.

— Cât spirit are băiatul, zise el încet soţiei sale. Pe tine

nu te miră, căci eşti obişnuită.

În acest timp, omul ceremonios ieşi, după ce aruncă o ultimă privire asupra celor două surori, asupra lui Agricol şi asupra lui Dagobert. După ce mai stătură puţin de vorbă, Francisca întinse o saltea pentru dânsa pe jos, iar în pat puse cearşafuri curate pentru orfane şi supraveghe culcarea lor cu o grijă de mamă. În acest timp, Dagobert şi Agricol se urcară în mansardă. În clipa când fierarul, cu o lumânare în mână, trecu prin faţa uşii lui Mayeux, aceasta, pe jumătate ascunsă în umbră, îi şopti repede:

— Agricol, te ameninţă o primejdie, trebuie să-ţi vorbesc...

Vorbele astea fură pronunţate aşa de repede şi de încet, încât

Dagobert, care venea în urma fiului său, nu le auzi. Dar văzându-l pe Agricol oprindu-se şi tresărind, îl întrebă:

— Ce s-a întâmplat, băiete?

— Nimic, tată, zise fierarul, mi-a fost teamă că nu-ţi luminez destul.

— Fii liniştit, astă-seară, am ochi şi picioare de cincisprezece ani.

Soldatul, fără să bage de seamă tulburarea fiului său, intră cu el în mansarda unde trebuiau să petreacă amândoi noaptea.

Omul care venise să întrebe de Mayeux la soţia lui Dagobert, după ce ieşi din casă, se îndreptă spre capătul străzii Brise-Miche şi se apropie de o trăsură care staţiona

în piaţa bisericii Saint-Merry. În fundul acestei trăsuri se afla domnul Rodin, învelit într-o manta.

— Ei? zise el.

— Cele două fete şi omul cu mustaţă căruntă au intrat la Francisca Baudoin, răspunse celălalt. Înainte de a bate la uşă, am putut să ascult câteva minute şi să aud despre ce vorbeau. Fetele or să doarmă în noaptea asta în camera Franciscăi Baudoin, iar bătrânul cu mustaţă căruntă va dormi în camera lucrătorului fierar.

— Foarte bine, zise Rodin.

— N-am îndrăznit să stărui, reluă omul politicos ca să fi văzut-o şi pe lucrătoarea cocoşată şi s-o întreb despre regina Bacanal. O să vin mâine dimineaţă ca să văd ce efect i-a făcut scrisoarea pe care trebuie s-o fi primit astă-seară prin poştă, cu privire la tânărul fierar.

— Să te duci numaidecât! Iar acum să te duci din partea mea la duhovnicul Franciscăi Baudoin şi să-i spui că, deşi este aşa târziu, îl aştept în strada Milieu-des-Ursins şi ca să vină imediat, fără să piardă un minut... să-l însoţeşti şi dumneata. Dacă n-o să fiu încă acasă, să mă aştepte, căci e vorba – aşa să-i spui – de lucruri foarte importante.

— O să execut întocmai, răspunse omul politicos şi-l salută adânc pe Rodin, în timp ce trăsura se îndepărta.

O oră după ce se petrecură aceste diferite scene, în casa din strada Brise-Miche domnea cea mai adâncă tăcere. O lumină tremurătoare care se străvedea printr-o uşă cu geamuri arăta însă, că Mayeux nu se culcase. Ea stătea

îmbrăcată în pat, cu figura zăpăcită, cu ochii plini de lacrimi, rezemată cu o mână de pernă, cu capul aplecat spre uşă, spionând cu nelinişte, sperând în fiecare clipă să audă pasul lui Agricol.

Din când în când, arunca ochii plini de spaimă pe o scrisoare pe care o ţinea în mână. Scrisoarea îi sosise în cursul serii cu poşta.

În cele din urmă, auzi o uşă deschizându-se alături de uşa ei.

— În sfârşit! zise ea, vine! într-adevăr, Agricol intră.

— A trebuit să aştept să adoarmă tata, zise lucrătorul încet. Chipul lui arăta mai curând curiozitate decât teamă. Dar ce-i, Mayeux? Ce schimbată eşti la faţă! Plângi... ce s-a întâmplat? Despre ce primejdie vrei să-mi vorbeşti?

— Uite, citeşte... zise Mayeux cu o voce tremurătoare, întinzându-i repede scrisoarea.

Agricol se apropie de lampă şi citi cele ce urmează:

O persoană care nu se poate face cunoscută, dar care ştie interesul de frate pe care i-l porţi lui Agricol Baudoin, te previne că acest tânăr şi cinstit lucrător va fi probabil arestat în cursul zilei de mâine. Cântecul lui ***Lucrătorul dezrobit*** *a fost incriminat: s-au găsit mai multe exemplare din cântec printre hârtiile unei societăţi secrete ai cărei şefi au fost băgaţi la închisoare în urma complotului din strada Prouvaires. S-a lansat mandat de arestare contra lui Agricol Baudoin. Desigur că nevinovăţia lui va fi recunoscută mai curând sau mai târziu, dar ar face bine să se pună la*

adăpost de orice urmărire şi să scape de întemniţare preventivă, care ar fi o lovitură teribilă pentru mama lui, al cărei sprijin este.

Un prieten sincer, silit să nu se semneze.

După o clipă de tăcere, fierarul înălţă din umeri, figura i se însenină şi îi spuse râzând croitoresei:

— Linişteşte-te, dragă Mayeux, glumeţul care ţi-a trimis asta a greşit luna: credea că suntem în aprilie şi ţi-a trimis o păcăleală.

— Agricol, pentru numele lui Dumnezeu, zise croitoreasa cu o voce rugătoare, nu lua lucrurile aşa de uşor. Crede în presimţirile mele. Ascultă de sfatul ăsta. Adu-ţi aminte şi de camaradul tău, Remi!

— Remi?

— Da. Ai uitat că anul trecut s-a găsit o scrisoare de la o persoană arestată pentru conspiraţie? Scrisoarea n-avea nicio importanţă, dar Remi tot a stat o lună de zile la închisoare.

— E drept, dar la urmă s-a recunoscut nedreptatea acuzaţiei şi l-au pus în libertate.

— După ce a petrecut o lună în prevenţie... Tocmai asta te sfătuieşte scrisoarea să eviţi. Gândeşte-te bine, Agricol, o lună de închisoare... gândeşte-te la mama ta.

Aceste cuvinte ale lui Mayeux făcură o adâncă impresie asupra lui Agricol, care luă scrisoarea şi o mai citi odată cu atenţie.

— Gândeşte-te şi la omul care a dat toată seara târcoale

în jurul casei, mai zise fata. Asta nu-i bine! Doamne, ce lovitură ar fi pentru tatăl tău, pentru mama ta, care nu mai poate câştiga nimic. Nu tu eşti acum singurul ei sprijin? Gândeşte-te bine, ce ar deveni ei fără tine, neavând de lucru?

— Da, ar fi îngrozitor, zise Agricol, aruncând scrisoarea pe masă. Ceea ce mi-ai spus despre Remi este drept... dar încă o dată, nu se poate aresta un om fără să-l asculţi.

— Întâi îl arestează şi pe urmă îl ascultă, zise Mayeux cu amărăciune. Pe urmă, după o lună sau două, îl pun în libertate.

Dar dacă are soţie şi copii care nu-l au decât pe el şi lucrul lui de fiecare zi ca sprijin, ce se fac ei? Le este foame, le este frig şi plâng...

Aceste cuvinte simple, dar mişcătoare, îl făcură pe Agricol să tresară.

— O lună fără lucru... reluă el cu un aer gânditor. Şi mama şi tata şi aceste două fete care fac parte din familia noastră până la sosirea mareşalului Simon sau a tatălui său... Ai dreptate, gândul acesta mă sperie fără voia mea...

— Agricol, zise deodată Mayeux, dacă te-ai adresa domnului Hardy? El este aşa de bun, aşa de iubit, aşa de onorat, încât, dacă s-ar pune garant pentru tine, nu te-ar mai urmări poate.

— Din nefericire, domnul Hardy nu e aici, e plecat cu tatăl mareşalului Simon.

— Aşa e, zise fata. Ce-i de făcut? Doamne! ce-i de

făcut?...

— Săracul tata, îşi zise Agricol, dacă această nenorocire s-ar întâmpla mâine, ce deşteptare pentru el care a adormit aşa de fericit!

Fierarul îşi ascunse faţa în mâini. Din nefericire, teama lui Mayeux nu era neîntemeiată: toată lumea ştie că pe vremea aceea, în 1832, înainte şi după complotul din strada Prouvaires, se făcură foarte multe arestări preventive în rândul muncitorilor, ca urmare a unei violente campanii contra ideilor democratice.

Deodată, Mayeux rupse tăcerea care dura de câteva clipe şi o roşeaţă vie îi acoperi obrajii, care exprimau în acelaşi timp durere şi speranţă.

— Eşti salvat, Agricol, exclamă ea. Ştii, domnişoara aceea aşa de bună, aşa de frumoasă, de la care ai căpătat floarea asta şi Mayeux i-o arătă fierarului –... trebuie să i te adresezi ei.

Se părea că aceste cuvinte îi pricinuiau o mare durere lui Mayeux şi că făcuse o mare sforţare ca să le rostească. Două lacrimi amare i se rostogoliră în apelaşi timp pe obraji. Pentru prima dată în viaţa ei simţea ce este gelozia.

— Ce spui? zise Agricol, mirat. Ce-ar putea să facă domnişoara asta?

— Nu ţi-a spus: „Să-ţi aduci aminte de numele meu şi în orice împrejurare să mi te adresezi mie”? Dar bine, Mayeux, ce poate ea să-mi facă?

— Ascultă... va fi uşor s-o convingi pe această

domnişoară de nevinovăţia ta. Ea o să te ia pe garanţia ei şi cred că n-ai să te mai temi de nimic...

— Ce copilă eşti... e greu să ceri un serviciu de felul acesta cuiva pe care nici nu-l cunoşti...

— Crede-mă pe mine, Agricol, zise cu tristeţe Mayeux, nu te-aş sfătui niciodată să faci ceva care te-ar putea înjosi în ochii oricui ar fi. Ai încredere în mine, când e vorba de vreun sentiment. Eu sunt o biată fiinţă sărmană, care nu poate să se compare cu nimeni, nu sunt nimic, nu pot nimic şi totuşi sunt sigură... da, Agricol, sunt sigură că domnişoara asta, cu atât mai presus de mine, va simţi ceea ce simt şi eu în această împrejurare. Ca şi mine, ea va înţelege cât este de grea situaţia ta şi va face cu bucurie, cu fericire, ceea ce aş face şi eu, dacă aş putea, vai! să fac altceva decât să mă devotez fără niciun folos.

Mayeux pronunţă aceste cuvinte cu o expresie atât de sfâşietoare, încât Agricol fu mişcat până la lacrimi. El întinse o mână fetei şi îi spuse cu o voce mişcată:

— Cât eşti de bună!... câtă nobleţe, cât bun simţ, câtă delicateţe este în sufletul tău!...

— Din nefericire, nu pot decât atât: să dau sfaturi.

— Sfaturile tale vor fi urmate, dragă Mayeux, căci mi le dă sufletul cel mai înalt pe care îl cunosc. Şi apoi ai ştiut să mă convingi că sufletul domnişoarei de Cardoville este tot aşa de mare ca şi al tău.

Auzind această apropiere sinceră şi naivă, Mayeux uită aproape tot ce suferise, atât de dulce şi de mângâietoare îi

fu emoţia.

— Aşadar, ne-am înţeles, ai să te duci mâine dimineaţă la domnişoara asta, nu-i aşa? zise Mayeux mai căpătând speranţă. Eu o să mă duc dis-de-dimineaţă la poartă să văd dacă nu-i nimic suspect, ca să te pot preveni. Acum du-te, să nu bage de seamă tatăl tău că lipseşti.

Noaptea timpul fusese umed şi ceţos, dar spre dimineaţă se făcu senin şi frig. Prin gemuleţul care lumina mansarda lui Agricol se zărea un colţ de cer albastru. Deşi abia se făcuse ziuă, Dagobert şi Agricol erau sculaţi. Acesta din urmă avusese destulă stăpânire de sine ca să-şi ascundă neliniştea. Cu cât se gândea mai mult, cu atât teama i se mărea. Soldatul şedea pe marginea patului unde dormise cu fiul său. El se îmbrăcase odată cu ziua, se răsese cu îngrijire, cu punctualitatea lui militară, iar acum stătea liniştit şi ţinea în mâinile sale mâna lui Agricol. Chipul îi strălucea de bucurie şi nu se mai sătura să-şi privească fiul.

— Ai să râzi, băiete, zicea el, dar am dat dracului noaptea de o mie de ori, ca să te pot vedea o dată la lumina zilei. Ce straşnic grenadier călare ai fi putut fi! N-ai avut niciodată poftă să te faci soldat?

— Şi mama?

— Aşa e. Şi apoi, vezi că a trecut vremea sabiei. Ce drag îmi eşti! Şi când mă gândesc că fericirea de abia începe! Ştii, Agricol, sunt ca flămânzii care n-au mâncat două zile. Ei îşi vin în fire încetul cu încetul şi pofta le revine şi ea treptat. Mi-eşti tare drag, băiete. Spune-mi, eşti fericit?

Domnul Hardy e bun cu tine?

— El? zise lucrătorul; e cel mai bun om din lume, cel mai drept şi cel mai îndatoritor. Dacă ai şti ce minuni face în fabrică! În comparaţie cu alte fabrici, la noi este ca raiul faţă de iad. El a ştiut să facă munca atrăgătoare. În afară de faptul că plăteşte bine, ne-a acordat şi o parte din beneficii, după capacitatea noastră. Şi nu-i numai atât. A zidit nişte clădiri mari şi frumoase, unde lucrătorii găsesc mai ieftin decât oriunde aiurea locuinţe vesele şi sănătoase şi se bucură de toate binefacerile asociaţiei. Ai să vezi, ai să vezi!

— E drept când se spune că Parisul este ţara minunilor. În fine, iată-mă-s aici... ca să nu te mai părăsesc nici pe tine, nici pe maică-ta. Acuma să ne programăm ziua de azi. Tu ai să scrii tatălui mareşalului Simon că nepoatele lui au sosit şi că trebuie să se grăbească să se întoarcă la Paris, căci este vorba de afaceri foarte importante pentru ele. Până ai să scrii, eu am să mă cobor să spun „bună dimineaţa” mamei tale şi fetelor. O să mâncăm ceva, iar mama ta o să se ducă la biserică, fiindcă tot nu s-a lăsat de asta. Pe urmă o să ieşim împreună.

— Tată, zise Agricol încurcat, în dimineaţa asta n-o să te pot însoţi. Trebuie să mă duc la atelier pentru un lucru urgent pe care am să-l termin. Dacă nu m-aş duce, i-aş aduce pagube domnului Hardy şi n-aş vrea.

— Atunci e altceva, zise Dagobert. Aş fi vrut să încep astăzi vizitarea Parisului cu tine, dar dacă nu se poate,

rămâne pentru astă seară. Munca este sfântă, prin muncă ai întreţinut-o pe maică-ta. Acum să vorbim despre afaceri. Nu ştii unde aş putea găsi adresele tuturor notarilor din Paris?

— Nu ştiu, dar e uşor de aflat.

— Uite ce e: am trimis din Rusia prin poştă, după ordinul mamei acestor copii, nişte hârtii importante unui notar din Paris. Îndată ce aveam să sosesc, trebuia să mă duc la el, de aceea i-am însemnat numele şi adresa pe o foaie de hârtie, pe care o aveam în portofel. Cum portofelul mi s-a furat pe drum, am uitat afurisitul acela de nume, dar mi se pare că, dacă l-aş vedea scris pe o listă, mi l-aş aduce aminte...

În acest moment se auziră două bătăi în uşă, care-l făcură pe Agricol să tresară. Fără voie, se gândi la mandatul de arestare emis contra lui. Uşa se deschise: era Gabriel, îmbrăcat în anteriu negru şi cu o pălărie rotundă. Iute ca gândul, Agricol, recunoscându-l pe fratele său adoptiv, se aruncă în braţele lui.

— Frate!

— Agricol!

Dagobert, mişcat de această îmbrăţişare frăţească, îşi simţi ochii umezindu-i-se. Într-adevăr era ceva atât de mişcător în dragostea celor doi fraţi, atât de asemănători în ce priveşte caracterul şi înfăţişarea.

— Ştiam de la tata că ai sosit, zise fierarul, şi mă aşteptam să te văd dintr-un moment în altul. Totuşi îmi

pare de o sută de ori mai bine decât credeam.

— Dar mama?... zise Gabriel, strângând cu dragoste mâinile lui Dagobert, ai găsit-o bine?

— Da, copile, şi acum o să-i fie încă şi mai bine, când suntem cu toţii împreună. Nimic nu-i mai bun pentru sănătate decât bucuria, zise Dagobert, apoi se adresă lui Agricol, care, uitând de teama de a nu fi arestat, îl privea pe misionar cu o expresie de nespusă dragoste.

— Şi când te gândeşti că, cu toată figura lui de fată, Gabriel are un curaj de leu... Ţi-am povestit doar cu câtă îndrăzneală le-a scăpat pe fetele generalului Simon şi cum a încercat să mă scape şi pe mine...

— Dar ce ai pe frunte, Gabriel? zise deodată fierarul, care de câteva clipe privea cu atenţie pe fratele său.

Gabriel îşi aruncase pălăria şi se găsea tocmai sub gemuleţul a cărui lumină vie îi cădea pe frunte. Cicatricea circulară care se întindea deasupra sprâncenelor, de la o tâmplă la alta, se vedea foarte bine. În mijlocul atâtor emoţii deosebite, al evenimentelor grabnice care urmaseră după naufragiu, Dagobert, în scurta sa convorbire cu Gabriel, la castel, nu putuse observa cicatricea care încingea fruntea misionarului. Auzind însă întrebarea lui Agricol, zise şi el:

— Aşa este, ce cicatrice ai acolo?

— Şi la mâini... ia te uită, tată, zise fierarul apucând mâna pe care i-o întindea Gabriel. Se vede bine că ai avut mâinile străpunse, frăţioare dragă.

— Nu vă faceţi griji din asta, zise Gabriel, roşind. Am fost în misiune la sălbaticii din munţii Stâncoşi şi am fost răstignit pe cruce, începuseră chiar să mă scalpeze, când... Providenţa m-a scăpat din mâinile lor.

— Nenorocitul de tine... erai neînarmat? N-aveai escortă destul de numeroasă? zise Dagobert.

— Noi nu putem purta arme, zise Gabriel, surâzând cu tristeţe şi nu avem niciodată escortă. Eram singur, cu o călăuză.

— Cum! Te-ai dus singur, dezarmat, în ţara aceea barbară? repetă Dagobert, neputând să-şi creadă urechilor.

— Credinţa nu se poate impune cu forţa, zise Gabriel cu simplitate. Numai convingerea poate răspândi evanghelia carităţii între bieţii sălbatici.

Urmă o clipă de adâncă tăcere, după acest răspuns făcut cu o simplitate mişcătoare. Dagobert pricepea prea bine curajul, ca să nu înţeleagă acest eroism liniştit şi, totodată, resemnat. Ca şi fiul său, îl contempla pe Gabriel cu o admiraţie plină de respect.

— Dar să ştii că rănile astea sunt tot aşa de glorioase şi chiar mai glorioase decât ale noastre... ale noastre care suntem războinici de profesie...

— Da, tata are dreptate! exclamă Agricol – apoi adăugă cu avânt: – uite, aşa îmi plac preoţii, aşa îi venerez! Caritate, curaj, resemnare!

— Vă rog nu mă mai lăudaţi aşa, zise Gabriel...

— Te lăudăm! reluă Dagobert. Dar lasă, n-o să mă cert cu

tine pentru asta... Ceea ce vreau să susţin este că desigur crucea mea ar fi tot aşa de bine plasată pe rasa ta, ca pe uniforma mea.

— Recompensele astea nu sunt niciodată pentru nişte preoţi smeriţi ca Gabriel, zise fierarul.

— Şi cum naiba ai scăpat din ghearele acelor sălbatici turbaţi care te-au răstignit? întrebă Dagobert.

La această întrebare a lui Dagobert, Gabriel tresări şi roşi aşa de tare, încât soldatul îi spuse:

— Dacă nu trebuie sau dacă nu poţi răspunde la întrebare, presupune că nu te-am întrebat nimic.

— N-am să vă ascund nimic, nici dumitale, nici fratelui meu, zise preotul cu voce schimbată. Dar mi-ar fi cam greu să vă fac să înţelegeţi... căci nici eu nu înţeleg bine... Desigur că m-au înşelat simţurile... în clipa aceea supremă, când îmi aşteptam moartea cu resemnare, spiritul meu slăbit o fi fost înşelat de vreo apariţie. Ceea ce şi astăzi mi se pare încă de neînţeles, mi-ar fi fost dezvăluit mai târziu; aş fi înţeles cine era acea femeie ciudată...

Auzind spusele misionarului, Dagobert rămase încremenit, căci şi el încerca în zadar să-şi explice ajutorul neaşteptat care îl făcuse să iasă din închisoarea de la Lipsca, pe el şi pe orfane.

— Despre ce femeie vorbeşti? întrebă fierarul pe misionar.

— Zici că te-a scăpat o femeie din mâinile sălbaticilor? zise Dagobert.

— Da, răspunse Gabriel cufundat în amintiri, o femeie tânără şi frumoasă...

— Cine e femeia asta? întrebă Agricol.

— Nu ştiu... când am întrebat-o, ea mi-a răspuns: **„Eu sunt sora celor necăjiţi”.**

— Dar de unde venea? Unde se ducea? întrebă Dagobert cu mult interes.

— Mă duc acolo unde lumea suferă, aşa mi-a spus, răspunse misionarul, şi şi-a continuat drumul spre nordul Americii, spre ţara aceea pustie, unde zăpada este veşnică şi nopţile fără sfârşit...

— Ca şi în Siberia, zise Dagobert, şi rămase gânditor.

— Dar, mai întrebă Agricol, adresându-se lui Gabriel, care şi el părea din ce în ce mai absorbit, în ce chip ţi-a venit femeia asta în ajutor?

Misionarul tocmai voia să răspundă, când se auzi iar o bătaie uşoară în uşă, care reînnoi temerile lui Agricol. De când sosise fratele său adoptiv, şi le mai uitase.

— Agricol, se auzi o voce dulce îndărătul uşii, aş vrea să-ţi spun ceva numaidecât...

Fierarul recunoscu vocea lui Mayeux şi se duse să-i deschidă. Fata în loc să intre, făcu un pas îndărăt, în umbra coridorului, şi zise plină de nelinişte:

Doamne, Agricol, e o oră de când s-a luminat de ziuă şi încă n-ai plecat! Ce nesocotinţă! Am pândit jos, în stradă... Până acum n-am văzut nimic alarmant...

— Dacă n-ar fi venit Gabriel, aş fi plecat, dar cum puteam

rezista plăcerii de a sta o clipă cu dânsul?

— Gabriel este aici? zise Mayeux plăcut surprinsă. (Am spus doar că fusese crescută cu dânsul şi cu Agricol).

— Da, răspunse Agricol, e de o jumătate de oră cu mine şi cu tata.

— Ce bine mi-ar părea să pot să-l văd şi eu! zise Mayeux. Se vede că s-a urcat adineauri, când am intrat pentru un moment la mama ta. Mătuşica Francisca mi-a dat să-ţi aduc scrisoarea asta pentru tatăl tău. Chiar acum a primit-o.

— Mulţumesc, Mayeux dragă.

— Acum că l-ai văzut pe Gabriel, nu mai sta, eu mă întorc repede la poartă să pândesc; dacă o să văd ceva, o să vin repede să te înştiinţez, dar să nu întârzii.

— N-avea grijă.

Mayeux coborî repede scara ca să se ducă să pândească la poartă, iar Agricol se întoarse la mansardă.

— Tată, îi spuse el lui Dagobert, uite o scrisoare pe care a primit-o mama chiar acum.

— Citeşte-o tu, băiete.

Agricol citi cele ce urmează:

Doamnă,

Aflu că bărbatul dumitale este însărcinat de domnul general Simon cu o afacere dintre cele mai importante. Îndată ce va sosi la Paris, te rog să-i spui să vină fără întârziere la mine la Chartres. Sunt însărcinat să-i remit lui în mână şi nu altcuiva, nişte hârtii indispensabile, pentru interesele domnului

general Simon.

Durand, notar la Chartres

Dagobert îl privi pe fiul său cu mirare şi zise:

— De unde o fi aflat notarul ăsta că trebuie să mă întorc în curând la Paris?

— Poate că ştie de la notarul a cărei adresă ai pierdut-o, căruia i-ai trimis hârtiile, zise Agricol.

— Dar nu-l chema Durand, şi îmi aduc bine aminte că locuia la Paris şi nu la Chartres... Pe de altă parte, mai zise soldatul, după ce se mai gândi puţin, dacă are hârtii de mare importanţă, pe care nu trebuie să mi le dea decât mie...

— Mi se pare că ar trebui să pleci cât mai curând, zise Agricol aproape fericit de această întâmplare care îl îndepărta pe tatăl său pentru două zile. În aceste două zile afacerea sa avea să se hotărască într-un fel sau în altul.

— Cred că ai dreptate, zise Dagobert.

— Asta îţi încurcă planurile? întrebă Gabriel.

— Cam aşa, copii, căci socoteam să petrec ziua cu voi... dar datoria înainte de toate. După ce am venit din Siberia la Paris, bineînţeles că n-am să mă tem de o plimbare de la Paris la Chartres, mai ales când e vorba de o afacere aşa de importantă. Până în patruzeci şi opt de ore sunt înapoi... Totuşi e ciudat. Să mă ia naiba dacă mă aşteptam să vă părăsesc astăzi ca să mă duc la Chartres. Din fericire, las pe Rose şi pe Blanche cu soţia mea şi cu Gabriel, care va rămâne, desigur, cu ele să le ţină de urât.

— Din nefericire, asta mi-e cu neputinţă, zise misionarul cu tristeţe. Vizita asta de bun sosit la mama şi la Agricol este, în acelaşi timp, şi vizita de adio.

— Cum de adio? pleci aşa de curând în altă misiune? Nu se poate!...

— Nu pot să-ţi răspund nimic în această chestie, zise Gabriel, înăbuşindu-şi un oftat, dar de acum până peste câtva timp nu trebuie să mai vin pe aici...

— Ştii, băiete, că este în întăţişarea ta ceva care pare silit, oprimat. Eu mă pricep şi cunosc oamenii. Acela pe care îl numeşti superiorul tău şi pe care l-am văzut câteva clipe după naufragiu la castelul din Cardoville, are o mutră de om rău; îmi pare rău că te văd înrolat sub comanda unui astfel de căpitan.

— La castelul de Cardoville! exclamă fierarul surprins, auzind acest nume. La castelul de Cardoville aţi fost adăpostiţi după naufragiu?

— Da, de ce te miri?

— De nimic, tată... ce ciudată apropiere, îşi zise Agricol. Dacă domnişoara aceea ar fi şi proprietara castelului?

Dar gândul acesta îi aduse aminte de promisiunea făcută lui Mayeux, de aceea Agricol îi zise lui Dagobert:

Tată, pe mine te rog să mă ierţi... dar e târziu... ar fi trebuit să fiu la atelier la opt...

— Ai dreptate, băiete, lasă, nu face nimic, o să amânăm până la întoarcerea mea de la Chartres plimbarea şi taifasul. Să ne îmbrăţişăm încă o dată şi pleacă.

De când Dagobert îi vorbise lui Gabriel de silă şi de apăsare, acesta rămase gânditor. În clipa când Agricol se apropie de dânsul ca să-i întindă mâna şi să-i spună la revedere, misionarul îi spuse cu o voce gravă şi solemnă, cu un ton hotărât, care-i miră pe soldat şi pe fierar:

Frate, încă un cuvânt. Venisem pentru ca să-ţi spun că peste câteva zile o să am nevoie de tine, şi de dumneata, tată... dacă îmi dai voie să-ţi spun aşa – zise el cu voce mişcată întorcându-se spre Dagobert.

— Cu ce ton ne spui asta!... Ce s-a întâmplat? zise fierarul.

— Da, zise Gabriel, voi avea nevoie de sfaturile şi de ajutorul a doi oameni cumsecade, a doi oameni hotărâţi. Pot să mă bizui pe voi, nu-i aşa? La orice oră ar fi, în orice zi ar fi, la un cuvânt de la mine... aţi veni, nu-i aşa?

— La orice oră, fie zi, fie noapte, poţi să te bizui pe noi, băiete, zise Dagobert mirat şi, totodată, interesat. Ai un frate, ai un părinte, foloseşte-te de ei...

— Mulţumesc, mulţumesc, zise Gabriel, ce fericit sunt!

— Ştii una? zise soldatul. Dacă n-ar fi haina pe care o porţi, aş crede că este vorba de un duel, de un duel pe viaţă şi pe moarte... în aşa fel vorbeşti!

— De un duel! zise misionarul tresărind. Da, poate că va fi vorba de un duel straniu, teribil, pentru care îmi trebuie doi martori aşa ca voi... un frate şi un tată.

Puţin după aceea, Agricol, din ce în ce mai neliniştit, porni în grabă la domnişoara de Cardoville.

CAPITOLUL **6**

PALATUL SAINT-DIZIER

Palatul Saint-Dizier era una din cele mai mari şi mai frumoase clădiri din strada Babilonului la Paris. Nimic nu poate da o idee despre înfăţişarea severă, impunătoare şi totodată tristă a acestei vechi locuinţe, compusă dintr-un etaj şi un parter la care te urcai pe câteva trepte. Una din faţadele clădirii dădea într-o curte imensă, mărginită din toate părţile de arcade care duceau la dependinţe. Cealaltă faţadă dădea spre grădină, un adevărat parc de zece–cincisprezece prăjini. Ca în mai toate marile clădiri din acest cartier, era şi aici, la un capăt al grădinii, ceea ce se numeşte palatul cel mic, sau casa cea mică, un pavilion Pompadour, clădit în formă de rotondă, cu lipsa de gust caracteristică epocii.

În pavilion locuia domnişoara Adrienne de Cardoville. Pavilionul se compunea dintr-un parter, în care intrai printr-un peristil înălţat deasupra câtorva trepte. Un vestibul mic ducea într-un salon circular, care primea lumina de sus. Aici dădeau şi alte patru încăperi, precum şi câteva camere din demisol.

Pavilionul Saint-Dizier fusese restaurat. Piatra era albă, parcă ar fi fost de marmură; aerul său cochet şi tineresc contrasta ciudat cu clădirea principală întunecoasă care se zărea la capătul unei pajişti imense, presărată ici şi colo cu tufe de copaci verzi.

Scena următoare se petrecea a doua zi după sosirea lui Dagobert şi a fiicelor generalului Simon în strada Brise-Miche. La biserica vecină tocmai sunase ora opt. Uşa vestibulului se deschise, şi sub peristilul rotondei apăru o fată cu o căţeluşă încântătoare, din specia numită **King-Charles's.** Fata se numea **Georgette,** iar căţeluşa **Lutina.** Georgette avea optsprezece ani şi era servitoarea drăgălaşă care îl primise pe Agricol în ajun

Ea era prima cameristă a domnişoarei Adrienne de Cardoville, nepoata doamnei prinţese de Saint-Dizier.

Lutina, căţeluşa pe care o regăsise fierarul, începu să latre, să sară şi să alerge voioasă pe pajiştea din grădină. Era mare cât un pumn, avea ochi mari, sclipitori de inteligenţă, iar urechile ondulate erau aşa de mari, încât îi atârnau pe jos. Georgette începu să se joace cu ea; alerga după ea s-o prindă sau se lăsa urmărită de căţeluşă pe iarba moale. Deodată se opriră amândouă serioase, văzând o persoană care se apropia de ele. Lutina, care era ceva mai înainte, se înţepeni pe picioarele ei nervoase şi îl aşteptă cu mândrie pe **duşman,** arătând două rânduri de colţi, care, deşi erau de fildeş nu erau totuşi mai puţin ascuţiţi. **Duşmanul** era o femeie în vârstă, însoţită de un carlin foarte gras, de culoarea cafelei cu lapte.

Acest animal dezagreabil, tipul perfect al câinelui pe care l-am putea numi **câine de bigotă,** răspundea la numele de **Monsieur.** Stăpâna lui **Monsieur** era o femeie de vreo cincizeci de ani, de talie mijlocie şi corpolentă, îmbrăcată cu

o rochie pe atât de închisă şi severă, pe cât de deschisă şi de drăgălaşă era rochia lui Georgette.

Când o zări pe Lutina, doamna nu-şi putu stăpâni o mişcare de surpriză şi de neplăcere, care nu-i scăpă fetei. Lutina nu dădu înapoi nici cu un pas, ci începu să privească pe Domnul sfidător. Ba chiar înaintă spre dânsul cu un aer atât de duşmănos, încât carlinul, deşi era de trei ori mai mare decât ea, scoase un strigăt de groază şi căută scăpare la spatele doamnei Grivois. Aceasta îi zise Georgetei cu un ton acru:

— Mi se pare, domnişoară, că ai putea să nu-ţi aţâţi câinele şi să nu-l asmuţi asupra câinelui meu.

Desigur că pentru ca să-ţi pui la adăpost câinele ăsta urât şi nesuferit ai încercat aseară s-o pierzi pe Lutina şi ai alungat-o pe stradă. Dar, din fericire, a găsit-o un băiat cumsecade şi a adus-o înapoi. Şi, în definitiv, doamnă, cui datoresc fericirea de a te vedea aşa de dimineaţă?

— Sunt însărcinată de prinţesă, reluă doamna Grivois, care nu-şi putea ascunde un surâs de triumf, să vorbesc chiar acum cu domnişoara Adrienne. Este vorba despre un lucru foarte important, pe care trebuie să i-l spun numai ei.

Auzind aceste cuvinte, Georgette se roşi ca racul şi nu-şi putu stăpâni o mişcare de nelinişte, care, din fericire, îi scăpă doamnei Grivois, ocupată să vegheze asupra lui Monsieur, căci Lutina se apropiase de el cu un aer de emoţie şi răspunse hotărât:

— Domnişoara s-a culcat foarte târziu aseară şi mi-a

interzis să intru la dânsa înainte de prânz.

— Se poate... dar, fiindcă este vorba de un ordin al prinţesei, mătuşa sa... te rog, domnişoară, s-o scoli imediat pe stăpâna dumitale.

— Stăpâna mea nu primeşte ordine de la nimeni. Ea este aici la dânsa acasă; deci, n-o scol decât la prânz.

— Cum? îndrăzneşti să te împotriveşti când este vorba de un ordin al prinţesei?... Iată rezultatele oarbei bunevoinţe a prinţesei pentru nepoata sa, zise matroana cu un aer obidit. Domnişoara Adrienne nu mai respectă ordinele mătuşii sale, se înconjoară cu fete zvăpăiate, care se împodobesc dis-de-dimineaţă, ca nişte...

— Dar bine, doamnă, cum poţi vorbi de rău de podoabe, dumneata, care ai fost odinioară cea mai cochetă, cea mai ispititoare dintre femeile prinţesei! Lucru acesta s-a repetat în casă din generaţie în generaţie până în zilele mele.

— Cum din generaţie în generaţie! Parcă aş fi de o sută de ani!... Auzi obrăznicie!...

— Vorbesc despre generaţiile de cameriste, căci afară de dumneata, celelalte cel mult dacă pot sta doi-trei ani la prinţesă. Prinţesa are prea multe calităţi pentru aceste biete fete.

— Te opresc, domnişoară, să vorbeşti aşa de stăpâna mea, al cărei nume trebuie pronunţat numai în genunchi.

— Da, dar dacă ai vrea să bârfeşti... Nu mai târziu decât aseară la unsprezece şi jumătate...

— Aseară?

— O trăsură s-a oprit la câţiva paşi în faţa casei, şi un perso naj misterios, învelit într-o manta, s-a coborât şi a bătut discret nu la poartă, ci la fereastra portarului... La unu dinspre ziuă trăsura era încă în stradă şi-l aştepta pe misteriosul personaj cu manta, care în tot acest timp pronunţa, cum zici dumneata numele doamnei prinţese... În genunchi...

Fie că doamna Grivois nu ştia despre vizita făcută de Rodin (căci despre el era vorba) în ajun, după ce se încredinţase de sosirea la Paris a fiicelor generalului Simon, fie că trebuia să dea impresia că nu ştia nimic, fapt este că răspunse ridicând din umeri cu dispreţ:

— Nu ştiu ce vrei să zici, domnişoară, şi nici n-am venit aici ca să aud bazaconiile dumitale impertinente. Încă o dată: vrei sau nu să mă introduci la domnişoara Adrienne?

— Îţi repet că stăpâna mea doarme şi mi-a interzis să intru la dânsa înainte de amiază.

Convorbirea aceasta avea loc la o oarecare distanţă de pavilion, al cărui peristil se zărea la capătul unei alei mari. Deodată, doamna Grivois strigă, întinzând mâna în direcţia aceea:

— Doamne!... Se poate oare?... Ce am văzut!...

— Ce? Ce-ai văzut? zise Georgette întorcându-se.

— Pe domnişoara Adrienne urcând repede peristilul... Am cunoscut-o foarte bine după mers, după pălărie, după manta... Să vină acasă la opt dimineaţa, e de necrezut!

— Domnişoara? Ai văzut-o pe domnişoara? – şi Georgette

începu să râdă cu hohote – lasă, doamnă Grivois, ţi-ai uitat ochelarii...

— Slavă Domnului, am ochi buni... Portiţa care se deschide în stradă dă la capătul aleii, chiar lângă pavilion. Desigur că pe acolo a intrat domnişoara. Să-ţi vină rău, nu alta... ce o să spună doamna prinţesă!... Presimţirile n-o înşelau... E monstruos, aşa de monstruos, încât, deşi am văzut cu ochii mei, tot nu-mi vine să cred...

— Dar te asigur...

— Tot ce pot să-ţi spun este că nici dumneata, nici Fleur, nici Hebe n-o să mai rămâneţi nici douăzeci şi patru de ore aici. Prinţesa o să pună capăt acestui scandal. Mă duc chiar acum să-i spun ce s-a întâmplat... Să iasă noaptea, Doamne! Să vină acasă la opt dimineaţa... e ceva nemaiauzit... dacă n-aş fi văzut cu ochii mei, nici n-aş putea să cred una ca asta!... Ce durere pentru această respectabilă prinţesă, ce lovitură.

Zicând acestea, doamna Grivois se îndreptă repede spre palat. Georgette, sprintenă şi uşoară, alergă şi ea spre pavilion, ca s-o prevină pe domnişoara de Cardoviile că doamna Grivois o văzuse... sau i se păruse că o vede intrând pe ascuns pe portiţa din grădină.

Trecuse o oră de când doamna Grivois văzuse sau crezuse că o vede pe domnişoara Adrienne de Cardoville venind acasă pe portiţa din grădină.

Ca să se poată înţelege excentricitatea tablourilor următoare, trebuie să punem în lumină câteva părţi

caracteristice ale firii originale a domnişoarei de Cardoville. Originalitatea ei consta într-o excesivă independenţă de spirit, împreunată cu o oroare naturală pentru ceea ce era urât şi respingător. Ea simţea o nevoie de neînvins de a se înconjura numai cu lucruri frumoase şi atrăgătoare.

Pictorul cel mai îndrăgostit de culori, sculptorul cel mai iubitor de forme n-ar simţi mai mult decât Adrienne nobleţea frumosului. Dar fata nu voia să-şi satisfacă numai plăcerea ochilor. Modularea armonioasă a cântecului, melodia instrumentelor, cadenţa poeziei îi pricinuiau şi ele plăceri nespuse.

Ea iubea la fel florile şi mirosurile suave şi se bucura de un parfum aşa cum se bucura de muzică sau de frumuseţea plastică... Era lacomă şi preţuia mai mult decât orişicine carnea fragedă a unui fruct frumos. Dar gusta toate aceste plăceri cu o rezervă distinsă. Religia ei era să-şi cultive, să-şi rafineze simţurile. Ar fi socotit o ingratitudine teribilă să cultive aceste daruri divine prin excese sau să le înjosească prin vreo alegere nedemnă, de care, de altfel, era pusă la adăpost prin excesiva şi absoluta delicateţe a gustului.

Independenţa de caracter a acestei fete era extraordinară. O revoltau îndeosebi anume gesturi de supunere umilitoare impuse femeii prin poziţia ei socială. De aceea era hotărâtă să nu se supună niciodată. De altfel, ea n-avea nimic bărbătesc. Era femeia cea mai **femeie** ce se poate închipui. Femeie prin graţia ei, prin capriciile ei, prin farmecul ei, prin frumuseţea ei strălucitoare şi atât de

feminină: femeie prin spiritul ei înţepător, puţin cam paradoxal, în sfârşit, femeie superioară prin dispreţul batjocoritor pe care îl avea pentru anumiţi oameni foarte sus-puşi sau prea mult linguşiţi, pe care îi întâlnise câteodată în salonul mătuşii sale, prinţesa de Saint-Dizier, pe vremea când locuiau împreună.

Odaia de toaletă a lui Adrienne era un fel de mic templu ridicat în cinstea cultului frumuseţii...

Sub fereastra expusă spre sud era toaleta lui Adrienne. Adevărată capodoperă. Pe o măsuţă de lapis-lazuri se vedeau risipite cutii cu capace de email, fin lucrate, sticluţe de cristal de stâncă şi alte obiecte de toaletă, de sidef, de scoică şi de fildeş, încrustate cu ornamente de aur, de un gust desăvârşit. În fundul camerei, în faţa geamului, era o reproducere în marmură albă a grupului încântător Daphnis şi Chloe. Statuia era înconjurată de o masă de flori.

Două lămpi de aur pentru parfum ardeau pe soclul de malahit pe care erau aceste două figuri încântătoare. Un cufăr mare de argint nichelat, împodobit cu figurine de pietre scumpe în toate culorile, sprijinit pe patru picioare de bronz aurit, servea de necesar pentru toaletă. Două oglinzi enorme împodobite cu ornamente; câteva copii foarte bune după Rafael şi Tiţian, pictate de Adrienne, reprezentând bărbaţi şi femei de o frumuseţe ideală; mai multe console de jasp oriental, pe care se aflau vase de argint pline cu mirosuri; un divan moale; câteva scaune şi o masă de lemn aurit completau mobilierul acestei camere îmbibat cu par

fumuri.

Adrienne tocmai ieşise din baie şi şedea în faţa toaletei, înconjurată de cele trei servitoare. Un alt capriciu al ei sau mai bine zis o urmare logică a spiritului său îndrăgostit de frumuseţe şi de armonie o îndemnase pe Adrienne să le ceară fetelor care o serveau să fie drăguţe şi îmbrăcate cu o cochetărie şi o originalitate fermecătoare. Georgette era o blondă foarte picantă. Tovarăşele ei nu se lăsau nici ele mai prejos în ceea ce priveşte graţia şi drăgălăşenia. Una dintre ele, numită Fleur, era înaltă şi zveltă ca Diana, zeiţa vânătoarei. Era oacheşă şi palidă. A treia avea o figură aşa de gingaşă şi de nevinovată, o talie atât de subţirică, dar totuşi atât de plină, încât stăpâna sa o numise **Hebe.** Fizionomia acestor fete era veselă, fericită. Se ocupau de Adrienne cu multă grijă şi părea că au pentru ea tot atâta iubire cât, şi respect şi dragoste.

Soarele lumina cu culori vii toaleta din faţa ferestrei, în faţa căreia şedea Adrienne pe un scaun cu spătar înalt. Purta o rochie de casă lungă, de mătase **bleu-pale,** broşată cu o garnitură din aceeaşi culoare. Culoarea pielii ei era minunată, specifică fetelor roşcate. Buzele umede erau de un roşu închis. Urechea ei mică, transparentă, trandafirie, nările umflate, unghiile lucitoare, totul dovedea sănătate, viaţă şi tinereţe. Ochii lui Adrienne, foarte mari, de un negru catifelat, acum sclipeau de şiretenie şi de spirit, acum se deschideau lâncezi şi voalaţi între două rânduri de gene ondulate de un negru tot atât de întunecat

ca şi acela al sprâncenelor fine şi frumos arcuite. Printr-un încântător capriciu al naturii, fata avea gene şi sprâncene negre şi păr roşu. Adrienne era roşie, aşa cum sunt cele mai multe portrete de femei ale lui Tiţian şi Leonardo da Vinci.

Deodată se auzi răsunând de afară un clinchet cristalin de clopoţel. La un semn al stăpânei sale, Fleur ieşi şi se întoarse îndată aducând o scrisoare pe o tavă mică de argint. Scrisoarea era de la administratorul moşiei de Cardoville. Adrienne o luă de pe tavă şi, pe când femeile o încălţau, o îmbrăcau şi o pieptănau, citi cele ce urmează:

Domnişoară,

Cunoscând inima bună şi generozitatea dumneavoastră, îmi permit să mă adresez dumneavoastră Cu toată încrederea. L-am servit timp de douăzeci de ani pe răposatul domn conte, duce de Cardoville, tatăl dumneavoastră, cu zel şi cinste, cred că pot să spun asta... Acum, castelul s-a vândut, astfel că eu şi soţia mea suntem pe cale de a fi daţi afară şi de a rămâne fără niciun mijloc de trai. La vârsta noastră, este foarte dureros, domnişoară... Ne mai rămâne, ce e drept, un mijloc ca să ne păstrăm locul, dar ar trebui pentru asta să facem o josnicie, şi, orice s-ar putea întâmpla, nici eu, nici soţia mea nu voim să mâncăm o pâine cumpărată cu preţul ăsta... Ca să vă explic, domnişoară, lucrul nedemn ce se cere de la noi, trebuie să vă spun mai

întâi că acum două zile a fost aici un domn Rodin de la Paris.

— Aha! Domnul Rodin, zise domnişoara de Cardoville întrerupându-se, secretarul abatelui de Agrigny. Acum nu mă mai mir că este vorba de o perfidie sau de o intrigă murdară.

Domnul Rodin a venit de la Paris ca să ne anunţe că moşia s-a vândut şi că dânsul ne putea păstra slujba, dacă l-am ajuta să dea drept duhovnic noii proprietărese pe un preot pe care toată lumea îl vorbeşte de rău. Ca să ajungem mai sigur la acest rezultat, trebuia să ponegrim pe un alt paroh, un om foarte cumsecade, foarte respectat şi foarte iubit în tot ţinutul. Şi nu-i numai atât: mai trebuia să-i scriu în secret domnului Rodin, de două ori pe săptămână, tot ce se întâmplă la castel. Trebuie să vă mărturisesc, domnişoară, că aceste propuneri ruşinoase au fost pe cât posibil întortocheate şi ascunse sub pretexte. Dar cu toată forma mai mult sau mai puţin dibace, fondul problemei este aşa cum am cinstea să vi-l spun, domnişoară...

— Corupţie, calomnie şi spionaj! îşi zise Adrienne cu dezgust.

Înţelegeţi bine, domnişoară, că n-am putut şovăi. O să părăsim Cardoville, unde suntem de douăzeci de ani, dar o să-l părăsim ca oameni cumsecade. Acum, domnişoară, dacă sunteţi aşa de bună, să ne

găsiţi un loc, recomandându-ne cuiva, am ieşi dintr-o mare încurcătură.

— Negreşit că nu se va putea spune că s-au adresat în zadar. Este o datorie şi o plăcere pentru mine să-i smulg pe oamenii aceştia cumsecade din ghearele lui Rodin.

După ce am vorbit despre noi, domnişoară, daţi-ne voie să implorăm protecţia dumneavoastră şi pentru alţii. Acum trei zile au naufragiat pe coasta noastră două vase. Numai câţiva călători au putut fi salvaţi; ei au fost aduşi aici, unde eu şi soţia mea le-am dat îngrijirile necesare. Câţiva dintre ei au plecat la Paris, dar unul a rămas până acum la noi, căci rănile îl împiedică să părăsească şi el castelul şi îl vor mai reţine câteva zile. Este vorba de un prinţ indian, un tânăr, de vreo douăzeci de ani, ce pare tot pe atât de bun pe cât este de frumos, ceea ce nu-i puţin lucru, deşi are tenul arămiu, cum se spune că au oamenii din ţara lui. Un compatriot al prinţului a vrut neapărat să rămână lângă el, ca să-l îngrijească. Acesta mi-a dat a înţelege că prinţul a pierdut în naufragiu tot ce avea şi că nu ştie cum să facă acum să se ducă la Paris, unde are de rezolvat urgent afaceri foarte mari. Detaliile acestea nu le ştiu de la prinţ, el pare prea demn, prea mândru ca să se plângă, dar compatriotul lui mi-a făcut aceste destăinuiri şi mi-a mai spus că prinţul a îndurat mari nenorociri în ţara lui. Tatăl său, rege într-un ţinut din

India, a fost nu de mult ucis de englezi, care i-au luat apoi ţara.

— Ciudat, zise Adrienne, lucrurile astea îmi aduc aminte de ceva: tata îmi vorbea adesea de o rudă a noastră care se căsătorise în India cu un prinţ, un rege, în slujba căruia a fost în timpul din urmă şi generalul Simon, pe care l-au făcut acum mareşal...

O să ne iertaţi, domnişoară, pentru indiscreţia noastră, dar vă rog să credeţi că eu sunt destul de bătrân şi cunosc destul de bine lumea. Numai văzând nobleţea şi blândeţea figurii acestui tânăr indian, aş jura că este demn de interesul pe care vă cer să-l aveţi pentru dânsul. Ar fi destul să-i trimiteţi o mică sumă de bani ca să-i cumpărăm ceva haine europene, căci pe cele indiene le-a pierdut pe toate în naufragiu.

— Ce! Haine europene... exclamă voioasă Adrienne. Sărman prinţ, să-l ferească Dumnezeu de una ca asta.

Dacă în afară de această mică sumă aţi vrea să fiţi destul de bună şi să-i ajutaţi să se ducă la Paris, el şi compatriotul lui, i-aţi face un mare serviciu bietului prinţ... şi aşa destul de nenorocit. În sfârşit, domnişoară, cunosc destul de bine delicateţea dumneavoastră ca să-mi dau seama că poate o să vreţi să-i trimiteţi prinţului acest ajutor fără să vă spuneţi numele. În acest caz, vă rog să dispuneţi de mine şi să contaţi pe discreţia mea. Iar dacă

dimpotrivă doriţi să-i trimiteţi ajutorul direct, iată numele său, aşa cum mi l-a scris compatriotul lui: Prinţul Djalma, fiul lui Kadja-Sing, rege al Mendiului.

— Djalma... zise Adrienne părând că încearcă să-şi aducă aminte. **Kadja-Sing...** da, da... aşa e... numele astea mi le-a repetat adesea tata, spunându-mi că nu era nimic mai cavaleresc, mai eroic pe lume decât acest rege indian, ruda noastră prin alianţă. Se pare că prinţul nu s-a abătut de la această cale. Da, **Djalma... Kadja-Sing,** ei sunt. Numele astea nu sunt aşa de obişnuite ca să le poţi uita sau confunda cu altele, şi Adrienne surâse... Aşadar, Djalma este vărul nostru.

E viteaz şi bun, tânăr şi încântător, şi e cu totul lipsit de mijloace! Minunat!... Prea multă fericire deodată... Repede, repede... să improvizăm o poveste drăguţă cu zâne, în care prinţul acesta încântător să fie **Făt-Frumos.**

Pe urmă, Adrienne se adresă uneia dintre cameriste:

— Georgette, ia o foaie de hârtie şi scrie, dragă.

Fata se duse la masa de lemn aurit, unde se găsea un necesar cu toate cele trebuincioase scrisului şi se aşeză... Adrienne de Cardoville, cu figura strălucitoare de bucurie, de fericire şi de veselie, dictă biletul următor, adresat bătrânului pictor care îi dăduse lecţii de desen şi pictură:

Dragă Tiţian, bunul meu Veronese, simpaticul meu Rafael... poţi să-mi faci un foarte mare serviciu şi ai să mi-l faci, sunt sigură, cu amabilitatea pe care ţi-o cunosc... Vreau să te înţelegi imediat cu savantul

artist care mi-a desenat costumele din secolul al cincisprezecelea. De data aceasta este vorba de nişte costume indiene moderne, pentru un tânăr... da, da, pentru un tânăr... Trebuie ca aceste veşminte să fie de o mare exactitate, de o mare bogăţie şi de o mare eleganţă. Să alegi cele mai Inimoase stofe cu putinţă şi mai ales să fie cât mai apropiate de stofele indiene. Pentru cingătoare şi pentru turbane să alegi şase şaluri de caşmir frumoase, lungi, dintre care două albe, două roşii şi două portocalii. Nimic nu le stă mai bine brunilor decât culorile astea.

Îţi dau cel mult două-trei zile ca să faci asta. Apoi ai să pleci cu trăsura mea la Cardoville, acolo unde ai mai fost de atâtea ori. Administratorul, Dupont, unul din vechii dumitale prieteni, o să te ducă la un prinţ indian numit Djalma. Să-i spui acestui înalt şi puternic personaj din altă lume că vii din partea unui prieten necunoscut, care se poartă cu dânsul ca un frate şi care îi trimite ceea ce îi este trebuincios ca să scape de îngrozitoarea modă europeană. Să-i mai spui că acest prieten îl aşteaptă cu nerăbdare şi că îl roagă să plece la drum şi să mi-l aduci aici, în strada Babilonului, în pavilionul meu pe dragul prinţ, care are norocul să se fi născut în ţara florilor. A diamantelor şi a soarelui. Şi, mai ales, să ai bunătatea, scumpul şi vechiul meu prieten, să nu te miri de acest nou capriciu, mai ales să nu faci nicio

presupunere extravagantă. În fond, nu-i decât o nebunie trecătoare; faptul că te-am ales pe dumneata în această împrejurare, ca să mă ajuţi, pe dumneata pe care te onorez cu toată sinceritatea, îţi este edificator.

Dictând aceste din urmă cuvinte, tonul Adriennei fuse aşa de serios, aşa de demn, pe cât fusese până atunci de glumeţ şi de nebunatic. Dar pe urmă adăugă cu şi mai multă veselie:

Adio, vechiul meu prieten. Eu sunt ca acel căpitan din Antichitate: glumesc cu cea mai mare veselie în momentul când începe lupta; da, peste o oră o să încep o mare luptă cu scumpa şi evlavioasa mea mătuşă. Din fericire, îndrăzneala şi curajul nu-mi lipsesc şi ard de nerăbdare să încep.

Adio, cele mai calde cuvinte soţiei dumitale.

P. S. Îţi trimit un cec la vedere pentru bancherul meu, pentru orice cheltuieli; nu face economie.

— Şi acum, Georgette, zise Adrienne, adu-mi o foaie de hârtie şi scrisoarea ca s-o semnez.

În tot timpul cât scrisese Georgette, Fleur şi Hebe continuaseră să se ocupe de toaleta stăpânei lor, care îşi scosese rochia de casă şi se îmbrăcase ca să se ducă la mătuşa sa. Cine ar fi observat atenţia încordată, încăpăţânată, deşi în aparenţă nepăsătoare cu care ascultase Fleur scrisoarea dictată de Adrienne, ar fi înţeles imediat că se silea să reţină cele mai neînsemnate cuvinte

ale domnişoarei de Cardoville.

— Fetiţo, zise apoi Adrienne lui Hebe, să trimiţi imediat scrisoarea aceasta domnului Norval.

În acest moment răsună iar clopoţelul de afară, Hebe se îndreptă spre uşă ca să vadă cine era şi să execute ordinele stăpânii sale, dar Fleur se repezi mai iute decât ea, ca să iasă în locul ei, şi-i spuse lui Adrienne:

— Domnişoara mă lasă să trimit eu scrisoarea? Tocmai trebuie să mă duc şi la palatul cel mare.

— Bine, du-te. Tu, Hebe, du-te de vezi cine a sunat, iar tu Georgette, lipeşte scrisoarea.

După o clipă, pe când Georgette lipea scrisoarea, Hebe se întoarse:

— Domnişoară, zise ea, a venit lucrătorul de ieri, care a găsit-o pe Lutina, şi vă roagă foarte mult să-l primiţi o clipă... e palid şi e foarte trist...

— Oare are nevoie de mine aşa de curând?... Mi-ar părea bine, zise Adrienne voioasă. Spune-i să intre şi du-l în salonaş... tu, Fleur, trimite imediat scrisoarea.

Fleur ieşi. Domnişoara de Cardoville, urmată de Lutina, intră în salonaşul unde aştepta Agricol.

Acesta, ca să-l înşele pe tatăl său şi să-l facă să creadă că se ducea într-adevăr la fabrică, se îmbrăcase cu hainele de lucru. Dar îşi pusese o bluză foarte curată, iar gulerul cămăşii de pânză groasă, dar foarte albă, se răsfrângea peste o cravată neagră, înnodată în jurul gâtului cu neglijenţă. Aşteptând-o pe domnişoara de Cardoville,

Agricol examina maşinal un minunat vas de argint, admirabil cizelat. Pe o placă mică din acelaşi metal erau scrise aceste cuvinte: **Cizelat de Jean-Marie, lucrători, în** 1831. Adrienne se apropiase aşa de încet, încât Agricol nici nu băgă de seamă sosirea ei. De aceea tresări şi se întoarse repede când auzi vocea ei argintie şi sonoră zicându-i:

— E frumos vasul ăsta, nu-i aşa?

— Foarte frumos, răspunse Agricol destul de încurcat.

— Vezi, îmi place dreptatea, zise ea arătându-i cu degetul placa de argint; un pictor îşi semnează tabloul, un scriitor îşi semnează cartea, eu ţin ca şi lucrătorul să-şi semneze opera... Meseriaşul, dacă nu-i bogat, să aibă cel puţin renume, nu-i drept?

Nici nu se putea începe convorbirea în mod mai drăgălaş.

Fierarul, începând să se mai încurajeze, răspunse:

— Deoarece şi eu sunt lucrător, sunt de două ori aşa de mişcat de această dovadă de dreptate.

— Îmi pare bine că s-a nimerit să fii lucrător şi că am vorbit tocmai despre asta. Dar te rog să şezi.

Zicând acestea, Adrienne, cu un gest plin de politeţe, îi arătă un scaun de mătase purpurie brodată cu aur, iar ea se aşeză pe o canapea mică din aceeaşi stofă. Agricol plecă din nou ochii, foarte încurcat. Ca să-l încurajeze, Adrienne îi spuse plină de voioşie, arătându-i-o pe Lutina:

— Animalul ăsta la care ţin aşa de mult o să-mi fie totdeauna o amintire vie despre amabilitatea dumitale. De

aceea vizita aceasta mi se pare de bun augur. Nu ştiu ce presimţire îmi spune că o să-ţi pot fi de vreun folos.

— Domnişoară, zise deodată Agricol cu hotărâre, pe mine mă cheamă Baudoin şi sunt fierar la domnul Hardy, la Plessia, lângă Paris. Ieri mi-aţi oferit bani şi am refuzat... astăzi vin să vă cer poate de zece ori, de douăzeci de ori suma pe care mi-aţi oferit-o cu atâta dărnicie... v-o spun imediat, domnişoară, căci asta este ceea ce mă costă mai mult... aceste cuvinte îmi ard buzele, acum o să fiu mai în largul meu...

— Apreciez delicateţea şi scrupulele dumitale, zise Adrienne, dar, dacă m-ai cunoaşte mai bine, te-ai fi adresat fără teamă. Cât îţi trebuie?

— Nu ştiu, domnişoară.

— Cum? Nu ştii ce sumă îţi trebuie?

— Da, domnişoară. Am venit nu numai să vă cer suma de bani de care am nevoie, dar şi să vă întreb ce sumă îmi trebuie. În două cuvinte, iată despre ce e vorba: am o mamă bătrână care în tinereţe şi-a ruinat sănătatea ca să ne crească, pe mine şi pe un biet copil părăsit, pe care l-am cules de pe drumuri. Acum este rândul meu s-o întreţin şi am fericirea să pot face asta. Dar nu am decât munca mea, dacă aş fi în imposibilitate să muncesc, mama ar fi lipsită de cele necesare.

— Acum mama dumitale nu va mai duce lipsă de nimic, de vreme ce mă interesez de dânsa...

— Vă interesaţi de dânsa, domnişoară, adevărat?... O

cunoaşteţi?

— Acum, da.

— A, domnişoară, zise Agricol, după o clipă de tăcere, cu emoţie, înţeleg... Aveţi inimă nobilă, Mayeux avea dreptate.

— Mayeux? zise Adrienne uitându-se cu mirare la Agricol, căci nu înţelegea.

Lucrătorul, căruia nu-i era ruşine cu prietenii săi, spuse:

— O să vă explic, domnişoară. Mayeux este o biată lucrătoare foarte harnică, cu care am crescut împreună, dar e schiloadă, de aceea i se zice Mayeux[5]. Vedeţi că pe de o parte este tot aşa de jos pe cât sunteţi **dumneavoastră** de sus. Dar în ce priveşte inima şi delicateţea... Sunt sigur, domnişoară, că preţuiţi cât şi dânsa... Aşa a spus şi ea după ce a auzit aseară cum mi-aţi dat floarea aceea frumoasă.

— Te asigur că această comparaţie mă bucură şi mă onorează mai mult decât ai putea crede, zise Adrienne, mişcată. O inimă care rămâne bună şi delicată, cu toate nenorocirile, este o comoară rară!

— Dacă n-aş avea-o decât pe mama, domnişoară, poate că nu m-ar nelinişti atâta o odihnă forţată. Oamenii săraci se ajută între ei şi pe mama o iubesc toţi în casă. Dar nu am să lucrez numai pentru mama, ci şi pentru tata. Noi nu l-am văzut de optsprezece ani şi acum a sosit din Siberia... unde a stat în tot acest timp din devotament pentru generalul lui, mareşalul Simon.

— Mareşalul Simon, zise Adrienne foarte surprinsă.

---

5 Mayeux – un guard cocoşat, tip de după revoluţia de la 1840.

— Îl cunoaşteţi, domnişoară?

— Nu-l cunosc personal, dar a fost însurat cu cineva din familia noastră.

— Ce fericire! exclamă fierarul. Atunci domnişoarele pe care le-a adus tata din Rusia sunt rude cu dv?

— Mareşalul are două fete? întrebă Adrienne din ce în ce mai mirată şi mai plină de interes.

— Da, domnişoară, doi îngeri de vreo cincisprezece–şaisprezece ani... aşa de drăguţe, aşa de drăgălaşe: două gemene care seamănă una cu alta, de nu poţi să le deosebeşti. Mama lor a murit în exil, şi puţinul pe care îl mai avea a fost confiscat. Acum au venit aici, cu tatăl meu, din sudul Siberiei, călătorind foarte sărăcăcios, dar tata se căznea să le facă să uite toate lipsurile, prin devotamentul lui, prin iubirea lui... Ce bun e tata... nici n-o să credeţi, domnişoară, că, având un curaj de leu, este bun... bun ca mama!...

— Şi unde sunt acum copiii? zise Adrienne.

— La noi... tocmai asta face situaţia mea aşa de grea şi tocmai asta mi-a dat curajul să vin la **dumneavoastră**. Numai cu munca mea pot întreţine familia aşa numeroasă cum este acum... şi dacă m-ar aresta?

— Să te aresteze? De ce să te aresteze?

— Să vedeţi, domnişoară... aveţi bunătatea şi citiţi biletul ăsta pe care l-a primit Mayeux, fata aceea sărmană despre care v-am vorbit... ea este ca o soră pentru mine...

Agricol întinse domnişoarei de Cardoville scrisoarea

anonimă pe care o primise Mayeux. Adrienne o citi şi-l privi pe Agricol cu mirare.

— Cum, domnule, eşti şi poet?

— Nu am nici această pretenţie, nici această ambiţie, domnişoară, dar când vin seara acasă, după o zi de muncă sau chiar pe când îmi topesc fierul, adesea, ca să mă mai distrez sau să mă relaxez, rimez... câteodată da, câteodată, cântece.

— Şi cântecul acesta al *lucrătorului* despre care se vorbeşte în scrisoarea asta este duşmănos, primejdios?

— Ba nu, domnişoară, dimpotrivă, căci eu am fericirea să fiu lucrător la domnul Hardy, care face situaţia lucrătorului atât de fericită, pe cât de nefericită este cea a camarazilor noştri de aiurea... M-am mărginit să fac în favoarea acestora, a celor mulţi, un vehement protest, sincer, drept, şi nimic mai mult. Dar poate că ştiţi, domnişoară, că, pe timpurile acestea de conspiraţie şi de nelinişte, eşti acuzat adesea şi pus la închisoare fără multă vorbă. Dacă mi s-ar întâmpla o asemenea nenorocire, ce s-ar face mama, tata, cele două orfane? De aceea, domnişoară, ca să scap de această nenorocire, am venit să vă cer, pentru cazul când aş risca să fiu arestat, o garanţie. În felul acesta nu am să fiu silit să-mi părăsesc atelierul ca să mă duc la închisoare, şi munca mea o să fie suficientă pentru toate cheltuielile, vă asigur.

— Toate astea se pot aranja foarte uşor, zise Adrienne, voioasă. Mai întâi o să-ţi dau garanţia pe care mi-o ceri.

— Cu asta ne salvaţi, domnişoară.

— În afară de asta, întâmplător, doctorul nostru de casă este foarte bun prieten cu un ministru influent, la care are mare trecere. Aşadar, poţi să fii foarte liniştit. Dacă garanţia n-o să fie suficientă, o să ne gândim la alte mijloace.

— Domnişoară, zise Agricol, cu o adâncă emoţie, o să vă datorez liniştea şi poate chiar viaţa mamei... vă rog să credeţi că n-o să fiu nerecunoscător.

— E foarte simplu ceea ce fac eu. Şi acum altceva: cei ce au prea mult trebuie să aibă dreptul să vină în ajutorul celor ce n-au destul... Fiicele generalului Simon sunt din familia mea! Vor locui aici, cu mine, e mai bine aşa. Să-i spui mamei că astă seară o să mă duc să-i mulţumesc pentru ospitalitatea pe care le-a dat-o până acum şi totodată o să le iau la mine.

Până să răspundă lucrătorul ceva, Georgette, dând la o parte draperia care despărţea salonul de camera vecină, intră repede şi zise speriată:

— Vai, domnişoară, nu ştiu ce se petrece în stradă...

— Ce-i? Spune!...

— Am condus croitoreasa până la portiţă şi mi s-a părut că văd nişte oameni cu mutre suspecte uitându-se cu băgare de seamă la pereţii şi la ferestrele pavilionului, ca şi cum ar fi pândit pe cineva.

— Domnişoară, zise Agricol cu tristeţe, pe mine mă caută... Mi s-a părut mie că am fost urmărit din strada

Saint-Merry... nu mai încape îndoială, m-au văzut intrând la **dumneavoastră** şi vor să mă aresteze. Acum, domnişoară, când am câştigat interesul dumneavoastră pentru fiicele mareşalului Simon, decât să vă expun la cea mai mică neplăcere, mai bine mă duc să mă predau.

— Ba să nu faci una ca asta, zise Adrienne repede. Libertatea este un lucru prea bun ca să-l sacrifici de bunăvoie. De altfel, poate că Georgette se înşală...

— Domnişoară, zise Hebe, intrând cu un aer tot aşa de speriat, a bătut cineva la portiţă şi a întrebat dacă n-a intrat aici un tânăr îmbrăcat cu o bluză albastră. A spus că cel pe care îl caută se numeşte Agricol Baudoin şi că aveau să-i spună ceva foarte important.

— Eu sunt acela, zise Agricol, asta este o viclenie ca să mă facă să ies.

— Eu am răspuns că nu ştiu despre cine e vorba.

— Foarte bine. Şi atunci?

— Omul a plecat.

— Uite ce e, zise Adrienne, întorcându-se spre Agricol, trebuie să te resemnezi şi să rămâi aici timp de câteva ore. Eu, din nefericire, sunt obligată să mă duc chiar acum la doamna prinţesă de Saint-Dizier, mătuşa mea, pentru o întrevedere foarte importantă, care nu suferă întârziere şi care a devenit şi mai urgentă după cele ce mi-ai spus despre fiicele generalului Simon. Aşadar, rămâi aici, căci, dacă ai ieşi, ai fi cu siguranţă arestat.

— Bine, domnişoară, dar dacă aş primi generoasa

dumneavoastră propunere, or să mă găsească aici.

— Ba nicidecum... este în pavilion o ascunzătoare aşa bună, încât desfide orice cercetare. Georgette o să te ducă acolo şi o să fii foarte în siguranţă. Poţi chiar să scrii câteva versuri pentru mine, dacă situaţia te inspiră...

— Câtă bunătate, domnişoară! exclamă Agricol. Cum am meritat eu...

La un sfert de oră după această scenă, Fleur intră în chip misterios în camera doamnei Grivois, camerista şefă a doamnei prinţese de Saint-Dizier.

— Ei? întrebă doamna Grivois.

— Aveţi aici notele pe care le-am putut lua în cursul dimineţii, zise Fleur, dând cameristei o hârtie. Din fericire am memorie bună.

— La ce oră exact s-a întors azi-dimineaţă?

— Dar n-a ieşit, am pus-o în baie la nouă.

— Ba a venit acasă înainte de nouă, a petrecut noaptea afară din palat. Iată unde am ajuns... Să te informezi despre cele ce îţi spun de la celelalte fete. Ele nu te bănuiesc şi or să-ţi spună tot... Şi ce a făcut domnişoara în cursul dimineţii.

— I-a dictat lui Georgette o scrisoare pentru domnul Norval şi am cerut să mă lase s-o trimit eu, ca să am motiv să ies şi să notez tot ce am reţinut...

— Bine, unde-i scrisoarea?

— I-am dat-o lui Jérôme care tocmai a ieşit, ca s-o pună la poştă.

— Ce stângace eşti! exclamă doamna Grivois, nu puteai să mi-o aduci mie?

— Dacă domnişoara i-a dictat tare lui Georgette, aşa cum obişnuieşte, ştiam cuprinsul scrisorii şi l-am scris în notă.

— Nu-i totuna. Poate că ar fi fost bine să întârziem expedierea scrisorii. Prinţesa o să fie nemulţumită.

— Eu am crezut că fac bine.

— Doamne! Ştiu că nu-ţi lipseşte bunăvoinţa. De şase luni de când eşti aici suntem mulţumiţi de dumneata, dar de data asta ai comis o mare nesocotinţă.

— Fiţi îngăduitoare, doamnă, ceea ce fac este destul de greu – şi fata scoase un oftat.

Doamna Grivois privi ţintă şi-i spuse cu un ton batjocoritor:

— Ei, n-ai decât să nu mai continui, dacă ai scrupule... eşti liberă doară... n-ai decât să pleci.

— Ştiţi bine că nu sunt liberă, zise Fleur roşind, şi, cu ochii plini de lacrimi, apoi adăugă: Depind de domnul Rodin, care m-a plasat aici, dar, fără să vreau, am uneori remuşcări. Domnişoara asta este aşa de bună, aşa de încrezătoare...

— E perfectă, desigur, dar dumneata nu eşti aici ca să-mi faci elogiul. Ce s-a întâmplat pe urmă?

— Lucrătorul care a găsit-o ieri pe Lutina a venit adineauri să vorbească cu domnişoara.

— Să faci aşa ca să afli ce a vrut de la dânsa... să găseşti un pretext ca să mai vii în cursul zilei să-mi spui. Acum du-

te la pavilion şi caută să te debarasezi de aceste frumoase scrupule care ar putea să-ţi joace o festă neplăcută, nu uita.

Fleur ieşi din palatul cel mare şi străbătu parcul ca să se întoarcă în pavilion, iar doamna Grivois se duse imediat la prinţesa de Saint-Dizier.

În timp ce în rotonda Pompadour, unde locuia domnişoara de Cardoville, se petreceau aceste scene, alte evenimente se petreceau în palatul cel mare, ocupat de doamna prinţesă de Saint-Dizier.

Eleganţa şi luxul pavilionului din grădină contrastau în chip ciudat cu interiorul întunecos al palatului, al cărui prim etaj era ocupat de prinţesă. Gravitatea servitorilor, toţi în vârstă şi toţi îmbrăcaţi în negru, adânca tăcere ce domnea în această locuinţă, în care nu se vorbea, ca să zicem aşa, decât în şoaptă, stricteţea, aproape monastică, din această casă aşa de mare, dădeau întregului anturaj al prinţesei un caracter trist şi sever.

Odată, un om de lume, care împreuna un mare curaj cu o rară independenţă de caracter, vorbind despre doamna prinţesă de Saint-Dizier, zise: „Ca să nu o am pe doamna de Saint-Dizier ca duşmancă, eu, care nu sunt nici linguşitor, nici laş, am comis pentru prima dată în viaţa mea o laşitate şi o josnicie”. Omul acesta vorbea sincer.

Doamna de Saint-Dizier nu ajunsese dintr-odată la acest punct de înaltă *importanţă.* Sunt necesare câteva cuvinte ca să lămurim deosebite faze din viaţa acestei femei

primejdioase, nemiloase, care, prin afilierea ei la ordinul iezuiţilor, cucerise o formidabilă putere ocultă. Căci există un lucru şi mai îngrozitor decât un iezuit: *o iezuită.*

Doamna de Saint-Dizier fusese odinioară foarte frumoasă, în ultimii ani ai imperiului şi în primii ani ai restaurării fusese una dintre femeile cele mai la modă din Paris. Avea inima rece, avea imaginaţia vie şi, dacă ducea o viaţă uşuratică, nu era împinsă de o inimă sentimentală, ci de dragostea de intrigi pe care le iubea aşa cum alţii iubesc jocul.

Din nefericire, orbirea sau nepăsarea bărbatului său fusese întotdeauna aşa de mare, încât, atât timp cât trăi, prinţul de Saint-Dizier (fratele mai mare al contelui de Rennepont, duce de Cardoville) nu spuse niciodată niciun cuvânt care să dea de bănuit că cunoştea aventurile soţiei sale. De aceea, prinţesa nu găsea destule piedici pe care i-ar fi plăcut să le doboare. Atunci, fără să renunţe la galanterie, crezu că dă mai multă savoare aventurilor complicându-le cu intrigi politice.

Să combată pe Napoleon, să-i sape pământul de sub picioare, asta promitea emoţii capabile să satisfacă şi cel mai pretenţios caracter. De atunci datară primele relaţii epistolare între ea şi marchizul de Aigrigny, pe atunci colonel în serviciul Rusiei şi aghiotant al lui Moreau. Dar într-o bună zi toate aceste intrigării sfârşiră la Vincennes. Împăratul, deşi ar fi putut să o pedepsească cumplit, se mulţumi să o exileze la una din moşiile ei.

Veni şi restaurarea. *Persecuţiile* pe care le îndurase doamna de Saint-Dizier pentru cauză fură ţinute minte. De pe atunci începu ea să câştige mare influenţă. Marchizul de Aigrigny se întoarse în ţară şi intră în armata franceză: era un tânăr încântător şi foarte la modă. El fusese în corespondenţă cu prinţesa şi conspirase cu ea fără să o cunoască. Aceste *precedente* creară neîntârziat o legătură între ei, care dură până în momentul când marchizul, după duelul avut cu generalul Simon, intră în seninar fără ca să se fi ştiut niciodată cauza acestei hotărâri bruşte.

Prinţesa, socotind că pentru ea încă nu sunase ora converti rii, continuă să se arunce în vârtejul lumii, cu o ardoare aprigă, geloasă, plină de ură, căci vedea cum se duc anii cei frumoşi. În sfârşit, după mai multe convorbiri lungi cu abatele-marchiz de Aigrigny, pe atunci predicator foarte renumit – plecă şi ea brusc din Paris şi se duse să petreacă doi ani pe moşia de lângă Dunkerque, unde nu luă decât o singură cameristă: pe doamna Grivois.

Când se întoarse femeia aceea, altă dată atât de uşuratică, de galantă şi de gălăgioasă, nu mai era de recunoscut. Palatul Saint-Dizier, altă dată deschis bucuriilor, serbărilor, plăcerilor, deveni tăcut şi auster. Prinţesa se înconjură mai ales cu anumiţi membri importanţi din înaltul cler. O congregaţie de femei fuse pusă sub patronajul ei. Avu duhovnic, capelă şi chiar director de conştiinţă, dar adevăratul său susţinător spiritual rămase tot abatele-marchiz de Aigrigny. Această bruscă conversiune, cu mare

zgomot trâmbiţată, îi umplu pe mulţi de respect şi de admiraţie. Alţii, mai pătrunzători, surâseră.

Oamenii cu spirit de observaţie băgară de seamă că favoriţii clicii religioase a doamnei de Saint-Dizier ajungeau la poziţii înalte cu o repeziciune ciudată. Tinerii *virtuoşi* erau însuraţi cu orfane bogate de la *Sacré-Cœur* pe care le ţinea în rezervă pentru ei. În saloanele doamnei de Saint-Dizier se făureau prefecţi, colonei, administratori financiari, deputaţi, academicieni, episcopi, senatori pe viaţă, cărora nu li se cerea, în schimbul atotputernicului sprijin ce li se dădea, decât să-şi ia o înfăţişare evlavioasă, să jure război înverşunat tuturor necredincioşilor şi răzvrătiţilor şi mai ales să stea într-o corespondenţă confidenţială cu marchizul-abate de Aigrigny *asupra a diferite subiecte alese de dânsul.* De altminteri, distracţia aceasta era foarte plăcută, căci abatele era cel mai plăcut om din lume, cel mai spiritual şi mai ales cel mai împăciuitor.

În schimb, vai de cei ce se găseau în opoziţie de principii şi de interese cu doamna de Saint-Dizier sau cu prietenii săi! mai curând sau mai târziu, direct sau indirect, ei se vedeau loviţi de o mână crudă, în chip ireparabil. Unii erau loviţi în relaţiile lor cele mai scumpe, alţii, în creditul lor, alţii, în cinstea lor şi alţii, în fine, în funcţiile oficiale din care trăiau. Şi toate astea prin acţiunea surdă, latentă, continuă, a unui dizolvant teribil şi misterios, care săpa pe nevăzute reputaţiile, averile şi poziţiile cele mai solide.

Se va înţelege acum uşor de ce sub restaurare prinţesa

de Saint-Dizier deveni foarte influentă şi foarte de temut. Să mai adăugăm şi faptul că prinţul de Saint-Dizier murise de mulţi ani, fără să aibă copii, şi averea lui personală, foarte mare, revenise fratelui său mai mic, tatăl lui Adrienne de Cardoville. Acesta murise şi el de un an şi jumătate, astfel că fata era atunci ultima, singura reprezentantă a acestei ramuri a familiei Rennepont.

Prinţesa de Saint-Dizier o aştepta pe nepoata sa într-un salon mare, tapetat cu hârtie de un verde închis. Mobila, acoperită şi ea cu aceeaşi stofă, era din lemn de abanos, sculptată, ca şi biblioteca plină de cărţi sfinte. Mai erau în odaie câteva tablouri sfinte şi un Crist mare de fildeş, pe un fond de catifea neagră, care completau aparenţa de lugubru şi de sever a încăperii.

Doamna de Saint-Dizier, aşezată la un birou mare, sigila mai multe scrisori, căci şi ea avea o corespondenţă foarte variată şi foarte bogată. Ea era atunci în vârstă de patruzeci şi cinci de ani şi era încă frumoasă. Anii îi îngroşaseră talia, care altă dată fusese de o eleganţă remarcabilă, totuşi şi acum se contura încă destul de fină sub rochia neagră, cu guler înalt.

În acest moment intră în cameră doamna Grivois, ţinând în mână raportul pe care i-l dăduse Fleur asupra modului cum îşi petrecuse dimineaţa Adrienne de Cardoville. Doamna Grivois era de douăzeci de ani în serviciul doamnei contese de Saint-Dizier şi ştia tot ce poate şi trebuie să ştie o cameristă intimă despre stăpâna sa. Doamna Grivois se

bucura de cele mai mari privilegii din partea prinţesei, care o considera mai curând drept o damă de companie decât cameristă.

— Poftim notele lui Fleur, zise doamna Grivois, întinzând prinţesei hârtia.

— O să văd numaidecât, răspunse doamna de Saint-Dizier, acum o aştept pe nepoată-mea aici. În timpul când ea o să asiste la conferinţă, dumneata ai să duci în pavilionul ei o persoană care trebuie să vină îndată şi care o să ţi se prezinte din partea mea.

— Bine, doamnă.

— Persoana aceea o să facă un inventar exact cu tot ceea ce cuprinde pavilionul lui Adrienne. Să ai grijă să nu se uite nimic: asta este de cea mai mare importanţă.

— Bine, dar dacă Georgette sau Hebe or să încerce să se împotrivească...

— N-avea nicio grijă, omul însărcinat cu acest inventar are o asemenea calitate, încât fetele nu vor îndrăzni să se împotri vească inventarului şi nici celorlalte măsuri pe care are să în ia. Când ai să-l însoţeşti, să nu uiţi să insişti asupra anumitor particularităţi menite să întărească anumite zvonuri pe care le-ai răspândit în ultimul timp.

— Fiţi fără grijă, doamnă, zvonurile acelea au acum aparenţa de adevăr.

În acest moment, un servitor bătrân deschise uşa şi anunţă:

— Domnul Abate de Aigrigny!

— Dacă vine domnişoara de Cardoville, îi zise prinţesa doamnei Grivois, s-o rogi să aştepte un moment.

— Da, doamnă, răspunse cealaltă şi ieşi cu valetul.

Doamna de Saint-Dizier şi domnul de Aigrigny rămaseră singuri.

Abatele-marchiz de Aigrigny era – desigur că cititorii au ghicit – persoana pe care am văzut-o în strada Milieu-des-Ursins şi care plecase la Roma cu vreo trei luni în urmă. Marchizul era în mare doliu, dar era îmbrăcat cu eleganţa sa obişnuită. Nu purta haina călugărească. Redingota neagră strânsă pe corp făcea să-i iasă în relief eleganţa taliei. Tonsura[6] dispărea puţin din cauza unui început de chelie care îi despuiase partea dindărăt a capului. Nimic în îmbrăcămintea lui nu-l trăda pe preot, în afară, poate, de lipsa totală de favoriţi, care erau la modă pe atunci. Bărbia proaspăt rasă se sprijinea pe o cravată înaltă, foarte mare, neagră, înnodată cam milităreşte, ceea ce amintea că acest abate-marchiz, unul din şefii cei mai activi şi mai influenţi ai ordinului sub restauraţie, comandase un regiment de husari, după ce mai înainte luptase contra Franţei.

Marchizul sosise de la Roma chiar în dimineaţa aceea şi n-o mai văzuse pe prinţesă de când mama lui, marchiza văduvă de Aigrigny, murise lângă Dunkerque, pe moşia doamnei Saint-Dizier. În zadar îl chemase bătrâna pe fiul său să-i îndulcească ultimele momente. Un ordin îi fusese transmis acestuia de la Roma, căruia trebuise să-i sacrifice

6 Preoţii catolici se tund în creştetul capului la hirotonisire.

cele mai sfinte sentimente ale naturii. El plecase imediat spre acel oraş, nu însă fără un moment de ezitare pe care îl remarcase şi îl denunţase Rodin. Iubirea marchizului de Aigrigny pentru mama sa fusese singurul sentiment curat care îi umpluse fără încetare viaţa.

Marchizul se apropie repede de prinţesă, îi întinse mâna şi-i spuse cu o voce mişcată:

— Hermina, nu mi-ai ascuns nimic în scrisori? repetă-mi încă o dată... spui drept că mama n-a fost prea nenorocită că am lipsit? N-a bănuit că o datorie mai puternică mă chema aiurea?

— Nu, îţi spun că nu. Şi-a pierdut cunoştinţa cu mult înainte ca dumneata – dacă ai fi venit – să fi putut ajunge. Toate detaliile triste pe care ţi le-am scris în această privinţă sunt cel mai exact adevăr; poţi fi liniştit.

— Da, conştiinţa mea ar trebui să fie liniştită, am ascultat de datorie, sacrificând-o pe mama. Şi totuşi, fără voia mea, n-am izbutit niciodată să ajung la această desprindere completă de orişice, care ne este ordonată prin teribilele cuvinte: **Acela care nu urăşte pe tatăl şi pe mama sa şi chiar sufletul său nu poate fi discipolul meu.**

— Negreşit, Frederic, renunţările astea sunt dureroase, dar câtă putere, câtă influenţă!

— E drept, zise marchizul, după o tăcere; ce n-ai sacrifica pentru ca să poţi domni în umbră asupra acestor atotputernici ai pământului, care domnesc la lumina zilei! Călătoria pe care am făcut-o la Roma mi-a dat o idee nouă

despre formidabila noastră putere. E un spectacol curios să vezi de la o aşa înălţime jocul regulat al acestor mii de instrumente a căror personalitate se absoarbe necontenit în personalitatea neştirbită a ordinului nostru. Câtă putere avem! Sunt într-adevăr cuprins de un sentiment de admiraţie, sunt aproape înspăimântat gândindu-mă că, înainte de a ne aparţine nouă, omul gândeşte, vrea, crede şi lucrează după placul său, iar când este al nostru, după câteva luni nu mai are decât învelişul de om. Inteligenţă, spirit, raţiune, conştiinţă, liber-arbitru, totul este paralizat, uscat, atrofiat prin obiceiul unei supuneri oarbe, mute şi teribile, prin practica unor exerciţii misterioase, care sfărâmă şi ucid tot ceea ce e liber şi spontan în gândirea omului. Acestor corpuri lipsite de suflet, mute, pustii şi reci ca nişte cadavre noi le insuflăm atunci spiritul ordinului nostru. Şi imediat cadavrele se pun pe picioare, merg, umblă, lucrează, execută, fără însă să iasă din cercul unde sunt închise pe vecie. Aşa se face că devin membri ai acestui corp uriaş, a cărui voinţă o execută mecanic, dar ale cărui gânduri călăuzitoare nu le înţeleg.

Vorbind aşa, fizionomia marchizului de Aigrigny luă o expresie de mândrie nespusă şi de dominare trufaşă.

— Ştii, continuă el apoi, că este aproape sigur că la 13 februarie vom dispune de un mijloc de acţiune destul de puternic ca să ne restabilim influenţa, un moment zguduitor.

— Vorbeşti despre afacerea medaliilor?

— Negreşit. Dacă m-am grăbit atâta ca să mă întorc, a fost numai pentru ca să asist la un eveniment care pentru noi este de aşa de mare importanţă.

— Ai aflat despre fatalitatea care era cât pe ce să răstoarne încă o dată planurile concepute cu atâta greutate?

— Da; cum am sosit l-am văzut pe Rodin.

— Şi ţi-a spus...

— Mi-a vorbit de neînţeleasa sosire a indianului şi a fiicelor generalului Simon la Castelul de Cardoville, după îndoitul naufragiu care i-a aruncat pe coasta Picardiei. Şi noi, care le credeam pe fete la Lipsca şi pe indian în Java! Măsurile de precauţie erau aşa de bine luate... S-ar zice, într-adevăr, că o putere invizibilă protejează această familie!

— Din fericire, Rodin este un om de iniţiativă, un om harnic, zise prinţesa. A fost aseară aici şi am vorbit îndelung.

— Rezumatul convorbirii voastre este minunat. Soldatul o să fie îndepărtat pentru două zile. Duhovnicul soţiei sale este înştiinţat, iar restul o să meargă de la sine. Mâine fetele n-or să mai fie de temut. Rămâne indianul... el este la Cardoville, grav rănit, aşa că avem tot timpul să lucrăm.

— Dar asta nu-i tot, reluă prinţesa. Fără s-o socotim pe nepoata mea, mai sunt două persoane care, în interesul nostru, nu trebuie să se afle la Paris la 13 februarie.

— Da, domnul Hardy. Dar prietenul său cel mai intim îl

trădează, este al nostru; prin el, domnul Hardy a fost atras în sud, de unde este aproape imposibil să se întoarcă mai curând decât peste o lună. Cât despre păcătosul de lucrător vagabond, acela căruia i se zice Puşcă-goală, nu ne dă nicio grijă. Mai e Gabriel, în care ne punem toate speranţele. El n-o să fie părăsit niciun minut de acum până la ziua cea mare. Aşadar, totul pare să ne promită succesul şi acest succes al afacerii medaliilor trebuie să aducă Ordinului aproape patruzeci de milioane.

— De aceea nu trebuie să cruţăm nimic, zise prinţesa, ca să reuşim cu orice preţ. Din cele şase persoane de care avem să ne temem, cinci sunt sau vor fi puse în imposibilitate de a ne stingheri. Rămâne nepoata mea; nu aşteptam decât sosirea dumitale ca să iau o ultimă hotărâre. Toate dispoziţiile sunt luate şi chiar în dimineaţa asta o să începem să lucrăm.

— Se vede că bănuielile dumitale au mai crescut de la ultima scrisoare.

— Da, sunt sigură că Adrienne ştie mai mult decât lasă să se creadă; în cazul acesta nu avem o mai mare duşmancă decât ea.

— Asta a fost şi părerea mea întotdeauna. De aceea acum şase luni ţi-am spus ca, pentru orice eventualitate, să iei măsurile pe care le-ai luat. Aşa se face că astăzi ne este uşor să facem ceea ce altfel ne-ar fi fost imposibil.

— În sfârşit, zise prinţesa cu o expresie de bucurie răutăcioasă şi amară, acest caracter de nestăpânit va fi

sfărâmat. În sfârşit, o să mă răzbun pentru atâtea sarcasme neruşinate pe care am fost silită să le înghit ca să nu-i trezesc bănuielile. Eu, eu, am suferit atâta de la această Adrienne! Se pare că şi-a făcut o profesie din a mă aţâţa împotriva ei.

— Instinctele mele rar m-au înşelat. Sunt sigur că fata asta poate fi pentru noi un duşman primejdios, foarte primejdios, zise marchizul.

— De aceea trebuie să facem astfel ca să nu mai fie de temut, răspunse doamna de Saint-Dizier, privindu-l ţintă pe marchiz.

— I-ai mai văzut pe doctorul Baleinier şi pe Tripeaud?

— Au să vină aici în cursul dimineţii, i-am înştiinţat despre toate.

— I-ai găsit bine îndârjiţi contra ei?

— Minunat! Adrienne nu bănuieşte câtuşi de puţin pe doctor, care a ştiut să obţină până la un anumit punct încrederea ei. De altfel, mai este o împrejurare care vine în ajutorul nostru şi care, deocamdată, mi se pare de neînţeles. Azi-dimineaţă, doamna Grivois s-a dus, după cum îi poruncisem, să-i spună lui Adrienne că o aştept la amiază pentru o afacere importantă. Apropiindu-se de pavilion, doamna Grivois a văzut, sau i s-a părut că o vede pe Adrienne intrând pe portiţa din grădină.

— Ce spui!... Nu se poate!... Şi aveţi dovadă sigură? exclamă marchizul.

— Până acum nu este altă probă decât spusele doamnei

Grivois. Dar bine zici – adaugă prinţesa, luând hârtia de pe masă; – uite raportul pe care mi-l face în fiecare zi una din servitoarele lui Adrienne.

— Aceea pe care a izbutit Rodin s-o plaseze la nepoata dumitale?

— Da, aceea. Şi cum ea se găseşte în absoluta dependentă a lui Rodin, ne-a servit foarte bine până acum. Poate că în acest raport o să se găsească şi confirmarea lucrului care ne interesează.

Abia îşi aruncă ochii pe notă, şi prinţesa exclamă aproape cu spaimă:

— Dar ce văd?... E diavolul în persoană fata asta!

— Ce spui?

— Administratorul moşiei pe care a vândut-o Adrienne îi scrie ca să-i ceară protecţia; în acelaşi timp o informează despre faptul că prinţul indian se află la castel. Ea ştie că e rudă cu indianul şi i-a scris imediat fostului ei profesor de pictură, Norval, să plece cu diligenţa la castel şi să-l aducă aici pe acest prinţ Djalma, pe care noi trebuie cu orice preţ să-l ţinem departe de Paris.

Marchizul îngălbeni şi-i spuse doamnei de Saint-Dizier: Dacă nu e vorba de un nou capriciu al nepoatei dumitale, faptul dovedeşte că ea ştie încă mai mult decât ai îndrăznit dumneata să crezi. Ea ştie ce este cu afacerea medaliilor şi poate să ne facă să pierdem tot. Ia seama!

— Atunci, zise prinţesa cu hotărâre, nu mai putem şovăi. Trebuie să împingem lucrurile mai departe decât mă

gândeam şi chiar în dimineaţa asta să sfârşim. Ai putut trimite vorbă omului în cauză?

— Trebuie să vină aici la douăsprezece, nu poate să mai întârzie mult.

— M-am gândit că aici o să fie foarte bine pentru ceea ce ne interesează. Odaia este separată de salonaş numai prin draperie: o să tragem draperia, şi omul dumitale o să stea acolo Foarte bine.

În acest moment intră un valet şi zise:

— Domnul doctor Baleinier întreabă dacă doamna prinţesă poate să-l primească.

— Negreşit, spune-i să intre.

— Mai este şi un domn căruia domnul abate i-a dat întâlnire aici la douăsprezece şi pe care l-am poftit să aştepte în camera de rugăciune, după cum am avut ordin.

— Ăsta-i omul nostru, îi zise marchizul prinţesei. Ar trebui să-l primim pe el mai întâi. Nu-i nevoie, pentru moment, să-l vadă doctorul Baleinier.

— Pofteşte-o pe această persoană să intre, zise prinţesa, şi, când o să te sun, să-l pofteşti pe dommnul doctor Baleinier. Dacă vine domnul baron Tripeaud, să-l conduci aici; pe urmă n-o să mai primesc pe nimeni, în afară de domnişoara Adrienne.

Valetul ieşi şi se întoarse imediat, introducând un om mic, palid, îmbrăcat în negru, cu ochelari. Sub braţul stâng ţinea o cutie lunguiaţă de marochin roşu. Prinţesa îl întrebă:

— Domnul abate ţi-a spus despre ce e vorba?

— Da, zise omul cu o voce ascuţită, făcând un salut adânc.

— O să fie bine în odaia asta? – şi prinţesa îl conduse într-o cameră vecină, separată de cabinet numai printr-o draperie.

— O să fie foarte bine, răspunse omul cu ochelari, salutând din nou.

— În cazul acesta, intră! O să vin să te înştiinţez când o să fie momentul.

— Şi nu uita tot ce ţi-am spus, adăugă marchizul desprinzând şnurul draperiei.

Stofa grea se desfăcu şi-l ascunse cu desăvârşire pe omul cu ochelari. Prinţesa sună; după câteva momente, uşa se deschise şi fuse anunţat doctorul. Doctorul Baleinier avea vreo cincizeci de ani, era de statură mijlocie, plin la faţă, cu obrajii strălucitori şi îmbujoraţi. Avea fizionomia surâzătoare şi fină, iar ochii lui mici, cenuşii, anunţau o pătrundere şi sagacitate rară. Era om de lume şi nu ocolea plăcerile; cunoscător a tot ce-i bun, spiritual, flexibil, dibaci, insinuant, aşa era doctorul Baleinier, una din cele mai vechi creaturi ale clicii de la prinţesa de Saint-Dizier.

E uşor de înţeles de câtă importanţă era pentru Ordin să aibă între membri externi pe unul din cei mai de vază practicieni din Paris. Doctorii sunt şi ei un fel de preoţi. Fiind admişi la orice oră în cele mai stricte intimităţi de familie, ei ştiu sau ghicesc multe lucruri şi pot face mult. Ca şi preotul, medicul are ultimul cuvânt al bolnavilor şi al muribunzilor.

Doctorul Baleinier era unul dintre cei mai activi şi cei mai apreciaţi membri externi ai congregaţiei din Paris.

Când intră, se duse să sărute mâna prinţesei cu o perfectă galanterie.

— Eşti totdeauna punctual, dragă doctore.

— Sunt totdeauna fericit să ascult de ordinele dumitale... apoi se întoarse spre marchiz, îi strânse mâna prieteneşte, şi-i spuse: în fine, te-ai întors! Cele trei luni cât ai lipsit li s-au părut lungi prietenilor dumitale.

— Timpul este lung pentru cei care pleacă, precum şi pentru cei ce rămân, dragă doctore! Ei, iată ziua cea mare; domnişoara de Cardoville trebuie să vină dintr-un moment într-altul.

— Nu pot spune că sunt liniştită, zise prinţesa. Dacă ar avea vreo bănuială?

— Nu se poate, zise doctorul Baleinier; suntem cei mai buni prieteni din lume. Ştii bine că domnişoara Adrienne are cea mai mare încredere în mine. Chiar alaltăieri am râs cu ea. Îi făceam, ca de obicei, observaţii asupra felului ei de viaţă, care este cel puţin excentric, şi asupra ciudatei exaltări în care am găsit-o de atâtea ori...

— Doctorul nu uită niciodată să insiste asupra acestor împrejurări, foarte neînsemnate în aparenţă, îi zise doamna de Saint-Dizier marchizului, cu un aer plin de înţeles.

— E într-adevăr un lucru esenţial, răspunse acesta.

— Domnişoara Adrienne mi-a răspuns bătându-şi joc de mine în modul cel mai vesel şi mai spiritual din lume; căci

trebuie să recunosc că fata asta are spiritul cel mai distins pe care l-am văzut vreodată.

— Doctore! doctore! zise doamna de Saint-Dizier, fără slăbiciune!

— N-avea nicio grijă, răspunse acesta. Dă-mi voie, ca om de gust şi de societate ce sunt, să fiu drept şi să mă închin în faţa spiritului încântător şi distins al domnişoarei Adrienne. Când va sosi momentul de a trece la fapte, o să mă vedeţi la lucru.

— Poate că momentul acesta este mai apropiat decât credeam noi, zise doamna de Saint-Dizier, schimbând o privire cu marchizul de Aigrigny.

— Eu sunt şi voi fi oricând gata, zise doctorul. Aş vrea să pot fi aşa de liniştit în orice problemă.

— Nu cumva casa dumitale de sănătate nu mai este la modă? zise doamna de Saint-Dizier surâzând.

— Dimpotrivă. Am ajuns aproape să mă plâng că am prea mulţi pensionari. Nu e vorba de asta... dar uite că e amiază şi baronul Tripeaud n-a venit.

— El este tutorele domnişoarei de Cardoville. Tot el a girat şi afacerile contelui, a fost omul său de afaceri, zise marchizul preocupat; prezenţa lui ne este absolut indispensabilă şi ar fi de dorit să sosească înaintea domnişoarei de Cardoville, care poate să intre dintr-un moment într-altul.

Chiar în momentul acela, uşa se deschise larg şi valetul anunţă:

— Domnul baron Tripeaud!

Doctorul Baleinier făcu salutul cel mai cordial financiarului şi chiar se ridică să-i strângă mâna. Baronul îşi începu de la uşă salutările şi închinăciunile.

— Am onoarea să mă prezint la ordinele doamnei prinţese, care ştie că poate conta oricând pe mine.

— Şi chiar contez, domnule Tripeaud, mai ales în această împrejurare.

— Dacă intenţiile doamnei prinţese sunt aceleaşi cu privire la domnişoara de Cardoville...

— Aceleaşi, domnule baron, de aceea ne-am reunit astăzi.

— Doamna prinţesă poate fi sigură de concursul meu, aşa după cum i-am promis. Sunt şi eu de părere că trebuie să folosim cea mai mare severitate.

Valetul bătu în acest moment la uşă, intră şi zise:

— Domnişoara a venit din pavilion şi întreabă dacă poate s-o vadă pe doamna.

— Spune-i domnişoarei că o aştept, zise prinţesa; şi nu mai primesc pe nimeni... fără excepţie, ai auzit? Pe nimeni.

După ce valetul ieşi, prinţesa dădu la o parte draperia după care era ascuns omul cu ochelari, îi făcu un ultim semn discret, apoi se reîntoarse în salon. După o clipă, domnişoara de Cardoville intră la mătuşa sa.

Se prezentă fără îndrăzneală, dar cu deplină siguranţă. Chipul ei era vesel, surâzător. Ochii ei mari negri păreau mai strălucitori decât de obicei. Când îl zări pe abatele de

Aigrigny, făcu o mişcare de surprindere, şi un surâs cam batjocoritor înflori pe buzele-i roşii. După ce făcu un semn graţios din cap doctorului, şi după ce trecu prin faţa baronului Tripeaud fără să se uite la el, o salută pe prinţesă cu o jumătate de reverenţă, din cele mai distinse, însă.

Ciudat lucru: deşi era om de lume, om de spirit, şi mai ales om obişnuit să domine şi să aibă autoritate, marchizul de Aigrigny nu se simţea în largul lui, avea o jenă de neînţeles, aproape penibilă, în prezenţa lui Adrienne de Cardoville. Se simţea încurcat, mai prejos de el însuşi, în faţa acestei fete atât de distinse prin firea ei deschisă, prin spiritul şi prin ironia ei.

Adrienne se amuza foarte mult de toate acestea, dar făcea o mare imprudenţă, căci adesea motive din acestea vulgare dau naştere la ura cea mai înverşunată. Doamna de Saint-Dizier şedea într-un fotoliu mare, în faţa focului; marchizul de Aigrigny, în picioare lângă foc, doctorul Baleinier, în faţa biroului, răsfoia biografia baronului Tripeaud, iar baronul părea că examinează un tablou religios atârnat pe perete.

— Ai trimis după mine, mătuşă, ca să vorbim despre afaceri importante, zise Adrienne, rupând tăcerea apăsătoare care domnea în salon de când intrase ea.

— Da, domnişoară, răspunse prinţesa cu un aer rece şi sever, este vorba despre o convorbire dintre cele mai serioase.

— Sunt la ordinele dumitale, mătuşă. Vrei să intrăm în

bibliotecă?

— Nu-i nevoie. Vom vorbi aici.

Apoi se adresă marchizului, doctorului şi baronului şi le spuse:

— Domnilor, vă rog luaţi loc.

Cu toţii se aşezară în jurul mesei.

— Dar în ce măsură convorbirea noastră îi poate interesa pe aceşti domni? întrebă Adrienne, surprinsă.

— Domnii aceştia sunt vechi prieteni de familie şi tot ceea ce te priveşte pe dumneata îi interesează şi pe ei. Sfaturile lor trebuie să fie ascultate şi primite de dumneata cu respect. Cred că, aşa curajoasă şi cu firea deschisă cum zici că eşti, nu trebuie să-ţi fie teamă de a spune în faţa unor persoane atât de serioase şi atât de respectabile, cum sunt aceşti domni, ceea ce mi-ai spune mie singură...

— Aşadar, am să suport un interogatoriu în toată regula?

— Nu un interogatoriu, dar cum am dreptul de a veghea asupra dumitale, şi cum abuzezi din ce în ce mai mult de bunăvoinţa mea, nesocotită de capriciile dumitale, vreau să pun capăt unei stări de lucruri care durează de prea mult timp. Vreau, în faţa unor prieteni ai familiei, să te pun la curent cu hotărârea mea irevocabilă pentru viitor. Caracterul dumitale este independent, hotărât. Trebuie să se schimbe, ai înţeles? Şi se va schimba, de voie sau de silă, eu îţi spun.

Auzind aceste cuvinte pronunţate cu un ton acru în faţa unor străini, atunci când nimic nu părea să le scuze

asprimea, Adrienne ridică cu trufie capul, dar se stăpâni şi răspunse surâzând:

— Zici că o să mă schimb? Asta nu m-ar mira, s-au văzut conversiuni şi mai ciudate!

Prinţesa îşi muşcă buzele.

— O schimbare sinceră nu e niciodată ciudată, zise cu răceală abatele de Aigrigny; este foarte meritorie şi poate fi un excelent exemplu.

— Domnişoară Adrienne, zise şi baronul Tripeaud, cu un ton doctoral, nu poţi tăgădui că o conversiune...

— Cred că domnul Tripeaud este foarte tare în conversiunea a tot felul de afaceri, în tot felul de beneficii, prin tot felul de mijloace, zise Adrienne scurt şi dispreţuitor; dar de chestia asta este străin.

— Dar bine, domnişoară, reluă baronul, căutând să întâlnească ochii prinţesei pentru a căpăta curaj, uiţi că am cinstea de a fi tutorele dumitale şi că...

— Este drept că domnul Tripeaud are această cinste, n-am prea ştiut niciodată pentru ce, zise Adrienne cu şi mai multă trufie, şi fără măcar să se uite la baron. Dar nu e vorba să dezlegăm ghicitori. Doresc să ştiu motivul şi scopul acestei reuniuni.

— Ai să fii satisfăcută, domnişoară; o să mă exprim într-un mod foarte clar şi foarte precis şi ai să cunoşti indicaţiile pe care ai să le urmezi de aici înainte. Dacă refuzi să te supui cu tot respectul pe care îl datorezi ordinelor mele, o să văd ce-mi rămâne de făcut.

Este cu neputinţă de redat tonul poruncitor şi înfăţişarea răutăcioasă a prinţesei când pronunţă aceste cuvinte. Adrienne o privi un moment şi zise râzând:

— Asta este o adevărată declaraţie de război; ştii că lucrul devine amuzant?!

— Nu-i vorba de declaraţie de război, zise cu asprime marchizul de Aigrigny, jignit de expresiile domnişoarei de Cardoville.

— Vai, domnule abate, spuse aceasta, dumneata, un fost colonel, eşti aşa de sever, dumneata care datorezi atâta războiului, dumneata care ai comandat un regiment francez după ce te-ai luptat atâta timp contra Franţei!

La aceste cuvinte care îi răscoleau amintiri foarte neplăcute, marchizul roşi. Tocmai era să răspundă, când prinţesa îi luă cuvântul:

— Domnişoară, ştii că eşti de o nepoliteţe de neînchipuit! Dar să revenim la ceea ce te aduce înaintea mea. Trebuie să le înştiinţez, în interesul dumitale, că lucrul este grav, foarte grav, mai grav decât îţi închipui. Nu ai decât un singur mijloc să mă faci indulgentă, şi anume să înlocuieşti aroganţa şi ironia obişnuită cu un limbaj modest şi respectuos pe care trebuie să-l aibă o fată tânără.

Adrienne surâse, dar nu mai răspunse nimic.

— Domnişoară, continuă prinţesa, cu un ton rece şi sever, sunt datoare faţă de mine însămi şi faţă de aceşti domni să reamintesc prin câteva cuvinte evenimentele care s-au petrecut în ultimul timp. Acum şase luni, după ce ai

ieşit din doliul după tatăl dumitale, mi-ai cerut să fii stăpână pe averea ce ţi-a rămas şi să te emancipezi – aveai atunci optsprezece ani. Am avut slăbiciunea nefericită de a consimţi. Ai vrut să părăseşti palatul cel mare şi să locuieşti în pavilionul din grădină, departe de orice supraveghere. Atunci ai început o serie de cheltuieli, unele mai extravagante decât altele. Fanteziile dumitale nebuneşti, capriciile dumitale bolnăvicioase au fost fără margini, fără frâu. Niciodată nu ţi-ai îndeplinit datoriile religioase. Ai petrecut zile întregi absolut închisă în casă, fără să vrei să primeşti pe nimeni. Doctorul Baleinier, singurul dintre prietenii mei în care ai păstrat oarecare încredere, a izbutit după multe insistenţe să pătrundă la dumneata şi te-a găsit de mai multe ori într-o stare de exaltare atât de mare, încât a fost foarte neliniştit cu privire la sănătatea dumitale. Ai vrut să ieşi întotdeauna singură şi să nu dai socoteală nimănui de ceea ce faci. În sfârşit, ţi-a plăcut să pui voinţa dumitale mai presus de autoritatea mea. Toate acestea sunt adevărate?

— Acest portret al trecutului nu-i tocmai flatant, zise Adrienne surâzând, dar, în sfârşit, nu-i de tot de nerecunoscut.

— Aşadar, domnişoară, zise abatele de Aigrigny accentuând încet pe fiecare cuvânt, admiţi că toate faptele pe care le-a povestit mătuşa dumitale sunt adevărate?

Toate privirile se îndreptară spre Adrienne, ca şi cum răspunsul ei trebuia să aibă o importanţă extremă.

— Fără îndoială; de altfel am obiceiul să trăiesc destul de deschis, pentru ca această întrebare să fie de prisos.

— Aşadar, aceste fapte sunt mărturisite, zise abatele de Aigrigny întorcându-se spre doctor şi spre baron.

— N-aş putea să ştiu, mătuşă, la ce foloseşte această lungă introducere?

— Această lungă introducere, domnişoară, reluă prinţesa cu demnitate, are un scop: expunem trecutul ca să motivăm viitorul.

— Asta ascunde, desigur, un lucru de temut...

— Se prea poate, domnişoară, căci nimic nu este mai de temut pentru anumite caractere decât supunerea, decât datoria; caracterul dumitale este din acelea înclinate spre revoltă.

— O mărturisesc cu toată naivitatea, mătuşă, şi aşa va fi până în ziua când o să pot iubi supunerea şi respecta datoria.

— Că iubeşti şi respecţi sau nu ordinele mele, puţin îmi pasă, domnişoară, zise prinţesa scurt şi aspru. Totuşi, chiar de astăzi ai să începi a te supune în mod absolut, orbeşte, voinţei mele. Într-un cuvânt, n-ai să mai faci nimic fără voia mea. Aşa vreau, aşa trebuie şi aşa va fi.

Adrienne o privi întâi pe mătuşa sa, apoi izbucni într-un hohot de râs copilăresc şi vesel, care răsună mult timp în odaie. Domnul de Aigrigny şi baronul Tripeaud avură o mişcare de indignare. Prinţesa o privi pe nepoată-sa cu un aer duşmănos. Doctorul ridică ochii spre cer şi îşi împreună

mâinile pe pântece, oftând.

— Domnişoară, asemenea hohote de râs nu sunt tocmai cuviincioase, zise abatele de Aigrigny. Vorbele mătuşii dumitale sunt serioase, foarte serioase şi merită să fie primite astfel.

— Doamne, zise Adrienne, potolindu-se, dar cum să-mi păstrez sângele rece când o aud pe mătuşa mea vorbindu-mi de supunere oarbă la ordinele sale? Oare rândunica, obişnuită să zboare în înaltul cerului, să se zbenguiască în plin soare, e făcută să trăiască într-o gaură de cârtiţă?

În faţa acestui răspuns, domnul de Aigrigny se prefăcu că se uită cu adâncă mirare la ceilalţi membri ai acestui aşa-zis consiliu de familie.

— Rândunică? Ce vrea să spună? îl întrebă abatele pe baron; acesta îi făcu un semn pe care celălalt îl înţelese.

— Nu ştiu, răspunse Tripeaud, privindu-l şi el la rândul său pe doctor. Doctore, a vorbit şi despre cârtiţe, e de neînţeles.

— Aşadar, domnişoară, zise prinţesa, părând că împărtăşeşte mirarea celorlalţi, ăsta este răspunsul pe care mi-l dai...

— Lasă, doamnă, lasă, zise doctorul Baleinier prinţesei, surâzând cu bunătate, trebuie să fii indulgentă. Scumpa mea domnişoară Adrienne are spiritul atât de original, atât de exaltat! Am dreptate când spun că este cea mai încântătoare nebună pe care o cunosc; i-am şi spus-o de o mie de ori, în calitatea mea de vechi prieten, care îşi

permite orice.

— Înţeleg că simpatia pe care o ai pentru domnişoara te face indulgent, dar nu-i mai puţin adevărat, zise abatele de Aigrigny, părând că reproşează doctorului că ia partea domnişoarei de Cardoville, că acestea sunt răspunsuri extravagante, când este vorba despre lucruri atât de serioase.

— Nenorocirea este că domnişoara nu înţelege gravitatea convorbirii noastre, zise prinţesa cu un ton aspru. Poate că acum o să înţeleagă, când o să-i spun în ce constau ordinele mele.

— Să vedem, mătuşă.

— Începând de mâine, reluă prinţesa, ai să părăseşti pavilionul, ai să concediezi servitoarele şi ai să vii să ocupi iarăşi aceste două camere de aici, unde nu se poate intra decât trecând prin apartamentul meu. N-ai să ieşi niciodată singură, ai să vii cu mine la biserică, emanciparea dumitale va înceta, din cauza risipei pe care o faci şi care este foarte bine constatată. O să am eu grijă de toate cheltuielile dumitale, o să-mi iau chiar şi sarcina de a-ţi comanda rochiile, pentru ca să fii îmbrăcată modest, aşa cum se cuvine. În sfârşit, până la majorat – care de altfel va fi amânat la infinit, graţie intervenţiei unui consiliu de familie – n-ai să ai nicio sumă de bani la dispoziţie... asta este voinţa mea...

— Negreşit, nu putem decât să aplaudăm hotărârea dumneavoastră, doamnă prinţesă, zise baronul Tripeaud.

— E timpul să punem capăt unui asemenea scandal, zise abatele.

Doamna de Saint-Dizier se exprimase cu un ton hotărât şi precis; părea încredinţată că ameninţările pe care le adresase nepoatei sale se puteau împlini. Adrienne începu să vadă că era vorba de ceva foarte grav. Atunci veselia ei făcu loc unei ironii amare, unei expresii de independenţă revoltată. Fata se ridică brusc şi spuse mătuşii sale cu un ton tăios:

— Ai vorbit despre trecut, doamnă. O să spun şi eu câteva cuvinte în această chestie, pentru că mă sileşti: da, regret trecutul. Am părăsit locuinţa dumitale pentru că îmi era imposibil să trăiesc mai mult în această atmosferă de ipocrizie neagră şi de negre perfidii.

— Domnişoară, zise de Aigrigny, asemenea cuvinte sunt pe atât de violente, pe cât de nebuneşti.

— Pentru că mă întrerupi, domnule, o să-ţi răspund în două cuvinte, zise Adrienne, privindu-l pe abate drept între ochi: ce exemplu găseam la mătuşa mea?

— Exemple minunate, domnişoară.

— Minunate? Poate pentru că-i vedeam în fiecare zi pocăinţa ipocrită la fel cu pocăinţa dumitale?

— Domnişoară, nu ştii ce vorbeşti... zise prinţesa îngălbenind de mânie.

— Ba ştiu, îmi aduc aminte ca toată lumea, asta-i tot. N-aveam nicio rudă căreia să-i cer azil şi am vrut să trăiesc singură. Am dorit să mă bucur de veniturile mele, pentru că

îmi place mai bine să le cheltuiesc, decât să le văd delapidate de domnul Tripeaud.

— Domnişoară! strigă baronul, nu înţeleg cum îţi permiţi să...

— Ajunge, domnule, zise Adrienne impunându-i tăcere printr-un gest de o trufie zdrobitoare, vorbesc despre dumneata, dar nu vorbesc cu dumneata.

Apoi continuă:

— Aşadar, am vrut să-mi cheltuiesc veniturile după gustul meu şi mi-am înfrumuseţat locuinţa pe care mi-am ales-o. În loc de servitoare urâte şi prost crescute, am preferat fete drăguţe, bine crescute, dar sărace. Educaţia lor nu le îngăduia să rabde înjosiri umilitoare, de aceea le-am făcut viaţa plăcută. Fetele mele nu mă servesc, ci îmi fac servicii. Le plătesc, dar le sunt recunoscătoare. De altfel, acestea sunt subtilităţi pe care nu le înţelegi, doamnă, sunt sigură. Ies singură, pentru că îmi place să mă duc unde mă îndreaptă fantezia. Nu mă duc la biserică, fie. Dacă mama ar mai trăi, i-aş spune cum mă închin şi ea m-ar îmbrăţişa. Ai mai spus, doamnă, că doctorul Baleinier m-a găsit adesea în singurătatea mea în prada unei exaltări ciudate... da, e drept: pentru că în acele momente, fugind de tot ceea ce îmi face prezentul atât de odios, atât de nesuferit, mă avântam în viitor. Atunci întrevedeam orizonturi magice; atunci îmi apăreau viziuni atât de splendide, încât mă simţeam transportată în nu ştiu ce extaz divin, sublim.

Pronunţând aceste din urmă cuvinte, fizionomia Adriennei păru că se transfigurează, atât de strălucitoare se făcu. În acest moment nimic din ce o înconjura nu mai exista pentru dânsa.

— Dar ceea ce spune e straşnic, murmură doctorul la urechea prinţesei, lângă care şedea. De-ar fi de acord cu noi şi tot n-ar putea vorbi mai bine.

— Numai scoţând-o din fire printr-o asprime din cale afară de mare o s-o aducem acolo unde vrem, adăugă Aigrigny.

Dar mişcarea de avânt a Adriennei se stinse repede; adresându-se doctorului Baleinier, ea spuse surâzând:

— Mărturiseşte, doctore, că nu-i nimic mai ridicol decât să cedezi unui vârtej de gânduri în prezenţa unor persoane incapabile să le înţeleagă. Dar ce vrei, îmi vine o idee în minte şi îmi este imposibil să nu-i urmez fantezia aşa cum îmi era de imposibil să nu alerg după fluturi când eram copil.

— Numai Dumnezeu ştie unde te conduc fluturii strălucitori de toate culorile care îţi trec prin minte. A! cap nebunesc, cap nebunesc, zise doctorul Baleinier, surâzând, cu un aer părintesc şi indulgent. Când o să fie oare capul ăsta atât de cu judecată pe cât este de încântător?

— Chiar acum dragă doctore, răspunse Adrienne. O să mă las de visare, ca să revin la realităţi şi ca să vorbesc un limbaj foarte pozitiv, precum ai să vezi.

Apoi se adresă mătuşii sale şi-i spuse:

— Doamnă, mi-ai împărtăşit voinţele dumitale, iată acum şi pe ale mele. Înainte de a trece opt zile, voi părăsi pavilionul în care locuiesc, în schimbul unei case pe care am pus s-o aranjeze după gustul meu; acolo am să trăiesc după placul meu. N-am nici tată, nici mamă, prin urmare nu dau nimănui socoteală de faptele mele.

— Zău, domnişoară, zise prinţesa, aiurezi... uiţi că societatea are un drept de morală care nu se prescrie...

— Aşadar, doamnă, dumneata, domnul de Aigrigny şi domnul Tripeaud reprezentaţi moralitatea societăţii. E foarte ingenios. Oare pentru că domnul baron de Tripeaud a socotit averea mea ca pe a sa? Oare pentru că...

— Dar bine, domnişoară, zise Tripeaud.

Adrienne nu răspunse baronului, ci continuă să se adreseze mătuşii sale:

— Pentru că s-a ivit ocazia, doamnă, o să-ţi cer explicaţii asupra unor anumite interese care cred că mi s-au ascuns până acum.

La aceste cuvinte ale Adriennei, domnul de Aigrigny şi prinţesa tresăriră şi schimbară repede o privire de nelinişte. Adrienne nu băgă de seamă şi continuă:

— Ca să terminăm cu pretenţiile dumitale, doamnă, iată ultimul meu cuvânt: vreau să trăiesc cum îmi place mie, adică liberă, cinstită, pe faţă, în văzul tuturor.

— Ideea asta este absurdă! Este smintită! exclamă prinţesa; ar însemna să împing imoralitatea şi uitarea de orice pudoare până dincolo de orice limită!

— Dacă este aşa, doamnă, zise Adrienne, ce părere ai despre atâtea fete din popor, orfane ca şi mine, care trăiesc singure şi libere, aşa cum vreau eu să trăiesc?

— Viciile şi virtuţile nu există pentru canaliile acelea... exclamă baronul de Tripeaud, cu o expresie de mânie şi de dispreţ hidos.

— Doamnă, sunt sigură că dacă un lacheu ar îndrăzni să vorbească aşa în faţa dumitale, l-ai da afară, zise Adrienne mătuşii sale, neputându-şi ascunde dezgustul – iar pe mine mă obligi să aud asemenea lucruri!

Marchizul de Aigrigny îl izbi cu genunchiul pe sub masă pe baronul Tripeaud, apoi luă repede cuvântul, pentru a repara grosolănia baronului:

— Domnişoară, nu-i nicio comparaţie de făcut între oamenii aceştia şi o persoană de condiţia dumitale.

— Deosebirea aceasta este prea puţin creştină pentru un catolic, răspunse Adrienne.

— Îmi dau seama de cele ce spun, domnişoară, răspunse abatele scurt, şi de altfel această viaţă independentă pe care vrei s-o duci, împotriva oricărei raţiuni, va avea în viitor urmările cele mai neplăcute, căci familia poate să vrea să te mărite într-o zi şi...

— O să cruţ familia de această grijă, domnule; dacă o să vreau să mă mărit o să mă mărit eu singură, deşi, la drept vorbind, nu prea sunt ispitită de acest lanţ greoi pe care egoismul şi brutalitatea ni-l leagă pentru totdeauna de gât.

— Este indecent, domnişoară, zise prinţesa, să vorbeşti

cu atâta uşurinţă de această instituţie.

— Mai ales în faţa dumitale, doamnă, este drept, iartă-mă că te-am jignit. Vă temeţi că felul meu de a trăi să nu îndepărteze pretendenţii... motiv mai mult ca să persist în independenţa mea, căci am oroare de pretendenţi. De aceea mă bizui pe capriciile mele, pe nebuniile mele, pe scumpele mele cusururi, ca să mă ferească de orice urmărire conjugală.

— În privinţa asta ai să fii pe deplin satisfăcută, domnişoară, reluă doamna de Saint-Dizier, dacă din nenorocire – şi mi-e teamă că aşa va fi – se va răspândi zvonul că împingi uitarea de orice datorie, de orice rezervă, până acolo încât vii acasă la opt dimineaţa – cel puţin aşa mi s-a spus. Dar eu nici nu vreau, nici nu pot să cred o asemenea enormitate.

— Rău faci, doamnă, căci este adevărat.

— Cum? O mărturiseşti? exclamă prinţesa:

— Eu mărturisesc tot ce fac, doamnă. Am venit acasă azi-dimineaţă la opt.

— Auziţi domnilor, zise prinţesa. Aşadar, este adevărat...

— Eram obişnuită să nu mă mir de nimic din partea dumitale, totuşi mă mai îndoiam de o asemenea purtare. A trebuit să mi-o spui dumneata ca s-o cred. Şi de unde veneai, domnişoară? Şi de ce...

— Doamnă, zise Adrienne, întrerupând-o pe mătuşa sa, eu nu mint niciodată, dar nu spun niciodată ce nu vreau să spun. Şi apoi este o laşitate să te justifici de o acuzaţie care

te revoltă. Prin urmare, să nu mai vorbim de asta; orice insistenţă ar fi zadarnică. Mai bine să rezumăm: dumneata vrei să-mi impui o tutelă aspră şi umilitoare; eu vreau să părăsesc pavilionul unde locuiesc aici, ca să mă duc să trăiesc unde îmi place, după gustul meu. Vom vedea cine va ceda dintre mine şi dumneata. Şi acum altceva: palatul acesta este al meu; de vreme ce eu plec, îmi este indiferent că dumneata locuieşti aici; dar parterul este nelocuit şi cuprinde, în afară de odăile de primire, două apartamente complete. Am dispus de ele pentru câtva timp.

— Într-adevăr, domnişoară! zise prinţesa privindu-l pe domnul de Aigrigny cu mirare. Apoi adăugă ironic: Şi pentru cine ai dispus, domnişoară?

— Pentru trei persoane din familia mea.

— Ce înseamnă asta? zise doamna de Saint-Dizier din ce în ce mai mirată.

— Asta înseamnă, doamnă, că vreau să ofer aici ospitalitate unui tânăr prinţ indian, rudă cu mine prin mama. Prinţul are să sosească peste două-trei zile şi ţin să găsească apartamentele gata pregătite.

— Auziţi, domnilor, zise domnul de Aigrigny doctorului şi baronului, prefăcându-se încremenit de mirare.

— Asta întrece tot ceea ce se poate închipui, zise baronul.

— Vai, zise doctorul cu vocea plină de miere, sentimentul în sine este generos, dar şi de data aceasta căpşorul acesta nebunatic...

— Minunat, zise prinţesa. Cel puţin nu te pot împiedica să rosteşti dorinţele cele mai extravagante. Este de presupus că n-ai să te opreşti la mijlocul drumului. Asta-i tot?

— Nu. Am aflat azi-dimineaţă că alte două rude ale mele, tot după mamă, două copile de cincisprezece ani orfane, fiicele mareşalului Simon, au sosit ieri dintr-un lung voiaj şi se află la soţia unui soldat care le-a adus în Franţa din fundul Siberiei.

La aceste cuvinte ale lui Adrienne, domnul de Aigrigny şi prinţesa nu se putură împiedica să nu tresară brusc şi să nu se privească cu spaimă, atât de puţin se aşteptau ca domnişoara de Cardoville să fie la curent cu întoarcerea fiicelor mareşalului Simon. Descoperirea aceasta îi străfulgeră pe amândoi.

— Desigur vă miraţi că mă vedeţi aşa de bine informată, zise Adrienne. Din fericire, sper să vă mir încă şi mai mult acum, îndată. Pentru moment însă, să ne întoarcem la fiicele mareşalului Simon. Înţelegeţi, doamnă, că îmi este cu neputinţă să le las în sarcina acestor oameni cumsecade la care au găsit adăpost pentru moment. Deşi familia aceasta este cinstită şi harnică, totuşi locul fetelor nu este acolo. Aşadar, am să mă duc să le iau şi să le instalez în celălalt apartament de la parter, împreună cu soţia soldatului, care va fi o excelentă guvernantă.

Auzind acestea, domnul de Aigrigny şi baronul schimbară o privire între ei, iar baronul zise;

— Hotărât lucru, nu-i în toate minţile.

Adrienne adăugă, fără să răspundă baronului:

— Mareşalul Simon trebuie să sosească negreşit la Paris dintr-un moment în altul. Înţelegi, doamnă, cât de mult mi-ar plăcea să-i pot prezenta fetele şi să-i pot dovedi că au fost tratate după cum merită.

— Ei, bine, ai terminat? zise prinţesa, cu o voce batjocoritoare, dar în fond foarte înfuriată.

În acest timp, domnul de Aigrigny, liniştit şi nepăsător în aparenţă, abia îşi ascundea chinurile cumplite.

— Nicio regină nu s-ar purta mai măreţ decât dumneata, adăugă prinţesa.

— Aşa este, doamnă, vreau să fac familiei mele o primire regală, aşa cum se cuvine unui fiu de rege şi fiicelor mareşalului duce de Ligny. E aşa de plăcut să uneşti toate lucrurile din lume cu luxul ospitalităţii şi al inimii.

— Maxima este generoasă, e drept, zise prinţesa din ce în ce mai enervată, şi e păcat că nu posezi averile lui Iov, ca s-o poţi pune în practică.

— Tocmai cu privire la nişte averi care se spune că ar fi dintre cele mai mari, vreau să vorbesc acum. Nici n-aş fi putut găsi o ocazie mai bună. Oricât de mare ar fi averea mea, ar fi puţin lucru pe lângă cea care dintr-un moment în altul ar putea reveni familiei noastre. Dacă aceasta s-ar întâmpla, poate că atunci ai aproba, doamnă, ceea ce numeşti acum risipă regală...

Domnul de Aigrigny era într-o situaţie îngrozitoare. Afacerea medaliilor era atât de importantă, încât o

ascunsese chiar faţă de doctorul Baleinier, deşi îi ceruse serviciile pentru un interes colosal. Nici baronul Tripeaud nu fusese pus la curent, căci prinţesa crezuse că nimicise din hârtiile tatălui lui Adrienne toate urmele care ar fi putut pune fata pe calea descoperirii. Abatele nu numai că vedea cu spaimă că domnişoara de Cardoville ştia de acest secret, dar tremura de frică să nu-l dea pe faţă. Prinţesa împărtăşea şi ea spaima domnului de Aigrigny, de aceea o întrerupse pe nepoata sa, zicând:

— Domnişoară, sunt anumite lucruri de familie care trebuie ţinute secret.

— Cum asta, doamnă, nu suntem în familie, aşa cum se poate constata după lucrurile foarte puţin graţioase pe care ni le-am spus?

— N-are a face, domnişoară. Despre afaceri şi despre interese mai mult sau mai puţin contestabile, este absolut inutil să vorbeşti, afară numai dacă n-ai dovada sub ochi.

— Dar despre ce vorbim de o oră, dacă nu despre afaceri şi despre interese? Nu înţeleg nici mirarea, nici încurcătura dumitale...

— Nu sunt nici mirată, nici încurcată, dar...

— Să am iertare, doamnă, ba eşti foarte încurcată, zise Adrienne privind-o ţintă pe mătuşa sa; şi domnul de Aigrigny tot aşa... dacă adaug asta la anumite bănuieli pe care n-am avut timp să le lămuresc...

Adrienne tăcu o clipă, apoi zise:

— Să fi ghicit adevărul? O să vedem...

— Domnişoară, îţi poruncesc să taci! exclamă prinţesa pierzându-şi capul.

— A! doamnă, zise Adrienne, dumneata, o persoană care te stăpâneşti de obicei aşa de bine, te cam compromiţi.

Dar Providenţa, cum se zice, veni în chip fericit în ajutorul prinţesei şi al domnului de Aigrigny, sub forma unui valet care se ivi în uşă şi zise:

— Vă cer iertare, doamnă prinţesă, că vă întrerup, cu toate ordinele formale pe care le-am primit, dar domnul comisar de poliţie cere să vă vorbească numaidecât. Aşteaptă jos, sunt şi mai mulţi agenţi în curte şi nişte soldaţi.

Cu toată surpriza adâncă pe care i-o pricinuia acest nou incident, prinţesa voi să profite de ocazie ca să se sfătuiască repede cu domnul Aigrigny cu privire la destăinuirile Adriennei, de aceea se ridică şi zise abatelui:

— Domnule de Aigrigny, vrei să fii atât de bun să vii cu mine, căci nu ştiu ce poate să însemne prezenţa comisarului de poliţie la mine.

Domnul de Aigrigny o urmă pe doamna de Saint-Dizier în odaia de alături.

— Unde e comisarul? întrebă prinţesa.

— Aici, în salonul albastru.

— Roagă-l să binevoiască să mă aştepte un moment.

Valetul se înclină şi ieşi. După ce închise uşa în urma lui, doamna de Saint-Dizier se apropie repede de Aigrigny, a cărui fizionomie, de obicei mândră şi îndrăzneaţă, era

palidă şi întunecată.

— Vezi? zise ea înghiţind cuvintele. Adrienne ştie tot. Ce să facem? Ce să facem?

— Nu ştiu, zise abatele cu privirea fixă şi preocupată. Descoperirea asta este o lovitură teribilă.

— Şi atunci totul e pierdut.

— Există un singur mijloc de scăpare, zise domnul de Aigrigny: doctorul.

— Dar cum? zise prinţesa? Aşa de repede? Chiar azi?

— Peste două ore o să fie prea târziu, când fata asta afurisită le va fi văzut pe fetele generalului Simon.

— Dar bine, Frederic, este imposibil... Baleinier n-o să poată niciodată... ar trebui să pregătim totul pe îndelete, aşa cum voiam să facem după interogatoriul de astăzi.

— N-are a face, răspunse repede abatele, trebuie ca doctorul să încerce cu orice preţ.

— Dar cu ce pretext? Cum să-l înştiinţăm pe doctor aşa de repede?

— O să-i scriu în grabă câteva cuvinte doctorului şi o să dau biletul să i-l ducă un servitor, ca şi cum scrisoarea ar fi venită din oraş, de la un bolnav...

— Foarte bună idee! exclamă prinţesa, ai dreptate. Uite... aici pe masă ai tot ce-ţi trebuie ca să scrii. Scrie-i repede doctorului şi o să-ţi trimit pe Dubois ca să ia scrisoarea. Curaj, Frederic, o să învingem noi fata asta de nestăpânit.

— Adrienne! Adrienne! Ai să plăteşti scump sarcasmele dumitale neruşinate şi chinul pe care ni-l pricinuieşti!

După ce doamna de Saint-Dizier ieşi cu abatele, Adrienne rămase în cabinet cu doctorul Baleinier şi cu baronul. Când auzise anunţându-se sosirea comisarului, domnişoara de Cardoville fusese cuprinsă de o mare nelinişte, bănuind că acela venea, aşa cum spusese Agricol, să facă cercetări în interiorul palatului. Deşi socotea că ascunzătoarea lui Agricol era foarte sigură, Adrienne nu era tocmai liniştită. De aceea, de teama unei eventualităţi neplăcute, găsi momentul foarte nimerit să-l recomande chiar atunci pe protejatul ei doctorului, care era prieten intim cu unul din miniştrii cei mai puternici de pe atunci. Fata se apropie, aşadar, de doctor, care stătea de vorbă cu baronul, şi îi spuse cu vocea ei cea mai dulce şi mai alintată:

— Dragă domnule Baleinier, aş vrea să-ţi spun două vorbe.

— Sunt la ordinele dumitale, domnişoară, răspunse doctorul sculându-se şi ducându-se cu Adrienne într-un colţ, lângă geam.

Baronul, nemaisimţindu-se susţinut de prezenţa abatelui, se temea de fată ca de dracul, de aceea fuse foarte mulţumit de această diversiune. Ca să facă şi el ceva, se duse să admire iar un tablou religios pe care părea că nu se mai satură să-l privească.

Domnişoara de Cardoville, simţindu-se destul de departe de baron, ca să nu fie auzită de acesta, zise doctorului, care aştepta surâzând binevoitor, ca fata să se explice:

— Dragă doctore, dumneata eşti prietenul meu, şi ai fost

şi prietenul tatii. Adineauri, deşi te găseai într-o situaţie aşa de grea, te-ai arătat singurul meu partizan.

— Ba deloc, domnişoară, nu vorbi aşa, zise doctorul afectând o supărare glumeaţă. Bine mă aranjezi...

— Linişteşte-te, zise Adrienne surâzând şi că, n-o să te compromit, dă-mi numai voie să-ţi aduc aminte că adesea mi-ai propus să-mi faci câte un serviciu şi mi-ai vorbit despre de votamentul dumitale...

— Pune-mă la încercare şi ai să vezi că nu mă mărginesc numai la vorbe.

— Atunci dă-mi o dovadă imediat, zise repede Adrienne. Trebuie să obţii de la ministrul dumitale un lucru foarte important pentru mine.

— Pentru dumneata? Dar ce legătură?...

În acest moment intră valetul prinţesei, dădu o scrisoare doctorului Baleinier şi zise:

— A venit un servitor străin şi a adus scrisoarea asta pentru dumneavoastră; zice că e foarte urgent.

Doctorul luă scrisoarea şi valetul ieşi.

— Iată neplăcerile renumelui, îi spuse Adrienne surâzând. N-ai un moment de linişte, dragă doctore!

— Nu mai vorbi de asta, zise doctorul, care nu-şi putu stăpâni o mişcare de surpriză recunoscând pe plic scrisul abatelui de Aigrigny. Îmi dai voie?

Domnişoara de Cardoville răspunse printr-o graţioasă mişcare din cap. Scrisoarea abatelui de Aigrigny nu era lungă. Doctorul o citi dintr-odată şi, cu toată prudenţa sa

obişnuită, înălţă din umeri şi zise:

— Astăzi?... e imposibil... nebun...

— Trebuie să fie vorba de vreun bolnav care te cheamă? Fi milos, dragă doctore, nu-i respinge rugăciunea... e aşa de plăcut să justifici încrederea pe care ţi-o arată cineva!

Era o apropiere şi, în acelaşi timp, o contrazicere atât de extraordinară între subiectul scrisorii, scrisă chiar atunci de către cel mai mare duşman al lui Adrienne, şi între vorbele de milă pe care aceasta le pronunţase cu o voce duioasă, încât doctorul Baleinier fu izbit şi el... o privi pe domnişoara de Cardoville cu un aer cam încurcat, şi răspunse:

— Într-adevăr este vorba despre un client care contează foarte mult pe mine, chiar prea mult, căci îmi cere un lucru imposibil. Dar de ce te interesezi de un necunoscut?

— Pentru că e nenorocit, şi îl cunosc. Protejatul pentru care îţi cer sprijinul pe lângă ministru îmi era ieri aproape necunoscut, iar acuma mă interesez de el cum nu se poate mai mult. Trebuie să-ţi spun că protejatul meu este fiul acelui soldat cumsecade care le-a adus din fundul Siberiei pe fiicele mareşalului Simon.

— Cum?... Protejatul dumitale este...

— Un meseriaş cumsecade, care îşi susţine familia. Dar trebuie să-ţi povestesc totul: iată cum s-au petrecut lucrurile...

Confidenţa pe care voia Adrienne s-o facă doctorului fu întreruptă de doamna de Saint-Dizier, care deschise grăbită uşa salonului, urmată de abatele Aigrigny. Pe chipul

prinţesei era zugrăvită o expresie de bucurie infernală, pe care abia izbutea s-o ascundă mânia şi indignarea ei prefăcută. Domnul de Aigrigny, îndată ce intră, aruncă o privire neliniştită asupra doctorului Baleinier. Acesta îi răspunse printr-o mişcare din cap, în semn că nu. Abatele îşi muşcă buzele de furie; îşi pusese ultimele speranţe în doctor, şi acum trebuia să considere speranţele nimicite pentru totdeauna, deşi prinţesa se pregătea să dea lui Adrienne o nouă lovitură.

— Domnilor, zise doamna de Saint-Dizier, vorbind foarte repede, căci se îneca de bucurie răutăcioasă, domnilor, vă rog să luaţi loc, am să vă spun lucruri noi şi fapte interesante cu privire la domnişoara aceasta.

Auzind apostrofarea neruşinată a mătuşii sale, domnişoara de Cardoville ridică cu mândrie capul şi roşi toată. Ea făcu un pas înainte spre masa lângă care erau prinţesa şi doctorul, şi-i spuse acestuia din urmă cu vocea mişcată:

— Te aştept la mine cât mai curând posibil, dragă doctore; ştii bine că trebuie numaidecât să-ţi vorbesc.

Apoi se apropie de scaunul pe care îşi lăsase pălăria şi întinse mâna să şi-o ia. Prinţesa se ridică şi ea şi strigă:

— Dar ce faci, domnişoară?

— Mă retrag, doamnă. Dumneata mi-ai spus intenţiile dumitale, eu ţi le-am spus pe ale mele; cred că eu asta am terminat. În ce priveşte afacerile, o să însărcinez pe cineva cu reclamaţiile mele.

Domnişoara de Cardoville îşi luă pălăria. Doamna de Saint-Dizier, văzând prada gata să-i scape, alergă repede spre nepoată-sa şi zise:

— Vrei să fugi... ţi-e frică!

Cuvintele: **Ţi-e frică...** ar fi făcut pe Adrienne să intre şi într-un cuptor încins. Ea aruncă pe un fotoliu pălăria, pe care o ţinea în mână, se întoarse lângă masă şi spuse prinţesei cu o voce poruncitoare:

— Este ceva mai tare decât adâncul dezgust pe care mi-l inspiră toată comedia asta: şi anume teama de a fi acuzată de laşitate. Prin urmare, vorbeşte, doamnă, te ascult.

Cu capul sus, cu braţele încrucişate pe piept, lovind nervos cu vârful picioruşului ei mic în covor, Adrienne îndreaptă o privire sigură asupra mătuşii sale. Atunci prinţesa voi să strecoare picătură cu picătură veninul de care era plină, pentru ca victima să sufere cât mai mult posibil, fiind sigură că acum n-avea să-i mai scape.

— Domnilor, zise doamna de Saint-Dizier, ascultaţi ce s-a întâmplat. Mi s-a spus că domnul comisar de poliţie vrea să-mi vorbească. M-am dus la el; după ce s-a scuzat că era obligat să-şi îndeplinească o astfel de datorie, mi-a spus că un om contra căruia se lansase mandat de arestare fusese văzut intrând în pavilion.

Adrienne tresări: nu mai încăpea îndoială că cel vizat era Agricol. Dar îndată deveni iarăşi nepăsătoare, gândindu-se că ascunzătoarea unde îl băgase era foarte sigură.

— Magistratul, continuă, prinţesa, mi-a cerut voie să-l

caute pe acest om în palat, şi în pavilion. Era dreptul lui. Aşadar, l-am rugat să înceapă de la pavilion şi l-am însoţit şi eu. Ajungem în pavilion. Vă închipuiţi mirarea, uimirea magistratului, la vederea celor trei fiinţe îmbrăcate ca nişte fete de la teatru. De altfel, la cererea mea, faptul a fost trecut în procesul-verbal, căci asemenea extravaganţe trebuie date cât mai mult în vileag.

— Doamna prinţesă a făcut foarte bine, zise Tripeaud, înclinându-se. E bine să lămurim şi justiţia în această privinţă.

— Magistratul, continuă doamna de Saint-Dizier, a început prin a interoga cu asprime fetele şi le-a întrebat dacă nu văzuseră un om introducându-se în pavilionul ocupat de domnişoara. Ele au răspuns cu o îndrăzneală nemaiauzită că n-au văzut intrând pe nimeni. Din fericire, una dintre femeile mele, doamna Grivois, venise şi ea cu mine. Această femeie atât de cumsecade îşi aduse aminte că a văzut-o pe domnişoara întorcându-se acasă azi-dimineaţă şi spuse cu naivitate magistratului că se putea foarte bine ca omul pe care îl căutau să se fi introdus prin portiţa pe care domnişoara o fi lăsat-o într-adins deschisă...

— Ar fi fost bine, doamnă, zise Tripeaud, să puneţi să se noteze în proces-verbal şi faptul că domnişoara s-a întors acasă la opt dimineaţa.

— Nu văd necesitatea, zise doctorul, credincios rolului său. Asta era cu totul în afară de cercetările pe care le făcea magistratul. Da, baroane, mai zise doctorul Baleinier

cu vocea hotărâtă, asta este părerea mea.

— Nu e însă şi a mea, doctore, zise prinţesa. Ca şi domnul Tripeaud şi eu am socotit că este important ca lucrul să fie menţionat în procesul-verbal.

— Doamnă, zise Adrienne nerăbdătoare, cred că ai fi putut să te gândeşti că nu-i nimic extraordinar că, dacă am ieşit – să zicem – la şase, să mă întorc la opt.

— Scuza, deşi tardivă, este în tot cazul dibace, zise prinţesa, cu ciudă.

— Nu mă scuz, doamnă, răspunse cu mândrie Adrienne, dar deoarece domnul doctor Baleinier a binevoit să spună un cuvânt în favoarea mea, din prietenie pentru mine, dau o interpretare posibilă unui fapt pe care nu-mi convine să-l explic în faţa dumneavoastră.

Abatele de Aigrigny, cu fruntea rezemată de mână, rămăsese oarecum străin de această scenă, deoarece era foarte speriat de urmările pe care putea să le aibă întrevederea dintre domnişoara de Cardoville şi fiicele mareşalului Simon. Nu putea fi vorba s-o împiedice, materialmente, pe Adrienne de a ieşi în ziua aceea.

Doamna de Saint-Dizier continuă:

— Am străbătut pavilionul în toate direcţiile, fără să găsim pe nimeni. Tocmai era să ieşim din odaia de culcare a domnişoarei – căci am cercetat odaia asta cea din urmă – când doamna Grivois îmi atrase atenţia că o placă aurită de la o uşă secretă nu se închidea ermetic. La rândul meu am atras atenţia magistratului asupra acestei ciudăţenii,

agenţii au examinat locul de aproape...; închipuiţi-vă că un întreg panou se dădea la o parte... şi ştiţi ce am descoperit? Un om ascuns de dumneata în odaia dumitale de culcare, domnişoară!

— Un om ascuns în odaia de culcare! exclamă marchizul de Aigrigny ridicând capul cu o indignare care abia îi ascundea bucuria răutăcioasă.

— Un om ascuns în odaia de culcare a domnişoarei! a adăugat şi baronul Tripeaud. Sper că şi asta a fost notat în procesul-verbal!...

— Se înţelege, zise prinţesa, cu un aer de triumf.

— Dar poate că omul acesta, zise doctorul, cu un ton ipocrit, era un hoţ? Asta trebuie să fie explicaţia, orice altă bănuială nu-i de crezut...

— Indulgenţa dumitale pentru domnişoara te rătăceşte, domnule Baleinier, zise prinţesa cu glas tăios.

— Cunoaştem noi hoţi de felul ăsta, zise Tripeaud; de obicei sunt tineri, frumoşi şi bogaţi.

— Ba te înşeli, domnule, reluă prinţesa: domnişoara nu-şi înalţă pretenţiile aşa de sus. De aceea nici nu mă mir de simpatiile pe care le arăta adineauri pentru plebe... Omul acesta este un lucrător fierar, aşa a spus, dar ca să fim drepţi, de frumos, e frumos...

— Destul, doamnă, destul, zise Adrienne, care nu socotea de demnitatea ei să răspundă. Ea o ascultase până atunci pe mătuşa ei cu o indignare din ce în ce mai mare şi mai dureroasă. Adineauri – adăugă ea – eram gata să mă justific

auzind una din odioasele dumitale insinuări, dar n-am să mă expun încă o dată la o asemenea slăbiciune. Numai un cuvânt, doamnă. Acest cinstit meseriaş este arestat fără îndoială?

— Se înţelege, a fost arestat şi dus la închisoare sub pază bună. Ţi se rupe inima, nu-i aşa, domnişoară?

— Da, zise Adrienne cu ochii plini de lacrimi, gândindu-se la neliniştea familiei lui Agricol.

Apoi îşi luă pălăria şi-o puse pe cap, înnodă panglicile şi se adresă din nou doctorului:

— Domnule Baleinier, ţi-am cerut adineauri protecţia pe lângă ministru...

— Da, domnişoară, şi o să fiu fericit să pot fi intermediarul dumitale pe lângă el.

— Ai trăsura jos?

— Da, răspunse doctorul mirat.

— Vrei să fii aşa de bun să mă conduci chiar acum la ministru? Dacă o să fiu prezentată de dumneata, n-o să-mi refuze graţia, sau mai bine zis actul de dreptate pe care o să i-l cer.

— Cum, domnişoară, zise prinţesa, îndrăzneşti să iei o hotărâre fără ordinele mele, după cele ce s-au petrecut? Asta este nemaipomenit.

În clipa când Adrienne îl întrebase pe doctor dacă avea trăsura jos, abatele de Aigrigny tresări. În privirile lui trecu un fulger de satisfacţie. Repede aruncă doctorului o privire semnificativă, iar acesta îi răspunse printr-un semn de

înţelegere şi de consimţire. De Aigrigny abia îşi putu stăpâni emoţia care îl cuprinse.

Când prinţesa se adresă din nou lui Adrienne şi-i spuse cu un ton plin de mânie:

— Domnişoară, îţi interzic să ieşi – domnul de Aigrigny zise cu o modulare particulară a vocii:

— Mi se pare, doamnă, că o putem încredinţa pe domnişoara **în paza domnului doctor.**

Marchizul pronunţă aceste cuvinte: în paza domnului doctor într-un chip atât de plin de înţeles, încât prinţesa, după ce îi privi rând pe rând pe doctor şi pe abate, pricepu tot şi chipul i se lumină. Nevoind însă nici să cedeze prea uşor la observaţia marchizului, răspunse:

— Deşi mi se pare că domnul doctor a fost de o prea mare indulgenţă pentru domnişoara, n-aş vedea, în definitiv, inconveniente ca să i-o încredinţez. Dar n-aş vrea să văd stabilindu-se un precedent, căci acum domnişoara nu trebuie să mai aibă altă voinţă decât a mea.

— Doamnă prinţesă, zise grav doctorul, prefăcându-se cam jignit de vorbele doamnei de Saint-Dizier, nu cred că am fost indulgent în privinţa domnişoarei, ci drept. Sunt la ordinele sale ca s-o conduc la ministru, dacă doreşte. Nu ştiu ce vrea să-i ceară, dar o cred incapabilă să abuzeze de încrederea pe care o am într-însa şi să mă facă să sprijin o recomandare nemeritată.

Adrienne, mişcată, îi întinse prieteneşte mâna doctorului şi-i spuse:

— Fii liniştit, bunul meu prieten, o să-mi fii recunoscător pentru demersul pe care te rog să-l faci, căci o să ai partea dumitale de merit într-o acţiune bună...

Baronul Tripeaud, care nu era la curent cu noile planuri ale doctorului şi ale abatelui, îi spuse acestuia încet, cu un ton uimit:

— Cum! O lăsaţi să plece?

— Da! Da! răspunse domnul de Aigrigny nervos, făcându-i semn să asculte cele ce spunea prinţesa.

Aceasta se apropie de nepoata sa şi îi spuse cu vocea rară şi cântărită, apăsând pe fiecare cuvânt:

— Încă un cuvânt, domnişoară, un ultim cuvânt în faţa acestor domni. Răspunde: cu toate acuzaţiile teribile care te apasă, tot eşti hotărâtă să nu ţii seama de ordinele mele formale?

— Da.

— Domnilor, aţi auzit, zise prinţesa. Am făcut totul ca să ajung la o împăcare, dar în zadar. Domnişoara va fi, deci, singura vinovată de măsurile la care sunt silită să recurg în urma unei revolte atât de obraznice.

— Fie, doamnă, zise Adrienne, apoi se adresă doctorului: Haide, dragă doctore, mor de nerăbdare să plecăm, fiecare minut pierdut poate să coste multe lacrimi o familie cumsecade.

Adrienne ieşi din salon cu doctorul. Un servitor strigă să vină trăsura doctorului Baleinier; cu ajutorul lui, Adrienne se urcă, fără să bage de seamă când acesta spuse încet

câteva cuvinte lacheului care deschisese uşa. După ce doctorul se aşeză alături de domnişoara de Cardoville, servitorul închise portiţa şi după o clipă spuse vizitiului destul de tare ca să fie auzit din trăsură:

— Acasă la ministru, prin intrarea de din dos!

Şi caii porniră în galop.

CAPITOLUL 7
UN IEZUIT CU HAINĂ SCURTĂ

Se înnoptase. Noapte întunecoasă şi rece. Lanternele aruncau o lumină slabă în interiorul trăsurii în care se afla doctorul cu Adrienne de Cardoville. Încântătoarea fată ţinea în mână batista ei minunat brodată şi, spre marea mirare a doctorului, îşi şterse ochii umezi de lacrimi. După exaltarea nervoasă care o susţinuse până atunci, urma acum o descurajare dureroasă. Adrienne, oricât de hotărâtă şi de independentă, oricât de mândră şi de dispreţuitoare să fi fost, era cât se poate de sensibilă, dar în faţa mătuşii sale şi a tuturor celorlalţi îşi ascundea întotdeauna sensibilitatea. Cu toată tăria ei, Adrienne era, în fond, femeie.

— Cum, dragă domnişoară Adrienne? zise doctorul Baleinier, surprins de emoţia fetei, cum? dumneata aşa de curajoasă până adineauri, dumneata plângi?

— Da, răspunse Adrienne, cu vocea schimbată, plâng în faţa dumitale, care îmi eşti prieten, dar în faţa mătuşii mele... niciodată! Vorbeşti despre curajul meu! Te asigur că n-am voit să fac paradă, a trebuit să mă silesc din răsputeri să mă stăpânesc şi să ascund tot ce sufeream auzind cât de mojiceşte mă trata în faţa unor oameni pe care îi urăsc. În definitiv, eu nu le-am făcut niciodată rău oamenilor

acestora şi nu cer altceva decât să trăiesc singură şi liberă şi să văd numai oameni fericiţi în jurul meu. Şi tocmai mătuşa mea! Mătuşa mea a cărei viaţă a fost un şir nesfârşit de scandaluri, tocmai ea să mă acuze într-un chip atât de revoltător! Ca şi cum n-ar şti cât de mândră sunt eu!...

Zicând acestea, domnişoara de Cardoville îşi duse din nou batista la ochi.

— Lasă, domnişoară dragă, zise doctorul Baleinier cu vocea unsuroasă, linişteşte-te, toate au trecut, ai în mine un prieten devotat...

— Ştiu, eşti prietenul meu, zise Adrienne. N-o să uit niciodată că te-ai expus mâniei mătuşii mele luându-mi apărarea: ştiu bine că ea este puternică, da! foarte puternică atunci când e vorba să facă rău...

— Cât despre asta, zise doctorul, afectând o adâncă nepăsare, noi medicii suntem la adăpost de mânia ei.

— Dragă domnule Baleinier, doamna de Saint-Dizier şi prietenii ei nu uită!

După o clipă, fata adăugă:

— Şi apoi a vorbit de măsuri aspre. Ce măsuri poate să ia? Nu ştii?

— Între noi fie zis, eu cred că prinţesa a vrut numai să te sperie. Dar să nu ne mai gândim la asta. Trebuie ca ochii dumitale frumoşi să strălucească, să seducă şi să-l orbească pe ministru când o să vorbim cu el... Spune-mi ce aştepţi de la mine?

— Uite despre ce este vorba, zise Adrienne. Ţi-am spus ce motive am să mă interesez de lucrătorul acesta cumsecade.

Azi dimineaţă a venit la mine şi mi-a mărturisit disperat că este compromis pentru nişte cântece pe care le-a făcut, că e ameninţat să fie închis, că e nevinovat şi că, dacă l-ar băga la închisoare, familia lui ar muri de foame, deoarece o întreţine el singur. Aşadar, a venit să mă roage să-i asigur un sprijin ca să-l lase în pace să-şi vadă de lucru. Eu i-am promis, gândindu-mă la prietenia dumitale cu ministrul, dar poliţia era pe urmele lui. Atunci am avut ideea să-l ascund la mine şi ştii în ce fel a interpretat mătuşa mea aceasta. Acum spune-mi, mulţumită recomandării dumitale, crezi că ministrul o să-mi acorde ceea ce o să-i cer: eliberarea omului, în schimbul unei cauţiuni?

— Fără îndoială, asta nu va întâmpina nicio greutate, mai ales când ai să-i expui faptele cu elocvenţa inimii, pe care o posezi aşa de bine.

Adrienne era atât de neştiutoare în privinţa atribuţiilor administrative şi avea o încredere atât de mare în doctor, încât nu se îndoi un singur moment de cele ce-i spunea acesta. De aceea adăugă cu bucurie:

— Ce fericire! Aşadar, o să pot s-o liniştesc pe mama lucrătorului, când o să mă duc să le iau pe fetele mareşalului Simon. Biata femeie trebuie să fie chinuită de griji, văzând că fiul său nu se întoarce.

— Da, o să ai această plăcere, zise doctorul Baleinier,

surâzând. O să ne rugăm în aşa fel, încât biata mamă va afla prin dumneata punerea în libertate a băiatului, mai înainte chiar de a şti că a fost arestat. Dar am uitat un lucru foarte important pentru reuşita intervenţiei noastre.

— Ce? întrebă fata neliniştită.

— Toţi oamenii, zise doctorul cu şiretenie, au slăbiciunile lor şi miniştrii încă mai mult decât alţii. Acesta la care ne ducem ţine caraghios de mult la titlu şi prima sa impresie ar fi defavorabilă dacă n-ai să-l saluţi cu un **domnule ministru** foarte răspicat.

— Dacă nu-i decât atâta, dragă domnule Baleinier, zise Adrienne surâzând şi ea, nu-i nimic. N-am decât să-i spun şi excelenţă, mi se pare că şi ăsta este un titlu obişnuit. De altfel, viclenia asta e foarte nevinovată.

După puţin timp, Adrienne se plecă la geam şi zise:

— Doamne, ce întuneric e! Şi ce vânt! Şi ce zăpadă! în ce cartier suntem?

— Cum? Nu recunoşti scumpul dumitale cartier, strada Saint-Germain?

— Credeam că am ieşit de mult de pe strada asta.

— Şi eu credeam, zise doctorul plecându-se şi el la geam ca şi cum ar fi vrut să recunoască locul unde se găsea, dar văd că tot aici suntem! Bietul vizitiu, ameţit de viscol, o fi greşit drumul. Dar, uite că a găsit drumul cel bun. Da, îmi dau seama, în zece minute o să fim la intrarea particulară a ministrului – căci intimii ca mine se bucură de privilegiul de a scăpa de onorurile porţii celei mari.

De când plecaseră de la palatul Saint-Dizier, doctorul avea pe buze o întrebare pe care şovăia s-o pună, căci se temea să nu se compromită în faţa Adriennei. Când aceasta vorbise de interese aşa de importante despre care nu i se spusese nimic, doctorul, fin şi dibaci observator cum era, remarcase foarte bine încurcătura şi neliniştea prinţesei şi a domnului de Aigrigny. Atunci înţelese că complotul îndreptat contra Adriennei, în care juca şi el un rol, din supunere pentru porunca Ordinului, se lega de aceste interese care i se ascunseră şi lui, dar pe care ardea să le cunoască.

În cele din urmă, învingându-şi ezitarea şi găsind ocazia potrivită şi mai ales urgentă, o întrebă pe Adrienne:

— O să-ţi fac, poate, o întrebare indiscretă. Dacă ar fi aşa, te rog să nu-mi răspunzi:

— Spune, te rog.

— Adineauri, cu câteva minute înainte să vină comisarul de poliţie, mi se pare că ai vorbit de nişte interese mari despre care nu ţi s-a spus nimic până acum... Mi s-a părut că lucrul acesta a făcut mare impresie asupra prinţesei...

— O impresie atât de adâncă, zise Adrienne, încât unele bănuieli pe care le aveam s-au schimbat acum în certitudine.

— Nu-i nevoie să-ţi spun, dragă prietenă, reluă doctorul Baleinier, cu un ton dulceag, că dacă vorbesc despre asta este ca să-ţi ofer serviciile mele, în cazul când aş putea să-ţi fiu bun la ceva; dacă nu...

Adrienne se făcu serioasă, gânditoare, şi, după o tăcere de câteva clipe, răspunse:

— În afacerea asta, sunt unele lucruri pe care nu le ştiu, altele pe care pot să ţi le spun şi, în fine, altele pe care nu le pot spune. Ai fost aşa de bun cu mine astăzi, încât sunt fericită că pot să-ţi dau o nouă dovadă de încredere... Ascultă... am motive puternice să cred că într-un timp mai mult sau mai puţin apropiat o moştenire imensă trebuie să fie împărţită între membrii familiei mele, pe care nu-i cunosc pe toţi, căci, după revocarea edictului de Nantes[7] strămoşii noştri s-au risipit prin ţări străine şi au avut o soartă deosebită unii de alţii...

— Serios! exclamă doctorul peste măsură de interesat. Şi unde este moştenirea? De la cine este? în mâinile cui este?

— Asta nu ştiu.

— Şi cum o să vă valorificaţi drepturile?

— Asta o s-o aflu curând.

— Cine o să-ţi spună?

— Asta nu pot să-ţi spun.

— Şi de unde ştii că există această moştenire?

— Nici asta nu pot să-ţi spun, zise Adrienne, cu o voce melancolică şi dulce, care contrasta cu viociunea ei obişnuită. Este un secret, un secret, un secret bizar. În momentele de exaltare în care m-ai găsit uneori, mă gândeam la unele împrejurări extraordinare care se leagă de acest secret.

7 Prin aceasta s-au desfiinţat libertăţile acordate protestanţilor.

Adrienne tăcu, foarte adâncită în gânduri. Doctorul Baleinier nu îndrăzni să-i mai vorbească.

Domnişoara de Cardoviile nu-şi dădea seama de direcţia pe care o luase trăsura, iar doctorului nu-i părea rău să se poată gândi la cele ce aflase. Cu pătrunderea sa obişnuită, el presimţea întrucâtva că era vorba de o moştenire şi se gândi să facă despre toate astea un raport secret.

Câtva timp, domnişoara de Cardoviile şi doctorul Baleinier păstraseră, aşadar, o adâncă tăcere, care nu era întreruptă nici de uruitul roţilor, căci trăsura aluneca pe un strat gros de zăpadă, străzile devenind din ce în ce mai pustii.

Cu toată perfidia sa obişnuită, cu toată îndrăzneala sa, cu toată orbirea în care se afla victima, doctorul nu era tocmai liniştit în ce priveşte rezultatul maşinaţiunii urzite. Momentul critic se apropia şi cea mai mică bănuială deşteptată din nebăgare de seamă a lui Adriennei, îi putea ruina planurile.

De câtva timp, trăsura mergea de-a lungul unui zid foarte înalt, care se contura printre fulgi albi de tot, pe cerul întunecos. Tăcerea era adâncă şi posomorâtă. În fine, trăsura se opri. Lacheul coborî şi bătu într-un anume fel la o poartă mare. Mai întâi două lovituri repezi, pe urmă, după un timp destul de lung, încă una. În acelaşi timp, doctorul începu să vorbească, pentru ca să acopere semnalul.

— În sfârşit, am sosit, zise el voios lui Adrienne. Să fii seducătoare, adică să fii aşa cum eşti totdeauna.

— N-avea grijă, o să fac cum o să pot mai bine, răspunse Adrienne surâzând, apoi adăugă înfiorându-se fără voia ei:

— Ce frig şi ce întuneric!

În timp ce medicul şi domnişoara de Cardoville schimbau aceste cuvinte, poarta cea grea scârţâi din ţâţâni şi trăsura intră în curte. Doctorul coborî cel dintâi şi oferi braţul lui Adrienne. Trăsura se oprise în faţa unui mic peron plin de zăpadă, unde urci pe câteva trepte. Peronul ducea într-un vestibul luminat de o lampă. Ca să urce treptele cam alunecoase, Adrienne se sprijini de braţul doctorului.

— Ce tare tremuri! zise acesta.

— Da, zise fata înfiorându-se, mor de frig. În graba mea am ieşit fără şal. Dar ce înfăţişare tristă are casa asta! adăugă ea apoi.

— Ăsta este palatul cel mic al ministrului, unde omul de stat se retrage departe de zgomotele profane, zise doctorul Baleinier surâzând. Intră, te rog.

Domnişoara de Cardoville fu introdusă într-un salon cu tapet verde, mobilat modest, cu scaune şi fotolii de acaju. În tavan, dar cu mult mai sus decât se obişnuieşte, atârna o lampă rotundă, care dădea cel mult a treia parte din lumina pe care ar fi putut-o da. Adrienne găsi locuinţa mai mult decât modestă pentru un ministru; deşi nu avea nicio bănuială, nu se putu împiedica să nu facă o mişcare de surpriză şi se opri o clipă în prag. Doctorul, ghicind cauza mirării ei, îi spuse surâzând:

— Locuinţa asta ţi se pare foarte meschină pentru un

ministru, nu-i aşa? Dar dacă ai şti ce este economia constituţională! De altfel, ai să vezi un senior cu înfăţişarea tot aşa de meschină ca şi mobilierul. Aşteaptă-mă, te rog, o clipă, mă duc să-l înştiinţez pe ministru şi să te anunţ. Mă întorc într-o clipă.

Adrienne de Cardoville rămase singură. Deşi nu-şi putea explica pricina, fata găsi că odaia aceea mare, rece, goală, cu ferestrele fără perdele, era sinistră. Încetul cu încetul, observă la întregul mobilier atâtea ciudăţenii, pe care nu le observase de la început, şi se simţi cuprinsă de o nelinişte nelămurită.

Aşa, de exemplu, se apropie de căminul rece şi văzu cu surprindere că gura sobei era astupată cu o împletitură de fier, iar şi cleştele, şi lopăţica erau şi ele legate cu un lanţ. Mirată de această ciudăţenie, fata voi să tragă un fotoliu de lângă perete. Fotoliu nu se mişcă din loc. Atunci Adrienne băgă de seamă că spătarul scaunului acesta, ca şi al celorlalte, era legat de perete prin două bucăţi de fier.

Trecuse mai bine de un sfert de oră, şi doctorul nu se mai întorcea. În nerăbdarea ei, Adrienne voi să cheme pe cineva, ca să întrebe de doctor sau de ministru. Ridică ochii deasupra căminului ca să caute butonul de sonerie lângă oglindă. Nu văzu niciun buton, dar văzu că ceea ce luase până atunci drept oglindă era de fapt o placă mare de tinichea strălucitoare. Aplecându-se peste cămin ca să vadă mai bine, lovi un sfeşnic de bronz. Ca şi pendula, sfeşnicul era lipit de marmura căminului. În anumite dispoziţii de

spirit, împrejurările cele mai neînsemnate iau adesea proporţii înspăimântătoare. Astfel, sfeşnicul fixat, mobilele legate de perete, oglinda înlocuită cu o placă de tinichea, tăcerea adâncă, absenţa din ce în ce mai lungă a doctorului Baleinier, toate o impresionară atât de tare pe Adrienne, încât începu să fie cuprinsă de frică.

Deodată, deasupra capului ei răsună un zgomot surd, dar greu, ca şi cum ar fi căzut un corp la pământ. Fetei i se păru chiar că aude un geamăt înăbuşit. Ridicând repede ochii, văzu căzând din tavan puţin zid, desprins desigur de zguduiala duşumelei de sus.

Nemaiputându-şi stăpâni frica, Adrienne alergă la uşa pe unde intrase cu doctorul, ca să cheme pe cineva. Spre marea ei mirare, găsi uşa încuiată pe dinafară. Din ce în ce mai speriată, se repezi la uşa pe unde dispăruse doctorul. Şi asta era încuiată pe dinafară. Voind să lupte contra terorii care o cuprindea din ce în ce mai tare, Adrienne bătu cu degetul ei delicat de mai multe ori în uşă. După zgomotul înăbuşit pe care îl scosese bătaia, se vedea că uşa era foarte groasă. Nimeni nu răspunse. Fata alergă la cealaltă uşă; aceeaşi chemare din partea ei, urmată de aceeaşi tăcere adâncă.

Deodată, în camera de deasupra celei în care se găsea fata răsunară strigăte sau mai bine zis urlete sălbatice. Puţin timp după aceea tavanul fu zguduit de un fel de tropot surd, puternic, sacadat, ca şi cum mai multe persoane s-ar fi luptat cu disperare. De spaimă, Adrienne

scoase un strigăt grozav, se făcu palidă ca moartea, rămase un moment nemişcată, apoi se repezi la o fereastră închisă cu obloane şi o deschise repede.

Un vârtej puternic de vânt şi de zăpadă topită îi biciui obrajii, intră în salon, făcu să tremure lumina lămpii şi o stinse. Domnişoara de Cardoville rămase în întuneric, cu mâinile încleştate pe barele cu care era prevăzută fereastra şi cedând în fine spaimei pe care şi-o stăpânea de atât timp, începu să strige după ajutor.

După câteva secunde, două femei înalte intrară pe nesimţite în salonul unde se afla domnişoara de Cardoville. Fata, agăţată de fereastră, nu le putea vedea. Femeile erau în vârstă de vreo patruzeci, cincizeci de ani, voinice ca nişte bărbaţi, neglijent îmbrăcate şi murdar, ca nişte cameriste de mâna a zecea. Peste rochii purtau şorţuri mari de pânză, închise până la gât şi lungi până la pământ. Una dintre ele ţine în mână o lampă, iar cealaltă, un fel de haină de o formă ciudată, făcută din pânză grosolană, cenuşie.

Femeile îşi arătară una alteia faţa şi, în timp ce una puse lampa pe cămin, cealaltă se apropie de geam şi puse mâna ei mare, osoasă, pe umărul domnişoarei de Cardoville. Aceasta se întoarse repede şi scoase un nou strigăt. După ce îi trecu prima mişcare de spaimă, Adrienne se mai linişti şi întrebă repede, dar cu vocea schimbată:

— Unde este domnul Baleinier?

Femeile se uitară una la alta, schimbară o privire cu subînţeles şi nu răspunseră.

— Te întreb, zise Adrienne unde este domnul Baleinier, care m-a adus aici, vreau să-l văd chiar acum.

— Aplecat, zise femeia.

— Aplecat! exclamă Adrienne. A plecat fără mine... Dar ce înseamnă asta? Doamne!

După ce se gândi o clipă, fata zise:

— Duceţi-vă şi-mi căutaţi o trăsură.

Femeile se priviră iar ridicând din umeri.

— Haide, haide, doamnă, zise una din ele (pe care o chema Ursula), ca şi cum n-ar fi auzit ce spusese Adrienne; e timpul să te duci să te culci.

— Să mă culc! exclamă domnişoara de Cardoville cu spaimă. Dar, pentru Dumnezeu, îmi vine să înnebunesc...

Apoi se adresă iar femeilor:

— Ce casă e asta? Unde sunt? Răspundeţi!

— Eşti într-o casă, zise Ursula cu asprime, unde nu trebuie să strigi pe fereastră, aşa cum ai făcut adineauri.

— Şi unde nu trebuie să stingi lămpile, aşa cum ai făcut dumneata... dacă nu, zise cealaltă femeie, anume Gervaise, ne supărăm.

Adrienne nu mai ştia ce să zică; tremurând de spaimă se uita rând pe rând la femeile acelea îngrozitoare. În zadar se silea să înţeleagă. Deodată i se păru că ghiceşte şi exclamă:

— Acum înţeleg. Trebuie să fie o greşeală la mijloc. Nu mi-o pot explica, dar, în fine, este o greşeală... mă luaţi drept alta... Ştiţi cine sunt? Mă numesc Adrienne de

Cardoville! Vedeţi, dar, că sunt liberă să ies de aici! Nimeni n-are dreptul să mă ţină cu sila. Vă poruncesc să-mi aduceţi o trăsură imediat. Dacă nu sunt trăsuri în cartierul acesta, daţi-mi pe cineva care să mă însoţească şi să mă conducă acasă, în strada Babilonului, în palatul Saint-Dizier. O să răsplătesc cu dărnicie pe acea persoană şi pe voi.

— Ei, ai să isprăveşti odată? zise Ursula; la ce bun să ne mai spui toate astea?

— Ai să vii odată să te culci? zise Gervaise cu un ton aspru şi nerăbdător.

— Ascultaţi-mă, zise Adrienne repede, lăsaţi-mă să ies şi vă dau fiecăreia câte două mii de franci. Nu-i destul? Vă dau zece, douăzeci, cât vreţi, căci sunt bogată, dar să ies. Doamne! Să ies... nu vreau să stau aici... mi-e frică... exclamă nenorocita fată cu un ton sfâşietor.

În acest moment, strigătele sălbatice şi răguşite care se mai auziseră o dată începură iar: dar de data asta nu fură însoţite de nicio cutremurare a duşumelei.

— Ce ţipete! zise Adrienne plină de spaimă şi se apropie de cele două femei. Ce casă este asta unde se aud asemenea strigăte?

— Ei, zise Ursula, sunt persoane care n-au fost cuminţi, ca şi dumneata.

— Când nu sunt cuminţi le punem asta, zise Gervaise, arătând obiectul pe care îl ţinea sub braţ; da, da, li se pune cămaşa.

— O! zise Adrienne cu groază, ascunzându-şi obrazul în

palme.

Dintr-odată se făcuse lumină în mintea ei. Acum înţelegea. După emoţiile puternice pe care le avusese în timpul zilei, această ultimă lovitură trebui să aibă drept urmare o reacţie teribilă. Fata simţi că-i vine rău, mâinile îi căzură de-a lungul corpului. Forţele o părăsiră cu totul şi era gata să cadă. Dacă n-ar fi fost femeile s-o sprijine, ar fi căzut leşinată pe duşumea.

— Leşinul nu-i primejdios, zise Ursula, s-o ducem în pat s-o dezbrăcăm, s-o culcăm şi n-o să fie nimic.

Domnişoara de Cardoville petrecu o noapte îngrozitoare în compania celor două zgripţuroaice. A doua zi de dimineaţă pe la nouă, mare îi fu mirarea ei când îl văzu intrând în cameră pe doctorul Baleinier, surâzător, binevoitor şi ocrotitor ca totdeauna.

— Ei, fetiţo, îi spuse el cu o voce afectuoasă şi dulce, cum ai petrecut noaptea?

Adrienne şedea pe marginea patului; paloarea ei îngrozitoare, adânca schimbare a trăsăturilor, ochii strălucitori şi plini de friguri, tresăriturile convulsive, care o agitau din când în când, dovedeau consecinţele acelei nopţi îngrozitoare asupra acelei firi impresionabile şi nervoase. La vederea doctorului Baleinier, care făcu semn femeilor să iasă, domnişoara de Cardoville rămase împietrită. Se simţea cuprinsă de un fel de ameţeală, gândindu-se la îndrăzneala acestui om, care mai cuteza să se prezinte în faţa ei. Mânia, indignarea şi dispreţul o zăpăciră până într-

atât, încât îşi pierdu cumpătul şi, oricât ar fi voit, nu putu spune un cuvânt.

— Haide! Haide! Văd eu ce e, zise doctorul dând necontenit din cap, eşti supărată pe mine, nu-i aşa? Mă aşteptam la asta, dragă.

Aceste cuvinte, pronunţate cu neruşinare ipocrită, o făcură pe Adrienne să sară în sus. Ea se ridică, obrajii ei palizi se înflăcărară, ochii ei mari, negri, aruncară fulgere, apoi fără să spună un cuvânt, plină însă de mânie, trecu prin faţa doctorului, care şedea pe scaun, şi se îndreptă spre uşă cu pasul hotărât şi grăbit. În uşă era o mică ferestruică: uşa era încuiată pe dinafară. Adrienne se întoarse spre doctor, îi arătă uşa cu un gest poruncitor şi-i spuse:

— Deschide-mi!

— Ascultă, dragă domnişoară Adrienne, zise doctorul, linişteşte-te, ca să stăm de vorbă ca doi buni prieteni, căci ştii bine că sunt prietenul dumitale.

Zicând acestea, doctorul aspiră încet o priză de tabac.

— Aşadar, zise Adrienne, tremurând de mânie, nici astăzi n-o să ies de aici?

— Vai! Nu, dacă ai asemenea accese de exaltare. Dacă ai şti cât de aprinsă eşti la faţă, cât de arzători îţi sunt ochii... trebuie să ai 80 de pulsaţii pe minut. Te implor, draga mea, nu-ţi mai agrava situaţia agitându-te în felul acesta.

După ce îl privi cu atenţie pe doctor, Adrienne se întoarse încet şi se aşeză iar pe marginea patului.

— Aşa da, zise doctorul, fii cuminte... şi, îţi spun încă o dată, să vorbim ca doi prieteni.

— Ai dreptate, zise Adrienne scurt, cu vocea stăpânită şi foarte liniştită, să vorbim ca doi prieteni. Vrei să mă faci să trec drept nebună, nu-i aşa?

— Vreau, draga mea, ca într-o zi să ai pentru mine atâta recunoştinţă câtă ură ai acum. Ura asta am prevăzut-o, dar oricât de penibile ar fi unele îndatoriri, trebuie să te resemnezi şi să le îndeplineşti. Zicând acestea, doctorul oftă, iar vocea lui era atât de naturală, încât la început Adrienne nu-şi stăpâni o mişcare de surpriză. Dar îndată buzele i se strânseră într-un zâmbet amar:

— Se vede că toate acestea sunt pentru binele meu?

— Să fim sinceri, dragă domnişoară, spune-mi: am avut eu vreodată alt scop decât acela de a-ţi fi de folos?

— Nu ştiu ce este mai odios: neruşinarea dumitale sau mişeleasca trădare de aseară? Cât ţi se plăteşte ca să mă faci să trec drept nebună?

— Domnişoară, exclamă doctorul Baleinier, jignit fără voia lui.

— Sunt bogată, ştii, reluă Adrienne cu un dispreţ zdrobitor şi pot dubla suma care ţi se dă. Haide, în numele prieteniei pe care zici că o ai, acordă-mi cel puţin favoarea de a licita.

— Paznicele dumitale, în raportul de azi-noapte, mi-au spus că le-ai făcut şi lor aceleaşi propuneri, zise doctorul Baleinier cu sânge rece.

— Un om de lume ca dumneata! Un om de mare ştiinţă ca dumneata, un om cu atâta spirit ca dumneata trebuie plătit mai scump. Se găseşte trădare cu toate preţurile. De aceea nu-ţi întemeia refuzul pe preţul mic pe care l-am oferit acestor nenorocite, spune, cât vrei?

— Paznicele, în raportul lor de azi-noapte, mi-au vorbit şi despre ameninţări, mai zise doctorul Baleinier cu aceeaşi răceală: nu ai ameninţări şi pentru mine? Crede-mă, domnişoară, să terminăm mai repede cu încercările de corupere şi cu ameninţările de răzbunare. Atunci o să fim pe tărâmul adevăratei situaţii.

— Ameninţările mele sunt zadarnice! exclamă domnişoara de Cardoville, izbucnind în cele din urmă. Aşadar, crezi că la ieşirea mea de aici – căci sechestrarea asta o să aibă sfârşit – n-o să spun cu glas tare cât de mişeleşte m-ai trădat! Crezi că n-o să spun dispreţului şi ororii întregii lumi infama dumitale complicitate cu doamna de Saint-Dizier! Crezi...

— Dă-mi voie să te întrerup, dragă domnişoară Adrienne, zise doctorul, tot aşa de liniştit şi de drăgăstos. Nimic n-ar dăuna mai mult vindecării dumitale decât aceste speranţe nebuneşti care te-ar întreţine într-o stare de exaltare demnă de plâns. Mai bine să punem lucrurile la punct, ca să-ţi înţelegi clar situaţia: 1) este imposibil să ieşi de aici; 2) nu poţi avea nicio comunicare cu exteriorul; 3) în această casă nu intră decât oameni de care sunt absolut sigur; 4) sunt la adăpost de ameninţările şi de răzbunarea dumitale,

pentru că toate împrejurările şi toată dreptatea sunt de partea mea.

— Toată dreptatea?... Ca să mă închizi?

— N-am fi ajuns aici fără o mulţime de motive, unele mai grave decât altele.

— A, sunt şi motive?

— Vai! Motivele sunt prea reale şi, dacă într-o zi ai să te adresezi justiţiei, vom fi obligaţi, spre marea noastră părere de rău, să amintim: excentricitatea mai mult decât ciudată a felului dumitale de a trăi; mania de a-ţi costuma servitoarele; cheltuielile exagerate; povestea cu prinţul indian căruia îi ofereai o ospitalitate regească; hotărârea dumitale – nemaiauzită la optsprezece ani – de a voi să trăieşti singură, ca un băiat, istoria cu omul care a fost găsit ascuns în camera dumitale de dormit... În sfârşit s-ar arăta procesul-verbal al interogatoriului de ieri, care a fost transcris întocmai de o persoană însărcinată cu acest lucru.

— Cum ieri... exclamă Adrienne plină de indignare şi de surpriză.

— Doamne, ca să fim în regulă, dacă într-o zi o să tăgăduieşti interesul pe care ţi-l purtăm, am pus să se stenografieze răspunsurile dumitale de către un om care era într-o odaie vecină, în dosul unei draperii... într-o zi, când ai să ai mintea mai limpede şi ai să citeşti cu sânge rece acest interogatoriu, n-ai să te mai miri de hotărârea pe care am fost siliţi s-o luăm.

— Aşadar, zise Adrienne cu dispreţ, iubirea de

independenţă, generozitatea, cultul frumosului, ura faţă de tot ce este odios şi mişelesc, acestea sunt bolile de care trebuie să mă vindeci; mi-e teamă că am o boală fără leac, căci e multă vreme de când a încercat mătuşa mea să mă vindece.

— Da, se poate că n-o să reuşim, dar cel puţin o să încercăm; vezi, dar, bine că sunt o mulţime de fapte destul de grave care motivează hotărârea noastră, luată, de altfel, într-un consiliu de familie, ceea ce mă pune absolut la adăpost de ameninţările dumitale. Acum, că am stabilit asta, să vorbim despre starea actuală a dumitale, cu tot interesul pe care mi-l inspiri.

— Găsesc că dacă sunt nebună îmi vorbeşti prea rezonabil.

— Dumneata nebună! Slavă Domnului, draga mea, încă nu eşti nebună şi sper că graţie îngrijirilor mele nici n-ai să fii vreodată. Ca să împiedici un asemenea lucru, trebuie s-o iei din timp şi, crede-mă pe mine, abia mai era timp pentru aşa ceva. Mă priveşti cu un aer mirat, ciudat... Spune drept, ce interes aş avea eu să-ţi vorbesc aşa? Poate că servesc ura pe care ţi-o poartă mătuşa dumitale? în ce scop? Ce poate ea, pentru sau contra mea? Nu gândesc despre dânsa, în acest moment, nici mai mult, nici mai puţin bine decât ieri. Sau poate că îţi vorbesc într-un chip nou? Nu ţi-am vorbit chiar ieri, de mai multe ori, despre exaltarea primejdioasă a spiritului dumitale, a maniilor dumitale bizare? Am întrebuinţat viclenia ca să te aduc aici; da,

sigur; am profitat de ocazia pe care mi-ai oferit-o dumneata însăţi; asta este drept, dar de bunăvoie n-ai fi venit niciodată, într-o zi sau alta ar fi trebuit să găsesc un pretext să te aduc, şi îţi mărturisesc că mi-am zis: interesul e înainte de orice. Fă-ţi datoria, orice ar fi să se întâmple.

Trebuie să renunţăm să redăm accentul, privirea, fizionomia, gesturile doctorului Baleinier. Nici avocatul cel mai dibaci şi mai exersat, nici actorul cel mai mare din lume n-ar fi jucat mai bine scena aceasta decât doctorul Baleinier, târât de împrejurări fără voia lui, era pe jumătate convins de cele ce spunea.

Tocmai când îşi termină elocventul său discurs, atât de călduros, scândura care închidea pe din afară ghişeul de la uşă se ridică încetişor şi o pereche de ochi cercetară cu atenţie odaia. Baleinier nu observă. Adrienne nu-şi putea lua ochii de la doctor, care părea că o fascinează. Mută, copleşită, incapabilă de a pătrunde în adâncul întunecos al sufletului acestui om, mişcată fără voia ei de sinceritatea pe jumătate adevărată, pe jumătate prefăcută cu care îi vorbise, de accentul lui duios şi dureros, fata avu un moment de îndoială. Îi veni în minte că doctorul săvârşea o eroare îngrozitoare, dar că poate o săvârşea de bună-credinţă.

— Nu, nu pot, nu vreau să cred... dumneata ştii prea multe şi ai prea multă experienţă, ca să comiţi o asemenea greşeală.

— O greşeală... zise Baleinier cu vocea gravă şi tristă, o

greşeală... dă-mi voie să-ţi vorbesc în numele acestei ştiinţe, al acestei experienţe pe care admiţi că o am. Ascultă-mă câteva clipe, copilă dragă, şi pe urmă o să judeci singură!

— Pe mine... zise fata, încremenită, vrei să mă convingi că...

Apoi se întrerupse şi adăugă râzând spasmodic:

— Pentru triumful dumitale în adevăr nu mai rămâne decât să mă aduci acolo ca să recunosc că sunt nebună, că locul meu este aici şi că îţi datorez recunoştinţă.

— Recunoştinţă... da, îmi datorezi, aşa după cum ţi-am spus la începutul acestei convorbiri. Aşadar, ascultă-mă: vorbele mele au să fie crude, dar sunt răni care nu se vindecă decât cu fier şi foc. Te implor, copilă dragă, gândeşte-te, aruncă o privire nepărtinitoare asupra vieţii dumitale trecute. Ascultă-ţi gândurile şi o să te înspăimânţi. Adu-ţi aminte de acele momente de exaltare ciudată, în care timp ziceai că nu mai pluteai pe pământ... te implor să te gândeşti – câtă vreme nu-i prea târziu, la ora asta când mintea dumitale a păstrat destulă luciditate, şi să compari viaţa dumitale cu cea a altor fete de vârsta dumitale. Cum să ne explicăm felul dumitale de a trăi aşa de ciudat? Ai să poţi vreodată să te convingi dumneata însăţi că felul acesta de viaţă este normal? Vai, draga mea, ia seama! Deocamdată eşti încă în faza originalităţilor încântătoare, a excentricităţilor poetice... a visării dulci şi nelămurite. Dar panta este irezistibilă, fatală. Ia seama, câtă vreme partea

sănătoasă, graţioasă, spirituală a inteligenţei dumitale este încă mai tare şi-şi imprimă caracterul ei ciudăţeniilor pe care le săvârşeşti! Dar nu ştii cu ce putere îngrozitoare se dezvoltă partea anormală şi cum o înăbuşă pe cealaltă, la un moment dat. Atunci nu mai este vorba de ciudăţenii graţioase, ci de nebunii ridicole, murdare, respingătoare.

— Vai! Mi-e frică... zise nenorocita copilă, trecându-şi mâinile tremurătoare pe fruntea fierbinte.

— Atunci, continuă doctorul Baleinier cu vocea schimbată, atunci se sting şi ultimele raze ale inteligenţei. Atunci nebuniatrebuie să pronunţăm acest cuvânt înspăimântător – nebunia este mai puternică decât partea cealaltă! uneori ea izbucneşte în manifestări furioase, sălbatice! Alteori este stupidă, brutală; nefericita fiinţă care este atinsă de această boală nu mai păstrează nimic omenesc, nu mai are decât instincte animalice. Mănâncă cu lăcomie ca animalele, se plimbă ca şi ele încolo şi încoace în celula unde suntem siliţi s-o închidem. Asta este toată viaţa... toată...

— Îndurare!... strigă domnişoara de Cardoville îngrozită, îndurare, nu-mi spune lucruri de felul acesta. Încă o dată îţi spun că mi-e frică... ia-mă de aici, îţi spun să mă iei de aici! strigă ea cu o voce sfâşietoare, aş sfârşi într-adevăr prin a înnebuni. E drept că trăiesc ca nimeni altul, că gândesc ca nimeni altul, sunt izbită de lucruri care nu izbesc pe nimeni altul, dar ce dovedeşte asta? Că nu semăn cu ceilalţi... Am inimă rea? Sunt invidioasă, egoistă? Ideile mele sunt

ciudate, o mărturisesc, dar dumneata ştii bine, domnule Baleinier, că scopul lor este generos, înalt... Aici vocea lui Adriennne se făcu imploratoare; lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraji... N-am făcut în viaţa mea o faptă rea; dacă am făcut vreodată rău, a fost din prea mare bunătate. Cine vrea să vadă pe toţi fericiţi în jurul lui nu înseamnă că e nebun... şi apoi cineva simte el însuşi dacă e nebun şi eu simt că sunt în toate minţile. Şi parcă acum mai ştiu ceva? îmi spui lucruri atât de îngrozitoare... dumneata trebuie să ştii mai bine decât mine... Dar dacă ar fi aşa, mai zise domnişoara de Cardoville cu o voce sfâşietoare, trebuie să fie ceva de făcut; de ce, dacă ţii la mine, ai lăsat să treacă atâta timp? Nu puteai să ai milă de mine mai curând? Şi ceea ce este mai îngrozitor este că nici nu ştiu măcar dacă trebuie să te cred, căci poate să fie o cursă... dar nu... văd că plângi... adăugă ea uitându-se la doctor, care cu tot cinismul şi cu toată răutatea sa nu-şi putea stăpâni lacrimile la vederea acestor chinuri fără nume. Mă plângi pe mine... dar trebuie să fie ceva de făcut, nu-i aşa? O să fac tot ce o să vrei, tot... Dar dacă ar fi prea târziu? Nu, nu-i prea târziu, nu-i aşa, dragă domnule Baleinier? Acum îţi cer iertare pentru tot ce ţi-am spus când ai intrat. Vezi că atunci... nu ştiam...

După aceste cuvinte, întretăiate de suspine şi pronunţate cu un fel de rătăcire arzătoare, urmară câteva momente de tăcere, în timpul cărora doctorul, adânc mişcat, îşi ştergea lacrimile. Puterile nu-l mai ajutau; Adrienne îşi ascunsese

faţa în palme; deodată, însă, înălţă capul: trăsăturile i se mai liniştiseră, deşi o agita un tremur nervos.

— Domnule Baleinier, zise ea cu o demnitate mişcătoare, nu ştiu ce ţi-am spus adineauri; teama mă făcea să aiurez. Ascultă-mă: sunt în mâna dumitale; ştiu; îmi eşti duşman de moarte? îmi eşti prieten? Nu ştiu; ţi-e teamă într-adevăr că ceea ce nu este în acest moment decât bizarerie să nu devină nebunie mai târziu sau eşti complice la o uneltire diavolească? Dumneata singur ştii. Cu tot curajul meu, mă declar învinsă. Orice vor de la mine, auzi? Orice, mă învoiesc de mai înainte, îţi dau cuvântul meu, şi nu mi-l calc niciodată, o ştii. Aşadar n-o să mai ai Niciun interes să mă reţii aici? Dar dacă, din contră, eşti sincer când spui că mă crezi în primejdie de a-mi pierde minţile, îţi mărturisesc că ai deşteptat în mintea mea vagi îndoieli, care sunt îngrozitoare. În acest caz spune-mi şi o să te cred; sunt singură, în puterea dumitale, fără prieteni, fără sfaturi... mă încred orbeşte în dumneata. Implor pe salvatorul sau pe călăul meu? Nu ştiu, dar nu mai am puterea să discut.

Aceste cuvinte de o resemnare sfâşietoare, de o încredere disperată, fură ultima lovitură pentru şovăiala doctorului Baleinier. Mişcat în orice caz de această scenă, nu se mai gândi la urmările celor ce avea să spună şi voi ca măcar s-o asigure pe Adrienne în privinţa bănuielilor nedrepte îngrozitoare pe care ştiuse să i le deştepte. Sentimentele de căinţă şi de bunăvoinţă care îl însufleţeau i se citeau pe figură. Tocmai în clipa când se apropia de

domnişoara de Cardoville ca să-i ia mâna, se auzi în dosul gemuleţului o voce ascuţită şi tăioasă, care pronunţă numai aceste cuvinte:

— Domnule Baleinier?...

— Rodin... murmură doctorul speriat; mă spiona!

— Cine te strigă? întrebă fata.

CAPITOLUL 8
DUHOVNICUL

În timp ce în casa de sănătate a doctorului Baleinier se petreceau aceste lucruri, alte scene aveau loc cam la aceeaşi oră pe strada Brise-Miche, la Francisca Baudoin.

Ceasul de la biserica Saint-Merry sunase ora şapte. Francisca nu ştia încă despre arestarea fiului său şi îl aşteptase toată seara şi o parte din noapte, cuprinsă de chinuri nespuse. În sfârşit, cedând oboselii şi somnului, pe la trei dimineaţa se aruncase pe saltea, alături de patul lui Rose şi al lui Blanche. În zori de zi se sculă şi se duse în mansarda lui Agricol, sperând – atâta speranţă – că fiul său se întorsese.

Rose şi Blanche se sculară şi ele şi se îmbrăcară. Se aflau singure în odaia aceea tristă şi rece. Rabat-Joie, pe care Dagobert îl lăsase la Paris, stătea lungit lângă soba rece, cu botul între labele dinainte, şi nu le pierdea din ochi pe cele două surori. Fetele nu prea dormiseră şi băgaseră de seamă în ce agitaţie şi chinuri se găsea soţia lui Dagobert. O văzuseră mergând încoace şi încolo, vorbind singură, ascultând cu atenţie cel mai mic zgomot ce venea de pe scară, şi uneori îngenunchind în faţa crucifixului care se afla într-un colţ al odăii.

Orfanele ştiau bine că, rugându-se, soţia lui Dagobert se ruga şi pentru ele, căci lipsa lor de credinţă o

înspăimântase. În ajun, după plecarea grăbită a lui Dagobert la Chartres, Francisca asistase la scularea lui Rose şi a lui Blanche şi le aduse aminte să-şi facă rugăciunea de dimineaţă; fetele îi răspunseră cu naivitate că nu ştiu nicio rugăciune. Francisca, emoţionată şi dureros surprinsă, le întrebă despre catehism, despre confirmaţie, despre spovedit, iar fetele deschiseră ochii mari, mirate, fără să înţeleagă nimic din toate astea.

Cine ar privi din punctul de vedere al Franciscăi, ar înţelege chinurile ei îngrozitoare, căci în ochii ei, fetele pe care le iubise din primul moment, atât de drăgălaşe şi de blajine, erau, ca să zicem aşa, nişte biete păgâne, osândite fără vina lor la iadul veşnic. De aceea nu-şi putu stăpâni frica, le strânse în braţe şi le făgădui să se ocupe cât mai curând de mântuirea lor.

Rose şi Blanche erau, aşadar, singure în odaie, în lipsa soţiei lui Dagobert. Erau îmbrăcate în negru, ca întotdeauna, şi chipurile lor încântătoare păreau mai mult gânditoare decât triste. Deşi erau obişnuite cu o viaţă nenorocită, de cum sosiseră în strada Brise-Miche fuseseră izbite de penibilul contrast dintre locuinţa aceea sărăcăcioasă şi minunile care îşi închipuiseră că le aşteaptă la Paris, oraşul de aur al visurilor lor. Când Francisca se întoarse în odaie, figura ei era aşa de grozav schimbată, încât Rose nu se putu stăpâni să nu întrebe:

— Dar ce e, ce ai?

— Vai! dragile mele domnişoare, nu pot să vă mai ascund

mult timp... şi biata Francisca izbucni în lacrimi – de ieri nu mai trăiesc. L-am aşteptat ca de obicei pe fiul meu la masă aseară, şi n-a venit. N-am vrut să vă las să vedeţi cât mă supără asta; îl aşteptam din minut în minut, căci de zece ani nu s-a întâmplat niciodată să se ducă la culcare fără să vină să-mi spună „noapte bună”. Am petrecut o parte din noapte aici lângă uşă, ca să-i aud paşii, dar n-am auzit nimic, în sfârşit, pe la trei dimineaţa m-am întins pe saltea. Acum m-am dus să văd dacă fiul meu nu s-a întors în cursul dimineţii şi văd că n-a venit.

Rose şi Blanche se priviră cu emoţie: acelaşi gând le preocupa; dacă Agricol nu se întorcea, cum să trăiască ele în familia aceea? Ar fi fost, în acest caz, o povară de două ori aşa de mare pentru a-i casei.

— Poate că a lucrat până târziu aseară ca să se mai fi putut întoarce acasă, zise Blanche.

— Nu, nu se poate, s-ar fi întors şi la miezul nopţii, căci ştie cât de neliniştită trebuie să fiu. I s-o fi întâmplat vreo nenorocire, poate că a fost rănit la atelier, căci este aşa de aprig şi de îndrăzneţ la lucru! Vai, sărmanul meu fiu! Şi ca şi cum n-aş fi fost destul de nenorocită cu atâta, iată-mă îngrijorată şi pentru biata lucrătoare de sus.

— Cum asta?

— Când am ieşit de la fiul meu, m-am dus la ea ca să-i povestesc ce griji am, şi n-am găsit-o, deşi de-abia se făcea ziuă; patul nici nu era desfăcut. Unde poate să se fi dus aşa devreme, ea care nu iese niciodată.

Rose şi Blanche se priviră cu şi mai mare nelinişte. Din fericire, aproape în acelaşi timp se auziră două bătăi uşoare în uşă şi apoi glasul lui Mayeux:

— Pot să intru, mătuşică Francisca?

Rose şi Blanche se repeziră în acelaşi timp la uşă şi deschiseră. Din ajun ningea mereu, aşa că rochia fetei şi bietul ei şal erau ude de apă. Mâinile ei galbene erau învineţite de frig. Dar după strălucirea ochilor albaştri, de obicei blânzi şi timizi, se vedea că în împrejurările acestea grave căpătase un curaj şi o energie extraordinare.

— Doamne! Doamne! De unde vii, Mayeux? întrebă Francisca. Adineauri m-am dus să văd dacă a venit băiatul şi am deschis uşa şi la tine şi m-am mirat că nu te-am găsit; se vede că ai ieşit devreme de tot.

— Îţi aduc ştiri de la Agricol.

— De la Agricol? întrebă Francisca începând să tremure. Ce i s-a întâmplat? L-ai văzut? Ai vorbit cu el? Unde este?

— Nu l-am văzut, dar ştiu unde este.

Apoi, văzând că Francisca se făcuse galbenă, adăugă:

— Linişteşte-te, e sănătos şi nu e în primejdie.

— Slavă ţie, Doamne! întotdeauna ai milă de o biată păcătoasă. Alaltăieri mi-ai înapoiat bărbatul, iar astăzi, după o noapte chinuită, mă linişteşti în privinţa sărmanului meu copil.

Zicând aceste cuvinte, Francisca se lăsă în genunchi şi îşi făcu cruce cu evlavie.

— Ei, unde e băiatul? zise ea ridicându-se; de ce n-a venit

azi-noapte? Tu ai ştiut unde să-l cauţi, Mayeux? De ce mai întârzie atâta?

— Mătuşică Francisca, te asigur că lui Agricol îi merge bine, dar trebuie să-ţi spun că un timp oarecare...

— Vai! Dumnezeule! îmi îngheaţă sângele în vine. Ce s-a întâmplat? De ce nu pot să-l văd?

— E arestat!

— Arestat! exclamară Rose şi Blanche în acelaşi timp, pline de spaimă.

— Facă-se voia ta, Doamne, zise Francisca, dar e o mare nenorocire. Arestat, el, aşa de bun, aşa de cinstit. De ce a fost arestat?

— Alaltăieri, continuă Mayeux, am primit o scrisoare anonimă, în care mi se spunea că Agricol putea fi arestat dintr-un moment în altul, din cauza cântecului Lucrătorilor. Atunci m-am înţeles cu el să se ducă la domnişoara aceea aşa de bogată din strada Babilonului, care îi făgăduise să-l ajute în caz de nevoie. Agricol trebuia să-i ceară o cauţiune ca să nu intre la închisoare. Ieri-dimineaţă s-a dus, aşadar, la această domnişoară.

— Şi tu ştiai toate astea şi nu mi-ai spus nimic... şi nici el... De ce mi-aţi ascuns?

— Ca să nu te neliniştim degeaba, căci ne bizuiam pe bunătatea acestei domnişoare şi-l aşteptam pe Agricol din moment în moment... Dar timpul trecea şi el nu se întorcea. Nu m-am culcat toată noaptea ca să-l aştept.

— E drept că nu te-ai culcat!

— Eram prea neliniştită; azi-dimineaţă, înainte de a se face ziuă, n-am mai putut să mă stăpânesc şi am ieşit. Ţineam minte adresa domnişoarei şi m-am dus la ea, în strada Babilonului. Când am ajuns, era încă întuneric şi a trebuit să aştept să se facă lumină.

— Biata copilă, tu aşa de fricoasă, aşa de plăpândă, zise Francisca, adânc mişcată, te-ai dus aşa de departe pe vremea asta îngrozitoare. Eşti o adevărată fiică pentru mine.

— Agricol nu e un frate pentru mine? zise Mayeux roşind uşor. Apoi continuă:

— Când s-a luminat bine de ziuă, am îndrăznit să sun la portiţa pavilionului. A venit să-mi deschidă o fată foarte drăguţă, dar foarte palidă la faţă. Eu, ca s-o fac să mă asculte cu interes, i-am spus: „Domnişoară, vin în numele unei mame nenorocite”. Eram aşa de prost îmbrăcată, încât altfel îmi era teamă să nu mă dea afară ca pe o cerşetoare. Dar fata m-a ascultat cu mare bunăvoinţă şi atunci am întrebat-o dacă în ajun nu venise un lucrător tânăr s-o roage pe stăpâna ei să-i facă un serviciu.

— Ba da, vai! îmi răspunse fata, şi stăpâna mea tocmai voia să facă ce o rugase; când a aflat că era căutat ca să fie arestat, l-a ascuns. Din nenorocire, ascunzătoarea a fost descoperită, şi aseară pe la patru a fost arestat şi dus la închisoare.

— Şi ce-a făcut domnişoara? întrebă Francisca. Ar fi trebuit să vorbeşti cu ea, dragă Mayeux, şi s-o rogi să nu-l

părăsească pe bietul nostru băiat; ea e bogată şi trebuie să fie şi puternică; protecţia ei poate să ne scape!

— Vai! zise Mayeux plină de amărăciune, trebuie să renunţăm la această ultimă speranţă. Domnişoara, după câte mi-a spus fata plângând, a fost dusă ieri într-o casă de sănătate; se pare că e nebună.

— Nebună... O! Asta e oribil şi pentru ea, şi pentru noi, căci acum nu mai putem spera nimic, ce ne facem fără Agricol? Doamne! Doamne!

Biata femeie îşi ascunse faţa în palme. După exclamaţia sfâşietoare a Franciscăi se făcu o tăcere adâncă în odaie. Rose şi Blanche schimbară o privire dezolată, care exprima adânca lor mâhnire, căci îşi dădeau seama că prezenţa lor mărea din ce în ce grozavele încurcături ale acestei familii. Mayeux, zdrobită de oboseală, în prada atâtor emoţii dureroase, tremurând în hainele ude, căzu abătută pe un scaun, gândindu-se la poziţia disperată a acestei familii.

Într-adevăr era o situaţie foarte grea. În timpul tulburărilor politice sau ale agitaţiilor pricinuite în rândul claselor muncitoare de şomaj, familii întregi de muncitori sunt adesea într-o situaţie tot aşa de demnă de plâns ca şi cea în care se găsea familia lui Dagobert după arestarea lui Agricol, arestare cauzată de manevrele lui Rodin şi alor săi, aşa cum se va vedea mai târziu.

Chinurile soţiei lui Dagobert creşteau cu cât se gândea mai mult la aceste lucruri. Socotind şi pe fiicele generalului Simon, se poate zice că erau patru persoane absolut fără

niciun mijloc de trai; dar trebuie să mărturisim că mama nu se gândea atât la ea, cât la supărarea pe care o avea băiatul ei, îngrijorat şi el de situaţia nenorocită în care rămăsese familia.

În acest moment, cineva bătu la uşă: era vopsitorul, care îndeplinea şi funcţia de portar. În loc să aibă mâinile şi braţele de un verde strălucitor, în ziua aceea le avea de un violet superb.

— Doamnă Francisca, zise moş Loriot – împărţitorul de agheasmă de la Saint-Merry a adus o scrisoare de la abatele Dubois şi mi-a spus să ţi-o aduc numaidecât; a spus că este foarte urgent.

— O scrisoare de la duhovnic? zise Francisca mirată, apoi o luă şi zise:

— Mulţumesc, moş Loriot.

— Am onoarea... şi ieşi.

— Mayeux, vrei să mi-o citeşti? zise Francisca oarecum neliniştită.

Fata citi cele ce urmează:

Dragă doamnă Baudoin,

De obicei te spovedesc marţi şi sâmbătă; mâine însă n-am să pot, de aceea te aştept astăzi, dar te rog să vii cât mai devreme, dacă nu vrei să rămâi o săptămână fără să te cumineci.

— O săptămână întreagă, mare Dumnezeule! exclamă soţia lui Dagobert. Am prea mare nevoie să mă apropii chiar astăzi de masa pocăinţei, aşa tulburată şi necăjită

cum sunt.

Apoi se adresă orfanelor:

Domnul a auzit rugăciunile pe care i le-am făcut pentru voi, dragile mele, de vreme ce o să pot chiar astăzi să cer părerea unui om vrednic şi sfânt asupra marii primejdii în care sunteţi, fără să ştiţi, biete suflete nevinovate ce sunteţi! Domnul îmi este martor că inima mea sângerează pentru voi tot atât cât şi pentru fiul meu.

Rose şi Blanche se priviră încurcate, căci nu înţelegeau temerile pe care sufletele lor le inspira Franciscăi. Aceasta se adresă apoi lucrătoarei:

— Dragă Mayeux, trebuie să-mi mai faci un serviciu. Bărbatul meu a luat cu el la Chartres salariul lui Agricol, adică toţi banii care erau în casă: sunt sigură că băiatul n-are un ban la el. Să iei tava şi tacâmul de argint, cele două cearşafuri care au mai rămas şi şalul de mătase pe care mi l-a dat Agricol de ziua mea şi să le duci pe toate la Muntele de Pietate. O să caut să aflu în ce închisoare este băiatul şi o să-i trimit jumătate din suma pe care o s-o aduci; restul o să ne ajungă până la întoarcerea bărbatului meu. Când o să vină cum o să facem? Ce lovitură pentru el! Şi odată cu această lovitură vine şi mizeria, căci băiatul este închis şi eu nu mai văd să lucrez.

— Curaj, mătuşică Francisca, zise Mayeux, Agricol este nevinovat şi nu se poate să stea multă vreme închis.

— Dar n-o să pierzi timp ducându-te la Muntele de Pietate?

— O să câştig acest timp la noapte. Parcă aş putea dormi ştiindu-te aşa de necăjită? Lucrul o să-mi ţină de urât.

— Dar ai să consumi lumină.

— Fii liniştită, zise Mayeux minţind, am puţin avans.

— Atunci sărută-mă, cel puţin, zise soţia lui Dagobert, cu ochii umezi de lacrimi; eşti cea mai bună fiinţă din lume.

Soţia lui Dagobert ajunse în curând la biserica Saint-Merry, unde o aştepta duhovnicul, şi se îndreptă spre un colţ întunecos, unde se vedea ascunsă în umbră o gheretă de stejar cu uşa zăbrelită. Pe dinăuntru atârna o perdea neagră. După câteva minute apăru din fundul bisericii un preot înalt, cu părul cărunt, cu înfăţişarea serioasă şi aspră, purtând un anteriu lung, negru. Preotul era însoţit de un bătrân adus de spate, rău îmbrăcat, care se sprijinea într-o umbrelă. Bătrânul îi spuse preotului câteva cuvinte la ureche, şi preotul se opri să asculte cu adânc respect. Când ajunseră la gheretă, omul cel mic de stat o zări pe Francisca îngenuncheată şi-l privi pe preot cu un aer întrebător.

— Ea este, zise acesta.

— Aşadar, peste două-trei ore o să aşteptăm fetele la mănăstirea Sf. Marie, contez pe dumneata, zise bătrânul.

— Sper şi eu, pentru mântuirea sufletelor lor, zise preotul grav, înclinându-se şi intrând în gheretă.

Bătrânul acesta era Rodin. Ieşind din biserică, se duse la casa de sănătate, ca să se încredinţeze că doctorul Baleinier executa cu sfinţenie instrucţiunile sale cu privire

la Adrienne de Cardoville.

Francisca rămăsese îngenuncheată în gheretă. Deodată una din ferestruicile laterale se deschise şi se auzi o voce; era preotul, care o spovedea de douăzeci de ani pe soţia lui Dagobert şi avea asupra ei o influenţă atotputernică.

— Ai primit scrisoarea mea? zise vocea.

— Da, părinte.

— Bine, te ascult.

Soţia lui Dagobert dădu socoteală de felul în care îşi îndeplinise ultimul canon şi apoi începu să înşire noile păcate pe care le săvârşise de când fusese iertată. Această minunată făptură, mucenica muncii şi a dragostei de mamă, credea întotdeauna că păcătuieşte. Conştiinţa ei era mereu chinuită de teama să nu fi săvârşit cine ştie ce păcate.

— Părinte, zise ea cu vocea mişcată, sunt vinovată că nu m-am închinat alaltăieri seară. Bărbatul meu, de care eram despărţită de atâta amar de ani, a sosit pe negândite, şi tulburarea, surpriza, bucuria care m-au cuprins, m-au făcut să săvârşesc acest mare păcat.

— Mai departe? zise vocea cu asprime.

— Părinte, sunt vinovată de a fi săvârşit acelaşi păcat aseară. Eram într-o nelinişte de moarte, căci fiul meu nu mai venea şi îl aşteptam din clipă în clipă şi aşa a trecut timpul fără să mă închin.

— Mai departe? zise vocea.

— Părinte, sunt vinovată că l-am minţit toată săptămâna

asta pe fiul meu, spunându-i că am ascultat reproşurile lui cu privire la starea sănătăţii mele şi că am băut vin la masă. Dar am preferat să-i las lui vinul, căci are mai multă nevoie decât mine el, care lucrează atâta.

— Rea săptămână, zise vocea din ce în ce mai aspră, rea săptămână, tot timpul ai pus Creatura deasupra Domnului. În sfârşit, urmează.

— Vai, părinte! zise Francisca descurajată, ştiu, sunt o mare păcătoasă, şi mi-e teamă că sunt pe calea unor păcate cu mult mai mari. Bărbatul meu a adus din fundul Siberiei două orfane, fiicele domnului mareşal Simon. Ieri-dimineaţă le-am spus să-şi facă rugăciunea şi am aflat că nu ştiu niciunul din misterele credinţei noastre, deşi au cincisprezece ani. Nici n-au fost botezate!

— Atunci, sunt păgâne? strigă vocea cu mirare şi mânie.

— Asta mă mâhneşte, părinte, căci eu şi bărbatul meu îi înlocuim pe părinţii acestor fete şi am fi noi vinovaţi de păcatele pe care le pot face ele, nu-i aşa?

— Negreşit, dacă înlocuiţi pe cei care trebuie să vegheze asupra sufletelor lor. Păstorul răspunde de oile lui!

— Vai, părinte! Şi ce să fac? Mă îndrept spre sfinţia ta ca spre Dumnezeu. Fiecare zi, fiecare ceas pe care aceste fete îl trăiesc în păgânism poate mări pedeapsa lor veşnică, nu-i aşa? – şi Francisca, zicând aceasta, avea vocea profund emoţionată.

— Da, răspunse vocea, şi această teribilă răspundere apasă acuma asupra dumitale şi asupra bărbatului

dumitale, care aveţi aceste suflete în paza voastră.

— Vai, Doamne! Ai îndurare de mine, zise Francisca plângând.

— Nu trebuie să te tânguieşti aşa, reluă vocea pe un ton mai blând. Din întâmplare, aceste nefericite te-au întâlnit pe dumneata în calea lor. Ele vor avea de la dumneata şi de la bărbatul dumitale exemple bune, căci bărbatul dumitale, altă dată necredincios, îşi îndeplineşte acum îndatoririle religioase, presupun!

— Trebuie să ne rugăm pentru dânsul, părinte, zise Francisca cu tristeţe, Domnul încă nu s-a milostivit cu el, după cum nu s-a milostivit nici cu bietul meu băiat. Vai, părinte, mai zise Francisca, ştergându-şi lacrimile, gândurile acestea sunt cea mai grea osândă pentru mine.

— Aşadar, nici bărbatul, nici fiul dumitale nu practică, zise vocea gânditoare, asta este grav, foarte grav. Ia seama! Ţi-am spus că trebuie să ai grijă de atâtea suflete, răspunderea dumitale este foarte mare.

— Doamne, părinte, tocmai asta mă deznădăjduieşte! Vino în ajutorul meu, sfătuieşte-mă, de douăzeci de ani glasul sfinţiei tale este pentru mine glasul Domnului.

— Trebuie să te înţelegi cu bărbatul dumitale şi să le trimiţi pe fete într-un lăcaş sfânt, unde să fie instruite.

— Suntem prea săraci, părinte, ca să plătim pentru ele; din nenorocire, fiul meu a fost băgat la închisoare pentru nişte cântece pe care le-a făcut.

— Iată unde duce necredinţa, zise vocea cu asprime. Ţi-

am spus-o întotdeauna, eşti prea slabă faţă de dânsul. Acum te pedepseşte Dumnezeu. Trebuia să te desparţi de acest fiu fără credinţă şi să nu-i sfinţeşti păgânismul, iubindu-l aşa cum faci. Cine are un membru cangrenat, îl taie, zice Scriptura.

— Vai, părinte! Ştii bine că a fost singura dată când nu te-am ascultat, nu m-am putut niciodată hotărî să mă despart de fiul meu.

— De aceea mântuirea dumitale nu este sigură! Dar Domnul e îndurător; să nu mai cazi însă în acelaşi păcat cu privire la cele două fete pe care ţi le-a trimis Providenţa ca să le scapi de focul cel veşnic. Aceste nefericite n-au, desigur, nicio idee de bine şi de rău. Fiind crescute de o mamă nelegiuită şi de un soldat fără credinţă, sufletele lor trebuie să fie o mocirlă de scandal şi de necurăţenie.

— Cât despre asta, zise Francisca cu naivitate, fii liniştit, sunt blajine ca nişte îngeri, şi bărbatul meu, care nu s-a despărţit de ele de când s-au născut, zice că nu există inimă mai bună decât a lor.

— Bărbatul dumitale a fost toată viaţa lui în păcat de moarte, zise vocea cu asprime şi nu e în stare să judece sufletul nimănui. Îţi spun încă o dată că dacă înlocuieşti rudele acestor nefericite, nu mâine, ci astăzi, în ceasul ăsta, trebuie să lucrezi pentru mântuirea lor. Dacă nu, îţi iei asupră-ţi o răspundere teribilă.

— Dar încă o dată, părinte, te rog, vino în ajutorul meu, ce să fac? Sfătuieşte-mă!

— Nu se pot lăsa în pierzanie aceste două suflete tinere, zise vocea, după o clipă de tăcere, şi nu sunt două căi de mântuire, nu-i decât una singură: să le închizi într-o mănăstire, unde să nu fie înconjurate decât de exemple sfinte şi cucernice.

— Vai, părinte, dacă n-am fi aşa de săraci sau cel puţin dacă aş mai putea să lucrez, aş încerca să câştig preţul pensiunii, să fac aşa cum am făcut pentru Gabriel. Din nefericire, mi-am pierdut de tot vederea. Dar sfinţia ta, părinte, care cunoşti atâtea suflete inimoase, n-ai putea să intervii în favoarea bietelor orfane?

— Fetele astea n-au nicio rudă aici?

— Cred că nu.

— Şi au fost încredinţate de mama lor bărbatului dumitale ca să le aducă în Franţa?

— Da, şi acum el a fost silit să plece ieri la Chartres, pentru o afacere grabnică, aşa mi-a spus.

(Se ştie că Dagobert nu socotise nimerit să pună pe soţia sa la curent cu speranţele pe care fiicele mareşalului Simon le puneau în medalie, şi ele primiseră de la soldat recomandarea expresă să nu spună nimănui nimic, nici chiar Franciscăi).

— Aşadar, reluă vocea, după o nouă pauză, fiecare clipă pierdută pentru mântuirea acestor fete este un nou pas pe care îl fac pe calea pierzării. Dintr-o clipă în alta, mâna Domnului poate să le lovească, căci numai el ştie ceasul morţii noastre, şi dacă ar muri în starea în care sunt, ar fi

osândite, poate, pe vecie. Aşadar, astăzi încă trebuie să le deschizi ochii la lumina divină şi să le bagi într-o mănăstire, asta este datoria dumitale. Eu cunosc stareţa unei mănăstiri în care fetele ar putea fi instruite aşa cum trebuie. Preţul pensiunii va fi micşorat, având în vedere sărăcia lor, dar mai trebuie să li se dea şi un trusou. Şi asta ar fi prea scump pentru dumneata?

— Vai, părinte!

— Dacă aş lua puţin din fondul milelor şi dacă m-aş adresa câtorva persoane „generoase”, aş putea împlini suma trebuincioasă pentru ca fetele să poată fi primite la mănăstire.

— Părinte, eşti mântuitorul acestor copii.

— Asta vreau şi eu, dar chiar în interesul mântuirii lor, pentru ca măsurile să dea roade, trebuie să pun mai multe condiţii pentru sprijinul pe care ţi-l ofer. Mai întâi, fetele vor fi duse la mănăstire chiar în dimineaţa asta, de către menajera mea; prin urmare să le aduci imediat aici.

— Vai, părinte asta nu se poate, exclamă Francisca. În lipsa bărbatului meu nu îndrăznesc să iau o asemenea hotărâre, fără să-l întreb şi pe el.

— Nu numai că nu trebuie să-l întrebi, dar trebuie ca lucrul să fie făcut în lipsa lui.

— Cum? Să nu aştept să se întoarcă?

— Nu, răspunse vocea cu asprime, şi asta pentru două motive: întâi, pentru că în nelegiuirea lui învechită desigur că ar încerca să se împotrivească hotărârii înţelepte şi

cucernice pe care ai luat-o. Apoi, trebuie numaidecât ca fetele să rupă orice legătură cu bărbatul dumitale, şi pentru aceea trebuie ca el să nu ştie în ce loc sunt ele.

— Dar bine, părinte, zise Francisca, în prada unei nedumeriri şi a unei încurcături nespuse, copiii au fost încredinţaţi bărbatului meu, am eu dreptul să fac ceva fără ştirea lui?

— Dreptul... aici nu e vorba de drept, ci de o datorie sfântă. Nu-i aşa că ar fi datoria dumitale să le smulgi pe aceste nenorocite din mijlocul unui incendiu, cu toată împotrivirea bărbatului dumitale sau chiar în lipsa lui? Ei, acum trebuie să le smulgi nu dintr-un incendiu care nu mistuie decât trupul, ci dintr-un incendiu în care ar arde sufletul lor în vecii vecilor.

— Iartă-mă, părinte, dacă mai stărui, zise sărmana femeie, a cărei nehotărâre şi al cărei chin creşteau din minut în minut, luminează-mă; pot să fac aşa, după ce am jurat supunere bărbatului meu?

— Supunere pentru cele bune, dar pentru cele rele niciodată! Ai să admiţi singură că, cu el, mântuirea acestor orfane ar fi îndoielnică, imposibilă, poate.

— Dar bine, părinte, zise Francisca tremurând, când o să se întoarcă o să mă întrebe unde sunt copiii; să mint?

— Tăcerea nu este minciună, să-i spui că nu poţi răspunde la întrebare.

— Bărbatul meu este cel mai bun dintre oameni, dar un asemenea răspuns o să-l scoată din fire; a fost soldat şi

mânia lui o să fie teribilă, zise Francisca, cutremurându-se.

— Şi de ar fi de o mie de ori mai grozavă mânia lui, încă ar trebui s-o înfrunţi, şi să te mândreşti că suferi pentru o cauză atât de sfântă! exclamă vocea cu indignare. Crezi că aşa de uşor îţi capeţi izbăvirea pe pământul acesta? De când, oare, păcătosul care vrea într-adevăr să slujească pe Domnul se gândeşte la pietrele şi la spinii din cale, care pot să-l rănească şi să-l zgârie?

— Iertare, părinte, iertare, zise Francisca, cu o resemnare demnă de milă. Dar, îngăduie-mi încă o întrebare. Când o să sosească domnul mareşal Simon, o să-şi ceară copiii de la bărbatul meu. Ce-o să-i poată el răspunde?

— Când o să sosească domnul mareşal Simon, să mă înştiinţezi imediat, şi atunci o să văd; drepturile unui părinte nu sunt sfinte decât atât timp cât se foloseşte de ele pentru mântuirea copiilor săi. Înaintea părintelui şi mai presus de el este Domnul, pe care trebuie să-l slujim întâi. Hotărăşte-te. Vrei cu primejdia de a-ţi pierde sufletul, să jertfeşti viitorul acestor două copile, pe lumea asta şi pe cealaltă, pentru teama nelegiuită de bărbatul dumitale?

Deşi limbajul duhovnicului Franciscăi era grosolan şi lipsit de toleranţă, din punctul lui de vedere era drept şi just, acest preot cinstit şi sincer era convins de cele ce spunea. Instrument orb în mâinile lui Rodin, neştiind în ce scop lucra, el credea cu tărie că dacă o silea – ca să zicem aşa – pe Francisca să trimită fetele la mănăstire împlinea o datorie cucernică.

Asta era chiar, şi este şi astăzi, unul din cele mai minunate resorturi ale ordinului căruia îi aparţinea Rodin: de a avea drept complici oameni cinstiţi şi sinceri, care nu ştiu nimic din uneltirile pe care le servesc ca nişte factori dintre cei mai importanţi. Francisca, obişnuită de multă vreme să sufere influenţa duhovnicului, nu găsi nimic de răspuns şi se resemnă.

— Facă-se voia Domnului, părinte, şi orice mi s-ar întâmpla, o să-mi îndeplinesc datoriile mele de creştină, aşa cum mi-ai poruncit.

— Domnul o să-ţi ţină seamă de ceea ce ai avea poate de suferit împlinindu-ţi datoria. Aşadar îţi iei în faţa lui Dumnezeu angajamentul că n-ai să răspunzi la niciuna din întrebările bărbatului dumitale când o să te întrebe unde sunt fiicele mareşalului Simon?

— Da, părinte, făgăduiesc, zise Francisca tresărind.

— Şi ai să faci tot aşa în faţa mareşalului Simon, în cazul când s-ar întoarce înainte ca să socotesc eu că fetele sunt destul de înaintate pe calea adevărată pentru ca să-i poată fi înapoiate?

— Da, părinte, zise Francisca, din ce în ce mai slabă. Şi când va trebui să aduc orfanele la Sfinţia Sa?

— Peste o oră. Acum mă duc să-i scriu stareţei, o să las scrisoarea menajerei, o fiinţă în care te poţi încrede. O să ducă ea însăşi fetele la mănăstire.

După ce mai ascultă exortaţiile duhovnicului asupra păcatelor pe care i le mărturisise şi fuse izbăvită de ele

primind noi canoane, soţia lui Dagobert ieşi din gheretă şi părăsi biserica.

Tocmai când să apuce pe strada Brise-Miche, Francisca fuse ajunsă din urmă de împărţitorul de agheazmă, care alergase după ea ca să-i spună să se întoarcă imediat la Saint-Marry, căci abatele Dubois avea să-i spună ceva foarte important. Francisca porni înapoi. Tocmai atunci se opri o trăsură în faţa casei unde locuia ea.

În trăsură se afla o femeie destul de corpolentă, îmbrăcată în negru, ţinând un căţel pe genunchi.

— Birjar, zise ea, întreabă dacă aici locuieşte Francisca Baudoin.

— Bine, cucoană, răspunse birjarul.

Cititorii noştri au recunoscut-o, desigur, pe doamna Grivois prima cameristă a prinţesei de Saint-Dizier, care era însoţită de Monsieur. Vopsitorul, care, după cum se ştie, era totodată şi portar, întrebat de birjar despre locuinţa Franciscăi Baudoin, ieşi din atelier şi veni la trăsură ca să spună doamnei Grivois că Francisca Baudoin locuia într-adevăr acolo, dar nu era acasă. Moş Loriot avea braţele şi obrajii de un galben auriu superb, înfăţişarea acestui personaj îl întărâtă atât de mult pe Monsieur, încât în momentul când vopsitorul puse mâna pe marginea trăsurii, câinele începu să latre furios şi îl muşcă de braţ.

— Ah! Dumnezeule, zise doamna Grivois plină de grijă, pe când moş Loriot îşi retrăgea repede mâna, numai să nu fie nimic veninos în vopseaua pe care o ai pe mâini; câinele

meu e aşa de delicat!

Apoi şterse cu grijă botul lui Monsieur, mânjit în câteva locuri cu galben. Moş Loriot foarte puţin satisfăcut cu scuzele pe care se aştepta să le primească de la doamna Grivois, îi spuse abia stăpânindu-şi mânia:

— Dacă n-ai fi femeie, doamnă – ceea ce mă face să te respect şi în persoana acestui animal nesuferit – mare poftă aş fi avut să-l înşfac de coadă şi să-l transform imediat într-un câine galben ca lămâia, muindu-l în căldarea cu vopsea care este la foc.

— Să-mi vopseşti câinele în galben! exclamă doamna Grivois foarte mânioasă; apoi se coborî din trăsură, îl strânse cu drag pe Monsieur la piept şi-l măsură pe moş Loriot din cap până-n picioare cu o privire plină de ciudă.

Vopsitorul, văzând-o pe doamna Grivois îndreptându-se spre scara întunecoasă, zise:

— Doar ţi-am spus că doamna Baudoin nu-i acasă.

— Bine, o s-o aştept, zise scurt doamna Grivois. La ce etaj stă?

La al patrulea, zise moş Loriot, intrând în atelier.

Prezenţa doamnei Grivois la Francisca Baudoin era motivată de o nouă hotărâre a abatelui de Aigrigny şi a prinţesei de Saint-Dizier. Ei găsiseră mai prudent să trimită pe doamna Grivois, în care aveau o încredere oarbă, să ia fetele de la Francisca. Aceasta trebuia să fie prevenită de duhovnic că nu mai avea să încredinţeze fetele menajerei lui, ci unei doamne, care trebuia să vină cu un bilet de la el

şi care avea să le ducă într-o mănăstire de călugăriţe. După ce bătu la uşă, femeia de încredere a prinţesei de Saint-Dizier intră şi întrebă de Francisca Baudoin.

— Nu-i acasă, zise cu timiditate Mayeux, mirată de această vizită.

— Atunci am s-o aştept, căci am să-i spun un lucru foarte important, zise doamna Grivois, examinându-le cu atenţie şi curiozitate pe cele două orfane, care, stânjenite, plecară ochii.

Apoi doamna Grivois se aşeză, nu fără oarecare dezgust, pe fotoliul vechi al soţiei lui Dagobert. Atunci crezu că-l poate lăsa pe Monsieur în libertate şi îl puse binişor jos. Dar imediat în spatele fotoliului răsună un fel de mârâit surd, cavernos, care-o făcu pe doamna Grivois să sară în sus şi să-l cheme plină de spaimă pe Monsieur, care se refugie lângă stăpâna sa înspăimântat.

— Cum? Este un câine aici? exclamă doamna Grivois aplecându-se repede ca să-l ridice pe Monsieur.

Rabat-Joie, ca şi cum ar fi voit să răspundă singur la această întrebare, se ridică încet din dosul fotoliului unde dormise şi se ivi deodată, căscând şi întinzându-se. La vederea acestui animal puternic, care căscând arăta două şiruri de colţi formidabili, doamna Grivois nu se putu stăpâni să nu scoată un strigăt de spaimă. Arţăgosul căţel, simţindu-se în siguranţă pe genunchii stăpânei sale, începu să mârâie cu neruşinare. Dar vrednicul tovarăş al răposatului Jovial îi răspunse cu dispreţ, printr-un nou

căscat. După aceea, mirosind cu oarecare nelinişte hainele doamnei Grivois, îi întoarse spatele lui Monsieur şi se duse să se întindă la picioarele lui Rose şi ale lui Blanche de la care nu-şi mai luă privirile sale inteligente, ca şi cum ar fi presimţit că le ameninţă o primejdie.

— Daţi afară câinele ăsta, zise doamna Grivois cu glas poruncitor, îl sperie pe al meu, ar putea chiar să-i facă ceva.

— Fiţi liniştită, doamnă, răspunse Rose surâzând, Rabat-Joie nu-i rău când nu-l atacă cineva.

— Ba, nici nu ştii de unde vine o nenorocire. Numai văzând câinele ăsta enorm cu capul de lup şi cu dinţii înspăimântători, tremur la gândul nenorocirii care se poate întâmpla. Vă spun să-l daţi afară.

În acest moment intră în odaie un nou personaj, ceea ce puse capăt situaţiei. Omul acesta era comisionar şi avea în mână o scrisoare.

— Este o scrisoare foarte urgentă, de la un om care zice că e bărbatul patroanei de aici; vopsitorul de jos mi-a spus să urc, deşi ea nu-i acasă.

— O scrisoare de la Dagobert! exclamară Rose şi Blanche cu o vie expresie de bucurie; deci s-a întors? Unde-i?

— Nu ştiu dacă îl cheamă Dagobert, zise comisionarul, dar este un fost soldat cu mustaţa căruntă şi e la doi paşi de aici, la biroul de diligenţe de la Chartres.

— Atunci el el, exclamă Blanche, dă-ne scrisoarea.

Comisionarul o dădu şi fata o deschise repede. Doamna

Grivois încremeni. Ea ştia că Dagobert fusese îndepărtat pentru ca abatele Dubois să poată s-o influenţeze pe Francisca; până atunci toate reuşiseră; Francisca se învoia să încredinţeze fetele în mâinile călugăriţelor, dar chiar în clipa aceea sosea soldatul, pe care îl credeau plecat din Paris pentru două, trei zile. Neaşteptata lui întoarcere nimicea uneltirea cu atâta trudă combinată, în momentul când nu mai rămânea decât să-i culeagă roadele.

— Vai, Dumnezeule! zise Rose după ce citi scrisoarea, ce nenorocire! Ieri, la jumătatea drumului spre Chartres, Dagobert a observat că a pierdut punga şi nu şi-a mai putut continua călătoria. Atunci a luat pe credit un loc în diligenţă, ca să se întoarcă, şi acum cere să-i trimitem bani la biroul de diligenţe, unde aşteaptă.

— Şi nu-i niciun ban în casă, zise Blanche. Ce să facem?

Auzind aceste cuvinte, doamna Grivois avu o ultimă speranţă, dar şi aceasta îi fu repede nimicită de Mayeux, care arătă pachetul pe care îl lega şi zise:

— N-aveţi grijă, domnişoarelor, uite banii. Muntele de Pietate, unde mă duc să duc astea nu-i departe; o să iau de acolo bani şi o să mă duc numaidecât să-i duc domnului Dagobert. Cel mai târziu peste o oră o să fie aici!

— Afurisită cocoşată, îşi zise doamna Grivois cu ciudă; se gândeşte la toate. Fără ea am scăpa de întoarcerea neaşteptată a blestematului acela de soldat. Acum cum să fac? Fetele n-or să vrea să vină cu mine; m-aş expune unui refuz care ar compromite totul. Ce să fac, Doamne, ce să

fac?

În timp ce Mayeux îşi înnoda pachetul, grăbită să plece cât mai curând, doamna Grivois se gândea adânc. Deodată tresări. Chipul ei posomorât, nelinişstit, trist se lumină: ea se ridică, ţinându-l pe Monsieur în braţe şi le spuse fetelor.

— Pentru că doamna Francisca nu mai vine, mă duc până într-un loc aici aproape şi mă întorc numaidecât; vă rog să-i spuneţi.

Doamna Grivois ieşi din casă câteva minute după Mayeux. Fata, deşi aplecată sub povara pachetului, mergea aproape alergând de-a lungul trotuarului. În clipa când trecu pe lângă un sergent de poliţie, în urma ei căzură la pământ două piese de câte cinci franci, aruncate cu dibăcie de către o femeie corpolentă, îmbrăcată în negru, care o urmărea. Îndată, aceeaşi femeie făcu atent pe sergent asupra celor două piese care căzuseră şi îi spuse repede câteva cuvinte, arătându-i-o pe Mayeux. Apoi femeia dispăru cu paşi mari spre strada Brise-Miche. Sergentul, izbit de ceea ce-i spusese doamna Grivois, (căci ea era) ridică banii, alergă după Mayeux şi-i strigă:

— Ei!... opreşte, stai!...

Auzind aceste strigăte, mai mulţi trecători se opriră şi întoarseră capul. În cartierele acestea un grup de cinci-şase persoane se măreşte într-o clipă şi devine o mulţime considerabilă. Mayeux, care nu ştia că sergentul striga după ea, grăbea şi mai tare pasul, gândindu-se numai cum să ajungă mai repede la Muntele de Pietate.

Deodată auzi mai mulţi inşi alergând în urma ei şi aproape în aceeaşi clipă o mână grea i se lăsă pe umăr; era sergentul urmat de un agent de poliţie, care alergase şi el atras de zgomot. Mayeux, mirată şi totodată speriată, se întoarse.

— Ce, nu auzi? Te faci n-aude, n-avede? zise agentul de poliţie apucând cu asprime fata de braţ şi făcând-o să scape pachetul din mână.

Nenorocita fată îşi aruncă cu disperare ochii în jurul ei, se văzu ţinta tuturor privirilor neruşinate, batjocoritoare sau răutăcioase; se cutremură, începu să tremure din toate mădularele şi se făcu palidă ca moartea. Agentul de poliţie îi vorbea aspru, cine vorbeşte altfel unei fete cocoşate cu faţa suptă şi speriată, cu trăsăturile schimonosite de frică şi de necazuri, unei fiinţe îmbrăcate mai mult decât mizerabil?

De aceea el continuă şi mai aspru, condus de legea supremă a aparenţelor, care face ca sărăcimea să fie totdeauna bănuită.

— Ia mai stai puţin, fetiţo, se pare că eşti foarte grăbită de vreme ce laşi banii să-ţi curgă pe drum şi nici nu te opreşti să-i ridici.

— Nu-s ai mei banii ăştia.

— Minţi, răspunse sergentul, apropiindu-se; o doamnă cumsecade a văzut când ţi-au căzut din buzunar.

— Ba te asigur că nu, zise Mayeux tremurând.

— Şi eu îţi spun că minţi, reluă sergentul; doamna aceea,

izbită de înfăţişarea dumitale de criminală, mi-a spus: „ia te uită la cocoşata aceea care fuge şi care scapă banii şi nici nu-i ridică; asta nu-i treabă curată!”

Fata nu înţelegea de ce lucru grozav era acuzată, dar află numaidecât, căci agentul de poliţie îi smulse pachetul pe care îl ridicase şi îl ţinea în mâinile ei tremurătoare şi îi spuse cu asprime:

— Ce ai aici?

De spaimă, fata nu putu spune o vorbă şi începu să bâlbâie ceva neînţeles.

— Asta-i tot ce ai de răspuns? zise agentul, nu-i destul! Haide, grăbeşte-te, deschide pachetul!

Agentul, cu ajutorul sergentului, desfăcu pachetul şi pe măsură ce găsea obiectele, le anunţa tare:

— Drace! Cearşafuri, un tacâm, o tavă de argint, un şal, o cuvertură de lână... lovitura n-a fost rea. Eşti îmbrăcată ca o cerşetoare şi ai argintărie, nu-i rău!

— Lucrurile astea nu sunt ale dumitale, nu-i aşa? zise agentul.

— Nu, răspunse Mayeux tremurând ca varga, dar...

— Afurisită cocoşată, furi precum cea mai mare hoaţă!

— Am furat? strigă Mayeux împreunându-şi mâinile cu groază, căci acuma înţelege... eu... să fur...!

— Patrula... uite că vine patrula... strigară mai mulţi curioşi.

Un caporal şi doi soldaţi înaintau cu greu prin mulţimea zgomotoasă. Se vedeau de departe strălucind baionetele şi

ţevile puştilor. Un binevoitor se dusese să anunţe la postul cel mai apropiat că o mulţime compactă se adunase în stradă şi împiedica circulaţia.

— Uite garda, marş la secţie! zise agentul luând-o pe Mayeux de braţ.

— Dar bine, zise fata cu vocea înecată, împreunându-şi mâinile şi căzând în genunchi pe trotuar, aveţi îndurare! Lăsaţi-mă să vă spun, să vă explic...

— O să explici la secţie, hai cară-te!

Agentul o luă de braţ şi o sili să se ridice. În acest moment, caporalul şi cei doi soldaţi izbutiseră să-şi facă drum şi se apropiară de sergent.

— Caporal, zise agentul, du-o pe fata asta la secţie, eu sunt agent de poliţie!

— O! Doamne! îndurare! zise Mayeux începând să plângă cu hohote şi împreunându-şi mâinile, nu mă duceţi fără să mă lăsaţi să vă spun... n-am furat, pentru Dumnezeu! N-am furat! Să vă spun... ca să fac un serviciu cuiva... lăsaţi-mă să vă spun...

— Îţi spun că o să explici la secţie, răspunse sergentul.

După ce o denunţă pe Mayeux, aşa cum am văzut, doamna Grivois se întoarse repede în strada Brise-Miche şi urcă în grabă cele patru etaje. Când deschise uşa odăii în care locuia Francisca, ce văzu? Pe Dagobert cu soţia lui şi cu cele două orfane.

Să explicăm în două cuvinte prezenţa lui Dagobert. Pe chipul lui se citea atâta cinste militărească, încât directorul

de diligenţe l-ar fi crezut pe cuvânt că se va întoarce să-şi plătească biletul, dar soldatul voise morţiş să rămână în gaj, cum zicea el, până ce soţia sa avea să răspundă la bilet. Dar la întoarcerea comisionarului care anunţă că aveau să se aducă banii necesari, Dagobert, socotind că acum delicateţea lui era acoperită, se grăbi să alerge acasă. Se înţelege lesne uimirea doamnei Grivois când îl găsi în odaie pe Dagobert cu soţia sa şi cu cele două orfane.

Neliniştea Franciscăi la vederea doamnei Grivois nu fuse nici ea mai mică. Rose şi Blanche îi spuseseră că în lipsa ei venise o doamnă pentru o afacere foarte importantă. După cele ce-i spusese duhovnicul, Francisca înţelese că doamna aceea era persoana însărcinată să le ducă pe Rose şi pe Blanche într-o mănăstire de călugăriţe. Ea era hotărâtă să urmeze sfaturile abatelui Dubois şi se temea ca un cuvânt al doamnei Grivois să nu dea de bănuit lui Dagobert; în acest caz orice speranţă ar fi fost pierdută, şi orfanele ar fi rămas în starea de neştiinţă şi de păcat de moarte de care ea se credea răspunzătoare. Dagobert, îndată ce o văzu pe femeia de încredere a doamnei de Saint-Dizier, se ridică şi se uită întrebător la Francisca.

Momentul era critic, dar doamna Grivois profitase de exemplele doamnei de Saint-Dizier şi luă repede o hotărâre. Ea căută să tragă folos din faptul că urcase aşa de repede cele patru etaje şi de emoţia pe care i-o pricinuia vederea neaşteptată a lui Dagobert. După o clipă de tăcere,

pe care se prefăcu că o întrebuinţează ca să-şi vină în fire, ea zise cu vocea schimbată:

— Am fost martora unei mari nenorociri... scuzaţi-mi tulburarea, dar sunt aşa de mişcată...

— Ce s-a întâmplat, Doamne? zise Francisca cu vocea tremurătoare, temându-se de cine ştie ce indiscreţie.

— Am venit adineauri aici, reluă aceasta, ca să-ţi vorbesc de un lucru foarte important. Pe când te-aşteptam, o lucrătoare schiloadă a strâns nişte lucruri şi a făcut din ele un pachet.

— Da, zise Francisca, era Mayeux, o fată foarte bună şi foarte cumsecade.

— Am bănuit eu, dar să vedeţi ce s-a întâmplat: văzând că dumneata nu te mai întorceai, m-am hotărât să mă duc până undeva, aici aproape. Cobor, ajung la Saint-Merry, văd lume multă strânsă, întreb ce e, şi mi se spune că un sergent a arestat o fată drept hoaţă, pentru că a văzut-o ducând un pachet cu nişte lucruri care nu par să fie ale ei. Mă apropii... şi ce văd? Era lucrătoarea pe care o văzusem aici...

— Vai! săraca! exclamă Francisca, îngălbenind şi împreunându-şi mâinile cu spaimă, ce nenorocire!

— Explică-mi! zise Dagobert; ce pachet era acela?

— Trebuie să-ţi explic, dragă. Mu prea avem bani şi am rugat-o pe biata Mayeux să ducă numaidecât la Muntele de Pietate nişte lucruri de care n-avem nevoie.

— Şi au crezut că le furase! exclamă Dagobert, ea, o fată

aşa de cumsecade! E îngrozitor! De ce n-ai intervenit, doamnă, de ce n-ai spus că o cunoşti...

— Am vrut să fac asta, dar nu m-au crezut; atunci m-am grăbit să vin aici şi să vă spun. De altfel, greşeala poate să fie reparată. Trebuie numai să se ducă cineva repede la poliţie şi să spună cum stau lucrurile.

Auzind acestea, Dagobert îşi luă repede pălăria şi se adresă doamnei Grivois cu un ton brusc:

— Dar bine, doamnă, ar fi trebuit să începi prin a ne spune asta. O să mă duc la comisarul de poliţie al cartierului sau la corpul de gardă şi va trebui să-i dea drumul.

Zicând acestea, Dagobert ieşi repede. Francisca, liniştită în ce priveşte soarta lui Mayeux, mulţumi Domnului că graţie acestei împrejurări bărbatul ei fusese îndepărtat, deoarece în acest moment prezenţa lui o încurca atât de mult.

Doamna Grivois îl lăsase pe Monsieur în trăsură când se întorsese, atât de preţioase îi erau minutele. Acum aruncă Franciscăi o privire plină de înţeles, îi dădu scrisoarea abatelui Dubois şi îi spuse, apăsând pe fiecare cuvânt:

— Din scrisoarea asta o să vezi care este scopul vizitei mele. Sunt foarte fericită că am prilejul să intru în legătură cu aceste două domnişoare încântătoare.

Rose şi Blanche se priviră mirate, Francisca luă scrisoarea tremurând. Numai ameninţările stăruitoare ale duhovnicului putuseră învinge ultimele scrupule ale bietei

femei. În nevinovăţia ei, biata femeie nu ştia cum să spună fetelor să plece cu străina. Doamna Grivois, înţelegându-i încurcătura, îi făcu semn să se liniştească şi-i spuse lui Rose, în timp ce Francisca citea scrisoarea duhovnicului:

— Cât de fericită o să fie ruda dumneavoastră când o să vă vadă, dragă domnişoară!

— Ruda noastră? zise Rose cu mirare.

— Sigur; a aflat că aţi sosit, dar cum este cam bolnavă n-a putut veni singură să vă ia. Din nefericire, zise repede doamna Grivois, observând o mişcare a celor două surori, aşa cum spune şi în scrisoare, n-o să puteţi s-o vedeţi decât foarte puţin timp, şi peste o oră o să fiţi înapoi aici. Mâine sau poimâine o să poată ieşi şi o să vină să se înţeleagă cu doamna şi cu bărbatul său ca să vă ducă la ea, căci ar fi dezolată să vă ştie o povară pentru nişte persoane care au fost aşa de bune cu dumneavoastră.

Ultimele cuvinte ale doamnei Grivois făcură o impresie grozavă asupra celor două surori, căci le risipi teama de a fi de aici înainte pricina unei poveri crunte pentru familia lui Dagobert. Dacă ar fi fost vorba să părăsească pentru totdeauna casa din strada Brise-Miche fără învoirea prietenului lor, desigur că ar fi şovăit, dar doamna Grivois vorbea numai despre o vizită de o oră. De aceea fetele nu avură nicio bănuială, şi Rose îi ceru voie Franciscăi să facă vizita respectivă.

— Sigur, zise Francisca, cu vocea cam tremurătoare, dacă o să fiţi înapoi peste o oră...

— În cazul acesta o să le rog pe domnişoare să vină cât mai repede, căci aş vrea să le aduc înapoi înainte de prânz.

— Suntem gata, zise Rose.

— Atunci, domnişoarelor, îmbrăţişaţi-o pe mama voastră adoptivă şi haideţi, mai zise doamna Grivois, care abia îşi putea stăpâni neliniştea şi tremura de teamă să nu sosească Dagobert dintr-un moment în altul.

Rose şi Blanche o îmbrăţişară pe Francisca; aceasta le strânse în braţe pe bietele fiinţe aşa de drăgălaşe şi aşa de nevinovate. Deşi avea deplina convingere că lucra pentru mântuirea lor, totuşi abia îşi putu stăpâni lacrimile.

— Haideţi, domnişoarelor, zise doamna Grivois cu un ton binevoitor, să ne grăbim, iertaţi-mă pentru nerăbdarea mea, dar vă vorbesc în numele rudei voastre.

Surorile, după ce o îmbrăţişară cu drag pe soţia lui Dagobert, coborâră scara ţinându-se de mână, în urma doamnei Grivois. Ele erau urmate din depărtare, fără să ştie, de Rabat-Joie, care păşea discret în urma lor. În lipsa lui Dagobert, inteligentul animal nu le părăsea niciodată. Pentru mai multă precauţie, fără îndoială, femeia de încredere a doamnei de Saint-Dizier spusese birjarului să aştepte la oarecare distanţă de strada Brise-Miche. În câteva secunde orfanele şi conducătoarea lor ajunseră la trăsură. Monsieur, căruia nu-i plăcea singurătatea, scotea gemete plângătoare.

— Taci, Monsieur, uite-mă-s aici, zise doamna Grivois.

Apoi, adresându-se fetelor, le pofti:

— Urcaţi, domnişoarelor.

Rose şi Blanche urcară. Doamna Grivois, înainte de a se urca şi ea, dădu încet birjarului adresa mănăstirii Saint-Marie, adăugând şi alte instrucţiuni.

Deodată, căţelul, care mârâise cu un aer arţăgos când fetele se urcaseră în trăsură, începu să latre cu furie. Pricina acestei mânii era simplă: Rabat-Joie, până atunci nevăzut, se repezise dintr-odată în trăsură. Căţelul, exasperat de atâta îndrăzneală, uitând prudenţa lui obişnuită, târât de furie şi de răutate, se repezi şi-l apucă pe Rabat-Joie de bot şi îl muşcă aşa de grozav, încât vrednicul câine de Siberia, exasperat şi el de durere, se repezi asupra lui Monsieur, îl înşfacă de gât şi îl sfâşie dintr-odată. Toate astea se petrecură în mai puţin timp decât ne trebuie nouă ca să le povestim.

— Vai, Dumnezeule! zise doamna Grivois, întorcându-se, iar monstrul ăsta de câine. O să-l rănească pe Monsieur... Domnişoarelor, goniţi-l, vă rog, nu se poate să-l luăm cu noi.

Fetele încă nu ştiau cât de criminal fusese Rabat-Joie, căci Monsieur stătea nemişcat pe banchetă, totuşi înţeleseră că nu era frumos să se lase însoţite de câine, de aceea îl împinseră uşor cu piciorul şi îi spuseră supărate:

— Hai, Rabat-Joie, pleacă.

Doamna Grivois, grăbită să părăsească acest cartier, se urcă repede în trăsură, birjarul închise portiţa şi se urcă pe capră. Trăsura porni, iar doamna Grivois, de teamă să nu se

întâlnească cu Dagobert, coborî perdelele. După ce luă aceste precauţii indispensabile, putu, în fine, să se gândească şi la Monsieur, pe care îl iubea foarte mult, cu acea dragoste adâncă, exagerată, pe care oamenii răi din fire o au câteodată pentru animale. Doamna Grivois se legase cu patimă de acest câine arţăgos, laş şi răutăcios, poate tocmai dintr-o simpatie secretă pentru cusururile lui. Dragostea aceasta dura de şase ani şi părea că se măreşte, cu cât îmbătrânea Monsieur.

Trăsura plecase de câteva clipe, când doamna Grivois, care se aşezase pe bancheta din faţă, îl strigă pe Monsieur. Acesta avea motive foarte temeinice să nu răspundă.

— Ei, urâtule, supărăciosule, zise doamna Grivois, vrei să mă necăjeşti? Nu e vina mea dacă animalul acela urât a intrat în trăsură, nu-i aşa, domnişoarelor? Hai, vino aici şi sărută repede pe stăpâna ta ca să ne împăcăm, încăpăţânatule!

Aceeaşi tăcere din partea lui Monsieur. Rose şi Blanche începură să se uite una la alta cu nelinişte. Ele cunoşteau manierele cam brutale ale lui Rabat-Joie, totuşi erau departe de a bănui ce se întâmplase. Doamna Grivois, mai mult mirată decât neliniştită de faptul că Monsieur nu răspundea la dovezile ei de iubire, se plecă să-l scoată de sub bancheta unde îl credea ascuns. Simţi o labă, pe care o trase nerăbdătoare spre dânsa, foarte mirată de încetineala mişcărilor; care nu fuse spaima ei când, punând animalul pe genunchi, îl văzu fără viaţă!

— Damblaua! exclamă ea, nefericitul mânca prea mult, eram sigură că avea să i se întâmple ceva.

Apoi îl apucă de cap pe Monsieur, crezând că poate era numai leşinat şi văzu cu groază urma sângeroasă a cinci, şase colţi, care nu puteau lăsa nicio îndoială în ceea ce priveşte sfârşitul jalnic al căţeluşului. Prima sa mişcare fuse de durere şi de disperare.

— A murit!... exclamă ea... a murit!... e rece!... A murit!... Vai! Dumnezeule!

Şi femeia aceasta începu să plângă. Lacrimile unui om rău sunt sinistre. Pentru ca un rău să plângă, trebuie să sufere foarte mult; plânsul, reacţia suferinţei, în loc să uşureze sufletul, îl aprinde. Astfel, stăpâna lui Monsieur, după ce cedă penibilei înduioşări, se simţi pătrunsă de ură şi de mânie; da, de o mânie violentă contra fetelor, cauza involuntară a morţii câinelui. Fizionomia ei aspră îi trăda aşa de bine sentimentele, încât Rose şi Blanche fură speriate de expresia acelui chip aprins de mânie. Femeia le strigă, aruncându-le o privire furioasă:

— Câinele vostru l-a omorât.

— Câinele dumitale l-a muşcat întâi pe Rabat-Joie, zise Blanche cu vocea plină de sfială.

Expresia de spaimă care se citea pe chipul orfanelor o făcu pe doamna Grivois să-şi vină în fire. Ea înţelese funestele urmări pe care putea să le aibă mânia ei nesocotită. Chiar în interesul răzbunării, trebuia să se prefacă şi să nu le trezească nicio bănuială fiicelor

mareşalului Simon. Câteva minute ea nu le mai aruncă fetelor priviri supărate, apoi, puţin câte puţin, mânia păru că i se îmblânzeşte şi face loc unei dureri amare. În cele din urmă, doamna Grivois, ascunzându-şi faţa în mâini, scoase un oftat lung şi păru că plânge îndelung. După câteva minute îşi şterse ochii şi zise cu vocea mişcată, aproape drăgăstoasă:

— Iertaţi-mă, domnişoarelor, nu mi-am putut stăpâni prima pornire sau, mai bine zis, adânca mâhnire, căci îl iubeam foarte mult pe bietul câine, care nu m-a părăsit de şase ani.

— Ne pare foarte rău de această nenorocire, zise Rose; suntem mâhnite mai ales pentru că nenorocirea nu se mai poate repara şi te vedem atât de dezolată.

Trăsura se opri şi se auzi vocea birjarului strigând:

— Deschideţi poarta!

— A! Am ajuns! zise doamna Grivois.

Cele două laturi ale unei porţi mari se deschiseră şi trăsura intră în curtea presărată cu nisip. Doamna Grivois ridică un stor de la geam şi atunci se văzu o curte mare, împărţită în două printr-un zid înalt, în mijlocul căruia era un fel de boltă sprijinită de stâlpi de zidărie. Dincolo de zid se vedea acoperişul şi faţada unei clădiri foarte înalte, construită din piatră. Birjarul deschise portiţa trăsurii; care nu fu mânia doamnei Grivois şi surpriza fetelor, când îl văzură pe Rabat-Joie! Inteligentul câine urmărise trăsura, iar acum, cu urechile ciulite, cu coada în vânt, părea,

nenorocitul, că uitase crima săvârşită şi aştepta să fie lăudat pentru credinţa şi inteligenţa de care dăduse dovadă.

— Cum! exclamă doamna Grivois, a cărei mânie se deşteptă iar, câinele acesta ticălos a urmat trăsura!

Apoi se îndreptă repede spre boltă şi sună. Imediat apăru o femeie îmbrăcată călugăriţă şi se înclină cu respect în faţa doamnei Grivois, care îi spuse numai atât:

— Le-am adus pe cele două fete. Domnul abate de Aigrigny şi prinţesa au poruncit ca ele să fie imediat şi pentru tot timpul despărţite una de alta şi închise în celule aspre... auzi, soră? **Celule aspre** la regimul **nepocăitelor.**

— O să o previn pe maica stareţă şi vom face aşa, zise călugăriţa înclinându-se.

— Veniţi, dragile mele domnişoare! reluă doamna Grivois adresându-se fetelor, care-l mângâiaseră pe ascuns pe Rabat-Joie, atât de mişcate erau de instinctul lui.

— O să fiţi conduse numaidecât la ruda dumneavoastră şi eu o să vin să vă iau după o jumătate de oră: birjar ţine bine câinele.

Rose şi Blanche, după ce se coborâseră din trăsură, se ocupaseră de Rabat-Joie şi nu o văzuseră pe sora portăreasă, care era pe jumătate ascunsă după uşă. Doamna Grivois se urcă în trăsură unde se aflau rămăşiţele neînsufleţite ale lui Monsieur şi văzu, plină de ciudă şi mânie, că Rabat-Joie rămăsese culcat lângă uşă. Câinele de Siberia, sigur că putea găsi drumul spre strada Brise-Miche,

cu inteligenţa particulară rasei sale, aştepta pe fete.

Cele două surori erau, prin urmare, închise în mănăstirea Sf. Marie, care, după cum am spus, era aproape lipită de casa de sănătate unde fusese închisă Adrienne de Cordoville.

Abia ieşiseră orfanele din casă, şi soţia lui Dagobert îngenunche şi începu să se roage; lacrimile, pe care şi le reţinea de atâta timp, izbucniră, în fine. Cu toată convingerea că săvârşise o datorie religioasă predând fetele, ea aştepta cu o teamă adâncă întoarcerea bărbatului său.

În sfârşit, auzi paşi afară. Fiind sigură că era Dagobert, se ridică repede, se aşeză pe scaun şi, ca să pară ocupată, luă pe genunchi un sac gros de pânză şi se prefăcu că coase, dar mâinile îi tremurau aşa de tare, încât abia putea ţine acul între degete.

După câteva clipe uşa se deschise şi intră Dagobert. Figura aspră a soldatului era severă şi tristă. El intră şi trânti pălăria pe masă atât de preocupat, încât în prima clipă nici nu observă lipsa fetelor.

— Biata copilă! E îngrozitor! zise el.

— Ai văzut-o pe Mayeux? Ai spus să-i dea drumul? zise repede Francisca, uitând şi ea un moment grijile ei.

— Da, am văzut-o, dar în ce stare! Mi se rupea inima; am spus să-i dea drumul şi am vorbit din toată inima, poţi să-ţi închipui, dar mi s-a spus:

— Mai întâi trebuie să vină comisarul la dumneavoastră

pentru...

Dagobert se întrerupse, aruncă o privire mirată prin odaie şi întrebă:

— Ia te uită... dar unde sunt copiii?

Francisca se simţi cuprinsă de un fior de gheaţă şi zise cu vocea slabă:

— Dragă... cu...

Dar nu putu isprăvi.

— Unde sunt Rose şi Blanche, spune-mi?... şi nici Rabat-Joie nu-i aici...

— Nu te supăra...

— Ascultă, zise Dagobert cu asprime, le-ai lăsat să iasă cu vreo vecină; de ce nu le-ai spus să mă aştepte pe mine, dacă au vrut să se plimbe puţin. Le înţeleg, de altfel, foarte bine, odaia asta e aşa de tristă! Dar ce palidă eşti! adăugă soldatul privind-o mai de aproape pe Francisca. Ce ai? Eşti bolnavă?

Dagobert, plin de dragoste, luă mâna Franciscăi. Aceasta, mişcată de vorbele pe care i le spunea cu atâta bunătate, lăsă capul în jos şi începu să plângă pe braţul bărbatului său. Soldatul, din ce în ce mai neliniştit, simţind pe mână lacrimile fierbinţi ale femeii, zise:

— Plângi şi nu-mi răspunzi, spune-mi ce te doare, sărmana de tine. Poate pentru că am fost cam aspru când te-am întrebat de ce ai lăsat copiii să iasă cu o vecină? Doamne, ce vrei? Mama lor mi le-a lăsat mie când a murit şi înţelegi că asta e sfânt pentru mine. De aceea sunt

pentru ele totdeauna ca o cloşcă pentru puii ei, mai zise el râzând, ca să o înveselească pe Francisca... dar mă cunoşti: deşi am vocea groasă, în fond sunt bun; dacă ai încredere în vecină, răul nu este decât pe jumătate, dar, de aici înainte, să nu faci nimic în privinţa asta fără să mă întrebi şi pe mine. Copiii ţi-au cerut voie să se ducă puţin să se plimbe cu Rabat-Joie?

— Ba nu... dar...

— Cum nu? Cine-i vecina aceea căreia i le-ai încredinţat? La ce oră o să le aducă înapoi?

— Nu ştiu... murmură Francisca...

— Nu ştii! exclamă Dagobert. Nu ştii... n-ai putut să-i fixezi o oră sau mai bine să nu le fi încredinţat nimănui, decât ţie? Ele ştiau că eu trebuie să vin dintr-un moment într-altul, cum de nu m-au aşteptat?

Curajul Franciscăi ajunse la capăt. Ea preferă să sfârşească mai repede şi se hotărî să suporte povara mâniei bărbatului său, victimă umilă şi resemnată, dar credincioasă până la capăt promisiunii pe care o făcuse în faţa lui Dumnezeu şi a duhovnicului. Nesimţindu-se în stare să se ridice de pe scaun, înclină capul, îşi lăsă braţele în jos, de-a lungul scaunului şi spuse cu vocea înecată:

— Fă cu mine ce vrei, dar să nu mă mai întrebi ce s-a întâmplat cu copiii, căci nu pot să-ţi răspund.

Dacă ar fi căzut trăsnetul la picioarele soldatului, şi tot n-ar fi fost mai împietrit; se făcu galben la faţă, fruntea lui pleşuvă se acoperi de o sudoare rece; şi stătu mai multe

minute nemişcat, mut, împietrit. Apoi, dintr-odată, tresări şi ieşi din toropeala aceea trecătoare; printr-o mişcare de o energie teribilă, se repezi la nevastă-sa, o apucă de umeri, o ridică de pe scaun cu uşurinţa cu care ar fi ridicat o pană, o înfipse în picioare în faţa lui, se plecă spre dânsa şi strigă cu o voce înspăimântătoare disperată:

— Copiii!

— Ai îndurare! îndurare! zise Francisca, abia şoptind.

— Unde sunt copiii? repetă Dagobert, scuturând cu mâinile sale puternice, corpul şubred, slăbănog, al Franciscăi, apoi adăugă cu o voce tunătoare:

— Ai să-mi răspunzi odată? Unde sunt copiii?

— Ucide-mă sau iartă-mă, căci nu pot să-ţi spun, răspunse nefericita cu încăpăţânare, dar în acelaşi timp cu vocea dulce, caracteristică firilor timide, când sunt convinse că fac bine.

Apoi căzu în genunchi, împreună mâinile, şi după mişcarea slabă a buzelor se vedea că se roagă.

Atunci, Dagobert avu un moment de ameţeală, nu mai fuse stăpân pe gândurile sale. Cele ce i se întâmplau erau atât de neaşteptate, atât de neînţelese, încât îi trebuiră câteva momente până să-şi vină în fire, până să se convingă că soţia lui, a cărei viaţă fusese o serie nesfârşită de devotamente minunate, soţia lui care ştia ce însemnau pentru dânsul fiicele generalului Simon, îi spunea: „Nu mă întreba despre soarta lor, căci nu pot să-ţi răspund”.

Mintea cea mai hotărâtă, cea mai tare s-ar fi clătinat în

faţa acestui fapt de neexplicat, de neînţeles. Soldatul, mai liniştindu-se puţin şi privind lucrurile cu ceva mai mult sânge rece, făcu acest raţionament judicios: „Femeia asta este singura fiinţă care poate să-mi explice acest mister de neînţeles. Nu vreau nici s-o bat, nici s-o ucid, ci să întrebuinţez toate mijloacele posibile ca s-o fac să vorbească, să caut să mă stăpânesc”.

Ca urmare, Dagobert luă un scaun, arătă alt scaun soţiei sale, care era tot în genunchi, şi-i spuse:

— Şezi!

Ascultătoare, abătută, Francisca se supuse.

— Ascultă-mă, zise Dagobert cu vocea sacadată. Înţelegi că asta nu poate să rămână aşa. Ştii bine că niciodată n-o să uzez de violenţă împotriva ta. Dar trebuie să ştiu unde sunt copiii pe care mi i-a încredinţat mama lor; nu i-am adus din fundul Siberiei aici pentru ca tu să vii astăzi să-mi spui: „Nu mă întreba, căci nu pot să-ţi spun ce am făcut cu ei!” închipuieşte-ţi că mareşalul Simon soseşte acum şi îmi spune: „Dagobert, dă-mi copiii!”. Ce vrei să-i răspund? Uite, sunt liniştit, pune-te în locul meu; încă o dată, ce vrei să-i răspund mareşalului? Ei, răspunde!

— Vai! dragă...

— Nu e vorba de vai! zise soldatul ştergându-şi fruntea cu venele umflate şi întinse să se rupă; ce vrei să-i răspund mareşalului?

— Să dai toată vina pe mine, eu o să suport totul.

— Ce ai să-i spui?

— Că tu mi-ai lăsat mie fetele, că ai ieşit şi că la întoarcere nu le-ai mai găsit, că m-ai întrebat şi că eu ţi-am răspuns că nu pot să-ţi spun unde sunt.

— Şi tu crezi că mareşalul o să se mulţumească cu răspunsul ăsta? zise Dagobert încleştându-şi pumnii de furie.

— Din nefericire n-o să-i pot spune nici lui altfel şi nici ţie, chiar dacă aş vedea moartea cu ochii, tot n-aş putea.

Dagobert sări în sus auzind acest răspuns, făcut cu o resemnare exasperantă. Răbdarea lui ajunsese la capăt; totuşi nu voi să se lase târât de furie; simţea că ameninţările erau zadarnice; de aceea se ridică repede, deschise o fereastră şi îşi răcori fruntea înfierbântată. Puţin mai liniştit, făcu câţiva paşi prin odaie şi se întoarse să se aşeze lângă soţia lui.

— După felul cum mi-ai vorbit, am văzut îndată că nu s-a întâmplat niciun accident care să primejduiască sănătatea copiilor, zise el.

— Nu, slavă Domnului, sunt sănătoase amândouă, asta este tot ce pot să-ţi spun.

— Au ieşit singure?

— Nu pot să-ţi spun nimic.

— Le-a luat cineva?

— Vai, dragă, la ce bun să mă întrebi? nu pot să-ţi răspund.

— Or să se întoarcă?

— Nu ştiu.

Dagobert se ridică iar; răbdarea îl părăsea din nou. Făcu câţiva paşi prin odaie, apoi iar se aşeză.

— În definitiv, îi zise el soţiei sale, tu n-ai niciun interes să-mi ascunzi ce s-a întâmplat cu copiii; de ce nu vrei să-mi spui?

— Pentru că nu pot să fac altfel.

— Eu cred că poţi, când ai să afli un lucru pe care mă sileşti să-l fac: dacă copiii nu-mi sunt înapoiaţi în ajunul lui 13 februarie – vezi bine aşadar că nu este timp de pierdut – mă pui în situaţia unui om care le-a jefuit, le-a despuiat de averea lor, mă înţelegi?

După o pauză, el mai adaugă cu accent de deznădejde care sfâşie inima Franciscăi:

— Eu am făcut tot ce poate face un om cinstit ca să le aduc pe bietele copile aici. Tu nu ştii câte am avut de îndurat pe drum, câte griji, câte chinuri am avut, căci, în definitiv, sunt un soldat însărcinat să port de grijă la două fete... Numai prin inima mea, prin devotamentul meu am putut duce lucrurile la bun sfârşit, şi tocmai când credeam drept răsplată să pot spune tatălui lor: „Uite-ţi copiii...”. Soldatul se întrerupse... După violenţa de la început, urmă acum o înduioşare dureroasă; soldatul acesta cu inima de fier plânse. La vederea lacrimilor care îi curgeau încet de-a lungul mustăţii cărunte, Francisca simţi o clipă că hotărârea i se clatină, dar gândindu-se la jurământul pe care îl făcuse duhovnicului şi zicându-şi că era vorba de mântuirea în vecii vecilor a orfanelor, se acuză în gândul ei de ispita rea,

pentru care era sigură că abatele Dubois avea s-o certe cu asprime.

După o clipă, Francisca reluă cu vocea plângătoare:

— Cum or să te acuze că ai jefuit copilele? Parcă aşa ai spus?

— Află, zise Dagobert ştergându-şi ochii cu mâna, că dacă aceste fete atât de tinere au înfruntat atâtea oboseli şi greutăţi ca să vină aici tocmai din fundul Siberiei, este că e vorba de nişte mari interese, de o imensă avere, poate, şi dacă n-or să fie prezente la 13 februarie, la Paris, în strada St Francis, totul va fi pierdut pentru dânsele; şi toate astea vor fi din cauza mea, căci eu sunt răspunzător de cele ce ai făcut tu.

— La 13 februarie în strada St Francis, zise Francisca cu mirare, ca şi Gabriel...

— Ce spui?... Ca Gabriel?!

— Când l-am cules de pe drumuri, bietul orfan părăsit purta la gât o medalie de bronz.

— O medalie de bronz! exclamă soldatul încremenit de mirare, cu vorbele astea: La Paris, să fiţi la 13 februarie 1832 în strada St Francis?

— Da, dar tu de unde ştii?

— Gabriel! îşi zise soldatul; apoi adăugă tare:

— Şi Gabriel ştie că ai găsit această medalie la dânsul?

— I-am spus odată de mult; când l-am găsit avea lângă el şi un portofel plin cu hârtii scrise într-o limbă străină; eu i le-am dat domnului abate Dubois, duhovnicul meu, ca să

vadă ce era în ele. Mai târziu el mi-a spus că hârtiile n-aveau nicio importanţă. După câtva timp, o persoană foarte inimoasă, domnul Rodin, s-a însărcinat cu educaţia lui Gabriel şi l-a băgat la seminar. Atunci, domnul Dubois i-a dat domnului Rodin hârtiile şi medalia. De atunci nu mai ştiu nimic.

Auzind-o pe Francisca vorbind de duhovnic, o lumină bruscă se făcu în mintea soldatului; el presimţi în mod vag că soţia lui asculta de vreo influenţă tainică bisericească; e drept că nu înţelegea nici scopul nici puterea acestei influenţe, dar numai în felul acesta se putea explica, cel puţin în parte, încăpăţânarea Franciscăi de a tăcea cu privire la orfane. După o clipă de tăcere, se ridică şi spuse cu asprime soţiei sale, privind-o ţintă:

— În toată afacerea asta eu văd amestecul boaitelor.

— Ce vrei să spui?

— Tu n-ai niciun interes să-mi ascunzi copiii; tu eşti cea mai bună dintre femei şi vezi cât sufăr; dacă ai lucra din capul tău, ai avea milă de mine.

— Dragă!...

— Îţi spun eu că toate astea miros a duhovnici şi a biserică. Jertfeşti copiii duhovnicului, dar ia seama, o să aflu unde stă şi pe toţi dracii... o să mă duc să-l întreb cine, dintre el şi mine, este stăpân în casa asta! Dacă o să tacă, o să ştiu eu cum să-l fac să vorbească!

— Doamne, Dumnezeule! exclamă Francisca, împreunându-şi mâinile cu spaimă la auzul acestor vorbe

nelegiuite. Un preot! Nu te gândeşti!

— Un preot care aruncă discordia, trădarea şi nenorocirea în familia mea nu este decât un ticălos ca orice altul şi am dreptul să-i cer socoteală pentru răul pe care mi-l face mie şi alor mei.

— Dragă, zise Francisca cu vocea dulce, dar hotărâtă, te înşeli dacă tu crezi că ai să impui prin violenţă unui om venerabil, care de douăzeci de ani are grijă de mântuirea sufletului meu; este un bătrân vrednic de respect.

— Nu-mi pasă de vârsta lui... şi, zicând acestea, soldatul se ridică.

— Doamne, Dumnezeule, unde te duci? Eşti înspăimântător!

— Mă duc la biserica ta, trebuie să fii cunoscută acolo. O să întreb de duhovnicul tău şi pe urmă o să vedem noi.

— Dragă, te rog, exclamă Francisca înspăimântată, aruncându-se la picioarele lui Dagobert, care se îndrepta spre uşă, gândeşte-te la ce te expui. Să insulţi un preot! Tu nu ştii că asta e un sacrilegiu.

Aceste ultime cuvinte erau tot ce credea soţia lui Dagobert, în naivitatea ei, că poate spune mai de temut, dar soldatul, fără să ţină seamă de ea, se desfăcu din strânsoarea femeii şi tocmai voia să iasă cu capul descoperit. Atât era de furios. Tocmai atunci uşa se deschise: era comisarul de poliţie urmat de Mayeux şi de un agent care aducea pachetul ce se găsise asupra fetei.

— Comisarul! zise Dagobert recunoscându-l după

eşarfă... cu atât mai bine, nici nu putea să vină mai la timp.

— Francisca Baudoin? întrebă comisarul.

— Eu sunt, zise Francisca; apoi, zărind-o pe Mayeux, care, palidă şi tremurândă, nu îndrăznea să înainteze, îi întinse braţele:

— Sărmana mea copilă! exclamă ea plângând, iartă-mă, iartă-mă, pentru noi ai suferit umilinţa asta.

După ce soţia lui Dagobert o îmbrăţişă cu drag pe fată, aceasta se întoarse spre comisar şi îi spuse cu demnitate tristă şi amară.

— Vezi bine că n-am furat.

— Aşadar, zise comisarul, adresându-se Franciscăi, tava de argint, şalul şi cearşafurile din pachetul ăsta...

— Sunt ale mele, zise Francisca. Biata fată, ca să-mi facă un serviciu, s-a dus cu ele la Muntele de Pietate; este o fată admirabilă.

— Ascultă, zise cu asprime comisarul, adresându-se agentului, ai săvârşit o greşeală de neiertat, o să fac un referat şi o să cer să fii pedepsit. Poţi să pleci!

Comisarul se adresă apoi lui Mayeux, cu un aer foarte supărat:

— Din nefericire, acum nu mai pot face altceva decât să-mi exprim cele mai sincere păreri de rău pentru cele ce s-au întâmplat. Te rog să crezi că regret din suflet tot răul pe care ţi l-a făcut această greşeală.

— Vă cred, zise Mayeux, şi vă mulţumesc.

Apoi fata căzu pe un scaun, istovită după atâtea

încercări, curajul şi puterile n-o mai susţineau. Magistratul tocmai voia să se retragă, când Dagobert, după ce se gândise timp de câteva minute, îi spuse cu vocea hotărâtă:

— Domnule comisar, te rog să fii aşa de bun şi să mă asculţi – am să fac o plângere.

— Vorbeşte.

— Ceea ce am să-ţi spun este foarte important; şi fac această declaraţie în faţa dumitale ca magistrat, ca să iei notă.

— Te ascult ca magistrat.

— Sunt aici de două zile; am adus din Rusia două fete care îmi fuseseră încredinţate de mama lor, soţia mareşalului Simon.

— Ale domnului mareşal duce de Ligny? zise comisarul foarte surprins.

— Da. Ieri le-am lăsat aici, căci am fost silit să plec pentru o afacere foarte importantă. Azi-dimineaţă, în lipsa mea, fetele au dispărut şi sunt sigur că îl cunosc pe omul care le-a făcut să dispară.

— Domnule, zise magistratul, declaraţia dumitale este de cea mai mare gravitate. Dispariţie de persoane, sechestrare, poate... Eşti sigur de tot?

— Fetele erau aici acum o oră. Repet că în lipsa mea au fost răpite.

— N-aş vrea să mă îndoiesc de sinceritatea declaraţiei dumitale, totuşi o răpire făcută în timp atât de scurt e greu de admis. În sfârşit, pe cine bănuieşti? încă un cuvânt,

înainte de a rosti acuzaţia. Adu-ţi aminte că te ascultă un magistrat. Ieşind de aici, se poate să sesizez justiţia.

— Tocmai asta vreau, domnule comisar. Eu sunt răspunzător de aceste două fete în faţa tatălui lor, care trebuie să sosească dintr-un moment în altul şi ţin să mă dezvinovăţesc.

— Înţeleg toate aceste motive, dar, încă o dată, ia seama să nu te laşi rătăcit de bănuieli neîntemeiate poate. Odată denunţul făcut, se poate să fiu silit să iau imediat, contra persoanei pe care o acuzi, măsuri preventive.

— Auzi, dragă, zise Francisca din ce în ce mai speriată de hotărârea lui Dagobert faţă de abatele Dubois. Te rog să nu spui o vorbă mai mult.

Soldatul, gândindu-se mai adânc, se convinsese că numai influenţa duhovnicului o putuse determina pe Francisca să facă ce făcuse şi să nu vrea să spună nimic, de aceea reluă cu hotărâre:

— Acuz pe duhovnicul soţiei mele de a fi autorul sau complicele răpirii fiicelor mareşalului Simon.

Francisca scoase un geamăt dureros şi îşi ascunse faţa în mâini, în timp ce Mayeux se apropie de ea şi se sili s-o mângâie. Magistratul ascultă depoziţia lui Dagobert plin de mirare şi îi spuse cu asprime:

— Nu acuza pe nedrept pe un om îmbrăcat cu haina preoţească... ar fi trebuit să te gândeşti mai bine, toate astea devin din ce în ce mai grave.

— Domnule comisar, zise Dagobert nerăbdător, uite cum

stau lucrurile: soţia mea este cea mai bună femeie din lume, cea mai cinstită dintre fiinţe, dar e bigotă, de douăzeci de ani nu vede decât prin ochii duhovnicului. Îl iubeşte la nebunie pe fiul nostru, mă iubeşte şi pe mine, dar mai presus de fiul nostru şi de mine este totdeauna duhovnicul.

— Aceste detalii intime...

— Aceste detalii sunt indispensabile, ai să vezi. Acum o oră am ieşit ca să mă duc să intervin pentru Mayeux. Când m-am întors, fetele dispăruseră. O întreb pe soţia mea, cu care le lăsasem... ea cade în genunchi, izbucneşte în plâns şi îmi spune: „Fă ce vrei cu mine, dar nu mă întreba ce s-a întâmplat cu fetele, căci nu pot să-ţi spun”.

— Este drept? întrebă magistratul, privind-o cu mirare pe Francisca.

— M-am înfuriat, am ameninţat, m-am rugat, dar degeaba, continuă Dagobert. Ea îmi răspundea cu blândeţea ei de sfântă: „Nu pot să-ţi spun nimic”, iată ce susţin eu: soţia mea n-are niciun interes să dispară fetele, dar este în puterea duhovnicului, a acţionat din ordinul lui, ea este numai un instrument. El este singurul vinovat.

Pe măsură ce Dagobert vorbea, fizionomia magistratului se făcea din ce în ce mai atentă; el o privea cu mirare pe femeie, care plângea. După ce se gândi puţin, făcu un pas spre ea şi îi spuse:

— Ai auzit ce a declarat bărbatul dumitale?

— Da.

— Şi ce ai de spus ca să te dezvinovăţeşti?

— Dar bine, domnule, zise Dagobert, nu o acuz pe soţia mea, asta nu, îl acuz pe duhovnicul ei!

— Domnule, te-ai adresat magistratului, magistratul va proceda cum crede de cuviinţă ca să descopere adevărul. Prin urmare, doamnă, reluă el adresându-se Franciscăi, ce ai de spus ca să te dezvinovăţeşti?

— Nimic, vai!

— Este adevărat că bărbatul dumitale când a plecat a lăsat fetele în paza dumitale?

— Da, e adevărat.

— Este adevărat că atunci când te-a întrebat unde sunt i-ai zis că nu poţi să-i spui nimic în privinţa asta?

Comisarul părea că aşteaptă răspunsul Franciscăi cu curiozitate şi nelinişte.

— Da, e drept, zise ea cu simplitate şi cu naivitate, aşa i-am răspuns.

Magistratul făcu o mişcare de surpriză, aproape dureroasă.

— Cum, doamnă, la toate rugăminţile, la toate stăruinţele bărbatului dumitale n-ai putut răspunde altceva? Cum?! Ai refuzat să-i dai orice lămurire? Asta nu-i de crezut şi nici nu se poate.

— Şi totuşi ăsta este adevărul, domnule comisar.

— Dar, în definitiv, unde sunt copiii care ţi-au fost încredinţaţi?

— Nu pot să spun nimic. Dacă nu i-am răspuns bărbatului

meu, înseamnă că n-am să răspund nimănui.

— Ei, zise Dagobert, n-am avut dreptate? O femeie cinstită ca ea, totdeauna cu judecată, cu bun simţ, plină de devotament, să vorbească aşa. Este posibil aşa ceva? Repet că este o afacere de-a duhovnicului. Să luăm măsuri contra lui repede, numai aşa o să aflăm tot şi o să-mi recapăt copiii.

Comisarul, fără să-şi poată stăpâni o uşoară emoţie, îi zise Franciscăi:

— Sunt silit să-ţi vorbesc cu asprime, dar datoria mă obligă. Toate astea se complică în mod atât de grav, încât sunt nevoit să anunţ imediat justiţia de faptul următor: recunoşti că fetele au rămas cu dumneata şi recunoşti că acum nu mai sunt aici. Acum ascultă-mă bine: dacă refuzi să dai vreo lămurire cu privire la dânsele, dumneata singură ai să fii acuzată de dispariţia lor şi o să fiu silit, spre marea mea părere de rău, să te arestez.

— Pe mine! exclamă Francisca îngrozită.

— Pe dânsa! exclamă şi Dagobert, niciodată! şi se repezi la ea ca şi cum ar fi vrut să o protejeze.

— Acum e prea târziu, domnule, zise comisarul. Ai depus plângerea asupra răpirii celor două fete; după declaraţiile soţiei dumitale, până acum ea singură este inculpată şi trebuie s-o duc la procuror, care va vedea ce este de făcut.

— Dar nu o acuz pe soţia mea...

— Lasă, dragă, nu te ocupa de mine, zise femeia cu o resemnare îngerească. Domnul vrea să mă încerce greu; eu

sunt smerita lui slujitoare; nici la închisoare n-o să spun mai mult decât am spus aici despre bieţii copii.

— Domnule comisar, vezi bine că femeia mea nu-i în toate minţile, exclamă Dagobert, nu se poate s-o arestezi.

— Dar nu este nicio bănuială, nicio dovadă şi niciun indiciu contra persoanei pe care o acuzi dumneata şi pe care o apără însuşi caracterul ei bisericesc. Lasă-mă s-o iau pe soţia dumitale. Poate că după un prim interogatoriu o să fie eliberată. Îmi pare rău, adăugă comisarul, că am de îndeplinit o asemenea misiune, în momentul când arestarea fiului dumitale trebuie să...

— Ce? strigă Dagobert încremenit, privind-o pe soţia sa, ce spune? Fiul nostru...

— Cum, nu ştiai? iartă-mă, domnule, te rog, iartă-mă, zise magistratul dureros impresionat, îmi pare rău că trebuie să-ţi fac o asemenea destăinuire.

— Fiul nostru... repetă Dagobert, ducându-şi mâinile la tâmple, fiul nostru este arestat!

— Da, pentru un delict politic, care, de altfel, nu este grav, zise comisarul.

— Asta este prea mult, zise soldatul zdrobit şi căzu pe un scaun ascunzându-şi faţa între mâini.

Cei doi soţi îşi luară un rămas bun sfâşietor; Francisca, credincioasă jurământului pe care îl făcuse abatelui Dubois, nu spuse un cuvânt mai mult despre soarta lui Rose şi a lui Blanche. Dagobert refuză să depună o plângere împotriva soţiei sale, se rezemă cu coatele de masă, zdrobit de atâtea

emoţii şi nu se putu împiedica să nu exclame:

— Ieri o aveam lângă mine pe soţia mea, pe fiul meu, pe cele două orfane... şi acuma sunt singur... singur...

Când rosti aceste cuvinte cu un ton sfâşietor, auzi o voce tristă şi blândă spunându-i cu timiditate:

— Domnule Dagobert, eu sunt aici şi, dacă ai să mă laşi, am să te servesc, am să rămân cu dumneata.

Era Mayeux.

CAPITOLUL 9
REGINA BACANAL

A doua zi după ce soţia lui Dagobert fusese condusă de comisar la judecătorul de instrucţie, în piaţa Chatelot, se petrecea o scenă zgomotoasă şi însufleţită, în faţa unei case unde la etajul întâi şi la parter se aflau vastele saloane ale unui birt cu firma la viţelul care suge.

Joia grasă era pe sfârşite. O mulţime imensă, îmbrăcată sărăcăcios şi caraghios ieşea din balurile din cartierul Primăriei şi străbătea, cântând, piaţa Chatelet. Dar, văzând dinspre chei alt grup de mascaţi, se opri şi îi aşteptă pe ceilalţi, scoţând strigăte de bucurie, în speranţa că avea să se „angajeze între amândouă un duel de cuvinte, aşa cum se obişnuieşte în carnaval. Grupul se mări în curând cu o mulţime de oameni pe care meseria îi silea să circule prin Paris dis-de-dimineaţă. În câteva minute mulţimea se concentră într-un colţ al pieţei; o fată galbenă la faţă şi schiloadă, care tocmai trecea pe acolo, se pomeni deodată împresurată din toate părţile. Fata asta era Mayeux. Ea se sculase dis-de-dimineaţă şi se ducea să ia nişte rufărie de la o persoană pentru care lucra.

E lesne de închipuit teama fetei, când se văzu prinsă fără voia ei în mijlocul acestei mulţimi voioase. Biata Mayeux.

târâtă de curentul mulţimii, fuse aruncată în grupul cel mai apropiat de casa birtaşului. Măştile nou-sosite erau cu mult mai bine costumate decât cele dintâi şi aparţineau acelei categorii zgomotoase şi vesele formate din studenţi, vânzătoare de prăvălie, funcţionari comerciali, grizete etc. Trupa aceasta, ripostând glumelor celorlalte măşti, părea că aşteaptă cu mare nerăbdare sosirea unei anumite persoane.

Pieroţi şi Pierete, şi Sultani sau alte perechi potrivite vorbeau despre importanţa persoanei aşteptate:

— Au comandat masa pentru ora şapte dimineaţa, trăsurile trebuiau să fie aici.

— Da, dar desigur că Regina Bacanal a vrut să conducă ultima cursă la Prado.

— Frumoasă a mai fost în noaptea asta regina. Niciodată n-am văzut-o mai veselă... şi ce costum! Numai ea ştie să inventeze aşa ceva.

— Şi cum mai dansează!

— În noaptea asta l-a fermecat pe un gardian municipal, care întâi s-a revoltat când a văzut-o dansând faimosul pas din Laleaua furtunoasă.

— Ce mai contradans! Puşcă-goală şi regina Bacanal, cu Rose Pompon şi Nini-Moulin ca... „vizavi”...

— Ia spune, e drept ce se spune de Nini-Moulin? Că este scriitor şi că face broşuri pentru biserică?

— Da, e adevărat; l-am văzut adesea la patronul meu, de unde se aprovizionează. E rău de plată, dar ce glumeţ!

— Şi face pe evlaviosul?

— Sigur, atunci când are nevoie. Ştie să întoarcă ochii pe dos, să umble cu gâtul sucit şi cu picioarele întoarse înăuntru. Dar, odată ce a terminat de făcut parada, o şterge la baluri, pe care le adoră şi unde femeile l-au poreclit Nini-Moulin; mai adaugă la asta că bea ca o sugativă şi o să-ţi cunoşti omul. Asta nu-l împiedică să scrie în jurnalele religioase.

— Straşnică e regina Bacanal. Numai nu înţeleg cum de durează atâta legătura cu Puşcă-goală.

— E drept... sunt trei, patru luni...

— Uneori mă întreb de unde naiba ia Puşcă-goală atâţia bani câţi cheltuieşte. Se pare că el a plătit cheltuielile de azi-noapte: trei trăsuri cu câte patru cai şi câte altele.

— Se zice că a pus mâna pe o moştenire, de aceea Nini-Moulin, care are miros fin, a făcut cunoştinţă cu el în noaptea asta.

— Trăsurile! Vin trăsurile! strigă mulţimea.

Mayeux, silită să rămână lângă măşti, nu pierduse un cuvânt din aceste convorbiri dureroase pentru ea, căci era vorba de soră-sa, pe care n-o mai văzuse de mult. Nu doar că regina Bacanal ar fi avut inimă rea, dar tabloul marii mizerii în care se zbătea Mayeux, mizerie pe care o gustase şi ea, dar pe care n-avusese puterea s-o îndure mai mult, îi pricinuia veselei fete accese de tristeţe amară. De aceea nu mai venea pe la ea. În zadar voise s-o facă să primească ajutoare.

Soră-sa refuzase întotdeauna, ştiind că provenienţa lor nu putea fi tocmai onorabilă.

În trăsura principală nu erau decât cei patru corifei ai faimosului pas **Laleaua furtunoasă:** Nini-Moulin, Rose Pompon, Puşcă-goală şi regina Bacanal.

În picioare, pe bancheta din faţă, stătea Nini-Moulin, scriitor religios, al cărui nume adevărat era Dumoulin. Era în vârstă de treizeci şi cinci de ani; pe faţa lui congestionată se vedeau întipărite efectele vinului. Cine îl cunoştea bine se întreba cum de nu i se înecase în atâta vin fierea, veninul dezgustător cu care îşi umplea pamfletele religioase, şi cum putea credinţa catolică să plutească deasupra acestor orgii bahice.

Trebuie să adăugăm că domnul Rodin era patronul acestui om.

Alături de Nini-Moulin stătea, tot în picioare, Puşcă-goală, fâlfâind un drapel de mătase albă pe care erau scrise aceste cuvinte: **Amor şi bucurie reginei Bacanal!** Puşcă-goală avea vreo douăzeci şi cinci de ani. Figura lui inteligentă şi veselă, slăbită de nesomn, exprima un ciudat amestec de nepăsare, îndrăzneală şi batjocură. Dar nicio pasiune josnică nu-şi lăsase încă urmele-i fatale: era tipul perfect al parizianului.

Rose Pompon, fostă lucrătoare de franjuri, avea optsprezece ani şi mutrişoara cea mai drăgălaşă şi mai nostimă din lume; era cochet costumată.

Regina Bacanal se sprijinea cu o mână de umărul lui

Rose Pompon, pe care o întrecea cu un cap. Sora lui Mayeux prezida ca o suverană această beţie nebunească, pe care părea că o produce simpla ei prezenţă. Era înaltă, de vreo douăzeci de ani, bine făcută, sprintenă, cu înfăţişarea voioasă. Ca şi sorăsa, avea păr castaniu minunat şi ochi albaştri, dar, în loc să fie timizi şi blajini ca ai surorii ei, ardeau de o nestinsă sete de plăceri.

Energia acestui organism era aşa de mare, încât, deşi petrecuse mai multe zile şi nopţi în şir la chefuri neîntrerupte, tenul ei era tot aşa de curat şi de fraged ca şi cum ar fi ieşit chiar atunci din vreo casă de odihnă. Costumul pe care îl purta îi şedea de minune.

În toată mulţimea voioasă era o singură persoană care contempla scena cu o adâncă tristeţe: era Mayeux, silită să rămână în rândul întâi al spectatorilor, cu toate sforţările pe care le făcea ca să iasă. De mult era despărţită de soră-sa şi o vedea pentru prima oară în toată pompa triumfului ei, în mijlocul strigătelor de bucurie şi de bravo ale tovarăşilor de petreceri. Ochii tinerei lucrătoare se umplură de lacrimi privind-o pe soră-sa, pe care o iubea din suflet, cu atât mai mult cu cât o credea mai de plâns. Deodată ochii strălucitori şi veseli ai reginei Bacanal întâlniră, pe deasupra capetelor mulţimii, privirea tristă şi umedă a lui Mayeux.

— Sora mea! exclamă Cefiza (am spus că ăsta era numele ei adevărat). Sora mea...

Uşoară ca o dansatoare, regina Bacanal sări de pe tronul

ei ambulant, care tocmai stătea pe loc, şi într-o clipă fuse în faţa lui Mayeux şi o îmbrăţişă cu drag. Toate astea se petrecuseră aşa de repede, încât tovarăşii reginei Bacanal, uimiţi de îndrăzneala cu care sărise de la aşa înălţime, nu-şi dăduseră încă seama cui se datora saltul. Măştile care-o înconjurau pe Mayeux se dădură în lături, pline de mirare, iar Mayeux, fericită că o putea îmbrăţişa pe soră-sa, nu se gândi la ciudatul contrast care trebuia să stârnească mirarea şi ilaritatea mulţimii.

Cefiza se gândi cea dintâi la asta şi nevrând să-i pricinuiască o umilinţă, se întoarse spre trăsură şi zise:

— Rose Pompon, aruncă-mi mantaua, iar dumneata, Nini-Moulin, deschide repede portiţa trăsurii.

Regina Bacanal prinse din zbor mantaua şi o înveli repede pe Mayeux, înainte ca aceasta, încremenită, să fi putut face o mişcare. Apoi o luă de mână şi-i zise:

— Hai... hai...

— Eu! strigă Mayeux speriată, ce vorbeşti?

— Trebuie să vorbesc cu tine numaidecât, o să cer un separeu unde o să fim singure. Hai mai repede, surioară, nu te împotrivi aici, în faţa lumii, hai.

La câteva minute după întâlnirea dintre Mayeux şi regina Bacanal, cele două surori se aflau împreună în birt într-un separeu retras.

— Stai să te mai sărut o dată, zise Cefiza fetei, acum suntem singure, nu mai ai de ce te teme.

În mişcarea pe care o făcu regina Bacanal ca s-o strângă

pe soră-sa în braţe, mantaua căzu de pe umerii lui Mayeux. Văzând îmbrăcămintea sărăcăcioasă pe care în piaţa Chatelet abia o putuse observa, Cefiza îşi împreună mâinile şi nu-şi putu stăpâni o exclamaţie de surpriză dureroasă. Apoi se apropie de soră-sa ca s-o privească mai de aproape, luă între mâinile ei durdulii mâinile slabe şi îngheţate ale lui Mayeux şi o cercetă timp de câteva minute, cu o durere din ce în ce mai mare, pe biata fiinţă bolnăvicioasă, palidă, slăbită de lipsuri şi de nopţi nedormite, cu trupul acoperit de o rochie mizerabilă de pânză învechită, cârpită toată.

— Vai, surioară! în ce hal te regăsesc!

Regina Bacanal nu putu spune un cuvânt mai mult, se aruncă de gâtul surorii sale şi izbucni în lacrimi, apoi adăugă printre suspine:

— Iartă-mă, iartă-mă!

— Dar ce ai, dragă Cefizo? zise fata adânc mişcată, desfăcându-se din îmbrăţişarea surorii sale. Îmi ceri iertare... pentru ce?

— Pentru ce? reluă Cefiza descoperindu-şi faţa scăldată în lacrimi şi roşie de ruşine. Nu-i ruşinos ca eu să cheltuiesc atâţia bani în tot felul de nebunii şi tu să fii aşa de rău îmbrăcată şi poate să mori de foame? Niciodată n-am văzut biata ta figură aşa de galbenă, aşa de obosită.

— Linişteşte-te, surioară dragă, nu sunt bolnavă; n-am prea dormit în noaptea asta, de aceea sunt galbenă la faţă; şi nu mai plânge, te rog, m-ai face să regret fericirea

acestei întâlniri de care îmi pare aşa de bine! E aşa de mult timp de când nu te-am văzut!... Da' ce ai? Ia spune?

— Mă dispreţuieşti, poate, şi ai dreptate, zise regina Bacanal, ştergându-şi ochii – pentru viaţa pe care o duc, în loc să am ca tine curajul de a îndura mizeria...

Durerea Cefizei era aşa de mare, încât Mayeux, indulgentă şi bună cum era, voi înainte de toate s-o mângâie pe soră-sa şi îi spuse cu drag:

— Nu-i aşa; o fiinţă ca tine este expusă la atâtea ispite... Eu caut singurătatea şi izolarea, aşa cum cauţi tu viaţa zgomotoasă şi plăcerile. Ce nevoi am eu, aşa plăpândă cum sunt? Mă mulţumesc cu puţin.

— Dar acest puţin îl ai totdeauna?

— Nu, însă sunt lipsuri pe care eu, slabă şi bolnăvicioasă cum sunt, le pot îndura mai bine decât tine. Aşa, de exemplu, foamea îmi pricinuieşte un fel de amorţeală care se sfârşeşte printr-o mare slăbiciune. Pe tine, voinică şi plină de viaţă cum eşti, foamea te scoate din răbdări, te face să aiurezi! Tu ai cedat mai ales din cauza foamei şi din cauza grelei nevoi în care te aflai de a lucra mereu, fără ca lucrul să-ţi dea posibilitatea de a-ţi satisface cele mai simple dorinţe.

Dar şi tu îndurai aceste lipsuri şi le înduri şi astăzi!

— Poţi tu să te compari cu mine? zise Mayeux luând-o pe soră-sa de mână şi ducând-o în faţa unei oglinzi care se afla deasupra unei canapele, uită-te la tine. Crezi tu că Dumnezeu, când te-a făcut aşa de frumoasă şi ţi-a dat un

caracter aşa de zglobiu, a vrut ca tinereţele tale să se stingă în fundul unei mansarde? Nu, nu, tu ai cedat unei chemări irezistibile, pentru că nevoile tale sunt mai mari decât ale mele.

— Sărmană surioară! zise Cefiza, sărutând-o cu drag pe Mayeux, tu, atât de nefericită, mă încurajezi, mă mângâi, deşi eu ar trebui să te plâng pe tine...

— Linişteşte-te, zise Mayeux, dacă nu am avantajele tale, am şi eu bucuriile mele, ca şi tine. Dar să nu mai vorbim de mine.

— Ba da, să vorbim, cu riscul de a te supăra, vreau să-ţi fac o propunere pe care ai mai respins-o o dată. Jacques[8] mai are bani, cred, şi îi cheltuim pe nimicuri nebuneşti, dând din când în când şi săracilor, când ne ies în cale. Te rog, lasă-mă să-ţi vin în ajutor. Văd după biata ta figură, că te istoveşti muncind, deşi zici că nu.

— Mulţumesc, dragă Cefizo, cunosc inima ta bună, dar nu am nevoie de nimic. Puţinul pe care îl câştig îmi ajunge.

— Mă refuzi, zise regina Bacanal cu tristeţe. Bine, înţeleg scrupulul tău. Dar cel puţin primeşte un serviciu de la Jacques. Şi el a fost lucrător, ca şi noi. Între camarazi, oamenii se ajută. Te rog, primeşte, dacă nu vrei să cred că mă dispreţuieşti.

— Şi eu aş crede că tu mă dispreţuieşti dacă ai insista, zise Mayeux cu un ton hotărât şi totodată aşa de blând,

8 Amintim faptul că Puşcă-goală se numea Jacques Rennepont şi era şi el membru al familiei coborâtoare din sora Jidovului Rătăcitor.

încât regina Bacanal văzu că orice stăruinţă era zadarnică. Ea plecă trist capul şi o lacrimă i se rostogoli din ochi.

— Cefiza, n-am vrut să te jignesc, zise Mayeux, ştii bine.

— Crede-mă, zise regina Bacanal, aşa veselă şi zăpăcită cum sunt, am uneori momente de adâncă cugetare, chiar în mijlocul bucuriilor celor mai nebuneşti; din fericire însă, momentele acestea sunt rare.

— Şi la ce te gândeşti atunci?

— Câteodată mă gândesc să-i cer lui Jacques, o sumă mică de bani cu care să-mi pot asigura viaţa pentru un an. Atunci fac planul să mă duc să trăiesc cu tine şi să încep, încetul cu încetul, să mă pun iar pe lucru.

— Ideea este bună, de ce nu faci aşa?

— Pentru că, în clipa când să execut planul, mă cercetez cu toată sinceritatea şi văd că îmi lipseşte curajul. Niciodată n-o să mai pot lucra şi n-o să pot renunţa la viaţa asta. Uneori sunt bogată, ca astăzi, alteori sunt săracă, dar cel puţin sunt liberă, trândavă, veselă, lipsită de griji şi duc o viaţă în orice caz preferabilă celei pe care o duceam altă dată, când câştigam patru franci pe săptămână. De altfel, niciodată nu m-am condus după interes. De mai multe ori am refuzat să părăsesc câte un amant care nu avea mare lucru, pentru unul bogat pe care nu-l iubeam. Niciodată n-am cerut nimic pentru mine. Jacques a cheltuit poate zece mii de franci de trei-patru luni încoace şi nu avem decât două odăiţe rău mobilate, căci trăim mai tot timpul afară, ca păsările. Ne iubim mult; câtă vreme o să avem bani, o să

meargă; când n-o să mai avem, un lighean cu cărbuni... şi gata.

— Vai, Doamne! făcu Mayeux speriată.

— N-avea grijă, n-o să ajungem acolo. Un misit care mi-a făcut odată curte, dar era aşa de urât încât n-am putut vedea că e bogat, ştie că trăiesc cu Jacques şi mi-a spus să... Dar de ce să te plictisesc cu atâtea detalii? în două cuvinte, i s-au împrumutat bani lui Jacques pe nişte garanţii destul de îndoielnice, nişte drepturi pe care se zice că le-ar avea asupra unei moşteniri. Acum ne distrăm cu banii aceştia.

— Dar bine, Cefizo, banii ăştia n-or să ţină cât lumea, şi pe urmă ce-o să faceţi?

— Pe urmă... pe urmă... parcă există vorba asta: pe urmă! Totdeauna mi se pare că ziua de mâine o să fie peste o sută de ani. Dacă te-ai gândi că într-o zi ai să mori, nici n-ar trebui să mai trăieşti.

Convorbirea dintre Cefiza şi Mayeux fuse întreruptă în acest moment de un zgomot infernal. După acest zgomot urmă un cor de strigăte animalice, între care se deosebeau aceste cuvinte care făceau să zăngănească geamurile:

— Regina Bacanal! Regina Bacanal!

— Doamne! exclamă Mayeux cu spaimă, dacă ar veni să te caute aici? Te rog, surioară, fă aşa ca să pot pleca fără să fiu văzută de toată lumea asta.

În acel moment uşa se deschise, dar Cefiza alergă repede şi văzu în coridor o delegaţie în fruntea căreia era

Nini-Moulin, Rose Pompon şi Puşcă-goală.

— Jacques, intră numai tu, zise regina Bacanal, apoi se adresă curţii cu un aer maiestuos:

— Peste zece minute sunt a voastră şi atunci o să facem toate drăciile din lume.

— Trăiască regina Bacanal! strigă Dumoulin, învârtind paharul în mână, apoi se retrase urmat de delegaţie, iar Puşcăgoală intră singur în separeu.

— Jacques, uite-o pe sora mea, zise Cefiza.

— Sunt încântat că te văd, zise Jacques cu bunăvoinţă, dumneata ai să-mi dai ştiri despre amicul Agricol. De când fac pe milionarul, nu ne mai vedem deloc, dar eu tot ţin la el, ca la un camarad cumsecade. Dumneata stai în aceeaşi casă cu el... ce mai face?

— Vai! Multe nenorociri au căzut pe capul lui şi al familiei lui. El este la închisoare.

— Agricol! la închisoare! El, de ce? întrebă Puşcă-goală.

— Pentru o vină politică; nu-i nimic grav. Credeam că o să poată fi eliberat pe cauţiune...

— Negreşit – pentru cinci sute de franci, ştiu, zise Puşcă-goală.

— Din nefericire n-am putut face asta, căci persoana pe care ne bizuiam...

Regina Bacanal o întrerupse pe soră-sa şi-i spuse lui Puşcă-goală:

— Auzi, Jacques, e la închisoare pentru cinci sute de franci.

— Înţeleg, nu-i nevoie să-mi faci semne. Sărmanul băiat! El o întreţinea şi pe maică-sa.

— Da; şi nu-i numai atâta: tatăl său a sosit din Siberia, iar mamă-sa...

— Uite, domnişoară, zise Puşcă-goală, întrerupând-o pe Mayeux şi întinzându-i o pungă plină, ţine asta; aici am plătit totul înainte şi îţi dau tot ce-mi mai rămâne; sunt aici douăzeci şi cinci sau treizeci de napoleoni pe care nici nu puteam să-i cheltuiesc mai bine decât ajutându-l pe un camarad la nevoie. Dă banii aceştia tatălui lui Agricol, care o să poată face demersurile necesare pentru ca mâine Agricol să fie la atelier.

— Jacques, sărută-mă imediat, zise Cefiza.

— Imediat şi încă o dată şi întotdeauna, zise Jacques sărutând-o cu bucurie pe regina Bacanal.

Mayeux mai şovăi o clipă, dar gândindu-se că suma aceasta, care avea să fie risipită nebuneşte, putea aduce viaţă şi speranţă în familia lui Agricol, mai gândindu-se încă şi la faptul că cei cinci sute de franci îi puteau fi înapoiaţi mai târziu lui Jacques, într-un moment când i-ar fi fost de mult mai mare folos, primi şi luă punga cu ochii umezi, zicând:

— Domnule Jacques, primesc, eşti îndatoritor şi bun. Tatăl lui Agricol o să aibă azi cel puţin mângâierea asta pe lângă toate supărările lui. Îţi mulţumesc, vai, cum îţi mulţumesc!

— Nu-i nevoie să-mi mulţumeşti, domnişoară; când

cineva are bani, trebuie să facă plăcere şi altora, nu numai lui însuşi.

În acest moment strigătele reîncepură mai furioase decât oricând.

— Cefizo, or să spargă tot de acolo dacă nu vii, şi acum nu mai am cu ce plăti pagubele, zise Puşcă-goală. Iartă-ne, domnişoară, îi zise el lui Mayeux, dar vezi bine că regalitatea are şi ea datoriile ei.

Cefiza, mişcată, Îi întinse braţele lui Mayeux, care o îmbrăţişă plângând.

— Când o să te mai văd? o întrebă ea pe soră-sa.

— În curând...

— Ai să vii? îmi făgăduieşti?

— Îţi făgăduiesc eu pentru ea, zise Jacques, o să venim să te vedem, pe dumneata şi pe vecinul dumitale, Agricol.

— Hai, Cefiza, întoarce-te la petrecere şi distrează-te din toată inima, poţi s-o faci, căci domnul Jacques o să facă fericirea unei familii.

Puşcă-goală se încredinţa că fata putea să coboare fără să fie văzută de veselii săi tovarăşi de petrecere, şi Mayeux coborî scara încet, pe furiş, grăbindu-se să ducă lui Dagobert vestea cea bună, dar cu gândul să treacă mai întâi prin strada Babilonului, la pavilionul ocupat înainte de domnişoara Adrienne de Cardoville.

În clipa când fata ieşea din restaurant, trei oameni îmbrăcaţi bine, ca burghezii, vorbeau încet şi păreau că se sfătuiesc, privind restaurantul. După puţin timp, un al

patrulea coborî scara şi zise:

— E aici.

— Eşti sigur?

— Doar nu sunt doi Puşcă-goală pe lume, răspunse celălalt. L-am recunoscut, deşi e costumat. S-au aşezat la masă, unde au să rămână cel puţin trei ore.

— Atunci aşteptaţi-mă aici, voi ceilalţi şi ascundeţi-vă cum puteţi mai bine. Eu mă duc să-l aduc pe şeful, şi afacerea e ca şi rezolvată.

Omul care spusese aceasta dispăru aproape alergând întruna din străduţele care dădea în piaţă.

Regina Bacanal, având-l în faţă pe Puşcă-goală şi pe Rose Pompon, iar la dreapta pe Nini-Moulin, prezida banchetul oferit cu atâta dărnicie de Jacques tuturor tovarăşilor de petrecere. Chipul reginei Bacanal era mai puţin vesel decât de obicei, dar mai însufleţit; obrajii aprinşi arătau o surescitare febrilă; fata voia cu orice preţ să se ameţească; convorbirea cu soră-sa îi revenea din când în când în minte şi voia să scape de aceste gânduri.

Jacques o privea din când în când pe Cefiza cu o adorare pătimaşă, căci, mulţumită potrivirii ciudate de caracter, de spirit şi de gusturi care exista între el şi regina Bacanal, legătura lor avea rădăcini mult mai adânci şi mai puternice decât era de aşteptat. Cefiza şi Jacques nu cunoşteau nici ei toată puterea iubirii care îi lega, căci până atunci amorul lor fusese împresurat numai de bucurii şi de petreceri; nimic nu-l ameninţase încă.

Mica Rose Pompon fusese părăsită de câteva zile de un student numit Philemon, care, ca să-şi isprăvească în mod demn carnavalul, se întoarse în provincia lui să stoarcă ceva bani de la familie. Fata nu voia să se compromită în lipsa lui, de aceea îl alesese pe Nini-Moulin drept cavaler. Acesta, pe jumătate beat, se ridică deodată şi zise:

— Cu voia maiestăţii sale şi a curţii, propun un toast pentru reuşita unui lucru care mă interesează. Am impresia că acest toast o să-mi aducă noroc.

— Să vedem despre ce e vorba...

— În sănătatea căsătoriei mele! zise Dumoulin.

Aceste cuvinte stârniră o explozie de strigăte, de hohote de râs şi de tropote de picioare. După ce furtuna se mai potoli, regina Bacanal se ridică şi ea şi zise:

— Beau în sănătatea viitoarei doamne Nini-Moulin.

— Regino, procedeele dumitale mă mişcă atât de mult, încât îţi dau voie să citeşti în fundul inimii mele numele viitoarei soţii, exclamă Dumoulin: este doamna văduvă Honoree Modeste-Massaline-Angele de Saint-Colombe.

— Bravo! Bravo!...

— E de şaizeci de ani şi are mai multe mii de franci venit decât peri albi în mustaţa căruntă şi decât zbârciuri pe obraz. Este aşa de voinică, încât oricare dintre rochiile ei ar putea servi drept cort la toată societatea asta. De aceea sper să vă pot prezenta pe viitoarea mea soţie în ziua de marţea grasă, în costum de păstoriţă. Au vrut s-o facă sfântă, eu mă angajez să o fac să petreacă. Trebuie să mă

ajutaţi şi voi ca s-o botezăm în licoarea lui Bachus.

După aceea se ridică regina Bacanal cu paharul plin în mână. Chipul ei avea o expresie ciudată, de bucurie amară şi sardonică.

— Se zice că se apropie holera cu cizmele ei de şapte poşte. Beau în sănătatea holerei.

Şi bău. Cu toată veselia generală, aceste cuvinte făcură o impresie sinistră; un fior electric străbătu adunarea; toate chipurile deveni ră grave.

— Vai, Cefizo... zise Jacques cu reproş.

— În sănătatea holerei, mai zise încă o dată Cefiza plină de curaj; să-i cruţe pe cei ce vor să trăiască şi să facă să moară împreună pe cei ce nu vor să se despartă!

Jacques şi Cefiza schimbară repede o privire pe care veselii tovarăşi n-o băgară de seamă, apoi regina Bacanal rămase tăcută şi gânditoare timp de câteva minute.

— Atunci e altceva, reluă Rose Pompon. Dacă e vorba aşa, atunci în sănătatea holerei, ca să nu mai fie decât băieţi buni şi fete bune pe lume!

Cu toată această variantă, impresia neplăcută persista. Dumoulin, voind să schimbe subiectul, exclamă:

— Să-i ia naiba pe morţi! Trăiască cei vii! Cer voie să beau în sănătatea veselei noastre regine, în sănătatea amfitrionului nostru; din nefericire nu ştiu respectabilul său nume, căci am plăcerea de a-l cunoaşte numai din astă-noapte; să mă iertaţi, dar, dacă beau în sănătatea lui Puşcă-goală.

— Când ai ciocnit un pahar cu cineva, zise Puşcă-goală, trebuie să-l cunoşti mai bine: mă numesc Jacques Rennepont.

— Rennepont! exclamă Dumoulin izbit de acest nume, deşi era pe jumătate beat. Te numeşti Rennepont?

— Atât cât se poate numi cineva Rennepont. De ce te miri?

— Pentru că este o familie veche Rennepont, conţii de Rennepont.

— Serios? zise Puşcă-goală râzând.

— Conţii de Rennepont sunt şi duci de Cardoville, adaugă Dumoulin.

— Spune drept, amice, am eu mutra unuia care datoreşte zilele unei asemenea familii, eu lucrător de azi pe mâine?

— Dumneata, lucrător? Ăsta este un basm din „O mie şi una de nopţi”! exclamă Dumoulin din ce în ce mai mirat; ne plăteşti un prânz de nabab, cu trăsuri cu patru cai, şi eşti lucrător?

— Cheltuiesc o moştenire.

— Bei şi mănânci un unchi, desigur! zise Dumoulin râzând.

— Habar n-am. Închipuieşte-ţi că tata era strângător de cârpe.

— Nu mai spune! zise Dumoulin dezamăgit. Dar după ce-i trecu primul moment de mirare, zise cu glas fermecător: sunt strângători de cârpe de cel mai mare merit!

— Dumneata crezi că glumeşti, zise Jacques, şi totuşi ai

dreptate; tata era un om de mare merit. Vorbea greceşte şi latineşte ca un adevărat savant şi totdeauna îmi spunea că la matematică n-avea pereche, fără să mai punem la socoteală că umblase prin toată lumea.

— Dacă este aşa, zise Dumoulin, pe care mirarea îl dezmeticea, s-ar putea foarte bine să fii din familia Renneponţilor!

— În cazul acesta, zise Rose Pompon, tatăl dumitale strângea cârpe de plăcere.

— Ba nu! ba nu! Ci ca să trăiască, zise Jacques, dar în tinereţe trăise pe picior mare.

— Atunci respectabilul dumitale tată era un fel de filosof, zise Dumoulin. Afară numai dacă n-a găsit o comoară, nu prea văd de unde îţi pică moştenirea de care vorbeşti.

— Stai să vezi. La vârsta de doisprezece ani eu am intrat ucenic în fabrica domnului Tripeaud. După doi ani, tata a murit în urma unui accident şi mi-a lăsat tot mobilierul din podul unde locuiam: o saltea de paie, un scaun şi o masă; în afară de asta, într-o cutie de apă de colonie stricată mi-a lăsat nişte hârtii, scrise se pare în englezeşte, şi o medalie de bronz, care cu lanţ cu tot putea să valoreze cinci-şase gologani. Nu-mi vorbise niciodată de hârtiile acelea. Eu nu ştiam la ce puteau fi bune, dar în loc să le pun pe foc, le-am aruncat într-un cufăr vechi şi bine am făcut, căci mi s-au împrumutat bani pe hârtiile alea.

— Ce minune a cerului! zise Dumoulin. Dar cine ştia că aveai hârtiile?

— Ei, un om din aceia care pândesc totdeauna afacerile de felul ăsta; a vorbit cu Cefiza şi Cefiza a venit să-mi spună. Omul a citit atunci hârtiile şi mi-a spus că afacerea era îndoielnică, dar zece mii de franci tot îmi împrumută pe ele dacă vreau. Zece mii de franci! Am primit numaidecât.

— Dar cum de nu te-ai gândit că hârţoagele acelea puteau avea o valoare cine ştie cât de mare?

— Aş! De vreme ce tata, care trebuie să fi ştiut ce valoare aveau, nu s-a gândit niciodată să le speculeze... şi, pe urmă, zece mii de franci în piese nou-nouţe care îţi cad nu ştii de unde, nu-s de refuzat, aşa că am primit. Agentul m-a pus doar să semnez o poliţă ca... garanţie... da, ca garanţie, aşa a spus.

— Şi ai semnat?

— De ce nu? Era o simplă formalitate, aşa mi-a spus misitul, şi avea dreptate, căci scadenţa a fost acum vreo cincisprezece zile şi nici n-am auzit vorbindu-se de el. Îmi mai rămân vreo mie de franci la agent, căci l-am ales pe el drept casier, deoarece are casă. Iată, dar, amice cum, de când am cele zece mii de franci, petrec de dimineaţă până seara şi sunt vesel ca un sticlete că l-am părăsit pe afurisitul de Tripeaud.

Pronunţând acest nume, figura lui Jaques, până atunci veselă, se întunecă deodată. Cefiza, dezmeticită şi ea, îl privi pe Jaques cu nelinişte, căci ştia cât de mult îl enerva numele lui Tripeaud.

— Tripeaud, reluă Puşcă-goală, iată un om care i-ar face

pe cei buni răi, iar pe cei răi şi mai răi. Se zice: „La stăpânul bun şi lucrătorul este bun”. Fir-ar al dracului! Când mă gândesc la omul ăsta!... şi Puşcă-goală izbi cu pumnul în masă.

— Haide, Jacques, gândeşte-te la altceva, zise regina Bacanal. Rose Pompon, fă-l să râdă...

— N-am poftă să râd, răspunse Jacques ameţit de vin, nu mă pot stăpâni, când mă gândesc la omul ăsta, îmi ies din fire! Merita să-l fi auzit: „Canalii de lucrători, canalii!”. Şi copiii în fabrica lui, să-i fi văzut... bieţii copii, lucrau tot atât ca şi oamenii mari şi crăpau cu duzinele. Dar ce importanţă avea? Cum mureau unii, veneau alţii. Numai caii nu-i poţi înlocui decât cumpărându-i cu bani.

— Se vede bine că nu-l iubeşti pe fostul dumitale stăpân, zise Dumoulin din ce în ce mai surprins de aerul posomorât şi preocupat al amfitrionului şi părându-i rău că discuţia luase o întorsătură aşa de serioasă.

Ca să schimbe vorba, el spuse câteva cuvinte la urechea reginei Bacanal, care îi răspunse printr-un semn cu subînţeles.

— Nu, nu-l iubesc pe Tripeaud, reluă Puşcă-goală; îl urăsc şi ştii de ce? Dacă am ajuns un om de nimic este şi vina lui tot atât cât este şi a mea. Nu spun asta ca să mă dezvinovăţesc, dar e adevărat.

Văzând că Jaques se lăsa târât de aceste gânduri amare, ceilalţi comeseni, conştienţi de semnele pe care şi le făceau Dumoulin şi regina Bacanal, se înţeleseră pe tăcute, şi la un

nou semn al reginei, care sări pe masă, răsturnând cu piciorul sticlele şi paharele, toţi se ridicară strigând:

— Laleaua furtunoasă! **Vrem cadrilul** Laleaua furtunoasă!

La aceste strigăte vesele care izbucniră ca o bombă, Jacques tresări; apoi, după ce-i privi pe oaspeţi cu mirare, îşi trecu cu mâna pe frunte, ca şi cum ar fi vrut să alunge gândurile triste şi zise:

— Aveţi dreptate! Câte doi înainte, trăiască viaţa şi veselia.

În acest moment se deschise uşa şi intră un chelner, care-l

căută pe Puşcă-goală din ochi un moment, apoi se îndreptă spre el şi îi spuse câteva cuvinte la ureche.

— Pe mine! exclamă Puşcă-goală râzând cu hohote. Ce farsă!

Chelnerul mai spuse câteva cuvinte şi figura lui Puşcă-goală exprimă deodată o nelinişte destul de vie; apoi zise:

— Foarte bine, mă duc.

— Dar ce e, Jacques? întrebă regina Bacanal mirată.

— Mă întorc îndată, până atunci să mă înlocuiască cineva, dansaţi mai departe, răspunse Puşcă-goală.

Dansul continuă, dar uşa se deschise iar şi chelnerul care venise după Jacques se apropie repede de Cefiza cu un aer consternat şi îi spuse ceva la ureche, aşa cum făcuse şi cu Puşcăgoală. Regina Bacanal se făcu palidă, scoase un strigăt, se repezi la uşă şi ieşi repede, lăsându-i pe oaspeţi

încremeniţi.

Fata îl urmă pe chelner şi coborî în urma lui scara. Jos la uşă se afla o trăsură în care era Puşcă-goală cu unul din oamenii care cu două ore înainte staţionaseră în piaţa Chatelet. Văzând-o pe Cefiza, omul coborî şi-i spuse lui Jacques:

— Îţi dau un sfert de oră, asta-i tot ce pot face pentru dumneata, băiete; după aceea pornim. Să nu încerci să scapi, căci o să păzim bine.

Dintr-o săritură Cefiza fuse în trăsură. Până atunci fusese prea mişcată ca să poată vorbi, dar aşezându-se lângă Jacques şi văzându-l cât era de palid, întrebă speriată:

— Ce s-a întâmplat? Ce vor cu tine?

— Mă arestează pentru datorii, zise Jacques cu vocea posomorâtă.

— Pe tine! exclamă Cefiza scoţând un strigăt sfâşietor.

— Da, pentru acea scrisoare de garanţie pe care m-a pus agentul s-o semnez... şi zicea că era numai de formă... Ce ticălos!

— Dar bine, dragă, ai bani la el, să se despăgubească.

— Nu-mi mai rămâne nicio para; mi-a trimis vorbă prin oamenii aceştia că nu-mi mai dă mia de franci, pentru că n-am plătit poliţa.

— Aşadar, nu mai avem nimic, nimic! exclamă Cefiza, împreunându-şi mâinile cu durere. Apoi zise: Dar tot trebuie să fie ceva de făcut, doar ţi-a promis...

— Vezi bine cum îşi ţine promisiunile, reluă Jacques cu

amărăciune; am semnat fără măcar să ştiu ce semnez, scadenţa a trecut, aşa că el este în dreptul lui. Nu mi-ar folosi la nimic să mă împotrivesc, acum mi s-au explicat toate astea.

— Dar nu se poate să te ţină mult la închisoare! Asta nu se poate...

— Cinci ani, dacă nu plătesc; şi cum n-o să pot plăti niciodată, am păţit-o.

— Ce nenorocire! Ce nenorocire! Şi să nu poţi face nimic! zise Cefiza ascunzându-şi faţa între mâini.

— Ascultă, Cefizo, reluă Jacques cu vocea adânc mişcată, de când sunt aici, nu mă gândesc decât la un singur lucru: ce-ai să devii tu.

— Nu te îngriji de mine.

— Să nu mă îngrijesc de tine! Eşti nebună! Cum ai să faci? Mobilierul din amândouă camerele noastre nu valorează nici două mii de franci. Am cheltuit aşa de nebuneşte, că nici chiria nu ne-am plătit-o. Datorăm trei rate şi te las fără nicio leţcaie, cum ai să trăieşti?

— La ce bun să te necăjeşti dinainte?

— Ascultă-mă, Cefizo, reluă Jacques cu amărăciune sfâşietoare, abia acum văd că te iubesc. Mi se strânge inima, când mă gândesc că te părăsesc. Vezi, ceea ce ne-a pierdut pe noi este faptul că ne-am spus totdeauna: ziua de mâine n-o să sosească, şi iată că a sosit. Odată ce n-o să mai fiu lângă tine, odată ce ai să cheltuieşti cel din urmă ban luat pe zdrenţele noastre, cum nu eşti în stare să

lucrezi acum, ce-ai să faci? Ai să mă uiţi şi...

Cefiza înţelese ce voia Jacques să spună şi îl întrerupse repede, sărindu-i de gât:

— Eu? Să-mi iau alt amant?... Niciodată! Şi eu sunt ca şi tine, acum văd cât te iubesc.

— Dar ca să trăieşti, sărmana mea Cefiza, ca să trăieşti?

— O să-mi fac curaj, o să mă duc să stau cu sora mea ca şi altă dată, o să lucrez cu ea şi tot o să-mi câştig pâinea. N-o să ies decât ca să mă duc să te văd pe tine. Lecţia asta o să mă înveţe minte. Dacă mă iubeşti, să nu ai nici cea mai mică grijă, îţi spun că aş vrea de o sută de ori mai bine să mor decât să am alt amant.

— Sărută-mă, zise Jacques cu ochii umezi, te cred, te cred, îmi dai curaj şi pentru acum, şi pentru mai târziu. Ai dreptate, trebuie să încercăm să ne punem iar pe lucru.

Unul din agenţi bătu în portiţa trăsurii şi zise:

— Mai aveţi cinci minute!

— Hai, curaj, zise Jacques, mai urci?

— Nu, nu, răspunse Cefiza. Acum am oroare de serbarea asta.

— Totul este plătit de mai înainte. O să-i spun unui chelner să le spună să nu ne mai aştepte, zise Jacques. Or să se mire ei, nu-i vorbă, dar ce-mi pasă.

— Cel puţin dacă ai putea veni cu mine până acasă, zise Cefiza. Poate că o să te lase. În definitiv nu poţi să te duci la închisoare îmbrăcat aşa cum eşti.

— Ai dreptate, n-o să refuze să mă însoţească... dar o să

se urce cu noi în trăsură şi n-o să mai putem să ne spunem nimic în faţa lui.

— Nu pot să-ţi spun decât un singur lucru, Jacques; ai să mă găseşti întotdeauna alături de tine, la bine şi la greu.

— Haide, şterge-ţi ochii, reluă acesta adânc mişcat. Să nu fim copii în faţa lor.

Câteva minute mai târziu, trăsura se îndrepta spre locuinţa lui Jacques, unde acesta voia să-şi schimbe hainele înainte de a se duce la închisoare pentru datorii.

CAPITOLUL 10
MĂNĂSTIREA

În timp ce regina Bacanal şi Puşcă-goală sfârşeau aşa de trist cea mai veselă fază din viaţa lor, Mayeux sosea la poarta pavilionului din strada Babilonului. Înainte de a suna, fata îşi şterse lacrimile, căci noi necazuri o copleşiseră.

Ieşind din restaurant, se duse la persoana care îi dădea de obicei de lucru, dar aceasta o refuzase, spunându-i că putea să-şi coasă acelaşi lucru în închisoarea femeilor, cu jumătate de preţ.

Ajungând la pavilion, Mayeux sună: după câteva clipe veni Fleur să-i deschidă. Camerista nu mai era îmbrăcată după gustul lui Adrienne, ci cu o simplitate şi o severitate exagerate. Cu tot costumul modest, chipul ei oacheş şi palid era tot aşa de frumos ca şi mai înainte. După cum am spus, din cauza trecutului ei criminal, Fleur era în absolută dependenţă a lui Rodin şi a lui Aigrigny şi le servise până atunci de spioană pe lângă Adrienne, cu toate dovezile de încredere şi de bunătate cu care o copleşea aceasta.

Fleur nu era complet pervertită şi simţea adesea remuşcări dureroase, dar zadarnice, gândindu-se la meseria infamă pe care o sileau s-o îndeplinească pe lângă stăpână-sa. Văzând-o pe Mayeux şi recunoscând-o (ea îi spusese în ajun că Agricol fusese arestat şi că domnişoara de Cardoville avusese un neaşteptat acces de nebunie)

rămase încremenită, atâta interes şi milă îi inspiră fizionomia bietei fete.

— Intră, domnişoară, intră şi odihneşte-te o clipă, pari foarte slăbită şi obosită!

Zicând acestea, Fleur o introduse pe Mayeux într-un mic antreu, unde era o sobă şi o aşează lângă foc, într-un fotoliu moale. Georgette şi Hebe fuseseră concediate, aşa încât Fleur rămăsese singura păzitoare a pavilionului. După ce Mayeux se aşează, Fleur o întrebă plină de interes:

— Nu vrei să-ţi dau ceva, domnişoară? puţină apă îndulcită, caldă, sau o oranjadă?

— Mulţumesc, domnişoară, zise Mayeux emoţionată. Nu am nevoie decât de puţină odihnă, căci vin de departe, de foarte departe şi dacă îmi dai voie...

— Odihneşte-te cât vrei; de la plecarea sărmanei mele stăpâne, sunt singură în pavilion. (Aici Fleur se roşi şi oftă). Aşadar, nu trebuie să te jenezi deloc; vino mai aproape de foc. Uite, aici o să te simţi mai bine. Doamne! Ce ude îţi sunt picioarele... Pune-le aici pe scăunaş.

— Ce plăcut e să te poţi încălzi la foc! zise Mayeux cu naivitate, apoi adăugă:

— Uite de ce am venit aici: Ieri mi-ai spus că Agricol Baudoin, lucrătorul fierar, a fost aici în pavilion.

— Vai! Aşa este şi asta s-a întâmplat chiar în momentul când biata mea stăpână voia să se ocupe de dânsul.

— Eu sunt sora adoptivă a lui Agricol, reluă Mayeux roşind uşor, şi el mi-a scris ieri din închisoare şi m-a rugat

să-i spun tatălui său să vină cât mai curând aici, şi să-i spună domnişoarei de Cardoville că el, Agricol, are să-i spună ei, sau unei persoane pe care i-ar trimite-o ea, nişte lucruri foarte importante, pe care nu îndrăzneşte să le scrie într-o scrisoare, căci nu ştie dacă corespondenţa prizonierilor nu e citită de direcţia închisorii.

— Cum? Domnul Agricol are să facă destăinuiri importante stăpânei mele? zise Fleur foarte surprinsă.

— Da, domnişoară, căci el nu ştie încă grozava nenorocire care a lovit-o pe domnişoara de Cardoville. Azi-dimineaţă, după cum mi-a scris Agricol, m-am dus la tatăl său, dar nu l-am mai găsit acasă, căci are şi el necazuri mari. Scrisoarea fratelui meu adoptiv mi s-a părut aşa de importantă şi de atâta interes pentru domnişoara de Cardoville, care a fost aşa de bună cu mine când am venit eu singură.

— Dar domnişoara nu-i aici, după cum ştii.

— Şi nu-i nimeni din familia ei cu care să pot, dacă nu să vorbesc, cel puţin să-i trimit vorbă prin dumneata că Agricol are de comunicat lucruri foarte importante domnişoarei?

— Ciudat lucru, zise Fleur gândindu-se. A! Acum îmi aduc aminte; când a fost arestat în ascunzătoarea unde îl ascunsese domnişoara, eram şi eu acolo din întâmplare, şi domnul Agricol mi-a spus încet: „Spune-i nobilei dumitale stăpâne că bunătatea ei pentru mine o să fie răsplătită şi că şederea mea în această ascunzătoare n-a fost poate nefolositoare”. Numai atât a putut să-mi spună, căci

imediat a fost luat şi dus de aici.

— Da, zise Mayeux, trebuie să fie vreo legătură între şederea lui în ascunzătoare şi lucrurile importante pe care vrea să le destăinuiască stăpânei dumitale sau cuiva din familie.

— Ascunzătoarea asta n-a fost locuită şi nici măcar vizitată de foarte multă vreme, zise Fleur gânditoare: poate că domnul Agricol a văzut acolo ceva care trebuie s-o intereseze pe stăpâna mea.

Ca toate fiinţele la care instinctele bune se mai deşteaptă din când în când, Fleur simţea un fel de mângâiere să facă bine atunci când putea. De aceea îi spuse lui Mayeux cu vocea gravă şi foarte convinsă:

— Uite, domnişoară, vreau să-ţi dau un sfat care-i va ajuta cred, stăpânei mele, dar acest pas din partea mea poate să-mi fie fatal, dacă n-ai să faci cum îţi spun. În interesul domnişoarei Adrienne, domnul Agricol să nu încredinţeze nimănui decât ei în persoană lucrurile pe care doreşte să i le spună.

— Dar, dacă n-o poate vedea pe domnişoara, n-ar putea să se adreseze altcuiva din familie?

— Mai cu seamă faţă de familia domnişoarei trebuie să ascundă tot ce ştie. Domnişoara Adrienne poate să se facă bine; atunci domnul Agricol o să-i vorbească. Mai mult: de-ar fi să nu se mai facă bine niciodată, spune-i fratelui dumitale adoptiv că e mai bine să păstreze secretul pentru dânsul, decât să ştie că-i ajută pe duşmanii stăpânei mele,

ceea ce s-ar întâmpla desigur dacă ar spune ce a descoperit în ascunzătoare.

— Înţeleg, domnişoară, zise Mayeux, cu tristeţe. Familia nobilei dumitale stăpâne n-o iubeşte, poate chiar că o persecută?

— Nu pot să-ţi spun mai mult în această privinţă; acum te rog, promite-mi că ai să obţii de la domnul Agricol promisiunea să nu spună nimănui nimic despre demersul pe care l-ai încercat pe lângă mine în această problemă şi nici despre sfatul pe care ţi-l dau. Fericirea, adică nu, nu fericirea, reluă Fleur cu amărăciune, ca şi cum ar fi renunţat de mult la speranţa de a fi fericită, dar liniştea vieţii mele depinde de discreţia dumitale.

— Fii liniştită, zise Mayeux mişcată şi surprinsă de expresia dureroasă a trăsăturilor lui Fleur; nimeni în afară de Agricol n-o să ştie că am vorbit cu dumneata.

— Mulţumesc, mulţumesc, zise Fleur. Îţi datorez un moment de fericire curată, fără niciun pic de amărăciune, căci i-am făcut poate un serviciu stăpânei mele, fără să risc să mai sporesc supărările care mă copleşesc!

— Dumneata eşti nenorocită!

— Te miri? Crede-mă, oricare ar fi soarta dumitale, aş schimba-o cu a mea, zise Fleur aproape fără să-şi dea seama.

— Vai! domnişoară, zise Mayeux, pari să ai o inimă prea bună ca să te las să spui aşa ceva, mai ales astăzi. Vreau să sper, domnişoară, pentru fericirea dumitale, că n-ai să

ştii niciodată ce grozăvie este să te vezi lipsită de lucru atunci când lucrul îţi este unicul mijloc de trai.

— Acolo ai ajuns dumneata? exclamă Fleur privind-o pe Mayeux cu nelinişte. Dacă este aşa, te plâng din adâncul sufletului şi totuşi nu ştiu dacă nenorocirea mea nu este şi mai mare decât a dumitale. Dar uite la ce mă gândesc: dacă n-ai de lucru, sper că aş putea eu să-ţi procur...

— Ar fi oare cu putinţă... exclamă Mayeux. Niciodată n-aş fi îndrăznit să-ţi cer aşa ceva, deşi asta m-ar salva. Trebuie să-ţi mărturisesc că azi-dimineaţă mi s-a refuzat de lucru – un lucru foarte modest, căci nu-mi aducea decât patru franci pe săptămână.

— Patru franci pe săptămână! repetă Fleur adânc mişcată de atâta mizerie, ei bine, o să te recomand eu unor persoane care or să-ţi asigure cel puţin doi franci pe zi. Dar va trebui să te duci să lucrezi cu ziua, în afară numai dacă n-ai vrea mai bine să intri ca servitoare.

— Aş prefera să câştig mai puţin, dar să lucrez acasă la mine.

— Din nefericire condiţia de a lucra cu ziua este absolută, zise Fleur.

— Atunci trebuie să renunţ la această speranţă, zise Mayeux cu timiditate. Nu că n-aş vrea să lucrez cu ziua, căci înainte de toate trebuie să trăieşti, dar de la lucrătoare se pretinde să fie îmbrăcate, dacă nu cu eleganţă, cel puţin cuviincios, şi îţi mărturisesc – pentru că sărăcia este cinstită – că nu pot să mă îmbrac mai bine decât aşa.

— Dacă nu-i decât atâta, zise Fleur, nu face nimic: o să ţi se dea mijlocul de a fi îmbrăcată cum trebuie.

— Dar, reluă fata sfioasă, pentru ce motiv ar fi cineva aşa de generos cu mine? Şi în ce chip aş putea merita eu un salariu aşa de mare?

Fleur tresări. Un avânt al inimii şi al bunătăţii o îndemnase să facă o promisiune şi să rostească o propunere nesocotită. Ea ştia cu ce preţ putea Mayeux să obţină avantajele pe care i le propunea şi se întreba dacă fata ar accepta o asemenea condiţie.

— Înţeleg, domnişoară, speranţa unui câştig aşa de mare te miră; trebuie să-ţi spun că e vorba de o instituţie religioasă, menită să procure de lucru femeilor care merită şi care sunt strâmtorate. Aşezământul acesta se numeşte Sainte Marie şi se însărcinează să plaseze servitoare şi lucrătoare cu ziua. Activitatea este condusă de persoane atât de inimoase, încât dau şi un fel de trusou când lucrătoarele pe care le iau sub protecţia lor nu sunt destul de bine îmbrăcate ca să îndeplinească funcţiile ce îi se încredinţează.

Mayeux nu mai avea nimic de zis; această explicaţie înlătura orice neîncredere. De aceea răspunse:

— Primesc, domnişoară, şi îţi mulţumesc din adâncul inimii; cine o să mă prezinte?

— Eu! chiar mâine, dacă vrei, o să te duc la preacuvioasa maică Perpetua, stareţa mănăstirii Sainte Marie, unde se află aşezământul. O să te iau cu o trăsură. Unde locuieşti?

— În strada Brise-Miche numărul 3. Dacă vrei să-ţi dai această osteneală, domnişoară, n-ai să ai decât să-l rogi pe vopsitorul care serveşte şi de portar să se ducă s-o cheme pe Mayeux.

— Mayeux! zise Fleur surprinsă.

— Da, domnişoară, răspunse lucrătoarea cu un zâmbet trist, asta este porecla pe care mi-o dă toată lumea... uite, mai zise ea neputându-şi stăpâni o lacrimă, tocmai din cauza acestei porecle care aminteşte de infirmitatea mea, mă tem să mă duc la lucru cu ziua la străini.

Fleur o luă de mână pe Mayeux şi îi spuse:

— Nu te necăji, sunt unele nenorociri care inspiră milă, nu batjocură. Nu pot să întreb de dumneata cu numele adevărat?

— Ba da, mă numesc Madeleine Sollveau, dar e mai bine să întrebi de Mayeux, căci aproape toată lumea mă ştie sub numele ăsta.

— Atunci, mâine la prânz am să fiu în strada Brise-Miche.

Mănăstirea St. Marie unde fuseseră închise fiicele mareşalului Simon era o casă mare, veche, ale cărei grădini dădeau în bulevardul Spitalului, un loc dintre cele mai pustii din Paris. Scenele care urmează se petreceau în ziua de 12 februarie, în ajunul zilei în care membrii familiei de Rennepont, ultimii descendenţi ai surorii Jidovului Rătăcitor, trebuia să se întrunească în strada St. Francis.

Mănăstirea Sainte Marie era ţinută cu cea mai strictă severitate. Un consiliu superior se aduna destul de des şi

hotăra asupra măsurilor de luat ca să întindă şi să întărească influenţa ocultă, atotputernică a acestui aşezământ, care lua o extindere din ce în ce mai mare. Consiliul era format din ecleziastici cu trecere, sub preşedinţia părintelui de Aigrigny, şi din femei foarte devotate, în fruntea cărora se afla prinţesa de Saint-Dizier. La fundarea operei St. Marie contribuiseră combinaţii foarte dibace şi foarte adânc calculate. În urma daniilor bogate, aşezământul poseda imobile bogate şi alte bunuri al căror număr creştea de la o zi la alta.

Stareţa mănăstirii, maica Sfânta Perpetua, era o femeie de vreo patruzeci de ani. În ce priveşte conducerea intereselor materiale ale comunităţii, ea ar fi putut da lecţii oricui. Maica Sfânta Perpetua, femeie cu cap şi cu energie, orânduise o disciplină şi mai ales o economie foarte mare, căci scopul constant al sforţărilor ei era de a îmbogăţi comunitatea pe care o conducea. Spiritul de asociaţie, când este condus într-un scop de privaţiune colectivă, face corporaţiile să capete defectele şi viciile individului.

În dimineaţa aceea, maica Sfânta Perpetua şedea la un birou mare, într-un cabinet foarte simplu, dar confortabil mobilat, în fiecare zi i se înmânau toate scrisorile adresate călugăriţelor sau elevelor. După ce deschisese scrisorile maicilor, după dreptul pe care îl avea, le dezlipise cu îndemânare pe cele ale elevelor, cu dreptul pe care şi-l luase singură, fără ştirea lor. Aceasta o făcea însă, bineînţeles, numai în interesul mântuirii sufletelor iubitelor

fete, întrucâtva însă şi ca să fie la curent cu corespondenţa lor, căci stareţa îşi impunea şi datoria de a lua cunoştinţă de scrisorile care plecau din mănăstire, înainte de a fi puse la poştă.

Maica fu întreruptă din această interesantă investigaţie de două lovituri uşoare la uşa zăvorâtă. Ea coborî îndată capacul biroului şi se duse să deschidă cu un aer solemn şi grav. Era o soră, care venea să-i anunţe că doamna prinţesă de Saint-Dizier o aştepta în salon şi că domnişoara Fleur venise şi ea puţin în urma prinţesei, cu o fată foarte rău îmbrăcată, cam cocoşată şi că aşteptau amândouă la uşa coridorului cel mic.

— Introdu-o întâi pe doamna prinţesă, zise maica Sfânta Perpetua, grăbindu-se să apropie un scaun de foc.

Doamna de Saint-Dizier intră.

— Cui datorez cinstea de a primi şi astăzi vizita dumitale, scumpa mea fiică? întrebă cu graţie maica.

— Am să-ţi fac o recomandare foarte importantă, maică, şi sunt foarte grăbită: sunt aşteptată la Eminenţa Sa şi nu am, din nefericire, decât câteva minute pentru dumneata. Este vorba de cele două orfane.

— Sunt ţinute tot separat, după dorinţa dumitale, despărţirea a fost o lovitură aşa de mare pentru ele, încât am fost silită azi-dimineaţă să trimit după doctorul Baleinier la casa de sănătate. Doctorul a constatat febră şi o stare generală de deprimare, lucru ciudat: a găsit exact aceleaşi simptome la amândouă fetele. Le-am interogat din nou pe

bietele nenorocite şi am rămas din nou înspăimântată... sunt păgâne.

— Tocmai de aceea a fost aşa de urgent să ţi le încredinţez. Iată acum de ce am venit eu. Dragă maică, am aflat de întoarcerea neaşteptată a soldatului care a adus fetele în Franţa şi pe care îl credeam absent pentru câteva zile. Acum este la Paris. Deşi e om în vârstă, este îndrăzneţ, întreprinzător şi înzestrat cu o rară energie. Dacă ar afla că fetele sunt aici – ceea ce din fericire este aproape imposibil – la adăpost de influenţa păgână, ar fi în stare să facă orice. De aceea, începând de astăzi, maică, să-ţi întăreşti supravegherea. Nimeni să nu poată intra aici noaptea. Cartierul ăsta e cam pustiu.

— Fii liniştită, copila mea, suntem destul de bine păzite, portarul şi grădinarii sunt bine înarmaţi şi fac ronduri în fiecare noapte spre bulevardul Spitalului; zidurile sunt înalte şi în locurile unde ar putea fi sărite mai uşor au un rând de cuie de fier ascuţite. În orice caz, îţi mulţumesc, copila mea, că m-ai înştiinţat; o să îndoim paza.

— Va trebui să o îndoieşti mai ales în noaptea asta, maică dragă!

— De ce?

— Pentru că dacă acest afurisit de soldat ar avea îndrăzneala să încerce ceva, o va face în noaptea asta.

— De unde ştii dumneata, copilă dragă?

— Informaţiile pe care le avem nu lasă nicio îndoială în privinţa asta, răspunse prinţesa cam încurcată, ceea ce nu

scăpă stareţei.

— Atunci vom îndoi supravegherea în noaptea asta, răspunse maica Sfânta Perpetua... A... uitam ceva... domnişoara Fleur m-a rugat să te rog ceva: vrea să intre în serviciul dumitale. Ştii cu ce credinţă a supravegheat-o pe nefericita dumitale nepoată... şi cred că răsplătind-o în felul acesta ai lega-o pentru totdeauna de dumneata şi ţi-aş fi şi eu foarte recunoscătoare pentru ea.

— Dacă te interesezi câtuşi de puţin de Fleur, scumpă maică, o s-o iau, ne-am înţeles.

După ce sărută cu respect mâna stareţei, prinţesa ieşi pe uşa cea mare a cabinetului, care dădea în alt cabinet, şi apoi pe scara principală.

După câteva minute intră Fleur, pe o uşă laterală. Stareţa şedea la birou. Fleur se apropie cu smerenie şi teamă.

— N-ai întâlnit-o pe doamna prinţesă de Saint-Dizier? o întrebă maica Sfânta Perpetua.

— Nu, maică, am aşteptat în culoarul ale cărui ferestre dau spre grădină.

— Prinţesa te ia în serviciul ei începând de astăzi.

Fleur făcu o mişcare de surpriză dureroasă şi zise:

— Pe mine, maică, eu...

— I-am cerut asta în numele dumitale. Primeşti! răspunse stareţa cu voce poruncitoare...

— Doar vă rugasem să nu...

— Îţi spun că primeşti! mai zise stareţa cu un ton atât de hotărât, atât de categoric, încât Fleur plecă ochii în jos. Îţi

dau acest ordin în numele... domnului Rodin.

— Am bănuit, maică, răspunse Fleur cu tristeţe. Şi în ce condiţii trebuie să intru la prinţesă?

— În aceleaşi condiţii ca şi la nepoata ei. Ai să observi, ai să ţii minte şi ai să raportezi. Este vorba s-o ferim pe prinţesă de influenţele rele. De asemenea, ai să cauţi să afli pentru ce motiv au fost aduse aici două orfane şi de ce au fost recomandate cu cea mai mare severitate de doamna Grivois, femeia de încredere a prinţesei. De altfel, mâine o să-ţi dau instrucţiuni mai amănunţite în această privinţă.

— Bine, maică.

— Cine-i fata cu care ai venit?

— O biată nenorocită fără mijloace de trai, foarte inteligentă, cu o creştere mai presus de situaţia ei; n-are de lucru şi a ajuns în cea mai mare mizerie. Azi-dimineaţă, ducându-mă s-o iau, am cerut informaţii despre ea şi am aflat numai lucruri bune.

— Pare inteligentă...

— E foarte inteligentă şi n-are niciun mijloc de trai.

— Ştii dacă e lucrătoare bună?

— Cred că da.

Stareţa se ridică, se duse la cazier, luă un registru, căută câteva momente, apoi puse registrul la loc şi zise:

— Spune-i să intre şi du-te de aşteaptă în refector. Cocoşată, inteligentă, lucrătoare dibace, îşi zise stareţa, n-o să deştepte nicio bănuială; să vedem.

După o clipă intră Fleur cu Mayeux, pe care o prezentă

stareţei, apoi se retrase discret.

Biata fată tremura din tot corpul şi era mişcată şi zăpăcită, pentru că nu putea singură crede ceea ce descoperise în lipsa lui Fleur. Când intrase la stareţă Fleur o lăsase pe fată pe culoar. Văzându-se singură, Mayeux se apropiase fără niciun gând de o fereastră, deschisă asupra grădinii; grădina era mărginită de partea aceea de un zid pe jumătate ruinat, iar într-o parte, printr-un gard de scânduri rare, dincolo de care era grădina unei case vecine.

Mayeux văzuse apărând o fată tânără la o fereastră de la parterul acelei case, o fereastră cu gratii, care mai avea deasupra ei şi un fel de streaşină în formă de cort. Fata asta se uita fix la o clădire a mănăstirii şi făcu cu mâna semne de dragoste şi totodată de încurajare. De la fereastra unde se afla Mayeux nu putea vedea cui se adresau aceste semne, dar la vederea acelei figuri încântătoare încadrată de bucle lungi de păr superb de un roşu auriu, ea tresări fără să ştie de ce şi se gândi la domnişoara de Cardoville. Încetul cu încetul începu să capete convingerea (şi nu se înşela) că o avea în faţa ochilor pe protectoarea lui Agricol. În momentul acela, Fleur se întoarse, dar era însoţită de o călugăriţă şi Mayeux nu putu spune nimic despre descoperirea făcută şi intră la stareţă.

Aceasta examină repede fata şi găsi că avea o înfăţişare aşa de blândă, aşa de cinstită, încât crezu informaţiile pe care i le dăduse şi Fleur.

— Draga mea fetiţă, zise maica Sfânta Perpetua cu vocea drăgăstoasă, Fleur mi-a spus în ce situaţie crudă te afli. N-ai deloc de lucru?

— Vai, doamnă, n-am.

— Spune-mi *maică,* copila mea, numele acesta este mai dulce şi apoi aşa este regula aici. Nu mai trebuie să te întreb ce principii ai?

— Am trăit totdeauna cinstit din munca mâinilor mele, răspunse Mayeux cu o simplitate demnă şi, totodată, modestă.

— Te cred, copila mea, am motive temeinice să te cred. Eşti pricepută în meseria dumitale?

— Fac şi eu cum pot mai bine, maică, şi lumea întotdeauna a fost mulţumită de mine. De altfel, dacă doriţi să mă puneţi la încercare, o să vedeţi.

— Te cred pe cuvânt, dragă. Pentru moment uite ce pot să-ţi ofer: o doamnă bătrână, foarte cumsecade, mi-a cerut o lucrătoare cu ziua; dacă o să te recomand eu, o să te primească; **opera** îşi va lua sarcina să te îmbrace cum trebuie; puţin câte puţin o să-ţi reţinem din leafă ceea ce ne vei datora, căci ai să te socoteşti cu noi. Salariul este de doi franci pe zi; crezi că e destul?

— O, maică, e cu mult mai mult decât puteam spera.

— De altfel n-ai să fii ocupată decât de la nouă dimineaţa până la şase seara, aşa că îţi vor mai rămâne câteva ore de care ai să poţi dispune. Îţi convine, nu-i aşa?

— Negreşit, maică.

— Înainte de toate însă, trebuie să-ţi spun la cine te trimite opera: la o văduvă, anume doamna Bremont, persoană foarte evlavioasă. Sper că în casa ei n-o să ai decât exemple admirabile; dacă va fi altfel, să vii să-mi spui.

— Cum asta, maică? întrebă Mayeux surprinsă.

— Ascultă-mă bine, draga mea, zise maica Sfânta Perpetua, cu vocea din ce în ce mai drăgăstoasă. Înţelegi, nu-i aşa, că dacă este de datoria noastră să dăm stăpânilor toate garanţiile cu putinţă asupra moralităţii persoanelor pe care le plasăm la ei, trebuie să dăm şi persoanelor pe care le plasăm toate garanţiile de moralitate care se pot da asupra stăpânilor cărora le adresăm? Opera noastră a fost fondată tocmai ca să oferim o garanţie reciprocă stăpânilor şi servitorilor virtuoşi.

— Cei ce au avut gândul acesta merită binecuvântarea tuturor, zise Mayeux cu naivitate.

— Aşa, de exemplu, o lucrătoare ca dumneata este plasată la nişte oameni pe care noi îi socotim fără cusur; dacă vede la stăpânii ei sau chiar la oamenii care vin pe acolo mai des vreo abatere de moravuri, vreo îndrumare nereligioasă, care o supără şi care jigneşte principiile ei religioase, vine imediat să ne facă o confidenţă amănunţită asupra lucrurilor care au supărato. Nimic nu-i mai drept, nu-i aşa?

— Da, maică, răspunse Mayeux cu sfiiciune, începând să găsească toate măsurile astea cam ciudate.

— Atunci, reluă stareţa, dacă lucrul ni se pare grav, cerem protejatei noastre să observe cu şi mai mare atenţie, ca să se încredinţeze că a avut dreptate să se alarmeze. Ea ne face noi confidenţe, şi dacă prin aceasta se întăreşte bănuiala noastră, credincioasă scopului nostru caritabil, o retragem imediat pe protejata noastră din casa puţin convenabilă. De altfel, preferăm, în interesul ei, să ne raporteze în fiecare săptămână, aşa cum ar raporta o fată mamei sale, fie prin viu grai, fie prin scris, tot ce s-a întâmplat în cursul săptămânii în casele unde este plasată; atunci vedem ce este de făcut: fie că o lăsăm mai departe acolo, fie că o scoatem. Înţelegi, nu-i aşa, draga mea?

— Da, maică, zise Mayeux din ce în ce mai încurcată, căci avea un caracter prea cinstit şi judecată prea multă ca să nu-şi dea seama că acest fel de asigurare mutuală asupra moralităţii servitorilor şi stăpânilor semăna cu un fel de spionaj în căminele paşnice.

— Casa doamnei Bremont, unde vreau să te trimit, este o casă foarte creştinească, dar se zice – eu însă nu pot să cred – că fiica doamnei de Bremont, doamna de Noisy, care a venit de curând să stea la dânsa, nu are o purtare tocmai exemplară, că nu-şi îndeplineşte cu exactitate datoriile religioase şi că în lipsa bărbatului său, care a plecat în America, primeşte vizitele prea dese ale domnului Hardy, un fabricant bogat.

La auzul numelui patronului lui Agricol, Mayeux nu-şi putu stăpâni o mişcare de surpriză şi roşi uşor. Stareţa luă

această mişcare şi această roşeaţă drept o dovadă de susceptibilitate ruşinoasă a fetei şi adăugă:

— A trebuit să-ţi spun totul, draga mea, ca să fii cu ochii în patru. A trebuit să-ţi vorbesc şi despre zvonurile pe care eu le cred absolut greşite, căci fiica doamnei de Bremont a avut totdeauna exemple prea bune sub ochi ca să le poată uita vreodată. De altfel, dumneata, fiind acolo de dimineaţă până seara, ai să poţi mai bine decât oricine să-ţi dai seama dacă zvonurile de care îţi vorbesc sunt false sau întemeiate. Dacă, din nefericire, o să ţi se pară că sunt întemeiate, draga mea, să vii să-mi spui ce te face să crezi asta şi dacă o să fiu şi eu de părerea dumitale, o să te scot imediat din această casă. Cum s-ar putea să rămâi atunci câtva timp fără slujbă, opera o să-ţi dea câte un franc pe zi până în ziua când o să te plaseze aiurea. Vezi, dar, dragă, că eu noi nu ai decât de câştigat. Aşadar, suntem înţelese: poimâine ai să intri la doamna Bremont.

Cu o mişcare care n-avea nimic trufaş, dar care trăda ideea pe care o avea fata despre demnitatea ei, Mayeux înălţă capul pe care până atunci îl ţinuse plecat cu smerenie, o privi pe stareţă drept în faţă, pentru ca aceasta să-i poată citi pe figură sinceritatea cu care vorbea şi îi spuse cu vocea mişcată, uitând să-i mai spună maică:

— Doamnă, nu-ţi pot reproşa că m-ai făcut să sufăr o asemenea încercare; mă vezi aşa de păcătoasă şi apoi încă n-am făcut nimic ca să merit încrederea dumitale, dar, crede-mă, aşa săracă cum sunt, niciodată nu m-aş înjosi să

fac o faptă aşa de ticăloasă ca aceea pe care mi-o propui. Desigur că ai vrut să te încredinţezi că am să refuz şi că sunt vrednică să-mi porţi de grijă. Nu, niciodată şi cu niciun preţ n-o să fiu capabilă de o asemenea trădare.

Mayeux pronunţă aceste cuvinte cu atâta însufleţire, încât figura i se coloră. Stareţa avea prea mult tact şi experienţă ca să nu-şi dea seama de sinceritatea cu care vorbise Mayeux; socotindu-se fericită că fata lua lucrurile în felul acesta, surâse cu dragoste, îi întinse braţele şi îi spuse:

— Bine, bine, dragă, vino de mă sărută, vorbele dumitale sunt pline de sinceritate, fii încredinţată că nu te-am pus la încercare; dovezile de încredere filială pe care le cerem protejatelor noastre sunt chiar în interesul lor, nu poate fi vorba aici de trădare. Sunt unele persoane, însă, şi văd că şi dumneata eşti din acelea, care au principii destul de hotărâte şi o inteligenţă destul de dezvoltată ca să se poată lipsi de sfaturile noastre. Ele pot aprecia singure ce poate vătăma mântuirea sufletului lor. Aşadar, o să-ţi las răspunderea întreagă, necerându-ţi alte confidenţe decât acelea care ai să socoteşti singură că trebuie să mi le faci.

— Sunteţi prea bună, doamnă, zise biata Mayeux, care, necunoscând miile de întorsături călugăreşti, era sigură că va putea câştiga în mod cinstit un salariu onorabil.

— Încă o întrebare, draga mea, de câte ori pe lună te cumineci?

— Doamnă, răspunse Mayeux, nu m-am mai cuminecat

de la prima comuniune, pe care am făcut-o acum opt ani. Lucrând în toate zilnic de dimineaţă până seara, abia izbutesc să-mi câştig pâinea, aşa că nu-mi rămâne timp pentru...

— Sfinte Doamne... exclamă stareţa întrerupând-o pe Mayeux şi împreunându-şi mâinile cu surpriză şi durere, se poate... nu practici...

După o clipă de tăcere, ea zise cu tristeţe:

— Sunt dezolată, copila mea... ţi-am spus: după cum nu le plasăm pe protejatele noastre decât în casele evlavioase, de asemenea ni se cer numai persoane evlavioase, care practică, asta este una din condiţiile indispensabile ale operei. Aşadar, spre marea mea părere de rău, îmi e cu neputinţă să te plasez, după cum sperasem.

Zicând acestea, stareţa se ridică şi o conduse pe Mayeux la uşă, tot cu vorbele cele mai blajine, mai politicoase şi mai materne. În clipa când Mayeux trecu pragul, îi spuse:

— Mergi de-a lungul coridorului, coboară câteva trepte şi bate la uşa a doua la dreapta; acolo ai s-o găseşti pe Fleur, care o să-ţi arate drumul mai departe. Adio, draga mea.

Îndată ce ieşi de la stareţă, Mayeux nu-şi mai putu stăpâni lacrimile, care începură să curgă din belşug. Fata nu îndrăzni să se prezinte în halul acesta în faţa lui Fleur şi se opri o clipă lângă o fereastră pe coridor, ca să-şi şteargă ochii înecaţi de plâns. Fără să-şi dea seama, privi fereastra casei vecine cu mănăstirea, unde i se păruse că o recunoaşte pe Adrienne de Cardoville; deodată o văzu din

nou, ieşise pe o portiţă şi se apropie repede de gardul de scânduri care despărţea cele două grădini. În acelaşi moment, Mayeux o văzu pe una din cele două surori, a căror dispariţie îl disperase pe Dagobert, pe Rose Simon, palidă, împleticindu-se, abătută, apropiindu-se cu teamă şi nelinişte de gardul care despărţea grădina mănăstirii de cea a doctorului Baleinier. Fata îi spuse câteva cuvinte lui Adrienne, al cărei chip exprima mirarea, indignarea şi mila cea mai adâncă. În acel moment veni o călugăriţă alergând şi uitându-se în toate părţile, ca şi cum ar fi căutat pe cineva. Zărind-o pe Rose, care, timidă şi plină de teamă, se lipise de gard, o apucă de braţ, păru că îi face reproşuri grave şi o duse repede de acolo.

Lucrătoarea avu ideea să coboare la parter, să încerce să intre în grădină şi să vorbească cu fata aceea frumoasă cu părul de aur, să se încredinţeze dacă era într-adevăr domnişoara de Cardoville şi, dacă ar fi fost într-un moment lucid, să-i spună că Agricol avea să-i comunice lucruri de cel mai mare interes şi că nu ştia cum să ajungă până la ea.

Temându-se să n-o facă pe Fleur să aştepte, Mayeux se grăbi să facă ce plănuise. Ajunse la capătul coridorului, coborî repede şi se pomeni la parter, într-un coridor lung, pe la mijlocul căruia se afla o uşă cu geamuri care dădea în grădina rezervată stareţei. Mayeux se strecură pe acolo şi ajunse la gardul rar, care despărţea cele două grădini. La câţiva paşi de ea lucrătoarea o văzu pe domnişoara de Cardoville rezemată pe o bancă.

Caracterul tare al lui Adrienne fusese o clipă zguduit din cauza oboselei, a surprizei, a spaimei, a disperării care o cuprinse în noaptea aceea grozavă, când fusese condusă în casa de nebuni a doctorului Baleinier. Acesta, profitând de slăbiciunea şi de moleşeala în care se găsea fata, izbutise chiar pentru moment s-o facă să se îndoiască de ea însăşi. Dar liniştea care urmează întotdeauna emoţiilor celor mai dureroase, celor mai puternice, judecata rece, raţiunea unui spirit drept şi fin o liniştiră curând pe Adrienne în privinţa temerilor pe care doctorul Baleinier putuse să i le inspire pentru o clipă.

Nu mai crezu că era o greşeală a doctorului Baleinier, ci citi lămurit în purtarea acestui om, plină de o ipocrizie josnică şi de o îndrăzneală rară, în slujba căreia punea o îndemânare nu mai puţin rară. Prea puţin îşi dădu seama că doctorul Baleinier era un instrument orb în mâinile doamnei de Saint-Dizier. De atunci înainte se închise într-o muţenie şi într-o linişte pline de demnitate; nicio plângere, niciun reproş nu ieşiră de pe buzele ei... aştepta...

Uneori se întreba – dar în zadar – care este pricina acestei sechestrări; o cunoştea prea bine pe doamna de Saint-Dizier şi n-o credea capabilă să lucreze fără un scop anume, ca să-i facă numai un rău trecător. Domnişoara de Cardoville nu se înşela. Părintele de Aigrigny şi prinţesa erau încredinţaţi că Adrienne, mai instruită decât voia să se arate, ştia de ce mare interes era pentru ea să se afle la 13 Februarie în strada St. Francis, şi că era hotărâtă să-şi

revendice drepturile. Închizând-o pe Adrienne ca nebună, dădeau, aşadar, o lovitură funestă viitorului ei. Trebuie să spunem însă că această precauţie era inutilă, căci Adrienne era pe calea secretului de familie pe care voiseră să i-l ascundă, dar nu-l pătrunse în întregime, din lipsa unor hârtii ascunse sau rătăcite.

Adrienne, fără îndoială sub penibila impresie pe care i-o făcuse întrevederea cu Rose Simon, se sprijinea alene de rezemătoarea băncii pe care şedea şi îşi acoperise ochii cu mâna stângă. Mayeux admiră cu naivitate îmbrăcămintea şi înfăţişarea încântătoare a lui Adrienne şi îşi zise că era extraordinar ca o nebună să se îmbrace aşa de la locul ei şi aşa de cochet. De aceea se apropie cu mirare şi cu emoţie de gardul care o despărţea de Adrienne. Cu vocea sfioasă, dar destul de tare ca să fie auzită, Mayeux zise cu inima bătându-i de teamă:

— Domnişoară de Cardoville!

— Cine mă strigă? zise Adrienne

Ridicând capul şi zărind-o pe Mayeux, nu-şi putu stăpâni un uşor strigăt de mirare, aproape de spaimă. Biata creatură palidă, diformă, prost îmbrăcată, trebuia să-i inspire domnişoarei de Cardoville, care iubea aşa de mult graţia şi frumuseţea, un fel de repulsie, de frică; figura ei expresivă trăda aceste sentimente, dar Mayeux nu băgă de seamă. Nemişcată, cu ochii ficşi, cu mâinile împreunate într-o admiraţie adâncă, ea contempla strălucitoarea frumuseţe a lui Adrienne. După ce aduse acest omagiu

inconştient frumuseţii, Mayeux făcu o mişcare spre gard.

— Ce vrei? strigă Adrienne ridicându-se cu un sentiment de repulsie, care nu mai putu să-i scape lui Mayeux.

Plecând ochii cu sfiiciune, aceasta răspunse:

— Iertaţi-mă, domnişoară, că mă prezint aşa în faţa **dumneavoastră**, dar clipele sunt preţioase; vin din partea lui Agricol.

Rostind aceste cuvinte, fata ridică ochii plini de nelinişte, temându-se ca domnişoara de Cardoville să nu fi uitat numele fierarului. Spre marea ei bucurie, spaima lui Adrienne păru că scade la auzul numelui lui Agricol. Ea se apropie de gard şi o privi pe Mayeux cu curiozitate şi bunăvoinţă.

— Vii din partea lui Agricol Baudoin? zise ea. Cine eşti dumneata?

— Sora lui adoptivă, domnişoară, o biată lucrătoare care locuieşte în aceeaşi casă cu el.

Adrienne încercă să-şi aducă aminte şi zise surâzând cu bunătate, după o clipă de tăcere:

— Dumneata i-ai spus lui Agricol să mi se adreseze mie pentru cauţiune, nu-i aşa? Agricol mi-a vorbit cu duioşie de devotamentul dumitale pentru el, îmi aduc aminte. Dar ce faci aici în mănăstire?

— Mi s-a spus că o să pot găsi aici o ocupaţie, căci n-am de lucru. Din nefericire am fost refuzată de stareţă.

— Dar cum m-ai cunoscut?

— După frumuseţea dumitale, domnişoară, despre care

îmi vorbise Agricol.

— Zi mai bine că m-ai recunoscut după asta, zise Adrienne surâzând şi apucă cu vârful degetelor sale trandafirii capătul unei bucle lungi de păr auriu.

— Să-l iertaţi pe Agricol, domnişoară, zise Mayeux cu un zâmbet uşor, care se vedea rar înflorind pe buzele ei; e poet, şi făcând cu admiraţie respectuoasă portretul protectoarei sale, n-a uitat niciuna din perfecţiunile sale.

— Şi cum ai avut ideea să vii să vorbeşti cu mine?

— Am venit în speranţa că aş putea să vă servesc, domnişoară. L-aţi primit pe Agricol cu atâta bunătate, încât am îndrăznit să împart recunoştinţa lui pentru **dumneavoastră**.

— Îndrăzneşte, îndrăzneşte, draga mea, zise Adrienne cu o graţie de nespus; răsplata mea o să fie de două ori aşa de mare, deşi până acum n-am putut fi folositoare fratelui dumitale adoptiv decât cu gândul.

Pe când vorbeau, Adrienne şi Mayeux se priveau cu o surpriză din ce în ce mai mare. Mayeux nu înţelegea cum se putea ca o fată care trecea drept nebună să vorbească aşa ca Adrienne. Din partea sa, Adrienne era adânc mirată auzind o fată din popor îmbrăcată ca o cerşetoare exprimându-se în termeni aleşi şi cu atâta uşurinţă. Pe măsură ce-o privea pe Mayeux, impresia neplăcută pe care i-o inspirase aceasta la început se transforma într-un sentiment tocmai contrar. Adrienne iubea cu patimă frumuseţea fizică, dar avea spirit superior, suflet prea nobil,

inima prea sensibilă ca să nu aprecieze frumuseţea morală care străluceşte adesea pe un chip umil şi suferind. După o clipă de tăcere, în care timp frumoasa nobilă şi lucrătoarea sărmană se examinară cu o mirare din ce în ce mai mare, Adrienne îi zise lui Mayeux:

— Pricina pentru care ne mirăm amândouă este uşor de înţeles, cred; desigur că dumneata găseşti că vorbesc destul de frumos pentru o nebună, dacă ţi s-a spus că sunt nebună. Iar eu găsesc că delicateţea limbajului şi a manierelor dumitale contrastează dureros cu situaţia în care se pare că eşti. Surpriza mea trebuie să fie încă şi mai mare decât a dumitale.

— Vai! domnişoară, exclamă Mayeux cu o expresie de fericire sinceră şi adâncă, aşadar nu e adevărat! M-au înşelat; adineauri văzându-vă aşa de frumoasă, aşa de binevoitoare, auzind vocea **dumneavoastră** aşa de dulce, nu puteam crede că v-a lovit o asemenea nenorocire. Dar atunci cum se face, domnişoară, că sunteţi aici?

— Biata copilă! reluă Adrienne foarte mişcată de iubirea pe care i-o arăta minunata făptură. Cum se face că având atâta inimă şi un spirit aşa de distins eşti aşa de nenorocită? Linişteşte-te, n-o să rămân toată viaţa aici. Şi dumneata şi eu o să ne reluăm cât de curând locul pe care îl meritäm. Crede-mă că n-am să uit niciodată că, cu toată grija pe care trebuie să o ai văzându-te fără lucru – care este singurul dumitale mijloc de trai – te-ai gândit să vii la mine şi să încerci să-mi fii de folos, înainte de a mă gândi la

mine, să ne gândim la alţii. Fratele dumitale adoptiv nu este la închisoare?

— La ora asta, domnişoară, cred că nu mai este, mulţumită generozităţii unui camarad de-al său. Tatăl lui a putut să se ducă încă de ieri să ofere o cauţiune şi i s-a promis că astăzi Agricol o să fie pus în libertate. Dar mi-a scris din închisoare că are nişte lucruri foarte importante să vă comunice.

— Mie?

— Da. Sper că Agricol o să fie liber astăzi. Prin ce mijloc ar putea să vă comunice?

— Are să-mi facă mie destăinuiri? repetă domnişoara de Cardoville cu un aer gânditor. Mă gândesc în zadar ce poate să fie. Atât timp cât am să fiu închisă în casa asta, sunt lipsită de orice mijloace de comunicare cu exteriorul, şi Agricol nu se poate gândi să mi se adreseze mie, nici direct, nici indirect. Trebuie, aşadar, să aştepte să ies de aici. Nu-i numai atât însă: trebuie să fie smulse din mănăstire două biete copile care sunt cu mult mai de plâns decât mine. Fiicele mareşalului Simon sunt reţinute aici cu sila.

— Ştiţi numele lor, dommnişoară?

— Agricol, când mi-a spus că au sosit la Paris, mi-a spus că au cincisprezece ani şi că seamănă una cu alta foarte mult. Alaltăieri, pe când îmi făceam plimbarea obişnuită, am remarcat două biete copile plânse, care veneau din când în când să-şi lipească obrajii de fereastra celulelor unde sunt închise. Sunt despărţite una de alta, una este la

parter şi una la etaj. O presimţire tainică mi-a spus că le vedeam pe orfanele de care îmi vorbise Agricol şi care, în orice caz, mă interesau foarte mult, căci sunt rudă cu ele. Lacrimile lor, figurile lor trase şi supte îmi spuneau că sunt prizoniere în mănăstire, aşa cum sunt şi eu prizonieră în casa asta.

— Înţeleg, domnişoară... sunteţi o victimă a duşmăniei familiei **dumneavoastră**, fără îndoială.

— Oricare ar fi soarta mea, eu sunt cu mult mai puţin de plâns decât aceste două copile, a căror disperare este alarmantă. Ceea ce le doare mai mult este despărţirea; după cele câteva cuvinte pe care una din ele mi le-a spus adineauri, am văzut că şi ele sunt, ca şi mine, victimele unei uneltiri odioase, dar mulţumită dumitale vor putea fi salvate. De când sunt în casa asta mi-a fost imposibil să am cea mai mică comunicare cu exteriorul, după cum ţi-am spus. Nu mi s-a lăsat nici creion, nici hârtie, aşa încât mi-a fost cu neputinţă să scriu. Acum ascultă-mă cu băgare de seamă şi vom putea înfrânge odioasa persecuţie.

— Vorbiţi, domnişoară, vorbiţi!

— Soldatul care le-a adus pe orfane în Franţa, tatăl lui Agricol, este aici?

— Da. Dacă aţi şti disperarea lui, furia lui, când întorcându-se n-a mai găsit copiii pe care îi încredinţase o mamă pe patul de moarte!

— Trebuie să se ferească de a lucra cu o violenţă cât de mică, deoarece totul ar fi pierdut. Ia inelul acesta, zise

Adrienne, scoţând inelul de pe deget şi dă-i-l imediat... ca să se ducă... Eşti sigură că ai să poţi reţine un nume şi o adresă?

— Fiţi liniştită, domnişoară, Agricol mi-a spus numele **dumneavoastră** o singură dată şi nu l-am uitat; inima are şi ea memoria ei.

— Văd, dragă. Nu uita, aşadar, numele contelui de Montbron... care e unul din cei mai buni prieteni ai mei. Stă în piaţa Vedome numărul 7.

— Contele de Montbron, piaţa Vendôme numărul 7... N-o să uit.

— Tatăl lui Agricol să se ducă la el chiar astăzi. Dacă n-o să fie acasă, să-l aştepte până se întoarce. Atunci să ceară să-l vadă din partea mea trimiţându-i acest inel ca dovadă că spune adevărul. După ce o să fie primit, să-i spună tot, răpirea fetelor, adresa mănăstirii unde sunt închise şi să-i mai spună că şi eu sunt închisă ca nebună în casa de sănătate a doctorului Baleinier. Adevărul are un accent pe care domnul de Montbron o să-l recunoască. El are mare trecere şi o să se ocupe imediat de tot ceea ce este de făcut pentru ca, mâine sau poimâine, bietele orfane şi cu mine să fim libere, şi asta mulţumită dumitale. Dar clipele sunt preţioase, am putea fi surprinse, grăbeşte-te, dragă.

Înainte de a pleca, Adrienne îi mai zise lui Mayeux cu un surâs atât de duios şi cu un accent atât de afectuos, încât lucrătoarea nu putu să n-o creadă:

— Agricol mi-a spus că în ce priveşte inima sunt tot aşa

de nobilă ca şi dumneata. Acum înţeleg cât erau de măgulitoare pentru mine vorbele acestea. Te rog dă-mi mâna repede, mai spuse domnişoara de Cardoville cu ochii umezi; apoi scoase mâna printre scândurile gardului şi i-o întinse lui Mayeux.

Cuvintele şi gestul frumoasei aristocrate fură însoţite de atâta omenie, încât lucrătoarea, fără falsă ruşine, puse tremurând în mâna superbă a Adrienne biata ei mână uscată şi gălbejită. Atunci, domnişoara de Cardoville, cu o mişcare de respect pios, o duse repede la gură şi zise:

— Pentru că nu pot să te îmbrăţişez ca pe o soră, cel puţin să sărut această nobilă mână glorificată prin muncă.

În acest moment se auziră paşi în grădina doctorului Baleinier, Adrienne se ridică repede şi dispăru în dosul copacilor, zicând lui Mayeux:

— Curaj, suvenir şi speranţă!

Toate astea se petrecuseră aşa de repede, încât fata nu putu face un pas. Lacrimi, dar lacrimi de bucurie de data asta, curgeau din belşug pe obrajii ei palizi. O fată ca Adrienne de Cardoville să o trateze ca pe o soră, să-i sărute mâna şi să spună că e mândră că seamănă cu ea, biata fiinţă care vegeta în cea mai neagră mizerie – era mai mult decât putea suporta.

La cinci minute după ce se despărţi de Adrienne de Cardoville, Mayeux ieşi din grădină fără să fie văzută de nimeni, urcă la etajul întâi şi bătu încet la uşa refectoriului. O soră veni să-i deschidă.

— Domnişoara Fleur n-a putut să te aştepte aşa de mult; vii desigur de la maica stareţă? întrebă ea.

— Da... zise lucrătoarea plecând ochii în jos; vrei să fii aşa de bună şi să-mi spui pe unde să ies?

— Vino cu mine.

Mayeux o urmă pe călugăriţă, tremurând la tot pasul să n-o întâlnească pe stareţă. În sfârşit, uşa mănăstirii se închise în urma lui Mayeux. Fata străbătu repede curtea şi se apropie de loja portarului, ca să ceară să i se deschidă poarta de la stradă, când auzi aceste cuvinte rostite cu o voce aspră:

— Se pare, dragă Jérôme, că noaptea asta o să trebuiască să îndoim paza. Cât despre mine o să pun două gloanţe mai mult în armă. Maica superioară a poruncit să facem două ronduri în loc de unul.

— Eu n-am nevoie de puşcă, amice Nicolae, zise cealaltă voce, căci am securea foarte bine ascuţită, care taie grozav. Este o armă de grădinar, dar e foarte bună.

Fără să ştie de ce, fata se simţi neliniştită de aceste vorbe, pe care nu căutase să le audă. Apoi se apropie de loja portarului şi ceru să i se deschidă. Poarta se deschise şi Mayeux ieşi. Abia făcu câţiva paşi în stradă şi spre marea ei surpriză îl văzu pe Rabat-Joie alergând spre ea, iar în urma lui pe Dagobert care venea repede. Mayeux voi să iasă înaintea soldatului, dar în depărtare auzi o voce sonoră strigând:

— Ei! Mayeux. Fata întoarse capul.

Din partea opusă lui Dagobert venea Agricol. La vederea lui Dagobert şi a lui Agricol, Mayeux rămase încremenită. Soldatul n-o zărise şi înainta repede, urmându-l pe Rabat-Joie, care, deşi slab, costeliv, părea că se înfioară de plăcere şi întorcea din când în când capul lui inteligent spre stăpânul său, de care se apropiase iar, după ce o linsese pe Mayeux.

Înţeleg, înţeleg, dragă, zicea soldatul mişcat; tu eşti mai credincios decât mine, tu nu le-ai părăsit un minut pe bietele fete, tu ai mers după ele şi, în sfârşit, văzând că nu mai ies, ai venit acasă să mă cauţi. Când mă gândesc că mâine este în 13 februarie şi că fără tine, dragă Rabat-Joie, totul ar fi fost pierdut!...

Dagobert îi ţinea acest discurs lui Rabat-Joie. Deodată îl văzu pe credinciosul animal pornind repede înainte; atunci înălţă capul şi-l zări la câţiva paşi de el pe Rabat-Joie lingând-o pe Mayeux şi pe Agricol, care se întâlniseră lângă poarta mănăstirii.

— Mayeux! exclamă şi tatăl ca şi fiul la vederea lucrătoarei, apoi se apropie şi el de ea, privind-o cu o mirare adâncă.

— Veşti bune, domnule Dagobert, zise ea cu o bucurie de nespus, le-am găsit pe Rose şi Blanche.

Apoi se întoarse spre lucrător:

— Veşti bune, Agricol, domnişoara de Cardoville nu-i nebună, acum am văzut-o.

— Nu-i nebună! Ce fericire! zise fierarul.

— Dar copiii! exclamă Dagobert, luând în mâinile sale tremurătoare mâinile lui Mayeux. I-ai văzut?

— Da, adineauri... sunt abătute, dezolate, n-am putut să vorbesc cu ele.

— A! zise Dagobert, oprindu-se înecat la auzul acestei veşti, sărută-mă, nobilă fată; apoi, chinuit de nerăbdare, adăugă:

— Haideţi repede să le luăm.

— Dragă Mayeux, zise Agricol mişcat, aduci linişte şi poate chiar viaţa tatălui meu. Dar domnişoara de Cardoville? De unde ştii?...

— Printr-o întâmplare extraordinară... Dar tu cum de te afli aici?

— Rabat-Joie se opreşte şi latră, exclamă Dagobert care se mai apropiase nerăbdător de poarta mănăstirii.

Într-adevăr câinele se postase la poarta mănăstirii şi începu să latre, ca să atragă atenţia lui Dagobert. Acesta înţelese ce voia să spună animalul şi-i spuse lui Mayeux, arătând şi cu mâna:

— Aici sunt copiii?

— Da.

— Eram sigur. Bun câine... în sfârşit, o să le revezi pe stăpânele tale iubite.

Zicând acestea, Dagobert, cu toată vârsta lui înaintată, începu să alerge spre Rabat-Joie.

— Agricol, strigă Mayeux, nu-l lăsa pe tatăl tău să bată la poarta mănăstirii, căci ar strica totul.

Din două sărituri Agricol ajunse lângă tatăl său, tocmai când acesta era gata să pună mâna pe ciocan.

— Tată, nu bate, exclamă fierarul apucându-l pe Dagobert de braţ. Mayeux zice că dacă baţi strici totul.

Mayeux, mai puţin sprintenă decât Agricol, ajunse şi ea în acel moment şi zise:

— Domnule Dagobert, să nu stăm aici lângă poartă. S-ar putea s-o deschidă cineva şi să fim surprinşi. Nu trebuie să deşteptăm bănuieli. Să mergem mai bine de-a lungul zidului.

— Bănuieli! zise veteranul mirat, şi nu se depărtă de poartă. Să mă ia naiba dacă înţeleg un cuvânt din toate astea! Copiii sunt aici, îi iau, îi aduc cu mine şi gata; în zece minute am terminat.

— Să nu crezi asta, domnule Dagobert, zise Mayeux; e cu mult mai greu decât crezi dumneata. Haideţi, haideţi, n-auziţi că se vorbeşte în curte?

— Hai, tată, hai, zise Agricol luându-l pe soldat aproape cu sila.

Rabat-Joie, surprins şi el de aceste şovăieli, lătră de două, trei ori şi nu-şi părăsi postul, dar la o chemare a lui Dagobert se grăbi să meargă după el.

Era ora cinci seara şi bătea un vânt puternic. Cerul era acoperit de nori groşi, plumburii. Bulevardul Spitalului, care mărginea în locul acela grădina mănăstirii, nu era umblat aproape deloc. Dagobert, Agricol şi Mayeux putură, aşadar, ţine sfat în locul acela pustiu.

Soldatul nu-şi ascundea nerăbdarea pe care i-o pricinuiau ceilalţi. Abia dădură colţul străzii şi-i spuse lui Mayeux:

— Ei, vorbeşte, stau pe cărbuni încinşi.

— Casa unde sunt închise fetele mareşalului Simon este o mănăstire, domnule Dagobert. Şi deşi sunt închise fără voia lor, n-o să ţi le dea.

— N-o să mi le dea! Asta aş vrea s-o văd!... Şi făcu un pas ca să se întoarcă.

— Domnule Dagobert, te rog, ascultă-mă, este alt mijloc ca să le capeţi pe bietele fete fără violenţă. Şi domnişoara de Cardoville mi-a spus că violenţa ar strica totul. Uite un inel pe care mi l-a dat...

— Cine-i domnişoara de Cardoville?

— Este domnişoara aceea, plină de bunătate, tată, care a voit să-mi plătească garanţia şi căreia am să-i spun lucruri aşa de importante.

— Bine, bine, zise Dagobert, o să vorbim mai târziu despre asta. Ei, Mayeux, ce-i cu inelul?

— O să-l iei dumneata, domnule Dagobert, şi ai să te duci imediat la domnul conte de Montbron, în piaţa Vendôme numărul 7. Se pare că este un om cu foarte mare putere şi e prietenul domnişoarei de Cardoville; inelul acesta o să-i confirme că vii din partea ei. Să-i spui că ea este ţinută ca nebună într-o casă de sănătate alături de mănăstirea unde sunt închise cu sila fiicele mareşalului Simon. Atunci, domnul conte de Montbron o să facă demersurile necesare pe lângă persoane sus-puse ca să obţină eliberarea

domnişoarei de Cardoville şi a fiicelor mareşalului Simon şi mâine sau poimâine...

— Mâine sau poimâine! strigă Dagobert; dar astăzi, în clipa asta chiar, am nevoie de ele. Poimâine e o nebunie... Dragă Mayeux, ţine-ţi inelul. Îmi place mai bine să-mi fac treburile singur. Aşteaptă-mă aici, băiete.

— Ce vrei să faci, tată? mai zise fierarul; e o mănăstire asta, nu uita...

— Tu eşti un simplu recrut, eu cunosc teoria mănăstirii până în cele mai mici amănunte. În Spania am făcut asta de o sută de ori. Uite ce o să se întâmple: eu bat şi îmi deschide o soră, mă întreabă ce vreau; nu răspund; vrea să mă oprească; trec înainte; toate călugăriţele aleargă după mine şi mă urmăresc ţipând ca nişte coţofene răscolite din cuib, ştiu eu. Le las să ţipe; străbat curtea strigându-le pe Rose şi pe Blanche. Ele mă aud, îmi răspund; dacă sunt închise, apuc ce îmi cade în mână şi sparg uşa.

Agricol, mai liniştit decât tatăl său şi mai ales mai instruit în ce priveşte codul penal, fuse speriat de urmările pe care putea să le aibă ciudatul fel de a proceda al veteranului. De aceea se aşeză în faţa lui şi strigă:

— Te rog, încă un cuvânt! Dacă vrei să intri cu sila în mănăstire, ai să pierzi totul.

— De ce?

— După măsurile care vezi că s-au luat, înţelegi bine că vor să le ţină pe domnişoarele Rose şi Blanche cu sila în mănăstire. Stareţa o să-ţi spună că nu înţelege ce vrei să

spui şi că domnişoarele Simon nu sunt aici.

— Atunci o să sparg uşa. Lăsaţi-mă, pentru Dumnezeu!

— Şi portarul, când o să audă gălăgie, o să se ducă să cheme gardiştii şi or să înceapă prin a te aresta.

— Şi atunci ce or să devină bietele fete, domnule Dagobert? zise Mayeux.

Tatăl lui Agricol avea prea multă judecată ca să nu înţeleagă că fiul său şi Mayeux aveau dreptate, dar mai ştia că trebuia cu orice preţ ca orfanele să fie libere chiar în ziua aceea. Alternativa aceasta era aşa de îngrozitoare încât, ducându-şi mâna la frunte, Dagobert căzu pe o bancă de piatră, zdrobit de fatalitatea nemiloasă a sorţii.

Agricol şi Mayeux, adânc mişcaţi de această disperare mută, schimbară o privire tristă. Fierarul se aşeză alături de soldat şi îi spuse:

— Linişteşte-te, tată, gândeşte-te la cele ce ţi-a spus Mayeux. Dacă te duci cu inelul domnişoarei la domnul acela, care pare să aibă atâta putere, fetele or să poată fi libere mâine. Presupun chiar, în cel mai rău caz, că o să le ai poimâine.

— Bine, frate, vreţi să mă înnebuniţi? exclamă Dagobert, sărind deodată în sus. Ascultaţi-mă. Tu eşti un om cinstit, Agricol, şi dumneata eşti o fată cinstită, Mayeux, ceea ce am să vă spun trebuie să ştiţi numai voi. Am adus copiii din fundul Siberiei ştiţi pentru ce? Pentru ca să se afle mâine dimineaţă în strada St. Francis. Dacă n-or să fie acolo, am trădat ultima dorinţă a mamei lor.

— În strada St. Francis numărul 3? exclamă Agricol întrerupându-l pe tatăl său.

— Da, de unde ştii tu numărul ăsta? zise Dagobert.

— Data asta nu se află pe o medalie de bronz?

— Ba da, zise Dagobert mirat. Cine ţi-a spus?

— Tată, aşteaptă un moment, exclamă Agricol. Lasă-mă să mă gândesc, mi se pare că ghicesc... da... şi tu Mayeux mi-ai spus că domnişoara de Cardoville nu-i nebună...

— Nu, este ţinută cu sila în casa asta şi nu o lasă să comunice cu nimeni; mi-a spus că bănuieşte că şi ea, ca şi domnişoarele Simon sunt victimele unei oribile uneltiri.

— Nu mai încape nicio îndoială, adăugă fierarul, acum înţeleg totul. Domnişoara de Cardoville are acelaşi interes ca şi domnişoarele Simon, ca să se afle mâine în strada St. Francis şi ea poate că nici nu ştie asta.

— Cum?

— Încă un cuvânt, Mayeux, domnişoara de Cardoville ţi-a spus că avea un interes puternic ca să fie liberă mâine?

— Nu, când mi-a dat inelul pentru contele de Montbron mi-a spus: „Mulţumită lui, fiicele mareşalului Simon şi cu mine o să fim libere”.

— Ai să ne explici odată? zise Dagobert nerăbdător către fiul său.

— Adineauri, zise fierarul, când ai venit să mă iei de la închisoare, ţi-am spus că am de îndeplinit o datorie sfântă şi că o să vin după aceea acasă. M-am dus imediat în strada Babilonului, căci nu ştiam că domnişoara de

Cardoville e nebună, sau mai bine zis trece drept nebună. Mi-a deschis un servitor şi mi-a spus că domnişoara a fost cuprinsă de un subit atac de nebunie, înţelegi, tată, ce lovitură a fost asta pentru mine; am întrebat unde e şi mi-a răspuns că nu se ştie nimic. Atunci am întrebat un servitor dacă putea, cel puţin, să-mi spună numele doctorului domnişoarei de Cardoville şi mi-a dat imediat adresa: Doctorul Baleinier, strada Taranne 12. Mă duc acolo, doctorul nu era acasă şi mi se spune că la cinci o să-l găsesc fără îndoială la casa de sănătate. Casa asta este alături de mănăstire, iată cum se face că ne-am întâlnit.

— Dar ce-i cu medalia, zise Dagobert nerăbdător, unde ai văzut-o?

— Tocmai despre asta şi încă despre ceva i-am scris lui Mayeux că am să-i fac domnişoarei Adrienne destăinuiri importante. Am fost la ea în ziua plecării dumitale, ca s-o rog să-mi dea o cauţiune, dar am fost urmărit de poliţie. Domnişoara a aflat asta de la o cameristă, şi ca, să nu fiu arestat, m-a băgat într-o ascunzătoare din pavilionul ei. Acolo, neavând ce face, am început să mă uit în jurul meu. Pereţii erau acoperiţi cu tăblii de lemn. Intrarea în ascunzătoare era formată dintr-o tăblie care aluneca pe nişte şănţuleţe de fier, foarte fin lucrate. Cum asta este meseria mea, m-a uitat şi am început să cercetez mecanismul cu curiozitate, deşi nu mă simţeam tocmai liniştit, îmi dădeam foarte bine seama de felul cum era făcut mecanismul, dar vedeam şi un nasture de aramă a

cărui întrebuinţare nu o înţelegeam: în zadar am tras spre mine, la dreapta, la stânga, că nu funcţiona nimic în mecanism. Atunci mi-a venit ideea să-l împing cu putere; imediat aud un scârţâit uşor şi deodată văd deasupra intrării că o tăblie de vreo doi metri pătraţi se lasă în jos, ca un capac de birou; zguduitura a făcut să cadă o medalie de bronz cu lanţ.

— Şi acolo ai văzut adresa din strada St. Francis? exclamă Dagobert.

— Da, tată, şi odată cu medalia a căzut şi un plic mare pecetluit. L-am ridicat şi am citit, nu cu intenţie, scris cu litere mari: Pentru domnişoara de Cardoville. Ea trebuie să ia cunoştinţă de aceste hârtii chiar când îi vor fi înmânate. Pe urmă, dedesubtul acestor cuvinte, am văzut iniţialele R. şi C., o parafă şi o dată: Paris, 12 noiembrie 1830. Am întors plicul pe partea cealaltă şi am văzut două peceţi cu aceleaşi iniţiale: R. şi C. şi deasupra lor o coroană.

— Şi peceţi le erau neatinse? întrebă Mayeux.

— Absolut neatinse.

— Atunci nu încape nicio îndoială că domnişoara de Cardoville nu ştie de existenţa acestor hârtii, zise lucrătoarea.

— E evident, adăugă şi Dagobert; şi ce ai făcut?

— Am pus toate la loc, cu hotărârea s-o înştiinţez pe domnişoara de Cardoville, dar după câteva minute au intrat poliţiştii în ascunzătoare.

— Medalia asta, zise Dagobert, este tocmai la fel cu cea a

fiicelor mareşalului Simon, cum se face asta?

— Nimic mai simplu, tată; acum îmi aduc aminte că domnişoara de Cardoville este rudă cu ele, aşa mi-a spus.

— Ea... rudă cu Rose şi Blanche?

— Da, zise Mayeux, şi mie mi-a spus.

— Ei, zise Dagobert uitându-se cu nelinişte la fiul său, înţelegi de ce vreau să am copiii chiar azi? înţelegi de ce mi-a spus mama lor pe patul de moarte că o singură zi de întârziere poate pierde totul? înţelegi, în sfârşit, că nu pot să mă mulţumesc cu un poate mâine... după ce am venit din fundul Siberiei cu copiii ca să-i duc mâine în strada St. Francis? în sfârşit, înţelegi că am nevoie de copii astăzi, chiar de ar fi să dau foc mănăstirii?

— Bine, tată, dar îţi repet că violenţa...

— Contele de Montbron căruia te roagă domnişoara de Cardoville să te adresezi, zise Mayeux, nu e puternic? Să-i spui pentru care motive este important ca fetele să fie puse în libertate astăzi împreună cu domnişoara de Cardoville, care, după cum vezi, are un motiv tot aşa de puternic ca să fie liberă mâine. Atunci, de bună seamă, contele de Montbron va grăbi demersurile justiţiei şi o să capeţi copiii încă de astă-seară.

— Mayeux are dreptate, tată. Du-te la conte, iar eu alerg la comisar să-i spun că acum ştim unde sunt fetele. Iar tu, Mayeux, dragă, du-te să ne aştepţi acasă, nu-i aşa, tată? Să ne dăm întâlnire acasă la noi.

— Bine, o să urmez sfaturile voastre. Dar presupune că

domnul comisar îţi spune: „Nu putem face nimic decât mâine dimineaţă”. Închipuieşte-ţi că domnul conte de Montbron îmi spune acelaşi lucru... Crezi că o să stau eu cu braţele încrucişate până mâine?

Este ora opt seara, ploaia biciuieşte cu furie geamurile de la odaia Franciscăi Baudoin în strada Brise-Miche, şi vârtejuri puternice de vânt zguduie uşa şi fereastra rău închise. La lumina slabă a unei lumânări care stă pe sobiţa de fontă rece ca marmura, căci provizia de lemne s-a sfârşit de mult, Mayeux şade pe un scaun şi moţăie, aşteptând întoarcerea lui Dagobert şi a lui Agricol. După câteva minute de tăcere, întreruptă numai de zgomotul vântului, se aude afară un pas greu şi uşa se deschide: este Dagobert, care intră urmat de Rabat-Joie.

Mayeux tresare din somn, ridică repede capul, se scoală de pe scaun şi se îndreptă spre tatăl lui Agricol, zicând:

— Ei, ai veşti bune? ai...

Mayeux nu mai putu spune nimic, căci fu izbită de înfăţişarea întunecată a soldatului. Cufundat în gânduri, acesta păru la început că nici nu vede fata, şi căzu pe un scaun doborât, îşi puse coatele pe masă şi îşi ascunse faţa între mâini. După o pauză destul de lungă, se ridică şi zise aproape tare:

— Trebuie... trebuie...

Apoi făcu câţiva paşi prin odaie şi privi în jurul lui ca şi cum ar fi căutat ceva. După o clipă de căutare, zări lângă sobă o bară de fier de vreo două picioare, cu care se ridica

de obicei capacul de pe sobă când era prea încins. Îl luă, îl examină câtva timp cu atenţie, îl cântări, pe urmă îl puse pe comodă cu un aer mulţumit. Mayeux, mirată de tăcerea îndelungată a soldatului, îi urmărea mişcările cu o curiozitate timidă şi neliniştită. Surpriza făcu loc spaimei, când îl văzu pe soldat luând raniţa de pe un scaun, deschizând-o şi scoţând o pereche de pistoale de buzunar pe care începu să le încarce. Plină de frică, Mayeux nu se putu opri să nu strige:

— Doamne, domnule Dagobert, ce vrei să faci?

Soldatul o privi pe Mayeux ca şi cum abia atunci ar fi văzut-o şi îi spuse cu vocea prietenoasă, dar bruscă:

— Bună seara, cât e ceasul?

— A bătut opt la St. Merry.

— Opt! zise soldatul vorbind ca pentru el, abia opt!

Apoi puse pistoalele lângă bara de fier şi păru că se gândeşte din nou, aruncându-şi ochii în jurul lui.

— Domnule Dagobert, îndrăzni fata să zică, nu ai veşti bune?

— Nu.

Acest cuvânt fuse pronunţat de soldat cu un ton aşa de brusc, încât Mayeux nu îndrăzni să-l mai întrebe nimic. Dagobert rămase tăcut câteva minute, se apropie de pat, luă un cearşaf, păru că-l măsoară şi-i cântăreşte lungimea, apoi îi spuse lui Mayeux, întorcându-se spre ea:

— Foarfece...

Lucrătoarea luă o pereche de foarfece din coşul de lucru

al Franciscăi şi le întinse soldatului. În câteva minute, acesta sfâşie cearşaful în toată lungimea lui în patru bucăţi, pe care apoi le răsuci foarte strâns şi le legă una de alta, făcând în felul acesta un fel de frânghie lungă de vreo douăzeci de picioare cel puţin. Mai scotocind încolo şi încoace, soldatul găsi şi un sac gros de pânză cenuşie, pe care îl cosea Francisca, îl luă, îl deschise şi-i spuse lui Mayeux:

— Pune înăuntru bara de fier şi frânghia, o să fie mai uşor de transportat.

— Doamne, Dumnezeule! exclamă Mayeux ascultând de ordinul lui Dagobert, ai să pleci fără să-l aştepţi pe Agricol, atunci când poate are veşti bune?

— N-avea grijă, nu plec încă, o să aştept băiatul, căci nu pot pleca decât la zece. Am tot timpul.

— Va să zică eşti hotărât...

— Foarte hotărât. Şi, totuşi dacă aş crede în semnele rele... Adineauri, trecând pe o stradă, nu ştiu care, ochii mi-au fost atraşi spre un afiş roşu, în fruntea căruia se vedea o panteră neagră, sugrumând un cal alb. La vederea acestui afiş mi s-a aprins sângele în vene, căci trebuie să ştii, dragă Mayeux, că o panteră neagră a sfâşiat un biet cal alb pe care-l aveam şi care se numea Jovial.

— Într-adevăr este o amintire tristă.

— Asta încă nu-i nimic, ascultă mai departe. M-am apropiat de afiş şi am citit că numitul Morok, sosit din Germania, expune într-un teatru diferite animale sălbatice

pe care le-a îmblânzit el, între altele expune un leu superb şi o panteră neagră de Java, numită Moartea. Or, pantera asta este chiar aceea care mi-a sugrumat calul la Lipsca, acum patru luni.

— E grozav, zise Mayeux.

— Stai să vezi mai departe, zise Dagobert din ce în ce mai întunecat la faţă. Tot din cauza acestui Morok, stăpânul panterei, am fost băgat la închisoare la Lipsca, împreună cu copiii.

— Şi omul acesta aşa de rău este la Paris! Şi are ceva contra dumitale! zise Mayeux; trebuie să iei seama, e semn rău într-adevăr.

— Da, e semn rău pentru el, dacă o să-l întâlnesc, zise Dagobert cu vocea înăbuşită, căci avem o socoteală de încheiat amândoi.

— Domnule Dagobert, exclamă Mayeux cu urechea aţintită, urcă cineva scara repede, este pasul lui Agricol; aduce ştiri bune, sunt sigură.

Într-adevăr, după câteva minute intră Agricol, dar vai! de la prima vedere lucrătoarea citi pe figura lui pământie că trebuia să renunţe la speranţele visate.

— Ei! zise Dagobert fiului său cu un ton care arăta câtă încredere avea în demersurile încercate de Agricol, ei! ce-ai făcut?

— Vai, tată! îţi vine să înnebuneşti, să te dai cu capul de pereţi, exclamă fierarul cu furie. Dar dumneata, tată, l-ai văzut pe contele de Montbron?

— Contele de Montbron e plecat de trei zile în Lorena, iată ce ştiri am adus eu, zise soldatul cu o ironie amară; să le vedem pe ale tale; spune ce-ai făcut, avem tot timpul, căci de abia a bătut opt şi jumătate. După ce ne-am despărţit unde te-ai dus?

— La comisarul care primise plângerea dumitale. El m-a ascultat cu foarte mare bunăvoinţă şi pe urmă mi-a spus; „în definitiv, fetele sunt într-o casă foarte cumsecade, într-o mănăstire; nu e aşa de urgent să le scoatem şi nici nu pot să iau asupra mea răspunderea de a viola un locaş religios numai după simpla dumitale depoziţie. Mâine o să raportez cui trebuie de drept şi după aceea o să vedem. Justiţia are adesea tărăgăneli cărora trebuie să li te supui.

— Negreşit, zise Dagobert, trebuie să te supui chiar cu riscul de a te arăta laş, trădător şi ingrat.

— I-ai spus şi despre domnişoara de Cardoville? întrebă Mayeux.

— Da, dar tot aşa mi-a răspuns: e foarte grav denunţul, dar nu aduc nicio dovadă în sprijinul acuzaţiei pe care o fac.

— Adineauri, când am vrut să-mi fac eu singur dreptate, parcă nu prevăzusem toate astea? zise Dagobert; dar am fost destul de slab ca să vă ascult pe voi!

— Dar bine, tată, ceea ce ai vrut tu să faci era imposibil, te expuneai la nişte urmări grozave, ai recunoscut şi tu.

— Aşadar, reluă soldatul fără să răspundă fiului său. Ţi s-a spus hotărât, lămurit, că nici nu trebuie să ne gândim să le obţinem astă-seară sau măcar mâine dimineaţă pe Rose

şi pe Blanche?

— Da, tată, în ochii legii nu e grabă! Chestiunea n-o să poată fi rezolvată decât peste două, trei zile.

— Asta-i tot ce voiam să ştiu, zise Dagobert ridicându-se şi începând să se plimbe cu paşi mari prin odaie.

Fierarul, doborât de oboseală, căzu pe un scaun. Fuse un moment de tăcere adâncă după ultimele cuvinte ale lui Agricol, care nimiceau speranţele celor trei persoane, zdrobite de o fatalitate fără milă. Caracterul sinistru al acestei scene fuse mărit printr-un nou incident care se produse. Uşa pe care Agricol nu se gândise să o închidă, se deschise încet şi în prag apăru Francisca Baudoin, soţia lui Dagobert, palidă şi tremurând, abia mai ţinându-se pe picioare. Ea făcu doi paşi în odaie şi căzu în genunchi, zicând cu o voce umilă şi slabă:

— Sărmane bărbate, iartă-mă!... iartă-mă!...

Auzind aceste cuvinte, Agricol şi Mayeux care stăteau cu spatele spre uşă, întoarseră capul, iar Dagobert ridică şi el repede ochii.

— Soţia mea! exclamă Dagobert, ridicându-se şi făcând un pas spre nefericită.

— Mamă, tu, în genunchi, zise Agricol aplecându-se spre Francisca şi sărutând-o cu drag: scoală-te!

— Nu copile, zise Francisca cu un accent blând, dar hotărât, n-o să mă ridic până ce n-o să mă ierte tatăl tău. Am făcut o crimă faţă de el, acum ştiu.

— Să te iert, sărmană femeie, zise soldatul mişcat,

apropiindu-se de ea; parcă te-am acuzat vreodată, decât numai în primul moment de deznădejde? Bine că te văd aici, am o grijă mai puţin.

— Mamă dragă, ce palidă şi ce slabă eşti! zise Agricol neliniştit.

Apoi se întoarse spre Mayeux:

— Fă repede puţin foc.

— M-am gândit şi când a venit tatăl tău, zise Mayeux, dar nu mai sunt nici lemne, nici cărbuni.

— Atunci du-te şi împrumută, de la moş Loriot, te rog.

Mayeux dispăru imediat.

Fierarul se duse să ia cuvertura de pe pat şi înveli cu grijă genunchii şi picioarele mamei sale. Dagobert, tot aşa de bun ca şi fiul său, se duse să ia o pernă, i-o aduse soţiei sale şi îi spuse:

— Apleacă-te puţin, să pun perna asta la spate, o să fie mai bine aşa şi mai cald.

— Cât mă răsfăţaţi, zise Francisca, silindu-se să surâdă. Şi tu mai ales, Dagobert, ce bun eşti, cu tot răul pe care ţi l-am făcut.

Apoi spuse încet:

— În închisoare m-am căit amar, de ceea ce am făcut, căci am vorbit cu Gabriel.

— Şi ce face Gabriel? Dacă l-ai văzut, spune-ne cum îi merge, întrebă Agricol ca să mai schimbe vorba.

— De când a sosit, zise Francisca ştergându-şi ochii, este în penitenţă. Superiorii lui i-au interzis cu străşnicie să iasă.

Din fericire nu i-au interzis să vorbească cu mine, căci vorbele şi sfaturile lui mi-au deschis ochii. El mi-a spus cât de vinovată am fost faţă de tine. Dragă Dagobert, fără să ştiu.

— Sărmana de tine, zise Dagobert cu amărăciune, ce bine ar fi fost să nu fi avut niciodată alt duhovnic decât pe Gabriel.

— De ce n-am avut mai de mult o convorbire de felul acesta cu el? Ceea ce i-am spus despre abatele Dubois i-a deşteptat bănuieli; atunci m-a întrebat, dragul de el, despre o mulţime de lucruri, despre care nu mi-a vorbit niciodată până acum. Eu i-am deschis inima şi mi-a deschis-o şi el pe a lui şi am aflat amândoi lucruri triste despre persoanele pe care le-am socotit întotdeauna vrednice de respect, dar care ne-au înşelat fără ştirea noastră. Lui Gabriel i se spuneau sub jurământul că va ţine secret – o mulţime de lucruri care au fost spuse de el. Acum mi-a mărturisit că la început nu şi-a simţit chemarea să se facă preot, dar l-au asigurat că eu n-o să cred în mântuirea sufletului meu decât dacă o să se hirotonisească el. Şi atunci, crezând că îmi împlineşte cele mai sfinte dorinţe, s-a jertfit şi a intrat în seminar.

— Asta este îngrozitor, zise Agricol, este o viclenie infamă şi o minciună nelegiuită pentru preoţii care au întrebuinţat asemenea mijloace...

— Şi în timpul acesta, zise Francisca, mie mi se spunea că Gabriel avea chemarea sfântă, dar că nu îndrăznea să

mi-o mărturisească, de teamă să nu fiu geloasă din cauza lui Agricol, care avea să rămână toată viaţa lui un simplu lucrător şi să nu se bucure de avantajele pe care avea să le aibă Gabriel ca preot.

— Ce uneltire infamă! zise Agricol încremenit. Se specula în mod josnic devotamentul vostru al amândurora. Aşa că, pe când tu ţi-ai dat învoirea aproape cu sila, Gabriel credea că îţi împlineşte dorinţa cea mai scumpă.

— Dar, încetul cu încetul, deoarece Gabriel era o inimă de aur, chemarea i-a venit, şi nu mi-ar fi vorbit niciodată de trecut, fără întrevederea noastră de astăzi. El, aşa de timid şi de bun, s-a indignat şi şi-a ieşit din fire faţă de acest domn Rodin şi de încă o persoană. Mi-a spus că mai avea contra lor şi alte motive de mânie, dar descoperirile acestea au umplut paharul.

Auzind aceste cuvinte ale Franciscăi, Dagobert făcu o mişcare şi-şi duse repede mâna la frunte, ca şi cum ar fi vrut să-şi aducă aminte de ceva. De câteva minute asculta cu o mirare adâncă şi aproape cu spaimă povestea acestor uneltiri conduse cu atâta dibăcie. Francisca urmă:

— În sfârşit, când i-am mărturisit lui Gabriel că după sfaturile abatelui Dubois, duhovnicul meu, încredinţasem unei persoane străine copiii care îi fuseseră lăsaţi bărbatului meu, bietul de el cu toată părerea de rău, m-a dojenit că nu l-am întrebat şi pe bărbatul meu, care era singur răspunzător în faţa oamenilor pentru ceea ce i se încredinţase. Gabriel a osândit şi purtarea abatelui Dubois,

de care zicea că mi-a dat sfaturi rele şi perfide, apoi, dragul copil mi-a dat sfaturi, cu blândeţea lui de înger, şi mi-a spus să vin să-ţi spun tot.

Dagobert o întrerupse deodată pe soţia lui, părând în prada unei mari agitaţii.

— Ascultă, Francisca, zise el, în mijlocul atâtor necazuri, al unor urzeli aşa de negre şi de drăceşti, memoria se pierde şi capul se zăpăceşte. Parcă mi-ai spus, în ziua când au dispărut copiii, că culegându-l pe Gabriel de pe drumuri ai găsit la gâtul lui o medalie de bronz şi lângă dânsul un portofel plin de hârtii scrise într-o limbă străină şi că mai târziu ai dat hârtiile şi medalia duhovnicului.

— Da, dragă.

— Şi Gabriel nu ţi-a mai vorbit niciodată de atunci de medalie şi de hârtii?

— Nu.

Agricol, auzind aceste destăinuiri ale mamei sale, o privi întrebător şi zise:

— Atunci şi Gabriel are acelaşi interes ca şi fiicele generalului Simon şi domnişoara de Cardoville ca să se afle mâine în strada St. Francis?

— Negreşit, zise Dagobert, şi îţi aduci aminte că ne-a spus, când am sosit eu, că peste câteva zile o să aibă nevoie de noi, de sprijinul nostru, într-o împrejurare gravă?

— Da.

— Şi îl ţin închis în seminar! Şi i-a spus mamei tale că are să se plângă de superiorii lui! Şi ne-a cerut sprijinul, îţi

aduci aminte? Acum, după ce am auzit ce a spus mama ta, înţeleg totul. Gabriel, ca şi Rose, ca şi Blanche, ca şi domnişoara de Cardoville, ca şi mama ta, poate ca şi noi înşine, este victima unei maşinaţiuni oarbe a preoţilor răi. Acum, când cunosc mijloacele lor perfide, stăruinţa lor drăcească, ştiu că trebuie să fii foarte tare ca să lupţi contra lor. Nu aveam idee de purtarea lor, dar acum mărturisesc că hainele lor negre mă înspăimântă.

Dagobert pronunţă aceste cuvinte cu un ton atât de sinistru, încât fiul său tresări, căci el împărtăşea aceleaşi impresii. Tăcerea care domnea fuse întreruptă de întoarcerea lui Mayeux. Aceasta ştiind că convorbirea dintre Dagobert, soţia şi fiul său nu trebuia să mai fie auzită de altcineva, bătu încet în uşă şi rămase afară cu moş Loriot.

— Putem intra, mătuşică Francisca? zise lucrătoarea, moş Loriot aduce lemne.

— Da, intră, Mayeux, zise Agricol.

Dagobert îşi ştergea sudoarea de pe frunte.

Uşa se deschise şi intră vrednicul vopsitor, cu mâinile şi cu braţele de un roşu strălucitor. Într-o mână ţinea un coş cu lemne, şi în cealaltă puţini cărbuni aprinşi pe o lopăţică.

— Bună seara la toată lumea, zise el; mulţumesc că te-ai gândit la mine, madam Francisca! Ştii bine că prăvălia mea şi tot ce e în ea este la dispoziţia **dumneavoastră**.

După ce puse lemnele într-un colţ, îi dădu lopăţica cu cărbuni lui Agricol şi mai întrebă:

— Nu mai ai nevoie de altceva, madam Francisca?

— Nu, mulţumesc!

— Atunci, bună seara la toată lumea.

Înainte de a ieşi, vopsitorul se mai adresă lui Mayeux:

— Nu uita scrisoarea către domnul Dagobert.

— Uite scrisoarea, domnule Dagobert, zise Mayeux.

Apoi Mayeux se apucă să aprindă focul, iar Agricol apropie scaunul mamei sale de sobă.

— Vezi tu ce scrisoare e, zise Dagobert fiului său, eu am capul aşa de obosit, că nici nu văd...

Agricol luă scrisoarea, care nu cuprindea decât câteva rânduri şi citi:

De pe mare, 25 Decembrie 1831

Profit de întâlnirea de câteva minute cu un vas care se duce direct în Europa, bătrânul meu camarad, ca să-ţi scriu în grabă rândurile acestea. Socot că o să le primeşti prin Havre, înaintea ultimelor mele scrisori din India. Acum cred că eşti la Paris cu soţia şi cu copilul meu... spune-le... Nu mai pot termina, căci pleacă barca... Încă un cuvânt în grabă: sunt pe drum spre Franţa. Nu uita 13 februarie... viitorul soţiei mele şi al copilului meu depind de asta. Adio, dragul meu! Recunoştinţă veşnică.

Simon

— Agricol... uită-te la tatăl tău... repede... strigă Mayeux.

De la primul cuvânt al acestei scrisori venită în asemenea împrejurări, Dagobert se făcuse galben ca ceara; emoţia,

istovirea, împreunate cu această ultimă lovitură îl făcuseră să se clatine pe scaun. Fiul lui alergă la el, îl sprijini o clipă, dar îndată accesul de slăbiciune trecu. Dagobert îşi trecu mâna pe frunte, se înălţă din tot corpul, figura lui luă o expresie de hotărâre nezdruncinată, apoi exclamă exaltat:

— Nu, nu, n-o să fiu trădător, n-o să fiu laş, hainele negre nu mă mai sperie, în noaptea asta Rose şi Blanche Simon au să fie salvate! Cât este ceasul?

— Adineauri a sunat nouă şi jumătate, tată.

— Fă-mi imediat un cârlig de fier tare, destul de tare ca să mă ţină şi destul de larg ca să-l pot prinde de zid.

— Un cârlig? Ce să faci cu el?

— Ca să-l pun la capătul acestei frânghii.

— Dar ce să faci cu cârligul şi cu frânghia?

— Să sar zidurile mănăstirii, dacă nu pot intra pe poartă.

— Ce-i asta, copile, unde vrea să se ducă tatăl tău? întrebă Francisca speriată.

— Vrea să intre în mănăstire unde sunt închise fiicele generalului Simon şi să le răpească.

— Vai, Doamne! Sărmanul meu bărbat! Un sacrilegiu! exclamă Francisca, rămasă credincioasă tradiţiilor sale evlavioase.

Soldatul, presimţind că avea să întâmpine opoziţie, rugăminţi de tot felul, şi hotărât să nu cedeze, voi să taie scurt de la început aceste rugăminţi zadarnice. De aceea zise cu un ton grav, care arăta nestrămutata lui hotărâre:

— Ascultă-mă, femeie, şi tu copile; când cineva de vârsta

mea se hotărăşte să facă un lucru, nu-l poate întoarce de la hotărâre nici soţia, nici copiii, faci ceea ce trebuie să faci; asta sunt hotărât să fac. Aşadar, scutiţi-mă de vorbe zadarnice. Astă-seară vreau să fiu eu stăpân.

— Tată, zise Agricol, încă un cuvânt. Nu vreau să te contrazic, dar vreau să-ţi arăt că nu ştii la ce te expui.

— Ba ştiu foarte bine, zise soldatul cu un ton brusc. Ceea ce încerc este grav, dar cel puţin nu se va putea spune că am neglijat vreun mijloc, oricare ar fi fost el, pentru ca să se îndeplinească ceea ce am promis.

— Tată, ia seama, încă o dată îţi spun că nu ştii la ce primejdii te expui, zise fierarul alarmat.

— Ei, să vorbim atunci de portar şi de grădinar, zise Dagobert înălţând din umeri.

— Te cunosc prea bine, tată, ca să mă gândesc să te opresc de teama unei primejdii de moarte.

— Atunci despre ce primejdie vorbeşti?

— De o primejdie în faţa căreia ai să te dai înapoi, tu atât de viteaz, zise tânărul cu un ton convins, care-l uimi pe tatăl său. Rişti ocna!

— Nenorocitule! zise Dagobert apucându-l pe fiul său de braţ, nu puteai să-mi ascunzi asta, mai bine decât să mă expui să fiu trădător şi laş?

După o clipă, soldatul repetă, înfiorându-se:

— Ocna!

Şi lăsă capul, mut, gânditor, zdrobit de aceste cuvinte fulgerătoare.

— Da, să pătrunzi într-o locuinţă de om, noaptea, escaladând şi călcând legea, treaba este clară: înfunzi ocna, zise Agricol fericit şi, totodată, dezolat de nenorocirea tatălui său. Da, tată, ocna, dacă eşti prins asupra faptului; şi sunt zece şanse contra una că aşa va fi. Acum hotărăşte-te; ceea ce vrei să faci, o să fac şi eu. Spune un cuvânt şi peste o oră plecăm.

O tăcere adâncă urmă acestor cuvinte ale fierarului, tăcere întreruptă numai de hohotele de plâns ale Franciscăi. Dagobert, cu toată energia şi hotărârea lui, părea doborât. Deodată, Francisca, ştergându-şi ochii, avu o inspiraţie:

— Acum mă gândesc, zise ea; poate că este un mijloc să scoatem copiii fără asemenea mijloace. E drept că i-a dus acolo abatele Dubois, dar după cum presupune Gabriel, duhovnicul meu trebuie să fi făcut asta după sfaturile domnului Rodin.

— Ei şi dacă ar fi aşa, mamă, în zadar ne-am adresa lui Rodin, n-am obţine nimic de la el.

— De la el nu, dar poate de la abatele acesta aşa de puternic; el e mai-marele lui Gabriel, care l-a protejat întotdeauna de când a intrat în seminar, abatele Aigrigny.

— Aigrigny! exclamă Dagobert cu oroare şi cu ură! Este amestecat în toată această afacere de trădare un om care înainte de a fi popă a fost militar şi care se numeşte Aigrigny!

— Da, tată, marchizul de Aigrigny. Înainte de restaurare a

servit în Rusia, iar în 1815 Burbonii i-au dat un regiment.

— El! Iar el! Mereu el! Ca un demon rău... fie că e vorba de mamă, de tată sau de copii! Marchizul de Aigrigny! Ştiţi voi cine este omul acesta? înainte de a fi preot a fost călăul mamei lui Rose şi a lui Blanche, care îi dispreţuia dragostea; înainte de a fi preot s-a bătut contra ţării sale şi s-a pomenit de două ori în faţa generalului Simon. Sub Burboni, renegatul, copleşit de onoruri, s-a găsit iar în faţa soldatului persecutat din timpul imperiului. De data aceasta au avut un duel înverşunat. Marchizul a fost rănit, dar generalul Simon, proscris şi condamnat la moarte, s-a exilat. Acum renegatul este preot, ziceţi? Ei, acum sunt sigur că el le-a răpit pe Rose şi pe Blanche ca să-şi potolească ura pe care a purtat-o contra mamei şi contra tatălui. Nemernicul acesta de Aigrigny le ţine în puterea lui. Acum nu am de apărat numai averea acestor copii, ci şi viaţa lor, auziţi? Viaţa lor...

— Tată, crezi că omul acesta ar fi capabil să...

— Acela care îşi trădează ţara şi care sfârşeşte prin a fi preot nevrednic este capabil de orice; îţi spun că la ora asta poate ucide copiii încetul cu încetul, exclamă soldatul cu vocea sfâşietoare; să le despartă una de alta, este şi ăsta un început de ucidere.

După o clipă, Dagobert mai adăugă cu o deznădejde imposibil de descris:

— Fiicele mareşalului Simon sunt în puterea marchizului de Aigrigny şi a bandei sale şi eu să mai ezit să le scap de

teama ocnei! Ocna! adăugă el, izbucnind într-un râs spasmodic. Pune fierul în foc, băiete, se face târziu.

— Agricol merge cu tine! exclamă Francisca scoţând un strigăt de disperare.

Apoi se ridică, se aruncă la picioarele lui Dagobert şi zise:

— Dacă ai să fii arestat tu, o să fie şi el! Şi eu, numai eu sunt de vină.

— Agricol, tu să nu vii cu mine, nu-ţi dau voie, zise Dagobert, strângându-l pe fiul său cu putere la piept.

— După ce ţi-am arătat primejdia, cum aş putea să dau înapoi... cum poţi să te gândeşti la una ca asta? Nu am şi eu pe cineva de scăpat? Domnişoara de Cardoville, aşa de bună, de generoasă, ea care a vrut să mă scape de închisoare, nu-i şi ea prizonieră? O să merg cu tine, tată, este de datoria mea, aşa vreau. Spune-ne tot ce ai văzut, Mayeux, până o să fac eu cârligul!

După ce cârligul fu făurit, Dagobert şi Agricol îşi terminară în tăcere pregătirile; amândoi erau galbeni la faţă şi de o graviditate solemnă. Simţeau toată primejdia ce era în întreprinderea lor deznădăjduită. După câteva minute auziră bătând ora zece la biserica St. Merry. Dangătul ceasului ajungea slab până la ei, acoperit de zgomotul vântului şi al ploii care nu încetase.

— Zece... zise Dagobert tresărind, n-avem niciun minut de pierdut. Agricol ia sacul.

Ducându-se să ia sacul, Agricol se apropie de Mayeux, care abia se mai ţinea pe picioare şi îi şopti repede:

— Dacă n-o să fim aici mâine dimineaţă, ţi-o las pe mama în grijă. Să te duci la domnul Hardy, poate că s-a întors din călătorie. Să ai curaj, surioară, hai sărută-mă, ţi-o las pe biata mamă.

Fierarul, adânc mişcat, o strânse în braţe pe Mayeux, care simţea că îi vine rău.

— Hai cu noi, bătrâne Rabat-Joie, zise Dagobert, să serveşti de iscoadă.

Apoi se apropie de soţia lui, care se ridicase, îl strângea la piept pe fiul său şi îl acoperea de săruturi, plângând cu lacrimi amare; soldatul zise, prefăcându-se liniştit şi nepăsător:

— Hai, nevastă dragă, fii cuminte, să faci focul, căci peste două, trei ore o să le aducem aici pe bietele fete. Sărută-mă, asta o să-mi poarte noroc.

Francisca se aruncă de gâtul bărbatului său fără să spună un cuvânt. Această disperare mută, întărită încă prin hohote de plâns înăbuşite, era sfâşietoare. Dagobert fu silit să se smulgă din braţele soţiei sale şi, ascunzându-şi emoţia îi spuse fiului său, cu voce schimbată:

— Să mergem, să mergem, mi se rupe inima. Mayeux dragă, ai grijă... Hai, Agricol.

Soldatul îşi strecură pistoalele în buzunar şi se repezi la uşă, urmat de Rabat-Joie.

Bătea ora unsprezece şi jumătate când Dagobert şi fiul său ajunseră pe bulevardul Spitalului. Vântul era puternic, ploaia cădea cu găleata. Dar cu toată grosimea norilor grei

de ploaie, noaptea părea destul de clară, din cauza lunii care răsărise târziu. Dagobert şi fiul său, de când plecaseră din strada Brise-Miche, abia schimbaseră câteva cuvinte.

— Uite banca pe care am stat adineauri, zise Dagobert, oprindu-se. Nu este decât unsprezece şi jumătate; trebuie să aşteptăm miezul nopţii. Să ne aşezăm aici şi să ne odihnim puţin, ca să vedem ce avem de tăcut.

Deodată, Rabat-Joie, care stătea ghemuit la picioarele lui Dagobert, se ridică ciulindu-şi urechile şi părând că ascultă.

— Parcă ar fi simţit ceva, zise Agricol... să ascultăm... Şi ce o să facem după ce o să deschidem poarta mănăstirii, o să-l luăm şi pe Rabat-Joie?

— Da. Dacă este vreun câine de gardă, el o să-i facă de petrecanie. Afară de asta el o să ne dea de veste dacă se apropie rondul... şi pe urmă, cine ştie? E atât de inteligent, e aşa de legat de Rose şi de Blanche, încât poate să ne ajute să le găsim.

Un clinchet încet, rar, sonor, dominând şuierăturile vântului, începu să sune miezul nopţii. După ce se sfârşi ultima bătaie, Dagobert îi zise fiului său cu vocea hotărâtă:

— E miezul nopţii... Îmbrăţişează-mă şi înainte!

Tatăl şi fiul se îmbrăţişară. Momentul era hotărâtor.

— Acum, tată, zise Agricol, să procedăm cu precauţie ca nişte bandiţi care se duc să jefuiască o casă de bani.

Zicând acestea, fierarul luă din sac frânghia şi cârligul. Dagobert se înarmă cu un cleşte de fier şi amândoi, înaintând de-a lungul zidului cu băgare de seamă, se

îndreptară spre portiţa care se afla departe de colţul format de stradă şi de bulevard. Fierarul, încovoindu-se din şale, tocmai voia să împingă cu umărul lui puternic poarta, când, deodată, Rabat-Joie mârâi încet şi luă o poziţie de atac. Dagobert spuse un cuvânt şi câinele se potoli imediat. După câteva clipe se auzi pe pământul muiat de ploaie o clipoceală pricinuită de nişte paşi grei prin băltoace, apoi un zgomot de glasuri, dar cuvintele nu putură ajunge până la soldat şi la fierar.

— E rondul, zise Agricol.

— Cu atât mai bine, o să dureze câtva timp până să vină a doua oară; o să avem cel puţin două ore la dispoziţie. Putem fi liniştiţi.

Într-adevăr, puţin câte puţin, zgomotul se pierdu în depărtare.

— Haide repede, să nu mai pierdem timpul, zise Dagobert după vreo zece minute; au plecat, acum să vedem dacă putem deschide poarta.

Agricol apăsă din toate puterile şi împinse cât putu cu umărul, dar poarta nu cedă, deşi era foarte veche.

— Afurisit lucru, zise Agricol, e ferecată pe dinăuntru, sunt sigur, altfel scândurile astea n-ar fi rezistat. O să mă urc pe zid cu frânghia şi cu cârligul şi o s-o deschid pe dinăuntru.

Din nefericire, fierarul nu băgase de seamă; creasta zidului era acoperită cu bucăţi de sticlă sparte, şi se răni la mâini şi la picioare, dar, de teamă să nu-l sperie pe

Dagobert, îşi stăpâni ţipătul de durere, îşi dădu drumul de-a lungul frânghiei şi ajunse la pământ. După o clipă, poarta fu deschisă şi Dagobert intră în grădină cu Rabat-Joie.

— Acum, zise soldatul, mulţumită ţie, partea cea mai grea s-a făcut. Iată un mijloc de fugă asigurat pentru fete şi pentru domnişoara de Cardoville. Totul este să le găsim fără să întâlnim pe nimeni. Rabat-Joie o să meargă înainte ca un cercetaş. Du-te, du-te, îi zise Dagobert câinelui, şi fii mut, să nu scoţi un sunet.

Imediat, inteligentul animal făcu câţiva paşi înainte mirosind, ascultând, scotocind şi mergând cu prudenţă ca un copoi la pândă. Sună douăsprezece şi jumătate când Agricol şi tatăl său ajunseră la un grilaj de fier, care servea de gard grădinii rezervate stareţei. Acolo intrase Mayeux dimineaţa, după ce-o văzuse pe Rose Simon vorbind cu domnişoara de Cardoville. Printre gratii, Agricol şi tatăl său zăriră la o distanţă un gard de scânduri rare, care ducea la o capelă în construcţie, iar de acolo la un pavilion pătrat.

— Ăsta trebuie să fie pavilionul nebunilor, unde este închisă domnişoara de Cardoville, după câte ne-a spus Mayeux.

— Şi clădirea unde sunt Rose şi Blanche este drept în faţă, dar nu o putem vedea de aici, zise Dagobert.

Soldatul deschise aşa de repede poarta, încât nu se auzi decât un foarte slab scârţâit. Totuşi, scârţâitul fuse destul de lămurit ca să poată fi auzit în tăcerea nopţii, într-un moment când vântul se mai liniştise. Agricol şi tatăl său

rămaseră o clipă nemişcaţi, plini de nelinişte, ciulind urechile, neîndrăznind să treacă de poartă, ca să nu-şi piardă retragerea. Nimic nu se clinti, totul rămase liniştit. Agricol şi tatăl său, liniştiţi, intrară în grădina rezervată.

Abia intră câinele înăuntru, că dădu semne de o mare bucurie.

Cu urechile ciulite, cu coada în sus, mai mult sărind decât mergând, ajunse repede la locul unde Rose Simon vorbise dimineaţa cu domnişoara de Cardoville. Aici se opri o clipă, neliniştit şi agitat, întorcându-se mereu în loc, ca un câine care caută să găsească o urmă. După câteva clipe se întoarse spre Dagobert şi plecă în galop, îndreptându-se spre o uşă de la parterul clădirii care se afla în faţa pavilionului ocupat de domnişoara de Cardoville. Ajuns la această uşă, câinele se culcă, de parcă l-ar fi aşteptat pe Dagobert, apoi înălţă capul, scoase un mârâit de bucurie şi hămăi de două-trei ori. Dagobert abia avu timp să-l apuce de bot.

În clipa aceasta, portiţa pe unde intrase soldatul şi Agricol în grădina rezervată, şi pe care o lăsaseră deschisă se închise cu zgomot.

— Ne-au încuiat, zise Agricol, şi altă ieşire nu-i...

O clipă, tatăl şi fiul se priviră consternaţi, apoi Agricol zise:

— Poate că s-a închis singură; mă duc să văd, s-o deschid şi mă întorc.

— Du-te repede, eu o să cercetez ferestrele.

Agricol se îndreptă repede spre grilaj, iar Dagobert, strecurându-se de-a lungul peretelui, ajunse sub ferestrele de la parter. Erau cu totul patru; dintre care două fără gratii; se uită la etajul întâi; nu era tocmai înalt şi niciuna dintre ferestre nu avea gratii. Aceea dintre surori care locuia la acest etaj, avea să poată, aşadar, după ce ar fi fost înştiinţată, să lege un cearşaf de fereastră şi să-şi dea drumul în jos. Dar trebuia – şi aici era greutatea – să ştie în ce odaie era. Dagobert se gândi că ar putea afla asta de la sora care locuia la parter; dar aici altă greutate: între aceste patru ferestre, la care să bată? în acest moment se întoarse Agricol.

— Desigur că vântul a închis poarta; am deschis-o iar şi am sprijinit-o cu o piatră, dar trebuie să ne grăbim.

— De unde să ştim care sunt ferestrele fetelor? zise Dagobert cu groază.

— Aşa e, zise Agricol neliniştit, cum să facem?... Avem un mijloc de a afla, şi încă unul sigur, zise el deodată. După câte ne-a spus Mayeux, domnişoara de Cardoville s-a înţeles prin semne cu Rose şi cu Blanche. Aşadar ea ştie unde locuiesc fetele, deoarece şi ele i-au răspuns prin semne.

— Ai dreptate, nu-i altceva de făcut. Să ne ducem la pavilion. Dar de unde o să ştim...

— Mi-a spus mie Mayeux; este un fel de paravan deasupra geamului domnişoarei de Cardoville.

— Atunci haide repede...

— Tu rămâi aici, tată, la pândă, zise Agricol intrând în grădina doctorului Baleinier.

Fereastra despre care vorbise Mayeux era uşor de recunoscut: era înaltă şi largă şi avea deasupra un fel de paravan, căci mai înainte fusese acolo o uşă. Fereastra era apărată cu gratii de fier rare. În fundul odăii era o uşă întredeschisă, prin care se strecura o lumină destul de vie. Fierarul, sperând că domnişoara de Cardoville nu dormea, bătu uşor în geam. După câteva secunde uşa se deschise de tot; domnişoara de Cardoville, care nu se culcase, intră în camera a doua, îmbrăcată aşa cum era când o văzuse Mayeux; trăsăturile ei erau luminate de o lumânare pe care o ţinea în mână. Fata părea surprinsă şi neliniştită. Agricol, temându-se ca de spaimă să nu fugă în odaia de alături, bătu din nou şi riscând să fie auzit de afară, zise cu vocea destul de tare:

— Este Agricol Baudoin.

Cuvintele acestea fură auzite de Adrienne. Aducându-şi aminte de convorbirea avută de dimineaţă cu Mayeux, îşi zise că Dagobert şi cu Agricol intraseră în mănăstire ca să le scape pe Rose şi pe Blanche; atunci alergă la fereastră, şi la lumina strălucitoare a lunii îl recunoscu foarte bine pe Agricol. Atunci deschise cu băgare de seamă fereastra.

— Domnişoară, zise repede Agricol, nu-i niciun minut de pierdut; contele de Montbron nu-i la Paris, tata şi cu mine am venit să te scăpăm.

— Mulţumesc, mulţumesc, zise domnişoara de Cardoville

cu vocea plină de cea mai mare recunoştinţă. Dar gândiţi-vă mai întâi la fetele generalului Simon.

— Ne gândim, domnişoară, dar nu ştim unde sunt ferestrele lor!

— Una este la parter, ultima spre grădină; cealaltă este chiar deasupra, la etajul întâi.

— Acum sunt salvate, domnişoară, exclamă fierarul. Repede grăbeşte-te, ia un şal şi o pălărie, căci e frig. Mă întorc imediat.

— Domnule Agricol, zise Adrienne cu lacrimi în ochi, ştiu ce rişti pentru mine, sper că am să-ţi pot dovedi că am şi eu memorie tot aşa de bună ca şi dumneata. Dumneata şi sora dumitale sunteţi nişte fiinţe nobile şi viteze. Dar să nu veniţi să mă luaţi decât după ce scăpaţi copiii.

— Mulţumită indicaţiilor acestea, le vom scăpa cu siguranţă. Mă duc repede la tata şi venim.

Abia trecuse Agricol de poartă ca să se îndrepte spre capela înecată în umbră, şi domnişoarei de Cardoville i se păru că vede o formă omenească ieşind dintr-un tufiş din grădina mănăstirii şi dispărând după un chioşc. Adrienne, speriată, îl strigă încetişor pe Agricol ca să-l avertizeze, dar acesta nu o auzi: ajunsese lângă tatăl său care, chinuit de nerăbdare, mergea încolo şi încoace, ascultând pe rând la toate ferestrele cu o nelinişte din ce în ce mai mare.

— Suntem salvaţi, zise Agricol încet, iată ferestrele fetelor: asta de la parter şi cealaltă de la etaj.

— În sfârşit, zise Dagobert, cu un exces de bucurie, şi se

repezi să examineze ferestrele.

— Nu sunt cu gratii! exclamă el, apoi bătu la ultima fereastră de la parter şi spuse cu voce tare: Eu sunt... Dagobert...

Într-adevăr Rose Simon locuia în camera aceea. Nenorocita copilă, disperată de despărţirea de soră-sa, avea febră mare şi nu dormea, ci uda patul cu lacrimi. La zgomotul pe care îl făcu Dagobert bătând în geam, tresări şi întâi îi fu frică. Dar apoi auzind vocea soldatului, vocea asta aşa de dragă, aşa de bine cunoscută, fata se sculă şi alergă la fereastră, scoţând un strigăt de bucurie. Dar deodată, înainte ca ea să fi putut deschide geamul, răsunară două pocnete de revolver şi se auziră aceste strigăte:

— Săriţi, asasinul! Asasinul! Săriţi, hoţii!

Cam cu vreo două ore înainte ca să se petreacă aceste fapte la mănăstirea St. Marie, Rodin şi părintele de Aigrigny se aflau împreună în cabinetul în care i-am mai văzut în strada Milieu-des-Ursins. Rodin, îmbrăcat ca totdeauna în haine infecte, murdare şi slinoase, scria modest la biroul lui, credincios rolului umil de secretar.

Rolul acesta însă ascundea, după cum s-a văzut, o funcţie cu mult mai importantă, aceea de socius. Funcţia aceasta, după constituţia ordinului, constă în a nu-l părăsi pe superiorul său, a-i supraveghea şi a-i spiona cele mai mici mişcări, cele mai slabe impresii şi a da socoteală despre tot la Roma. Cu toată nepăsarea sa obişnuită, Rodin

părea foarte neliniştit şi preocupat.

— S-a întâmplat ceva nou în lipsa mea? îl întrebă Aigrigny pe Rodin. Rapoartele au fost bune?

— Foarte bune.

— Citeşte-mi-le.

— Înainte de a da socoteală Prea Sfinţiei Voastre, zise Rodin, trebuie să vă previn că de două zile Morok este aici.

— El! zise abatele de Aigrigny cu mirare. Credeam că după ce a părăsit Germania şi Elveţia a primit ordin să se îndrepte spre sud.

— Nu ştiu, zise Rodin, dacă Morok a avut motive personale ca să-şi schimbe itinerarul. Cât despre motivele aparente, mi s-a spus că vrea să dea nişte reprezentaţii aici. Când a trecut prin Lion, a fost angajat de un agent pentru Poarta Saint-Martin, cu un preţ foarte mare. N-a vrut să refuze o afacere aşa de bună.

— Fie, zise părintele de Aigrigny ridicând din umeri, dar prin răspândirea cărticelelor, prin vânzarea mătăniilor şi a icoanelor, cum şi prin influenţa pe care desigur că ar fi exercitat-o asupra populaţiei înapoiate din Sud şi din Bretania ar fi adus servicii cu mult mai mari decât va aduce vreodată la Paris.

— Acum aşteaptă jos, cu un fel de uriaş; în calitatea sa de fost slujitor al prea sfinţiei voastre, Morok nădăjduia că va avea cinstea să vă sărute mâna astă-seară.

— E cu neputinţă... cu neputinţă... ştii doar ce avem de făcut astă seară... A fost cineva în strada St. Francis?

— A fost. Zice că bătrânul paznic evreu a fost înştiinţat de notar. Mâine dimineaţă la şase au să vină zidarii să spargă uşa zidită, şi pentru prima dată după o sută cincizeci de ani, casa o să fie deschisă.

Părintele Aigrigny rămase un moment gânditor, apoi zise:

— În ajunul unui moment atât de hotărâtor nu trebuie să neglijezi nimic şi să-ţi reîmprospătezi totul. Citeşte-mi încă o dată copia notei înserate în arhivele societăţii acum un secol şi jumătate cu privire la afacerea Rennepont.

Secretarul luă o notă dintr-un cazier şi citi:

„Astăzi, 13 februarie 1632, cuviosul preot Alexandru Burdon a trimis următorul avertisment cu aceste cuvinte notate pe margine: **Foarte important pentru viitor.** Unul din preoţii noştri, asistându-l pe un muribund, a pătruns, ascultând spovedania lui, o taină foarte mare.

Marius de Rennepont, unul dintre şefii cei mai activi şi mai de temut ai religiei reformate, unul dintre duşmanii cei mai înverşunaţi ai sfântului nostru ordin, a reintrat de curând în sânul sfintei noastre Biserici. Dar a făcut aceasta numai cu scopul să-şi scape bunurile, care, de altfel, ar fi fost confiscate din cauza purtării sale nereligioase şi demne de osândă. Diferite persoane din compania noastră au adus tot felul de dovezi că pocăinţa domnului de Rennepont nu este sinceră şi că ascunde un scop viclean şi nelegiuit. De aceea, toate bunurile sus-numitului domn au fost confiscate de Majestatea Sa Regele Ludovic al XIV-lea, şi numitul domn de Rennepont a fost condamnat pe viaţă la ocnă, de

unde n-a scăpat decât răpunându-şi zilele”.

După ce am explicat aceste lucruri, ajung acum la taina atât de importantă pentru viitorul şi interesul companiei noastre.

„Majestatea Sa Ludovic al XIV-lea, în bunătatea sa părintească şi catolică pentru Biserică şi mai cu seamă pentru ordinul nostru, ne-a acordat nouă folosul acestei confiscări drept răsplată pentru ajutorul pe care l-am dat ca să se descopere infamia şi nelegiuirea domnului de Rennepont.

Acum am aflat cu siguranţă că a fost sustrasă de la confiscare – prin urmare ni s-a sustras nouă – o casă situată la Paris, în strada St. Francis Nr. 3, şi o sumă de cincizeci de mii piese de aur. Casa a fost cedată, înainte de confiscare, printr-o vânzare simulată, unui prieten al domnului de Rennepont. Din nefericire, acest prieten este foarte bun catolic, aşa încât nu putem lua măsuri contra lui. Casa aceasta, mulţumită complicităţii vinovate a acestui prieten căruia nu-i putem face nimic, a fost încuiată şi nu va fi deschisă decât peste un secol şi jumătate, potrivit ultimei dorinţe a domnului de Rennepont.

Cât despre cele cincizeci de mii de piese de aur, au fost plasate în nişte mâini care, din nefericire, au rămas necunoscute până astăzi. Banii aceştia trebuie capitalizaţi şi fructificaţi timp de o sută cincizeci de ani, iar după trecerea acestui termen vor fi împărţiţi între moştenitorii domnului de Rennepont, care vor fi atunci în viaţă. Suma va

fi atunci enormă: patruzeci sau cincizeci de mii de livre.

Nu se ştie din ce motiv – dar se ştie că motivul este scris într-un testament, domnul de Rennepont a ascuns familiei sale plasarea celor cincizeci de mii de piese (de altfel familia aceasta a fost izgonită din Franţa în urma edictelor date contra protestanţilor). Domnul de Rennepont a cerut însă rudelor să lase în neamul lor, din generaţie în generaţie, recomandarea ca ultimii supravieţuitori să se întrunească la Paris peste o sută cincizeci de ani, în strada St. Francis, la 13 februarie 1832. Pentru ca această recomandare să nu se uite, el a însărcinat un om, care nu se ştie cine este, dar i se cunosc semnalmentele, să fabrice nişte medalii de bronz pe care este săpată dorinţa strămoşului şi data importantă. Omul acela trebuie să facă astfel ca toate persoanele din această familie să capete câte o medalie. Această măsură este cu atât mai necesară, cu cât, pentru un motiv care, de asemenea, nu se cunoaşte, dar se crede că este şi el explicat în testament, moştenitorii sunt obligaţi să se prezinte în ziua aceea înainte de prânz, în persoană şi nu prin reprezentant, căci altfel vor fi excluşi de la împărţeală.

Omul care trebuie să distribuie aceste medalii membrilor familiei Rennepont este de vreo treizeci, treizeci şi şase de ani, cu înfăţişarea mândră şi tristă, de statură înaltă; are sprâncenele negre, dese şi îmbinate.

Din cele ce am spus rezultă că suma încredinţată de acest renegat unei mâini necunoscute a scăpat de

confiscarea care ne-a fost dată nouă de mult iubitul nostru rege. Este pentru noi o pagubă foarte mare, un furt monstruos, şi trebuie să ne despăgubim, dacă nu acum, cel puţin în viitor. Societatea noastră fiind, spre cea mai mare glorie a lui Dumnezeu şi a **Prea Sfântului nostru părinte,** nepieritoare, va fi uşor, mulţumită relaţiilor pe care le avem pe întregul pământ, prin mijlocirea misiunilor şi a altor instituţii, să urmărim chiar de acum filiaţiunea acestei familii Rennepont din generaţie în generaţie şi să nu o pierdem niciodată din vedere. Peste o sută cincizeci de ani, în momentul împărţirii acestei imense averi, compania noastră va putea lua bunurile care i-au fost furate prin trădare.

Pentru a intra în posesia acestor bunuri, compania va putea întrebuinţa orice mijloace, chiar viclenia şi violenţa, căci nu este reţinută să se poarte altfel faţă de viitorii deţinători ai bunurilor noastre, care ne-au fost furate cu atâta perfidie de acest nelegiuit.

Aşadar, până ni se vor înapoia bunurile răpite, această familie a Rennepontilor va fi osândită şi urmărită ca un neam blestemat şi va fi bine să fie supravegheată întotdeauna îndeaproape. Pentru aceasta va fi necesar ca în fiecare an, începând de astăzi, să se întocmească un fel de anchetă asupra situaţiei membrilor acestei familii”.

Ajungând aici, Rodin se întrerupse şi zise părintelui de Aigrigny:

— Acum urmează darea de seamă ţinută regulat, an cu

an, despre situaţia acestei familii, până în zilele noastre. S-o citesc Prea Sfinţiei Voastre?

— Nu-i nevoie, zise abatele de Aigrigny, căci această notă sintetizează faptele cât se poate de bine.

După o clipă de tăcere, marchizul reluă cu o expresie de mândrie triumfătoare:

— Cât este de mare puterea asociaţiei, întemeiată pe tradiţie şi pe durată! Mulţumită acestei note înserate în arhivele noastre acum un secol şi jumătate, familia blestemată a fost urmărită din generaţie în generaţie. Întotdeauna ordinul nostru a fost cu ochii pe ea şi a urmărit-o în toate punctele globului unde a fost împrăştiată de exil. În sfârşit, mâine o să intrăm în stăpânirea acestei sume, care, de mică importanţă la început, a crescut în o sută cincizeci de ani şi a ajuns să fie o avere regală. Da, vom reuşi, căci cred că am prevăzut toate eventualităţile. Un singur lucru mă preocupă însă foarte mult.

— Şi anume? întrebă repede Rodin.

— Mă gândesc la informaţiile pe care am încercat în zadar de atâtea ori să le obţinem de la paznicul casei din strada St. Francis. S-a încercat şi astăzi, aşa cum am poruncit, să se scoată ceva de la el?

— S-a încercat, dar şi de data asta, ca şi de celelalte, jidovul a rămas mut. De altfel, este aproape senil şi nici nevastă-sa nu-i mai bună.

— Când mă gândesc, zise părintele Aigrigny, că de un secol şi jumătate casa asta din strada St. Francis a avut

intrarea zidită, iar paznicii s-au perpetuat din generaţie în generaţie în această familie a lui Samuel, nu-mi vine să cred că niciunul din ei să nu fi ştiut cine sunt depozitarii succesivi ai fondurilor, devenite aşa de mari prin fructificare!

— S-a încercat la diferite epoci să se capete informaţii în această privinţă, căci nota preotului Bourdon nu-i clară. Dar neamul ăsta de paznici jidovi a rămas întotdeauna mut... de unde s-a tras concluzia că într-adevăr nu ştiu nimic.

— Asta mi s-a părut întotdeauna cu neputinţă, căci, în definitiv, strămoşul tuturor acestor Samueli a asistat la zidirea intrării acum o sută cincizeci de ani. Dosarul spune că el era omul de încredere sau servitorul lui Marius de Rennepont. Este cu neputinţă ca să nu fi fost instruit despre multe lucruri şi ca aceste lucruri să nu se fi păstrat prin tradiţie în neamul lui.

— Dacă mi-ar fi îngăduit să îndrăznesc să fac o mică observaţie... zise Rodin cu umilinţă.

— Vorbeşte.

— Acum câţiva ani am avut siguranţa – în urma unei spovedanii făcute în faţa unui duhovnic – că bunurile există şi că au atins o cifră enormă...

— Negreşit; tocmai asta a atras atenţia prea cuviosului părinte general şi i-a adus aminte de întreaga afacere.

— Prin urmare, trebuie să se ştie un lucru pe care desigur că urmaşii familiei de Rennepont îl ignoră cu toţii; valoarea moştenirii!

— Da, răspunse părintele d’Aigrigny, persoana care a vorbit despre aceasta la spovedanie este demnă de toată încrederea, dar n-a vrut să spună în mâinile cui sunt fondurile. Dar atâta a spus, că nu puteau fi plasate în nişte mâini mai cinstite.

— Dacă este aşa, zise Rodin, mi se pare că suntem siguri de lucrul cel mai important.

— Dar cine ştie dacă posesorul acestei sume enorme se va prezenta mâine, deşi se zice că este aşa de cinstit? Fără să vreau, cu cât se apropie momentul, cu atât îmi creşte neliniştea.

După o clipă de tăcere, părintele d’Aigrigny reluă:

— Este, doar vorba de o avere aşa de mare, încât consecinţele succesului sunt incalculabile. În sfârşit, cel puţin ştiu că s-a făcut tot ce se putea face.

Părintele de Aigrigny adresă aceste cuvinte lui Rodin, ca şi cum ar fi cerut şi aprobarea lui, dar *sociusul* nu răspunse nimic... Abatele îl privi mirat şi zise:

— Nu eşti poate de părerea mea? Am fi putut îndrăzni mai mult decât am îndrăznit? N-am mers până la marginea extremă a posibilului?

Rodin se înclină respectuos, dar nu răspunse.

— Dacă dumneata crezi că s-a omis vreo precauţie, exclamă preotul de Aigrigny cu oarecare nerăbdare şi nelinişte, spune: mai este timp... încă o dată, crezi că s-a făcut tot ce era cu putinţă să se facă? Toţi scoborâtorii sunt îndepărtaţi, şi Gabriel se va prezenta mâine dimineaţă în

strada St. Francis ca singurul reprezentant al familiei, şi, prin urmare, va fi singurul posesor al imensei averi. Or, după renunţarea pe care a făcut-o el şi după statutele noastre, nu el, ci ordinul nostru are să aibă banii. Se putea face mai bine decât aşa? Vorbeşte sincer.

— Eu nu-mi pot permite o părere în această privinţă, reluă cu umilinţă Rodin, înclinându-se din nou; succesul sau insuccesul vor răspunde la întrebarea Prea Sfinţiei voastre.

Părintele de Aigrigny ridică din umeri şi îşi reproşă că ceruse sfatul acestei maşini de scris care îi servea de secretar, şi care n-avea, după dânsul, decât trei calităţi: memorie, discreţie şi exactitate. De aceea, după câteva clipe, părintele de Aigrigny zise:

— Citeşte-mi raportul de astă-seară. Mi se pare că tocmai a sosit.

Rodin citi ce urmează: „Jacques Rennepont, zis Puşcăgoală, a fost *văzut* în închisoarea pentru datorii astă-seară la ora opt”.

— Asta n-o să ne supere mâine – unul la mână.

— „Stareţa mănăstirii St. Marie, înştiinţată de doamna prinţesă de Saint-Dizier, a crezut nimerit să le închidă mai bine pe domnişoarele Rose şi Blanche Simon. Astă-seară, la ora nouă, au fost bine încuiate în celule, şi ronduri înarmate au să vegheze toată noaptea în grădina mănăstirii”.

— Nimic de temut nici din partea asta.

— „Domnul doctor Baleinier, de asemenea, prevenit de doamna prinţesă de Saint-Dizier, continuă s-o

supravegheze pe domnişoara de Cardoville, la ora opt şi un sfert poarta pavilionului a fost, de asemenea, încuiată şi zăvorâtă”.

— Încă un motiv de nelinişte mai puţin.

— Cât despre domnul Hardy, reluă Rodin, am primit azi-dimineaţă un bilet de la Toulouse de la domnul Bressac, prietenul lui intim, care ne-a ajutat aşa de bine ca să-l îndepărtăm pe industriaş cu atâtea zile înainte. Domnul Bressac ne trimite şi o scrisoare adresată de domnul Hardy unui prieten din Paris. Domnul Bressac a crezut necesar să schimbe destinaţia acestei scrisori şi să ne-o trimită nouă, ca o nouă dovadă a succesului demersurilor sale. El speră că o să ţinem socoteală de acest devotament, căci adaugă, ca să ne servească pe noi, îşi trădează un prieten într-un chip nedemn şi joacă o comedie ticăloasă. Domnul Bressac nu se mai îndoieşte că după minunatele servicii pe care ni le-a făcut o să-i înapoiem hârtiile ce îl pun la discreţia noastră absolută, hârtii care o pot pierde pentru totdeauna pe o femeie iubită de el cu o dragoste adulteră şi pătimaşă.

— Plângerile acestea adultere nu merită nicio milă, răspunse părintele de Aigrigny cu dispreţ. În orice caz, vom reţine că domnul Bressac poate să ne fie încă de folos. Să vedem scrisoarea domnului Hardy. Industriaşul acesta este un nelegiuit şi un republican, vrednic reprezentant al neamului blestemat al Rennepontilor; este, în orice caz, important să scăpăm de el.

— Iată scrisoarea domnului Hardy, zise Rodin, mâine o s-

o trimitem persoanei căreia îi este adresată.

Toulouse, 10 februarie

În sfârşit am găsit un moment ca să-ţi scriu, dragă domnule, şi ca să-ţi explic cauza plecării mele neaşteptate, care desigur că, dacă nu te-a neliniştit, te-a mirat. Îţi scriu ca să-ţi cer totodată şi un serviciu, în două cuvinte, uite despre ce este vorba. Ţi-am pomenit deseori despre Felix Bressac, tovarăşul meu din copilărie, deşi este cu mult mai tânăr decât mine. Neam iubit întotdeauna foarte mult, el este un frate pentru mine. Acum câteva zile mi-a scris din Toulouse, unde se dusese pentru câtva timp, următoarele rânduri:

„Dacă mă iubeşti, vino, am nevoie de tine. Pleacă imediat. Mângâierile tale or să-mi dea poate curajul să mai trăiesc. Dacă ai să soseşti prea târziu, iartă-mă şi gândeşte-te uneori la acela care va fi până la sfârşit cel mai bun prieten al tău.

Îţi închipui lesne durerea şi teama mea. Am cerut imediat cai de poştă; şeful meu de atelier, un bătrân pe care îl stimez şi îl respect, tatăl generalului Simon, aflând că mă duc în sud, m-a rugat să-l iau şi pe dânsul şi să-l las câteva zile în departamentul Creuse, unde voia să studieze nişte uzine înfiinţate de curând. M-am învoit cu atât mai bucuros cu cât aveam astfel posibilitatea să mă răcoresc de durerea pe care mi-o făcuse scrisoarea lui Bressac. Ajung în

Toulouse; mi se spune că Bressac a plecat în ajun, având arme la el şi fiind în prada celei mai puternice disperări. După ce-l caut într-o mie de locuri, îl descopăr într-un sat păcătos. Niciodată n-am văzut o asemenea disperare; nu avea o mânie violentă, căci se afla într-o stare de abatere sinistră, de mutism sălbatic. Întâi m-a respins aproape, apoi această oribilă durere, ajunsă la paroxism, s-a destins încetul cu încetul şi, după vreun sfert de oră, Bressac a căzut în braţele mele izbucnind în lacrimi. Lângă dânsul erau armele încărcate. O zi mai târziu, poate că ar fi fost... prea târziu. Nu pot să-ţi spun cauza adâncii sale disperări, căci secretul acesta nu e al meu, dar disperarea lui m-a mirat. Ce să-ţi spun? Trebuie să-l îngrijesc ca pe un copil. L-am determinat să plece şi să călătorească un timp. Îl duc la Nisa, plecăm mâine. Dacă o să vrea să prelungească această excursie, o s-o prelungim, căci afacerile nu mă cheamă neapărat la Paris înainte de sfârşitul lui martie. Cât despre serviciul pe care ţi-l cer, iată despre ce este vorba:

Anume hârtii de familie ale mamei mă fac să cred că aş avea un oarecare interes să mă aflu la Paris la 13 februarie în strada St. Francis numărul 3. Deoarece n-o să pot să fiu acolo, i-am scris tatălui generalului Simon, şeful meu de atelier, în care am toată încrederea, şi pe care l-am lăsat în

departamentul Creuse, şi l-am rugat să plece la Paris, ca să fie de faţă la deschiderea acestei case, nu ca mandatarul meu, căci asta n-ar folosi la nimic, ci de curiozitate. Se poate, însă, ca şeful meu de atelier să ajungă prea târziu şi ţi-aşti cât se poate de îndatorat să te interesezi, la nevoie, la Plessis, dacă a sosit. În caz contrar, să-l înlocuieşti dumneata la deschiderea casei din strada St. Francis.

Cred că nu i-am pricinuit bietului meu prieten Bressac decât o mică supărare, lipsind din Paris în ziua aceea. Dar chiar dacă supărarea ar fi fost oricât de mare, tot mi-ar părea bine, căci îngrijirea şi prietenia mea erau necesare aceluia pe care îl socotesc ca pe un frate.

Francisc Hardy.

— Negreşit, ar fi de preferat ca tatăl mareşalului Simon să nu asiste mâine la deschiderea casei, zise părintele de Aigrigny, dar n-are ce face. Domnul Hardy este îndepărtat. Acum mai rămâne prinţul indian. E bine că a fost lăsat domnul Norval să plece la el şi să-i ducă darurile domnişoarei de Cardoville. Doctorul care-l însoţeşte pe domnul Norval a fost ales de doctorul Baleinier. N-o să inspire nicio bănuială?

— Niciuna, zise Rodin. Scrisoarea sa de ieri era liniştitoare în această privinţă.

— Aşadar, nu-i nimic de temut nici din partea prinţului indian. Stăm foarte bine.

— Cât despre Gabriel, reluă Rodin, a scris azi din nou ca să obţină de la prea sfinţia voastră audienţa pe care o cere în zadar de trei zile. E impresionat de asprimea pedepsei care i s-a dat, interzicându-i-se de cinci zile să iasă din casă.

— Mâine, ducându-mă cu el în strada St. Francis, o să-l ascult pe drum, avem tot timpul. Aşadar, la ora asta, zise părintele de Aigrigny cu un aer plin de satisfacţie şi de triumf, toţi colaboratorii acestei familii, a căror prezenţă putea răsturna planurile noastre, sunt în imposibilitate să se afle mâine înainte de prânz în strada St. Francis; Gabriel singur va fi acolo. În fine, putem spune că ne atingem scopul.

În acest moment părintele de Aigrigny fuse întrerupt de două lovituri discrete în uşă, după care intră un servitor bătrân, îmbrăcat în negru, şi zise:

— A venit un om care doreşte să vorbească numaidecât cu domnul Rodin într-o chestie foarte urgentă. N-a spus cum îl cheamă, dar zice că vine din partea domnului Josue, negustor la Java.

Părintele Aigrigny şi Rodin schimbară repede o privire de mirare, aproape de spaimă.

— Vezi cine-i, îi zise părintele Aigrigny lui Rodin, fără să-şi poată ascunde neliniştea, şi pe urmă să vii să-mi spui.

Părintele Aigrigny mai schimbă o privire expresivă cu Rodin, apoi dispăru printr-o uşă laterală.

După o clipă, în faţa lui Rodin apăru Faringhea, fostul şef

al societăţii strangulatorilor. Rodin îl recunoscu imediat, căci îl văzuse la castelul de Cardoville. Sociusul tresări, dar se prefăcu că nu-şi aduce aminte de acest personaj. Totuşi, aplecat deasupra biroului, ca şi cum nici nu l-ar fi văzut pe Faringhea, scrise repede câteva cuvinte, pe o foaie de hârtie, o îndoi şi-i zise servitorului:

— Du asta la adresă şi să-mi aduci răspuns.

Servitorul ieşi. Atunci Rodin, fără să se ridice, îndreptă ochii săi mici de reptilă asupra lui Faringhea şi îi spuse cu politeţe:

— Cu cine am onoarea să vorbesc?

Faringhea născut în India, călătorise mult, după cum am spus, şi frecventase coloniile europene din diferitele părţi ale Asiei; vorbea franţuzeşte şi englezeşte, era foarte inteligent şi avea spirit pătrunzător, într-un cuvânt era *civilizat.* În loc să răspundă la întrebarea lui Rodin, aţinti asupra lui o privire fixă, pătrunzătoare. Sociusul presimţea în mod vag că sosirea lui Faringhea avea o legătură oarecare, directă sau indirectă, cu soarta lui Djalma, totuşi reluă cu sânge rece:

— Cu cine am onoarea să vorbesc?

— Nu mă recunoşti? zise Faringhea făcând doi paşi spre Rodin.

— Cred că n-am avut niciodată cinstea să te văd, răspunse acesta cu răceală.

— Eu însă te recunosc, zise Faringhea; te-am văzut la castelul de Cardoville în ziua naufragiului vasului cu aburi şi

a celui cu trei catarge.

— La castelul de Cardoville? se poate, căci am fost într-adevăr acolo în ziua naufragiului.

— Şi în ziua aceea te-am strigat pe nume. M-ai întrebat ce vreau de la dumneata şi ţi-am spus: „Acum nimic, frate... mai târziu foarte mult”. Acum a sosit timpul şi vin să-ţi cer foarte mult.

— Dragă domnule, zise Rodin, tot nepăsător, înainte de a continua această convorbire din care până acum nu înţeleg nimic, aş dori să ştiu, îţi repet, cu cine am cinstea să vorbesc. Ai intrat aici sub pretextul unui comision din partea domnului Josue Van Dael, un negustor mare din Batavia şi...

— Cunoşti scrisul domnului Josue? zise Faringhea întrerupându-l pe Rodin.

— Îl cunosc foarte bine.

— Atunci uite...

Spunând acestea, metisul scoase din buzunarul lui larg scrisoarea pe care i-o furase lui Mahal, contrabandistul din Java, după ce-l ucisese pe ţărmul oceanului din Batavia. El puse scrisoarea sub ochii lui Rodin, fără însă să o lase din mână.

— Da, este într-adevăr scrisul lui Josue, zise Rodin, întinzând mâna spre scrisoare; dar Faringhea o puse încet şi cu prudenţă la loc în buzunar.

— Dă-mi voie să-ţi spun, domnule, că ai un ciudat chip de a face comisioanele, zise Rodin. Scrisoarea asta fiind pentru

mine, şi fiindu-ţi încredinţată de domnul Josue, ar trebui...

— Scrisoarea asta nu mi-a fost încredinţată de domnul Josue, zise Faringhea întrerupându-l pe Rodin. Uite cum s-a întâmplat: un contrabandist din Java m-a trădat. Josue luase măsuri ca acest om să poată pleca cu o corabie la Alexandria şi totodată îi dăduse o scrisoare pe care s-o pună în cutie pe bord. Eu l-am strâns de gât pe contrabandistul trădător, i-am luat scrisoarea şi am plecat în locul lui; aşa am ajuns aici.

Strangulatorul pronunţă aceste cuvinte cu o expresie sălbatică; privirile sale de fiară nu se plecară în faţa privirii pătrunzătoare pe care i-o aruncă Rodin. Faringhea credea că-l va impresiona sau îl va intimida pe Rodin prin nepăsarea feroce pe care o arătă, dar spre marea sa mirare sociusul, nepăsător ca un cadavru, spuse doar atât:

— Aşa se strangulează oamenii în Java?

— Nu numai în Java, ci şi aiurea, răspunse Faringhea cu un surâs.

— Nu vreau să te cred, dar găsesc că ai o sinceritate de mirat, domnule... Cum te numeşti?

— Faringhea.

— Ei, domnule Faringhea, unde vrei să ajungi? Ai pus mâna, printr-o crimă, pe o scrisoare adresată mie şi acum şovăi să mi-o dai...

— Da, pentru că am citit-o şi poate să-mi folosească.

— Ai citit-o? zise Rodin o clipă tulburat. Apoi continuă: Este drept că, după felul cum te însărcinezi dumneata cu

corespondenţa altuia, nu se poate nimeni aştepta la o discreţie prea mare din partea dumitale. Şi ce ai aflat aşa de util din această scrisoare a domnului Josue?

— Am aflat, frate, că şi dumneata eşti un fiu al bunei opere.

— Despre care operă vorbeşti? întrebă Rodin destul de mirat.

— Josue, în scrisoarea lui, spune: „Supunere şi curaj, secret şi răbdare, viclenie şi îndrăzneală, uniune între noi cei care avem drept patrie lumea întreagă, drept familie, pe toţi cei din ordinul nostru şi drept regină – Roma”.

— Se poate ca domnul Josue să-mi scrie asta. Dar ce deduci de aici?

— Şi opera noastră, frate, are ca şi a voastră: lumea drept patrie, complicii drept familie, iar drept regină pe Bowania.

— N-o cunosc pe sfânta asta, zise Rodin cu umilinţă.

— Este Roma noastră, răspunse străinul; Josue mai vorbeşte încă şi despre aceia din opera voastră care sunt răspândiţi pe întregul pământ şi lucrează pentru gloria Romei, regina voastră. Membrii operei noastre lucrează şi ei în diferite ţări, pentru gloria Bowaniei.

— Şi cine sunt fiii Bowaniei? întrebă Rodin.

— Nişte oameni hotărâţi, îndrăzneţi, răbdători, vicleni, încăpăţânaţi, care pentru a face să triumfe opera jertfesc tată, mamă, soră şi frate şi care-i socotesc ca duşmani pe toţi aceia care nu sunt din ai lor.

— Mi se pare că sunt multe părţi bune în spiritul perseverent şi absolut religios al acestei opere, zise Rodin cu ton modest. Dar ar trebui să-i cunosc şi scopul, ţinta.

— Ca şi voi, frate, facem şi noi cadavre.

— Cadavre! exclamă Rodin.

— În scrisoarea lui Josue, răspunse Faringhea, se spune: „Cea mai mare glorie a ordinului nostru este că facem din oameni cadavre”[9]. Şi opera noastră face din oameni cadavre. Moartea omului îi este plăcută Bowaniei.

— Dar bine, domnule, exclamă Rodin, domnul Josue vorbeşte despre suflet, despre voinţă, despre gând; acestea trebuie nimicite prin disciplină.

— E drept, ai voştri ucid sufletul, iar noi ucidem corpul. Dă-mi mâna, frate, eşti ca şi noi, vânător de oameni.

— Dar îţi repet, domnule, că este vorba de a ucide voinţa, gândul, zise Rodin.

— Dar ce este corpul acesta lipsit de suflet şi de gândire dacă nu un cadavru? Lasă, frate, morţii pe care îi fac ştreangurile noastre nu sunt mai lipsiţi de viaţă decât aceia pe care îi face disciplina voastră. Hai, dă mâna aici, frate, Roma şi Bowania sunt surori.

Cu toată liniştea sa aparentă, Rodin avea o frică tainică de acest ticălos de Faringhea, care deţinea o scrisoare lungă de la Josue, unde era cu siguranţă vorba de Djalma. Cu cât sociusul era mai neliniştit în sinea lui, cu atât afecta

9 Aceste teribile cuvinte sunt ale lui Loyola, întemeietorul ordinului lezuiţilor, care a spus, pe patul de moarte: Toţi membrii ordinului să fie în mâinile superiorilor lor ca nişte cadavre.

o mai mare linişte şi un mai mare dispreţ.

— Negreşit, apropierea asta între Roma şi Bovania este destul de nostimă, dar, la rândul meu îmi permit să-ţi atrag atenţia cu toată smerenia, domnule Faringhea, că aici nu se strangulează oamenii. Dacă ai avea fantezia să schimbi pe cineva în cadavru din dragoste pentru Bowania, zeiţa dumitale, ţi s-ar tăia gâtul de dragul unei alte zeiţe, care se numeşte popular Justiţia.

— Dar dacă aş fi încercat să otrăvesc pe cineva, ce mi s-ar **face?**

— Îţi atrag atenţia cu toată umilinţa, domnule Faringhea, că nu am timp să-ţi fac un curs de jurisprudenţă criminală. Dar crede-mă pe mine, împotriveşte-te ispitei de a strânge de gât sau de a otrăvi pe oricine ar fi. Şi ca să terminăm: Vrei sau nu să-mi dai scrisoarea domnului Josue?

— Scrisorile referitoare la prinţul Djalma?

Zicând acestea, Faringhea îl privi fix pe Rodin, care, cu toată nelinişstea ce-l stăpânea, rămase de piatră şi răspunse cu simplitate:

— Deoarece nu ştiu despre ce e vorba în scrisori, nu pot să-ţi răspund la întrebare, dar te rog şi îţi cer să-mi dai scrisorile sau să ieşi de aici.

— Peste câteva clipe o să mă rogi să rămân, frate. Dacă adineauri ţi-am vorbit despre otrăvire, este pentru că ai trimis un doctor la castelul de Cardoville ca să-l otrăvească pe prinţul Djalma.

Fără să vrea Rodin tresări.

— Ştiu din scrisorile lui Josue interesul pe care îl ai ca prinţul Djalma să nu se afle aici mâine şi ştiu şi ce ai făcut pentru asta. Înţelegi?

Convorbirea fu întreruptă de două bătăi în uşă.

— Intră, zise Rodin.

— Am dus scrisoarea la adresă, zise servitorul înclinându-se, şi aduc răspunsul.

Rodin luă hârtia pe care i-o întindea celălalt şi scrise câteva cuvinte repede pe dos, dădu răspunsul servitorului şi-i spuse:

— Trimite şi asta la aceeaşi adresă.

— Acum continuu, zise Faringhea. Alaltăieri, în momentul când prinţul, aşa rănit cum este, era să plece la Paris, după sfaturile mele – a sosit o trăsură frumoasă aducându-i prinţului daruri superbe din partea unui necunoscut. În trăsură erau doi oameni; unul era trimisul acelui necunoscut, iar celălalt era doctorul trimis de dumneata ca să-l îngrijească pe Djalma şi să rămână cu el până la plecarea la Paris. Doctorul a spus că rana prinţului s-ar agrava foarte tare dacă nu va sta în trăsură tot timpul lungit. În felul acesta a scăpat de trimisul acelui prieten necunoscut, care a trebuit să plece cu altă trăsură înapoi la Paris. Doctorul a vrut să mă îndepărteze şi pe mine, dar Djalma a stăruit aşa de mult, încât am plecat împreună: doctorul, prinţul şi eu. Aseară am ajuns la jumătatea drumului, şi doctorul a găsit necesar să petrecem noaptea într-un han. Eu ştiam din scrisoarea lui Josue că dumneata

aveai un foarte mare interes ca prinţul să nu fie aici în ziua de 13 şi atunci am început să am bănuieli. L-am întrebat pe doctor dacă te cunoaşte şi mi-a răspuns foarte încurcat. Atunci n-am mai bănuit, ci am fost sigur. Sosim la han: pe când doctorul era lângă Djalma, am intrat în camera doctorului şi am examinat o cutie plină cu nişte sticluţe pe care le adusese cu el. Într-una era opium; atunci am ghicit...

— Ce-ai ghicit?

— Ai să vezi îndată. Doctorul i-a spus lui Djalma înainte de a se retrage: „Rana dumitale merge bine, dar oboseala călătoriei ar putea s-o influenţeze; ar fi bine ca mâine în cursul zilei să iei o băutură liniştitoare pe care am s-o pregătesc astă-seară. Socoteala doctorului era simplă, adăugă Faringhea. A doua zi, adică astăzi, prinţul trebuia să ia doctoria pe la patru sau cinci seara ca să adoarmă adânc. Doctorul să facă pe neliniştitul, să oprească trăsura, în cursul serii, să declare că continuarea călătoriei era primejdioasă şi să petreacă noaptea într-un han. Acolo să se instaleze la căpătâiul prinţului, al cărui somn n-avea să înceteze decât la ora voită de doctor. Acesta era planul vostru, care mi s-a părut aşa de bun, încât m-am gândit să-l aplic eu, ceea ce am şi făcut şi am reuşit.

— Tot ce-mi spui, dragă domnule, zise Rodin rozându-şi unghiile, este chinezeşte pentru mine.

— Probabil din cauza accentului meu, dar spune-mi, cunoşti aray-mow?

— Nu.

— Păcat, este un admirabil produs al insulei Java, aşa de bogată în otrăvuri.

— Şi ce-mi pasă mie? zise Rodin abia putându-şi ascunde neliniştea care creştea în sufletul lui.

— Ba îţi pasă mult. Array-mowul este un praf abia vizibil. Dacă-i dai cuiva să respire cât de puţin pe când doarme, sau dacă îl amesteci în tutunul pe care îl fumează, victima cade într-o amorţeală din care nimeni nu poate s-o mai scoată. Dacă ţi-e frică să dai deodată o doză prea mare, poţi să o faci să aspire de mai multe ori în somn şi în felul acesta îi poţi prelungi somnul fără primejdie, atât timp cât poate un om să stea nemâncat şi nebăut. Eu am adus din Java o cantitate oarecare din otrava asta numai aşa de curiozitate, dar n-am uitat nici contraotrava.

— A! Există şi o contra otravă? zise Rodin fără să ştie ce spune.

Javanezii îi zic **touboe;** această contraotravă împrăştie ameţeala pricinuită de array-mow, aşa cum soarele împrăştie norii. Aseară, fiind sigur de planurile trimisului dumitale faţă de Djalma, am aşteptat ca doctorul să adoarmă, am intrat tiptil în camera lui şi i-am dat să aspire o asemenea doză de array-mow, încât cred că şi acum mai doarme.

— Nefericitule! exclamă Rodin din ce în ce mai speriat de cele ce auzea, căci Faringhea dădea o lovitură teribilă uneltirilor **sociusului** şi amicilor săi – ai riscat să-l otrăveşti

pe doctor?

— Da, frate, aşa cum risca şi el să-l otrăvească pe Djalma. Aşadar, azi-dimineaţă am plecat, lăsându-l pe doctorul dumitale cufundat într-un somn adânc la han. Am fost, aşadar, singur în trăsură cu prinţul, care ca un adevărat indian fuma tot timpul. Am pus câteva fire de array-mow în pipa lui lungă şi l-am făcut să aţipească. Atunci i-am dat să mai aspire o doză şi a adormit adânc. La ora asta doarme în hotelul unde am descins. Acum frate, depinde de mine să-l las pe Djalma cufundat în amorţeală, sau să-l trezesc imediat. După cum vei satisface cererea mea sau nu, Djalma se va duce sau nu mâine în strada St. Francis, numărul 3.

Zicând acestea, Faringhea scoase din buzunar medalia lui Djalma i-o arătă lui Rodin şi zise:

— Vezi bine că spun adevărul. În timpul când Djalma dormea, i-am luat medalia, singura indicaţie pe care o are despre locul unde trebuie să se ducă mâine. Acum sfârşesc aşa cum am început, spunându-ţi: Frate, am venit să-ţi cer mult!

De câteva minute, Rodin, după obiceiul lui când era în prada unui acces de furie mută şi concentrată, îşi rodea unghiile până la sânge. În clipa aceasta clopotul de la loja portarului sună de trei ori într-un chip deosebit, Rodin păru că nu dă atenţie acestui zgomot, dar o flacără străluci în ochii lui mici de reptilă. Faringhea, cu braţele încrucişate, avea o expresie de superioritate triumfătoare şi de dispreţ.

Sociusul lăsă capul în jos având aerul că se gândeşte adânc la cele ce-i spusese Faringhea. În sfârşit, aruncând condeiul pe birou, se întoarse brusc spre metis şi îi spuse cu un aer foarte dispreţuitor:

— Vrei să-ţi baţi joc de lume cu scornelile dumitale, domnule Faringhea?

Metisul, cu toată îndrăzneala lui, făcu un pas înapoi încremenit.

— Cum, domnule, reluă Rodin, vii aici într-o casă cumsecade să te lauzi că ai furat o scrisoare, că ai strangulat pe unul, că ai otrăvit pe altul cu un narcotic! Aiurezi, domnule: am vrut să te ascult până la urmă ca să văd până unde împingi îndrăzneala. Numai un scelerat monstruos poate veni să se laude cu nişte crime atât de înspăimântătoare. Eu vreau însă să cred că aceste crime nu există decât în imaginaţia dumitale.

Rodin pronunţă aceste cuvinte cu o însufleţire care nu-i era obişnuită, apoi se ridică şi se apropie puţin câte puţin de sobă, pe când Faringhea, care nu-şi putea veni în fire de mirare, îl privea în tăcere:

— Trebuie să vină cineva de la celălalt capăt al lumii ca să-i creadă pe francezi aşa de lesne de păcălit. Nu ştiu dacă eşti curajos, dar prudent nu eşti. Cum! Ai o scrisoare de la Josue care poate să mă compromită – dacă admitem că şi asta nu-i poveste –, prinţul Djalma este cufundat într-o toropeală care serveşte planurile mele şi din care numai dumneata poţi să-l scoli, în sfârşit, zici că poţi să dai o

lovitură teribilă intereselor mele şi nu te gândeşti că eu n-am alt interes decât să câştig douăzeci şi patru de ore. Vii din fundul Asiei, din India, la Paris, eşti străin şi necunoscut de nimeni, mă crezi tot atât de criminal ca şi dumneata – de vreme ce mă numeşti frate – şi nu te gândeşti că aici eşti în puterea mea, că strada asta este singuratică, iar casa este izolată şi pot să am imediat trei-patru persoane care să te lege burduf într-o clipă, aşa strangulator cum eşti. Pot face numai dacă trag de cordonul acestei sonerii, adăugă Rodin, luând într-adevăr în mână cordonul soneriei. Nu-ţi fie teamă, adăugă el cu un surâs drăcesc, văzând că Faringhea face o mişcare bruscă de surpriză şi de spaimă; dacă aş vrea să fac ceea ce spun, crezi că te-aş înştiinţa de mai înainte? Ia spune... Odată legat şi pus în siguranţă timp de douăzeci şi patru de ore, cum ai mai putea să-mi faci rău? Vezi bine că ameninţările dumitale sunt zadarnice, deoarece se bazează pe minciuni; nu este adevărat că prinţul Djalma este în puterea dumitale. Hai, ieşi de aici şi altă dată când ai să vrei să-ţi baţi joc de lume, să te adresezi aiurea.

Faringhea rămase încremenit de mirare. Toate câte le auzise i se păreau tare cu putinţă. Rodin putea într-adevăr să pună mâna pe el, pe scrisoarea lui Josue, pe medalie şi, ţinându-l prizonier, să facă imposibilă deşteptarea lui Djalma. Şi totuşi Rodin îi dădea ordin să iasă, lui, Faringhea, care se credea aşa de primejdios! Rodin juca o carte deosebit de mare. De aceea prefăcându-se că mormăie

printre dinţi cu un aer mânios, se uita pe furiş, cu o nelinişte chinuitoare, la Strangulator.

— Încă un moment, văd bine că eşti un om căruia nu i se poate ascunde nimic, zise Faringhea. De la Djalma nu pot aştepta nimic, căci cu caracterul lui nu pot să-i spun: Dă-mi mult, pentru că deşi am putut să te trădez, n-am făcut-o. Dacă aş face aşa, mi-aş atrage mânia şi dispreţul lui. Aş fi putut de douăzeci de ori să-l ucid, dar încă nu i-a sosit ceasul şi pentru ca să aştept acel ceas, îmi trebuie aur, mult aur. Numai dumneata poţi să-mi dai aur, plătindu-mi trădarea lui Djalma, pentru că numai dumitale îţi foloseşte. Refuzi să mă asculţi pentru că mă crezi mincinos. Am luat şi adresa hanului unde am tras, uite-o: Trimite pe cineva să se asigure de adevărul celor ce îţi spun, şi atunci ai să crezi. Dar preţul trădării o să fie scump.

Zicând acestea, Faringhea îi întinse lui Rodin o adresă tipărită. Sociusul care urmărea cu coada ochiului toate mişcările lui Faringhea, se prefăcu că este foarte adâncit în gânduri şi că nici nu-l auzea. Nu răspunse nimic, dar aruncă pe furiş o privire repede asupra adresei, o citi pe nerăsuflate, fără însă să o atingă.

— Citeşte adresa asta, zise metisul, şi ai să te încredinţezi că...

— Ascultă-mă, domnule, zise Rodin respingând hârtia, neruşinarea dumitale întrece orice margini. Îţi repet că nu vreau să am nimic comun cu dumneata. Pentru cea din urmă dată te somez să te retragi. Nu ştiu cine este prinţul

Djalma.

Zicând acestea, Rodin sună cu putere. Faringhea făcu o mişcare ca şi cum ar fi vrut să se pună în apărare. Imediat intră un servitor bătrân, cu înfăţişarea blajină.

— Lapierre, luminează-i domnului, zise Rodin, arătându-l pe Faringhea.

Acesta, speriat de liniştea lui Rodin, ezită să iasă.

Rodin, remarcând tulburarea şi ezitarea lui, îi zise:

— Ce mai aştepţi? Doresc să fiu singur...

— Aşadar, zise Faringhea, retrăgându-se încet şi de-a-ndărătelea, refuzi propunerea? Ia seama! Mâine o să fie prea târziu.

— Domnule, am onoarea să fiu umilul dumitale servitor.

Rodin se înclină cu politeţe, iar Strangulatorul ieşi. Imediat apăru pe pragul odăii vecine părintele de Aigrigny. Chipul lui era palid şi descompus.

— Ce-ai făcut? îl întrebă el pe Rodin. Din nefericire, ticălosul acesta a spus adevărul, sunt sigur. Indianul este în puterea lui, acum se duce la el.

— Nu cred, zise Rodin, înclinându-se cu smerenie şi reluându-şi înfăţişarea lui posacă şi supusă. Când a fost introdus aici acest scelerat, l-am recunoscut, de aceea înainte de a începe vorba cu el, i-am scris câteva rânduri lui Morok, care aştepta bunăvoinţa prea sfinţiei voastre în sala de jos, cu Goliat. Mai târziu, în timpul convorbirii, când mi s-a adus răspunsul lui Morok, i-am dat noi instrucţiuni, văzând ce întorsătură luau lucrurile.

— Dar la ce bun toate astea, deoarece omul acesta a ieşit din casă?

— Prea sfinţia voastră va binevoi poate să observe că n-a ieşit decât după ce mi-a dat adresa hotelului unde este indianul, graţie nevinovatei mele stratageme: a dispreţului. Dacă n-aş fi reuşit, Faringhea tot ar fi căzut în mâinile lui Goliat şi ale lui Morok, care îl aşteptau în stradă la doi paşi de uşă. Dar atunci am fi fost foarte încurcaţi, căci nu ştiam unde locuieşte Djalma.

— Iar violenţă! zise părintele de Aigrigny cu dezgust.

— Este de regretat, foarte de regretat, zise Rodin, dar a trebuit să urmez sistemul întrebuinţat până acuma.

— Îmi adresezi un reproş? zise părintele de Aigrigny, care începea să vadă că Rodin era şi altceva, nu numai o maşină de scris.

— Nu mi-aş permite să-i adresez reproşuri prea sfinţiei voastre, zise Rodin, aplecându-se până la pământ. Este vorba numai să reţinem un om timp de douăzeci şi patru de ore.

— Şi pe urmă?... Plângerile lui?

— Un asemenea bandit nu va îndrăzni să se plângă. Şi apoi a ieşit liber de aici. Morok şi Goliat au să-l lege la ochi după ce au să pună mâna pe el.

Acelaşi servitor cu figura blajină care-l introdusese şi-l condusese la ieşire pe Farighea intră din nou în cabinet, după ce bătu discret la uşă şi aduse un fel de tolbă de piele de căprioară pe care i-o dădu lui Rodin şi-i spuse:

— Morok a adus asta; s-a întors prin Strada Veche.

Rodin deschise sacul şi-i spuse părintelui de Aigrigny, arătând obiectele care erau înăuntru:

— Uite medalia şi scrisoarea lui Josue. Morok a lucrat repede şi cu îndemânare.

— Încă o primejdie evitată, zise marchizul; dar este neplăcut să recurgem la asemenea procedee.

— Cui să le reproşăm dacă nu ticălosului care ne-a pus în situaţia să recurgem la ele? Mă duc să trimit repede pe cineva la hotelul unde este indianul.

— Apoi, la şapte dimineaţa, să vii cu Gabriel în strada St. Francis; acolo o să am cu el convorbirea pe care mi-o cere neîncetat de trei zile.

— L-am anunţat astă-seară. O să se supună ordinelor dumneavoastră.

— În sfârşit, zise părintele de Aigrigny, după atâtea lupte, după atâtea greutăţi, numai câteva ore ne mai despart de acest moment pe care îl aşteptăm de aşa mult timp.

Sfârşitul volumului I